
BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
17 A
25

HENRICI BOCERI, JURIS

Consulti, Inclytâ in Academiâ TUBINGENSI Antecessoris.

TRACTATUS singulares septem

De

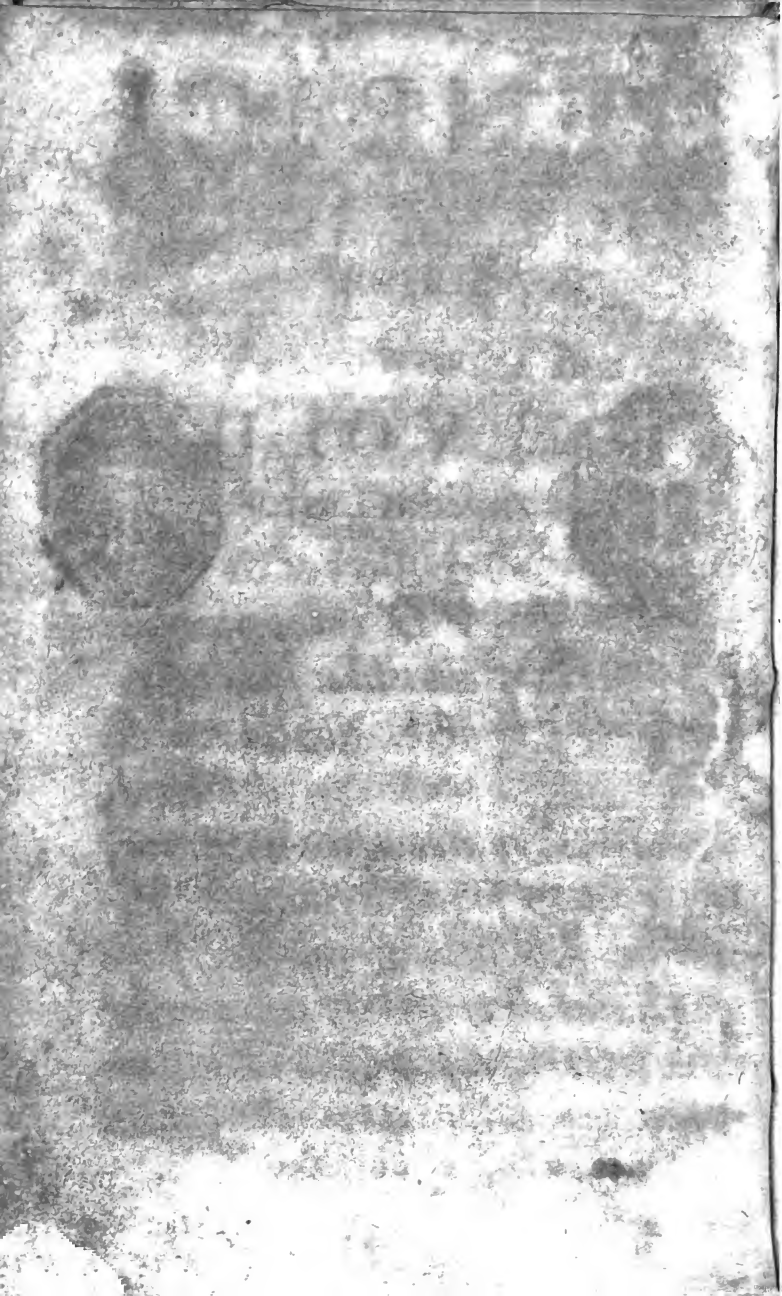
MODIS AMITTENDI FEUDUM.

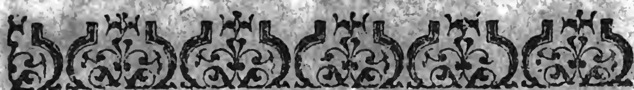
IN QUIBUS NON MODO HÆC Iuris Feudistici portio nervosè declaratur, sed & quæstiones variæ, elegantes, & indies inter Dominos feudi, ipsosq; vasallos occurrentes, studiosè enucleantur.

TUBINGÆ,

Typis & Impensis, PHILIBERTI BRUNNII,

ANNO M DC XXVI.

Author *Ad* BENEVOLUM, & amicum Lectorem.

DVO cumprimis rei cuiuslibet ſcita & reprehenſione vacua tractatio deſiderat; vnum eſt materiæ, quæ tractatur, diligens, & ſolida explanatio; Alterum diſpoſitio & methodus iuſta, naturali congrua rationi. Hæc duo lectori propoſitam rem jucun-

dam reddunt, & memoriam eius magnoperè juvant.

Etsi verò mihi temerè & insolentius arrogare nolim quicquam, quod est maximi & perfectißimi ICti, (à meâ enim naturâ alienißimum illud est) attamen hoc sine vitii notâ affirmare possum, quòd ut hactenus in cæteris lucubrationibus meis variis, utrique considerationi huic operam dedi studiosè, ita quoque in hâc scriptione meâ nolui committere, ut quisquam hunc laborem hoc nomine culpare jure poßit, si verò Jureconsultus aliquis acriori ingenio cul-

cultus, ac ſingulari peritiâ inſtructus, (ſicuti hoc maximè ſeculo Germaniæ noſtræ ſolum doctiſsimis Jurisperitis admodum eſt fœcundum) animadverterit hâc in opellâ meâ quidpiam prætermiſſum, aut minus cautè propoſitum, nec ſatis limatè tractatum, lapſum illum animo non amaro, ſed benigno excuſet, rogo.

Eſt quidē & hæc Juris Feudalis portio, quæ certè minima nō eſt, ſive utilitatem, ſive difficultatem ſpectes, ab aliorum quorundam Jurisperitorum, maximè Schraderi, & Roſenthalii eruditis tractati-

bus, non sine magnâ sedulitate, vi ingenii cuiusque efflorentis, in Feudorum Jure diu multumq́; volutati, illustrata; verùm si quem non pigebit, has etiam mei studii meditationes, quibus operam dedi non exiguam, paululùm gustare, & considerare attentius, intelliget facilè, laborem suum in illis evoluendis non malè impensum.

Quantum enim industriæ, curæ & solicitudinis in concinnandis his tractatibus posuerim, sive quæstionum, quæ in ipsis variæ & utiles proponuntur, explicationem spectes, sive expeditam & facilem tracta-

tionem

tionem omnium hîc congeſtarum rerum expendas, negocium quod ſuſtinui hâc in re non eſſe leve, animadvertere potes.

Quòd ſi typographica hîc deprehendes menda quædam, illis ignoſcas benevolè, etiam atque etiam rogo. Spero autem pauca, nec admodum tetra extare uſpiam. Qui enim correctioni operis huius ſe præfici rogatus fuit, non vulgari tinctus est Legum peritiâ, ſed ab eâ Juris cognitione inſtructus, ut dignè Juris Candidatis accenſeri jampridem potuerit, & Advocatiæ munus non ſine laude

ſuâ præclarâ exequi valeat. Vale humaniſſime lector, & ſtudiis meis in declarando Iure noſtro favorem præſta benignè.

INDEX
PRAECIPVORVM
quæ in hisce Tractatibus de Amissione Feudi continentur.

Prior numerus paginam, posterior numerum summariorum significat.

A

Filiis

Inve-

L.

N.

Res

Sub-

T.

V.

Vasal-

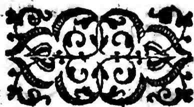
 mino

tantùm

Verba

Vox

***

Proœ-

Procemium.

IN SEQUENTES TRACTATVS de amißione feudi; continens cumprimis seriem & summam horum tractatuum.

N NOBILIßimâ feudorum materiâ non est minima feudiſtici Juris portio de modis amittendi feudum: Hæc enim ubertatem & ſyluam exhibet quæſtio-

num variarum, indies ac frequenter in foro inter Seniores siue Dominos feudi, & ipsos vasallos de feudo occurrentium, ex quibus pleraque tantum habent difficultatis, atque adeò animos Doctorum in opiniones distrahunt varias, ut nisi Juris ponderibus diligenter æstimata, obruta veritas eruatur, semper de eâ hæsitandum sit valdè.

Et quia usus argumenti huius frequens est, ut dixi, non potest quisquam, nisi huius quoque Juris cognitionem habeat præclaram, & insignem, Jurisperiti nomen tueri, consulto-

sultoribus suis respondendo, patrocinando satisfacere.

Quocirca hanc quoque placitorum feudalium admodum elegantem, & valdè utilem portionem meâ qualicunque operâ de hinc illustrare, & quæstiones, quas exhibet enucleare, & dilucidas reddere animum induxi meum.

Constitui autem hanc Iuris feudorum partem ita tractare, ut eius membra sigillatim per singulos tractatus studiosè explicem.

Primo tractatu agam de modis, quibus amittitur feudum absque culpâ vasalli.

Deinde altero tractatu exponam modos amittendi feudum ex vaſalli culpâ, quam in Domini perſonâ commiſit.

Tertius tractatus excipiet modos amittendi feudum ob culpam vaſalli, quam commiſit in perſonâ, quæ poteſtati affectuiuè Domini eſt ſubiecta.

Quarto tractatu diſcutiam modos amittendi feudum ex culpâ vaſalli in rebus Domini commiſſâ. Vbi etiam de feudi deterioratione.

Quinto tractatu diſſerere conſtitui de amiſſione feudi, quæ ob eius illicitam alienationem contingit.

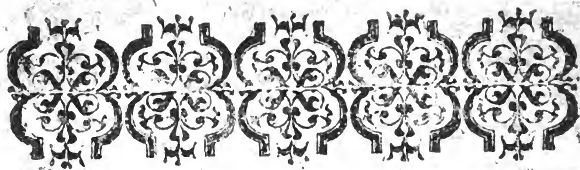
Sextò

Sexto tractatu explicabo modos, quibus amittit vasallus feudum ob culpam suam in alterius, quàm Domini personâ commissam.

Septimo eoquè ultimo tractatu proponam modos, quibus amittit vasallus feudum ob culpam suam in omittendo commissam.

Spiritus Domini & hoc suscepto in opere fautorem, & adiutorem se nobis benignè præbeat.

TRACTATUS I.

Quibus modis feudum absque vasalli culpâ amittatur.

SUMMARIA.

1. Vasallus amittit feudum vel absque suâ culpâ, vel ob culpam suam.
2. Absque suâ culpâ amittit feudum finito tempore, ad quod usque concessum fuit.
3. Respondetur ad obiectionem ex Tit. 23. §. ult. lib. 2. Feud. desumptam.
4. Diluitur secunda obiectio, quòd scil. tempus non sit modus tollendæ obligationis.
5. Num etiam hodie contractus & obligationes ad tempus fieri possint.
6. Quæstio. An possessio rei feudalis finito tempore ad dominum ipso iure redeat?
7. Num ipso Iure possessio transeat in feudi successorem.
8. Ad tempus precariò possidens, an etiam finito tempore possidere dicatur.
9. Dominus vasallum à possessione rei feudalis vi deiicere prohibetur,

10. Error quorundam existimantium possessionem rei feudalis Ciuilem apud dominum feudi remanere, ostenditur.
11. Improbatur sententia Molinæi opinantis possessionem rei feudalis finito feudo ad dominum ipso iure transire.
12. Feudum qualiter finitâ generatione amittatur.
13. Feudo alicui & eius liberis usque ad tertiam generationem concesso, utrùm primus adquirens inclusiuè aut exclusiuè vocatus intelligatur?
14. Exclusiuè hanc concessionem exaudiendam esse docet Author.
15. Vox GENERATIO est relatiua, & respectum habet à generante ad generatos.
16. Beneficia largè interpretanda contra eum, à quo profecta fuerunt.
17. Feudo biß auff drey Leiber concesso, primus adquirens inclusiuè vocatus censetur.
18. Vtrùm dominus de feudo ob finitam generationem amisso, consanguineos prioris vasalli præ aliis inuestire teneatur?
19. Affirmatiua interuenientib. quibusdam requisitis, placet multis.
20. Negatiuam tamen verissimam judicat Author.
21. Declaratur textus in l. 1. §. permittitur, ff. de aqua cottid. & æstiua.
22. Dilucidatur text. in Tit. 24. lib. 1. Feud.
23. Si dominus filiæ concesserit patris defuncti feudum, quæritur num agnati patris defuncti reuocare illud possint?
24. Respondetur ad text. in l. congruit 4. C. de locat. præd. lib. 11.
25. Dominus in feudo sibi aperto ex æquitate consanguineos ultimi vasalli præfert extraneis.

26. Reiicitur opinio Dd. qui putant dominum officio Iudicis cogi posse ad feudi huius refirmationem.

27. Feudum Guardiæ & Castaldiæ anno finiuntur.

28. Feudi Guardiæ & Castaldiæ definitio.

29. Vtrùm hæc feuda elapso anno amittantur ipso jure?

30. Quòd si dominus post annum non reuocet huiusmodi feuda, morte eius demùm finiuntur.

31. Feudum Soldatæ quando finiatur, ubi quoq; eius definitio.

32. Feudum Cameræ & Cauenæ quid.

33. Feuda hæc duo an rectè dicantur Soldatæ feuda?

34. Cauena quid.

35. Feudum Cameræ & Cauenæ an sint impropria feuda?

36. Quid ICto Feudistæ in Tit. 2. §. si verò vasallus lib. 2. Feud. sit Rectum feudum.

37. Feuda Cameræ & Cauenæ personalissima appellantur à quibusdam.

38. Soldatæ præstatio an sit feudum vel gratuita quædam concessio.

39. Cameræ & Cauenæ feudum Iure & naturâ feudi concessum, an propriis connumeretur feudis.

40. Quod si Camera & Cauena domini ita sit exhausta, ut præstari ex eâ amplius non possit, quod feudi nomine debetur, tunc finitur huiusmodi feudum.

41. Ratio cur hoc casu feudi dominus non teneatur ad præstationem eius quod feudi nomine debetur.

42. Quid si Camera aut Cauena domini culpâ euacuata sit?

43. Vtrùm

43. Vtrùm Camerâ vel Cauenâ absque domini .ulpâ euacuatâ, cogi poſsit dominus ex aliis bonis ræſtare huius feudi reditus?

44. Dominus ad pinguiorem poſtea veniens ›rtunam, & futuros & præteriti temporis prouen-ıs præſtare vaſallo tenetur.

45. Cameræ & Caneuæ feudo morte vaſalli fi-ito, an heredes defuncti fructus totius anni cœpti :tinere poſsint?

46. Feudum loco mercedis conceſſum, an finia-ır tranſacto anni ſpacio?

47. & 49. Feudum finitur interitu rei feudalis ›rtuito.

48. Emphyteuſis amittitur extinctâ re emphy-:uticâ.

o. Prædio feudali inundatione obruto, finitur udum, ſed quando eodem impetu aqua diſcedit, ıo venit, reſtituitur quoque ut poſſeſsio, ſic & ·oprietas.

1. An idem quoque intelligendum de prædiis udalibus vi hoſtili occupatis?

2. Feudali ædificio chaſmate vel incendio per-upto, an vaſallus in eo feudum amittat?

3. Licet ædificium feudale ſit exuſtum, eius ta-en area manet feudalis.

4. Feudum in quo differat ab uſufructu.

5. Feudali ædificio ſaluâ areâ diruto, utrùm va-llus pro parte tantùm ſaluâ præſtare domino ·uitia teneatur?

6. Integrumnè ſit vaſallo utiliter ædificare in :â feudali, & num huius ædificationis impendia minus teneatur refundere.

7. Vaſallus non omni tempore ſeruitia præ-.t, ſed cum ea à domino exiguntur.

8. Seruitia feudalia moderatè pro feudi condi-›ne exigenda.

59. Refutatione etiam vasallus amittit feudum.
60. Quid sit refutare feudum.
61. Feudum à quibusdam malè judicatur contractus nominatus.
62. Respondetur ad obiectionem quòd scil: dominus feudum invito vasallo absque eius culpâ auferre nequeat.
63. Doctorum distinctio inter feudum pro certo servitio datum, & feudum pro servitiis in genere concessum, non attenditur in refutatione.
64. Num in refutatione feudi paterni exigatur quoque consensus filiorum & agnatorum?
65. Vtrùm feudi noui refutatio noceat filiis vasalli?
66. Satisfit obiectioni ex l. 3. ff. de serv. exportand.
67. Ius succedendi in feudum expressâ conuentione illis tantùm tribuitur quibus lege jus illud feudale tributum non est.
68. Possitnè vasallus etiam partem feudi domino inuito refutare?
69. Diluitur argumentum Rittershusii ab hereditate & legato.
70. Refutatio feudi in manus domini fit aut simpliciter, aut certâ quâdam lege.
71. Feudum à vasallo refutatum, & eius filiis redditum, an pro nouo aut paterno feudo sit habendum?
72. Dominus refutationem intempestiuè factam admittere non cogitur.
73. Non admittitur etiam refutatio in fraudem domini.
74. Refutatio feudi non liberat vasallum à reverentiâ domino præstandâ.
75. An Vasallus qui longissimo tempore perceperit fructus feudi, invito domino possit refutare feudum.

76. Fru-

6. Fructus tempore refutationis pendentes, m pertineant ad dominum cui refutatur feum?
7. Respondetur ad obiectionem ex Tit. 28. §. his nsequenter lib. 2. Feud. desumptam.
8. Dissoluitur argumentum à similitudine ısfructus depromptum.
9. Sumptus in sationem & culturam feudi retati factos, an dominus vasallo rependere teatur?
o. Num refutatione feudi domino factâ, agna; competat jus προτιμήσεως.
ı. Mortuo refutatore vasallo feudum ad libes vel agnatos deuoluitur.
2. Cuinam vasallus refutare posit feudum?
3. Num agnatus ita refutare possit feudum, ut oi usumfructum reservet?
4. Vtrùm is cui refutatum est feudum retenusufructu, Inuestituram à domino petere teatur?
15. Refellitur obiectio de iure percipiendi fruus reservato.
6. An refutatio feudi agnato etiam remotiori sque domini permissu fieri possit?
7. Ius retrahendi feudum an competat agnaproximiori, refutatione in remotiorem factâ?
8. Agnatus proximior consentiens refutatio-, an succedat in feudum refutatum mortuo retatore agnato remotiore?
9. Agnatus medii gradus dissentiens refutaoni in remotiorem factæ, an jure prothimiseos i posit?
o. Num feudum francum vasallus refutare ssit?
ı. Respondetur ad Curtii obiectionem.
2. Positnè ligium feudum refutari?

93. Vasallus omnia sua refutans feuda, num impropria quoque refutare intelligatur?
94. Fœmina absq culpâ amittit feudum si à fratre vel alio agnato excluditur.
95. Fœmina succedente masculo semel à feudo exclusa, censeaturnè perpetuò exclusa?
96. Affirmatiuæ sententiæ argumentum primum ex Tit. 6. §. quin etiam, lib. 2. Feud. desumptum.
97. Alterum fundamentum ex verbo V L T E R I V S in d. §. quin etiam.
98. Tertium argumentum ex d. Tit. 6. §. ult.
99. Reprehenditur Niellius existimans d. §. quinetiam perperàm positum esse inter causas amittendi feudum.
100. Quartum affirmantis sententiæ fundamentum ex tit. 104. §. item si quis, in extraordin. capit.
101. Reiicitur opinio Vultei distinguentis inter non admissionem & exclusionem fœminæ.
102. Respondetur ad Vultei obiectiones.
103. Quintum aientis illius sententiæ fundamentum ex Tit. 17. & Tit. seq. & Tit. 30. libro 2. Feud.
104. Sextum argumentum ex materiâ substitutionum.
105. Primum Negantis opinionis fundamentum.
106. Secundum argumentum ex Tit. 8. §. filia verò lib. 1. Feud.
107. Tertium fundamentum ex Tit. 17. lib. 2. Feud.
108. Natura dictionis D O N E C.
109. Quartum Negatiuæ illius sententiæ fundamentum ex Tit. 18. lib. 2. Feud.
110. Quintum argumentum.
111. Sonsbeccij improbatur opinio de præsumpta voluntate patris circa successionem filiæ.
112. Diluitur eiusdem & Wesembecii obiectio de suc-

succesſione fœminæ deficientibus maſculis.
3. Hartmanni Piſtoris & Heigii obiectio de Iu- ſuccedendi ſuſpenſiuo eius, qui per alium impe- ur ſuccedere, enodatur.
4. Reſpondetur ad Inſtantiam Heigii.
5. Annihilatur eiusdem Heigii tertium argu- ntum, quod eſt de beneficio Principum largiſ- nè interpretando.
6. Sextum ſupradictæ negatiuæ opinationis ndamentum ex Tit.14. lib. 1. Feud. deſumptum.
7. Refellitur Sonsbecii, Piſtoris, Heigii & We- nbecii argumentum de ſumenda in dubiis in- pretatione benigniore.
8. Diſſoluitur aliud Piſtoris argumentum, o defendere nititur negatiuam.
9. Diluitur alia Sonsbecii & Weſembecii In- ntia.
:o. Vltimum ſententiæ negatiuæ argumen- n de Regulâ ceſſente causâ &c.
1. Mutus, Surdus, Claudus, Cæcus, quatenus ittant feuda ſua.
2. Quid Iure Saxonico ratione horum imper- torum conſtitutum.
3. Ratio cur imperfecti naturâ feudum amit- t.
4. Verus intellectus Tit. 36. lib. 2. feud.
5. Obertus duos conſcripſit de feudorum Iure llos.
6. Non ex multitudine authorum quod me- & æquius eſt judicari debet.
7. Duabus ſententiis contrariis in Iure feudo- ı propoſitis, non ſemper poſterior reiecta vi- ur.
8. Vitioſa conciliatio textus in Tit. 6. lib. 1 d. cum. Tit. 36. lib. 2. Feud. reiicitur.
). Nouum feudum Quodnam.

139. Quid

130. Quid sit Authoribus Iuris Feudorum RETINERE vel non RETINERE FEVDVM.

131. Filii dicuntur retinere feudum, quia ipsis quoque in primâ investiturâ datum fuit.

132. Mutus impeditè loquens, surdus tardè audiens, & Claudus lentè incedens an succedant in feudis?

133. Furiosus & mente captus à feudo excluduntur.

134. Parium Curiæ tria munera.

135. Naturâ imperfecto relinquendum aliquid ex feudo fructuoso.

136. Imperfectus ex accidenti non amittit ius succedendi in feudum.

137. Dictio ETIAM est ampliatiua & extensiua.

138. Dictiones EVM QVI sunt restrictiuæ.

139. Ratio cur imperfectus ex accidenti non amittat feudum.

140. Post successionem in feudum factus imperfectus, an illud retineat?

141. Perfectè natus ex primâ patris inuestiturâ jus feudi adeptus intelligitur.

142. Mutus vel claudus suâ culpâ factus non succedit in feudum.

143. Quando mutus, Surdus & alii imperfecti retinent feudum, servitia domino per substitutum præstare tenentur.

144. Vasallus post adquisitionem feudi noui inhabilis factus, an feudum illud amittat.

145. & 146. Recensentur affirmantes & negantis sententiæ patroni.

147. Negatiuam multis rationibus probat Author.

148. Rationes Interpretum quare Imperfectus ex accidenti retineat feudum paternum, non etiam nouum, nullius sunt momenti.

149. Text:

149. Text. in Tit. 6. §. mutus lib. 1. Feud. intelligendus de feudo paterno.
150. Obligatusnè sit Vasallus propriâ personâ servitiâ domino præstare?
151. Casu imperfectus feudum etiam Regale retinet, curator tamen ei adiungitur.
152. Vtrùm naturâ imperfectus retineat feudum francum?
153. Imperfectus naturâ statim à natiuitate ipso habitu inidoneus est ad seruitia præstanda.
154. Quid si feudum gustus & odoratus ratione datum sit, successor autem vasalli his sensibus sit priuatus, an jus feudi amittat?
155. Num imperfectus retineat feudum, quod primo adquirenti in remunerationem datum fuit?
156. Clericus, & qui votum religionis assumit an feudo priuetur?
157. Obiectio ex Tit. 40. de capit. Corradi diluitur.
158. Soluitur obiectio ex c. ex transmissa 6. Extr. de foro competenti.
159. Dissoluitur instantia quòd Clericus per substitutum servire posit.
160. Solutio obiectionis ex l. quisquis 16. & l. ad similitudinem 21. C. de Episcop. & Cler. desumptæ.
161. 162. 163. 164. 165. 166. & 167. Refelluntur rationes & argumenta Præpositi quib. firmare nititur Clericum non amittere feudum.
168. Absque culpâ suâ propriâ amittit etiam feudum filius vasalli ob delictum patris, ex quo ipse pater amisit feudum.

QVEM-

VEMADMODVM certi ſunt modi obligationis cōſtituendæ, *l. 1. in princ. & §§. ſeqq. l. 2. in princ. l. 4. ff. de oblig. & act § ſequens diuiſio. Inſt. de oblig.* certique modi tollendi obligationem. *tot. tit. Inſt. quibus mod. toll. oblig.* certi item modi ut conſtituendi, ſic & finiendi uſumfructum, *l. 2. in princ. ff. de uſufr. & tot. tit. ff. quib. mod. uſufr: amitt. §. 2. §. 3. & §. finitur. Inſt. de uſufr.* certique modi non ſolùm conſtituendi, ſed & amittendi ſervitutem, *§. ſi quis velit. & §. ſeq. Inſt. de ſervit. &*

uit. &

uit. & tot. tit. ff. quemad. ser-
uit. amitt. Sic & modi sunt ali-
quot certi, ut constituendi, sic
& amittendi feudum, *Tit. 1. §-*
ult. in fin. & tit. 26. si quis per
triginta, lib. 2. Feud. Tit. 5. &
Tit. 23. In quibus caus feud.
amitt. & Tit. seq. d. Tit. 26. §.
Domino cōmittente feloniam.
Tit. 47. Qualiter dominus
proprietate feudi priuetur. lib. 2
Feud.

NON solùm autem vasallus feudum suum aliquot amittit modis, sed & ipse Dominus suum feudi Ius quibusdam modis perdit, ut dehinc or-
e justâ methodo suis locis ostendam.
Vasallus amittit feudum vel absque suâ 1
pâ, vel ob culpam suam. Est quidem re-
a Iuris feudorum de feudo sine culpâ non
ittendo, *Tit. 21. lib. 1. Feud.* verùm ea per-

 dit os-

dit officium suum in casibus hoc capite proponendis: Est enim ea regularum Iuris conditio, ut perdant officium suum quoties in aliquo vitiatæ fuerint, *l. 1. in fin. ff. de reg. Iur.* Vnde omnis definitio in Iure, id est regula Iuris periculosa & lubrica dicitur, quia rarum non sit, quòd subuerti possit, *l. omnis definitio 202. ff. d. t.* quibus ergò in partibus regula isthæc non admittit exceptiones illas, de quibus hoc capite dicam, vires suas jugiter obtinet, per text. *in l. quæsitum 12. §. idem respondit 43. in fin. ff. de instrum. vel instruct. leg.*

2 Amittit autem vasallus feudum suum absque culpâ variis modis, & primò quidem finito tempore, ad quod usque cõcessum fuit feudum, ut si ad biennium, quinquennium, decennium, vel vicennium datum sit feudũ, per text. *in Tit. 2. in princ.* ibi, nisi ad certum tẽpus datum fuerit, *lib. 1. Feud.* Sic & usufructus, cui simile est feudum, *Tit. 23. In quibus caus. feud. amitt. §. ult.* ibi, usufructus verò, *lib. 2. Feud.* tempore finitur, quoties ad certum tempus concessus fuit, *§. finitur, Tit. 6. de legat. lib. 3. recept. sent. Iulij Pauli.* confert. text. *in l. interdum 15. ff. quib. mod. usufr. amitt.*

3 Nihil huic obloquitur pronunciato, quòd feudum ad heredes vasalli in perpetuum perti-

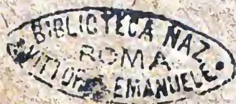
ertinere dicitur in *Tit. 23. In quib. cauſ. feud. mitt. §. ult. lib. 2. Feud.* Id enim de feudo roprio, quod ſimpliciter ſine præfinito empore conceſſum fuit, exaudiendum eſt, on de feudo ad certum uſque tempus dato. ùm enim lex ſiue pactum feudali contra- tui initiò adiectum, cuſtodiendum ſit *l. 1. §. conuenit. ff. depoſiti, & l. contractus, 23. ff. de g. iur.* æquum eſt, ut reddat vaſallus feu- um tempore finitum, ad quod uſque da- im fuit, Carol. Tapia ad *l. 3. ff. de conſtit. Princ. irt. 2. cap. 5. n. 5.*

Neque etiam impedit concluſionem ean- em, quòd contractu feudali vaſallus Do- ino, & hic illi viciſſim obligatur, *d. Tit. 21. . 1. Feud. & Tit. 6. §. ult. lib. 2. Feud.* tempus rò modus non eſt vel conſtituendæ, vel llendæ obligationis, *l. obligationum ferè, 44. placet, ff. de oblig. & action. l. nemo, 55. ff. de le- t. 1. l. eum qui 56. §. qui ita 3. ff. de verb. obl.* Etſi im non ipſo jure ciuili obligatio vel con- tuatur ad tempus, vel finiatur tempore, et partium cõuentione ad tempus ſit con- acta, ut volunt adductæ leges, Prætor ta- en aduerſus rigorem Iuris tuetur eam con- ahentium voluntatem, datâ exceptione l replicatione pacti conuenti, vel doli ma- *d. l. obligationum 44. §. placet, ff. de oblig. &* 4

*actionib.Gl.in l.1.§.adhæc,in verb.*pro socio,*C.famil. ercisc.* Duaren.*ad Tit.ff.de obligat. c.6.*Cuiac. *in comm.in lib.74.Pauli ad edictum,in explicat.d.l. obligationum ferè pag. 182.& seq.tùm etiam in solenni recitatione in d. tit. de obligat. & action. ad d.l. obligationum ferè, pag.1230. & seq.*

5 Quinetiam licet olim obligatio ad tempus certum contrahi non potuerit,nouis tamen Cõstitutionibus permissum fuit,etiam ad tempus fieri contractus & obligationes, *l.ult.vers. cum enim, C. de legat. & l.2. C.de pact. int. empt. & vendit.* Adhæc dominium quoque & simile aliquod Ius ita potest in alium transferri,ut post certum tempus danti restituatur, *l. 2. C. de donat. quæ sub modo, & d. l. ult.vers. consequens est etiam, C.d.legat.* nihil ergò impedit,quò minus & feudum ad certum usque tempus possit constitui, ut eo tempore finito ad dominũ redeat; & quidem ipso Iure, ex voluntate scil: dantis & adquirentis feudum, per Gl.*in d. l. ult. in verb.*remeantibus C.*de legat.* & Cuiac.*in comment.in lib.74. Pauli ad edictum ad l. ideoque 84. ff. de manumiss. testam. in fin. pag. 183.* ac tradit in specie de feudo ad certum tempus concesso Molinæ. *ad consuet.Paris.Tit.1.§.30.num.172.* & confirmat hanc sententiam text. *in d. l. ult. C. de legat.* ubi Iustin. Imp. constituit, ut legata & fidei

ideicommissa ad tempus data, post com-
letum tempus illud ad heredes testatoris
emeant.
Potest ergò huiusmodi feudum statim
uferri vasallo, nullo dato tempore judicatis
onstituto, ut alios sequutus scribit Carol.
apia ad *d.l.3. ff.de Constit. Princ. part.2.cap.6.*
um. 5.
Cæterùm dubitari hîc potest, utrùm ipsa 6
ioq; possessio rei feudalis elapso illo tem-
ore ad dominum æquè redeat ipso Iure,
feudum? Alij affirmant, alij negant, af-
mantium opinionem adprobat Molinæ.
consuet. Paris. d Tit. 1. §. 30. num. 173.
negantium sententiam Iuri consonam
stimo.
Modus enim adquirendi possessionem
factum, & actus aliquis naturalis, ipsa
rei apprehensio *l. 1. §.1. l.3. §. ex contrario,*
contra naturam quippe est, *ff. de adq. vel.*
tt. poss. l. Pomponius 35. ibi quæ naturaliter
os tenuit, *ff. fam. ercisc. l. 1. §. Scauola, ff. si u.*
estam. lib. esse iuss. est. l. deniq. 19. ff. ex quib.
maior. Quò pertinet quod absque cor-
e possessio non adquiritur, *d. l. 3. §. 1. l.*
uadmodum 8. l. cum heredes 23. in princ. l.
niuersas, 30. §. quod per colonum qui iure 41.
adquir. vel amitt. poss. l. ferè 153. ff. de Reg.
B 3 *Iur.*

Iur. Non ergò ipso iure possessio feudi huius ad dominum veuertitur, sed necesse est, ut ad eius adquisitionem interueniat domini factum, ipsa scilicet naturalis apprehensio.

Confert huc, quòd licet successor feuda-
7 lis defuncto vasallo in feudum ipso jure succedat, siue filius siue agnatus sit, *Tit. 50. de natura success. feudi lib. 2. Feud.* Et heres allodialis in uniuersum Ius defuncti allodiale succedat, *l. hereditatis, 62. ff. de reg. Iur.* eiusdemque potestatis & Iuris esse dicatur, cuius fuit defunctus, *l. heredem 59. ff. d. t.* possessionem tamen rerum feudalium, vel hereditariarum ipso jure non adquirit, sed ad eam adquirendam apprehensione opus habet, Mynf. *cent. 3. obs. 38.* Andr. Gail *lib. 2. obs. pract. obs. 152.* & Henricus à Rosenthal *tract. feud. cap. 7. numero 17.*

8 Defensat eandem hanc sententiam, nostram, quòd qui ad tempus precariò rem possidet, etiam finito illo tempore eandem rem possidere dicitur, *l. in rebus, 4. §. ult. ff. de precario,* quo loco ex verbis cum patitur eum possidere, obseruandum, quòd qui tempore ipsi precario præfinito possidet, etiam post tempus illud adhuc possideat, sed non pre-

cariò

ariò sine concedentis tacitè continuatâ oluntate. Voluntas domini precariò conedentis non operatur possessionem nouam ed eam precariò rogans suâ detentione reinet, operatur autem voluntas illa in eâdem ossessione precarium nouum, ut ICtus Vlianus eo loco ostendit.

Quare Molinæi opinio eo textu non tàm xtruitur, quàm planè diruitur. Non ergò ermissum est Domino vi possessione rei il- 9 us feudalis deiicere vasallum, sed judicis auhoritate eam repetere potest, *l. si quis 7. C. nde vi. & l. extat. 12. ff. quod metus causa.* & ocet Carol. Tapia Matthæum de Afflictis equutus, ad *d. l. 3. ff. de constit. Princip. cap. 5. um. 6. part. 2.* vindicatione scil: siue in rem ctione, *per text. in tit. 2. §. si verò vasallus*, ibi)ominus rem suam petat, *& Tit. 8. de investiura de re alienâ factâ, §. rei autem per beneficium, b. 2. Feud. & l. in rem, 23. in princ. & tot. tit. ff. de ei vindic.*

Nihil prædictis obstat enunciatum illud 10)d. nostrorum, quod rei feudalis possessio iuilis, quam feudi Dominum semper reinuisse dicunt, ad se naturalem trahat posessionem, quæ sola ad vasallum transit: Cuiusmodi opinione imbuti sunt,

quos citat Henric. à Rosenth. *tract. feud. d. cap. 7. concl. 60. in addit. ad lit.* N. Est enim erronea isthæc Dd. sententia, quâ volunt quod rei feudalis possessio ciuilis apud feud Dominum remaneat: quippe cum duo rem eandem in solidum possidere non possint, *l. duo 19. in princ. ff. de precario, l. 3. §. ex contrario, ff. de adquir. vel. amitt. poss. l. si ut certo 5. §. ult. ff. commodati*, & ne quidem ita, ut unus ciuiliter, alter naturaliter rem eandem possideat, per text. *in d. l. 3. §. ex contrario, & d. l. duo 19. in princ.* quibus locis negant ICti Paulus & Iulianus quod unus justè, alter injustè rem eandem possidere possit. Iniusta possessio semper est possessio naturalis, Iusta verò possessio plerumque est ciuilis, Donell. *lib. 5. comment. cap 7. circa fin. pag. 341.* & ostendi tractatu meo de Iure, & commodo Senioris, itemq; vasalli, *lib. 2. cap. 1. num. 18. & seq.* ubi latè conclusionem hanc tractaui, & ad contraria argumenta respondi.

11 Neque etiam refragatur Molinæi hæc ratio, quod possessio rei feudalis non nisi limitatè translata fuit, scil. ad certum usque tempus, quo pendente vasallus sub qualitate & conditione limitatæ concessionis illius possidet. Primò enim malè confundit Molinæus possessionem rei feudalis ad certum

tempus

tempus translatam, cum eâ possessione feudali, quæ sub conditione translata fuit, arg. *l. cedere diem, 213. ff. de verb. sign.* Deinde licet vasallus hoc casu sub qualitate limitatę concessionis possideat, non tamen solâ potestate venientis illius temporis, ad quod usque concessa fuit possessio, amittit eam; cùm possessio non nisi animo & corpore amittatur, *l. quemadmodum 8. ff. de adquir. vel amitt. poss. l. ferè quibuscunque 153. ff. de reg. Iur.* & maximè animus ad eam desideratur, *l. 3. §. in amittenda 6. & l. peregrè, §. quibus, ff. de adquir. vel amitt. poss.* Deniq; licet vasallus post tempus illud nolit amplius rem feudalem possidere, atque ita amittat rei feudalis possessionem, *d. l. 3. §. in amittenda, & d. l. peregrè 45. §. quibus. ff. d. t.* Attamen Dominus feudi ipso Iure non recipit possessionem illam, sed ad eam recuperandam opus habet corporali apprehensione, per textus supra adductos.

Amittitur quoque feudum absque culpâ & ad dominum reuertitur, generatione finitâ, ad quam usque datum fuit: ut non modò arguit text. *in d. Tit. 2. lib. 2. Feud.* & patet ex eo, quod concessum ad tempus, censetur ademptum post tempus illud, *l. statu liberum 11. §. stichum ff. de leg. 2. l. si in emptione 34. §. si emptio, ff. de contrah. empt.* Sed & docent præ- 12

ter alios Iulius Clarus *in §. feudum, quæst. 66.* Nicol. Mozz. *tr. de feud. Rubr. ult. n. 2.* Schrad. *tr. feud. part. 9. part. 2. sect. 8. n. 22.* Confert item q argumentum ab Emphyteusi ductum ad feudum procedit, Euerhard. *in Topic. legal. in loco ab Emphyteusi ad feudum.* Conrad. Schleifius *lib. singulari in periochã feudalem,* Matth. Wesemb. *cap. 14. n. 20.* & Mathias Stephani *lib. 2. Topicor. Iur. loco 109.* Emphyteusis autem ad certam generationem concessa finitur & amittitur finitâ ipsâ generatione, Iul. Clar. *in §. Emphytheusis quæst. 28. n. 2.* Valent. Forst. *lib. 3. de success. cap. 20. num. 3. & 4.* Iohan. Borcholt. *tr. de feud. cap. 3. n. 16.*

Hoc loco elegans & utilis quæstio illa pro-
13 poni & expediri potest. An feudum quod alicui & eius liberis masculis usque ad tertiam generationẽ cõcessum est, intelligatur ita datum, ut adquirens pro generatione primâ, filii pro secundâ, nepotes pro tertiâ generatione habeantur? an vero primus adquirens non inclusiuè, sed exclusiuè intelligatur vocatus, ut etiam pro nepotibus existimetur feudum datum?

Inclusiuè hanc feudi concessionem exaudiendam esse post Bart. censet Bald. in *Auth. quas ruinas, num. 3. C. de SS. Eccles.* atque hæc opinio ab aliis approbatur, quos citant Ant.

Gabriel.

Gabriel Roman. *lib. 3. comm. concl. Tit. 1. de Iure Emphyteutico, concl. 4. num. 1.* Valent. Forster. *d. cap. 20. num. 5.* Schrad. *tr. feud. part. 7. cap. 7. num. 11. quæst. 3.* & Henric. à Rosenth. *d. cap. 7. concl. 23. n. 3. & 4.*

Alii verò aliud sentiunt, quos memorat idem Ant. Gabriel Roman. *d. concl. 4. num. 1. vers. contrariam verò.* Atque horum opinionem veritati propiorem judico; Tùm quia adiectio illa certæ generationis in Domini commodum facta fuit, cùm aliàs in perpetuum intelligeretur concessum feudum, per text. in *Tit. 23. Ex quib. caus. feud. amitt. §. ult.* ibi ad eum heredesque suos masculos in perpetuum pertineat, *lib. 2. Feud.* Quoties autem in alicuius commodum adiicitur contractui pactum, toties illud contra eundem interpretari conuenit, cùm in eius potestate fuerit pactum illud declarare apertius, *l. veteribus 39.* ubi Petr. Costal. *ff. de pact. l. Labeo scripsit, 21. ff. de contrah. empt. & vend. l. in contrahenda 172. ff. de reg. Iur.* Tùm etiam quia vox GENERATIO est relatiua, & respectum habet à generante ad generatos, ut proindè in dicta feudi concessione sub generationis voce ipse adquirens neutiquam contineri possit, cùm nemo se ipsum generet. Tùm quia verbis, usque ad tertiam generationē significātur 14 15

tur tres eiusdem cognationis gradus, siquidem generata persona gradum semper adijciat, *§.namque ex his palam est, inst. de gradib. & l. Iurisconsultus 10. § nam quoties. ff. d. t.*

16 Prima itaque ab adquirente generata persona, filius scil. ut primum constituit gradum, sic & primam generationem efficit, nepos secundam, pronepos tertiam. Tùm etiam, quia licet hîc in numerandis generationibus persona ab adquirente patre generata sit persona à patre secunda, attamen adquirentis respectu generationis est primæ. Tùm postremò quia beneficia largè & plenè sunt interpretanda contra eum, à quo profecta fuerunt, *c. cum dilecti, in fin. Extr. de donat.* maximè cum per cõtractum onerosum, & correlatiuum tributa fuerunt, Carol. Tapia *ad l. beneficium 3. ff. de constit. Princip. part. 2. cap. 3. num. 21. & cap. 3. num. 83.* cuiusmodi est concessio feudalis, quâ vasallus Domino, & hic illi obligatur, *d. Tit. 21. vers. vel si domini suis lib. 1. Feud. & Tit. 6. §. ult. lib. 2. Feud.*

17 Si tamen vasallo hâc verborum conceptione datum sit feudum, Ich vbergebe dir vnd deinen Kindern / dises Gutt zu einem rechten Manslehen / auff drey Leiber / (oder) biß auff drey Leibe / tunc connumeratur quoque primi adquirentis persona, & nepotes

perso-

personam constituunt tertiam, ut alios sequutus docet Henric. à Rosenth. *d. cap. 7. concl. 23. in fin. & ibi in addit. ad lit.* I.

Est & illa huius loci quæstio celebris, An Dominus de feudo ob finitam generationem amisso, consanguineos prioris vasalli præ aliis inuestire teneatur? Bartolo affirmatiua placet in *l. 1. §. permittitur, ff. de aqua cottid. & æstiua*, placet eadem & aliis, quos longâ citant serie Andr. Tiraquell. *de retract. proximit. in præfat. num. 40.* Baptista à Villalobos *in communib. opinion. sub lit. V. vers. vasallo mortuo*, Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 7. concl. 24. in addit. sub lit.* F. & hanc conclusionem quidam dicunt cômunem, ut citati modò Dd. attestantur, subscribunt eidem Bernhard. Wurmbs. *in pract. obs. tit. 50. de feud. obs. 7* Mynsing. *cent. 5. obs. 16. & cent. 6. obs. 79.* Valent. Forster. *lib. 3. de succeß. ab intest. cap. 22. axiom. 10.* Vulteius *tr. de feud. lib. 1. cap. 11. n. ult.* & Iohann. Schoner. *lib. 1. disp. feud. disp. ult. thes. ult.*

Vt autem procedat hæc conclusio, ad eius veritatem desiderant, Primò ut consanguinei siue cognati intra annum refirmationem feudi illius à Domino petant. Deinde ut petant eam re adhuc integra, antequam alius de eo fuerit denuò inuestitus. Tertiò requirunt

quirunt & illud, ut talis consanguineus, vel cognatus sit heres prioris vasalli, quod postremum tamen aliis displicet, Mynsing. *d. cent.5.obs.16. & d. cent.6. obs. 79.*

Atq; adeò conclusionem hanc aientem Dd. veram dicunt, ut affirment, si cognatos siue consanguineos vasalli reinuestire de isthoc aperto feudo renuat Dominus, iniuriam ipsis inferat, Wurmbs. *d. obs.7. &* Mynsing. *d. obs.16. num.1.*

In primis autem, & præ cæteris consanguineis defuncti vasalli concedendum hoc esse feudū filialibus ipsius sentiūt, Wurmbs. *d. obs.7.* & Schoner. alios sequutus *d. disp. ult. thes. ult.*

Et iuris remedium, quo Dominus ad refirmationem feudi huius cogi à consanguineis possit, aiunt esse implorationem officii Iudicis, Mynsing. *d. cent.5. obs.16. n.1.*

Si tamen Dominus feudum generatione finitâ sibi apertum in proprium reseruare usum, nec alii cuiquam denuò in feudum concedere velit, arbitrium hoc ei relinquendum censent, Mynsing. alios referens *d. obs. 16. in fin. & d. cent.6. obs.79. in fin.*

Verùmenimverò licet aiens conclusio

isthæc de quâ hactenus, communis & recepta dicatur, & ab eâ recedendum non esse aliqui sentiant, Dec. *cons. 131. numero 2.* & eum sequutus Mynsing. *cent. 6. obs. 79. numero 2.* Attamen alii negans enunciatum veritati consonum judicant, quòd scil: non teneatur Dominus consanguineis defuncti vasalli feudum generatione finitum denuò concedere, Andr. Gail. *lib. 2. obs. pract. obs. 148. numero 3. vers. sed verior opinio est*, ubi hanc in sententiam adducit Curtium Seniorem, Zas. & Roman. sentiunt idem Schrad. alios sequutus *cons. 12. num. 61. & seqq. vol. 1.* Fachin. *lib. 7. controvers. Iur. cap. 73.* Henric. à Rosenthal *tract. feud. cap. 7. concl. 24. num. 21. & seq.* ut & Conrad. Rittershus. *in partit. Iuris feudal. lib. 2. cap. 6. numero 4.* Atque hanc conclusionem Iudico verissimam, Tùm quia nullo Iuris feudalis textu firmatur communis opinio, proindeque reiicienda, Nouell. *18. de trient. & semiss. cap. 5. consideremus autem, in princ. & l. illam 19.* ibi quod nulla constitutio super huiusmodi collatione posita esset, *C. de collat.* Tùm quia nemo alteri ad præstandum aliquid obligatur, nisi modis legitimis *§. sequens diuisio, Instit. de obligat.* Cū ergò Dominus neq; ex contractu vel quasi cōtractu, neq; ex

delicto

delicto vel quasi delicto, aut ullo alio modo consanguineis defuncti vasalli sit obligatus ad concedendum feudum sibi apertum, haud rectè dicitur, dominum ad illud cogi. Tùm quia feudum finitum amittitur, & liberè ad dominum in eius potestatem reuertitur, *Tit. 54. de allodiis in fin. & 55. §. callidis*, ibi ad dominum liberè reuertitur, *lib. 2. de feud.* proindeq; huius suæ rei moderator, & arbiter efficitur, *l. in re mandata 21. C. mandati*, nec inuitus cogi potest illud in quemuis alium rransferre, *l. invitum, 11. C de contrah. empt. & vend. l. 2. C. si à parente quis manumiss. fuerit.* Tùm etiam, quia in potestate domini est, num feudum ad se reuersum, agnatis vel cognatis, qui in illud non succedunt, concedere velit, *Tit. 1. §. & quia vidimus, lib. 1. Feud. Tit. 11. de success. fratrum, §. his verò deficientibus & Tit. seq. lib. 2. Feud.* Tùm postremò quia feudum morte vasalli finitum, nec ad eius filiam pertinet, nisi Dominus suâ sponte propter seruitium, & amorem patris id ei dare voluerit, *Tit. 24. quemad: feud. ad filiam pertineat, lib. 2. Feud.* Et Iul. Clar. *in §. feudum, quæst. 87.* se nunquam ait vidisse in praxi communem opinionem contrariam servari, subiiciens durum sibi videri, ut Dominus cogatur proximos defuncti cognatos inuestire de feudo sibi aperto, & Vult. *de feud.*

lib. 1.

lib. 1. cap. 10. in fin. testatur, in Germaniâ non usurpari communem Dd. conclusionem illam.

Opinationi contrariæ auxilium adfert nullum text. *in d. l. 1. §. permittitur, iunct. vers. planè ei, ff. de aquâ cottid. & æstiuâ*, horum etenim illius loci verborum; ei ad quem dominium transit, impetrabile est, non alius est sensus, quàm quòd is, ad quem transiit dominium prædii alienati, cui jus aquæ ex castello, vel ex riuo, vel ex quo alio publico loco ducendæ debetur, à Principe idem Ius aquæ facilè impetrare possit: Et certè ideò illi nouo prædii domino impetrabile est jus aquæ, quòd illud jam ante ipsi prædio debetur, cùm prædia alienata cum jure suo transeant. Feudum verò quando finitâ generatione ad dominum reuertitur, non debetur consanguineis defuncti vasalli, sed ad dominum pertinet, ad quem liberè fuit reuersum. Non ergò rectè ducitur argumentum à Iure illius aquæ ad feudum generatione finitâ amissum. Ideò autem nouus prædii dominus jus illud aquæ ducendæ à Principe impetrare jubetur, quòd ille persona est alia à priore prædii domino, nec quisquã ex publico flumine, vel riuo aquam ducere potest, nisi jus illud à Principe impetrauerit; *d. §.* 21

C *permit-*

permittitur, vers. idque à Principe, ff. de aquâ cot-tid. & æstivâ.

22 Nullum quoq; creat impedimentum conclusioni nostræ text. *in Tit. 24. quemad. feud. ad filiam pertin. lib. 1. Feud.* cuius verba hęc sunt: si quis sine filio masculo mortuus fuerit, & reliquerit filiam, filia non habeat beneficiũ patris, nisi à domino redimerit. Si autem dominus propter seruitium & amorem patris ei dare voluerit, non reuocetur ab ullo ex parentibus suis, neque damnetur. Notandum est, quòd ICtus Feudista nisi, ait, à domino redimerit. REDIMERE interdum quidem significat emere, quod quis jam ante proprium habet, ut ex Ciceronis *vol. 2. orat. apparet.* Verùm hoc in textu feudum redimere significat precio vel precibus à domino feudum ipsius factum, cõparare, ut præcedentia arguunt verba hæc: Filia non habeat beneficium patris, si non habet filia relictum à patre defuncto feudum, non dicitur illud tanquam suum redimere à domino, sed redimit illud tanquam alienum, domini scil: Deinde notanda verba si dominus ei dare voluerit, est ergò in arbitrio domini, velit, nolitue apertum sibi feudum filiæ defuncti vasalli concedere, nec potest cogi, ut inuitus illud filiæ concedat.

Sed

Sed si dominus filiæ concesserit patris defuncti feudum, quæstionis est, an ab eâ patris defuncti agnati id reuocare possint? 23
ICtus Feudista id negat dicto loco his verbis: Non reuocetur ab ullo ex parentibus, parentum nomine significat ICtus agnatos, qui feudorum in libris parentes dicuntur, ut hîc & *Tit.33.lib.2.Feud.* tùm etiam in Constitutione Imperatoris Augusti Henrici secundi, *sub lib.5.Feudor.* Hartman. Pistor. *lib.2.quæst. Iur.part.poster.quæst.34.n.40.*

Adhęc non destruit sententiam nostram, 24
aut juuat contrariam Dd, opinionem text. *in l. congruit, 4. C.de locat. præd. ciuil. lib.11.* ubi Impp. Honor. & Theodos. congruit, aiunt, æquitati; ut veteres possessores fundorum publicorum nouis conductoribus præferantur.

Non enim agnati vel cognati defuncti vasalli veteres dici possunt possessores feudi ad dominum finitâ generatione reuersi, cùm vasallus defunctus possederit feudum illud, non eius agnati, vel cognati: Estq; speciale in fundis publicis ad tempus alicui locatis, In aliis fundis ad tempus locatis secus est, *l.ne cui 32.vers.sed patere. C. de locat. conduct.*

Deniq; authoritatem Bartoli, quâ nituntur Dd. ꝙ attinet, is allegat falsẽ text. *in Tit. 26. §. omnes filij, lib. 2. Feud. & text. in Tit. 22. §. 1.*

lib. 1 Feud. qui textus loquuntur de legitimis feudi successoribus, quibus vigore primæ concessionis feudum debetur, quæstio verò nostra est de vasalli defuncti consanguineis, agnatis vel cognatis, quibus non competit jus succedendi in feudum.

25 Agnosco tamen, si dominus feudum generatione finitum, & ad se reuersum in proprios usus conuertere nolit, sed denuò alicui in feudum concedere velit, æquum esse & justum, ut agnatos, vel cognatos defuncti vasalli refirmationem petentes, extraneis præferat, si præ defuncti vasalli possessores feudi illud melius, & fertilius reddiderint, *arg. d. l. congruit, 4. C. de locat. præd. ciuil. lib. 11.* aut ipsorum singularem amorem, atque studium in præstandis seruitiis dominus abundè cognouerit, arg. *d. Tit. 24. lib. 1. Feud.* Quibus de casibus intelligendos judico Molinæ. *in addit. ad Decium consf. 31. in princ.* Andr. Gail. *lib. 2. obs. 148. num. 21.* Henric. à Rosenth. *d. c. 7 concl. 24. num. 21.* & alios, quando scribunt, quod tantùm æquitas quædam sit, ut consanguinei tãtundẽ offerentes extraneis præferãtur. Sed æquitas hæc cùm speciali quodã Iure ciuili comprobata non sit, ad ἀντίδωρα quidem proficit, ad actionem verò inefficax est, *l. sed etsi 25. §. consuluit 11. vers. nec si donauerit, ff.*

rit, ff. de hered. petit. & l. si pignore 54. §. 1. vers. species enim, ff. de furt. Donell. *lib. 12. comment. cap. 2. pag. 8. vers. quæsitum est.* Et licet Dd. dicant, huius æquitatis nomine, officio Iudicis cogi Dominum ad feudi huius refirmationem, nullo tamen Iure id probari potest, officium enim Iudicis versatur vel circa actiones, in eo scil: quod ipsis actionibus congruum est, & Iudicis officium Dd. mercenarium appellant, Ioann. Schneid. *ad §. præterea quasdam, num. 4. & 5. Inst. de action.* Vel in Iure dicundo consistit, putâ in dandis bonorum possessionibus, in mittẽdo in bonorum possessionẽ, in cõstituendo pupillis tutores &c. *l. 1. ff. de iurid. l. 2. & l. 4. ff. de off. eius. cui mand. est iurisd.* quod Iudicis officium Dd. nobile appellãt Iudicis officium. Verùm ut illud mercenarium scil: Iudicis officium circa actiones tantùm versatur, ita hoc versatur tantùm in his, quæ ut expediantur Iure cautum est, ut euincitur ex legibus modò citatis, & docet Ferrar. *in pract. aurea, in forma libelli in actione reali, in verb.* quatenus ex officio, *num. 3.* Ioann. Gœdd. *ad l. 3. §. 1. num. 8. l. 4. num. 1. & l. plus est in restitutione, 22. num. 18. ff. de verb. signif.* Sed nullo Iure cautum reperitur, quod dominus sibi apertum feudum defunctì vasalli consanguineis refirmare cogatur. 26

27 Tertiò amittit vaſallus feudum abſque ſuâ culpâ, ſi feudum ſit Guardiæ, vel Caſtaldiæ; hæc enim feuda anno elapſo reuocare Dominus poteſt quandocunque voluerit, etiam precio, ſi quod pro [illegible]is datum fuerit, non reſtituto, *d. Tit. 2. lib. 1. Feud.* Guardiæ feudum eſt, quod pro cuſtodiâ palatii, Caſtri, ſiue domus conceſſum, ratione officii
28 poſſidetur. Gaſtaldiæ feudum dicitur, quod Gaſtaldo, id eſt, gubernatori Curtis ſiue diſtrictus, & territorii pro opera eius à Domino Curtis ſiue Diſtrictus conceſſum fuit, ut expoſui tract. meo de *ſubſtant. natur. & accident. feudi cap. 2. n. 9. & ſeq.* ubi oſtendi, quòd Gaſtaldiæ feudum ab aliis perperàm definiatur illud feudum, quod Dominus Procuratori, ſiue Oeconomo ſuo mercedis loco conceſſit.

29 Non autem ipſo jure feuda hæc amittuntur anno elapſo, ſed Domini revocatione interueniente, *d. Tit. 1. in princ.* ibi, tranſacto anno poteſt Iure auferri, *lib. 1. Feud.* Tempus enim non eſt modus tollendi ipſo Iure obligationem, *d. l. obligationum, 44. §. placet, ff. de obl. & act. l. nemo 55. ff. de leg. 1. l. eum qui 56. §. 3. qui ita, ff. de verb. obl.*

30 Reuocare autem poſt annum poteſt Dominus hæc feuda, quâcunq; horâ velit. *Tit. 11.*

de pignori

de pignori dato feud. lib. 1. Feud. Quòd si non reuocet dominus feuda hæc post annum, morte eius demùm finiuntur & amittuntur, per text. *in l. 4. ff. locati*, ubi Pomponius ICtus locatio, inquit, precariiuè rogatio ita facta Quoad is, qui eam locasset, dedissetuè, vellet, morte eius, qui locauit, aut dedit, tollitur. Confert item text. *in l. Lucius 32. ff. de donat.* maximè si ibi, pro quãdiu volueris, cum Accursio, & Ant. Fabro *lib. 2. coniectur. cap. 19.* legatur quamdiu voluerim, ne obstare videatur text. *in l. Aquilius 27. ff. d. t.* quam tamen Cuiac. & alii intelligunt de habitatione remunerandi gratiâ datâ, sed *d. l. Lucius* de habitatione gratis donatâ. De utrâque illâ lege consuli potest Cuiac. *lib. 17. obs. cap. 33. &* Pinel. *in l. 1. C. de bon. matern. part. 3. num. 60. & seqq.*

Quartò absq; culpâ vasalli feudũ Soldatæ 31
finitur morte dantis, vel accipientis interueniẽte, *Tit. 10. Quis dicatur Dux, Marchio &c. lib. 2 Feud.* Est autem Soldatæ feudum, quod vel in pecuniâ, vel annonâ, putâ frumẽto, vino, oleo annuatim præstando conceditur, ita dictum, quod plerumque in solidorum donatione consistit, ut ex loco proximè citato apparet.

E ustmodi feudum est, quod Iura feudorum 32

appellant feudum Cameræ, itemque de Camerâ feudum, quando in pecuniâ annuatim ex Camerâ Domini præstandâ concessum fuit: Item feudum Cauenæ, siue de Cavenâ feudum, cum ex cellario, siue penuario Domini annuatim frumentum, vinum, vel quid simile vasallo præstandum est, ut patet ex coniunctione *d. Tit. 10. §. ult.* cum *Tit. 1. §. ult.* ibi, cum de Camerâ, aut de Cauenâ feudum datur, & *Tit. seq. §. si verò vasallus, & Tit. 58. de notis feud. lib. 2. Feud.*

33 Cæterùm quò minus duo hæc feuda rectè possint dici Soldatæ feuda, obstare videtur, quod dicuntur feuda recta in *Tit. 2. §. si verò vasallus, lib. 2. Feud.* si recta sunt feuda, id est, (ut interpretantur quidam Feudistæ) feuda propria, non finiuntur morte dantis vel accipientis, sed ad heredes sunt transitoria, per text. *in Tit. 23. in fin. lib. 2. Feud.* & ita sentiunt Zas. *tract. feud. part. ult. num. 31.* Thomas de Marinis *de generib. & qualitatib. feudorũ Tit. 24.* Aluarot. *in præl. feud. diuis. 17.* Sonsbec. *in comm. in usus feud. part. 4. num. 35. &* Schrad. *tr. feud. cap. 3. n. 81.* unde videtur dicendum, duo hæc feuda non esse species feudi Soldatæ, sed aliud esse feudum Soldatæ, aliud item feudum de Camerâ, item de Cauenâ feudum. Verùm quia per Cameram Domini significatur

catur ærarium Domini, ubi eius thesaurus reponitur, Zas. *tract. de feud. part. 4. numero 8.* Rebuff. *in 17. feudorum diuisione.* Baro à Tautemberg *ad d. Tit. 58. de not. feud. in princ. lib. 2. Feud.* Schrad. *de feud. part. 2. cap. 3. num. 81.* Rittershus. *in partit. feudal. lib. 2. cap. 6. num. 9.* & feudum Soldatæ illud sit feudum, quod in solidorum, id est, nummorum præstatione consistit, *d. tit. 10. in fin. libr. 2. Feud.* consequens ei est, quòd Cameræ, siue de Camerâ feudum sit feudum Soldatæ.

Idem quoque sentiendum de feudo Caneuæ, siue cauenæ, ut alii legunt: Cauena enim, siue Caneua significat cellarium, penuarium, vel horreum domini, ubi vinum, oleum frumentum, & cætera eiusmodi reponuntur & reseruantur, Feudistæ in *d. Tit. 1. §. ult. lib. 2. Feud.* Zas. *de feudis part. 4. numero 8.* Cuiac. ad *Tit. 2. lib. 2. Feud.* Schrad. *tract. de feud. d. part. 2. cap. 3. num. 82.* Rittershus. *d. cap. 6. n. 9.* Cùm itaque Soldatæ feudum etiam illud sit, quod in vino, oleo, frumento consistit, *d. Tit. 10. § ult. lib. 2. Feud.* patet inde, quod & Cavenę, siue Caneuæ feudum sit Soldatæ feudum, quippe cùm feuda hæc ex Caneuâ siue Cauenâ domini præstentur. Vtrumque igitur feudum de Camerâ, & de Cauenâ feudum, est improprium feudum, cùm non sit

34 (margin, beside "Idem quoque sentiendum de feudo Ca-")

35 (margin, beside "uenâ domini præstentur. Vtrumque igi-")

perpetuum, cùm non transeat ad heredes vasalli, sed morte dantis, itemque accipientis morte finiatur, Id quod sentiunt quoq; Andr. de Isern. *ad Tit. 14. de feudo Marchiæ, num. 3. lib. 1. Feud.* Iacob. de Belluiso *ad Tit. 1. §. fin.* & ibi Aluarot. *num. 3.* & Præpos. *n. 5. lib. 2. Feud.* Cuiac. *in præfat. in libros Feudor. pag. 17.* Borcholt *de feud. cap. 4. num. 29.*

56 Nec quicquam obstat, quod eadem hæc feuda dicuntur feuda recta in *d. Tit. 2. §. si verò vasallus, lib. 2. Feud.* Rectum enim feudum dicitur eo loco, feudum justum, & legitimum feudum, ut quod recto Iure, quod justo, quod legitimo modo constitutum est: putà solenni inuestiturâ interueniente, & possessione traditâ, *Tit. 3. §. 1.* ibi rectè fit, *Tit. 8. de Inuestit. de re alien. fact. §. rei autem*, ibi, rei per beneficium rectè inuestitæ, & *Tit. 20. de controuers. inter Episc. & Vasall. vers. opponit enim de suo recto feudo, Tit. 39. de alien. paterni feudi, §. si inter dominū*, ibi recto feudo, item ibi, suum rectum feudum, *lib. 2. Feud.* Confert, quod Iustinianus Imp. *in § inprimis igitur, Inst. de fideicommiss. heredit.* scribit, opus esse, ut aliquis recto jure testamento heres instituatur, Hotom. quoque *in dictionario feudali, in verbis* Rectum feudum, interpretatur hoc feudum de feudo quod justo, & legitimo modo constitutum est, ut & Cuiac. *in Tit. 4. de Inuestitura veteris &*

noui

noui beneficij, mihi pag. 199. Ioann. Borch. *de feud. c. 4. n. 29.* Et quamuis Vultei. *de feud. lib. 1. cap. 8. num. 37.* alios sequutus, Rectum feudum semper esse feudum propium affirmet, attamen *cap. eod. n. 14. & 15.* scribit, duo hæc feuda esse gratuita, & species feudi Soldatæ, si gratuita sunt feuda, à seruitiis libera, & Soldatæ feuda, impropriis, non propriis feudis connumeranda sunt, p text. *in Tit. 23. §. ult. lib. 2. Feud.*

Cæterùm Zas. *de feud. part. 12. n. 31.* & Nicol. Mozz. *de feud. cap. 2. de diuis. feud. numero 8.* Itemq; Baro à Tautenberg *in Tit. ult. in princ. lib. 2. Feud.* tradunt feuda hæc dici recta, & propria feuda *in d. Tit. 2. §. si verò vasallus lib. 2. Feud.* quod recta & propria sint feuda præterquam ubi degenerant à feudo proprio, ut quod morte accipientis finiuntur.

Atqui feuda hæc non accipientis tantùm, 37
sed & dantis morte finiri hactenus ostendi, & hinc à Feudistis quibusdam personalissimum dicitur utrumq; hoc feudum. Aliqui verò personalia appellant hæc feuda, existimantes ea non dantis, sed tantùm accipientis morte finiri, atque hanc receptiorẽ dicit opinionem Henric. à Rosenth. *de feud. cap. 2. concl. 75. num. 5.* Sed opinioni huic repugnant quæ paulò ante sunt prolata.

Autumat idem Rosenth. *d. loco. n. 1.* Soldatę 38
præ-

præstationem feudum non esse, sed gratuitam esse quandam concessionem annuam ex gratiâ factam ein Jährlich Gnadengelt. Atqui non nego sine feudi Iure Soldatam ita gratuitò dari posse, ut quælibet alia res, sicuti arguit text. *in d. Tit. 10. §. nam illi, qui Soldatam, lib. 2. Feud.* verùm agimus hîc de Soldatâ in feudum cõcessâ: quia igitur Soldatę ea est natura, ut morte dantis, vel accipientis finiatur, ut eodem *Tit. 10. §. Soldata autem*, definitur, certè feudum Soldatæ eodem finiri modo dicendum est. Cùm natura & qualitas feudi censeatur, & æstimetur quoque ex re, quæ cõcessa fuit in feudum, *d. Tit. 2. lib. 1. Feud. & Tit. 105. de feud. habitationum, lib. 4. Feud.*

39 Quod si tamen Cameræ & Caneuæ feudum non detur nominatim in Soldatam, putà gratuitò, sed jure & naturâ feudi concedatur, nach rechter Lehensart/ feudum hoc ex Camerâ, vel Cauenâ, propriis feudis rectè connumeratur, quo in casu procedit illorum opinio, qui Cameræ & Caneuæ feudum dicunt esse feudum proprium, quod ad heredes quoque accipientis transit, nec morte dantis finitur.

Notandum est hoc loco & illud, quod reditus feudi Cameræ, aut Caneuæ ex aliis bonis præstandi non sunt.

Est &

Est & alius modus, quo Cameræ, & Caneuæ feuda finiuntur absque vasalli culpâ: putà si domini Camera vel Caneua sine ipsius culpâ ita sit exhausta, ut amplius ex eâ præstari non possit, quod feudi nomine debetur, *d.Tit.de not.feud. in princ. lib.2.Feud.* Vt autem cognoscatur sitne soluendo Camera, vel Caneua, nec ne, deducendum est prius æs alienum domini, ut ICtus Feudista d. loco subiicit, & cautum est *in l. subsignatum 39. §. bona intelliguntur, ff. de verb. sign.* Et deducendum est æs alienum non modò quod ante concessionem feudi huius contractum fuit, de quo solo tamen Thomas de Marinis *Tit. 24. num. 16.* ICtum Feudistam dicto loco intelligit, sed & illud æs alienum, quod postea fuit contractum, ut arguit generalitas textus illius, & generaliter sine ullâ distinctione Interpretes omnes textum eundem ita accipiunt. 40

Ratio autem cur feudi dominus non sit hoc casu obligatus ad præstationem eius, quod vasallo ex Camerâ, aut Caneuâ nomine feudi debetur à ICto Feudistâ in *d. Tit. 58. in princ.* his adfertur verbis: Nō enim æquum est, videre egentem, quem prius habuit in coniugem, vel amicum. Quæ ratio à simili hoc denotat; quemadmodum coniux non 41

tenetur

tenetur coniugi ultra id, quod facere potest, *§. item si de dote Instit. de action. l. maritum, 12. ff. solut. matrim. l. non tantum 20. ff. de reiud.* Ita nec dominus vasallo, amico & fideli suo, ultra id quod facere potest, obligatus est.

Cui rationi & hæc addi potest, ꝙ feudum ex Camerâ, vel Caneuâ est beneficium aliquod, *Tit. 23. § fin. lib. 2. Feud.* & quidem beneficium ex liberalitate domini profectum, *d. Tit. 10. §. ult. lib. eod. Feud.* Cuiusmodi beneficio non obligatur quis ultra id, quod facere potest, *d. §. & si quis cum parente, vers. idem est, Inst. de action. & l. inter eos 19. §. is quoque, ff. de re iud.*

42 Quid verò si Camera aut Caneua domini culpâ ipsius euacuata sit, ut si prouentus, reditus, & fructus suâ profusione, atq; luxuriâ dissipauerit, aut in fraudem vasalli alienauerit, vel impignorauerit, numquid finitum erit feudum? Hoc casu aliundè quàm ex Camerâ, vel Caneuâ dominus cogi potest satisfacere vasallo, ut ex cõtrario intelligim' sensu textus in *d. Tit. de not. feud. in princ.* & post Aluarot. Andr. de Isern. Bald. Afflict. & alios docet ibidem Baro à Tautenberg, Item Zas. *de feud. part. 12.* Thomas de Marinis *Tit. 24. n. 13. & 16.* & Conrad. Rittersh. *in partit. feud. lib. 2. cap. 6. num. 9.*

Sed

Sed quæri hoc loco potest, an Camerâ, 43
vel Caneuâ absque culpâ domini euacuatâ, cogi possit dominus ex aliis bonis reditus feudi huius præstare? Expedienda est quæstio hæc per distinctionem, In feudi hujus concessione facta fuit mentio Cameræ, vel Cauenæ loco saltem demonstrationis, aut per taxatiuam, priori casu affirmatiua placet, posteriori verò casu negatiua arridet, per text. *in l. quidam testamento 96. ff. de legat. 1.* & notatur *in l. ult. §. ult. ff. de contrah. empt. & vend.* & docet Andr. de Isern. *in d. Tit. de not. feud. &* ibi Matth. de Afflict *n. 2. lib. 2 Feud.* & Thom. de Marinis *d. tit. 24. n. 12. & 18.* Henric. à Rosenth. *cap. 12. concl. 76. num. 2.* Non potest tamen vasallus cogere dominum, ut certum ei prædium assignet, ex quo annuatim feudalem hunc reditum percipere possit, ut sentiunt Feudistæ, quos citat, & sequitur Schrad. *de feud. part. 2. c. 3. n. 90. & seq.* Rosenth. *de feud. cap. 2. conclus. 76. num. ult.*

Etsi verò Cameræ, ut & Caneuæ feudum finiatur, ipsâ Camerâ, vel Caneuâ exhaustâ, 44
attamen si dominus postea ad pinguiorē sit reuersus fortunā, & quid denuò esse cœperit in Camerâ, vel Caneuâ, vnde possit præstari, quod feudi nomine debetur vasallo, non solùm futuros, sed & præteriti tem-

temporis prouentus præstare vasallo dominus tenetur *dict. tit. de not. feud. in princ.* ibi, expectandum est donec interim de Caneuâ vel de Camerâ dari possit, ubi Baro à Tautenberg idem scribit, ut & Andr. de Isern. *num. 1.* Bald. *num. 2.* Aluarot. *num. 2.* Matth. de Afflict. *num. 1.* Schrad. *tract. feud. part. 2. cap. 3. num. 86. & 87.* Henric. à Rosenth. *cap. 2. concl. 76. num. 4.* Conrad. Rittersh. *d. cap. 6. num. 9.* Confert. text. *in l. ex eo, 13.* ubi Bart. & alii, *ff. de tritic. vin. vel oleo leg. l. legatum, 17. §. vini Falerni. ff. de annuis legat.*

45 Est & illud hîc notandum, quod Cameræ aut Cauenæ feudo morte accipientis vasalli finito, fructus totius anni cœpti ad heredes defuncti vasalli pertinent, cùm annua debita initio anni cedant, *l. nec semel 12. ff. quando dies leg. ced.* Et sentit ita Thom. de Marinis *d. Tit. 24. numero 12.* Mynſ. *cent. 3. obs. 8.* & Henric. à Rosenth. *de feud. cap. 2. concl. 76. num. 6.*

46 Quintò absque suâ culpâ vasallus emenso & transacto anni spacio amittit feudum pro mercede datum, *Tit. 2. lib. 1. Feud.* Cuiusmodi feudum est, quod loco mercedis côceditur prò operâ vasalli domino præstâdâ: ut si côcedatur ICto causæ Aduocato pro patrocinio, vel causæ Procuratori judiciali, remunerationis causâ, vel Cancellario pro Cancellariatus officio

ficio, vel cuiuis alii ratione alterius cuiusdam honesti officii, Andr. de Isern. *ad d. tit. 2. in princ. num. 3.* Matth. de Afflict. *num. 2. & 3.* Aluarot. *num. 6.* Baro à Tautenberg, *num. 1.* Schrad. *tr. feud. part. 2. cap. 4. num. 24.* Zas. *de feud. part. 12. num. 9.* Ioann. Borcholt. *de feud. cap. 4. num. 21.*

Est ergò huius quoque generis feudum, quod dominus Actori suo pro mercede officii concessit, de quo feudo textus est *in Tit. 10. de content. int. domin. & fidel. de inuest. feudi, §. caterùm si dominus*, ibi, nisi clientulus sit Gastaldus vel actor domini, *lib. 1. Feud.* quo loco ICtus Feudista cùm coniungat Gastaldum & Actorem, rectè argui ex eo potest, quòd & feudum Actori datum sit solummodò annuum; ut Gastaldiæ feudum; quod tantùm annale est; *d. Tit. 2. in princ. lib. 1. Feud.* Actor est, cui Dominus bona sua administranda commisit, *l. decreto 24. ff. de administr. & peric. tut. l. unic. C. de solut. & liberat. debit. ciuil. lib. 11. l. unic. C. de actore à tutore vel curatore dando.*

Sextò absque vasalli culpâ amittitur feudum interitu feudalis fortuito, quod licet nullo Iuris feudorum textu cautum videatur, ex rationum tamen identitate haud ineptè colligi potest. Primò enim feudum usui- 47

D fructui

fructui simile est, ut arguit text. *in Tit. 23 In quib. caus. feud. amitt. §. ult.* ibi, ususfructus verò illius, *lib. 2. Feud.* Vsusfructus autem finitur re fructuariâ peremptâ, *l. 2. ff. de usufr. & §. 1. iunct. §. ult. Inst. d. t.* Deinde quia feudum quædam est adiuncta qualitas subiectæ rei feudalis, ut apparet ex *Tit. 8. de inuestit. de re alien. fact. & d. Tit. 23. §. ult. lib. 2. Feud.* consequens est sublatâ eâ re subiectâ, eius quoque adiunctum tolli, ex Logicorum regulâ, quâ dicitur, destructo subiecto, interire & eius adiunctum, accidens & qualitatem. Pertinet huc & illa Iuris Regula, cum principalis causa non cõsistit, nec ea quæ sequuntur locum habent, *l. cum principalis causa, 139. ff. de reg. Iur. & c. accessorium, Tit. eod. in 6.*

48 Denique confert eòdem quòd Emphyteusis finitur & amittitur extinctâ re emphyteuticâ in emphyteusin datâ, *l. 1. C. de Iur. emphyteut.* ab Emphyteusi autem ad feudum, ubi par, & eadem utrinque militat ratio, nec jus commune aduersatur, rectè argui ostendit Euerhard. *in Topic. legal. in loco ab Emphyteusi ad feud.* Henric. à Rosenth. *tr. feud. c. 1. concl. 10. num. 5. & seqq. & ibi in addit. sub lit.* E. Conrad. Schleiffius *libro singulari illustrium notarum in Wesembecij periocham feudalem, cap. 14. num. 20.* Matthias Stephani *lib. 2. Topicor. iur. cap. 109.*

49 Si ergò prædium feudale terræmotu planè

euer-

euertatur, finitur quoque & amittitur feudum, per rationes modò adductas. Cũ enim patefactis subitò voratrinis terrarum pars feudalis per hiatum absorbetur, destructo ita feudi subjecto, eius adiunctum feudum scil: ipsum consistere amplius, & saluum manere non poteſt.

Idem quoq; sentiendum de prædio feudali inundatione obruto, cùm quia usufru- 50
ctus quoque amittitur inundato fructuario prædio, *l. quid tamen, 10. §. agri vel loci, & l. si ager 23. ff. quib. mod. usufr. vel usus amitt.* Tùm etiam quia possidere quoque desinimus locum mari aut flumine occupatum, *l. cum unus 12. §. ult. ff. de reb. auth. iud. possid. l. 3. §. Labeo, & Nerua, 17. & l. qui universas, 30. §. item quod mari ff. de adquir. vel amitt. poss.* quâ posteriori legê pro NON legendum est nos, sicuti arguit non modò sequens vers. *aut si is qui possidet, iunct. l. cum heredes 23. §. 1. ff. eod. tit.* sed & text. *in d. l. 3. §. Labeo & Nerva 17. ff. eod. tit.* Quando autem eodem impetu aqua discedit, quo venit, restituitur quoque ut possessio, & proprietas, sic & feudum ipsum, arg. *d. l. si ager, 23. vers. sed quemadmodum, ff. quib. mod. usufr. vel usus amitt.* ubi Pomponius ICtus, quemadmodum ait, si eodem impetu discesserit aqua, quo venit, restituitur proprietas, ita & usumfructum restituendum, dicendum est.

51 Quod de inundatione dicimus, exaudiendum quoq; de ui hostili, ut cum prædia feudalia ab hoste, vel prædonibus occupantur, per text. *in d.l.cum unus 12.§.ult. ff. de reb. auth. iud.poss.* ubi Paulus ICtus si, ait, prædium inundatum sit, aut propter latronum potentiam non potest possideri, rectè dicitur, non esse quod possideatur.

Quando autem feudale prædium à latronibus occupatum postliminio redit, ut domino feudi restituitur ipsa proprietas, ita & vasallo feudum redditur, per text. *in l.si captivus 20. §. 1.ff. de capt. & postlim. reuers. & d. l. si ager 23.§.ult.ff. quib. mod. usufr. vel usus amitt.*

52 Cæterùm de feudali ædificio, si illud chasmate. vel incendio perierit, quæri potest, an vasallus in eo feudum amittat, nec ne? Sunt qui affirmant ut Wesemb. *tr. de feud. cap. 15. num. 2.* Vultei. *lib.1. de feud. cap. 11. num. 5. vers. multis modis*, Rittersh. *in partit. feudalib. lib. 2. cap.6.num 9.* Ioann Niell. *disp. feud. 8.in addit. ad thes. 1.sub lit. A.* & Conrad. Schleif. *libr. illustr. notar. in perioch. Wesembecij cap. 15. num. 4.*

53 Verùm contraria mihi magis arridet opinio, Tùm quia licet feudale ædificiũ sit exustum, eius tamen area manet feudalis, cum ipsa sit pars altera ædificii, *l. eum qui ædes 23. in princ. vers. utputà cum ædes, ff. de usurp. & usucap.*

proin

proindeq; in feudum quoque data censeatur, Henric. à Rosenthal *tract. feud. cap. 12. conclus. 15. num. 11.* Tùm quia domo pignoris nexui subiectâ, incendio peremptâ, area ipsius pignori supposita manet, *l. Paulus 29. §. domus 2. ff. de pignor. & hypoth. & l. domo 21. ff. de pignoratit. act.* Vasallus autem plus habet Iuris in feudali prædio, quàm creditor in pignore; cùm ille perceptos fructus suos faciat, *Tit. 23. §. ult. lib. 2. Feud.* hic verò prædii fructus in sortem computare teneatur *l. 1. 2. & 3. C. de pignorat. act. & l. si dominium 9. C. de pign. & hypoth.* Tùm etiam quia licet insula siue domus legata, sit combusta, ipsa tamen area debetur, *l. si grege 22. in fin. ff. de leg. 1.* Tùm postremò quia ex recentioribus quoque Iurisconsulti quidam sentiunt, domo feudali incendio extinctâ absque vasalli culpâ, ipse vasallus feudum in areâ retineat, Wesemb. *cons. 57. num. 14.* Schrad. *tr. feud. part. 9. cap. 2. sect. 7. num. 61. in fin. & num. seq. &* Henric. à Rosenthal, *tr. feud. cap. 10. concl. 33. n. 43.*

Non obstat, quod fructuariâ domo exustâ ipse quoque usussfructus periisse dicitur, 54
ut nec ex areâ amplius debeatur, *l. repeti 5. §. rei mutatione 2. ff. quib. mod. usufr. amitt. & §. pen. Instit. de usufr.* Etsi enim feudum sit quidam usussfructus, *Tit. 23. in fin. lib. 2. Feud.*

differt tamen specialiter à simplici usufructu. Feudum est perpetuum, & ad liberos masculos transitorium, *d. Tit. 23. in fin.* simplex verò ususfructus morte fructuarii extinguitur, *§. finitur Instit. de usufr.* Feudale prædium vasallus à possessore quasi vindicare potest, *Tit. 8. §. rei autem, lib. 2. Feud.* usufructuarius verò non vindicat fructuarium prædium, ne utili quidem vindicatione, Cuiac. *lib. 1. obs. cap. 16. & ad Tit. 9. lib. 2. Feud.* Non ergò à simplici usufructu ad feudalem usumfructum argumentum ductum hîc procedit, cùm non utrinque par militet ratio.

55 In quæstionem hoc loco & illud vocari potest, quando saluâ areâ feudali ipsa superficies siue ædificium feudale incendio periit, an vasallus pro parte saltem feudi saluâ præstare domino seruitia teneatur? Hæc quæstio cum feudorum placitis non sit expresse decisa, ex Iure cummuni definienda videtur, per text. *in Tit. 1. in princ. vers. strenuus autem, lib. 2. Feud.* Iure autem communi Emphyteuta integrum præstare canonē jubetur, quando particulare solummodò Emphyteutico in prædio contigit damnum, ex quo non ipsa rei penitus læditur substantia, *l. 1. in fin.* ubi Ioann. Coras. *n. 15. C. de Iure Emphyteut.* Idem ergò dicendum quoque videtur de vasallo,

cuius

cuius feudale ædificium incendio periit, areâ feudali saluâ, siquidem argumentum ab Emphyteusi ad feudum probabile à Dd. nostris judicetur, ut supra ostendi.

Insuper & illud huc facit, quòd integrum est vasallo necessariò vel utiliter ædificare in feudali areâ, cuius ædificationis impendia feudo sine culpâ vasalli finito, ipsi aut eius heredibus à domino refundenda sunt, per text. *in Tit. 28. Hîc fin. lex, §. si vasallus, lib. 2. Feud. l. eum 7. C. de usufructu, l. sed si vir, 31. §. si vir uxori, ff. de donat. int. vir. & uxor.* Henric. à Rosenthal. *tr. feud. cap. 10. concl. 43. num. 151. & seqq.* Cùm igitur ipsi vasallo, quoad feudi Ius per fatalem interitum ædificii feudalis parum decedat, æquum est, ut nihilominus ipse Domino seruitia debeat. Adhæc confert eôdē, quòd vasallus non omni tempore seruitia præstat, sed cum ea per dominum exiguntur ab ipso, text. *est in Tit. 21. de feud. sine culp. non amitt. vers. nam si steterit, lib. 1. Feud. & Tit. 26. si de feudo defuncti cont. sit int. dom. & agn. §. licet vasallus. lib. 2. Feud.* quibus locis dicitur, quòd licet vasallus non offerat domino seruitia, sed viginti annis, & ultra steterit, ac non seruierit domino, feudum tamen non amittat, dummodò petenti domino seruire paratus sit, non ægrè igitur vasallus 16 17

interdum & maximè raro vocatus præstabit domino seruitia, quamuis feudale ædificium combustum sit, area verò salua manserit, atque ita non omne feudi emolumentum ei

58 sit ipso incendio ablatum. Postremò Dominus feudi non nisi moderatè à vasallo seruitia pro feudi conditione exigere potest, *arg. l. si libertus 30. in princ. ff. de oper. libert.* Laudens. *in Tit. 23. num. 14. lib. 2. Feud.* Iacob. de Ardiz. *Tr. de feud. c. 67. vers. Et licet debeant seruire, & vers. seqq.* Ioann. Borcholt. *in comm. in consued. feud. cap. 1. num. 28.* Pro commodo igitur areæ domus exustæ seruitia exigere potest dominus, non ultra, proindè conqueri Iure non potest vasallus si moderata saltem seruitia ex solâ etiam areâ, quam possidet, quâque fruitur, præstare domino cogatur.

59 Septimò vasallus absque culpâ suâ amittit feudum refutatione ipsius, *Tit. 9. qual. olim feud. poter. alien.* §. 1. ibi, vel feudum in manu domini refutabat, *& Tit. 14. De uasallo decrepitæ ætat.* ibi, vasallus feudum suum in manu domini refutauit, & *Tit. 49. de eo qui fin. fecit agnato de feud. patern.* ibi, finem & refutationem ei, suisquè heredibus fecit, *vers. alter*, ibi, qui non refutauit, *vers. alter verò*, ibi, qui refutationem fecit, & *vers. sapientes quidam*, ibi, nisi feudum omninò refutauerit, vel nisi ad hoc refutauerit *lib. 2. Feud.*

Est

Est autem refutare feudum nihil aliud, quàm abdicare se feudo, siue suum aliicedere feudum, daß Lehen vffsagen / vnd vffkünden: In feudi autē refutatione eædem solennitates interueniunt, quæ in ipsâ Investiturâ adhibitæ fuerunt, Hotom. *in disp. feud. cap. 38.* Cuiac. *de feud. lib. 2. Tit. 14.* Quæ feudi refutatio fit vel domino feudi, vel feudi successoribus. De refutatione feudi Domino siue in manu Domini factâ, est text. *in d. tit. 9. §. 1. & d. tit. 14. De vasallo decrep. ætat. & Tit. 44. in fin. lib 2. Feud.* De refutatione, quæ fit successorib. feudi, putâ filiis, aut agnatis si paternum sit feudum, est textus *in Tit. 49. De eo, qui fin. fec. agn. lib. 2. Feud.* Potest autem vasallus domino etiam inuito feudum refutare, per textum *in tit. 38. de vasallo, qui cōtra Constit. Loth. Regis beneficium alienauit, vers. quia vasallus, lib. 2. Feud.* Mynsing. *cent. 5. obs. 65.* Rosenth. *tract. feud. lib. 9. concl. 50.* Vultei. *lib. 1. de feud. cap. 10. num. 76.* 60

Non obstat, quod aiunt nonnulli, qui dissentiunt, feudum esse contractum nominatum, in quo non sit pœnitentiæ locus, *l. sicut initio, 5. C. de oblig. & act.* Feudum enim per se contractus non est, sed jus quoddam contractu feudali constitutum, qui contractus est innominatus, do, ut facias, ut arguit 61

text. *in Tit. 21. de feud. sine culp. non amitt. vers. vel si dominus suis, lib. 1. Feud.*

Et licet in contractu etiam innominato pœnitētiæ locus non sit, quando utrinq; impletio sequuta fuit, *l. 3. §. 1. & §. seq. l. si pecuniam 5. in princ. & vers. sed cum liceat pænitere, & §. 1. cum seq. ff. de condict. caus. dat. caus. non sequuta*, Anton. Faber *Decad. 45. error. pragmat. error. 9. pag. 1069.* ut quando non solùm dominus tradidit vasallo rem feudalem, sed & vasallus fidelitatem vicissim promisit. Attamen quia feudum quoddam est beneficium, *Tit. 23. § ult. lib. 2. Feud.* non potest vasallus illud invitus retinere per *l. invito 69. ff. de reg. Iur. l. hoc Iure, 19. §. non potest, ff. de donat.*

62 Neque etiam obstat, quòd dominus feudum inuito vasallo absque eius culpâ auferre non potest, *Tit. 21. in princ. lib. 1. Feud.* Nō enim ex eo rectè infertur, quod nec vasallus, domino inuito refutare feudum queat. Tùm quia vasa[llus] refutādo feudum, Domino nullum adfert damnum, dominus verò privando vasallum Iure feudi, incommodum ei importat. Tùm quia vasallus ad seruitia, & fidelitatē obligatus est domino propter commodum feudi, *d. Tit. 21. vers. vel si dominus suis,*

lib. 1.

lib. 1. Feud. & Tit. 54. de allodijs in fin. lib. 2. Feud. feudi igitur usum, & commodum dimittere potest vasallus, & feudum refutando, liberat se ab hac obligatione, cùm quisque suo renunciare possit commodo, ac sublatâ causâ, ipse quoque effectus, obligatio scilicet tollatur.

Tùm quia dominus, quamdiu vasallus ipsi seruit, & fidelis est, feudum ei auferre non potest, hâc de causâ, quòd semel constitutæ obligationi aduersario non consentiente nemo renunciare potest, *d. l. sicut initio 5. C. de oblig. & act.* quodque nemini inuito jus suum auferri debet, *l. si dominus 2. vers. dominorum quidem, ff. de his qui sui vel alien. iur. & §. sed & maior, vers. cuius rescripto, Instit. eod. tit.* Tùm etiam quia non ubique dominus feudi & vasallus ad paria iudicantur asa. Vllus enim Domino fidelitatem jurare tenetur; dominus verò ipsi vasallo non item; vasallus feudum possidet, & fructus prædii feudalis percipit, ac suos facit, dominus verò non æquè: vasallus domino non solùm ad fidelitatem, sed & servitia tenetur, at dominus vasallo tãtùm fidelis esse, nõ etiã seruire cogitur, quoad ipsã tãtùm fidelitatẽ judicãtur ad paria dominus, & vasallus, *Tit. 6. de form. fidel. §. ult. lib. 2. Feud.*

Tùm

Tùm postremò quia, ut Iure communi cantum est, quòd usufructuarius etiam inuito domino usumfructum derelinquere potest, *l.cum fructuarius 64.ff.de usufr.* ita quoque feudorum Iure dispositum est expresse, quòd feudum suum vasallus domino etiam inuito refutare possit, *d.Tit.38.vers.quia vasallus lib.2. Feud.* Quocirca argumentum ex naturâ correlatiuorum contra Iuris feudalis dispositionem hîc meritò cessat, maximè cùm non eadem hîc subsit causa in utroque, sed dispar sit horum correlatiuorũ ratio, Domini conditio (ut dixi) melior efficitur per refutationem, cum ipse feudum recipiat, & utile dominium cum proprietate consolidetur, ac facilè alium, si velit, vasallum invenire possit. At vasallus commodum feudi amittit, nec ita facilè aliud feudum adquirit.

Quoties autem in uno correlatiuorũ causa deprehenditur, quæ non est in altero, tunc malè ex uno ad alterum infertur, *per l.si debitor 55.ff. de pact. & l. obseruandum 49. ff. de rit. nupt.* Euerhard. *in Topic. legal. in loco à correlatiuis, num. 12. vers. hoc tamen quod dixi,* & Matthias Stephan. *lib. 2. Topicor. in loco 32. numero 9.*

Cæterùm Dd. inter quos etiam Iul. Clar.
63 *in §. feudum quæst. 34. num. 1. vers. contrariam autem,*

tem, distinguunt inter feudum pro certo seruitio datum, & illud feudum, pro quo in genere & indefinitè seruitia sunt promissa, In illo refutationem non admittunt, in hoc verò eam concedunt. Sed hanc distinctionem Zasius *tr. de feud. part. 10. n. 86. & part. 11. n. 14.* tum etiam Sonsbec. *in comment. in usus feud. part. 12. num. 115. & seq.* & Mynf. *cent. 5. obs. 65. num. 5.* & alii plures, quos refert Vultei. *d. cap. 10. num. 76. pag. 671. vers. siue autem volente*, non immeritò reiiciunt, eo quod text. *in d. tit. 38. lib. 2. Feud.* nō distinguit, sed generaliter conceptus est. Et quia vasallus, qui indefinitè seruitia promisit, æquè obligatus est ad seruitia omnia, quæ domin⁹ moderatè boni viri arbitratu ab ipso exigit, *Tit. 23. §. ult. in fin.* ubi, Bald. Matth. de Afflict. & alii *lib. 2. Feud.* non video, quâ ullâ justâ ratione sustineri hæc distinctio possit.

Et quæ dicta sunt hactenus, æquè stringunt in feudis ad certa seruitia concessis, quàm ex quibus indeterminatè seruitia debentur; & cum ex indefinitis seruitiis certa exiguntur, non minus ad ea præstanda obligatus est vasallus, ac si in obligatione seruitia venerint certa, cùm ex generis obligatione non nisi species soluenda sit, *l. cum in certis 13. ff. de legat. 1.* Et generalia, & incerta

seruitia non nisi per certa expediri possint; Gl. *in l.si non sortem 26. §. libertus 12. ad verb.* operæ *ff.de condict.indeb.*

64 Est & illa huius loci non contemnenda quæstio, num in paterni feudi refutatione, quæ domino fit, consensus etiam filiorum, & agnatorum exigatur? Cuiac.negat *ad Tit. 14.de refutat.feudi, Libr. 2. Feud.* plerique verò alii feudistæ simpliciter affirmant, quib. subscribunt Sonsbec.*in comment. in usu feud.part. 12.num.122.* Rosenth. *de feud. cap. 9 membr. 1. concl.52. n. 2.* Aliqui verò aientem hanc opinionem intelligunt de refutatione, quæ perpetuum agnatis præiudicium adfert, etiam post mortem vasalli refutantis, ita Rittershus.*in partit. Iur.feud. lib. 2. cap. 2. num. 20. pag. 329.* intelligit Zas.*2.de feud part. 10. numero 88.* Sonsbec. *comment. in usu feud.d.part.12.n.122.* & Wesemb. *tr. de feud.cap.11. num. 11.*

Sed verissima videtur mihi Cuiacii opinio existimantis, refutationem feudi paterni domino licitè fieri etiã absq; filiorum & agnatorum consensu: Tùm quia feudi refutatio non est alienatio feudi, ut & Ioann.Borcholt agnoscit *tr.de feud. cap. 8. num. 53.* in quâ alienatione necessarius est agnatorum consensus, *Tit. 39.de alien.patern.feud.lib.2.Feud.* Tùm etiam quia refutatio feudi, licet in eam non con-

consenserint agnati, ipsis tamen neutiquam præiudicat, sed jus succedendi saluum eis relinquit, *Tit. 49. de eo, qui fin. fec. agn. de feud paterno, vers. alter qui non refutauit, lib. 2. Feud.* & facit text. *in Tit. 39. de alien. feud. paterni lib. eod.* Et sentiunt ita Feudistæ omnes, ad quid ergò hîc opus filiorum & agnatorum consensu: cùm nihil omninò operetur?

Cæterùm de refutatione feudi noui domino facta haud immeritò quæritur, an ea filiis vasalli noceat, ut mortuo refutante patre vasallo, in illud filii succedere nequeât? Feudorum Interpretes aienti sententiæ inhærent, quòd scil. filiis refutantis patris præiudicet huiusmodi feudi refutatio, ut nec mortuo patre succedere in refutatum feudum possint, Mynsing. *cent. 6. obs. 23. num. 2.* Zas. *de feud. part. 10.* Arius Pinel. *in l. 1. C. de bon. matern. part. 3. numero 97. vers. inde etiam sequitur, & num. 98.* Sonsbec. *d. part. 12. numero 121.* Vultei *lib. 1. de feud. cap. 10. n. 76. pag. 671.* Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 9. membr. 1. concl. 22. numero 2.* 65

Verùm opinionem hãc erroneã iudico, ac sentio, nec huius feudi refutationem obesse filiis vasalli refutãtis, quominꝰ ipso refutatore mortuo in feudũ succedere possint. Tùm qa nusquã feudorum placita robur tribuunt Interpretũ huic opinioni. Tùm quia feudum etiamsi

etiamsi nouum sit, ad filios quoque noui vasalli pertinet, *Tit. 23. In quib. caus. feud. amitt. §. ult.* ibi, ut ad eum, heredesque suos masculos pertineat, *lib. 2. Feud.* pindè ipsis inuitis adimi non potest, *l. si dominus 2. vers. dominorum quidem, ff. de his, qui sui, vel alien. iur. sunt. § sed & maior, vers. cuius rescripto, Instit. d. t.* Tùm quia renunciatio parentis non præjudicat filiis in Iure ipsorum proprio, per legis beneficium adquisito, *l. si constante 19. in fin. ubi Bald. C. de donat. ant. nupt.* M. Ant. Peregrin. *tr. de fideicommiss. artic. 51. num. 48. in fin. Gloss. in l. iubemus 14. §. scientes, in verb.* consentiant. *C. de SS. Eccles.* Ruin. *cons. 38. num. 10. lib. 1. & cons. 138. num. 10. lib. 2.* Alban. *cons. 74. num. 1.* Decian. *cons. 33. num. 109. lib. 1.* Natta *cons. 470. num. 12. & 13.* M. Anthon. Peregrin. *de fideicomm. art. 52. num. 92.* Cùm ergò legis feudalis beneficio feudum pertineat quoque ad filios adquirentis, ut modò ostendi; consequens ei est, quod pater refutando feudum domino filiis suis in successionis Iure nihil præiudicet. Tùm etiam quia nullum patris factum filiis in feudo præiudicat, *Tit. 8. de success. feud. in fin. princ. lib. 1. Feud.* Tùm postremò, quia de feudi paterni refutatione quod dicitur *in Tit. 14. de vasall. decrep. ætat. lib. 2. Feud.* quòd scil: ipsa filiis refutantis nihil noceat, æquè procedit

in filiis

in filiis primi gradus, & feudo nouo, ac in agnatis, & feudo veteri; cùm agnati non ut agnati, sed ut filii primi adquirentis in feudo cōsiderentur, *Tit. 11. de success. fratr. §. hu verò deficientib. vers. quod ita, & Tit. 50. de naturâ success. feudi, §. paternum autē, lib. 2. Feud.* Atq; feudum ipsis quoque primi gradus filiis legis feudalis beneficio adquiratur *Tit. 1. §. Et quia vidimus vers. sic progressum est. lib. 1. Feud. & d. Tit. 25. §. ult. lib. eod. Feud.*

Non obstat *text. in l. 3. ff. de serv. exportand.* ubi Paulus ICtus ostendit, quòd pactum contractui in commodum & favorem tertii cuiusdam adiectum, ab utroque contrahente mutari possit, Id quod notat quoq; Bart. *in l. qui Romæ 122. §. Flauius Hermes, num. 1. in fin. ff. de verb. oblig.* & tradunt Dd. quos refert, & sequitur M. Anthon. Peregrin. *de fideicomm. art. 51. num. 48. & seq.* 66

Est enim d. lex de commodo quod per solum pactum contractui adiectum tertio alicui fuit quæsitum. Sed commodum feudale primi adquirentis adquisitum quoque filiis, non solâ conventione domini cōcedentis, sed & legis feudalis beneficio ipsis est comparatum, *per text. in Tit. 23. In quib. caus. feud. amitt. §. ult. lib. 2. Feud.* Ius a. legis dispositione alteri adquisitum, contrario hominis

E facto

facto tolli non potest, ut paulò ante ostendi. Vnde sit, quòd vasallus pater nullâ ordinatione filiis suis præiudicare potest, *d. Tit. 8. in fin princ. lib. 1. Feud.*

Limitant autem feudorum Interpretes opinionem suam de feudo nouo in manu domini refutato, limitant inquam in illis filiis, quorum etiam intuitu, & contemplatione expressè ac nominatim cõcessum fuit feudum, Ang. *in l. cum seruus 39. §. si quis alicui, ff. de legat. 1.* Matth. de Afflict. *ad Tit. de alien. feud. patern. num. 10. lib. 3. Feud.* Zas. *de feud. part. 10. num. 87. vers. in hac porrò materiâ.* Fransc. Sonsbec. *in comm. in usus feud. part. 10. num. 121.* & alii, quos citat Henric. à Rosenth. *d. cap. 9. membr. 1. concl. 52. in addit. sub. lit. A.*

67 Sed hâc limitatione opus est nihil, cùm expressâ cõuentione Ius succedendi in feudum tribui illis tantùm necessè sit, quibus lege feudali ius illud tributum non est, *Tit. 1. §. cum verò Conradus, vers. nisi hoc nominatim, & Tit. 8. de success. feud. §. filia verò lib. 1. Feud.* & facit text. *in l. cum seruus 39. §. si quis alicui, ff. de leg. 1.* Filiis autem primi adquirentis Ius succedendi in feudum ipsâ lege feudali tribuitur, ut anteà ostendi ex *Tit. 1. §. Et quia vidimus, vers. sic progressum est, lib. 1. Feud. & Tit. 23. § ult. lib. 2. Feud.* quod Ius ipsis nullâ paternâ refu-

refutatione adimi potest, *d. Tit. 8. de success. feud. in princ. lib. 1. Feud.* & facit *l. ult. ff. de pact.* ubi eleganter ICtus docet, quòd & tacitè adquisitum alicui Ius, invito ipsi extorqueri non possit per eum, cujus operâ & facto cõparatum fuit.

Vlterius & illud hîc quæri potest: Num vasallus etiam partem feudi sui refutare invito domino possit? Cujac. affirmat in *comment. ad Tit. 14. lib. 2, Feud.* Affirmat item Mynsing. *cent. 6. obs. 23. num. ult.* ut & Hotom. *ad d. Tit. 35. in verb.* feudum refutare. *lib. 2. feud. & in disp. de feud. cap. 38. per text. in Tit. 38. de vasallo, qui contra Constit. Loth. lib. 2 Feud.* Negat verò Contrad. Rittersh. *lib. 2. partit feudal. cap. 2. num. 11. arg. l. legatarius 38. in princ. ff. de legat. 1. l. 4. ff. de legat. 2. & l. 1. ff. de adquir. vel amitt. hered.* 68

Cujacii sententia veritati omninò consona putari debet, per apertissimum text. *in d. Tit. 38. vers. Et si voluerit lib. 2. Feud.* Accedit in confirmationem sententiæ huius, quòd vasallus consentiente domino alienare quoq; potest feudi partem unam, per text. *in d. Tit. 38. Tit. 55. de prohib. feud. alien. per Frid. §. habito ergò consilio*, ibi, ut nulli liceat feudum totum vel partem aliquam alienare, sine permissione illius domini, ad quē feudum spectare dignoscitur. Si a. alienare, multò magis domino

refutare potest partem vasallus; cùm alienatio feudi regulariter sit prohibita, refutatio verò Iure permissa. Cōfert eòdem, quod idem Iuris est in parte, quoad partem, quod est in toto, quo ad totum, *l. quæ de totâ 75. in princ. ff. de rei vind. l. 1. in princ. ff. de euict. l. si seruum 18. ff. de adquir. hered. l. si duo 50. in fin. ff. de offic. & admin. tut. l. Iurisgentium 7. §. adeò, ff. de pact.*

69 Non tuetur Rittershusii opinionem argumentum ab hereditate, & legato, quorum pars tantùm adquiri, & pars repudiari non potest, *d. l. 1. ff. de adquir. vel amitt hered. & l. legatarius 38. in princ. de leg. 1. & l. 4. ff. de leg. 2.* Est enim alia ratio in hereditate, & legato, uni alicui relicto: alia item in feudo. Absurdum est euisdem hereditatis partem agnoscere, partem verò repudiare, *l. unic. §. his ita, 10. C. de caduc. toll.* cùm heres personam defuncti sustineat, eademque persona cum defuncto censeatur, Nouell. *48. de Iureiur. à moriente præstito, in princ.* unde fit, quod hereditas unius defuncti scil: hominis vicem sustinet, fieri autem non potest, ut unus idemque homo sit pro parte, pro parte verò non sit. Et fieri non potest, ut hereditas, quæ personæ est imago, vel heres sit ꝓ parte, siue ut hereditas pro parte vacet. Eadem est ratio legatarii cui uni in solidum palàm, & expressè re-

se relictum est. Hic enim legatarius heredi comparatur, & quoad legatum exemplo heredis est, ut ait Iul. Paul. *lib. 3. sentent. Tit. 6. de legat. §. eius rei, quæ legata est.* Diuersa ratio est in feudo, & vasallo, feudum refutatum domino non dicitur usquam vicem refutantis vasalli sustinere: nec dominus cui refutatum est feudum, dicitur uspiã censeri eadem persona cum vasallo refutante feudum; siquidem persona utriusque per se eodem refutationis tempore consistat, & una alterius vicem non sustineat.

Est & illud hîc notandum, quòd feudi re- 70
futatio in manus domini fit aut simpliciter, aut certâ quâdam lege, nempè ut dominus filios refutantis vasalli de feudo eodem confestim inuestiat, *d. Tit. 14. de vasall. decrep. ætat. lib. 2. Feud.*

Vnde quæritur, an feudum à vasallo refutatum, & eius filiis per inuestituram reddi- 71
tum, pro nouo, aut paterno feudo habendum sit? Verius est autem quòd paternum maneat feudum, ut apertè ostendit text. *in d. Tit. 14. in fin. lib. 2. Feud.* Cùm enim pater vasallus refutat feudum suum domino in filiorum gratiam, qui omninò illud habituri sunt non est ipsi mens immutandæ qualitatis feudi; proindeque filii id percipient quasi ex

inuestiturâ beneficii veteris, non noui; nec opus est post mortem patris aliâ investiturâ, Cuiac. *ad eundem Tit. 14. lib. 2. Feud.*

72. Etsi verò vasallus domino etiam inuito refutare feudum possit, attamen refutationem illam, si fiat intempestiuè, admittere dominus non cogitur, putâ si refutet vasallus feudum ob præsens, vel imminens periculum, ad quod repellendum dominus servitiis & consilio vasalli indiget, per text. in Aureâ Bullâ Caroli IV. cap. von denen / als vnwürdigen / Ihr Lehen Gut benommen werden / *pag. 9. fac. 2.* & facit, quòd intempestiua mandati renunciatio fieri prohibetur, §. *mandatum non suscipere, Instit. mandati.* Et de refutatione intempestiuâ sentiunt ita post alios Mynſ. *cent. 5. obs. 65. num. 12.* Sonsbec. *in comment. in usus feud. part. 12. n. 117.* Wesemb. *de feud. cap. 11. num. 11.*

73 Non admittitur quoq; refutatio feudi in fraudẽ domini; ut si vasall⁹ in domini manus feudũ refutet, ut mox aperto Marte cum domino confligat, atque ita feudum, quod verbotenus, falso colore quæsito, refutat, vi occupet, aut retineat. Huic enim malitiæ indulgendum non est, sed pro infectâ refutatione habitâ, feudum Iure commissi domino defertur, nec unquã ad huiusmodi vasallum reuer-

reuertitur, ut cautum legimus in Aur. Bull. Caroli IV. *d. cap.* von den / als vnwürdigen / jhr Lehengut benommen werden. Tradit idem Cuiac. ad *Tit. 14. lib. 2. Feud.* & Rittersh. *d. cap. 2. num. 11.*

Qaumuis autem feudi refutatio vasallum 74
à seruitiis liberet, non tamen liberat ipsum ab honore, & reuerentiâ, quam domino vasallus præstare tenetur, *Tit. 38. in fin. lib. 2. Feud.* ubi Cuiac. idem Cuiac. ad *Tit. 14. lib. eod. feud.*

Quid si vasallus decem, viginti aut plurib.
annis fructus feudi perceperit, an domino 75
inuito refutare feudum possit, nullis restitutis pceptis fructibus, quæri hîc potest? Sonsbec. *in Comm. in usum feud. part. 12. n. 17.* affirmat, & quidem rectè. Tùm quia usufructuarius licet derelinquere usumfrctũ intendat, natos tamen fructus etiam nondum maturos percipere potest, per text. *in l. si absente 48. in princ. vers. sed si paratus, & l. cum fructuarius 64. ff. de usufr.* Tùm etiam quia ICtus in *d. Tit. 38. de vasallo, qui contra Constit. Lothar. Reg. benef. alien. lib. 2. Feud.* agit quidem expreßè de refutatione feudi domino etiam inuito facto, sed nihil addit de fructuum restitutione Tùm postremò, quia vasallus perceptos fructus suos facit, per text. *in Tit. 23. In quib. caus. feud. amitt. §. ultim. libro secundo Feud.* Cum sit bonæ fidei possessor, *Tit. 2. §. 1. Tit. 10. & Tit. 12. lib. 1.*

Feud. Tit. 8. §. ult. lib. 2. Feud. qui fructus, quos percepit facit suos, *§. si quis à non domino, Instit. de rer. diuis. l. bonæ fidei 48. ff. de adq. rer. dom. l. fructus 45. ff. de usur.* Et licet bonæ fidei possessor extantes adhuc & nondum consumptos fructus, quos perceptione suos fecit, ipsâ re à domino euictâ, restituere teneatur, *d. §. si quis à non domino, vers. & ideò Inst. de rer. diuis. & adq. rer. dom. §. Etsi in rem, vers. si verò bonæ fidei*, ibi, neque consumptorum, *Inst. de offic. iud. l. certum 22.* ibi, bonæ fidei verò extantes, *C. de rei vind.* vasallus tamen reddito per refutationē feudo, ipsos perceptos fructus nondum consumptos reddere non cogitur, cùm ab ipsomet domino ei tradita sint feudalia prædia, ut fructus ipsorum perceptione suos omninò faceret in perpetuum, *d. Tit. 23. in fin. lib. 2. Feud.*

76 De fructibus tempore refutationis adhuc pendentibus similiter quæri potest, num ad dominum pertineant, cui feudum refutatur, an verò eius anni fructus extantes, & solo cohærentes ad vasallum spectent? Hæc quæstio non est, quod scirem à quoquam hactenus mota, fortè quòd raro contingat, ut vasallus feudum refutet, antequam pendentes adhuc fructus percipiat: Quia tamen fieri potest, ut etiam fructibus adhuc stantibus

bus refutet feudum vasallus existimans ipsos nihilominus ad se pertinere, idcircò negligenda non est hæc quæstio. Dicendum autem videtur, si vasallus ante Kalendas Martias, vel post Augustum domino refutauerit feudum, omnes illius anni pendentes fructus ad dominum pertinere: si verò feudum refutauerit post Kalẽdas Martias, sed ante Kalendas Septembris, fructus adhuc pendentes ad vasallum refutantem pertinere, hæc distinctio adhibetur in casu, quo ob uasalli mortem nullo feudali successore relicto, feudum redit ad dominum, *Tit. 28. hic fin. lex*, §. *hu consequenter, lib. 2. Feud.* Vt autem in propositâ quæstione utamur eâdem distinctione, diuersitatis ratio idonea prohibet nulla, & notum est, quòd ad similia procedere & de casu ad similem casum argumentari in Iure licet, *l. non possunt 13. & l. seq. ff. de legib.*

77 Non obstat text. in *d.* §. *hu consequenter, vers. quidam tamen*, ubi dicitur, quòd quidam feudistici Iuris authores sentiant, quocunq; tempore anni decedat vasallus, omnes pendentes fructus ad dominum pertineant: Est enim ea paucorum opinio proposita ultimo loco. In libris autem feudorum regulariter ultimo loco ꝓposita opinio ꝓ reiectâ habetur, Camerar. in *l. Imperialẽ Tit. 55. lib. 2. Feud.*

 pag. 246.

pag.246. Hart. Pistor. *lib.2.quaest.Iur.part.postr. quaest.25.num.30.& quaest.32.num.2.*

Neque etiam obsistit, quòd feudum usui-
78 fructui simile est, *Tit.23.§.ult.lib.2.Feud.* Finito autem usufructu omnes fructus adhuc pendentes ad proprietarium pertinent, non ad fructuarium, vel eius heredes, *§. is verò, Instit. de rer.divis.* Hâc enim in re differt feudum ab usufructu, cùm plenius ius in feudo competat vasallo, quàm in usufructu ipsi fructuario. Vasallo utilis vindicatio cõpetit, *Tit.8.§. Rei 4.lib.2.Feud.* usufructuario ea nõ competit actio, Cuiac. *lib.1.obs.c.16.& ad Tit.9.in princ.lib.2.Feud.* Vasallus rem feudalẽ possidet ut paulò ante ostẽdi; usufructuarius verò licet possidere naturaliter rem fructuariã dicatur *in l. naturaliter 12.in princ.ff.de adq.vel amitt.poss.* verè tamen non possidet, sed detinet eã, *l. certè 6.§.is qui rogauit, ff.de precario, l. pen. § 1. in fin.ff. qui satisd. cog. l. adquiritur 10.§.ult.ff.de adq.rer. dom. §. fructuarius verò, Instit.per quas pers.cuiq; adquir.* Deniq; feudum ad filios vasalli, itemque agnatos, si paternum sit, transit *Tit.8.lib.1. Feud.& Tit.11.lib.2.Feud.* ususfructus verò morte fructuarii extinguitur, *§.finitur, Inst.de usufruct.*

Etsi verò pendentes fructus feudi refutati
79 cum ipso feudo interdum ad dominũ transeant, sumptus tamen, & expensas in sationem,

& cul-

& culturam factas vasallo rependere tenetur dominus, cùm fructus non intelligantur, nisi deductis impēsis, *l. qui fructus 46. ff. de usur. l. fundus 51. in fin. princ. ff. fam. ercisc. l. 1. C. de fructib. & litium impens.*

Potest & illa hîc moueri quæstio, an refutatione feudi paterni factâ domino, agnatis ius προτιμήσεως cōpetat, nec ne? Et non competere rectè sentit Cuiac. ad *Tit. 14. de vasallo decrep. ætat. lib. 2. Feud.* Est enim προτίμησις privilegium aliquod, quod non competit privilegiario contra priuilegiarium, Auth. *quas actiones, ubi Dd. C. de S. S. Eccles. c. in præsentiâ, Extr. de probat. l. sed & milites, §. 1.* ibi coæqualitas enim honoris, *ff. de excus. tutor.* Sed hæc est Cuiacii ratio, certior autem & verior est illa, quòd Ius prothimiseos non in alio cōtractu, quàm quo precium interuenit, locum habet, *Tit. 26. si de feud. defuncti cont. sit int. dom. & agn. §. Titius filios, lib. 2. Feud.* & ostendi in disputatione meâ de Iure retractus, sub classe tertiâ. Quòd si precio interveniente vasallus refutauerit domino feudum, retractui locum esse sentit Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 9. membr. 1. concl. 52. num. 6.* 80

Quamvis a. filii vel agnati retrahere non possint feudum paternum domino refutatum, mortuo tamen refutatore vasallo feudū illud ad liberos vel agnatos à primo adqrente 81

descen-

descendentes deuoluitur, ut arguit partim text. *in Tit. 14. verf. ult. & Tit. 49. lib. 2. Feud.* partim etiã regula illa vulgaris, resoluto jure dãtis, resoluitur jus accipientis, Hotom. *conf. 31. num. ult.* ubi alios citat, & tradunt Zas. *in Epit. feud. part. 10. num. 88.* Sonsbec. *in comm. in usus feud. part. 12. num. 122.* Frider. Schenck Baro à Tautenberg ad *Tit. 38. de vasallo, qui contr. Constit. Lothar. Reg. benef. alienav.* Hotoman, *conf. 31. num. 19.* Mynsing. *cent. 6. obs. 23. n. 2.* Ioann. Borcholt. *in comment. in consuet. feud. cap. 8. numero 54.* Vultei. *tr. de feud. lib. 1. cap. 10. num. 76. vers. siue autem volente, pag. 671.* ubi plures alios in hanc sententiam allegat.

82 Hactenus de refutatione feudi domino factâ; sequitur paucis de eâ, quæ aliis fit, quàm domino. Nulli tamen alii refutare feudum potest vasallus, nisi filiis suis, vel illis deficientibus, agnatis à primo adquirente descendentibus, & ipsi refutanti in idem feudum successuris *Tit. 14. de vasallo decrep. atat. & Tit. 39. in princ. vers. Et licet prohibeatur, lib. 2. Feud.* confert. *text. in Tit. 11. de success. fratr. lib. eod. Feud.* Mynsing. *cent. 6. obs. 23. n. 3. & 4.* Extraneo si fiat feudi refutatio, pro alienatione habetur prohibitâ, ob quam vasallus feudum amittit, Hotom. *conf. 31. num. 7.* Mynsing. *d. cent. 6. obs. 23. num. 5.* Borcholt

d. cap.

d. cap. 8. numero 57. Vultei. *de feud. dict. cap. 10. num. 78.*

Cæterùm quæri hîc potest, an pater filiis suis, aut agnatus suis agnatis refutare ita possit feudum suum, ut sibi usumfructum feudi reseruet, negat Thomas de Marinis *tr. de generib. & qualit. feud. Tit. 2. num. 122.* Affirmant verò Sonsbec. *in côm. in usus feud. part. 12. n. 121.* & Wesemb. *tr. de feud. cap. 8. n. 3. vers. etiamsi is, qui refutauit,* & Henric. à Rosenth. *tract. feud. cap. 9. membr. 1. concl. 52. num. 18.* Ego distinguendum puto inter usumfructum, & Ius percipiendi fructus feudales: inter quæ duo Iura nostra distinguunt, *l. dotis fructum 7. §. 2. & l. fi. usus fructus 64. ff. de iur. dot.* Vsumfructum feudalem retinere non potest, qui feudum refutat: Est enim feudum nihil aliud, quàm ususfructus, *Tit. 23. In quib. caus. feud. amitt. §. ult. lib. 2. Feud.* Qui ergo refutat feudum, refutat quoque ipsum usumfructum feudalem. Ius autem percipiendi fructus ex feudali prædio retineri potest, & feudum ipsum filiis, aut agnatis refutari, cùm hanc refutationis conuentionem impediat nihil. 83

Non obstat, quòd ususfructus, qualis etiam est feudum. *d. Tit. 23. §. ult. lib. 2. Feud.* proprietario cedi potest, non etiam extraneo,

neo, §. *item. finitur, Instit. de usufr. & d. l. si ususfructus 66. ff. de Iur. dot.* Non, inquam, id obstat, in hoc enim refutationis argumento, feudi successores non sunt extranei, sed ut ipsi domino, sic & legitimis feudi successoribus refutari feudum potest, ut ostendi.

Nihil quoque obsistit, quòd fructu feudali apud refutantem remanente, ineptus ad serviendum videtur filius, aut agnatus, cui refutatum est feudum sine fructu, arg. text. *Tit. 52. vers. permultas enim, & Tit. 55. in princ.* ibi, unde seruitia amittebāt, *lib. 2. Feud.* Non inquam, id obsistit; cùm enim vasallus debita seruitia præstare possit per alium, *per text. in d. tit. 55. §. firmiter etiam, lib. 2. Feud.* cur non posset etiā præstare seruitia suo sumptu aliundè, quàm ex feudi fructib. petito? Textus in contrarium adducti, loquuntur de fructibus feudi per vasallum alienatis, nobis autem hîc sermo est de fructibus feudi, quos vasallus ex refutatione adquisiuit & possidet, & cuius feudi fructum mortuo refutatore adipiscetur.

24 Quæritur & illud, an filius agnatus, cui vasallus feudum retento Iure percipiendi fructus, refutauit, inuestiturā intra tempus legitimum petere à domino teneatur? Andr. de Isern. & alii in *in Tit. 3. § sed etiam res, n. 6. vers. si unus postea alter, lib. 2. Feud.* Chassenæus *in con-*

in cõsuet. Burg. Rubr. 3. §. *octauò. n.* 46. & 47. Sonsbec. *in comm. in usus feud. part.* 12. *n.* 120. *vers. sed quid si pater filio*, & Wesemb. *ind. cap.* 8. *n.* 3. *vers. sed etsi feudum*, rectè affirmatiuæ inhærent, quòd scil. intra annum & diem inuestituram à domino petere teneatur, cui hoc modò feudum est refutatum. Cùm enim refutator desierit esse vasallus per refutationem, & filius, vel agnatus, cui refutatum est feudum, vasallus esse cœperit, necessè est, ut & intra annum & diem inuestituram petat, sicuti is, qui successit in feudum, cùm à regulâ non excipiatur propositâ in *Tit.* 24 *in princ. Tit.* 40 *in princ Tit.* 52. §. *ult. Tit.* 55. §. *præterea si quis, lib.* 2. *Feud.*

Nihil huic renititur sententiæ, quòd refutator Ius percipiendi fructus ex prædiis feudalibus sibi retinuit; Ius enim percipiendi fructus non est ipse usus fructus, ut antea ostẽdi ex *l. dotis fructũ* 7. §. 2. & *l. si ususfructus* 64. *ff. de Iur. dot.* proindeq; nec feudum, cùm feudum sit quidam ususfructus, *Tit* 23. §. *ult. lib.* 2 *Feud.* Cùm ergò non amplius sit vasallus ipse refutator feudi, sed filius aut agnatus cui refutatũ est feudum, iam cœperit esse vasallus, ad p̃standã fidelitatẽ domino se offerre, atq; ita petere inuestiturã tenetur. Confert quòd is, qui refutauit feudum, amplius ad seruiendum non tenetur *d. Tit.* 38. *de vasallo qui contra Cõstit. Loth. lib.* 2. *Feud.* Cùm ergò iam serui- 85

re domino

domino teneatur is cui refutatum est feudum, sequitur eundem etiam ad hoc esse obstrictum, ut inuestituram à domino petat, eique fidelitatem præstet. Et hoc benè notandum esse scribit Sonsbec. *d. part. 12 numero 120.*

26 Quoniam verò vasallus etiam absque domini permissu in agnatum refutare feudum potest, per text. *in Tit. 39. de alien. feud. patern. lib. 2. Feud.* & docet Francis. Hotom. *d. cons. 31. numero 1. 2. & 4.* in dubium vocatur, num id procedat tantùm in agnato proximiori qui refutatore defuncto, in illud successurus erat; An verò etiam in agnato remotiori, ut nec refutatio ei facta, indigeat vel domini, vel proximiorum agnatorum consensu? Quidam putant ad feudi refutationem remotiori agnato quæ fit, & domini, & agnatorum proximiorum permissu opus esse. Ita sentiunt Thom. de Marinis *tr. de generib. & qualit. feud. Tit. 2. num. 123. & Tit. 3. num. 33.* Cuiac. ad *Tit. 45. vers. idem si in ulteriorem agnatum, lib. 2. Feud.* Camerar. *in l. Imperialem, Tit. 55. lib. 2. Feud. pag. 17. & pag. 107.* & Mynsing. *cent. 6. obs. 23. num. 4.* Hotom. *d. cons. 31. num. 2. 11. 12. & 13.* Ioann. Borcholt *de feud. cap. 8. n. 56.* Contrarium verò sentiunt plerique alii, Martin Laudens. in *Tit. 26. §. to-*

tius,

tius, num. 20. lib. 2. Feud. Curt. jun. *tr. de feud. part. 4. n. 146.* Herm. Vultei. *de feud. lib. 1. cap. 10. n. 77. verſ. nec dubitatur,* & Henric. à Roſenth. *tr. feud. cap. 9. membr. 1. concl. 52. num. 10. & ſeqq.* Et horum ſententiam judico veriſſimam, per text *in Tit. 39. de alien. feud. patern. lib. 2. Feud.* ubi ICtus Feudiſtâ loquitur de agnatis indifferenter, nec diſtinguit inter proximiores, & remotiores agnatos. Robur addit ſimiliter huic concluſioni text. in *d. Tit. 26. ſi de feudo defunct. content. ſit int. dom. & agn. §. Titius, lib. 2. Feud.* ubi diſertè oſtenditur, quòd in remotiorem agnatum feudi alienatio facta, niſi intra certum tempus revocetur per proximiorem agnatum, jure conſiſtat. Idque procedit, licet domini, aut agnatorum conſenſus non intervenerit, ut qui neceſſarius non eſt in paterni feudi alienatione in agnatum factâ, per text. *in d. Tit. 39. de alien. feud. patern. lib. 2. Feud.* Idem ergò multò magis de feudi refutatione dicendum eſt, cùm alienatio feudi agnato ex primo adquirente deſcendenti facta, ſit quaſi refutatio feudi, textus eſt expreſſus in *d. Tit. 39. de alien. feud. patern. in fin. lib. 2. Feud.*

Quoniam autem vaſallus etiam abſque domini, & proximiorum agnatorum conſenſu paternum feudum remotiori quoque 87

agnato refutare potest, in dubium vocatur, an proximiori agnato jus prothimiseos contra agnatum illum remotiorem competat, ut ab illo feudum refutatum revocare possit? Distinguendum hîc est inter refutationem precio interveniente factam, & eam, quæ fuit facta absque precio. Si facta sit refutatio feudi paterni interveniente precio, locus est juri prothimiseos, & potest agnatus proximior intra annum revocare feudum à remotiore agnato, reddito precio, *per text. in d. Tit. 26. §. Titius filios, lib. 2. Feud.* & tradit alios secutus Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 9. membr. 1. concl. 52. n. 17. & membr. 2. concl. 90.* Si absq; precio sit facta refutatio, cessat quidem prothimiseos Ius, mortuo tamē refutatore agnatus proximior Iure successionis feudum refutatum revocare à remotiore agnato potest, per text. *in d. §. Titius filios*, & sentit ita post alios quos citat sub lit. H. Henricus à Rosenth. *d. concl. 52. n. 14.* ubi addit, quòd Camera Imperialis ita sæpius determinaverit. Ex allegato *§. Titius* apparet & illud, quòd agnatus proximior, qui intra annum non fuit usus prothimiseos Iure, feudum precio interveniente refutatum, mortuo refutatore à remotiori agnato revocare possit, nullo precio reddito. Quòd si agnatus proximior consenserit in refutationem remotiori agnato factam, vel intra annū non revocaverit feudum refuta-

tum

tum, removetur à prothimiseos Iure, per text. *in d. §. Titius filios.*

Sed an mortuo refutatore, & remotiore agnato, proximior, qui cōsensit refutationi, in refutatum succedat feudum, quæri hîc potest? Textus proximè citatus in fine, ut & textus *in Tit. 5. §. præterea si ille, lib. 2. Feud.* negativam suadere videntur: nisi dicamus, aliud esse in agnato proximiore consentiente alienationi feudi, de qua alienatione dictis locis agitur, aliud verò esse in consentiente refutationi feudi, licet quis agnatus refutet paternum feudum, succedit tamē in illud casu successionis eveniente, nisi omninò & in perpetuum refutaverit feudum, *Tit. 49. de eo, qui fin. fec. agnato de feud. patern. lib. 2. Feud.* Ergò succedit etiam in illud, quamvis refutationi ab agnato simpliciter factę consenserit. 88

Præmissæ quæstioni ꝓxima est illa, si agnatus refutet paternū feudum agnato remotiori, consentiente agnatò ꝓximiore, sed medii gradus agnato ignorāte, vel dissentiente, an hic agnat⁹ medii gradus Iure ꝓthimiseos cōtra agnatum remotiorē uti possit? Aiens opinio veritati propior existimari debet, placita enim feudorum proximiori agnato contra remotiorem agnatum, in quem feudi alienatio facta est, jus prothimiseos largiuntur, nec distinguunt inter gradus proximitatis. 89

Et dicitur proximior respectu remotioris sive proximior sit primi, vel secundi, vel tertij gradus ab eo, qui alienavit, vel refutavit paternum feudum *Tit.3.§.sed etiam res,ibi* nisi tibi, vel alii proximiori, *& Tit.26.§.Titius filios*, ibi proximior agnatus, & *Tit.9.§.pen.* ibi, in redimendo potior erat proximi agnati conditio, *lib.2. Feud.* De hac quæstione videri quoque potest Curt. Iun. *tr.feud.part. 4.numero 146.*

50 Quæritur de feudo Franco à servitiis libèro, an illud vasallus refutare possit? Bald. negat *in c.caterùm. col.8. Ext. de iudic.* negare etiã videtur Conrad. Rittersh. *lib. 2.partit. feudal. cap. 2. n. 20.* At Curt. Iun. de hac negatione dubitat *tr.feud.part. 1.quæst.8. num.30.* pro affirmativâ hanc adducit rationem, quòd vasallus plus habeat Iuris in franco siue libero feudo, quàm in feudo servitorio; proindeq; multò facilius frãcum refutare feudum possit. In confirmationem negantis sententiæ asportat hanc rationem, quòd feudum servitiis obnoxium servitutis redoleat speciem, à quâ ut se liberet vasallus impediri non debeat, secus esse in feudo franco. Caterùm negante opinione rejectâ, patrocinari affirmativæ dubito nihil, his rationum momentis, quòd nusquam in feudorum libris feu-

dum

dum francum excipitur à Regulâ de refutatione feudi; quòd item feudum francum in nullo differt ab aliis feudis, quàm quòd à servitiis liberum est, per text. *in Tit. 48. de feud. non habente propriam feud. natur. vers. sed qualitercunque lib. 2. Feud.* quòd denique feudum omne, & maximè francum feudum est beneficium, *Tit. 23. in quib. caus. feud. amitt. lib. eod. Feud.* Nemo autem beneficio, & commodo suo renunciare prohibendus est, *l. si quis in conscribendo. 5. C. de Episc. & Cler. l. pen. C. de pact. & l. si Iudex 41. ff. de minoribus.*

Non imminuit hoc aiens pronunciatum 91
nostrum ratio, quâ Curtius utitur, etsi enim feudum francum à servitiis sit liberum, attamen liberum non est à fidelitatis obligatione, quoties enim feudum in uno alteratur, naturam suam propriam in cæteris omnibus retinet, *d. Tit. 48. vers. sed qualitercunque ubi Feudista lib. 2. Feud.*

In quæstionem vocatur & illud, an etiam 92
ligium feudum, domino invito, vel proximo agnato domino inconsulto refutari possit? Doctores negant, quos sequitur Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 2. concl. 4. num. 4. & cap. 9. membr. 1. concl. 51. num. 10.* Ratione utuntur hâc, quod vasalli ligii persona specialiter sit obligata. At quia nec feudum ligium usquã

in feudorum libris excipitur à regulâ de feudi refutatione, consequens ei est, quòd & hoc feudum contineatur sub textu *in Tit. 38. & Tit. seq. in princ. lib. 2. Feud.*

Non tuetur interpretum opinionẽ ratio, quâ ipsi nituntur: Etsi enim ligius vasallus contra omnẽ hominem nullo excepto fidelitatem domino debeat, & unius tantùm domini non pluriũ esse possit vasallus, per text. *in Tit. 99. in extraord. cap.* Ex eo tamen non sequitur, quòd suum hoc feudum refutare nequeat per regulã: cum feudum in uno alteratur, retinet propriam suam naturam in cęteris omnibus, *d Tit. 48. lib. 2. Feud.*

93 Postremò non est hoc loco omittenda quęstio hæc; si vasall⁹ domino, vel agnato omnia sua refutet feuda, an impropria quoq; feuda sua refutare intelligatur? Schrad. *tr. feud. part. 2. c. 4. n. 69.* negativæ inhæret, arg. *c. cum dilecti, Extr. de donationib.* Cui sentẽtiæ lubẽs subscribo, quoad feudũ francum, & cætera feuda impropria, quæ ipsi vasallo chariora sunt. In generali enim sermone & obligatione non cõtinentur ea, quæ verisimiliter quis translatur⁹ nõ esset, *l. obligatione 6. ff. de pign. & hypoth. & Tit. 26. § de feud. defunct. content. sit int. dom. & agn. §. in generali, lib. 2. Feud.* In cæteris feudis impropriis Schraderi opinionem generalem non admitto.

Nec

Nec movet me text. *in d. c. cum dilecti, Extr. de donationib.* nam eo tantùm probatur hæc nostra sentētia de feudo franco, his verbis: Hæc fuit mens, & intentio donatoris, ut clausula instrumenti de foresta non ad superiorem donationem, quæ tam libera & pura fuit, ut imunis esset ab omni vexatione, & cōsuetudine seculari, sed ad inferiorē cōcessionē, quę pensionē, & determinationem habet insertā.

Neq; etiam ꝓbat generale Schraderi dictū Iuris illa maxima, ꝙ in contractibus, & omnibus aliis dispositionib. verba ꝓpriè accipienda sunt, nec à propriâ verborum significatione in dubio sit discedēdum, *c. ad audientiā,* ubi Abbas *Ext. de decimis, l. 3. §. hæc verba,* ubi Bart. *ff. de negot. gest.* Nam feudi appellatio non est propria feudo tantùm ꝓprio, sed cum feudo improprio cōmune. At differūt hæc duo feuda non appellatione, sed tantùm naturâ, ut arguit text. in *d. Tit. 48. de feudo non habente propr. feud. natur. lib. 2. Feud.*

Octavò fœmina Feudi capax, absque suâ culpâ jus feudi amittit, cum per fratrem, aliumvè agnatum à successione in feudum excluditur, per text. in *Tit. 6. Episcop. vel Abbatem feud. dare non posse. §. quietiam, lib. 1. Feud.* ubi ICtus Feudista, si quis, ait, eo tenore feudum acceperit, ut eius descendentes masculi, & fœminæ illud habere

possint, relicto masculo, ulterius fœminæ non admittuntur.

95 Cæterùm quæstionis est admodum controversæ, an fœmina, quæ semel succedente masculo exclusa fuit à feudo, censeatur in perpetuum exclusa, ita ut nec postmodum deficiente masculo jus succedẽdi in feudum recuperet? Aientem sententiam amplectuntur Dd. communiter, quos referunt & sequuntur Andr. Tiraquell. *in l. si unquam 8. in verb.* succeperit liberos, *num. 195. C. de revoc. donat.* Menoch. *consil. 1. n. 458. & seq.* Andr. Gail. *lib. 2. obs. pract. obs. 148. n. 1.* Ludolph. Schrad. *tr. feud. part. 7. cap. 4. num. 83.* Probat eandem Frider. Schenck Baro à Tautenberg *in d. Tit. 6. §. quinetiam, lib. 1. Feud.* & Fachin. *lib. 7. controvers. Iur. cap. 45.* Facultas quoque Iuridica Ingolstadensis in causâ quâdam consulendo, ob regulã perpetuæ exclusionis ita pronunciandum putavit, ut testatur Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 7. concl. 44. num. 15.* Sequitúr item hanc sententiam Camera Imperialis, ut patet ex symphoremate votorum Cameralium relatione & voto *21. sub parte 1. Tom. 2. votorum n. 4. & seqq.* & testatur Andr. Knichen *tr. de vestiturarum pact. cap. 3. num. 301. & seqq.* Tùm etiam Compilator decisionum Cameralium, in verb. Feudum; Similiter Henric.

Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 7. concl. 44. n. 15.* In Camerâ, ait, Imperiali aliquoties judicando approbata videtur communis hæc sententia.

Item habeo, inquit, ex viris fide dignis, & senibus, & quondam Assessoribus in aliis causis pro perpetuâ exclusione eandem Cameram judicasse, eamque sententiam amplecti solere.

Nuper quoque Anno scil. 1612. die 22. Ianuarii juxta hanc sententiam pronunciavit Camera Imperialis, in causâ Electoris Moguntini contra die Nassauw: Wißbadische Fräwlin.

Neganti verò opinioni inhærent plures alii, inter quos Iohann. Fichard. *in addit. ad communes opiniones* per Iohann. Baptistam à Villalobos *collectas, sub lit.* F. ubi scribit, se hãc opinionem tanquam veriorem, & æquiorem aliquoties consulendo sequutum fuisse, eam autem sequutus fuit *cons. 6. & cons. 14. n. 4. vol. 1.* Similiter hanc amplectitur opinionem Mynsing. *cent. 5. obs. 74. num. 8.* ubi ait, certò se credere, hanc sentẽtiam Iure veriorem, & æquiorem esse. Wesemb. quoque *tr. de feud. cap. 6. num. 23.* opinionem hanc ut æquiorem consulendo, & judicando sequendam esse autumat. Hartman. Pistoris *lib. 2.*

Iur.quaest.36.num.11.& seqq.part.posteriori. Petr. Heig. *quaest.26.part.1*. Vulteius itidem. *Tr. feud. lib.1.cap.9.n.52.in fine*, dicit, quòd meminerit secundum hanc opinionem aliquoties Collegium ICtorum in Academiâ Marpurgensi respondisse. Id quòd etiam apparet *ex cons.20. n.66. cons.21.n.2.cons.23.n.24.vol.1.cons.18.n.52. & cons.26.n.63.& seqq.vol.2.consilior. Marpurg.*

96 Dispiciendum igitur utra opinio firmioribus munita sit rationibus. Affirmativę maximi ponderis argumenta patrocinātur. Primò defensatur ea textu *in d.Tit.6.§. Quinetiā*, ibi, relicto masculo, Vlterius fœminæ nō admittuntur *lib.1.Feud.* qui text⁹ duplex suppēditat argumentum, unū his verbis, RELICTO MASCULO, alterum adverbiali hâc dictione VLTERIUS. ICt⁹ Feudista, relicto, ait, masculo fœminæ non admittuntur, duo illi absoluti ablativi, RELICTO MASCULO; quorum alter nominis est, alter participii, conditionē designant, *l.à testatore 109.ff.de condit. & demonstr. l.4.§.1.ff. quib.mod.pign. vel.hypoth. solu. l.accepta 93.ff.ad L. Falcid. Rubr.ff.soluto matrimonio.* Bursat. *cons.155.n.4.lib.2.* Ioann. Coras. *in l.2.§.eiectis,ff. de orig.Iur.* Crotus *cons.138.in princ.* & Ioann. Borcholt. *in comment. in usus feud. cap. 3. num. 8.* Et conditio, quæ ex ablativis absolutis inducitur, maiorem habet vim, quàm alia quævis conditio, Bart. *in l.fideicommissa, §.*

cum

cum esset, ff. de leg. 3. l. 1. §. qui habebat, num. 4. vers. nunc ad propositum, ff. de bonor. poss. contr. tab. & in l. 2. §. ult. n. 2. ff. ad SCtum Tertull. Menoch. *lib. 2. consilior. cons. 152. num. 10.* ubi alios ita sentientes allegat. Quando autem semel extitit, & purificata fuit conditio, sub quâ removetur vocatus, amplius non admittitur, qui ita vocatus fuit, *l. ex facto 17. §. si. quis autem semel susceperit, & l. heredibus 77. in princ. ff. ad SCtum Trebell. l. si quis heredem 7. &* ibi Alex. Iason, Dec. & alii *C. de instit. & substit.* Confert *l. cum uxori. 4. C. quando dies legator. ced. l. ult. C. de indict. viduit. toll.* Tiraquell. *in repetit. l. si unquam 8. verb.* susceperit liberos, *n. 187. & seqq. C. de revoc. donat.* Accedit huc, quod dispositio pura, & conditionalis dispositio purificata æquiparantur, *l. ult. §. 1.* ubi Ang. Paul. de Castro, Alexand, Aretin. Iason. *ff. de vulg. & pupill. subst.* Dec. *cons. 480. col. 1. n. 613. col. 2. n. 677. col. 1.* Tiraquell. *de Retract. convent. in fin. n. 99.* Socin. Iun. *cons. 69. n. 4. cons. 94. n. 1. & cons. 145. n. 13. lib. 3.* Menoch. *cons. 568. n. 12. lib. 6.* Anthon. Peregrin. *de fideicomm. art. 43. n. 17.* Cum a masculi & fœminæ per investituram ad feudum vocātur, hâc conditione ipsæ fœminæ vocatæ censentur, si tempore successionis masculi non extent, *Tit. 8. de success. feudi, §. filia,* ibi, succedit filia filiis non extantibus *lib. 1. Feud. Titulo 17, de eo, qui sibi vel heredi*

& Tit.

& Tit. seq. ibi, deficientibus masculis, ad filias pertinebit, *lib. 2. Feud. c. significabit*, *Extr. de rescript.* Purificata igitur eâ conditione per masculi existentiam, & successionem, perindè est, ac si fœminæ ab initio ad feudi successionem vocatæ non fuissent.

97 Alterum argumentum ex *d. Tit. 6. §. quin etiam*, præstat ut dixi, adverbialis illa dictio ULTERIÙS. Relicto masculo, ait ICtus, ULTERIÙS fœminæ non admittuntur. Quod si illâ tantùm primâ vice, quâ masculus adest, & in feudum succedit, fœminæ ex investiturâ feudi capaces non admitterentur, deficiente verò postea masculo illo, ad successionem feudi fœminæ antea exclusæ, admitti deberent, non addidisset ICtus Feudista vocem ulteriùs, (cùm nihil frustrà in dispositione aliquâ poni debeat) sed dixisset simpliciter, relicto masculo fœminæ non admittuntur.

Adverbium a. illud ULTERIUS, omne futurum significat tempus: unde convincitur, quòd fœmina per masculum à feudo semel exclusa, nullo unquam tempore futuro ad feudi successionem denuò admittatur, maximè cùm adverbium illud ULTERIÙS alibi etiam omne denotet futurum, & quidem perpetuum tempus, *c. cum accessissent*, *vers. fuit insuper*, ibi, ne primiceriatus dignitas

esset

esset ulteriùs in Ecclesiâ, *vers. quocirca mandamus*, ibi, ne ulteriùs in Tullensi Ecclesiâ primiceriatus esset officium, *Extr. de Constitut. & l. 3. in fin.* ibi, post hanc verò temporis definitionem nulli movendi ulteriùs facultatem patere cẽsemus, *C. de præscript. 30. vel 40. annor.* Adhæc ipso Iure prorsus sublatum, & extinctum censetur, quod dictione Vlteriùs adimitur, ut alios sequutus tradit Tiraquell. *in d. l. unquam, 8. in verb.* reuertatur, *num. 129. C. de revoc. don.* Ipso autem Iure extinctum planè, & sublatum quod est, denuò non reviviscit, etiamsi causa, ob quam extinctum & sublatum quid est, postea cesset, *l. cum ex causa. 9. & l. ult. C. de remiss. pign. l. qui res. suas, 98. §. aream 8. ff. de solut & l. 2. & l. 3. C. de post hum. hered. institu- end. l. q. ex liberis 11. §. testamẽto, ff. de bonor. poss secund. tab. l. si pro patre 10. § pen. ff. de in rem vers. l. qui liberatus 12. ff. de adopt. l. in rem 23. §. item quæcunque, vers. & quod semel, ff. de rei vind. Instit. de exheredat. liberor. in princ.*

His argumentis duobus accedit tertium 98 ex eodem *Tit. 6. §. ult. vers. ult. lib. 1. Feud.* ubi ICtus Feudista, Et his, ait omnibus casibus feudum amittitur, & ad dominum revertitur. Est hæc clausula generalis, quæ concernit omnes casus sub illo Titulo sexto propositos, quibus feudum aliquibus adquiri posse negatur.

negatur. Quemadmodum igitur similis clausula sub proximè præcedenti Titulo quinto, §. *his omnibus casibus*, continet omnes casus præmissos, quibus feudum amittitur, ita & hujus Tituli sexti clausula isthæc, respicit casus omnes, quibus eo titulo feudum capere posse quidam negantur, & feudum reverti ad dominum dicitur: Clausula enim in fine proposita, ad omnia præcedentia extenditur, *l. 1. & ibi* Iason *C. de liber. præter.* Schrad. *cons. 12. num. 54. vol. 1.*

Quemadmodum ergò feudum concessum à Prælato in reb. Ecclesiæ, non solitis in feudum dari, Iure non adquiritur accipienti, sed ad Ecclesiam revertitur, qui primus est d. Tituli sexti casus: Et sicuti mutus, qui nullo modo loquitur, non retinet feudum, id est, non succedit in feudum, sed ad dominum illud revertitur, nullis extantib. agnatis aliis ex primo adquirēte descendētibus, q tertius est eiusdem Tituli casus: ita nec fœmina, præter masculos ad feudi successionem vocata, masculo relicto feudi Ius retinet, sed ab eo excluditur, in tantum, ut licet masculus ille postea sine filiis moriatur, minimè tamen idem Ius recuperare ea fœmina possit, cùm illud ad dominum revertatur, qui medius est illius Tituli casus.

Inter

Interdum quidem clausula in fine posita, non refertur ad præcedentia omnia, putâ si aliqua probabilis ratio id fieri dissuadeat, ut volunt Dd. quos memorat Iacob. Schultes *in locis suis communib. verb.* Clausula, *n.* 38. Atqui nulla hîc eiusmodi ratio apparet, quinimò adsunt hîc sub *d.* §. *Quinetiam* argumenta, quæ suadent omninò, ut clausula isthæc ad omnes illos præmissos casus tres extendatur, de quibus argumentis dixi hactenus.

Iohannes q. dem Niellius *disput. feud.* 5. *ad h.* 4 *sub lit. e.* opinatur dictum §. *Quinetiam* perperàm & loco alieno ppositum esse inter caussas amittẽdi feudum. Sed hanc ipsius opinionẽ divinatoriã planè respuit particula Quinetiam, quæ suâ naturâ præcedẽtium est ampliativa, & extensiva, quæ implicat majora expressis, quæ præcedentib. addit, quæq; ad casum magis dubitabilem sequentem extendit, vt docui meo in tractatu *de Investitura feudi, cap.* 5. *num.* 77. 99

Quemadmodum igitur in principio Tituli illius præmittitur casus, quo feudum non adquiritur illi, cui ab Ecclesiæ Prælato in rebus Ecclesiæ non dari solitis in feudum, concessum fuit: Ita multò minus fœminæ, per masculum semel à feudi successione submotæ amplius adquirere idẽ feudũ possunt, ut per

dictio-

dictionem QUINETIAM & textum §. illius abundè significatur.

Nec est putandum, compilatores placitorum feudalium adeò fuisse stolidos, ut non viderint, apto vel inepto loco pronunciatum illud proposuerint.

Adjungi quoque potest tribus superio-
100 bus argumentis, pro affirmatiuâ opinione & hæc ratio quarta ex textu *in Tit. 104. Casus quibus fœmina in feudum succedit §. item si quis, in Extraord. cap.* deprompta; verba textus hæc sunt: superstite masculo ex eo, qui primus feudum adquisiuit, fœminæ excluduntur, scil. in casu ibi proposito, quo quis feudum ita adquisivit, ut in illud mares & fœminæ succedant. Textus ait, fœminæ excluduntur, excludi autem verbum est privativum, & dicitur à successione excludi, qui in perpetuum ab eâ submovetur, *l. vnic.* ibi Fisco excluso, C. *unde vir & uxor, l. si pœnas, 23. §. 1. ff. de in offic. testam. l. cum in antiquioribus 19. vers. si enim ipse*, ibi, Is cum successione suâ ab huiusmodi beneficio excludatur, C. *de iur. deliber.* facit *l. 1.* ibi, potest enim excludere per hanc exceptionem, *ff. famil. erc isc. & l. 2. ff. de except.*
101 Cessat hîc itaque consideratio Dn. Vultei *tr. feud. cap. 9. num. 53. pag. 445.* ubi distinguit inter non admissionem & exclusionem fœminæ; Re-

næ; Relicto masculo, ait, non admittitur ulterius fœmina, per text. *in d. Tit. 6.* §. *Quinetiam*, at non dicitur, ait, in eo textu, vel alibi in feudorum Iure, quòd excludatur fœmina masculo relicto. Verùm enim verò excludi fœminam per masculum ostendit disertè allegatus ille textus in *d. Tit. 104.* §. *item si quis, in Extraord. cap.* Et quod ibi est excludi, id ipsum est ulteriùs non admitti in *d. Tit. 6.* §. *Quinetiam*, ut proprietas dictionis VLTERIÙS abundè arguit.

Sed quartum hoc argumentum duobus modis extenuare intendit Dn. Vulteius *d. cap. 9. num. 53.* Primò dicit, certum & firmum non peti argumentum ex *d. Tit. 104.* §. *item si quis*, hâc de causâ, quòd textus Tituli illius authenticus non sit. At licet non diffitear, extraordinariorum capitulorum textus haud esse authenticos, quia tamen ad declaranda feudorum placita ordinaria non parum conducunt, Hartm. Pistor. *lib. 1. quæst. iur. quæst. 23. num. 59. quæst. 15. num. 45. & quæst. 34. n. 33.* authoritas ipsorũ omninò reijcienda non est. 102

Deindè scribit dicto loco Dn. Vultei. textum *in d. Tit. 104.* §. *item si quis.* loqui de successione in feudum, non de Iure succedendi in feudum, successionem autem à iure suc-

G cedendi

cedendi esse diversam, & fœminas à succesʃione feudi per mares excludi, non verò excludi à succedendi Iure, quod salvum retineant in futurum. Verùm enimverò in feudorum libris successionis voce, non ipsum duntaxat actum succedendi, atq; ita factum aliquod, sed jus quoque succedendi significari arguit Rubric. & Textus *Tituli 8. de successione feudi, lib. 1. Feud.* & Rubr. *Tit. 11. de success. fratr.* itemque Rubr. ac text. *Tit. 50. de natura success. feudi lib. 2. Feud.* Sic aliâs etiam in Iure nostro non solùm SUCCESSIONIS nomen, *l. hereditas nihil aliud, ff. de Reg. Iur.* sed & alia eius generis nomina verbalia non facti, sed Iuris significationem habent, ut OBLIGATIONIS nomen, *§. 1. Inst. de obl. & act.* Item ACTIONIS nomen, *§. 1. Inst. de action.* & nomen possessionis *l. 3. §. bonorum igitur, ff. de bonor. poss.*

103 Quintò robur adfert communi huic Dd opinioni, text, in *Tit. 17. de eo qui sibi, vel heredib. suis*, ibi masculis, vel his deficientibus fœminis, & *Tit. seq.* ibi, & masculis deficientibus fœminæ, *Tit. 30. de feud. fœm.* ibi, deficientibus masculis ad filias pertinebit, *lib. 2. Feud.* quibus locis omnibus disertè dicitur, quòd feudum, pro masculis, & fœminis adquisitum, ad fœminas pertineat masculis deficien-

cientibus. Vocantur igitur fœminæ ad feudi successionem sub hâc conditione, si masculi deficiant. Duo enim illi absoluti ablativi masculis deficientibus, conditionem inducunt, ut suprà ostendi sub primo communis opinionis argumento. Hâc ergò conditione, ut dispositionis causâ cessante, ut si non deficiant masculi, sed extent, & in feudum succedant, non censentur vocatæ fœminæ, cùm conditio dispositionis defecta, cessare ac evanescere penitus dispositionem faciat, & pro eâ habeatur, ac si nunquam facta esset, *l. qui heredi 44. §. ult. ff. de condit. & demonstr. l. 1. ff. de donat. l. 1. § sin autem sub aliquâ conditione, C. de caduc. Toll. l. generaliter 6. §. sin autem, C. de Instit. & substit.* Hartm. Pistor. alios referens *lib. 4. quæst. Iur. quæst. 9. n. 63. & seq.* Hondedæ. *consult. 82. num. 13. vol. 2. part. 5.* Dicitur autem deficere in successionis materiâ, non qui succedit, & post successionem moritur, sed qui moritur antequam succedat, vel qui delatæ successionis tempore non extat, *l. si in testamento 5. ff. de vulg. & pupill. substit. l. qui semel 53. §. 1. ff. de adquir. vel amitt. hered. l. quod si alterutro 78. ff. ad L. Falcid. l. unic. §. sin autem ad deficientis personam. C. de caduc. toll.*

Si igitur masculus succedat in feudum, quod deficientibus masculis concessum fuit

minis, perindè habetur fœmina, ac si penitus ad feudi successionem non fuisset vocata. Quod enim sub conditione est datum, sub contrariâ conditione non censetur datum, *l. quibus 40. §. quidam Titio, & l. aliquando 107. ff. de condit. & demonstr.* Crauett. *cons. 744. n. 4.* &. Donell. *lib. 14. comment. cap. 16. & seq.* Et sufficit, conditionem semel tantùm extitisse, ut aliquis jure penitus excludatur, *per l. 3. ubi Dd. C. de liber. & posth.*

104 Postremò cùm feudum ita alicui concessum fuit, ut illius masculi & fœminæ in illud succedant, fœminæ masculis substitutæ censentur, ita ut solùm deficientibus & non extantibus masculis succedere possint fœminæ, ut arguit text. in *d. Tit. 30. de feud. fœmin.* ibi, deficientibus filiis ad fœminas pertinebit feudum, *lib. 2. Feud. & Tit. 8. de success. feudi,* ibi, tùnc succedit filia, filiis non extantibus *lib. 1. Feud.* Substitutionis autem natura hæc est, quòd ipsa evanescit, & penitus expirat, quando succedit institutus, cui substitutio facta fuit, *l. post dictum 5. C. de impub. & aliis substit. l. 3. l. quamdiu 69. in princ. ff. de adquir. vel amitt. hered.* Licet ergò masculus, qui in feudum successit, postea sine prole masculâ decedat, ad fœminam tamen denuò non perti-

net

net feudum, in quo ipsa masculo substituta, & per eum succedentem exclusa fuit.

Atque hæc sunt argumenta, quibus commune Dd. pronunciatum de perpetuâ fœminarum exclusione præclarè, maximeque munitum puto.

Contrariæ opinionis fundamenta nunc 105
subiiciam: In Feudorum Iure nusquã aiunt dispositum reperitur, quòd fœminæ à feudi successione per masculum semel exclusæ, in perpetuum exclusæ maneant. Sed fundamentum hoc destruunt omninò textus & rationes pro communi sententiâ hactenus adductæ.

Deinde ex *Tit. 8. de success. fæm. §. filia verò,* 106
lib. 1. Feud. ita argumentantur illius opinionis defensores; ICtus Feudista scribit, quòd filia succedat in feudum, filiis non extantibus. Ergò cum filius, qui suâ successione à feudo filiam submovit, postea non extat, sed absq; prole masculâ decessit, in eius locum succedit filia, licet antea per filiũ submota fuerit. Verùm respõderi potest, quòd plus sit in cõsequente, quàm antecedente. Antecedens loquitur de filiis non extantibus tempore, quo decessit pater vasallus, filiâ relictâ, atque ita de filiis, qui nunquam successerũt in feudum, ut disertè arguunt verba text. *in d. §.*

filia verò, ubi particula TUNC considerandа est, & ad casum ibi propositum referenda ac restringenda. Est enim dictio illa restrictiua, quæ dispositionem ad casum restringit propositum *l. 4. §. ult. ff. de condit. & demonstr. l. huiusmodi 64. ff. de verb. obl. l. in substitutione 31. in fin. ff. de vulg. & pupill. substit.* Decian. *resp. 1. num. 23. & seq. & num. 192. vol. 1. & respons. 10. num. 20. & 21. vol. 3.* Menoch. *cons. 52. num. 168. lib. 1. & cons. 152. num. 41. lib. 2.*

Consequens verò est de filiis non extantibus eo tempore, quo agnatus decessit, putà frater, qui antea in feudum successit, & sororem exclusit, de quo casu non loquitur ICtus Feudista *in d. §. filia verò.*

107 Adhæc nituntur textu in *Tit. 17. de eo qui sibi, vel heredib. suis, vers. non enim patet, & vers. seq. lib. 2. Feud.* ubi Feudista, non patet, ait, locus fœminæ in feudi successione, donec masculus superest ex eo, qui primus de hoc feudo fuerit investitus, & paulò post in seq. versic. Miles, ait, non debet feudum suum per fœminam recognoscere, donec superest masculus ex eo, qui primam investituram fecit. Vrgent dictionem DONEC, quæ non penitus removere, sed tantùm suspendere actum videtur. Atqui dictio illa DONEC in eiusmodi a liquâ dispositione conditio-

ditionem inducit, *l. si quis, 9. §. si oleum 3. ff. de dolo l. fœmina 8. vers. parentes verò, ff. de Senatorib. L. legatum 17. in princ. ff. de annuis legat.* Tiber. Decian. *respons. 9. num. 18. & resp. 129. num. 21. vol. 3.* Hondedæ. *consult. 82. num. 11. vol. 2. part. 5.* ut & dictiones TAMDIU, QUAMDIU, *l. pater Severinam, 101. §. ult. ff. de condit. & demonstr.* quæ eiusdem significationis sunt cum dictione DONEC, ut arguit text. *in d. l. fœmina 8. vers. parentes, ff. de Senator.*

Quando igitur ICtus Feudista dicit: Non patet locus fœminæ in feudi successione donec masculus superest: perindè est, ac si diceret, non patet locus fœminæ in feudi successione, si masculus superfuerit. Conditio autem existens, dispositionem penitus evanescere facit, & perindè habetur ac si nunquam facta fuisset, ut sub quinto aientis opinionis argumento ostendi. Cum ergò masculi successio fœminam submovit semel, amplius non potest ea succedere, licet postmodum masculus, qui suâ successione fœminam repulit, etiam sine herede masculo decesserit.

Est quidem natura, & proprietas dictionis DONEC, quòd non penitus removet actum, sed eum saltem suspendit: Attamen nihilominus conditionalem facit dispositio- 108

nem, & denotat inchoationem, & finem concessi Iuris, Tiber. Decian. *d.resp.129.n.21. vol.3.* Quando igitur ICtus *in d.Tit.17.* scribit, quòd non pateat locus fœminæ in feudi successione DONEC masculus superest, non penitus removet fœminam, sed eius successionem suspendit, donec masculus succedat in feudum; succedente igitur masculo, finitur jus fœminæ, cùm sub hâc conditione vocata censeatur si masculus non extet, *d.Tit.8.de feudi success.§.filia verò, vers. tunc enim, lib.1.Feud.* Deficiente verò masculo, locus fœminæ patet in feudi successione, *d.Tit.17. in princ. & Tit.18. lib.2.Feud.* Quod enim sub conditione datur, sub contrariâ conditione adimitur, ut supra dixi *ex l.quibus 40.§.quidam Titio, & l. aliquando 107. ff.de condit.& demonstr.* Et conditionali casu existente, quo ademptum quid est, perindè habetur conditionalis dispositio, ac si non fuisset facta, ut præter textus in eandem hanc sententiam supra adductos, arguit etiam disertè *l.pecuniam 36. ff. de reb. cred.* ubi ICtus Iauolenus, si, ait, conditio non extiterit, perindè est, ac si nulla stipulatio intervenisset. Idem scribit Paulus ICtus in *l.necessariò, 8. in princ.* ibi, siquidem defecerit conditio nulla est emptio, sicuti nec stipulatio, *ff. de peric. & commod. rei vendit.*

tendit. Succedente ergò in feudum masculo, fœmina nullum amplius habet jus in feudo, cùm illud masculi successione prorsus, & omninò sit extinctum.

109 Præterea contrariæ huic opinioni fundamentum quidam ponunt *in Tit. 18. de duob. fratrib. à capitan. investit. vers. unusquisq; enim, lib. 2. Feud.* ubi ICtus Feudista, unusquisque ait, sibi suisq; hæredib. videtur prospexisse. Sed nihil pronunciatum illud auxilii adfert opinioni huic. Quamvis enim generalis illa quædam ratio sit decisionis casus ibi propositi, attamen generaliter extendenda est ad omnes similes casus, ubi scil. duo simul investiti sunt de feudo novo, ita ut in illud investitorum filii & filiæ succedant, proindeque uno investitorum mortuo, relictâ solùm filiâ, & fratre simul investito, non frater, sed filia succedat, quia huic frater defunctus ut filiæ suæ per investituram, non fratri prospexisse videatur.

110 Vlteriùs opinioni contrariæ robur adferre & illud videtur, quòd in negocio Investituræ, pater feudum adquirendo pro filiis, & filiabus, eâ fuisse censetur voluntate, ut filiis etiam post successionem mortuis, locus sit in feudi successione filiabus, antea per masculos exclusis, cùm præsumatur pater ratio-

ne pietatis voluisse liberos extraneo præferre, *l. cum avus 102. ff. de condit. & demonstr. & l. cum acutissimi 30. C. de fideicomm. & l. generaliter 6. C. de instit. & substit.* Hoc argumento utuntur Francisc. Sonsbec. *in comment. in usus feud. part. 9. num. 134.* Hartman. Pistor. *lib. 2. quæst. Iur. quæst. 36. num. 22.* Wesemb. *tr. de feud. cap. 6. num. 23.* Verùm in proposito vim habet nullam, tùm quia dispiciendum hîc non solùm quid pater adquirens senserit, sed & quid dominus beneficium concedens voluerit. Investituræ enim pactum de successione filiarum est duorum conventio, domini scil: & vasalli placitum, *l. 1. §. 2. ff. de pact. iunct. Tit. 8. § filia, lib. 1. Feud. & Tit. 17. cum Tit. seq. lib. 2. Feud.* Tùm etiam quia investituræ pactum de filiarum quoque successione eam admittit interpretationem, quæ feudorum Iuri conformis est, siquidem contrahentes & paciscentes cum juris dispositione se conformare voluisse censeantur *l. quæro 54. §. inter locatorem, ff. locati.* Hartman. Pistor. *lib. 2. quæstion. Iur. quæst. 41. numero. 23. & sequent.* Est autem illud feudorum Iure dispositum, ut extante, & succedente masculo, fœminæ in perpetuum à Iure succedendi in feudum excludantur, ut textibus Iuris feudorum supra ostendi.

Eodem

Eodem modo insistere possumus contra Sonsbec. *in comment. in usus feud. part. 9. n. 131.* & alios opinionis cõtrariæ defensores, quando affirmant, quòd verisimile non sit, patrem qui tẽpore investituræ habuit filium ad procreandam prolem ineptum, & simul filiam, voluisse, ut mortuo illo filio ipsa filia succederet in feudum, quod pro liberis masculis, & fœminis concessum fuit. Non enim hîc spectandum, quid pater primus adquirens seorsum senserit absque domini concedentis consensu, sed quid feudorum placitis definitum sit. Et removetur hæc de patris voluntate conjectura, quòd ipse potuit sperare de quodam alio masculo ex matrimonio suo nascituro, & in feudum illud successuro, ac filiam exclusuro. 111

Adfertur à Sonsbeckio *d. part. 9. num. 132.* & Wesemb. *d. cap. 6. num. 23. vers. quod si in feudorum.* pro negante opinione huiusmodi quoque argumentum: Fœmina succedit in fœmineum feudum deficientibus masculis etiam illis, per quorum successionem antea fuit submota: succedit ergò in feudum quoque masculinum, pacto investituræ pro masculis, & fœminis datum, licet antea per masculi successionem submota fuerit. Sed hoc argumentum à comparatis & connexis petitum ideò ponderis habet nihil, quod ante- 112

cedens

cedẽs enunciatum enthymematis illius non omnibus probatur Iuris Feudorum Interpretibus, inter quos Alvarot. *num. 2. vers. fateor tamen, ad Tit. 30. de feudo fœmin. lib. 2. Feud.* Alciat. *cons. 170. num. 3.* Menoch. *cons. 400. n. 15.* & Ioh. Borcholt. *in comment. in consuet. feud. cap. 7. Rubr. de success. num. 37.* Ex incerto autem axiomate connexio, & comparatio certa constitui non potest.

113 Conantur idem Hartman. Pistor. *d. quæst. 36. num. 14. & seqq.* & Petr. Heig. *d. quæst. 26. num. 22. & seqq.* negans pronunciatum hâc tueri ratione, quòd Ius succedendi illius, qui per alium in medio existentem impeditur succedere, non omninò extinguatur, sed ad tempus solùm suspendatur, etiam in feudis, *Tit. 14. & Tit. 50. lib. 2. Feud.* Quocirca licet fœmina per masculum semel sit submota à successione feudi, eodem tamen masculo postea defuncto, ipsam denuò ad feudum admitti. At quia antecedens illud perpetuò verum non est, cùm substitutus per institutum semel à successione exclusus nunquam in posterum admittatur, ut circa ultimum aientis sententiæ argumentum docui, patet indè consequens hoc ex illo antecedẽte perperàm extrui: maximè cùm & fœmina in feudo pro masculis & fœminis dato, substitutæ

tuta tantùm sit masculo, ut manifestum reddidi similiter sub eodem postremo argumento.

Nihil quicquam auxilii adfert contrariæ neganti opinioni, argumentum Petri Heigii *d. quæst. 26. num. 16. num. 18. 19. & 49.* quod eiusmodi est; Donec masculus extat, non existit casus, quo succedendi jus fœminæ competat: Non ergò dicitur exclusa à succedendi Iure fœmina, quæ propter masculum succedere non potuit: proindè masculo, per quem impedita fuit, mortuo, ad successionem admitti debet, cùm jam casus existat, quo locus est successioni fœminæ. 114

Sed licet insignis armaturæ videatur esse hoc argumentum, nihil tamen re ipsâ ponderis habet. Fœmina enim ad feudi successionem vocata, intelligitur vocata in proximum delatæ successionis casum, si eo casu non extet masculus, *d. Tit. 8. §. Filia, vers. tunc enim, lib. 1. Feud.* Si concurrat eo casu cum masculo fœmina, vocatio ipsius fœminæ expirat, cùm hâc sub conditione dicatur vocata, si masculus non extet, ut suprà docui, quando igitur masculus extat, evanescit fœminæ vocatio. Etsi ergò non existat casus, quo possit succedere fœmina, cum masculus extat, attamen nec postea existere casus potest, quo succedat

dat ipsa, cùm penitus & omninò primo casu, quo successit masculus exclusa sit.

115 Idem Heig. *ead. quæst. num. 33.* hoc argumento pro fœminâ pugnat: Principis beneficium, (ut est feudum à Principe datum) perpetuò tributum censetur, *c. decet, Tit. de Reg. Iur. in 6.* Ergò non finitur feudum mortuo masculo, qui fœminam submovit, sed transit illud etiam ad fœminam, à Principe ad successionem in feudum vocatam. Atqui antecedens verum est in masculis tantùm ex primo adquirente descendentibus, quamdiu adsunt masculi eiusmodi, admittuntur illi ad successionem feudi, licet gradu sint remotissimo à primo adquirente; licet item antea per proximiores agnatos fuerint remoti, *Tit. 50. de natura success. feud. lib. 2. Feud.* In fœminis autem falsum est antecedens illud: Hę enim semel per masculum submotæ, in perpetuum exclusæ manent: Tùm quia illæ masculis tantùm per investituræ pactum substitutæ sunt: Tùm etiam, quia vocatæ sunt ad feudi successionem per conditionem, si masculus non extet, vel supersit. Substitutus a. per institutum succedentem in perpetuum excluditur; & conditione existente evanescit omninò dispositio, ut supra docui. Est igitur & consequens falsum.

Addu-

Adducitur pro negativâ & hoc argumentum: Feudum novum à duobus fratribus acceptum hoc pacto, ut alter alteri in illud succedat, uno sine prole masculâ mortuo, transit ad alium, *Tit. 14. de Feud. Marchia, §. si duo, lib. 1. Feud.* Ergò etiam feudum pro masculis & fœminis datum, mortuo sine filiis masculo feudi possessore, ad fœminam devoluitur. Sed argumentatio hæc propter quatuor terminos viciosa est; & plus est in consequente, quàm in antecedente. Antecedens est de pacto investituræ, quo actum fuit, ut frater in novum feudum fratri sine filiis mortuo succedat. Consequens verò non est de investituræ pacto, ut fratri sine filiis defuncto in feudum novum soror succedat, sed de pacto, ut defuncto masculo, fœmina antea exclusa succedat. Vnde quatuor illi apparent termini, atque inde perspicitur quòd plus sit in consequente, quàm antecedente. Quòd si actum sit investituræ pacto, ut fratri sine filiis defuncto succedat soror, vi pacti huius soror succedit fratri, per text. *in d. Tit. 14. §. ult. lib. 1. Feud.* 116

Adhæc Sonsbec. *d. part. 9. num. 134.* Wesemb. *tr. de feud. cap. 6. num. 23.* Hart. Pistor. *d. quæst. 26. n. 22.* & Pert. Heig. *d. quæst. 26. n. 46.* neganti opinioni hâc ratione subveniẽdum 117

putant:

putant: In oratione dubiâ & ambiguâ, benignior & humanior interpretatio sumenda est, *l. semper in dubiis 56. ff. de Reg. Iur.* & *l. ubi est 21. ff. de reb. dub.* Ambiguus autem & dubius est textus *in d. Tit. 6. §. quinetiam, lib. 1. Feud.* humanius igitur, & benignius est, ut eius interpretatio pro fœminâ fiat. Sed neganda est assumptio; Textus enim illius §. ambiguus, & dubius non est, ut non modò testantur, quæ sub primo aientis sententiæ argumento protuli, sed & ostendunt planè cætera eiusdem pronunciati fundamenta, suprà ordine adducta. Et certè isthæc interpretatio contra fœminam dura & inhumana existimanda non est, cùm ipsa feudorum natura originalis & generalis abiiciat à successione fœminas, nisi nominatim, & expressè pacto investituræ ad successionē sint vocatæ, *Tit. 1. §. hoc autem notandum, Tit. 8. §. filia verò, Tit. 11. §. 1. vers. ad filias. Tit. 50. lib. 2. Feud.* Nicol. Mozz. *tr. de feud. cap. de naturalib. feudor. num. 97.* Menoch. *cons. 148. num. 2.* Decian. *cons. 24. num. 1. vol. 1.* Et licet etiam fœminæ vocatæ sint ad feudi successionem investituræ pacto, attamen contra naturam feudi id factum dicitur, Socin. Iun. *cons. 65. numero 2.* Schrad. *cons. 12. num. 2. vers. imò contra naturam, vol. 1.* Vnde fit quòd extantibus masculis locus

cus non est fœminis in successione feudi, *dict. Tit. 8. §. filia verò, lib. 1. Feud.* Sed tantùm masculis deficientibus, *Tit. 17. & seq. lib. 1. Feud.* Atque adeò aspernantur feudorum placita fœminarum successionem, ut nec masculos ex fœminis descendentes admittant, *d. Tit. 1. §. hoc autem notandum, lib. 1. Feud.* Non immeritò igitur fœminarum hanc vocationem feudorum Iura extinctam volunt, semel masculo fœminam excludente, cùm unumquodque suam ad naturam facilè revertatur, *l. in tantùm 6. in princ. ff. de rer. divis. l. si unus 27, §. pactus ne peteret, vers. quoties enim, ubi* Iason. *ff. de pact.*

Adducitur ab Hartmanno Pistoris *d. quæst. 36. num. 18.* in defensionem negantis opinionis, & hoc argumentum: Masculus quocunque gradu existit, fœminæ præfertur *Tit. 8. §. filia verò lib. 1. Feud. & Tit. 51. §. similiter. lib. 2. Feud.* Quocunque verò gradu deficit masculus, succedit ei in feudum fœmina, *Tit. 17. & Tit. seq. lib. 2. Feud.* Ergò succedit quoque fœmina defuncto masculo, per quem prius remota fuit. Sed negandum hoc consequens, cùm nullam habeat confirmationem ex antecedente, Antecedentis pars altera loquitur de masculo deficiente, consequens verò de masculo, qui non defecit, sed extitit, & 118

in feudum successit, Vnde quatuor judicantur termini, qui viciosam reddunt argumentationem, ut ex Logicis scimus. Hic masculus qui succedit in perpetuum excludit fœminam, quum hæc ipsi substituta, & in eius locum vocata sit hâc conditione: si masculus non exter, si masculus deficiat, ut supra docui.

Deficere in successionis materiâ dicitur, non qui succedit, & post successionem moritur, sed qui moritur antequam succedat, vel qui delatæ successionis tempore non extat, ut sub quinto aientis sententiæ argumento ex Iuris textibus ostendi.

119 Adminiculum neganti enunciato adferre autumant Sonsbeck. *d. part. 9. num. 131.* Wesemb. *d. cap. 6. num. 23. &* Heig. *d. quæst. 26. n. 34.* hanc quoque argumentandi rationē; Quævis dispositio ita accipi debet, ne sit inutilis, & ociosa, *l. si quando 109. in princ. ff. de leg. 1. l. 4. ff. de usur.* Sed investituræ dispositio, ut feudum ad fœminas quoque transeat, inutilis & ociosa esset, nisi fœmina succedere posset masculo, per quem prius submota fuit; Ergò ne ociosa, & inutilis sit ea investituræ dispositio, succedere posse debet fœmina & huic masculo, per quem prius submota fuit.

At

Ad neganda est assumptio : non est enim isthæc dispositio ociosa & inutilis in casu, quo masculus cum fœminâ tempore delatæ successionis non concurrit, sed deficit & non extat : siquidem hoc casu fœmina ex eâ dispositione in feudum succedat : Neque est inutilis & ociosa in casu, quo extat & succedit masculus : quippe cum vi dispositionis illius excludatur fœmina, & quidem in perpetuum. Sic dispositio testamentaria, quâ instituto heredi substitutus datur, non est inutilis & ociosa, licet substitutus omninò, & penitus excludatur succedente instituto, cùm exclusionem hanc operetur, operetur verò substituti successionem deficiente instituto, *l. post dictam 5. C. de impub. & aliis substit. l. 3. l. quamdiu institutus 69. ff. de adq. vel amitt. hered.*

Postremò confirmare, & munire obnituntur quidam negatam conclusionem hoc argumenti præsidio, quòd cessante causâ, cesset etiam effectus, *c. cum. cessante, Extr. de appellat.* 120

Ergò mortuo masculo, cujus successio causa fuit exclusionis fœminæ, cessat fœminæ exclusio, & patet ipsi locus in successione feudi. Verùm illa Iuris regula in antecedente posita, officium suum perdit, quoties causæ effectus jam consummatus est,

& perfectus, ut latè ostendit Tiraquell. *in Tr illius reg. cessante causâ, cessat effectus, limit. 12. num. 1. & seq.* Semel itaque exclusâ per masculum fœminâ, licet masculus postmodum decedat, fœmina tamen eadem denuò non admittitur. Quæ sententia ut communis est, & recepta etiam in Camerâ Imperii, ita verissima, ut ex iis, quę hactenus prolixâ hujus quæstionis disputatione adducta sunt, intelligere promptum est, de iis tamen quibus contraria placet opinio, reverenter sentiendum judico, sed ita ut pluris mihi sit veritas.

Atque hic modus quidam est, quo fœmina absque suâ culpâ jus succedendi in feudum amittit.

121 Nonò amittit Ius feudi absque suâ culpâ mutus, surdus, claudus, cæcus, si naturâ hujusmodi quodam vitio laboret, per text. in *Tit. 36. An mutus, vel alius imperfect. feud. retin. lib. 2. Feud.* Quo loco Oberti, & Gerardi aliorumq; opinio contraria prius relata improbatur, & posterior sententia admissa videtur; Tùm quia ibidem certâ ratione cõfirmatur, quæ hæc est, quòd hi imperfecti feudum servire non possunt; Tùm etiam quia simili exemplo Clerici, & fœminæ, quæ in feudum succedere non possunt, comprobatur; Tùm postremò quia eadem posterior opi-

nio

nio purè & simpliciter proponitur *in d. Tit. 6. §. mutus, lib. 2. Feud.* his verbis: Mutus feudum retinere non potest, scil: qui nullo modo loquitur. Quod intelligendum de muto sic nato, per text. in *d. Tit. 36. lib. 2. Feud.* & sentit ita Hartman. Pistor. *lib. 2, quæst. Iur. quæst. 32. num. 38.* & eum sequutus Herman. Vultei. *tr. feud. lib. 1. cap. 9. n. 64. pag. 478.*

Ita quoq; distinguit Ius Saxonicum *libr. 1. speculi Saxonici art. 4.* his verbis: Würdt ein 122
Kindt gebohrn stumm/sinn/oder witzloß/oder blindt/oder sonst vnvolkömlich an seinem Leibe/ das ist woll Erbe zu Lande / aber nicht zu Lehenrecht/ hette aber ein man Lehen empfangen/ ehe er also gebrechlich worden wehre / daß verleühret er damit nit. Der Außsätzig Mann der empfehet gleicherweise auch kein Lehen/ noch kein Erbe / hat er aber daß empfangen vor der Seuche/ vnnd würdt darnach Siech/ er behelt es/vnd vererbt es auch/ als ein ander Mann. Consonat daß Sächsische Lehen-Recht/ cap. 30. his verbis: Man mag auch niemandt sein Lehen nemmen darumb/ ob er blindt ist/ oder aber eines Gliedts darbet/noch vmb keiner handt Seuche.

Ratio dispositionis hujus illa est, in muto, 123
alioque imperfecto sic nato, quòd primus feudi dator censetur hoc fuisse animo, quòd

ad primi adquirentis successores naturâ habiles, & idoneos respectum habuerit; cùm quævis dispositio de habilibus accipienda sit, *l. ut gradatim 11. §.1. ff. de munerib. & honorib. l. si se 4. §. condemnatum, ff. de re iud. l. rei 2. §. ult. ff. de pœn. l. 1. §. ult. ff. ad SCtum Tertull.* In illis verò, qui adventitio eiusmodi vitio laborant, ea videtur esse ratio, quòd fortunæ superveniens casus patienter ferendus sit, nec afflicto afflictio addenda, *l. Divus 14. ff. de offic. Præsid. l. tam dementis 27. C. de Episcop. audient. l. omnes 23. C. de pœnis. l. navis onustæ 4. §. quid ergò, ff. ad L. Rhod. de iact. l. ult. §. ult. ff. de admin. & peric. tutor.*

124 Cæterùm diversæ cùm sint Interpretum opiniones, de intellectu *d. Tit. 36. Lib. 2. Feud.* ne quod dubium hîc relinquamus, dispiciendum nobis est ulteriùs, num in *d. Tit. 36. in princ. lib. 2. Feud.* enunciatum prius, aut posterius axioma Iure Feudorum sit receptum. Prius hoc est: Mutus & surdus, cæcus, claudus, vel aliter imperfectus, etiãsi sic natus fuerit, totum feudum paternum retinebit. Posterius illud est: Mutus, surdus, cæcus, claudus, vel aliter imperfectus ita natus, feudum

retinere

retinere non potest. Hæc duo pronunciata inter se contraria sunt; unum aiens, alterum negans. Sed utrum sit receptum, non immeritò dubitatur. Duaren. *de feud. cap. 9. num. 15.* putat in dicto Titulo 36. referri tantum opiniones, nullam probari: sequendum verò quod dicitur in *d. Tit. 6. §. Mutu, lib. 1. Feud.* Sed conjectura hæc mihi probabilis non videtur, eò quòd verisimile non sit, authorem Tituli illius nihil voluisse eo loco disponere, sed dubium relinquere lectorem.

Prius autem axioma illud admissum ex eo existimari potest, quòd illud non modò Obertus & Gerardus, sed & multi alii approbarunt: ut textus ait. Quò etiam facit, quòd in feudorum libris, quando sententiæ proponuntur duæ eâdem in dispositione, tunc prior approbata, posterior rejecta censetur, Camerar. *in c. Imperialem, lib. 2. Feud. pag. 246.* Hartmann. Pistor. *lib. 2. quæst. Iur. quæst. 25. numero 30. & quæst. 32. numero 2.* Posterius verò enunciatum quidam saltem receperunt, ut *Text. d. Tit. 36.* ostendit. At posteriorem hanc propositionem negantem placuisse anthoribus Iuris feudorum, & obtinuisse convincitur partim ex eo, quòd

eo, quòd non simpliciter, sed rationibus duabus confestim additis, munita est, partim quoque ex eo, quod in *d. Tit. 6. §. mutus, lib. 1. Feud.* ICtus scribit, quòd mutus, qui nullo modo loquitur, feudum retinere, id est, succedere in feudum non possit.

Cujusmodi est mutus, cui natura loquendi facultatem denegavit, ut antea dixi. Tertiò confirmat eandem hanc posteriorē sententiam, quòd mutus ita natus plerumque etiam surdus est, qui autem utroque hoc vitio laborat, servitia præstare domino nequit: maximè in militiâ, à quâ dimittitur mutus surdus, *l. 4.* ibi, ante causariam missionem, *ff. de testam. milit.* Vigl. *in §. quin imò Inst. de milit. testam.*

Comprobat insuper conclusionem hanc & illud, quòd Gerardus Niger, licet quoque Gerardo cuidam adscribatur opinio priori loco relata in *d. Tit. 36. lib. 2. Feud.* simpliciter posteriorem amplectitur sentētiam in *d. Tit. 6. §. mutus, lib. 1. Feud.* Qui liber primus consarcinatus est ab ipso Gerardo Nigro, ut sentit ac docet Cujac. *in præfat. commentariorum in feuda in princ.* quem præter alios sequitur quoque Ioann. Borcholt. *in comm. in consuet. feudor. cap. 2. num. 28.* Postremò juvat idem hoc pronunciatum quòd Obertus de orto, quis-

qui similiter ut prioris sententiæ comprobator citatur in *d. Tit. 36. in princ. lib. 2. Feud.* nusquam duob. in libris suis, quos de feudorum Iure conscripsit, eandem sententiam proposuit: quod certè non intermisisset, si hâc in quæstione dissensisset ab aliis feudorum Iuris authoribus, qui mutum, surdum, cæcum ita natum in feudum non succedere sentiunt, maximè cùm ex professo duobus integris Titulis, nempè *Tit. 23. & Tit. 24.* de caus. amitt. feud. prolixè agat.

Duos conscripsit de feudorum Iure libel- 125
los Obertus de Orto, ut arguit text. *in Tit. 1. in princ. & Tit. 23. in princ. iuncto Tit. seq. 24. §. Item qui dominum, vers. Illud tamen non lateat,* ibi, sicut in alio libello tibi scripsisse hoc credo, *lib. 2. Feud.* Prior ille libellus continetur sub *Tit. 1. & seqq. Titt. usque ad Tit. 23.* exclusivè, *lib. 2. Feud.* Posterior libellus complectitur *d. Titulum 23. & seq. eiusdem libri secundi*, ut sentiunt ac docent Cuiac. & Ioann. Borch. supra dictis locis. Sed in nullo hoc libello (ut dixi) reiicit Obertus de Orto opinionem illorum, qui mutum, surdum, cæcum ita natum retinere feudũ negant. Aut igitur alius est Obertus, cujus fit mentio in *d. Tit. 36.* aut verò si idem est Obertus, verisimile videtur,

quòd postmodum repudiarit opinionem in *d. Tit. 36. in princ.* propositam.

126 Nihil impedit hanc nostram sententiam, quòd præter Obertum, & Gerardum multi alii affirmarunt, mutum, surdum, cæcum, claudum retinere feudum, licet ita sint nati, Quosdam verò, atque ita pauciores, id negasse dicuntur in *d. Tit. 36. lib. 2. Feud.* Non enim ex multitudine authorum, quod melius, & æquius est, judicari debet, sed ex rationibus etiam unius aliud sentientis, ut scribit Iustinian. Imp. *in l. 1. §. sed neque ex multitudine 6. C. de veter. Iur. enucl. & in orat. de concept. Digestorum. §. sed neque 6.* Cùm igitur posterior opinio proposita in *d. Tit. 36.* munita sit aliquot rationib. ordine adductis, prævaluisse eam dubitandum non est.

127 Neque etiam ab hâc me divovet opinione, quòd in feudorum libris eodem sub Tit. propositis duabus contrariis vel diversis sententiis, posterior rejecta, prior verò admissa, & recepta existimatur. Id enim perpetuum non esse apparet ex conjunctione *Tit. 1. §. hoc quoque sciendum, & Tit. 8. de success. feudi, §. hoc quoque observatur, lib. 1. Feud.*

128 Est & alia de *d. §. mutus, & d. Tit. 36.* opinio Interpretum Iuris feudorum. Plerique (inter quos etiam Fachin. *lib. 7. contro-*

vers.

verſ.Iur. cap. 34. verſ. ſeptimus ergò, & verſ.ult.) opinantur, hâc ratione in concordiam reduci commodè poſſe textum in *d.Tit.6.§.mutus, lib.1.Feud.* cum *d.Tit.36 lib. 2. Feud.* Si dicamus ICtum Feudiſtam in *d. Tit. 6. § mutus*, loqui de feudo novo, ſed Text. in *d. Tit.36.in princ.* de feudo paterno conceptum eſſe. Verùm enim verò hæc conciliandi ratio admittenda non eſt. Loquitur quidem diſertè ICtus *in d. Tit. 36. in princ.* de paterno feudo, ſed de eodem quoque feudo exaudiendus eſt textus in *d. Tit. 6. §. mutus*, Primò enim omne feudum eſt paternum, quod Iure ſucceſſionis ad aliquem ex primo adquirente deſcendentem, ſi habilis eſt, & idoneus ad ſucceſſionem, pertinet, *Tit.50. de natur. ſucceſſ. feudi, §. paternum autem voco, lib. 2. Feud.*

Novum autem dicitur feudum, quod novâ inveſtiturâ à poſſeſſore adquiſitum eſt, 129
Tit. 3. in princ. verſ. Novi verò Tit. 32. qui teſtes ſint neceſſarij ad novam inveſtit. §. novam inveſtituram dico, & Tit. 18. de duob. fratrib. à Capit. inveſtit. ibi, de novo beneficio ſimul inveſtiti, *lib. 2. Feud.* De novo autem feudo ideo intelligi non poteſt *text. in d. §. mutus*, quòd quilibet dominus mutum quoque naturâ de feudo novo ſciens inveſtire poteſt, per text. *in d. Tit. 3. §. perſonam verò. lib. 2. Feud.* Hartman.

Piſtor.

Pistor. *lib 2. quæst. Iur. quæst. 32. num. 7.* Quod feudum ei denuò, sine culpâ ipsius auferri nequit, *Tit. 21. de feud. sine culp. non amitt. in princ. lib. 1. Feud.* Cùm itaque textus *in d. §. mutus*, sit de feudo, quod auferri potest muto, qui omninò non loquitur, non potest accipi de novo feudo, quod ipsi muto novâ investiturâ primò est datum.

130 Eandem hanc sententiam confirmat & illud, quod ICtus in *d. §. mutus*, scribit, mutum retinere nõ posse feudum: Authoribus autem Iuris Feudorum RETINERE, vel NON RETINERE FEUDUM est succedere, vel non succedere in feudum, ut patet *ex d. Tit. 36. lib. 2. Feud. & Tit. 5. in princ.* ibi, retinetur, *lib. 1. Feud.* & tradit Hotom. *ad d. Tit. 6. §. mutus.* ut & Hartman. Pistor. *d. quæst. 32. num. 38.* tùm etiam Vultei. *de feud. cap. 9. num. 64. pag. 485. vers. in* verbo igitur retinendi.

131 Ideò autem liberi masculi ex primo adquirente descendentes succedendo retinere dicuntur feudum, quòd ipsis quoque in primâ investiturâ feudum fuit datum, *Tit. 23. In quib. caus. feud. amitt. §. ult. lib. 2. Feud.* In tantùm ut parens illud nullâ suâ ordinatione ipsis auferre, & in alios transferre queat, *Tit. 8 de success. feud. in princ. vers. nullâ ordinatione, lib. 1. Feud.*

Cùm

Cùm igitur in *d.* §. *mutus*, quæstio sit, an naturâ mutus retinere feudum, id est succedere in feudum possit, non est textus ille accipiendus de feudo novo, quod ipsi muto novâ investiturâ sit datum, sed de paterno feudo, quod ab aliquo ex adscendentibus adquisitum fuit.

Verum igitur manet, quod mutus, surdus, claudus, cæcus à nativitate, non retineat feudum, id est, non succedat in feudum, sed jus feudi hoc vitio imbutus amittat.

Prædicta a. de naturâ imperfecto non procedunt in muto, qui tardè, vel impeditè loquitur, neque in surdo, qui tardè audit, neq; in claudo qui quidem lentè incedit, sed nihilominus præstare domino servitia potest. per text. *in d. Tit. 6. §. mutus, lib. 1. Feud.* junct. *Tit. 36.* ibi, quia ipsum servire non valet, *lib. 2. Feud.* Et sentit alios sequutus Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 7. concl. 28. n. 11.* 132

Quæ dicta sunt hactenus de muto, surdo, cæco, claudo ita natis, exaudiri quoque debent, & multò magis intelligi de eo, qui naturâ mente captus, aut furiosus est, ut arguit text. in *d. Tit. 36.* ibi, vel aliter imperfectus, Item ibi, qui talis natus est, *lib. 2. Feud.* Est enim mente captus, ut & furiosus ad serviendum feudi domino ineptus, cùm ei neque 133

animo

animo suo consilium, neque corpore auxilium utiliter præstare possit, ad quæ tamen obligatus est domino suo vasallus, *Tit. 6. de form. fidel.* ibi, in sex prædictis consilium, & auxilium domino præstet, *lib. 2. Feud.*

Accedit huc, quòd talis esse debet vasallus, ut in Curiâ domini inter pares Curiæ Iure stare possit, *Tit. 37. an ille, qui interfecit fratrem domini sui, in princ.* ibi, ut in Curiâ amplius stare non possit, *lib. 2. Feud.*

134 Ipsorum autem Curiæ Parium tria sunt munera, Primum ut novorum vasallorum cooptationi, sive investituræ arbitri adsint, *Tit. 2. Tit. 32. & Tit seq. §. 1. lib. 2. Feud.* Alterum ut rogati de Investiturâ testimonium dicant, *Tit. 19. lib. eod. Feud.* Tertium ut feudalium causarum judicia exerceant, *Tit. 5. & Tit. 55. §. ult. lib. 2. Feud. Tit. 10. §. 1. Tit. 22. §. ult. lib. 1. Feud.* Cùm ergò furiosus, & mente captus ad hæc munera sit ineptus, & inutilis, certè feudum retinere non potest.

135 Etsi verò naturâ imperfectus feudi Ius amittat, si tamen magnum sit, & fructuosum feudum, aliquid ipsi relinqui debet, unde se exhibere, & sustinere possit, per text. in *d. Tit. 6. §. mutus, lib. 1. Feud.* Atque ita communiter sentiunt Dd. quos citat Rosenth. *tr. feud. cap. 7. concl. 28. in addit. sub. lit. aa.*

Quod

Quod verò attinet imperfectos, qui non 136
à nativitate, sed ex casu & accidente prædictâ aliquâ imperfectione affecti sunt, non amittunt illi jus succedendi in feudum, ut cõmuniter existimarunt authores Iuris feudorum omnes, ut convincitur ex *d. Tit. 36. lib. 2. Feud.* Ex quo loco intelligimus, de imperfecto naturâ contrarias fuisse authorum opiniones, de eo autem qui casu imperfectus est, sententias authorum fuisse concordes, ut arguunt ibi verba, etiamsi sic natus fuerit, feudum paternum retinebit, Item verba, eum qui talis natus est, feudum retinere non posse. Dictio Etiam 137
est ampliativa, & extensiva, Clement. *un. in fin. Tit. de sequestrat. possess. & fructuum, c. 2. Tit. de procurat. in 6. c. tanta. Extr. de Simoniâ,* Menoch. *de arbitr. iud. cas. 68. num. 4. cent. 1. lib. 2.* Cravett. *cons. 294. num. 7. vers. septimò pondero.* Et implicat casum minus dubium, ac explicat casum magis dubium, *l. illa verba 163. §. pueri, l. etiam aureos 159. ff. de Verb. sign. l. extraneum. C. de hered. instit. & Rubr. Cod. Etiam per procur. causam restit. in integr. agi posse.*

Quocirca significatur eâ dictione certum esse, imperfectos ex casu feudum retinere, sed

sed hanc minimè dubiam sententiã ampliasse Obertum, Gerardum, & plures alios etiam ad imperfectos naturâ.

Dictiones item EUM QUI, sunt restrictivæ, & segregativæ, *l. à filio 15. §. testator*, ibi, eis mancipiis, quæ, *&* §. *Titia, ff. de aliment. & cibar. legat. l. ea tamen adiectio 46.* ibi, ea quæ, *ff. de legat 3.* Bart. & reliqui Dd. *in l. stichum, qui meus erit. ff. de legat. 1.* Menoch. *cons. 336. n. 2.* Decian. *Resp. 92. num. 32. vol. 3.* proindè segregant, & distinguunt dicto loco imperfectum naturâ, ab imperfecto ex accidente.

Qui ergò naturâ imperfectus est, non retinet feudum, sed illud amittit; ex casu autem imperfectus feudum retinet, id est, succedit in feudum. Atque hinc manifestum evadit, omnes Iuris feudorum Authores in hac sententiâ fuisse concordes, imperfectum ex accidente non amittere Ius feudi.

139 Ratio autem, cur imperfectus casu quopiam non amittat feudum, sed in illud succedat, cùm tamen pariter ut naturâ imperfectus servitia domino præstare nequeat, illa esse videtur, quòd perfectè absque vitio corporis vel animi natus, statim in primo sui ortu, & nativitate ipso habitu Idoneus fuit, proindeque jus feudi, quod ipsi quoque in primâ investiturâ beneficio domini concedentis

dentis comparatum, & adquisitum fuit, *d. Tit. 23. §. ult. lib. 2. Feud. & Tit. 8. in fin. princ. lib. 1. Feud.* radices in eius personâ solidè egit. Vndè succedendo in feudum retinere illud dicitur, *in d. Tit. 36. ubi* Bald. *num. 5. lib. 2. Feud. & d. Tit. 6. § mutus, lib. 1. Feud.* Sic suus etiam heres non adire hereditatem, sed ipso Iure heres existere dicitur, cùm vivo quoque patre quodammodò dominus existimetur, *§. sui autem, vers. sed sui quidem, Instit. de hered. qualit. & differ. l. in suis 14. ff. de suis & legit. l. si filius 16. ff. de lib. & posth.*

Hæc autem ratio cessat in eo, qui naturâ imperfectus est, cum habitu nunquam idoneus fuerit ad capiendum Ius feudi, Bald. in *d. Tit. 36 num. 4. & 5. lib. 2. Feud.* Henricus à Rosenthal *tract. feud. cap. 7. concl. 27. num. 4. & 14.*

Sed quæri eleganter hoc loco potest, an quæ dicta sunt de imperfecto ex accidente, procedant solùm in eo, qui in feudum successit, sed post successionem factus fuit mutus, surdus, cæcus, claudus, furiosus, aut mente captus: an verò etiam de eo, qui antequam successit, imperfectus fuit factus? Hartman. Pistor. *lib. 2. quæst. Iur. quæst. 32. num. 21. 22. & maximè num. 41. & seqq.* Item Vultei. *lib. 1. de feud. cap. 9. num. 64. vers. concludo igitur,* post 140

alios sentiunt, imperfectum ex accidente non admitti ad feudi paterni successionem, si antequam successit, imperfectus sit factus.

141 Verùm hanc conclusionem & placitis feudorum, & ipsi æquitati contrariam judico. Tùm quia perfectè natus, & absque vitio corporis vel animi in hanc lucem productus, ex primâ patris investiturâ, ac domini concedentis beneficio jus feudi solidè adeptus fuit, idque in eius personâ statim in ipsius primo ortu firmissimè radicatum fuit, ut anteà docui ex textu in *d.Tit. 23.§.ult. lib.2.Feud.* *& Tit.8.de success.feudi, in princ.lib.1.Feud.* Tùm quia ex casu imperfectus, cuius Ius ex primâ investiturâ comparatum fuit, generaliter retinere dicitur feudum in *d. Tit. 36. lib. 2. Feud.* Retinere autē feudum est succedere in feudum, ut suprà exposui. Si ergò succedit in feudum ex casu imperfectus, vera non est sententia Hartmanni Pistoris, Vultei, & aliorum, qui id negant. Tùm etiā quia iniquum esset, absque culpâ auferre huic imperfecto Ius feudi, quod in ipsius personâ originaliter radicatum solidè fuit, per text. *in Tit. 21. lib. 1. Feud.* Tùm postremò quia si ante successionem ex accidente imperfectus factus, non admitteretur posteà ad successionem

nem in feudum, nulla esset omninò differentia inter naturaliter imperfectum, & imperfectum ex superveniente casu, sive accidente, Cùm tamen Authores Iuris Feudorum accuratè distinguant inter eum, qui naturâ imperfectus est, & eum, qui casuali, & fortuitâ imperfectione laborat. Illum non admitti ad feudi successionem, hunc verò generaliter feudum retinere tradunt, nec distinguunt inter imperfectum, qui ante, vel post successionem in hanc fortuitam inciderit calamitatem.

Si quis tamen suâ culpâ vel mutus, vel 142
claudus sit factus, ut si alicui ob crimen commissum lingua sit præcisa, vel manus aut pes alter sit amputatus, cujusmodi pœnis quandoque ob criminis qualitatem locus esse potest, Novell. *134. cap. ult.* & Auth. *sed novo Iure*, C. *de servis fugit.* non retinet feudum, non succedit in feudum, Frideric. Schenck Baro à Tautenberg *ad d. Tit. 6. §. mutus*, & *ibid.* Paul. Picus, *num. 3. lib. 1. Feud.* Hartman. Pistor. *lib. 2. Quæst. Iur. quæst. 32. numero 4.* Ludolph. Schrader. *tract. feud. part. 7. cap. 5. numero 32. vers. nisi hic*, quam limitationem probat text. in *cap. damnum quod quis suâ culpâ. Titul. de Reg. Iur. in sexto*

 & arg.

& arg. l. qui proprio 46. §. item contra, vers. pœnam autem, ff. de procurat. & l. si communis 9. vers. sui enim facti, ff. de noxal. action. & l. pen. in fin. C. de fideicomm. libertatib.

143 Quando autem mutus, surdus, claudus, cæcus ex casu retinent feudum, servitia domino per substitutum præstant, aut partem reditus feudalis ei solvere tenentur, per text. *in Tit. 54. in fin. & Tit. seq. §. firmiter etiam statuimus, lib. 2. Feud.* Idque tradunt Iuris Feudorum Interpretes, quos collegit & sequitur Henric. à Rosenth. *tr. de feud. cap. 8. concl. 8. in addit. sub lit. L.*

144 Est & illa hujus loci controversa, & anceps quæstio: si dominus alicui ad serviendum idoneo per investituram concesserit feudum novum; vasallus autem hic novus post adquisitum feudum ex casu supervenienteimperfectus, & ad serviendum inhabilis sit factus, an ob vitium hoc advẽtitium vasallus feudum hoc novum amittat? Bald. affirmat *in d. Tit. 6. §. mutus, num. 2. lib. 1. Feud.*

145 Affirmant ibidem & alii Iuris Feudorum Interpretes penè omnes inter quos etiam Frideric. Schenck Baro à Tautenberg *num. 2. vers. si verò obtinens feudum novum.* Amplectuntur quoque hanc sententiam Hieron. Schurpff. *cons. 24. n. 9. cent. 2.* Ioh. Schneidw.

tr. de

tr. de feud. part. 6. cap. 3. num. 34. Vdalric. Zas. *tr. feud. part. 8. num. 68. in fin.* Ioann. Borcholt. *in comment. in consuet. feudor. cap. 7. Rubr. e successione, num. 63. in fin.* Fachinæ. *lib. 7. controvers. Iur. cap. 34. vers. septimus ergò.* Negant verò Paul. Picus *in d. Tit. 6. §. mutus, num. 11.* ubi scribit, quòd si mutus pro feudo novo servire per substitutum velit, non amittat hoc feudum, tùm etiam Hotom. *in d. §. mutus, &* apertius, ac plurib. negant Hartman. Pistor. *d. quæst. 32. num. 21. & num. 37.* & Vultei. *libr. 1. de feud. cap. 9. num. 64. vers. concludendo igitur.*

Aienti sententiæ fundamentum ponitur 146 *in d. Tit. 6. §. mutus lib. 1. Feud.* quem paragraphum interpretantur Feudistæ communiter de feudo novo, & quidem de vasallo, qui post feudi huius adquisitionem factus est mutus. Addunt & hanc rationem, quòd dominus feudum concessisse intelligatur hoc fine, ut novus vasallus servitia præstet; Hâc igitur causâ cessante, cessare etiam concessionem feudi; quo argumento quò ad paternum feudum utitur quoque ICtus Feudista *in d. Tit. 36. lib. 2. Feud.* Annectunt & hoc argumentum à simili: vasallus si Clericus fiat, amittit paternum feudum, Ergò vasallus imperfectus ex casu factus novũ suum amittit feudum ex hâc casuali imperfectione, per text. in *d. Tit. 36. in fin. lib. 2. Feud.*

147 Cæterùm his argumentis nihil obstantibus haud invitus subscribo neganti opinationi. Tùm quia nusquam in libris feudorum dispositum legimus, quòd vasallus novum suum feudum ob casualem imperfectionem amittat, quare nobis illud affirmandum non est, per Novell. *18.cap.5.l.illam 19.C. de collat.* Tùm quia absque culpâ suâ propriâ nemo vasallus feudum suum amittere debet, *d. Tit. 21. de feud.sin.culp.non amitt. lib. 1. Feud.* Nullus enim pœnæ locus esse debet, ubi nulla præcessit culpa, *l. sancimus 22. C. de pœn. l. aliud est fraus 131.ff. de verb.sign.* vasallus itaque ex casu absque suâ culpâ imperfectus factus, novum suum feudum amittere non debet. Tùm etiam quia vasallus ex accidente imperfectus feudi paterni Ius ob hanc imperfectionem non amittit, sed in illud Iure ideò succedit, quòd beneficio primæ investituræ, & paternâ providentiâ in ipsius personâ Ius feudi illius radicatum fuit, ut suprà exposui; Ergò multò minus novus vasallus feudum suum novum, ex casuali, & post adquisitionem superveniente imperfectione suâ amittere debet, Cùm non alterius putà paternâ operâ, sed suo proprio studio & labore hoc sibi compararit feudũ. Tùm quia feudi privatio quæ-

dam

dam est pœna, cui locus non est, nisi aperto Iure ea sit definita, Novell. *2. cap.3. vers. sicut enim patres. l. & si quis 14. §. Divus 14. ff. de relig. & sumpt. funer.* Bald. *in Auth. ex testamento, C. de secund. nupt.* Hartman. Pistor. *d. quæst. 32. num. 26.* Tùm etiam quia semel legitimè factum, ex superveniente casu tetractari, & in irritum reduci non debet, *l. 2. ff. de itinere actuque privato, l. donationes 31. ff. de donat.* Tùm postremò quia nulla probabilis reddi potest diversitatis ratio, cur aliud in novo, aliud in paterno feudo statuere debeamus. Quinimò major hîc in feudo novo conspicitur ratio, quàm paterno in feudo: cùm, ut dixi, vasallus novus suâ propriâ industriâ, & studio novum sibi comparaverit feudum, feudum verò paternum parentis industriâ, & providentiâ sit adquisitum.

Considerant quidem Interpretes duplicem rationem in feudo paterno; unam, quòd majorum pacto & providentiâ liberis quoque masculis adquisitum sit; alteram quòd Dominus successorem ex primo adquirente descendentem ad feudum, ac fidelitatem admiserit, proindeque licet post successionem in hoc feudum ex accidente factus sit imperfectus, id tamen ei noceat nihil, Alvarot. *num. 2. in fin.* Paul. Picus *num. 13.* 148

Frideric. Schenck Baro à Tautenberg *in d. Tit. 6. §. mutus, lib. 1. Feud.* & alii, quos citat Henric. à Rosenth. *Tr. feud. cap. 7. concl. 27. in addit. ad lit. L.*

Verùm hæc consideratio in alterâ isthâc ratione nihil hîc omninò operatur, cùm ex casu imperfectus non amittat Ius feudi paterni, licet ante delationem, & successionem feudi illius imperfectio illa casualis obveniret successori, ut suprà exposui.

149 Non impedit negantem paucorum opinionem, aut confirmat aientē conclusionem cōmunem textus in *d. Tit. 6. §. mutus, lib. 1. Feud.* Nō enim exaudiri potest de novo, sed tātùm de paterno feudo, ut suprà aliquot ostendi rationibus, quando egi de sententiâ *d. Tit. 36. lib. 2. Feud.* & conciliatione eiusdem Tituli cum *d. §. mutus.* Cui explicationi & intellectui textus illius, non refragatur generalis clausula *dicto §. mutus*, confestim subjecta, hęc scil. Et his omnibus casibus feudum amittitur, & ad dominum revertitur. Ex eâ enim necessariò inferendum non est, quòd Feudista in proximo §. *mutus*, de feudó agat novo, cùm intelligi possit haud absurdè de casu, quo ipsi naturâ muto agnati ex primo adquirente descendentes planè sunt nulli; si-

li; sicuti referenda etiam congruo intellectu ad casus alios sub eodem, & præcedenti titulo propositos, Hartman. Pistor. *d. quæst. 32. num. 38. in fin. & 39.*

Nihil quoque roboris adfert communi Interpretum opinioni, quòd novus vasallus ob casualem etiam imperfectionem, feudum novum servire non potest, Non enim præcisè obligatus est vasallus per se, & propriâ suâ personâ domino servitia præstare, quando ipse prҽter suam voluntatem servire domino impeditur, ut proximè docui ex *Tit. 54. in fin. & Tit. seq. §. firmiter, lib. 2. Feud.* 150

Denique nihil auxilii communi tribuit opinioni, quòd laicus vasallus postea factus Clericus, feudum suum amittit. Qui enim laicus Clericalem assumit ordinem, ac habitum, propriâ suâ voluntate servitiis feudalibus se ineptum facit, non verò ille, cui invito adventitium post adquisitum etiam novum feudum insperatò obvenit imperfectionis vitium.

Non est hoc loco omittendum, quòd casu imperfectus feudum quoque regale retinet, & succedit in illud, sed Curator ei adjungitur, per cuius sollicitudinem, & providentiam ipsi imperfecto vasallo Regi, Principi, aut Comiti, & eius ditioni consulatur, 151

per elegãtem text. *in c.2. § ult. ubi* Gl. in verb. Regis, *Tit. de supplend. neglig. Prælat. in 6. iunct. l. consilio, in princ. ff. de Curat. furios. & aliis extra minor. dand.* Et sentiunt ita Bald. *ad Tit. 36. lib. 2. Feud.* Frideric. Schenck. Baro *in d. Tit. 6. §. mutus, lib. 1. Feud.* Forster. *de success. ab intest. lib. 4. cap. 23. num. 64. & 65.* Nicol. Mozz. *de feud. Tit. de substant. feud. num. 68. vers. sed advertendum est*, Iohann. Borcholt *in comment. in consuet. feud. cap. 7. Rubr. de success. feud. numero 63.* Conrad. Rittersh. *in partit. feudalibus. lib. 1. cap. 15. numero 25. in fin.* & Henricus à Rosenthal *tract. feud. cap. 7. concl. 28. numero 9.*

152 In quæstionem vocari hoc potest loco, an naturâ imperfectus retineat feudum francum, feudum item ex quo non personale præstatur servitium, sed pecunia solùm quotannis debetur? Feudistæ communiter affirmant, inter quos etiam Frideric. Schenck Baro in *d. Tit. 6. §. mutus, vers. præfata locum vindicant, lib. 1. Feud.* Fachinæ. *d. quæst. 34. vers. Primus articulus*, & Hartman. Pistor. *d. quæst. 32. num. 14. vers. unde etiam generaliter traditur.*

Verùm conclusio hæc non caret dubio: Vasallus enim non solùm ad servitia domino præstanda obligatus est, sed plura alia eius sunt

sunt munera, sive officia, quæ sub formâ fidelitatis continentur in *Tit. 5. 6. & 7. lib. 2. Feud.* quæque exposui Tractatu meo de *Iure & commodo senioris, itemque vasalli lib. 1. cap. 1. & 2.* ad quæ munera ineptus est vasallus naturâ mutus, vel surdus cæcus, vel mente captus, aut furiosus. Quinetiam si ex eo, quòd ex feudo franco non debentur servitia, & ex feudo conditionato pecunia saltē vel reditus solvēdus est, sequeretur naturâ imperfectum succedere in eiusmodi feudum, certè feudorum Iura, quæ naturâ imperfectos à feudi successione arcent, redderentur elusoria, ut animadvertit Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 7. concl. 28. num. 21.*

Adhæc naturâ imperfectus statim in suo primo ortu & nativitate ipso habitu inidoneus, & ineptus est ad præstanda feudalitia munera, etiam ea, quæ præter personalia servitia vasallus domino debet, ut sunt consiliis suis dominum instruere, incolumitatem, & salutem eius tutam, & integram servare, securitatem ipsi procurare, & dispicere ne justitiæ, vel honoris damnum patiatur dominus, & id genus alia in rebus, & negociis domini providere, per text. *in dict. Tit. 6. lib. 2. Feud* 153

Est & illud quæstionis, si feudum gustus, vel odorat⁹ ratione datū sit, successor a. vasalli his sensib. sit privatus, an Ius feudi amittat, 154

vel

vel retineat illud? Matth. de Afflict. ad *d. Tit. 6. §. mutus, num. 19. in fin. lib. 1. Feud.* scribit, hunc imperfectum perdere feudum prægustatorium, ut & vivanderium, Idem sentit Bald. ibidem *numero 6.* ubi hanc addit rationem, quòd hæc officia per alium, substitutum scilicet, explicari non possint. His quoque assentire videtur Henricus à Rosenth. *d. concl. 28. num. 13.* Alvarot. verò, *dict. loco num. 6.* & eum sequutus Ioann. Schneid. *Tract. de feud. part. 6. num. 36.* idem tradunt, sed loquuntur de eo, qui naturâ tali quodam sensu destitutus est, atque ita juxta textum in *d. Tit. 36. lib. 2. Feud.* distinguunt inter hujusmodi imperfectum naturâ, & talem imperfectum ex accidente: Cui distinctioni & ego inhærendum judico, cùm placitis feudorum sit consona. Nec admitto, quod Bald. ait, his sensibus destitutum officium suum explicare per substitutum non posse, cùm ipsa experientia aliud testetur. Quòd si dominus nolit admittere substitutum, excusatus est vasallus: posset quoque se tueri annuatim soluendo dimidiũ reditus feudalis, quo dominus alium acceptabilem ad officium hoc conducat: Maximè cùm ad cætera in *d. Tit. 6. lib. 2. Feud.* exposita feudalia officia idoneus maneat vasallus.

Quæ-

Quæritur etiam an imperfectus retineat, vel amittat feudum, quod adquirenti in remunerationem magni alicujus obsequii datum fuit, putà ob liberationem à latronibus vel hostibus? Si feudum sit novum, imperfectus casu absque suâ culpâ non amittit illud, tùm quia feudorum Iura vetant, ut vasallus absque culpâ suâ feudum perdat, *d. Tit. 21. lib. 1. Feud.* Tùm etiam quia donatio irrevocabilis est, collata in eum, qui donatorem à latrunculis vel hostibus eripuit, *l. si pater 34. §. 1. ff. de donat.* Atque ita sentiunt Bald. in *d. Tit. 36. an mutus vel imperfectus, num. 2. vers. aut quid si tale sit feudum: lib. 2. Feud.* Alvarot. *in d. Tit. 6. §. mutus, num 6. vers. idem dicit ipse, lib. 1. Feud.* & ibidem Baro à Tautenberg, *n. 2. vers. aut si in remunerationem magni alicuius obsequij,* Sonsbeck. *in comment. in usus feudor. part. 12. num. 136. vers. fallit tertiò,* Schrader. *tr. feud. part. 7. cap. 5. num. 35. vers. sextò in feudum,* Henricus à Rosenth. *tr. feud. cap. 7. concl. 28. num. 23.* Multò magis ergò ex casu imperfectus retinet hujusmodi feudum, si fuerit paternum, per ea, quæ suprà de paterno feudo, & ex casu imperfecto tradidi ex *Tit. 36. lib. 2. Feud.* Et de hoc feudo meritorio ita sentiunt Schrad. & Henric. à Rosenth. dictis locis, quando scribunt in hoc feudum succedere imperfectos. 155

De

cit Clericus, & qui votum religionis assumit, per text. in *Tit. 30. de feudo fœminæ, vers. ex hoc illud descendit*, ibi; Clericum nullo modo in beneficium paternum debere succedere, *Tit. 21. de vasallo milite, Tit. 26. si de feudo defuncti content. sit int. domin. & agnat. §. qui Clericus efficitur, & Tit. 36. an mutus vel alius imperfectus, vers. ult. lib. 2. Feud. & Tit. 109. in extraord. capit.* Atque hæc conclusio in Camerâ Imperiali comprobata fuit, ut testatur Mynsinger. *centur. 5. observat. 48. numero 8.* De eâ tamen non idem omnium est judicium, ut patet ex Fachinæo *lib. 7. controversiar Iur. cap. 35.* Hartm. Pistoris *lib. 2. quæstion. Iur. quæst. 33.* & Henrico à Rosenth. *tr. feud. cap. 7. concl. 29. & seq.* Sed quicquid sentiant alii, definitio hæc nostra Iuris feudorum textib. modò adductis præclarè munita est.

Cui nihil obloquitur textus *in Tit. 40. de capitulis Corradi, §. item si Clericus, lib. 2. Feud.* Quod 157
enim ibi dicitur de Clerico feudum habente, non de paterno intelligendum est feudo, quod Iure successionis ad Clericum pervenit, sed de feudo novo, quod per novam investituram Clerico & Ecclesiæ datum fuit, ut disertè testantur verba, Beneficium habens à Rege datum, Et sentiunt ita Sonsbeck. *in comment. in usus feudor. part. 2. num. 143.* Curt. Iun. *Tr. de feud. part. 2. partis 3 num. 23. in*

23. in fin. Cujac. *in Tit. 21. de content. feudi inter dom. & agnat.* Ioann. Borcholt *in comment. in consuet. feud. cap. 7. Rubr. de success. feudi, n. 62.* Herman. Vultei. *lib. 1. de feud. cap. 9. num. 67. vers. non obstant, quæ supra.* Sic licet fœmina non succedat in feudum, quod primitùs soli masculo datum fuit, *Tit. 8. §. filia verò, lib. 1. Feud.* Novum tamen feudum ei dari potest, *Tit. 30. de feudo fœminæ, & Tit. 50. de naturâ success. feudi, in princ. ibi*, vel nisi fœmineum, *lib. 2. Feud.*

158 Æquè non obstat text. in *c. ex transmissa, 6. Extr. de foro competenti.* Aut enim cum Iohanne Borcholten *in comment. in consuet. feud. cap. 7. Rubr. de success. feudi num. 62.* respondendum est, eo loco similiter agi de vasallo Clerico, qui de feudo novo primitùs investitus fuit, Aut, quod magis placet, dicendum, in eo cap. non agi de feudo personæ Ecclesiasticæ concesso, sed de feudo seculari, quod vir nobilis Laicus concessit militibus laicis, sub ArchiEpiscopo Semonēsi habitantibus. Malè igitur ex eo capitulo infertur, quòd textus Iuris feudalis de Clerico sint correcti Iure illo Canonico.

159 Tertiò nihil refragatur, quòd Clericus per substitutū servire feudum potest, Qui enim per se feudi incapax est, illi non permittitur servi e

servire per substitutum, *Tit. 36. an mutus vel alius imperfectus*, Hartman. Pistor. alios sequutus *quæst. 33. numero 5. & 10. lib. 2. quæstionum Iuris.*

160 Quartò non juvat contrariam opinionem text. *in l. quisquis 16. & l. ad similitudinem 21. C. de Episcop. & Cler.* ubi dicitur, quòd censiti coloni, & alii secularibus negociis occupati, si Clerici efficiantur, secularia illa negotia per substitutum expedire possint. Non inquam id obstat, par enim ratio, & conditio non est colonoriorum negociorum, & officiorum feudalium. Hæc plerumque militaria sunt, illa verò rustica: Hæc non solùm realia sunt, sed & fidei, consilii, reverentiæ, & taciturnitatis obligatione continentur, *Tit. 6. lib. 2. Feud.* Illa verò tantùm sunt realia.

161 Quintò nihil officit pronunciato nostro argumentũ Præpositi in *Tit. 1. §. Et quia, n. 34. in fin. & num. seq.* quòd absurdè hâc sententiâ Clericus avocaretur à Religione. Id enim negandum est planè, & dicendum, quòd si retineret feudum Clericus, à Religionis studio se ipsum avocaret, siquidem eo tempore, quo munus suum feudi domino exequeretur, de quo in *d. Tit. 6. lib. 2. Feud.* debitum Ecclesiæ officium intermittere cogeretur, etiam quærendo substitutum domino acce-

ptabilem, & idoneum. Et qui factus est miles Christi, is omninò desiit esse miles seculi, qualis est vasallus, *d. Tit. 21. in fin. lib. 2. Feud.*

162 Sextò non tuetur opinionem contrariam ratio eius Præpositi *in d. Tit. 1. §. & quia, num. 35. & 37. lib. 1. Feud.* hæc scilicet, quòd libertas & favor Ecclesiæ diminueretur, si vasallus assumendo religionis habitum, amitteret feudum. Est enim sententia hæc aliena à veritate, cùm nihil libertatis, aut favoris decedat Ecclesiæ, sed privilegia ipsius salva nihilominus maneant omnia, licet Clericus non succedat in feudum, neque illud retineat, sed amittat. Et quia Ecclesia cultrix est & autrix Iustitiæ, nec patitur aliquid contra justitiam, & adversus alium iniquè fieri, *Tit. 13. de alienat. feudi, §. sed diversum observatur, lib. 2. Feud.* non admittet etiam, ut feudi Domino quidpiam in servitiis, ac fidelitatis feudalitiæ partibus in *dicto Titulo 6.* propositis decedat.

163 Septimò nihil decerpit nostræ conclusioni argumentum eiusdem Præpositi in *d. Titulo 1. §. Et quia, numero 37. 38. & seq. lib. 1. Feud.* hoc scilicet quòd Ius quæsitum in feudo, & eius retentionem superveniens inhabilitas, qualem Clericatus adfert, non impediat. Quamvis enim quandoque id ve-

id verum sit, ut quando vasallus feudum possidens non suâ culpâ, sed casu imperfectus efficitur, *d. Tit. 36. §. quidam tamen, lib. 2. Feud.* Attamen in vasallo qui Clericatum, aut Religionis votum ac habitum suâ propriâ voluntate assumit, non procedit, ut evincitur ex textu expresso *in d. Titulo 21. de vasallo milite, qui arma bellica depos. d. Tit. 26. §. qui Clericus, & d. Titulo. 30. de feudo fœminæ, in fine,* ibi, & si quod habent, perdunt *libr. 2. Feudor.* Argumentum igitur illud ab inhabilitate casuali, & fortuitâ, ad inhabilitatem voluntariam non procedit, *arg. l. ult. vers. separatum, ff. de calumniatorib.*

Octavò non destruit assertionem nostram, quòd benigna sit, & favorabilis opinio contraria, proindeque præferenda, *l. quoties 20. l. semper 75. l. veteribus 129. & l. ea quæ 192. §. in re dubia, l. in obscuris 179. ff. de reg. Iur.* Hæ enim Iuris regulæ omnes loquuntur, & capiendæ sunt de casu dubio, proximè autem citata feudorum placita sunt clarissima, quocirca illis est inhærendum, quamvis videantur dura, & Clericorum favori adversa, per text. *in l. prospexit 12. §. 1. vers. quod quidem, ff. qui & à quibus manumiss. lib. non fiunt.* 164

Nonò haud imminuit enunciatũ nostrum 165

ratio Præpositi *in d. Tit. 1. §. Et quia, num. 46. lib. 1. Feud.* quæ hęc est: Nullam adesse causam, cur feudum, aut feudi Ius amittere Clericus debeat. Causa enim proponitur *in d. Tit. 21. lib. 2. Feud.* his verbis: Desiit esse miles seculi, qui factus est miles Christi: nec beneficium pertinet ad eum, qui non debet gerere officium. Consonat text. *in d. Tit. 109. in Extraord. capit.* cuius verba hæc sunt: Et Iure & moribus receptum est, vasallum clericali se militiæ dedicantem feudum amittere, scriptum est enim in Divinis eloquiis; Miles Christi serviat Christo: milites seculi, serviant seculo. Eodem pertinet ratio hujus sententiæ nostræ proposita in *d. Tit. 36. lib. 2. Feud.* hæc scil. quia ipsum (feudum putà) servire non potest.

166 Decimò Præpositus *in d. Tit. 1. § Et quia, numero 47. & sequenti. lib. 1. Feud.* contra hanc quam defendimus opinionem argumentatur hunc in modum: Si Clericus amitteret feudum suum ob Clericatum, sequeretur inde, quòd nec feudum novum clerico dari posset, sed hoc dictu absurdum, cùm novum feudum accipere possit Clericus, per textum *in Titulo 41. §. ult. lib. 2. Feud.* Quocirca ob clericatum non amittit Clericus feudum. At respondendum, quòd in feudo novo alicui con-

conferendo non distinguatur persona accipientis, cùm & servus pro domini conferentis arbitrio de novo investiri feudo possit, textus est *in Tit. 3. §. personam verò lib. 2. Feud.* at contra Domini & agnatorum laicorum voluntatem feudum paternum non pertinet ad Clericum, *d. Tit. 21. vers. sed. iudicatum est*, ibi, Domini vel agnati conditionem esse potiorem *lib. 2. Feud.*

Vndecimò nihil facit negocii argumentum hoc, quòd dignitas operari non debeat diminutionem commoditatis, ex Iure provenientis, *l. senatores 11. ff. de Senatoribus*, Iason *in l. legata, num. 9. ff. de legat. 1.* Non enim ipsa Clericalis dignitas privat Clericum feudo, sed personæ ad serviendum domino inhabilitas. 167

Cætera argumenta Præpositi *in d. Tit. 1. §. Et quia num. 31. & seq. lib. 1. Feud.* levicula sunt, & facilè dilui ex datis hactenus responsionibus ad superiora argumenta possunt.

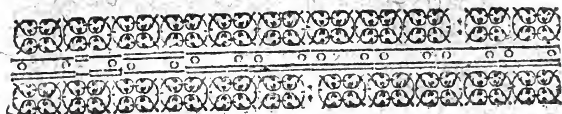
Plures quæstiones de amissione feudi ob Clericatum huc pertinentes proposui & expedivi in tractatu meo de Iure succedendi in feudum *cap. 3. quæst. 14. vers. cæterùm, & decem capp. seqq.*

 Postre-

168 Postremò absque culpâ suâ propriâ amittit feudi Ius filius vasalli ob delictum patris, ex quo pater amisit feudum, text. est express. *in Tit. 26. si de feud. defuncti contentio sit inter dominum, & agnatos, §. si vasallus culpam, & Tit. 31. si vasallus feudo priuetur, lib. 2. Feudorum.*

Alter

Alter TRACTATUS De FEUDI AMISSIONE ex Culpâ Vasalli in personâ Domini commissâ.

SUMMARIA.

1. Culpæ nomine in Tit. 21. & 23. §. ult. lib. 1. Feud. significatur maximè dolus.

2. Vtrùm vasallus ob latam culpam feudo pvivetur?

3. Culpa vasalli consistit tàm in committendo, quàm omittendo.

4. Vasal-

3. Vasallus quando in personâ domini committere dicatur culpam feudi privatione dignam.

5. Vasallus domino insidias struens, feudo privatur, licet pœnitentiâ ductus, voluntatem delinquendi non omninò consummaverit.

6. Vasallus cogitans quidem manus injicere in personam domini, sed pœnitentiâ ductus à proposito desistens, non exuitur feudo.

7. Vasallus ad offendendum dominum paratus, sed difficultate aut impotentiâ perficiendi impeditus, an feudo privetur.

8. Vtrùm vasallus multetur feudo si manum levârit supra dominum, non autem percusserit?

9. Manus adversus aliquem minaciter levare, realis & gravis est injuria.

10. Solutio objectionis ex l. qui falsam 19. ff. ad leg. Corn. de fals.

11. Priveturnè vasallus feudo, si in necem domini saltem juraverit, non autem ultra processerit.

12. Vasallus cum aliis in perniciem domini jurans, feudo punitur, licet in meris hujus voluntatis perstiterit terminis.

13. & 14. Vasallus castrum, Civitatem, vicum domini insultans, privatur feudo, sive ibi ad fuisset dominus, sive non.

15. Sensus Tituli 5. §. similiter, lib. 1. Feud.

16. Vasallus castrum vel quem alium locum in quo moratur dominus, assiliens, non perdit feudum si ignoret ibi dominum esse.

17. Vasallus amittit feudum si cum aliis de occidendo dominum tractaverit. Ampliatur licet post tractatum à proposito abstinuerit. num. 18.

19. Vasallus consilium præstans alicui de offendendo dominum, an privetur feudo, etiamsi is cui præstitit consilium, etiam sine ipsius consilio hoc facturus fuisset?

20. & 21.

20. & 21 Vaſallus commodans arma, civitatem, Caſtrum, vel domum ſuam ei qui in necem domini rebus illis uſus fuerit, quatenus feudo privetur.

22. Vaſallus excidit feudo ſi hoſtibus domini annonam præbuerit, aut viam, vel ſaluum conductum per loca ſua conceſſerit.

23. Vaſallus ſecreta domini pandens amittit feudum.

24. Vaſallus ſcribens de ſecretis domini ad hoſtes ipſius, ſcriptas tamen literas non mittens, liber eſt à feudi privatione.

25. Si Vaſallus ab hoſte domini ſui literas acceperit, quibus domini propoſitum ſibi explicari petiit, id verò dominum celaverit, num feudo ſit privandus?

26, 27, & 28. Vaſallus Feudi domino atrocem injuriam ſive per ſe, ſive per alium ingerens, feudo exuitur.

29. Si vaſallus delator domini extiterit, & ex ſuâ delatione eum grave diſpendium ſuſtinere fecerit, feudo privatur.

30. Quis dicatur hîc delator.

31. Vtrum vaſallus ob hanc delationem ſuo excidat feudo, licet probaverit intentionem ſuam?

32, & 33. Diluitur objectio ex l. eum qui 18. in princ. ff. de injur. & ex Tit. 24. §. ſi delator, lib. 2. Feud.

34. & 35. Vaſallus accuſans dominum de crimine quodam, cadit feudo ſuo, licet crimen illud probaverit.

36. Satisfit objectioni de puniendis crimino ſis & revelandis nocentium peccatis.

37. & 38. Vaſallus ſubmittens alium contra dominum accuſatorem, vel pro accuſatore fidejubens feudo ſuo exuitur.

39. 40. & 42. Vaſallus ſpontè adverſus dominum

 advocans,

advocans, amittit feudum, non etiam si invitus hoc faciat.

41. Solutio objectionis ex l. qui cum major 14. §. si patroni filius. 9. ff. de bonis libert.

43. Vasallus contra dominum in causâ criminali testimonium perhibens, feudo cadit. limitatur numero 47.

44. & 45. In causâ civili quatenus vasallo interdictum sit testimonio.

46. Interpretatio textus in Tit. 24. §. item si delator, lib. 2. Feud.

48. Iudex non temerè vasallum cogere debet, ut adversus dominum dicat testimonium.

49. Quatenus procedat Reüberi & Rosenthalii opinio de testimonio vasalli contra dominum dicendo.

50. Vasallus contra dominum famosam intentans actionem, feudum amittit.

51. Possitnè vasallus contra dominum experiri injuriarum actione ob atrocem injuriam realem?

52. & 54. Num vasallus absque periculo amissionis feudi interdicto unde vi, aut interdicto uti possidetis contra dominum experiri possit?

53. Interdictum unde vi famosum est respectu infamiæ facti.

55. Vasallus contra dominum famosâ aliquâ exceptione uti nequit.

56. Vasallus absque periculo amissionis feudi Iudex contra dominum in causâ criminali existere non potest.

57. Vasallus in perniciem domini cum hoste ipsius amicitiam contrahens feudo multatur.

58. Num eiusmodi amicitia in perniciem domini contracta præsumatur?

59. So-

59. Solutio objectionis ex l. cum qui 19. C. de Episcop. & Cler. & l. liberi 28. verf. si tamen, C. de inoff. testam. desumptæ.

60. Vasallus credentiam domini ad eius damnum scienter manifestans, feudum perdit. Ampliatur num. 61. licet ex revelatione illâ domino non obvenerit damnum.

62. Domino incumbit onus probandi revelationem credentiæ factam esse à vasallo.

63. Vasallus pandens credentiam domini, quomodo se à dolo excusare possit?

64. Vasallus abnegans feudum, vel eius partem, aut conditionem, exuitur feudo. limitatur, num. 65. Si dubitanter respondeat. limitatur quoque ut in num. 66. & 67.

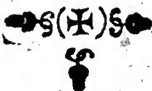
68. Vasallus abnegans partem feudi, eâ tantùm multatur parte, non toto feudo.

69. Vasallus feudale abnegans instrumentum non cadit feudo suo.

70. Vasallus latâ culpâ negans feudum, non excusatut à feudi privatione.

71. Vocula CONDITIO in Tit. 26. §. vasallus si feudum, lib. 2. Feud. denotat qualitatem feudi.

72. In factâ feudi abnegatione dolus vasalli præsumitur.

Latè

LAtè hactenus disservi de modis amittendi feudum absque vasalli culpâ. Succedunt nunc modi, quibus exuitur vasallus
1. feudo ob culpam suam. Quando autem in *Tit. 21. & Tit. 22. § ult.* ibi nisi convictâ culpâ, *lib. 1. Feud.* dicitur, feudum sine culpâ non amitti, per culpā denotatur nō negligentia sive diligentiæ prætermissio, quæ propria est vocis huius significatio, *§. præterea & is, Instit. Quibus mod. re contrah. obligat. § socius socio, Instit. de societate, l. magna 226. ff. de Verb. sign. l. socius socio,*

socio, 72. ff. pro socio. Sed CULPÆ nomine significatur maximè DOLUS vasalli, per text. in *Tit. 34. de lege Corad. in fine, §. si fraudulenter, id est, sciens hoc negaverit, & Tit. 52. de prohib. feud. alien. per Lothar. §. ult.* ibi, non dolosè. *& vers. finali, lib. 2. Feud.* & patet ex textu. *Tit. 24. §. denique,* ibi, graviter deliquerit, vel grave quid cõmiserit, Item ibi, vel aliud grave crimen, *lib. eod. Feud.* & docent Curt. Iun. *tr. Feud. part. 4 n. 76.* Zas. *de feud cap. 10. n. 32.* Hotom. *cons. 32. n. 12. &* Wesemb. *tr. feud. cap. 15. num. 8.*

docent

docent inquam, non nisi ob dolum feudo privari vasallum.

DOlum autem committit vasallus Dominum feudi graviter offendendo, *Tit. 51. De capitan. qui curiam vendidit*, §. *1.* ibi, dominum offenderit, & §. *seq.* ibi, dominum offendere, & *Tit. 55. de prohib. feud. alien. per Frideric.* §. *illud quoque percepimus*, ibi, dominum offenderit, Item ibi, domino, quem offenderit Item ibi, majorem dominum offenderit, *lib. 2. Feud.*

Committit quoque dolum vasallus, si grande damnum, atque dispendium grave domino feudi intulerit, per text. in *d. Tit. 24.* §. *præterea si vasallus*, & §. *si delator*, *lib. 2. Feud.*

Non autem ex omni causâ, ex quâ opinio vasalli gravatur, ipse feudum amittit, *Tit. 24.* §. *sed quia natura, lib. eod. Feud.* Confert huc, quòd ICtus Feudista in *Tit. 23. Ex quib. caus. feud. amitt.* §. *de illâ, lib. 2. Feud.* De illâ, ait, ingratitudine loquor, per quam beneficium amittitur. Non enim ad hoc sufficit omnis occasio, per quam fidelis accepti beneficii videtur ingratus. Sed sunt quædam egre-

dam egregiæ ingratitudinis causæ, quibus beneficium solet adimi. Hâc de re scribit quoque Roland. à Valle *cons. 1. numero 96. & seqq. vol. 3.*

2 Cæterùm quæstionis est, An vasallus ob culpam quoque latam feudo suo privetur? Præter alios id negant Curt. Iun. Zas. Hotoman. & Wesembec. dictis supra locis. At quidam alii affirmant, Guido Papæ *decis. Grationopol. 454. numero 1. 2. & 3.* Molinæ. *in consuetud. Paris. Titulo 1. §. 30. numero 55.* Ludolph. Schrader. *tract. feud. part. 2. partis 9. sect. 12. numero 28.* Henric. à Rosenthal. *tract. feud. cap. 10. concl. 12. numero. 31. & concl. 26. num. 15.* Atque horum opinio placitis feudalibus consona est, uti arguit text. in *d. Tit. 24 quæ fuit prima caus. benef. amitt. §. præterea. vers. quod si non fecerit*, ibi, doloque vel negligentiâ suâ, vel fraude celaverit, ubi Iacob. de Belvuiso, Andr. Isern. *lib. 2. Feud.* Quò confert, quòd lata culpa dicitur dolo proxima, & prope dolum esse, & dolum repræsentare, & comparari dolo, imò quandoque simpliciter dolus vocatur, ut textibus Iuris ostendi in Commentario meo in *l. contractus 23. capite 3. num. 14. ff. de Reg. Iur.*

Solum tamen propositum vasalli in mẽte retentum non sufficit ad feudi amissionem,

sed

ſed actus quidam externus deſideratur, ut diſertè indicat textus in *Tit. 51. §. ſi voluerit lib. 2. Feud. l. cogitationis 18. ff. de pœn.*

3 Quæ autem ingratitudinis cauſæ, quæ delicta, quæ culpæ ſint, ob quas vaſallus feudo privatur, ordine dehinc exponam. Sciendum verò hîc ob methodi rationem quòd culpa, ex quâ vaſallus feudum amittit, non ſolùm in cōmittendo conſiſtit, ſed & quandoque in omittendo, *Tit. 5. in princ. verſ. 1.* ibi, in prælio dimiſerit, *Tit. 21. in fin.* ibi, vel ſi in pugnâ ſuum dominum dimiſerit, *Tit. 17. Quib. mod. feud. amitt.* ibi, ſeniores in bello dimiſerint, *lib. 1. Feud. Tit. 24. Quæ fuit prima cauſa beneficii amittendi, §. denique,* ibi, quid grave commiſerit, & *§. Item qui dominum, & §. ſeq. lib. 2. Feud.*

Culpa vaſalli in committendo conſiſtens, eſt quædam indecens machinatio, & facinus inhoneſtum, quo dominus graviter offenditur, *Tit. 57. & Tit. 51. §. ſi voluerit, lib. 2. Feud.* Et hæc culpa in feudorum libris Felonia propriè dicitur, *Tit. 37. Tit. 38.* ibi fecerit feloniam, *Tit. 47. lib. 2. Feud.* Zaſ. *tr. de feud. part. 3. num. 2.*

Committitur autem hæc culpa, ſive felonia vel directò in perſonâ ipſiusmet Domini, vel

ni, vel in perſonâ eius, qui poteſtati, affectuivè domini ſubjectus eſt, vel in rebus domini committitur, *Tit. 6. & 7. libr. 2. Feud.*

In perſonâ ipſiuſmet domini committit culpam vaſallus, Primò, ſi necem domini armis, aut veneno conſciverit, aut adferre laboraverit, vel vulneraverit ipſum, pulſaveritvé, aut vulnerare, vel pulſare eum conatus fuerit, putá ſi ei aſſiluerit, aut inſidias ipſi clandeſtinas, aut manifeſtas ſtruxerit, *d. Titulo 6. verſ. incolume, Tit. 7. verſ. ego iuro*, ibi, quòd tu amittas vitam, vel membrum aliquod, *Tit. 24. §. porrò ſi dominum, Tit. 51. §. ſi voluerit, Tit. 57. lib. 2, Feud. Tit. 5. §. ſimiliter ſi dominum, & Tit. 17.* ibi, ſcienter Seniores aſſilierit, *lib. 1. Feud.* Quibus ex locis adparet, quòd non ſolùm ex delicto commiſſo, ſed ex conatu quoque delinquendi amittat vaſallus feudum, ſive conatus in aſſiliendo, ſive in inſidiis ſtruendis conſiſtat, ab Inſidiis enim ad factum proceditur, & inſidiæ per ſe delictum ſunt perfectum, *l. quid ſit fugitivus, 17. §. idem Cœlius, ff. de Ædilit. edict. l. 1, qui cum telo, C. ad L. Cornel. de ſicar.* Vnde non injuriâ feudo multatur vaſallus, ſi domino inſidias ſtruxerit, Frideric. Schenck Baro *ad d. Tit. 51. §. ſi voluerit, num. 2. lib. 2. Feud.* Sonsbeck. *in comment. in uſus feud. part. 12. numero 37. verſ. quintò*, Schrad. 4

to, Schrad. *tr. feud. part. 9. cap. 4. num. 25. vers. & cum insidia*, Decian. *cons. 18. n. 3 26. vol. 1.* Vultei. *tr. de feud. lib. 1. cap. 11. n. 20. in fin.*

5 Et licet vasallus post assultum, vel structas insidias pœnitentiâ ductus, non omninò exequatur delinquendi voluntatem, attamen feudo privatur; cùm in delictis eo modo consummatis pœnitentia locum non habeat, *d. l. quid sit fugitivus 17. §. 1. & §. idem Cœlius 8. ff. de Ædilit. edict. l. 1. §. si. rem, ff. depositi. l. pen. ff. vi bonor. raptor. l. qui eâ mente 65. ubi* Bart. *ff. de furt.* Id quod ut alibi, sic & in feudis admittitur, ut volunt Andr. de Isernia *in Tit. 24. §. porrò si dominum, num. 18. & ibid.* Alvarot. *num. 5. lib. 2. Feud.* Tùm etiam Molinæ. *in consuetud. Paris. Tit. 1. §. 30. num. 156.* & Francisc. Sonsbeck. *in comment. in usus feudor. part. 12. num. 38.* Ludolph. Schrader. *tr. feudal. part. 9. cap. 4. num. 26.*

6 Quid verò si vasallus animo quidem proposuit insidiari vitæ domini, actuque aliquo id se facturum demonstravit, sed priusquam insidiaretur re ipsâ, pœnitentiâ ductus, destitit, numquid hanc ob caussam suo privandus est feudo? Nequaquam, aliud enim est re ipsâ insidiari, aliud velle insidias struere, & ad hoc se præparare.

Ob il-

Ob illud factum vaſallus perdit feudum, ut ſi aliquoties, putà ſemel iterumque telo, aliovè inſtrumento expectaſſet dominum, quia hoc modo verè domino inſidiatus fuit, argument. *leg. is qui cum telo, 7. C. ad L. Corn. de ſicar.* Ob hoc autem factum vaſallus feudo non exuitur, ſi pœnitentiâ ductus à propoſito deſtitit, per text. *in d. Titulo 51. §. ſi voluerit*, ubi Feudiſtæ omnes, *libro ſecundo Feud.* & ſentit ita Sonſbeck. *in comment. in uſu feud. part. 12. numero 38.* Vnde ſi vaſallus ſe domi ſolùm præparaverit ad inſtruendas domino inſidias, non autem eas ſit executus, feudo non exuitur. At ſi ad hoc etiam cum armis exierit, ut domino inſidiaretur, & ad hoc expectaverit ipſum, feudo ſuo privatur, licet pœnitentiâ ductus à delicto perperficiendo deſtiterit, *d. Titulo 51. §. ſi voluerit, libro ſecundo Feud.* Sonsbeck. *in comment. in uſu feud. d. part. 12. numero 38. per d. l. is qui cum telo, C. ad L. Corn. de ſicar.* Schrad. *tr. feud. part. 9. cap. 4. num. 25.*

7 Quid ſi vaſallus laboraverit, & præparaverit ſe ad offendendum dominum, ſed ab incepto abſtinuerit, non tamen ſuâ ſponte, ſed difficultate, aut impotentiâ perficiendi impeditus, numquid nihilominus feudi

privatione dignus existimatur? Sic existimo, cùm enim nihil reliquum fecerit ad parandas domino insidias, & consummandum delictum, sed eventus solùm præter spem fefellerit ipsum, sanè dignus non est, cui relinquatur feudum; egit enim contra fidelitatis formam, & juramentum suum; & se periurio polluit, *Tit. 6. & 7. lib. 2. Feud.* proindeque in Curiâ Domini amplius stare non potest, arg. text. *in Tit. 37. §. si quis interfecerit, lib. eod. Feud.* Atque ita etiam sentire de hâc quæstione videntur mihi Andr. de Isern. *ad d. Tit. 51. de capitan. qui Cur. vend. §. si voluerit, numero 1. vers. item si laboraverit, num. 5.* ibi, secus si per ipsum non remansit, & ibi Alvarot. *in princ. vers. vel dic secundum Andr. de Isern.* ibi, secus si per ipsum non remansit, & Frideric. Schenck. Baro, ibi, suâ tamen sponte destiterit, Item ibi, secus si difficultate, aut impotentiâ consummandi delicti supersedere coactus fuisset, *lib. 2. Feud.* Schrad. *tract. feud. part. 9. cap. 4. num. 47. vers. eodem iure utimur.* Ioann. Fichard. *consil. latino 18. n. 20*

8 De eo item quæritur, An vasallus feudo suo privetur, si manum ceu percussurus dominum, levârit, ductus autem pœnitentiâ, confestim se repressit? Alvarot. *ad d. Tit. 51. §. si voluerit, in princ. lib. 2. Feud.* negat, Negat item

Addi-

additionator ibidem Alvarotum & Capycium sequutus in verb. pœnituit: Tùm etiam Frideric. Schenck. Baro ibid. *in princ.*

Verùm de hâc opinione haud immeritò dubitaverit aliquis, cùm manus adversus aliquem minaciter levare, realis sit ac gravis injuria, ex quâ injuriarum nascitur actio, licet percussio non sit sequuta, *l. item apud Labeonem, 15. §. 1. ff. de iniur.* Ob gravem autem injuriam domino illatam à vasallo, feudum amittiur, *d. Tit. 24. §. porrò si dominum*, ibi, vel graves, vel inhonestas injurias intulerit. *lib. 2. Feud.* Confert text. *in Tit. 6. vers. honestum, & Tit. 7. vers. ego iuro*, ibi, vel injuriam, vel contumeliam, *lib. eod. Feud.* & sentiunt ita, quos refert, & sequitur Schrader. *tr. feud. part. 9. cap. 4. num. 35.* Quidni ergò hic vasallus privaretur feudo suo? Maximè cùm ab insidiis nihil ferè distet manus adversus aliquem levare. 9

Non obstat textus in *l. qui falsam, 19. ff. ad L. Corn. de fals.* vbi ICtus Paulus, Qui, ait, falsam monetam percusserint, si id totum formare noluerunt, suffragio justæ pœnitentiæ absolvuntur: Non inquam obstat textus ille, Est enim de casu, quo monetarius ipsam quidem metalli propriam massam ad monetam præparavit, laminam scil: efficiendo, at 10

formare eam nondum cœpit. Moneta autem ex formâ censetur, *l. 1. in princ.* ibi, materia forma publica percussa, *ff. de contrah. empt. & vendit.* Antequam igitur ipsi laminæ forma inducitur, moneta non est, proindeque nec falsus monetarius, qui saltem laminam effecit, monetæ formandæ aptam. At qui manum levat adversus dominum ceu percussurus ipsum, injuriam ipsi inferendo delinquit.

11 Est & illa hujus loci quæstio, An privari possit vasallus feudo suo, si juraverit saltem in necem domini, sed in meris terminis hujus juratæ voluntatis persistiterit, non autem ad externum quendam propositi illius actum, putá insidias, pœnitentiâ ductus, progressus fuerit? Curt. Iun. affirmat in *Tract. feud. part. 4. num. 36. vers. mihi tamen.* Cæteri verò Feudistæ communiter negant, Andr. de Isern. *ad Tit. quæ fuit prima causa benef. amitt.* §. *porrò, num. 20. lib. 2. Feud.* & ibidem Alvarot. Præposit. & alii, quorum meminit Ludolph. Schrader. *tract. feud. part. 9. cap. 4. numero 34.* Hermann. Vultei. *lib. 1. de feud. cap. 11. numero 20.* & Henricus à Rosenthal *tract. feud. cap. 10. concl. 17. num. 12.* ubi in addit. ad lit. I. plures in hanc sententiam allegat, *& num. 22. in fin.*

Atque

Atque hæc opinio firmamentum capit ex *d. Tit. 51. de capitan. qui Cur. vendidit, §. ſi voluerit vaſallus, lib. 2. Feud.* ubi ICtus, ſi, ait, voluerit vaſallus dominum offendere, ſed non laboraverit, feudum non amittit, ſimiliter etiamſi laboraverit, non amittit feudum, niſi inſidiatus fuerit.

Non obſtat Franciſci Curtii ratio hæc; quòd per juramentum conſtet de enixâ jurantis voluntate offendendi dominum, per text. in *l. cum pater, 77. §. filius matrem*, ubi Bart. & alii *ff. de legat. 2.* Non enim hîc ſufficit ſolùm offendendi propoſitũ, ſed & externus requiritur actus offenſioni proximus, ut diſertè arguit ICtus Feudiſta in *d. Tit 51. §. ſi voluerit, lib. 2. Feud.*

12 Si tamen vaſallus non ſolus, ſed cum aliis in offenſionem domini juraverit, etiãſi perſtiterit in voluntatis huius meris terminis, attamen feudo ſuo privari poteſt, cùm vaſalli factum illud conjurationis ſpeciem præ ſe ferat, quæ crimen per ſe eſt, *Tit. 53. de pace tenenda int. ſubditos, §. conventicula, lib. 2. Feud. l. conventicula 15. C. de Epiſcop. & Cler. & l. 3. in princ. ff. ad L. Iul. de vi public.* Hanc limitationem tradunt alios ſequuti Nic. Mozz. *tr. de feud, Rubr. ex quib. cauſ. feud. amitt. n. 27.* Ludolph. Schrad. *tr. feud. part. 9. c. 4. n. 34.* & Henr. à Roſenthal *tr. feud. cap. 10. concl. 17. num. 37*

13 In personâ quoque ipsiusmet domini culpam committit vasallus, si ipse castrum, id est, oppidum paruum aut vicum, id est Civitatis partem Domini, vel alienum castrum aut vicum, in quo tamen moratur dominus, obsideat, & oppugnet, *Tit. 5. §. similiter si dominum, lib. 1. Feud. & Tit. 24. §. porrò,* ibi, vel vicum, in quo est, per vim aggressus fuerit, *lib. 2. Feudor.* Et sentiunt ita, quos longâ serie citat Henric. à Rosenth. *d. cap. 10. concl. 18. in addit. sub lit.* D. Et licet textus adducti loquantur solùm de Castro, & vico, exaudiendi sunt tamen etiam de quovis alio loco, ubi moratur dominus, ut sentiunt Feudistæ quos citat Henric. à Rosenth. *d. concl. 18. in addit. sub lit.* F. Militat enim eadem ratio in aliis quoq; locis, ubi moratur dominus, quæ in Castro, & vico, proindeque in illis quoque eadem Iuris feudalis dispositio locum sibi vindicat, per text. *in l. illud 32. ff. ad L. Aquil.* cum similibus.

14 Cæterùm quæritur, si vasallus castrum, aut Vicum domini obsideat, & oppugnet, feudo privari possit, licet dominus obsidionis, & oppugnationis tempore ibi non moretur, idque sciat vel nesciat vasallus? Aientem amplectuntur opinionem Doctores cõmuniter quos sequũtur Francisc. Sonsb. *in*

comm.

comm. in usus feud. part. 12. n. 35 Mozz. tr. de feud. Rubr. ult. numero 73. §. amplia secundò, Ioann. Schneid. tr. de feud. part. 8. cap. 1. num. 156. & alii, quos citat Henric. à Rosenth. d. concl. 18. in addit. sub lit. G. Ratio est, quia juxta fidelitatis formam vasallus non debet in damno esse domino de munitionib. ipsius, per quas tutus esse potest, Tit. 6. de forma fidel. vers. tutum, & Tit. seq. de novâ formâ fidel. vers. & si contigerit, lib. 2. Feud.

Non obstat text. in Tit. 5. quib. mod. feud. amitt. §. similiter si dominum, ibi, sciens dominum ibi esse, lib. 1. Feud. Eo enim in textu subaudienda est dictio MAXIMÈ, quasi dicat ICtus sciens Maximè dominũ ibi esse, ut exponunt Interpretes ferè omnes, quos congessit Henric. à Rosenth. d. concl. 18. in addit. sub lit. H. 15

Quid verò, si uasallus assiliat, & oppugnet non domini, sed alienum Castrum, Vicum, aut quem alium locum alienum, in quo dominus moratur, sed nesciat ibi dominum esse, numquid excusatur vasallus à feudi privatione? Hanc ad quæstionem quasi digitum intendi proximè, & vel tribus ostendi, vasallum non privari feudo, si assiliat Castrum, aut vicum alienum, in quo dominus moratur, id verò nesciat vasallus. Cùm 16

enim vasallus hoc casu nō præsumatur, quòd dominū offendere voluerit, proindeq; nullius culpæ in dominum commissæ reus sit, ac sine culpâ vasallus regulariter non amittat feudum, *Tit. 21. de feud. sin. culp. non amitt. lib. 1. Feud.* consequens ei est, hoc ex facto Iure non exui vasallum feudo suo. Id quod volunt etiam Feudorum Interpretes. Petr. Iacob. Aurel. *in pract. aurea libell. Rubr. 59. de caus. ex quib. feud. amitt. num. 18.* Frideric. Schenck Baro, *ad d. Tit. 5. §. similiter, num. 3. lib. 1. Feud.* Francisc. Sonsbec. *in comment. in usus feud. part. 12. num. 35. vers. nec etiam obstat*, Schrader. *tract. feud. d. part. 9. cap. 3. num. 3. vers. quartò hac conclusio ampliatur*, Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 10. concl. 18. num. 12.*

17 Committit similiter vasallus culpam in ipsiusmet domini personâ, & amittit feudum suum, si cum aliquo, vel aliquibus tractaverit de nece domino inferēdâ, vel aliter ipsum offendendo, per text. *in d. Tit. 7. de novâ formâ fidelit. vers. ego iuro*, ibi, quòd nunquam scienter ero in consilio, vel in facto, quòd tu amittas vitam, vel membrum aliquod, vel quòd tu recipias in personâ aliquam læsionem, ubi Andr. de Isernia *numero 4.* Alvarot. *num. 6.* Præposit. *numero 2. in fin.* Martin. Laudens. *numero 11.* & Matthæ. de Afflict. *numero 11.*

lib. 2.

lib.2. Feud. Iacobin. de S. Georgio *tr. de feud. in verb.* dictique vasalli promiserunt, non committere feloniam, *numero 41. vers. decima sexta causa est*, Alexand. *cons. 13. vol. 6.* Ludolph. Schrad. *tract. feud. part. 9. cap. 4. n. 38. ampliat. 2.* Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 10. concl. 17. n. 38. num. 38.*

Cæterùm in quæstionem hîc vocari potest, si consilium, & tractatus ille cum aliis initus, effectum non sit sortitus, sed vasallus facti pœnitudine ductus, à proposito abstinuerit, an feudum suum nihilominus amittat? Affirmativæ præter alios inhærent Ludolph. Schrad. *tr. feud. part. 9. cap. 4. num. 38.* & Henric. à Rosenth. *d. cap. 10. concl. 17. num. 39.* & rectè quidem; Tùm quia text. *in d. Tit. 7. vers. ego iuro, lib. 2. Feud.* generaliter loquitur, nec distinguit inter vasallum pœnitentem, & in proposito suo persistentem, sed solum vasalli consilium, & propositum considerat: Tùm etiam quia pœnitentia in delictis vasalli nihil operatur, quando cum aliis initum est consilium de offendendo dominum, ut supra ostendi sub quæstione de vasallo jurante cum aliis, quòd dominum offendere velit: Tùm postremò, quia cum Lex consilium de committendo delicto expresse punit, ut in *d. Titulo 7. vers. ego iuro, lib. 2. Feud.* tunc 18

consu-

consulens punitur, quamvis suum revocet consilium, Ang. *tr. de maleficiis, in verb.* Sempronium mandatorem, *num. 46.* ubi in addit. Augustin. Arim. Dec. *in l. consilii, 47. n. 10.* & ibi, Cagnol. *num. 8. ff. de Reg. Iur.* & confert Menoch. *de arbitr. iud. cas. 352. num. 9.*

19 Huic quæstioni proxima est illa, An vasallus ex suo isthoc consilio privari possit feudo, etiamsi is, cui suũ præstitit consilium de offendẽdo feudi dominum, etiam sine consilio ipsius hoc facturus fuisset? Affirmativa Iuris authoritati consona videri debet, argumento text. *in l. 1. §. sed utrum, ff. de servo corrupt. & in c. sicut dignum, 6. §. qui verò asserunt, Extr. de homicid.* Atque hæc sententia placet Matthæo de Afflictis in *Tit. 24. quæ fuit prima causa benef. amitt. §. præterea, n. 17. lib. 2. Feud.* Schradero *d. part. 9. cap. 4. num. 38. & seq.* & Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 10. concl. 17. numero 44.*

20 Vlterius loci hujus quæstio est, An privetur vasallus feudo suo, si commodaverit arma sua, aut Civitatem, Castrum, Vicum, aut domum suam utendam dederit ei, qui in necem, aliamvè domini offensionem armis illis, Civitate, Castro, Vico, domovè usus fuerit? Hæc quæstio absque distinctione expediri commodè non potest. Dispiciendum

an ho-

an hoſti Senioris ſui utenda hæc dederit vaſallus, vel alii alicui. Priori caſu non immeritò privatur feudo ſuo vaſallus, ſi eum domini hoſtẽ eſſe non ignoraverit, per text. *in Tit. 7. de novâ formâ fidelit. verſ. & ſi ſcivero vel audivero. lib. 2. Feud.*

Hanc in ſententiam præter alios etiam Weſemb. *tr. feud. cap. 15. num. 5.* allegat quoque text. *in Tit. 55. de prohib. feud. alien. per Frider. §. illud. quoque lib. 2. Feud.* Sed meo judicio impertinenter; Iuvat tamen concluſionem hanc, quòd vaſallus feudo ſuo privatur, ſi hoſti, vel inimico ſui domini diu cohabitet, & cohabitationis aliam prætendere cauſam nequeat honeſtam, ut volunt poſt alios Schrad. *tr. feud. part. 9. cap. 5. num. 75.* Ioann. Borcholt. *in comm. in conſuetud. feud. cap. 8. num.* 124. & Henric. à Roſenth. *tr. feud. capite 10. concl. 12. num. 20. & 21.* Quò conferunt, quæ tradit alios ſequutus Idem Roſenthal *d. cap. 10. concl. 17. num. 7. 8. 9. 10. & ſeqq. & concl. 19. in princ.*

Quòd ſi vaſallus ſua arma, ſuam Civitatem, Vicum, aut domum ſuam, non hoſti, 21
vel inimico Senioris ſui, ſed cuidam alii utendam dederit, inquirendum erit, num intellexerit vaſallus, quòd commodatarius ille in detrimentum domini earum rerum uſum petierit,

petierit, vel indefinitè in damnum tamen cujusdam habere desideraverit, Casu priori dubium est nullum, quin privatione feudi sit dignus vasallus per text. in *d. Tit. 7. de novâ forma fidelitat. vers. & si scivero vel audivero, lib. 2. Feud.* quam sententiam juvat quoque text. in *l. qui domum, 8. ff. ad L. Iul. de adult. & l. qui occidit 30. § in hac quoque, vers. nam & qui occasionem, ff. ad L. Aquil.* & tradunt Andr. de Isern. *ad Tit. 24. quæ fuit prim. caus. benef. amitt. §. præterea, n. 8. &* ibidem Matth. de Afflict. *num. 18. lib. 2. Feud.* Posteriori autem casu, si commodatarius offenderit dominum, putat quidem Matth. de Afflict. *d. loco n. 19.* & Andr. de Isern. *n. 8. lib. 2. Feud.* jure exui vasallum suo feudo.

Atqui licet vasallus malè egerit in eo, quòd rem suam alii utendam sciens dederit, ad offendendum aliquē, proindeq; pœnâ dignus sit, attamē ob id feudi privatione multari nō debet, cùm ignoraverit, q; cōmodatarius offendere dominum voluerit, licet intellexerit, quòd in offensionem alicujus, non nominati usum rei vasalli acceperit. Voluntas enim & propositum delinquentis distinguit maleficia, *l. qui iniuria, 53. in princ. ff. de furt.* eleganter Didac. Covarruv. *in clementina si furiosus, Tit. de homicidio, part. 2. Relect. in initio, n. 3.* Confert huc, quòd miles delinquens non ut

miles,

miles, sed ut quilibet alius, non punitur propriâ militum pœnâ, sed pœnâ cõmuni, *l. 2. in princ. & l. omnem 6. in princ. ff. de re milit.* Quocirca punitur quidem vasallus ob hoc facinus, at feudi amissione, quę propria est delinquentium in Seniorem vasallorũ pœna, non multatur, id quod sentit etiam Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 10. cõcl. 17. in addit. ad litt. Z. Z.*

Ex resolutione quæstionis huius cõsequitur & illud, quòd feudo suo privatur vasallus, si hostibus domini sui annonam præbuerit, vel equos miserit, vel iter, aut salvũ conductum per loca sua, aut territorium concesserit, idq; convincitur etiam ex argumento *l. 1. & 2. C. quæ res exportari non debeãt, & l. si quis Barbaris 9. C. de re militari, lib. 12.* quib. locis cavetur, ne civis quispiam Romanus Barbaris, sive hostib. Populi Romani oleum, vinum, garum, vẽdat, aut facultatem deprædationis in Romanos concedat. comprobant conclusionẽ hanc post alios Zas. *de feud. part. 7. n. 43.* Schrad. *tr. feud. part. 9. c. 5 n. 32.* Ioan. Schoner. *disput. feud. 10. th. 34.* & Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 10. concl. 19. num. 1.*

Garum antem est liquor sive liquamen ex intestinis piscium sale maceratis. Et Garus est piscis ex genere locustarum, ex cujus intestinis primùm confici cœpit garum. 22

Idem

23 Idem quoque ſentiendum de vaſallo, qui in damnum ſui domini hoſti ipſius literas, aut nuncium mittit, quo ſecreta domini pandit ipſi hoſti, vel quoddam proditionis ſignum dat hoſti ſenioris ſui, per text. *in d. tit.6.de formâ fidelit.verſ tutum*, ibi, ne ſit ei in damno de ſecreto ſuo, *& Tit. ſeq.verſ.& ſi aliquid mihi de ſecreto manifeſtaveris, lib.2. Feud.*

Confirmatur quoque hæc ſententia argumento textus in *l. 1. verſ. quivé hoſtib.* ibi, nuncium, literaſué miſerit, ſignumvé dederit, *ff.de L.Iul.Maieſtat.l.omne delictum 6. §. exploratores 4.* ibi, qui ſecreta nunciarunt, *& l. ſeq. ff de re milit. d. l. ſi quis barbaris 9. C.de re milit.lib.12.* Amplectuntur quoque hanc ſententiam, quos refert & ſequitur Ludolph. Schrad. *tr. feud. part. 9. cap.5. num. 35. & ſeqq.* tùm etiam Schoner. *d. diſp. 10. th. 34.* & Henric. à Roſenth. *tr.feud. cap. 10. concl. 19. num. 9.* Quòd autem Schrad. dicto loco Laudenſem & Matthæum de Afflictis ſequutus, in concluſionis hujus confirmationem, hanc adducit rationem, quòd crimen læſæ Majeſtatis committat, qui huiuſmodi aliquo facinore ſe polluit vaſallus, proindeque feudo excidat, id nihil roboris huic pronunciato adferre poteſt; tùm quia non in quovis feudi domino maieſtatis crimen vaſallus quilibet com-

bet committere poteſt, *c. paſtoralis, §.denique, iunct. §. rurſus. Tit. de ſentent. & re iudicat. in clement.* Tùm etiam quia majeſtatis crimini alia propoſita eſt pœna, quàm feudi privatio, ut arguit text. *in l. eorum, 9. & l. ult. ff. ad L.Iul.Maieſt.l.qui quis 5 in fin.principii.C.ad L.Iul. Maieſt.* Tùm poſtremò, quia licet vaſall⁹ Majeſtatis reus feudum quoq; amittat, ipſum tamen feudum, ob Majeſtatis crimen non Fiſco addicitur, neque omni caſu ad dominum redit; ſed ſi feudum ſit antiquum, ad agnatos pertinet, ut patet ex eleganti textu *in c. felicis, §. ſi qua verò feuda, iunct. §. præcedente, Tit. de pœn. in 6.* & ex Ordinatione Camerali, *part. 2.Tit.9.§.2.verſ.* auch die Lehen. Tradunt idem Everhard in Topic. legal. *in loco à liberto ad vaſallum, n.11.* Andr. Gail *lib. 2. de pace publ.c.14.* Hart.Piſt. *lib.2. quaſt.Iur.part.1.quaſt. 15.n.7.& 8.* Fachinæ *lib.7. controverſ. Iur. cap.20.*

A' ſimili tamen argumentari poſſumus de Majeſtatis Reo, ad Vaſallum; ut ſicuti reus fit Maieſtatis, qui nuncium, literaſvé mittit, ſignumvé dat hoſti Populi Romani in eius perniciem, & diſpendium, ita quoque vaſallus domini ſui reus fiat de amittendo feudo, ſi nuncium, literasvé mittat, ſignumvé det hoſti Senioris ſui.

24 Si tamen vaſallus ſcripſit duntaxat ad do-

M mini

mini hostes, de secretis ipsius, scriptas tamen literas non misit, liber est à feudi privatione. Tùm quia licet proposuerit sibi vasallus, quòd dominum offendere velit, & ad hoc etiam laboraverit, attamen non amittit feudum, nisi etiam domino re ipsâ & actu insidiatus fuerit, *Tit. 51. de capitan. qui curiam vendidit. §. si voluerit, lib. 2. Feud.* Tùm quia licet monetarius metallum in laminam præparet ad cudendam falsam monetam, si tamen pœnitudine ductus destiterit ab incepto, pœnâ falsi non tenetur, *l. qui falsam 19. ff. ad L. Cornel. de fals.* Tùm etiam quia de pœnâ tantùm scribentis, & sigillantis in alterius detrimentũ, nihil Iure nostro cautum legimus. Tùm postremò, quia delictum requirens præter scripturam quendam alium externum actum solâ scripturâ regulariter non perficitur, per text. *in l. si quis uxori 52. §. neq; verbo. 19. ff. de furt.* Vbi Vlpian⁹ ICtus, neq; verbo, ait, neq; scripturâ quis furtum facit, hoc enim Iure utimur, ut furtum sine contrectatione non fiat. Vnde sequitur, quòd, cùm feudorum placita ad feudi privationem non solùm requirant ꝓpositum, & voluntatẽ vasalli in delicto, sed & delicti perfectionem, per text. *in d. Tit. 51. §. si voluerit, lib. 2. Feud.* vasallus ob solam scripturam non transmissam ad domini hostem, suo feudo non excidat.

Quid

Quid verò ſi vaſallus ab hoſte ſui domini literas acceperit, quib. domini propoſitum ſibi explicari petijt: id verò dominum ſuum celaverit vaſallus, numquid feudo ſuo ob id privatur? Eſt certè quæſtio hæc ſatis dubia. Sive enim dominum certiorem fecerit de illis literis vaſallus, ſive eas celaverit dominũ, periculum ei metuendum eſt, cùm utroque caſu aliquid mali ſuſpicari poſſit dominus de hoc vaſallo ſuo: præter alios tamen Ioann. Schneidew. *tr. de feud. part. 1. c. 1. n. 87. & ſeqq. &* Schrader. *tr. feud. part. 9. c. 5. n. 38.* arbitrantur, quòd feudum hâc ex causâ non amittat vaſallus, ſi non reſponderit hoſti ad literas ipſius. Verùm ne apud dominum in ſiniſtram cadat ſuſpicionem, ſatius eſt, ut ipſi domino ſine morâ eas revelet literas; Tùm quia intereſt domini, cognoſcere ex literis illis hoſtem omnem adhuc movere lapidem, quo opprimatur dominus vaſalli; Tùm etiam quia cùm vaſallus domino ſuo conſilium præſtare teneatur adverſus hoſtẽ ipſius, per text. *in Tit. 6. verſ. ſed quia non ſufficit, lib. 2. Feud.* certè non poteſt eas literas celare dominũ, ſed ei ſuum de illis præſtare cõſilium obligatus eſt: Tùm poſtremò quia fidelitatis juramentum vaſalli animo tantam iniicit religionem, ut ſine conſcientiæ quodã vulnere non poſſit dominum eas celare literas, ſicuti arguit text. *in d. Tit. 6. & Tit. ſeq. lib. 2. Feud.* Com-

26 Committit præterea vasallus culpam in ipsiusmet domini personâ, si verbis gravem & inhonestam injuriam, sive contumeliam domino ingerat, per text. *in d. Tit. 6. de formâ fidelit. vers. honestum, & Tit. seq. vers. ego iuro,* ibi, injuriam sive contumeliam, vel quod amittas aliquem honorem, *& Tit. 24. Quæ sit prim. caus. benef. amitt. §. porrò si dominum,* ibi, vel graves, vel inhonestas injurias intulerit, *lib. 2. feud.* Inhonestas dicit ICtus injurias, non quòd injuriæ quędam honestæ sint, sed ad differentiam injuriarum, quæ quidem contra jus fiunt, at non adversus honorem domini. Generaliter injuria dicitur omne, quod non jure fit, specialiter verò, quod fit in contumeliam, sive adversus honorem alicuius, *l. 1. in princ. ff. de iniur. & Instit. Tit. eod. in princ.* Est autem injuria alia gravis, quæ & atrox dicitur, alia levis, *l. sed si unus 17. §. quædam iniuriæ, ff. d. t. & §. atrox Instit. eod. tit.*

Etsi verò ut in liberto atrox sive gravis est injuria, quam patrono infert, *l. Prætor 7. §. ult. ff. d. t. & d. §. atrox Inst. eod.* Ita quoque gravis, & atrox ea est injuria, quâ vasallus dominum suum onerat, Everhard. *in topic. legal. in loco à liberto ad vasallum, num. 10.* Est tamen hæc injuria nō eadem semper, sed quædam gravior, quædam levior, illa simpliciter gravis,

gravis, & inhoneſta dicitur injuria in *d. Tit. 24.§.porrò,lib.2.Feud.*

Vt verò donatio revocatur ob ſolam in- 27
juriam gravem ſive atrocem, *l. ult.* ubi Ripa *num. 23. & ſeq. C. de revoc donat.* Panorm. *in c. ult.num.2.Extr.de donat.* & parens exheredare poteſt liberos ſuos ob injuriam ſolum gravem & atrocem, Novell.*115.cap.3.§.ſi gravem, & inhoneſtā in iuriam*; Ita quoque non niſi ex gravi & atroci injuriâ domino illatâ, feudum ſuum amittit vaſallus, ut arguit textus, & tradunt Feudiſtæ omnes in *d. Tit. 24. §. porrò, lib.2.Feud.* Vnde ſi vaſallus verbis injurioſis publicè in cōſpectu populi, vel in convivio, aut die feſto proſciderit dominum ſuum, privatur ſuo feudo, arg.*l.Prætor.7.§.ult.verſ.tempore,ff.de iniur.* & per tradita Iulii Pauli *lib. 5. ſentent. Tit. 4. §. atrox*, ubi Cuiac. Si quoque Eccleſiæ vaſallus ſuo domino Prælato injurioſa inferat verba: maximè dum ſacra peragit, feudo ſuo exuitur, arg. *l. 4. C. de iniurijs.*

Amittit quoque vaſallus feudum, ſuum, 28
ſi per alium injuriâ laceret dominum ſuum, arg.*l.Lex Cornelia 5.§.ſi quis librum 9.l.item apud Labeonem 15.§.feciſſe 8.& §.ſi curavit.* ubi Dd. *ff.de iniur.* Confert quòd nec conſilium dare alicui poteſt vaſallus in Domini iniuriam, ſi liber eſſe velit à feudi privatione, *Tit.7.de no-*

vâ formâ fidel. vers. ego iuro, ibi, nunquam scienter ero in consilio, *lib. 2. Feud.*

29 In ipsiusmet quoq; domini personâ culpā cōmittit vasallus, si delator domini existat, & per delationem ipsius grave aliquod dispendium sustineat dominus, *d. Tit. 24. §. item si delator. lib. 2. Feud.* quo loco delatorem plerique interpretantur accusatorem; At Sonsbeck. *in usu feud. part. 12. n. 46.* delatorē ibi dici putat eum vasallum, qui nunciat Fisci Præfecto dominum suum aliquid possidere, quod in Fiscum ceciderit. Cui interpretationi & ego lubens subscribo, motus textū Novell. *115. c. 3. §. si delator.* ubi Iustinianus Imp. si, ait, delator contra parentes filius extiterit, & per suam delationem gravia eius dispendia fecerit sustinere. Quæ verba ICtus Feudista transcripsisse videtur, & retulisse in *d. Tit. 24. §. item si delator, lib. 2. Feud.* ubi quoq; expressè meminit Constitutionis illius Iustinianeæ.

30 Cùm igitur in eâ legislatione Iustiniano Imperatori alius sit delator, alius accusator, uti arguit sub eodem cap. 3. Textus *in §. si eos in criminalib.* fateri certè jubemur, in *d. §. si delator*, eum appellari delatorem, qui Fisci præfecto nunciavit, dominum suum aliquid possidere, quod publicum in Fiscum ceciderit, uti accipitur delator *in leg. 2. §. 4. 5.*

& 6. ff.

& 6. ff. de Iure Fisci. Et quia nec libertus contra patronum suum delator impunè existere potest, *d. l. 2. §. Imperator noster, ff. d. t.* non injuriâ etiam vasallus, si delator domini extiterit, suo excidit feudo.

Cæterùm quæstionis est, an vasallus suo ob hanc delationem excidat feudo, etiamsi probaverit intentionem suam? Quidam arbitrantur eo tantùm casu vasallum privari suo feudo hâc ex causâ, si malè dominum detulerit, non probando intentionem suam, Nicol. Mozz. post alios *tract. de feud. Tit. Ex quibus caus. feud. amitt. & finiat. numero 31.* & Schrader. *tract. feudal. part. 9. cap. 8. num. 5.* Verùm licet vasallus suam probaverit intentionem, feudum tamen hanc ob causam amittit: Tùm quia vasallus domini secreta, & occulta celare tenetur, *Tit. 6. de formâ fidelit. vers. Tutum, & Tit. seq. vers. & si aliquid, libr. 2. Feud.* Tùm etiam quia domini sui proditor esse non debet vasallus, cùm & servus dominum suum, & libertus suum patronum criminis reum prodere, sive deferre prohibeatur, *l. ult. C. de delatoribus lib. 12. l. 2. §. Imperator, ff. de Iure Fisci.* Tùm postremò quia fili9 ob patris delationē exheredari potest, licet de- 32

 cet de-

delationem probaverit, Novell. 115. cap. 3. §. *si delator.* causa autem delationis, & exheredationis ut plurimùm à pari procedunt, ut arguit text. *in d. Tit.* 24. §. *item si delator, & §. seq. lib. 2. Feud.*

32 Non obstat, quòd nocentium peccata nota esse debeant, *l. eum qui 18. in princ. ff. de iniur.* Hæc enim regula si adeò laxè intelligeretur, & generaliter, posset aliquis suos quoq; necessarios, & familiares accusare, contra *l. si magnum 13. l. iniquum 17. l. penult. & ultim. C. de his qui accus. non poss.* & libertus patronum suum, contra *l. qui accusare 8. in fin. ff. de accusat.* Et potest domini delatio ab alio quàm vasallo fieri, atque ita non manet impunitum domini delictum.

33 Neque etiam refragatur quòd textus in *d. Tit. 24. §. si delator. lib. 2. Feud.* requirit, damnum grave sequutum esse ex delatione domini à vasallo factâ. Id enim de damnis & expensis quæ pro defensione factæ sunt, intelligi potest, vel de honoris damno, quod dominus etiam insons ex suspicione sustinet apud multos, licet absolutus fuerit, Andr. de Isern. *num. 43.* Alvarot. *num. 1.* & Mathæ. de Afflict. *num. 2. in Tit. 24. Quæ fuit. prim. caus. benef. amitt. §. item si delator, lib. 2. Feud.*

33 Adhæc in domini personâ culpam committit

mittit vaſallus, & feudo ſuo privatur, ſi de crimine quodam accuſaverit dominum, per text. *in Tit. 33. de conſuetud. recti feudi, §. ſimiliter vaſallus, lib. 2. Feud.* Quò pertinet, quòd vaſallus ad domini honeſtatem tuendam obligatus eſt, quodque conſilio, & facto providere tenetur, ne vitã vel membrum aliquod dominus amittat, *Tit. 6. de formâ fidel. verſ. honeſtum, & Tit. ſeq. verſ. ego iuro, lib. 2. Feud.*

Confert eòdem, quòd libertus (cui vaſallus comparatur, Everhard. in *Topic. legalib. in loco à liberto ad vaſallum*) patronum ſuum accuſare prohibetur, *l. qui accuſare 8. in fin. ff. de accuſat.*

Adſiſtit pronunciato huic autoritas Feudiſtarum, quos referunt, & ſequuntur Schrader. *tr. feud. part. 9. cap. 8. num. 1. verſ. ſive vaſallus dominum,* Weſemb. *de feud. cap. 10. num. 15. & cap. 15. num. 5.* Modeſtin Piſtor. *conſ. 59. num. 22. 27. & 31. vol. 1.* Henric. à Roſenth. *tr. feud. c. 10. concl. 22. num. 1.*

Sed an hæc procedat ſententia etiamſi vaſallus probaverit crimen, quæſtionis eſt controverſæ? Mihi aientium ſententia placet, Tùm quia textus in *d. Tit. 33. §. ſimiliter vaſallus, lib. 2. Feud.* non diſtinguit, ſed loquitur generaliter: Tùm quia nemo impunè accuſare aliquem criminis inſontem poteſt, 35

Tot.

Tot. Tit. ff. ad. SCtum Turpill. proindeque ſimpliciter illud de vaſallo caveri ocioſum fuerit. Tùm quia poteſtas accuſandi denegatur perſonis quibusdam, non ob innocentiam eorum qui accuſantur, ſed propter perſonarum quæ accuſant qualitatem, & conditionem, ut arguit Textus in *l. 4. l. qui accuſare 8. & ſeqq. ff. de accuſationib.* Tùm etiam quia nec vero de crimine poteſt ſervus accuſare dominum ſuum, *l. ſervum. 6. & l. ſeq. l. ſervus autem. C. de delatoribus lib. 10.*

Tùm poſtremò quia exheredari poteſt filius ob accuſationem patris, etiamſi patri verum crimen accuſando objecerit, Novell. *115. cap. 3. §. ſi eo in criminalib.* Argumentum autem ab exheredatione ad feudi amiſſionem procedit, *Tit. 24. qua fuit prim. cauſ. beneſ. amitt. §. prædictis modis, lib. 2. Feud.*

Gloſſa quidem, Alvarot. & allii negantem probant opinionem in *d. Tit. 24. § item ſi delator, lib. 2. Feud.* Sed eam errore imbutam eſſe arguunt abundè rationes ordine modò adductæ, quæ ajentem validè tuentur ſententiam, cui etiam ſuum addunt calculum Dyn. *in l. quicum maior. 14. ff. de bon. libert.* Curt. Iun. *tr. de feud. part. 4. numero 62.* & Sonsbeck. *in comment. in uſus feud. part. 12. num. 47.* Frideric. Schenck. Baro *in Tit. Qua fuit prim. cauſ. beneſ. amitt.*

neſ. amitt. §. item ſi delator. n. 4. lib. 2. Feud. Duaren. *de feud. cap. 14. num. 14.* Modeſtin. Piſtor. *conſ. 59. num. 26. & 32.* Vultei *de feud. lib. 1. capite 11. num. 27.*

Non confirmat opinionem contrariam, quòd maleficia non debeant manere impunita, quòdque conveniat, ut peccata nocentium ſint nota. Si quid enim roboris hæc argumenta in propoſito haberent, ſequeretur inde, quòd & Servus dominum, & libertus patronum, filius item patrem accuſare impunè poſſet, cõtra textus antea adductos: neque permiſſa eſſet transactio de crimine capitali ſanguinis pœnam ingerente, contra *l. transigere 18. C. de transact.* Et licet vaſallus prohibeatur accuſare dominum de crimine quodam, haud tamen ei conſequens eſt, domini crimen manere impunitum, quippe cùm alius quiſpiam de populo eam accuſationem factitare poſſit, *§. 1. Inſtit. de publ. iud. & l. palàm 43. §. Senatus cenſuit, ff. de ritu nuptiar.* 36

Neque etiam tuetur adverſam opinionem text. *in d. l. qui cum maior, 14. ff. de bonis libertor.* ubi dicitur, quòd liberti filius impunè accuſare poſſit patronum patris, ſi probaverit crimen. Non enim ita filius liberti obſtrictus eſt patrono, ut vaſallus domino ſuo obligatus eſt.

Quod de accuſatione dicim⁹, exaudiendũ 37

etiam

etiam de accusationis ab alio factitatæ instructione, argumento *d.l. qui cum maior, 14. §. sed si, 5.* ibi, aut subiecci accusatorem, *ff. de bonis libertor. & l. 1. §. incidit, 13. ff. ad SCtum Turpill.* & censent ita, quorum meminit Schrader. *d. cap. 8. num. 1. vers. secundò hæc conclusio.*

38 Similiter si vasallus pro accusatore domini in judicio criminali fideiusserit, exuitur feudo suo, argument. *l. post legatum 5. §. sunt qui putant, de his, quæ ut indignis*, ubi ICtus Paulus scribit, denegandam esse actionem legatario, qui fideiussit in judicio pro eo, qui falsum defuncti testamentum dixit.

39 Sed quæritur, an vasallus feudum suum amittat, si accusatori domini ut advocatus patrocinium contra dominum præstiterit? Negativam probare videtur textus *in d.l. qui cum maior, 14. §. si patroni filius, 9. ff. de bonis libertor.* ubi Vlpian. ICtus tradit, patroni filium non amittere Ius succedendi in bona liberti ex eo, quòd accusatori liberti advocationem præstitit, hoc argumento, quòd advocatus non accuset. Sed hâc ratione non obstante, concludendum, etiam propter advocationem hanc privari vasallum feudo. Advocati enim officium est præstare consilium clientibus *l. advocati 14. C. de advocat. diversor. iudic.* At vasallus suo tenetur consilio dominum

num juvare, nõ alii adversus dominum præstare consilium potest, *Tit. 6. de formâ fidelitatis. vers. sed quia, & Tit. seq. vers. Et si aliquid, lib. 2 Feud.*

Confert huc quòd si donatarius patrocinium & operam contra donatorem præstet, donatio ab ipso tanquam ingrato revocari potest, *cap. 3.* ubi Panorm. *num. 2. cum seqq. Extr. de postuland.* Accedit & illud, quòd nec testis esse potest vasallus contra dominum in causâ criminali, aut civili modicâ causâ, ut paulò pòst ostendam ex *Tit. 33. §. similiter, lib. 2. Feud.* Et quòd vasallus indignus sit feudo, si adversus dominum alicui copiam consilii sui faciat, maximè in criminalibus causis, sentiunt Feudistæ, quos memorat Andr. Gail *lib. 1. obs. pract. obs. 88. num. 5.* & Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 10. concl. 22. in addit. sub lit.* N. 40

Nihil huic conclusioni refragatur text. in *d. l. qui cum maior, 14. §. si patroni filius, 9. ff. de bonis libertor.* Argumentum enim à comparatione similium contra Iuris dispositionem robur habet nullum, Everhard. *in Topic. legalib. in loco à simili, num. 11.* 41

Cæterùm dubitari posset, an vasallus ob advocationem accusatori præstitam amittat feudum, si invitus ad eam accesserit, compulsus scil: à Iudice? Dicendum videtur, 42

quòd

quòd & hoc casu vasallus excidat feudo suo. Cùm enim omnis advocat⁹ cogatur etiā inuitus cuilibet parti præstare patrocinium, idq; sub pœnâ perpetuæ privationis officii sui, *l. providendum 7. C. de postulando*, consequens ei videtur, quòd privetur suo feudo & ille vasallus, qui inuitus accusatori domini advocationem præstitit, & potius deserere debeat advocandi munus, quàm in necem Domini pratrocinium accusatori præstare.

Confirmat eandem hanc conclusionem, quòd vasallus juvare tenetur dominum contra omnem omninò hominem, excepto Imperatore, Rege, & antiquiore Domino, *Tit. 7. de novâ formâ fidelit. in princ. & Tit. 28. Hîc finitur lex, in fin. & Tit. 55. de prohib. feud. alien. per Frider. §. illud quoque lib. 2. Feud.*

Feudistæ tamen communiter affirmant, quòd hoc casu excusetur vasallus à feudi pri-
43 vatione, Andr. Gail *d. obs. 88. num. 5.* Henric. à Rosenth. *tract. feud. cap. 10. concl. 22. num. 20.*

Præterea in ipsiusmet domini personâ culpam committit vasallus, & feudo suo exuitur, si contra dominum criminali in causâ testimonium dixerit, text. est in *Tit. 32. de consuetudine recti feudi, §. similiter, libro secundo Feudorum.*

Quid

Quid verò ſi in cauſâ civili adverſus dominum dicat teſtimonium vaſallus? De hâc quæſtione concors non fuit Authorum Iuris Feudiſtici opinio, ut arguit text. in *d. Tit. 33. §. ſimiliter, libr. 2. Feud.* ubi ICtus Feudiſta vaſallus, ait, contra dominum in cauſâ Civili modicâ teſtimonium reddere non debet. Quidam tamen dicunt in Civili cauſâ licere contra dominum reddere teſtimonium, ſed priorem opinionem prȩvaluiſſe ex eo convincitur, quòd illa diſpoſitivè, hæc verò poſterior relativè ſolùm proponitur. Accedit quòd in feudorum libris, cum duæ contrariæ proponuntur ſententiæ, prior ut plurimùm adprobata, poſterior reiecta cenſetur, Camerar. in *Tit. 55. de prohib. feudi alien. per Frid. mihi pag. 246.* & Hartman Piſtor. *libr. 2. quæſt. iur quæſt 25. n. 30. & quæſt. 32. n. 2. part. poſter.* 44

Sed controvertunt Interpretes Iuris Feudorum de eo, num teſtimonio interdictum ſit vaſallo in civili cauſâ modicâ, vel magnâ cauſâ? Cuiac. ad *Tit. 36. lib. 4. Feud.* & Æguinarius Baro *libr. 3. de beneficijs, cap. 3. pag. 373. in princ. & ad d. Tit. 33. §. ſimiliter, lib. 2. Feud*, tradunt, in civili cauſâ magnâ contra dominum non licere vaſallo teſtimonium dicere; in modicâ autem cauſâ Ciuili licere. Et Cuiac. dicto loao vocẽ Modica à priore enunciato reiicit 45

reiicit in axioma posterius, atque ita legit: QUIDAM TAMEN DICUNT, IN CRIMINALI NON LICERE, IN CIVILI MODICA LICERE, Eguinar. Baro suam quoque opinationem probare conatur arg. text. *in Tit. 24. Quæ fuit prim. causa benef. amitt. §. item si delator*, ibi, PER SUAM DELATIONEM GRAVE DISPENDIUM EUM SUSTINERE FECERIT. *Libr. 2. Feud.* Sed quia utriusque Cuiacii & Baronis opinio receptæ lectioni *in d. §. similiter*, adversatur, inhærendum ei haud existimo; Nec me movet magnitudo authoritatis ipsorum, cùm certâ firmâque ratione roboretur nullâ, illique Iure, meritoque opponatur Authoritas Alvaroti, & aliorum in *d. Tit. 33. §. similiter, lib. 2. Feud.* Sonsbeckii *in comment. in usus feud. part. 12. numero 68.* Zasii *tract. de feud. part. 10. num. 40.* & aliorum.

Ratio autem cur non liceat vasallo contra dominum dicere testimonium in civili causâ modicâ, hæc esse videtur, quòd causa modica levis est præjudicii, quæ ob testimonii inopiam amissa, parum damni adferat parti.

46 Nihil patrocinatur Eguinarii Baronis & Cujacij opinioni (cui etiam subscribere videtur Nicol. Mozzius *tract. de feud. cap. de naturalib. feudor. num. 52. vers. pro concordia*) text. *in d.*

in d. Tit.24. §. item si delator, lib. 2. Feud. Est enim locus ille non de testimonij dictione, sed de delatione domini à vasallo factâ, ut de hâc ad illam malè fiat illatio, arg. *l. ult. vers. separatum, ubi* Bart. *ff. de calumniatorib.*

Cæterùm quæri hîc potest, an privetur feudo vasallus, si à Magistratu, vel Iudice coactus testimonium in criminali, vel modicâ civili causâ contra dominum dixerit? Et quia vasallus adversus dominum invitus dicere testimonium non debeat, cùm nec libertus contra patronum invitus testimonium dicat, *l. 4. ff. de testib. & can. si testes, § lege Iuliâ publicorum, 4. quæst. 2. & 3.* Intelligitur inde, textum in *d. Tit. 33. § similiter, lib. 2 Feud.* accipiendum esse de vasallo, qui testimonij dicendi causâ contra dominum productus, non renuit perhibere testimonium, sed sponte suâ testificatus fuit. Vnde sequitur, quòd vasallus coactus impunè, & absq; metu amissionis feudi, testimonium dicat; siquidem dolo careat, qui parere necesse habuit, *l. non videtur 167. §. 1. ff. de Reg. Iur.* & vasallus dolo vacuus non amittat feudum, *Tit. 52. de prohib. feud. alien. per Lothar. §. ult. lib. 2. Feud. & Tit. 21. de feudo sine culpâ non amitt. lib. 1. Feud.* Et hanc amplectuntur sententiam Alvarot. *ad d. Tit. 24. §. item si delator. num. 4. lib. 2.* 47

Feud. Zaſ. *de feud. part. 10. num. 49.* Sonsbeck. *in comment. in uſus Feud. part. 12. num. 68.* Ioann. Borcholt. *in comment. in conſuetud. feud. cap. 8. num. 128.*

48 Non temeré tamen, & facilè in civili modicâ, aut criminali causâ invitum cogere vaſallum debet Iudex, ut dicat adverſus dominum teſtimonium. Id enim Iuris beneficio habet vaſallus, quòd non tenetur invitus contra dominum dicere teſtimonium, ſiquidem regulariter ad teſtificandum cogi teſtis poſſit, *l. ſi quando 19. C. de teſtib.* Quod autem Iure quis habet, id ei abſque causâ adimi non debet, *c. quod ob gratiam Tit. de reg. Iur. in 6.*

Cogere autem vaſallum poteſt Iudex, ſi omnes aliæ probationes deficiant. Schrad. *tr. feud. part. 9. cap. 8. num. 3.* Quando enim veritas aliter cognoſci non poteſt, examinantur quoque teſtes, qui aliâs à teſtimonij dictione repelluntur, *l. ſervi 7. ff. de teſtib. l. Divus 9. ff. de quaſtionib.*

49 Quòd autem Iuſtus Reûberus *tr. de teſtib. part. 2. num. 108.* & Henric. à Roſenth. *tr. feud. cap. 10. concl. 23. num. 32.* exiſtimant, quòd vaſallus etiam contra dominum dicere teſtimonium poſſit, procedere ſaltem poteſt in causâ civili magnâ, non etiam in modicâ civili causâ, neq; etiam in causâ criminali, modò va-

ideò vasallus feudum suum retinere velit, per text. *in d. Tit. 33. §. similiter, lib. 2. Feud.* Alioqui periculo amissionis feudi, in quâvis causâ non invitus dicere testimonium potest vasallus, cùm nusquam à testimonii dictione prohibeatur; & omnes testes esse possint, qui non expressè prohibentur, *l. 1. §. 1. ff. de testib.* Farinac. *tr. de testib. libr. 2. Tit. 6. quæst. 62. n. 19.*

Quemadmodum sine periculo amissionis feudi in causâ magnâ contra dominum dicere testimonium potest vasallus, *d. Tit. 33. §. similiter, lib. 2. Feud.* Ita quoque in feudali causâ impunè contra dominum dicit testimonium, *Tit. 2. in princ. vers. si enim domino, & Tit. 32. & Tit. seq. §. quod autem, lib. eod. Feudorum.*

50 Insuper vasallus in ipsiusmet domini personâ culpam committit, & feudo suo privatur, si famosâ quâdam civili actione contra dominum experiatur; Tùm quia vasallus comparatur liberto, qui civilem actionem famosam adversus patronum movere prohibetur, *l. non debet 11. §. 1. ff. de dolo malo; l. 4. §. adversus parentes, ff. de doli mali & met. except.* Tùm quia causa civilis famosa similis est criminali causæ, *leg. 1. ff. de his qui notantur infam.* Cùm ergò vasallus dominum accusare non possit criminaliter, *d. Titulo 33. §. similiter, libr. secundo Feudor.* consequens ei est, quòd ne

civilem actionem famosam cõtra dominum movere queat. Tùm etiam quia vasallus domini personam reverenter habere jubetur, *Tit. 22. vers. curia autem*, ibi, salvâ reverentiâ, *& Tit. seq. vers. quomodo enim. lib. 2. Feud.* Tùm postremò quia filius contra parentem actione famosâ etiam civili experiri prohibetur, *d. l. non debet, 11. §. 1. ff. de dolo malo, d. l. 4. §. adversus parentes, ff. de doli mali & met. except.* Quocirca nec vasallus contra dominum agere hujusmodi potest actione, cùm propter fidelitatis juramentum majorem vasallus reverentiam domino, quàm filius parenti suo debere videatur, per text. in *Tit. 38. §. ult. lib. 2. Feud.* His rationibus adjungi potest authoritas Feudistarum, Alvaroti ad *Tit. 22. §. si verò vasallus, num. 9. vers. opponitur ab extran. lib. 2. Feud.* Baldi ad *Tit. 55. §. praeterea, num. 15. lib. eod. feud.* Wesembecij *tr. de feud. cap. 10. num. 15.* & aliorum, quos citat Henric. á Rosenth. *tr. feud. cap. 10. concl. 23. in addit. sub. lit. A.*

Non potest ergò vasallus injuriarum actionem cõtra dominum mouere, Est enim injuriarum actio famosa, *l. 1. l. Athletas 4. §. ult. ff. de his, qui not. infam. l. iniuriarum 10. & l. non damnatos 18. C. ex quib. caus. infam. irrogatur, l. infamem 7. ff. de publ. iud.*

51 Cæterùm an possit vasallus contra suum domi-

dominum experiri injuriarum actione ob atrocem injuriam realem, haud immeritò dubitatur & quæritur? Weſemb. *tr. feud. cap. 10. num. 15. in fin.* affirmat, exiſtimans ob atrocem injuriã ſi vaſallus injuriarum actione experiatur adverſus dominum, ſalvum ipſi feudum manere, & hanc in ſententiam ſuam allegat Gloſſam & Dd. *in Tit. 24. §. item ſi delator, lib. 2. Feud.*

Verùm concluſionem hanc adprobare non auſim, propter varias illas rationes paulò ante adductas, ex quibus oſtendi, quòd vaſallus non poſſit conſiſtere adverſus dominum famosâ quâdam actione.

Ne tamen vaſallo Ius ſuum contra dominum indefenſum maneat, loco famoſæ actionis intentare poteſt vaſallus in factum actionem extraordinariam, per text. *in l. ſi ſuperſtite 5. in fin. C. de dolo, d. l. non debet 11. in fin. ff. de dolo malo, & d. l. 4. §. adverſus parentes, ff. de doli mali, & met. except.*

Vlterius vocatur in dubium & illud, num vaſallus interdicto vnde vi experiri contra dominum poſſit, abſque periculo amiſſionis feudi? Diſtinguendum hîc puto inter vim ſimplicem, & eam, quæ armis infertur, illius vis nomine vaſallus non poteſt intentare interdictum vnde vi, ſed eius interdicti 52

loco competit ei in factum actio; sed ob vim armatam impunè vasallus experiri potest adversus Dominum, arg. *l. 1. § interdictum hoc, 43. ff. de vi & vi armat.* ubi cavetur, quòd libertus, si ei armata vis à patrono illata sit, interdicto hoc adversus patronum uti possit, non etiam si absque armis ipsi à patrono vis sit facta, sed hoc casu in factum actione subsidiariâ agendum esse. Cùm ergò liberto comparetur vasallus, & patrono dominus feudi, Idem hîc de vasallo & domino dicendum erit, ut si dominus feudi vim attulerit vasallo armatā, impunè vasallus cōtra ipsum interdicto vnde vi cōsistere possit; non etiā si vis absque armis illata dicatur, argumento liberti ad vasallum, Everhard. *in Topic. legal. in loco à liberto ad vasallum.*

13 Non obstat, quòd interdictum vnde vi famosum esse negatur. *l. neque unde vi, 13. ff. de vi, & vi armat.* Non est quidem famosum, si spectes juris infamiam; at famosum est respectu infamiæ facti, ut notant Gl. & Dd. dicto loco, & patet ex eo, quòd libertus adversus patronum, & liberi contra parentem hoc interdicto, nisi armis illata sit vis, experiri nequeunt, *d. l. 1. §. interdictum hoc, 43. ff. de vi, & vi armatâ.* Quòd ergò Zas. *tract. de feud. part. 11. num. 23. & seq.* Molinæ. *ad consuetud. Paris Tit. 1. §. 1.*

1.§.1.Gl.4. num.35. & Wesemb.*tr.de feud.cap. 9.& 10. num. 15.* tradunt, quòd vasallus interdicto unde vi cum domino cōfligere nō possit, exaudiendum est de vi absq; armis per dominū illatâ. Quando verò Iacobin. de S. Georgio *Tr.de feud.ad verb.* Et dicti vasalli, *num.7. pag.97.* Ioann. Borcholt. *in comment. in consuetud.feud.cap.9.num.18.* Herman. Vultei.*tract.de feud.cap.11.num.27.pag.730. vers. quod causâ criminali*, & alii alibi assertant, integrum esse vasallo interdicto vnde vi cōfligere cum domino, intelligendi sunt de vi armatâ, atque hâc distinctione in concordiam optimè reduci possunt duæ illæ contrariæ Doctorum opiniones, Id quod sentit etiam Molinæ. *ad consuetud. Paris. Tit.1.§.1.gloss. 4.num.41.* & Menoch.*de recuperandâ possess. remed.1.num.98. & seq.* Et distinctione hâc admissâ, manet hîc quoque salva liberti & vasalli, itemq; patroni & domini comparatio: nec opus est cum Mynsing. *cent. 4.obs. 91.* affirmare, comparationem illam non esse perpetuam, & cessare eam in interdicto vnde vi.

Cæterùm an vasallus absq; periculo amissionis feudi, contra dominum experiri possit interdicto uti possidetis, in dubium vocatur? Molinæ. *in consuetud. Paris. Titulo 1. §.1. gloss. 4.n.41. & seq.* negat, sed Henric. à Rosenth. 54

rectè affirmat *tr. feud. cap. 10. concl. 23. numero 6.* Hoc enim Interdictum famam & existimationem rei conventi in nullo suggillat.

55 Sed an famosâ exceptione, putá exceptione doli vasallus impunè adversus dominum uti possit, quæritur similiter? Et quia neque libertus patrono suo hanc objicere potest exceptionem, *l. 4. §. adversus, 16. ff. de doli, & met. except.* idem erit dicendum de vasallo, In factum tamen exceptione adversus dominum uti potest, ut libertus, sic & vasallus, sicuti ex proximo citato §. intelligitur.

56 Est & illa huius loci quæstio, possitné vasallus absque periculo amissionis feudi in causâ criminali contra dominum Iudicis partibus fungi? Aienti sententiæ patrocinari videtur, quòd judicare publicum munus est, *l. quippe, 78. ff. de iudic.* Quodque filius in causâ etiam patris Iudicis partes sustinere potest, *l. in privatis 77. ff. de iudic.* Quòd denique Iudicis partes quis etiam invitus suscipere tenetur, *l. si quis Magistratus 9. & l. fin. §. iudicandi necessitas, ff. de munerib. & honorib. l. Prætor, 13. §. qui autem ff. de vacat. & excusat. muner.* Schrad. *tr. feud. part. 10. sect. 6. num. 222.* vasallus autem non nisi ob dolum sive culpam feudo privatur, *Tit. 52. §. ult. lib. 2. Feud. Tit. 21. lib. 1. Feud.* Dolo autem caret, qui coactus quid facit.

Sed

Sed non obſtantibus hiſce rationibus negativæ inhærendum judico; Tùm quia vaſallus privatur ſuo feudo, ſi criminali in causâ teſtimonium dixerit contra dominum, *d. Tit. 33. § ſimiliter, lib. 2. Feud.* Minus autem eſt dicere teſtimonium, quàm judicare: Et cui quod minus non licet, nec quod maujs eſt licere debet, *l. ſi adulterium 38. §. pen. ff. ad L. Iul. de adult. c. cum in cunctis 7. in princ. Extr. de elect.* Everhard. *in topic. legal in loco à minore.* Pertinet huc generale illud pronunciatum: Qui repellitur à teſtimonio dicendo, multò magis etiam removetur à judicandi munere, ut ſentiunt Doctores, quos citat & ſequitur Schrader. *tr. feud. part. 10. ſect. 7. num. 79.* Tùm etiam quia vaſallus ab omni debet abſtinere negocio, quo damnum vitæ, corporis, aut famæ adferri domino poteſt, *Tit. 6. de formâ fidelit. & Tit. ſeq. lib. 2. Feud.* Tùm poſtremò, quia hæc negans concluſio adprobatur quoque à ſummo Iuris feudorum Interprete Alvaroto ad *Tit. 24. §. item ſi delator col. 4. libro ſecundo Feudorum.*

Nihil adverſatur concluſioni huic, quòd judicare munus publicum eſt: Nam licet hoc ita ſit, attamen non quilibet in cuiuslibet causâ judex eſſe poteſt, *l. qui iurisdictioni 10. ff. de iurisdict.*

Neque refragatur, quòd etiam filius in patris sui causâ munere judicandi fungi potest. Hoc enim intelligendum secundum jus vetus, quo Iudex à Magistratu datus certæ judicandi formulæ & præscripto astrictus, sententiam ferebat, Duaren. *lib. 1. disput. anniverʃ. cap. 51.*

Deniq; non obloquitur, quòd quis inuitus judicandi munus suscipere cogitur, Conclusio enim nostra accipienda in casu, quo vasallus ultrò Iudicis partes contra dominum suscepit.

Quamvis autem Alvarotus procedere hanc sententiam neget, si benè & justè contra dominum sententiam dixerit, attamen & hoc casu feudi privatione dignum reor vasallum, Nam vasallus absq; periculo amissionis feudi, ne justè quidem criminis accusare dominum potest, ut argumentis suprà ostendi: Nec potest vasallus in causâ justâ adversus dominum dicere testimonium, per text. *in d. Tit. 33. §. similiter, lib. 2. Feud.*

17 Adhæc feudo suo exuitur vasallus, si, in perniciem domini cum hoste ipsius amicitiã contrahat, Text. *est in Tit. 57. quot testes sunt necessarij ad probandã feudi ingratitudinem, vers. vel inimicus eius, lib. 2. Feud.* Schrad. *Tract. feud. part. 9. c. 5. n. 23. & seqq.* Confert textus *in l. liberi 28. vers.*

vers. si tamen mater, C. *de inoff. testam. & l. 1. §. cum patronus, in fin. ff. de offic. Præfecti Vrbi.*

Cæterùm dubiæ hîc quæstionis est, an vasallus cum domini hoste amicitiam contrahens, in perniciem domini id facere, nec ne, præsumatur? Quidam negant, aliqui affirmant. Negat Iacob. de S. Georgio *Tractat. de feud. in verb.* Dictiq; vasalli promiserunt non committere, *num. 14.* Roland. à Valle, *cons. 1. num. 87. vol. 3.* Schrad. *tr. feud. d. part. 9. cap. 5. n. 30.* Vultei. *tr. de feud. lib. 1. cap. 11. n. 29. in fin.* Qui omnes volunt, quòd dominus teneatur probare in sui perniciem vasallum contraxisse amicitiam cum eius hoste. Affirmat autem Matth. de Afflict. ad *Tit. 24. Quæ fuit prim. caus. benef. amitt. §. si dominum, n. 21.* Zas. *tr. feud. part. 10. num. 32* Socin. Iun. *cons. 134. num. 36. libr. 3.* Menoch. *cons. 102. num. 11 & 12. lib. 1.* & Frideric. Schenk Baro à Tautenberg. ad *Tit. 32. numero 2. lib. 2. Feud.* 58

Negantium opinionem veram judico, Est enim amicitiæ conjunctio per se res licita, & honesta, *l. lata culpa 223. §. 1. ff. de verb. sign.* Confert text. *in l. Massurius 144. ff. d. t.* Et præceptum est divinum, ne quis pro amico inimicus sit ꝓximo, Ecclesiastici *cap. 6.* Nec præsumendꝰ est aliquis, ꝙ in re per se hõestâ, & licitâ cõtra pietatẽ & bonos mores quid faciat,

l. filius,

l. filius, 15. ff. de condit. instit. Maximè vasallus, qui juramenti sui fidelitatis memor, nihil adversi cōtra dominum perpetrare existimandus est. Quare domino incumbit probatio, quòd in sui perniciem à vasallo cum domini hoste amicitia sit contracta.

59 Non obstat, quòd quis similis præsumitur illi, cum quo amicitiam contraxit, *l. eum qui 19. C. de Episcop. & Cler.* quodque amicus qui est inimicis meis, meus reverâ amicus non est, *l. liberi 28. vers. si tamen, C. de inoff. testam.* Quòd denique tantundem credimus amico, quantum nobis ipsis, ut Seneca ait, *libr. 1. Epistol. 3.* Quò pertinet Ciceronis illud in Lælio; In amicum, qui intuetur, tanquam in exemplar aliquod sui intuetur. Hæc inquam non obstant, conclusio enim & sententia hæc nostra negans juxta quæstionem propositam exaudienda est, non simpliciter de contractâ cum domini hoste amicitiâ, sed de eâ, quæ in domini perniciem ac damnum conjuncta dicitur, Andr. de Isern. in *Tit. 24. quæ fuit prima causa benef. amitt. §. porrò, num. 19. lib. 2. Feud.* Sed potest vasallus amicus esse hostis domini, animo ipsius in dominum syncero manente. Ab eo autem quod abesse, vel adesse potest, nihil certi concludi potest, per *l. neque natales, 10. & l. matrem. 17. C.*

de pro-

de probat. Vnde hæc extracta Iuris regula: Non probat hoc esse, quod ab eo contingit abesse, Everhard. *in Topic. legal. in loco à communiter accidentibus, num. ult.* & Matth. Stephani *lib. 2. Topic. Iur. in loco 60. à communiter accidentibus, in fine.* Tenetur ergò probare dominus, quòd in sui perniciem contracta sit à vasallo amicitia cum hoste domini.

Ab hâc autem probatione relevatur dominus, si transierit vasallus ad domini hostem, & cum eo commoratus sit, Ex eo enim præsumptio fit in domini detrimentum eam conflatam fuisse amicitiam, Felin. *ad c. repellantur, num. 1. Extr. de accusat.* & Bald. *ad c. accedens, num. 1. Extr. ut lite non contestatâ non procedatur ad test. recept.* Hoc ergò casu incumbit vasallo necessitas probandi, quòd non contraxerit amicitiam cum hoste domini in dispendium ipsius, Andr. de Isern. ad *d. Tit. 24. Quæ fuit prima causa benef. amitt. § porrò, num. 21. vers. secus si fecisset lib. 2. Feud.* Menoch. *d. cons. 102. num. 36. & seq. lib. 1.*

Committit præterea vasallus culpam in personâ ipsiusmet domini, & ob eam feudo suo privatur, si credentiam domini ad ejus damnum scienter manifestaverit, *Tit. 17 quib. mod. feud. amitt. vers. vel si*, ibi, credentiam ad eorum damnum scienter manifestaverit, 60

libr. 1.

libr.1. Feud. Est autem Credentia domini arcanum ipsius, commissum fidei vasalli, ut apparet ex *Tit. 5.* ibi, ne id, quod mihi sub nomine fidelitatis commiserit dominus, pandam alii ad eius detrimentum me sciente, *Tit. 6. vers. Tutū,* ibi, ne sit in damno de secreto suo, & *Tit. 7.* ibi, & si aliquid mihi de secretis manifestaveris, illud sine tuâ licentiâ nemini pandam, vel per quod pandatur faciam, *lib. 2. Feud.*

Et quia Iure ciuili, qui secreta consilia hostibus renunciant, proditores habentur, & capitis pœnam luunt, *l. omne 6. ff. de re milit. & l. si quis, 38. § 1. ff. de pœn.* non mirum, quòd Iuris feudorum Authores hanc quoque culpam multandi feudi causam esse voluerunt.

Non solùm tamen feudo suo exuitur vasallus, si domini hostibus secreta ipsius manifestaverit, sed & si aliis ea revelaverit, And. de Isern. *ad d. Tit. 17. num. 6.* & ibi Matth. de Afflict. *num. 10.* Schrader. *tr. feud. part. 9. cap. 5. n. 44. vers. secundò hæc conclusio.* Textus enim Iuris Feudorum prius adducti generaliter loquuntur.

Duo autem conjunctim requiruntur, ut ob credentiam manifestatam vasallus excidat feudo suo, Prius est malitia, sive dolus vasalli, Posterius propositum vasalli inferendi domino damnum, uti arguit textus in

d. Tit.

d. Tit. 5. lib. 2. Feudorum. Addunt nonnulli tertium requisitum, quod illud est, ut damnum reverâ sit sequutum, Alvarot. *ad d. Tit. 17. &* ibidem Baro à Tautenberg, *num. 1. in fin. lib. 1. Feud.* Zas. *de feud. part. 10. num. 34.* Sonsbeck. *in comment. in usus feud. part. 12. num. 62.* Henric. à Rosenth. *tr. de feud. cap. 10. concl. 30. numero 6.*

Verùm opinione meâ amittit vasallus 61 feudum hâc ex causâ, etiamsi domino ex revelatione illâ nō obvenerit damnum, Tùm quia feudorum placita exigunt solùm vasalli animum & propositum inferendi domino damnum, *d. Titulo 17.* ibi, ad eorum damnum, *libr. 1. Feud. & d. Titulo 5.* ibi, ad eius detrimentum, *lib. 2. Feud.* Tùm quia vasallus cum domini revelat secreta, non simplex committit delictum, sed perjurio se polluit, cùm fidelitatis jusjurandum violet, *d. Tit. 5. 6. & 7. lib. 2. Feud.* Tùm etiam quia cum dolosè domino suo damnum infert vasallus, ex hoc solo feudum suum amittit, ut ex proximè citatis locis intelligitur, & adparet ex *d. Tit. 24. §. item qui dominum, libr. eod. Feud.* ut proindè hîc solum eius propositum dolosum sufficere credendum sit. Tùm postremò quia Iure communi in maleficiis voluntas, sive propositum delinquendi, facto declaratum, non exitus spectatur

l. Divus

l. Divus 14. ff. ad L. Cornel. de sicar. l. quoniam 6. C. ad L. Iul. de vi publ. l. qui iniuria 53. ff. de furt. & c. pro humani, §. fin. Tit. de homicid. in 6. Confert huc Ciceronis illud in Paradoxis: Peccata non rerum eventu, sed vitiis hominum metienda sunt; ut & illud, quòd actus pro perfecto & impleto habetur, si nõ stet per agentem, quò minus perficiatur actus ille, *l. de pupillo 5. §. si is, cui nunciatum, ff. de oper. novi nunciat.*

Non obstat, quod ait ICtus in *d. Tit. 6. vers. tutum*, ne sit ei in damno de secreto suo. Hoc enim enunciato significat ICtus, ipsam secreti revelationem per se esse damnum, cùm redundare possit in domini perniciem.

62 Quando autem dominus ob credentiæ revelationem privare intendit vasallum feudo, probare ipsum factum tenetur, per *l. frustra 8. & l. ult. C. de probat. l. in testimonium 20. l. testes eos 24. C. de testib.* Probato autem ipso facto, putà revelatione, probatum quoque censetur, quòd malitiosè, & in damnum domini revelatio secreti facta fuerit. Cùm enim arcana domini propalare, & manifestare per se delictum sit, *Tit. 17. lib. 1. Feud.* Siquidem vasallus juramento promiserit non pandere secreta domini, *Tit. 5. 6. & 7. libr. 2. Feud.* Et promissa non servare sit iniquum, & legi

& legi divinæ adverſum, *c. 1. 2. & 3. Extr. de pact.* nec non Iuri naturali repugnans, *l. 1. in princ. ff. de pact.* præſumptio eſt contra vaſallum, quòd dolo malo aliis aperuerit, quod dominus opertum voluit, per *l. ſi non convicij 6. C. de iniur. & l. 1. C. ad L. Cornel. de ſicar. c. 1.* ubi Abbas, Felin. & alii *Extr. de præſumpt.* Et in ſpecie, quòd doli reus ſit, qui promiſſa non ſervat, tradunt communiter Dd. quos citat Menoch. *de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 3. numero 63. & ſeq.*

Huic præſumptioni adminiculum adjungere poteſt dominus, ſi doceat, quòd odio vaſalli prematur, quodque aliud ipſius illicitum factum in ſuum redundârit damnum, ut tradit Iohann. Borcholt alios ſequutus, in *Comment. in conſuetud. feud. cap. 8. num. 127.* Etſi enim dolus regulariter non præſumatur, *l. quoties 18. §. qui dolo ff. de probat. & l. non omnes 5. §. à Barbaris, ff. de re militari, & l. quod adhibitus, 5. C. de his, qui ſibi adſcribūt in teſtam.* Maſcard. *de probat. vol. 1. concl. 531.* ex indiciis tamen perſpicuis colligi, & probari poteſt, *l. dolum, 6. C. de dol. mal.* Menoch. *de præſumpt. 3. num. 42. 43. & 44.*

Si ergò vaſallus à dolo ſe excuſare velit, & feudo privari nolit, argumentis probare jubetur, quòd abſque dolo, & propoſito da- 63

Quid verò si non præcisè neget vasallus, sed dubitanter respondeat, NESCIO, numquid & hoc casu excidit suo feudo? Quãvis & ille videtur negare, qui dubitat, *l. si. quis testamẽtum 41. in princ.* ibi, dubitans negat competere, *ff. ad leg. Aquil.* Et responsio ambigua nullla sit responsio, indeq; negans respõsio, *l. de ætate 11. §. qui fecerit, & §. nihil interest, ff. de interrog. in Iure faciend.* attamen Iure feudorum constitutum legimus, quòd vasallus licet dubitanter respondeat, suo non privetur feudo, *d. Tit. 26. §. vasallus feudum, & d. Tit. 34. §ult. lib. 2. Feud.* 65.

Non obstat, quòd qui dubitat, negare videtur, Nõ enim reverâ negat, cùm pro ignorante, & errante habeatur, *l. ult. C. de condict. indeb. & l. 2. in princ. ff. quis ordo in bonor. possess. servetur.*

Neque obloquitur, quòd ambigua responsio nulla dicitur responsio, quę negationi similis est. Cujus enim error probabilis est, is non intelligitur præcisè negare, *l. si filius, 19. ff. de interrogat. in Iure faciend.*

Postremò non obsistit, quòd vasallus haud possit ignorare, feudale sit prædium, nec ne, Hoc enim de eo verum est vasallo, qui ipsemet investitus fuit de feudo, non etiam de successore defuncti vasalli, qui ju-

ris. Tit.1.§ 30.num.6.& tradit idem Cujac.ad d. Tit.5. lib. 3. Feud.

Hinc ſi vaſallus plures habeat dominos ejusdem feudi, & uni ſaltem abnegaverit ſciens dolo malo, non totum amittit feudum, ſed tantùm illius partem, quem abnegavit ſuum dominum, Molinæ.d. loco.

Quòd ſi vaſallus non feudum ipſum, ſed feudale inſtrumentum abneget, quæſtionis eſt, an ex hâc inficiatione feudo ſuo multetur? Schrader. tr.feud.part.9. cap. 6. num. 23. & ſeq. aientem amplectitur opinionem. Sed ea mihi dubia videtur, & contraria veritati conſona; Tùm quia in pœnalibus extenſio licita non eſt, Everhard. in topic. legal. in loco à ratione legis largâ, ad extenſionem ipſius legis, Tùm etiam quia opinionem hanc respuere videtur textus in d.Tit. 26.§.vaſallus ſi feudum, ibi, aut ſi aliam rem celaverit vaſallus, feudum tamen non amittit libr.2.Feud. Tùm poſtremò, ſi longo vel antiquo tempore vaſallus poſſederit feudum, exigi ab eo non debet inveſtituræ inſtrumentum, d.Tit.26. §. ſi quis per triginta, lib.2. Feud. 69

Dictum eſt ſupra, doloſæ inficiationis nomine multari vaſallum feudo, ſi ſciẽs vel neget rem eſſe feudalem, quam poſſidet, vel non agnoſcat dominum, quem feudi ſui do-

minum esse non ignorat. Vnde non immeritò vocari in quæstionem potest, quid de latâ hîc sentiendum sit culpâ, an excuset ea vasallum à feudi amissione? Et quia (ut & suprà ostendi) culpa lata dicitur dolo ꝓxima, *l. cum res, 47. §. culpa, ff. de legat. 1. l. si fortuito 9. ff. de incend. ruin. naufr. l. mulier. 22. §. sed enim, ff. ad SCt. Trebell. l. quæsitũ 8. §. eum quoq;, ff. de precario.* Et prope dolũ esse, *l. si fideiussor 29. in princ. ff. mandati*, ac prope fraudẽ accedere, *l. impuberib. 7. §. si fraus, ff. de suspect. tutorib.* & repræsentare dolum, *l. · §. culpa, ff. si quis testam. liber esse iussus fuerit*, quandoque etiam simpliciter dolus vocatur, *l. magna 226. ff. de Verb. sign. l. quod Nerva, ff. depositi, & l. is cui 5. §. dolum, ff. ut in posseß. legator.* Idem hîc dicendum est de latâ culpâ, quod de dolo dictum fuit. Id quod sentiunt etiam Feudistæ, quos longâ serie recenset Schrad. *Tr. feud. part. 9. cap. 6. num. 26. & seq.* tùm etiam Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 10. concl. 32. in addit. sub litt. F. & G.*

Non obstat, quòd lex facto doloso pœnã imponens, extendi negatur ad culpã latam, *l. in lege, 7. ff. ad L. Cornel. de sicar.* Bart. *in d. l. quod Nerva 22. ff. depositi.* Hoc enim Iuris pronunciatum exaudiendum est de asperiori corporis pœnâ, ut innuit Paul. ICtus *in d. l. in lege 7.* ibi; nec in hâc lege culpa lata pro

dolo

dolo accipitur, *ff. ad. L. Cornel. de sicar.* & docet Duaren. ad *l. 5. in verb.* non etiam ob culpam, *ff. de in litem iurando*, & Ioann. Coras. *libr. 4. miscellan. cap. 2.*

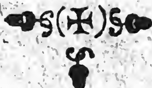
Dictum quoque suprà fuit, vasallum amittere feudum, si ejus conditionem domino abneget, per text. *in d. Tit. 26. §. vasallus si feudum*, ibi, aut feudi conditionem ex certâ scientiâ inficiatur, *libr. 2. Feud.* Iam citato loco significari substantiam, non qualitatem feudi, autumat Præpositus ibidem, ac docet ob negatam feudi qualitatem vasallum feudo non privari. At quia ICtus feudista ipsi feudo opponit conditionem feudi, certè per conditionem neutiquam significat substantiam feudi, siquidem SUBSTANTIÆ nomen denotet vel rem ipsam, ex suis causis constantem, *l. Iulianus, 9. § sed si quis*, ibi, mutatâ formâ propè interemit substantiam rei, *ff. ad exhibend.* Vel formam sive specificam differentiam rei, per quam res est id, quod est, *l. pacta 72. in fin. princ.* ibi, emptionis substantia consistit ex precio, *ff. de empt, & vendit.* Quòd si ergò per cõditionẽ ICtus significaret substantiã, ineptè & ridiculè cõditionem opponeret feudo, cùm ipsum feudũ p se juridica sit substantia. Dicendũ ergò CONDITIO- 73

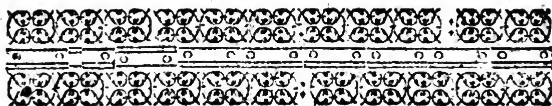
nomine, dicto loco significari qualitatem feudi, cujusmodi qualitas est feudale servitium, & quòd feudum aliud jurabile est, aliud non jurabile; Aliud perpetuum, aliud temporale; Aliud masculinum, aliud fœmineum &c. Quòd si ergò dominus dicat, feudum esse jurabile, vel esse temporale, vel masculinum feudum; vasallus verò id neget, ac dicat, non jurabile feudum esse, vel esse feudum perpetuum, aut fœmineum, idque dolo malo, vel culpâ latâ, sive crassâ, supinâ & affectatâ negligentiâ, multatur feudo, eoque toto. Conditio enim feudi individua est, arg. *l. si is, qui quadraginta 80. §. 1. ff. ad L. Falcid.* proindeque totum afficit feudum, ut scribũt Feudistæ in *d. Tit. 26. §. vasallus si feudum. lib. 2. Feudor.* & eos sequutus Henric. à Rosenth. *d. cap. 10. conclus. 32. num. 9.*

72 Cæterùm quia ex abnegatione vasallus non amittit feudum, nisi inficiatio isthæc vel dolo malo, vel culpâ latâ sit facta, ut suprà expositum, quæritur utrùm præsumatur dolus, vel ea culpa, an verò domino eius probatio incumbat? Cùm autem dolus, aut culpa isthæc non nisi ex indiciis probetur, *l. dolum 6. C. de dolo malo*, patet inde, incumbere domino, ut ostendat adesse indicia, ex quibus dolus ille, aut culpa probetur. per *l. 2.*

& l. ab

& l. ab eâ, 5. in princ. ff. de probat. Eiusmodi autem indiciũ eſt, ſi penes vaſallum reperta ſint inſtrumenta, ex quibus cognoſcere potuit, prædia quæ poſſidet eſſe feudalia, & huius vel illius conditionis, per ea quæ tradit Paul. Caſtrens, *conſil. 312. in fin. vol. 1.* Molinæ, *in conſuetud. Pariſ. §. 1. gl. 7. num. 3. Tit. 1.* Andr. Gail *lib. 2. obſervat. practic. obſ. 48. num. 11.* Maſcard. *de probat. concl. 780. num. 8. & 9. vol. 2.* Henric. à Roſenth. *tr. feud. cap. 6. concl. 47. num. 6. & ibid. in addit. ad litt.* L. & M. *& cap. 10. conl. 32. num. 11.* De feudi, aut conditionis feudalis abnegatione, pluribus diſſerit Schrad. *tract. feud. part. 9. capite 6. numero 19. & ſequentibus.*

TERTIUS

Tractatus,

DE MODIS AMITTENDI FEVdum ex culpâ vasalli commissâ in personâ; quæ potestati affectivè Domini subiecta est.

SUMMARIA.

1. VAsallus assiliens & oppugnans Castrum, Villam, siue domum domini, in quâ uxor domini hæret, exuitur feudo. Ampliatur licet uxor tempore obsidionis ibi non commoretur. núm. 5.

2. Quod multò magis procedit si in ipsammet per-

personam uxoris domini assultum fecerit.

3. Vasallus filium domini sui insultans perdit feudum suum. Et quid si patrem vel matrem domini assilierit? num. 4.

6. Vasallus cum uxore domini concumbens vel concumbere se exercens, multatur feudo. Et quid si pœnitentiâ ductus à cœpto abstinuit? num. 7.

8. Vasallus An turpiter ludere cum domini uxore dicatur, & feudo privetur, si ei osculum det impudicum?

9. Vasallus cum uxore domini turpiter confabulans excidit feudo.

10. Quid sentiendum de culpâ vasalli in uxorem domini injustam commissâ.

11. Vtrùm vasallus amittat feudum si viduæ domini defuncti stuprum intulerit?

12. Vasallus rem veneream habens cum domini concubinâ plectitur feudo. Fallit in concubinâ impropriè sic dictâ. num. 17.

13. 14. 15. & 16. Diluuntur objectiones pro negativa facientes.

18. An quis mulierem loco uxoris, vel concubinæ habuerit, ex solâ animi destinatione æstimatur.

19. Germaniæ nostræ consuetudo omnem improbat concubinatum.

20. Vasallus carnaliter cognoscens spōsam domini sui an feudo privetur?

21. Vasallus si stupro maculârit matrem domini, feudo punitur. Quod limitatur si mortuo domino eius matrem vasallus cognoverit. num. 22.

23. Vasallus stuprum inferens sorori, vel filiæ domini, item nepti ex filio, vel sponsæ filij, exuitur feudo.

24. Vtrùm vasallus multetur feudo si cum prædictis fœminis concumbere se tantùm exercuerit?

25. Solu-

25. Solutio objectionis ex Tit. 5. § .Item si fidelis, lib. 1. Feud. desumptæ.

26. Soror domini quando manere dicatur in domo domini.

27. Vasallus si pedissequam dominæ suæ stupro contaminaverit, an privandus sit feudo?

28. Vasallus concumbens cum sorore dominæ à qua possidet feudum, expellitur feudo. Ampliatur licet soror sit dominæ conjugatæ. num 29.

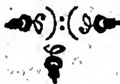
30. Vasallus cadit feudo suo licet prædictis fœminis etiam volentibus vitium obtulerit.

31. Quid si eiusmodi fœminæ meretrices sint publicæ, anné vasallus feudo privandus, si cum aliquà ipsarum concubuerit? Quid si dominum non latuerit harum fœminarum vita meretricia. num. 37. Et quid si habitu meretricio simultaverint se publica esse scorta, & vasallus ignorans unam harum compresserit. num. 38.

32. 33. 34. 35. & 36. Solvuntur objectiones & argumenta quæ affirmativæ patrocinari videntur.

39 Vasallus opem præstans concumbenti cum Domini uxore, filiâ, nuru, nepte ex filio, sorore, domesticâ, vel pedissequâ, feudum amittit.

40. Enodatur objectio, quòd scil. verba consuetudinis feudalis in personam concepta non sint extendenda in pœnalibus.

Disservi

DIſſervi hactenus de Feudi amiſſione ex culpâ vaſalli, commiſsâ in ipſiuſmet domini perſonâ, ſuccedit nunc feudi amiſſio ex culpâ vaſalli commiſsâ in perſonâ poteſtati, affectuivè domini ſubiectâ.

HVius culpæ ſpecies variæ ſunt, Prima eſt, ſi vaſallus per vim aſſiliat, obſideat, & oppugnet locum, putà caſtrum, villam, ſive domum domini, in quâ uxor domini eſt, ipſo vaſallo ſciente, *Tit. 5. Quibus mod. feud. amitt.* §. *ſimiliter*, ibi, ſciens dominum ibi eſſe, ubi Martin. Laudens. & Baro à Tautenberg, *lib. 1. Feud.* Schrader, *tract. feud. part. 9. cap. 3. num. 5.* Henric. à Roſenthal *tr. feud. cap. 10. concl. 18. num. 13.* Confert huc quòd vir & uxor conjuges corpus cenſeantur unum, *can. admonere 33. quaſt. 2.* quodque injuria uxori illata cenſetur illata marito, *§. patitur, Inſtit. de iniur. & l. 1. §. item per ſemetipſum, §. pen. & ult. ff. d. t.* 1

Multò

Multò magis ergò privatur vasallus feudo suo, si ipsammet personam uxoris domini assiliat, cùm majus sit delictum in personam alicujus assultum facere, quàm illius rem putà castrum vel domum oppugnare, Schrader. *d. part. 9. cap. 3. n. 5. vers. sextò hac conclusio & cap. 4. num. 18.*

3 Quod de uxore domini dicitur, exaudiendum quoque an sit de filio domini, dubitat Berojus *cons. 76. num. 126. vol. 1.* verùm ambigendi causam tollit illud, quòd filio illata injuria redundare etiam in patrem dicitur, *d. l. 1. §. usque adeò autem, & §. pen. ff. de iniur. & d. §. patitur autem, Instit. d. t.* Quodque pater & filius una eademque censentur esse persona, *l. ult. ubi* Iason, & alij *C. de impub. & alijs subftit. & §. ei verò, Instit. de inutilib. stipulat.*

Amplectuntur hanc de filio conclusionem Schrad. *tr. feud. part. 9. cap. 3. n. 6.* & Henric. à Rosenthal *tract. feud. cap. 10. concl. 18. num. 15.*

4 Quid verò sentiendum de assultu vasalli in domini patrem aut matrem facto? Ex eo quoq; vasallum multari suo feudo existimāt Feudistæ, Schrader. *d. part. 9. capite 3. num. 8.* & Henric. à Rosenthal, *d. conclus. 18. numero 17.*

Atqui

Atqui hâc de conclusione dubitaverit aliquis non immeritò, si vasallus extra locum domini in personam patris, aut matris domini insultum faciat. Tùm quia licet iniuria parenti nostro, aut alij propinquo illata, nos quoque pertingat, attamen ex eo nobis non competit injuriarum actio, *l. lex Cornelia 5. in princ. vers. quâ lege cavetur*, ubi Dd. *ff. de iniur.* Tùm quia tantus non est affectus liberorum erga parentes, quantus est parentum erga liberos, *l. scripto 7, in fin ff. si tabulæ testam. nulla extab. & l. nam & si 15. in princ. ff. de inoff. testam.* Tùm quia non ut filius patri in feudum succedit, ita & parens filio suo, *Tit. 50. de naturâ success. feud. in princ. lib. 2. Feud.* Tùm quia in pœnalibus extensio legis licita non est, Everhard. *in Top. legal. in loco à ratione legis largâ &c.* Tùm etiam quia vasallus non amittit feudum ex eo, quòd domini fratrem occidit, *Tit. 37. An ille qui interfecit fratrem domini, in princ. lib. 2. Feud.* Tùm postremò, quia pœna privationis feudi non habet locum, nisi in casibus in Iure expressis, vel his similibus, ut tradunt Feudistæ, quos citat Schrad. *d. part. 9. cap. 3. num. 20.*

Non obstat, quòd etiam de filii servis quæstio habenda est, si pater domini sit necatus, *leg. 1. §. si pater necatus, 14. ff. de SCto Silan.* Hoc enim enunciatũ de illo accipiendum

est pa-

cum uxore domini concubuerit, vel concumbere se exercuerit, *Tit.5.§.item si fidelis, & Tit.21.§.ult.libr.1.Feud.Tit.24. §.rursus si domini, Tit.38.vers. & ideò, Tit. 57.* ibi, si eum cucurbitaverit, *lib.2.Feud.*

Exercere autem se, ut cum uxore domini concumbat, dicitur vasallus, non si cogitet solùm de concubitu, cum domini uxore, sed si cogitationē & propositum suum in quendam actum perducat, Baro à Tautenberg *ad d. Tit.5.§.item si fidelis, lib.2.Feud.* Solius enim cogitationis pœnam nemo patitur, *l. cogitationis 18.ff.de pœn.* Confert huc textus *in Tit.51. §.si voluerit vasallus, lib.2.Feud.* Tùm etiam text. *in l.1.in princ.ff.de extraord. crimin.* ubi Paulus ICtus, sollicitatores, ait, alienarum nuptiarum, itemque matrimoniorum interpellatores, etsi effectu sceleris potiri non possunt, propter voluntatem tamen perniciosæ libidinis extra ordinem puniuntur.

Huic causæ amittendi feudum suffragatur quoque jus commune, quo indignus judicatur defuncti hereditate, qui cum uxore, aut filiâ, vel nuptâ testatoris, concubuit, *l. Lucius Titius 88.§. matre & uxore, 16. vers. sed & alius mihi deteriora fecit, ubi* Bald.& alij, *de legat.2.*

Quid verò si vasallus exercuerit quidem se cum domini uxore concumbere, sed pœ- 7

P niten-

nitentiâ ductus abſtinuit à cœpto, numquid multabitur nihilominus ſuo feudo? *Gl. in d. Tit. 5. §. itē ſi fidelis, in verb.* exercuerit, *lib. 1. Feud.* & Iacob. de Ardizon. *in Epit. Iuris feud. cap. 85.* amplectuntur negatiuam: Curt. verò Iun. *tr. de feud. part. 4. n. 25.* & Frid. Schenck Baro *in d. §. item ſi fidelis, n. 2. lib. 1. Feud.* diſtinguunt inter vaſallum, qui quidē ſe exercuit, ut concumberet, ſed ex pœnitentiâ ad actum non peruenit, & eum vaſallū, qui non tantùm ſe exercuit, ut cōcumberet, ſed ad ipſum quoq; proximum actum pervenit, ſuâ tamen ſponte ab improbo conamine deſtitit; Hunc aiunt feudo privari, illum non item; Atque hæc diſtinctio probari videtur textu in *d. Tit. 51. §. ſi voluerit vaſallus, lib. 2. Feud.*

Verùm dictinctio hæc dubitationi ſubjacere videtur eâ de causâ, quòd vaſallus feudo ſuo multatur ob id ſolùm, quòd cum domini uxore ſaltem turpiter luſit, *d. Tit. 5. §. item ſi fidelis, libr. 1. Feud.* Si turpis luſus cum domini uxore ad feudi privationem ſufficit, cur non etiam ad feudi amiſſionem ſufficeret ſolus vaſalli conatus ad concubitum cum uxore; conatus, inquam, ipſi improbo crimini proximus, licet vaſallus deſiderium ſuum pœnitentiâ ductus non impleuerit?

Turpiter a. ludere cum domini uxore dicitur vaſallus, quando ipſam impudenter contrectat,

trectat, putà manum in ipsius sinum inferẽdo, aut mammillas, vel sub vestimentis femur illius tangendo, Gl. & Baro à Tautenberg; & Hotom. *ad d. Tit. 5. §. item si fidelis, lib. 1. Feud.* Sonsb. *in comm. in usus feud. part. 12. n. 24. & seq.*

Sed an turpiter, & impudẽter ludere cum domini uxore dicatur, & feudo suo multetur vasallus, qui ei osculum dat luxuriosum, quaestionis est non cõtemnendae? Menoch. *lib. 2. de arbitr. iud. casu 267. n. 3.* & Schrad. alios sequutus *tr. feud. part. 9. c. 2. n. 84.* affirmant, atque hãc sententiã judico verã; Tùm quia licet ex impudico, & luxurioso osculo non ꝓbetur verè adulterium, Menoch. *de praesumpt. libr. 5. praesumpt. 41. n. 28. & seqq.* ut nec ex turpi lusu, cùm ICtus Feudista adulterio opponat lusum turpem, in *d. Tit. 5. § itẽ si fidelis, lib. 1. Feud.* Quia tamen osculum venereus est actus, *can. ne aliqua 27. quaest. 1.* & futurum arguit adulterium, cùm sit adulterii praeparatorium eiusq; praeludium, Accurs. *in l. quod ait, 22. ff. de adulter.* Menoch. *d. praesumpt. 41. n. 30. 31. & 33.* certè maculam in domum Senioris infert non exiguã osculum uxori senioris à vasallo datum. Tùm quia ex osculo impudico non levis de adulterio ducitur conjectura, Covarruv. *in epit. de sponsalib. part. 2. capite 7. §. 6. numero 3.* Mascard. *de probat. concl. 64.* Tùm postremò quia luxuriosum & impudicum darẽ osculum 8

uxori alienæ turpior eſt luſus, quàm contre-ctare eam indecenter, cùm oſculum à concubitu ſit proximum, & ad quartam Veneris partem, ſive ad quartam amoris lineam referatur, tactus verò ad tertiã, juxta verſum: Viſus, & alloquium, tactus, poſt oſcula, factum. Andreas quoque de Iſernia *in d. Tit. 5. § item ſi fidelis, num. 8. lib. 1. Feud.* ſcribit, minus eſſe ponere manus ad pectus mulieris, quàm oſculari eam.

Cùm ergò ob contrectationem impudicam feudo ſuo excidat vaſallus, multò magis eo privãdus eſt, ob venereum oſculum, uxori ſenioris datum.

Sed notandum, quòd loquimur de oſculo venereo, impudico, amatorio, & luxurioſo, non de officioſo, charitativo, honeſto, & ſancto oſculo, quod benevolentiæ, charitatis, & honeſtatis ſignum eſt, proindeque Chriſtianis præcipitur ab Apoſtolo Paulo *ad Roman. 16. verſ. 16. & 1. ad Corinth. cap. 16. verſ. 20. & Epiſtol. 2. cap. 13. verſ. 12.* Item à Petro *1. Epiſt. cap. 5. verſ. 14.*

Verùm hîc ſpectandus eſt Regionis mos, cùm apud quendam populum planè criminoſum ſit, oſculum alienæ mulieri dare, & plerunque pro arrhâ, ac præparatione rei

venereæ

venereæ habeatur, *d. can. ne aliqua 27. quæst. 1.* Menoch. *lib. 5. de præsumpt. d. præsumpt. 41. numero 31.*

Quæritur de turpi & inhonesto colloquio vasalli cum uxore domini, an pro turpi lusu habeatur, & ex illo vasallus feudo multetur? Curt. Iun. *tr. feud. 4. num. 26.* affirmat, Zasius autem *de feud. part. 10. num. 28.* distinguit inter colloquium in locis suspectis factum, & colloquium alibi habitum cum domini uxore. Feudistæ autem alij communiter negativæ inhærent, si ad colloquium turpis aliqua corporis contrectatio non accesserit, ita sentiunt, quos referunt, & sequuntur Schrader. *tr. feud. part. 9. cap. 2. num. 86. &* Henric. à Rosenth. *d. cap. 10. concl. 28. n. 2. & in addit. sub lit.* E. 9

Quia tamen turpis cum uxore domini confabulatio non minus dedecoris & criminis plena est, quàm inosculatio & amplexus, teste Cypriano ad Pomponium de Virginitate, in *d. can. nec aliqua, 27. quæst. 1.* non videtur spernenda Curtij Iunioris opinio. Maximè cùm blandâ oratione, & verbis turpibus fœminæ pudicitiam attentare, injuriosum sit, & actionem injuriarum producat, *l. item apud 15. §. appellare, 20. & §. seq. ff. de iniur.* Ac injuria uxori illata, censeatur quoque mari-

25. Solutio objectionis ex Tit. 5. §. Item si fidelis, lib. 1. Feud. desumptæ.

26. Soror domini quando manere dicatur in domo domini.

27. Vasallus si pedissequam dominæ suæ stupro contaminaverit, an privandus sit feudo?

28. Vasallus concumbens cum sorore dominæ à qua possidet feudum, expellitur feudo. Ampliatur licet soror sit dominæ conjugatæ. num 29.

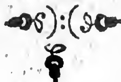
30. Vasallus cadit feudo suo licet prædictis fœminis etiam volentibus vitium obtulerit.

31. Quid si eiusmodi fœminæ meretrices sint publicæ, annè vasallus feudo privandus, si cum aliquâ ipsarum concubuerit? Quid si dominum non latuerit harum fœminarum vita meretricia. num. 37. Et quid si habitu meretricio simultaverint se publica esse scorta, & vasallus ignorans unam harum compresserit. num. 38.

32. 33. 34. 35. & 36. Solvuntur objectiones & argumenta quæ affirmativæ patrocinari videntur.

39 Vasallus opem præstans concumbenti cum Domini uxore, filiâ, nuru, nepte ex filio, sorore domesticâ, vel pedissequâ, feudum amittit.

40. Enodatur objectio, quòd scil. verba consuetudinis feudalis in personam concepta non sint extendenda in pœnalibus.

Dissertvi

Disservi hactenus de Feudi amissione ex culpâ vasalli, commissâ in ipsiusmet domini personâ, succedit nunc feudi amissio ex culpâ vasalli commissâ in personâ potestati, affectuivè domini subiectâ.

HVIUS culpæ species variæ sunt, Prima est, si vasallus per vim assiliat, obsideat, & oppugnet locum, putà castrum, villam, sive domum domini, in quâ uxor domini est, ipso vasallo sciente, *Tit. 5. Quibus mod. feud. amitt. §. similiter*, ibi, sciens dominum ibi esse, ubi Martin. Laudens. & Baro à Tautenberg, *lib. 1. Feud.* Schrader. *tract. feud. part. 9. cap. 3. num. 5.* Henric. à Rosenthal *tr. feud. cap. 10. concl. 18. num. 13.* Confert huc quòd vir & uxor conjuges corpus censeantur unum, *can. admonere 33. quæst. 2.* quodque injuria uxori illata censetur illata marito, *§. patitur, Instit. de iniur. & l. 1. §. item per semetipsum, §. pen. & ult. ff. d. t.* 1

Multò

Multò magis ergò privatur vasallus feudo suo, si ipsammet personam uxoris domini assiliat, cùm majus sit delictum in personam alicujus assultum facere, quàm illius rem putà castrum vel domum oppugnare, Schrader. *d. part. 9. cap. 3. n. 5. vers. sextò hac conclusio & cap. 4. num. 18.*

3 Quod de uxore domini dicitur, exaudiendum quoque an sit de filio domini, dubitat Berojus *cons. 76. num. 126. vol. 1.* verùm ambigendi causam tollit illud, quòd filio illata injuria redundare etiam in patrem dicitur, *d. l. 1. §. usque adeò autem, & §. pen. ff. de iniur. & d. §. patitur autem, Instit. d. t.* Quodque pater & filius una eademque censentur esse persona, *l. ult. ubi* Iason, & alij *C. de impub. & aliis subtit. & §. ei verò, Instit. de inutilib. stipulat.*

Amplectuntur hanc de filio conclusionem Schrad. *tr. feud. part. 9. cap. 3. n. 6.* & Henric. à Rosenthal *tract. feud. cap. 10. concl. 18. num. 15.*

4 Quid verò sentiendum de assultu vasalli in domini patrem aut matrem facto? Ex eo quoq; vasallum multari suo feudo existimāt Feudistæ, Schrader. *d. part. 9. capite 3. num. 8.* & Henric. à Rosenthal, *d. conclus. 18. numero 17.*

Atqui

Atqui hâc de conclusione dubitaverit aliquis non immeritò, si vasallus extra locum domini in personam patris, aut matris domini insultum faciat. Tùm quia licet iniuria parenti nostro, aut alij propinquo illata, nos quoque pertingat, attamen ex eo nobis non competit injuriarum actio, *l. lex Cornelia 5. in princ. vers. quâ lege cavetur*, ubi Dd. *ff. de iniur.* Tùm quia tantus non est affectus liberorum erga parentes, quantus est parentum erga liberos, *l. scripto 7, in fin ff. si tabulæ testam. nulla extab. & l. nam & si 15. in princ. ff. de inoff. testam.* Tùm quia non ut filius patri in feudum succedit, ita & parens filio suo, *Tit. 50. de naturâ success. feud. in princ. lib. 2. Feud.* Tùm quia in pœnalibus extensio legis licita non est, Everhard. *in Top. legal. in loco à ratione legis largâ &c.* Tùm etiam quia vasallus non amittit feudum ex eo, quòd domini fratrem occidit, *Tit. 37. An ille qui interfecit fratrem domini, in princ. lib. 2. Feud.* Tùm postremò, quia pœna privationis feudi non habet locum, nisi in casibus in Iure expressis, vel his similibus, ut tradunt Feudistæ, quos citat Schrad. *d. part. 9. cap. 3. num. 20.*

Non obstat, quòd etiam de filii servis quæstio habenda est, si pater domini sit necatus, *leg. 1. §. si pater necatus, 14. ff. de SCto Silan.* Hoc enim enunciatũ de illo accipiendum

est pa-

cum uxore domini concubuerit, vel concumbere se exercuerit, *Tit. 5. §. item si fidelis, & Tit. 21. §. ult. libr. 1. Feud. Tit. 24. §. rursus si domini, Tit. 38. vers. & ideo, Tit. 57.* ibi, si eum cucurbitaverit, *lib. 2. Feud.*

Exercere autem se, ut cum uxore domini concumbat, dicitur vasallus, non si cogitet solùm de concubitu, cum domini uxore, sed si cogitationē & propositum suum in quendam actum perducat, Baro à Tautenberg *ad d. Tit. 5. §. item si fidelis, lib. 2. Feud.* Solius enim cogitationis pœnam nemo patitur, *l. cogitationis 18. ff. de pœn.* Confert huc textus *in Tit. 51. §. si voluerit vasallus, lib. 2. Feud.* Tùm etiam text. *in l. 1. in princ. ff. de extraord. crimin.* ubi Paulus ICtus, sollicitatores, ait, alienarum nuptiarum, itemque matrimoniorum interpellatores, etsi effectu sceleris potiri non possunt, propter voluntatem tamen perniciosæ libidinis extra ordinem puniuntur.

Huic causæ amittendi feudum suffragatur quoque jus commune, quo indignus judicatur defuncti hereditate, qui cum uxore, aut filiâ, vel nuptâ testatoris, concubuit, *l. Lucius Titius 88. §. matre & uxore, 16. vers. sed & alius mihi deteriora fecit, ubi* Bald. & alij, *de legat. 2.*

7 Quid verò si vasallus exercuerit quidem se cum domini uxore concumbere, sed pœniten-

nitentiâ ductus abſtinuit à cœpto, numquid multabitur nihilominus ſuo feudo? *Gl. in d. Tit. 5. §. itē ſi fidelis, in verb.* exercuerit, *lib. 1. Feud.* & Iacob. de Ardizon. *in Epit. Iuris feud. cap. 85.* amplectuntur negatiuam: Curt. verò Iun. *tr. de feud. part. 4. n. 25.* & Frid. Schenck Baro *in d. §. item ſi fidelis, n. 2 lib. 1. Feud.* diſtinguunt inter vaſallum, qui quidē ſe exercuit, ut concumberet, ſed ex pœnitentiâ ad actum non peruenit, & eum vaſallū, qui non tantùm ſe exercuit, ut cōcumberet, ſed ad ipſum quoq; proximum actum pervenit, ſuâ tamen ſponte ab improbo conamine deſtitit; Hunc aiunt feudo privari, illum non item; Atque hæc diſtinctio probari videtur textu in *d. Tit. 51. §. ſi voluerit vaſallus, lib. 2. Feud.*

Verùm diſtinctio hæc dubitationi ſubjacere videtur eâ de causâ, quòd vaſallus feudo ſuo multatur ob id ſolùm, quòd cum domini uxore ſaltem turpiter luſit, *d. Tit. 5. §. item ſi fidelis, libr. 1. Feud.* Si turpis luſus cum domini uxore ad feudi privationem ſufficit, cur non etiam ad feudi amiſſionem ſufficeret ſolus vaſalli conatus ad concubitum cum uxore; conatus, inquam, ipſi improbo crimini proximus, licet vaſallus deſiderium ſuum pœnitentiâ ductus non impleuerit?

Turpiter a. ludere cum domini uxore dicitur vaſallus, quando ipſam impudenter contrectat,

trectat, putà manum in ipsius sinum inferẽdo, aut mammillas, vel sub vestimentis femur illius tangendo, Gl. & Baro à Tautenberg; & Hotom. *ad d. Tit. 5. §. item si fidelis, lib. 1. Feud.* Sonsb. *in comm. in usus feud. part. 12. n. 24. & seq.*

8 Sed an turpiter, & impudeter ludere cum domini uxore dicatur, & feudo suo multetur vasallus, qui ei osculum dat luxuriosum, quæstionis est non cõtemnendæ? Menoch. *lib. 2. de arbitr. iud. casu 267. n. 3.* & Schrad. alios sequutus *tr. feud. part. 9. c. 2. n. 84.* affirmant, atque hãc sententiã judico verã; Tùm quia licet ex impudico, & luxurioso osculo non ꝓbetur verè adulterium, Menoch. *de præsumpt. libr. 5. præsumpt. 41. n. 28. & seqq.* ut nec ex turpi lusu, cùm ICtus Feudista adulterio opponat lusum turpem, in *d. Tit. 5. § it ẽ si fidelis, lib. 1. Feud.* Quia tamen osculum venereus est actus, *can. ne aliqua 27. quæst. 1.* & futurum arguit adulterium, cùm sit adulterii præparatorium eiusq; præludium, Accurs. *in l. quod ait, 22. ff. de adulter.* Menoch. *d. præsumpt. 41. n. 30. 31. & 33.* certè maculam in domum Senioris infert non exiguã osculum uxori senioris à vasallo datum. Tùm quia ex osculo impudico non levis de adulterio ducitur conjectura, Covarruv. *in epit. de sponsalib. part. 2. capite 7. §. 6. numero 3.* Mascard. *de probat. concl. 64.* Tùm postremò quia luxuriosum & impudicum dare osculum

venereæ habeatur, *d. can. ne aliqua 27. quæst. 1.* Menoch. *lib. 5. de præsumpt. d. præsumpt. 41. numero 31.*

Quæritur de turpi & inhonesto colloquio vasalli cum uxore domini, an pro turpi lusu habeatur, & ex illo vasallus feudo multetur? Curt. Iun. *tr. feud. 4. num. 26.* affirmat, Zasius autem *de feud. part. 10. num. 28.* distinguit inter colloquium in locis suspectis factum, & colloquium alibi habitum cum domini uxore. Feudistæ autem alij communiter negativæ inhærent, si ad colloquium turpis aliqua corporis contrectatio non accesserit, ita sentiunt, quos referunt, & sequuntur Schrader. *tr. feud. part. 9. cap. 2. num. 86. &* Henric. à Rosenth. *d. cap. 10. concl. 28. n. 2. & in addit. sub lit.* E. 9

Quia tamen turpis cum uxore domini confabulatio non minus dedecoris & criminis plena est, quàm inosculatio & amplexus, teste Cypriano ad Pomponium de Virginitate, in *d. can. nec aliqua, 27. quæst. 1.* non videtur spernenda Curtij Iunioris opinio. Maximè cùm blandâ oratione, & verbis turpibus fœminæ pudicitiam attentare, injuriosum sit, & actionem injuriarum producat, *l. item apud 15. §. appellare, 20. & §. seq. ff. de iniur.* Ac injuria uxori illata, censeatur quoque mari-

to impoſita, *l.1.§.pen,ff.d.t.* etiamſi volentem uxorem quis injuriâ oneret, *d.l.1.§. uſque adeò 5.& l. ſi quis ſervum 36.* ibi, licet conſentientem, *ff.eod.tit.* Ab omni autem injuriâ domini ſub pœnâ amiſſionis feudi abſtinere vaſallus debeat, *Tit. 7.de novâ forma fidel. §. pen. in fin.lib.2.Feud.*

Denique cùm mala colloquia bonos corrumpant mores, Corinth. *1.cap.15.verſ.33.* Senioris autem interſit, animum uxoris ſuæ non corrumpi, *arg.l.ut tantum 14.§ 1.ff.de ſervo corrupt.* patet inde vaſallum feudo ſuo eſſe indignum, qui mores uxoris domini malo, ac turpi colloquio corrupit cùm ex eo abundè arguatur ingratitudo ipſius, quæ ſufficiens eſt cauſa amittendi feudum, *Tit. 24. Quæ fuit prim.cauſ.benef.amitt.in princ.* ibi, tanquam ingratus exiſtens, beneficium amittit, & *§.eſt & alia ingratitudo, lib.2.Feud.*

10 Quod de uxore domini hactenus dictum fuit, an exaudiri quoque debeat de injuſtâ ejus uxore, quæritur? Matthæus de Afflict. affirmare videtur, licet quoque dubitet, *ad dict.Tit. 5. §.item ſi fidelis, num. 23. lib.1.Feud.* Atque hæc aiens opinio confirmatur textu *l.ſi uxor 13.§.1.ff.ad L.Iul.de adult.* ubi ICtus Vlpianus ſcribit, quòd maritus etiam in uxore injuſtâ adulterium vindicare poſſit. Negativam verò amplectitur Iacob. de Ardizone *in*

ne *in summa siue Epitome Iuris feud. cap. 86. in fin.* eamque tutari videtur text. *in §. si adversus ea, Instit, de nupt.* ubi Iustinianus Imperator tradit, quòd injusta uxor non sit uxor, Confert text. *in l. unic. in princ. ff. unde vir & uxor,* ubi matrimonio injusto effectus veri, & justi matrimonii denegantur.

Sed contrarietas hæc distinctione tolli potest. Matrimonium est iniustum vel ratione omissi ritus nuptialis, vel ob conjunctionem, & proximitatem personarum. Si injustum sit propter ritus nuptialis omissionem, potest maritus adulterium vindicare etiam in uxore, hâc ratione injustâ, *d. l. si uxor 13. §. 1. ff. ad L. Iul. de adult.* Sin autem fuerit injustum ob sanguinis proximitatem, non potest maritus Iure mariti vindicare uxoris adulterium, *d. l. si uxor 13. §. sed & si ea, 4. ff. d. t,* Cujac, *libr. 6. observat. cap. 16.* Et de hoc posteriori matrimonio accipiendus est text, *in d. §. si adversus ea, Inst. de nupt.*

Si ergò vasallus cùm domini uxore cõcubuerit, vel concũbere se exercuerit, vel turpiter luserit, amittit feudum, si uxor sit injusta ratione omissi ritus nuptialis, non etiam si ob sanguinis cunjunctionem sit illegitima cõiux, Vult. *tr. feud. lib. 1. c. 11. n. 31. pag. 738.* Conrad. Rittersh. *lib. 2. partit. feud. c. 5. n. 98.* & Ioan. Schoner. *lib. 1. disput. feud. disputat. 10. th. 62.*

Sed distinctionis huius pars posterior limitanda videtur in casu, quo dominus & eius uxor ignorantes consanguinitatem suam matrimonium contraxerint, ut sentit Mozz. *tr. de feud. parte sive Rubrica ult. num. 50.*

21 Anceps autem quæstio est, an vasallus suo privetur feudo, si domini defuncti viduę stuprum intulerit? Quidam affirmant, aliqui negant, utriusque sententiæ authores cumulat Henric. à Rosęnthal *tr. feud. cap. 10. concl. 27. in addit. sub. litt. D. & E.* Ipse autem ibidem *num. 3.* aienti opinioni inhæret, ut & Vulteius *tract. feud. cap. 11. num. 31. pag. 741. vers. sed de viduâ.* Mihi verò negantium sententia placet, per text. in *d. Tit. 21. §. ult.* ibi, vel si concubuerit cum domini uxore DOMINO VIVENTE *lib. 1. Feud.* Confert eodem, quòd in dubio eam sequimur interpretationem, quâ vitatur, & excluditur pœna, *l. meritò 51. ff. pro socio. l. semper in dubijs, 56. ff. de Reg. Iur. in 6.* quodque minor est injuria, quæ infertur defuncto, quàm quæ viventi imponitur, Bart. *in l. fideicommissum 27. num. 2. C. de fideicomm.* Cravet. *cons. 205. num. 26.* Quodque defuncto marito, vidua eius lege matrimonij soluta est, Paul. *ad Corinth. 1. cap. 7. vers. 39.* Quòd denique senior mortuus, vasalli dominus amplius non est, sed defuncti Senioris suc-

ris successor ipsius est dominus, *Tit. 11. de success. fratrum, in princ. Tit. 24. quæ fuit prim. caus. beneficij amitt. in princ. & Tit. 40. de capit. Corrad. in princ. lib. 2. Feud.*

Hanc posteriorem sententiam adprobant præter alios Sonsbeck. *in comm. in usus feud. part. 12. num 16.* Baro à Tautenberg *ad d. Tit. 5. §. item si fidelis, num. 1. lib. 1. Feud.* Eguinar. Baro *libr. 3. de benefic. cap. 3.* & Carol, Molinæ. *in consuetud. Paris. Tit. 1. §. 30. num. 143.*

Affirmantium tamen opinionem procedere judico in casu, quo vasallus intra luctus tempora cum domini viduâ concubuit, Vidua enim defuncti senioris, quæ intra luctus tempora vasallum veneris causâ admittit, suspicionem de se movet adulterij, vivo marito cum ipso vasallo commissi, per text. in *Novell. 39. cap. 2. §. sed quia hæc, vers. si enim illas.* Accedit huc, quòd vasallus qui intra luctus tempus cum viduâ domini sui concumbit, occasionem præbet turbandi sanguinem defuncti senioris, per text. *in l. liberorum 11. §. 1. in fin. ff. de his qui notant. infam.*

Huius conclusionis patronum se profitetur Molinæ. *in cõsuetud. Paris. d. Tit. 1. §. 30. n. 143.* ut & Ioann Borcholt. *in comment. in consuetud. feud. cap. 8. num. 97.*

Extra hunc casum aienti opinioni haud

tribuunt firmitatem ullam rationes, quas pro eâ adducunt Feudistæ, quod enim aiunt, patrono etiam defuncto exhibendam esse reverentiam, *per l. 4. §. adversus parentes 16. vers. semper enim, ff. de doli mali & met. except.* quodque libertus quasi indignus carere jubetur legato, & fideicommisso à patrono ei relicto, si eum etiam mortuum quasi illicitæ mercis negociatorem detulerit, *l. 1. ff. de his, quæ ut indign. aufer.* exaudiendum illud est, de probrosis Patroni factis ab ipso adhuc vivo commissis, in quib. ei etiam mortuo parcere jubetur libertus, nec quicquã infame adversus ipsum movere. At vasallus cum defuncti Senioris sui viduæ stuprum infert, nihil infame, ac probrosum de mortuo seniore ex facinore ipsius improbo manifestat.

Quod item aiunt sententiæ affirmantis defensores, viduam intelligi manere in priori matrimonio, quamdiu ad secunda non transit vota, *l. ult. C. de bon. matern.* id tantùm fit Iuris fictione, in commodum non defuncti mariti, sed viduæ superstitis, uti arguit nõ solùm text. *d. l. ult. C. d. t.* sed & *l. ult. in princ. C. de privil. Scholar. libr. 12. l. fœminæ 8. vers. tamdiu igitur, ff. de senatorib. & l. filij libertorum 22. §. vidua mulier, ff. ad muninipal.*

12 In quæstionem venit & illud, an feudo multetur vasallus, si cum domini Concubinâ

stupro

stupro cojerit? Cõcubina est, quæ cum mare cœlibe, uxoris loco absque nuptiis domi vivit, *l. Massurius 144. in fin. ff. de verb. signif. l. 1. l. 3. l. 4. & tot. tit. ff. de concubinis, l. 1. C. de naturalib. liber. l. si qua illustris, 5. ff. ad SCtum Orphitianum.* Quod attinet quæstionem nostram contrariæ de eâ Feudistarum extant opiniones. Ajenti sententiæ inhærent Iacob. de Ardizone in *Epit. Iur. feud. c. 87.* Iacobin. de S. Georgio in verb. dictique vasalli ꝓmiserunt, *numero 29.* Curt. Iun. *tr. feud. part. 4. num. 21. vers. ego autem sequor,* Baro à Tautenb. *ad dict. Tit. 5. §. itẽ si fidelis, lib. 1. Feud.* Zasius *tr. feud. part. 10. num. 27.* Sonsbeek. *in comment. in usus feud. part. 10. num. 20.* Schrad. *tr. feud. part. 9. cap. 2. num. 15.* Negantem verò opinionem potiorem habent Martin. Laudens. *ad dict. Tit. 5. §. item si fidelis, libr. 1. Feud.* Petr. Ferrar. *in aureâ pract. libellorum, in formâ libelli, quo agitur ad revocationem feudi, in verb.* Nec superstitibus, *numero 17* Molinæ. *ad consuetud. Paris Tit. 1. §. 30. num. 140.* Vulteius *lib. 1. de feud. cap. 10. num. 31. pag. 739.* Conrad. Rittersh. *lib. 2. partit. feudal. cap. 5. numero 104.*

Affirmantium opinionem veritati propiorem esse judico Iure Civili Iustinianeo, in concubinâ ita propriè dictâ; Tùm quia concubinat' est cõjunctio & cõsuetudo legitima, & se-

& semimatrimonium, per *l.si quâ 5.C.ad SCtum Orphitianum*, unde concubina in antiquis inscriptionibus viceconiux appellatur, Cuiac. *in paratit.ff.Tit.de concubinis.* Tùm quia concubinæ nomen non modò legitimum est nomen, *l.3.§.ult.* ibi, concubinatus per leges nomen assumpsit, *ff.de concubin.* sed est quoque nomen honestum, *l. Massurius 144. ff. de Verb.sign.* Tùm quia concubina legitimam uxorem imitatur, ut ait Iulianus Antecessor & Cuiac. in *Novel.18.* Idem Cuiac. *libr.5.observat. cap.6.& ad l.cum tabulis 16.§.1, ff.de his, quæ ut indignis.* Tùm quia inter legitimam concubinam & uxorem nisi dignitate nihil interest, *l.item legato 49.§.parvi autem.ff.de legat.3. l. donationes 31. in princ.ff. de donat. & l.probrum 41.§.1.ff.de rit.nupt.* Tùm quia concubinatus coniugium est, sed inæquale, *l.3. C. de natur.liber.* unde per concubinatum non committitur stuprum, *l. 3 .ff.de concubin. & l.stuprũ ff.ad L. Iul. de adult. l. cum tabulis 16. §.1. ff.de his, quæ ut indign.* Tùm quia etiam concubina cum extraneo concumbens, ut uxor tenetur Lege Iuliâ de adulteriis, *d. l. si uxor 13. in princ.ff.ad L.Iul. de adult.* Tùm quia concubina tanquam secunda patris uxor, filio concubini ex justis nuptiis nato, quasi noverca est, ut ipse eam ducere uxorem non possit,

l.4.C.

l.4.C.de nupt. Tùm quia ut uxori ſuperducere uxorem non licet, *l. 2. C. de inceſt. nupt.* ita nec bonis moribus convenit, concubinæ ſuperducere concubinam, *l.ex eâ 121. §. 1. ff. de verb.oblig.l.ult. in fin. C. communia de manumiſſ.* Tùm poſtremò quia filius, qui ſe patris concubinæ miſcuit, Iure exheredari per patrem poteſt, non minus ac ſi cum novercâ ſuâ rem habuerit. *Novell. 115. cap. 3. §. ſi novercæ ſuæ, aut concubinæ patris.* Cauſæ a. exheredationis plerumque ad feudi privationem ſufficiunt, *Tit. 24. Quæ fuit prim. cauſ. benef. amitt. §. prædicto modo, lib. 2* Feud.

Non obſtat huic aienti pronunciato noſtro, quòd vir in concubinâ ſuâ adulterium Iure mariti vindicare non poteſt, *d.l. ſi uxor 13. §. ſi quis uxorem, §. quod & in concubinâ ff. ad. L. Iul. de adult.* Etſi enim non jure mariti in concubinâ accuſari adulterium poſſit, poteſt tamen concubinus in eâ vindicare adulterium ut extraneus aliquis, *d.l. ſi uxor, 13. in princ. ff. ad L. Iul. de adult.* 13

Nec obloquitur, quòd concubina ſoluto concubinatu famosâ furti actione conveniri poteſt à concubino ſuo, ſi ei res quasdam amoverit, *l. ſi concubina 17. in princ. ff. rerum amot.* Marito autem non furti, ſed rerum amotarum actio contra eam quæ uxor ſua fuit, 14

fuit, ob res conſtante matrimonio amotas competit, *l.1. & tot. tit. ff. de act. rer. amot.* Nihil enim aliud ex diſſimilitudine hâc colligitur, quàm quòd plenior uxoris honor eſt, quàm concubinæ, id quod teſtatur etiam *d.l. item legato 49 §. parvi autem 4 ff. de legat. 3.* ubi Vlp. ICtus parvi, ait, refert, uxori an concubinæ quis leget, ſanè enim niſi dignitate nihil intereſt, arguit idem text. *in d.l probrum 41 §.1. ff. de rit. nupt.* Aliâs tamen & concubinæ nomen, ut ſuprà dixi, nomen eſt Iure Civili honeſtum.

15 Adhæc nihil obſiſtit, quòd apud Iul. Paul. *libr. 2. recept. ſentent. Tit. 20. de concubinis*, legimus, concubinam ab uxore ſolo delicto ſeparari, unde argui videtur, concubinatum eſſe delictum, proindeq; conſuetudinem inhoneſtam, & illicitam. At ſciendum, quòd locus ille ſit corruptus, & pro DELICTO ſit legendum DELECTU, ut convincitur ex *l.pen. ff. de concubin.* ubi Paul. ICtus concubinam, ait, ex ſolâ animi deſtinatione æſtimari oportet. Delictum enim non eſſe concubinatum, apparet ex *l.3. § ult. ff. d.t.* ubi Marcianus ICtus. Quia, ait, concubinatus per leges nomen aſſumpſit, extra legis pœnam eſt.

16 Deniq; nihil decerpit pronunciato noſtro ajenti Leonis Imp. *Novell. 91.* quo Iuſtinaneum

neum Ius de concubinis penitus abrogatur, & concubinatus omninò prohibetur: Novellæ enim Imperatoris Leonis neq; Iustinianeo Iuri, de quo hîc agimus, uspiam connumerantur à Lothario Saxone, qui nobis Ius restituit, neq; usu in orbe Romano receptæ sunt.

17 Negantiũ opinatio admitti potest in concubinâ ita impropriè dictâ. Duobus a. modis concubina dicitur impropriè cõcubina. Primò si maritus præter legitimã uxorem concubitus gratiâ habeat concubinam. Huius concubinæ usus Divino, Canonico, & Civili Iure prohibitus est; Divino Iure, ut patet ex Genesi *capite 21.* vbi Deus vult, ut Abraham ex voluntate justæ uxoris suæ Saræ filium Ismaelem ex ancillâ Agar concubinâ natum, cum matre eius eiiciat. Quod factum probat quoque Christus ad Galat. *cap. 4. vers. pen.* Et quòd Diuino Iure non liceat justæ uxori concubinam superducere, ostenditur in Exodo *cap. 20.* & textu Deuter. *cap. 5.* tùm etiam ad Hebræ. *cap. 13. vers. 4.* De Iure Canonico text. *est in can. non omnis 32. quæst. 2. & can. nemo sibi 32. quæst. 4. & can. non mœchaberis, 32. quæst. 6.* De Iure Civili extat textus *in d. l. ex eâ 121. §. 1. ff. de verb. obl. & l. unic. C. de concubinis.*

Secundò

habere. Vt a. concubinatus sit justus, & concubina justa, ac propria necesse est, ut concubinus, & concubina hoc mutuo sint cõsensu, quòd usq; ad mortem alterutrius cohabitare velint, ut arguit text. *in d. can. concubina, & can. seq. 32. quaest. 2.*

Justa igitur & legitima concubina ab uxore differt; Tùm quòd haec nuptijs intervenientib. viro se cõjunxit, illa sine nuptiis suo se junxit cõcubino, Cujac. *lib. 5. obs. cap. 6. in princ.* Nicol. Mozz. *tr. de. feud. part. ult. num. 51. pag. 333. in princ.* Tùm quòd uxoris dignitas & honor plenus est, non etiam concubinae *l. cum tabulis 16. §. 1. ff. de his, quae ut indign. l. liberta 8. C. de oper. libert. d. l. item legato 49. §. parui autem, ff. de legat 3. & d. l. probrum 41. §. 1. ff. de ritu nupt. l. donationes 31. in princ. vers. an autem maritalis ff. de donat.* Est & concubinae nomen honestum; *d. l. Massurius 144. ff. de verb. signif.* Sed concubina cum uxore collata longè minoris est dignitatis & honestatis, quàm uxor legitima, ut ex sententiâ Lysiae adversus Eratosthenem refert Cujac. *ad. l. donationes 31. ff. de donat. libr. 12. Respons. Papin.* Vxor est domina & materfamilias in mariti domo, concubina non item, *d. l. probrum 41. §. 1. ff. de rit. nupt. & l. 1. in fin. princ. ff. de concubin.*

18 An autem mulierem quis loco uxoris, vel concubinae habuerit, in dubio ex solâ ani-

nii deſtinatione æſtimari oportet, *l. pen. ff. de concubin.* Animus autem ille conſideratur ex perſonarum comparatione, & vitæ conjunctione, *d. l. donationes 31. in princ. ff. de donat.* Vnde Nobilis non præſumitur in matrimonium habuiſſe plebeiam, ſed in concubinatum potius, arg. *l. in libera 24. ff. de rit. nupt.* Neque præſumitur quis eam habuiſſe uxorem, cui non detulit honores, & miniſteria dominæ ſive matrifam. congruentia, ut quam ſuâ menſâ non fuit dignatus, neque cubili ſuo, niſi quandoq; concubitus causâ, *c. illud, Extr. de præſumpt.* Vicinorum quoque fama & opinio hîc ſpectanda eſt, *l. ſi vicinis 9. C. de nupt. & d. c. illud, Extr. de præſumpt.* Cujac. ad *d. l. donationes, ff. de donat.*

29 Etſi autem hæc ita ſe habeant Iure Communi Cæſareo, & Canonico, attamen in Germaniâ plerique Principes & Magiſtratus alii Leonis Novellam 91. ſequuti, omnem concubinatum ſuis Conſtitutionibus omninò prohibuerunt. Qui ergò Conſtitutionibus illis ſubiecti ſunt, & parere coguntur, in concubinatu vivere prohibentur, nec ad illos quęſtionis noſtræ deciſio pertinet.

30 In quæſtionem vocatur & illud, privetur-né vaſallus feudo ſuo, ſi cum domini ſui ſponsâ rem exerceat venereā? Quidam ſimpliciter affirmant, ut Zaſ. *de feud. part. 10. n. 27.*

Schrad.

Schrad. *tr. feud. part. 9. c. 2. n. 12. & seq.* & Eguinar. Baro *lib. 3. de benefic. cap. 3.* Aliqui verò distinguunt inter sponsam de præsenti, & spōsam de futuro. Spōsa de præsenti est, quæ per verba de præsenti facta est sponsa, putà, Ego te in meā accipio, & ego te accipio in meum. Sponsa de futuro dicitur, quæ per verba de futuro facta est sponsa, veluti: Ego te recipiam in meā, & Ego te in meum recipiam, *c. sicut, & c. pen. & ult. Extr. de sponsal. c. de illis, Extr. de conditionib. appositis.* Atque hanc distinctionem sponsæ neutiquā reijciendam putat Beza *tr. de divortijs pag. 7.* Quamvis Iure nostro Cæsareo sustineri non possit, cùm hoc Iure omnis sponsa sit de futuro, *l. 1. ff. de sponsal.* quod adprobat etiam *can. nostrates 30. quæst. 5.*

Domini autem sponsæ de præsenti si vitium intulerit vasallus, feudo suo ob hoc facinus ipsum multari, nō etiam si sponsam de futuro stupraverit, existimat Petr. de Ravenna ad *Tit. 5. §. item si fidelis,* & ibidem Balzaran. *n. 9. lib. 1. Feud.* Et certè qđ attinet sponsam de præsenti, verum est, quòd vasallus Iure exuatur feudo, si hanc domini sponsam stupro maculare ausus fuerit, cùm sponsa hæc vera sit coniux domini, & inter hanc sponsam & dominum matrimonium existat verum, per text. in *c. tua fraternitati, & c. pen. & ult. Extr. de sponsal.* & nihil differat ab uxore justâ,

mini affectui subjecti sunt, allatam, *Tit. 7. in fin. princ.* ibi, ad tuam, vel tuorum injuriam, vel contumeliam *lib. 2. Feud.*

Non obstat *l. miles 11. §. quærebatur, ff. ad L. Iul. de adult.* ibi enim agit Papinianus de casu, quo sponsa alicujus stuprata, à patre eius post stuprum alii cuidam in matrimonium tradita fuit, ut proindè meritò priori sponso denegetur facultas vindicandi stuprum illud mariti Iure.

Neque etiam obsistit, quòd feudorum placita loquuntur solùm de uxore domini, non etiam de sponsâ, & in pœnis irrogandis verba legum propriè sunt accipienda, non etiam interpretatione producenda, *l. interpretatione, ff. de pœnis, & c. odia* ubi Dyn. *Tit. de Reg. Iur. in 6.* Nam licet Lex Iulia loquatur tantùm de viro, attamen sponsum non excludit, *d. l. si uxor. 13. §. Divi, ff. ad L. Iul. de adult.* Et quamvis oratio D. Marci loquatur tantùm de uxore non ducendâ pupillâ ab ejus tutore, attamen extenditur quoque ad sponsam, *l. si quis tutor, 60. §. quamvis verba, 5. ff. de rit. nupt.*

Vlterius quæritur & illud, An vasallus exuatur suo feudo, si matrem sui domini stupro cognoverit? Ambigere videtur Sonsbeck. *in comment. in usus feud. part. 12. num. 19.* 21

Non tuetur contrariam opinionem ratio hæc, quòd pœnalia per interpretationem extendi non debeant, *l. interpretatione 42. ff. de pœnis*. Extensio enim hæc in matre non solâ fit interpretatione, sed & Iuris authoritate, ut argumenta pro communi enunciato adducta satis superque arguunt.

Cæterùm an ajens hæc opinio procedat etiam eo casu, quo domino feudi mortuo eius mater à vasallo stuprata fuit? Negat Sonsbeck. *d. part. 12. num. 18. & 19.* Cujus opinio placitis Feudorum consona videtur, ex quibus evincitur, quòd vasallus licet se viduæ domini sui carnaliter miscuerit, attamen feudo suo non excidat, per text. *in Tit. 21. §. si quis miles, vers. vel si concubuerit*, ibi, domino vivente, *libr. 1. Feudor.* Idem ergò dicendum de matre domini defuncti. Quò accedit, quòd senior mortuus vasalli dominus amplius non est, *Tit. 11. de success. fratrum, in princ. & Tit. 24. de capit. Corradi, in princ. lib. 2. Feud.* 22

Adhæc feudo suo spoliari potest vasallus si domini sororem virginem (ut & antea attigi) vel filiam, vel ex filio neptem domini, vel nuptam filio ipsius stupro maculaverit, per text. in *d. Tit. 5. §. item si fidelis, lib. 1. Feud.* 23

24 Sed quæstionis est, an vasallus suo excidat feudo, si ipse cum his personis concumbere exercuerit se tantùm, non autem suum impleuerit desiderium? Affirmant Martin. Laudens. & Iacob. de Belviso, *vers. quæro si vasallus, ad d. Tit. 5. §. item si fidelis, lib. 1. Feud.* ut & Curt. Iun. *tr. feud. part. 4. num. 25. vers. secunda cadit dubitatio, pag. 341.* Negant verò Bald. & Baro à Tautenberg *in d. §. item si fidelis.* Prior aientium opinio mihi neutiquam displicet. Tùm quia generaliter definitum est de omnibus sollicitatoribus, & interpellatoribus honestarum fœminarum, quòd licet effectu sceleris potiri non potuerint, propter voluntatem tamen perniciosæ libidinis puniri debeant, *l. 1. in princ. ff. de extraord. crimin. l. si quis, 5. C. de Episcop. & Cler. & l. unic. C. si quâcunque præditus potestate,* Tùm etiam quia vasallus suo multatur feudo, si personæ injuriam intulerit, quæ affectui domini subjecta est, *d. Tit. 7. in fin. princip. lib. 2. Feud.* Prædictas autem personas domini affectui subjectas esse convincitur ex *l. 1. §. itē aut per semetipsum. ff. de iniur.* Tùm postremò quia in *d. Tit. 5. §. item si fidelis, lib. 1. Feud.* Clausula sive appendix illa VEL CONCUMBERE SE EXERCUERIT, non modò ad præmissum axioma de uxore domini, sed & ad sequens enunciatum

ciatum de filiâ, de nepte ex filio, de nuptâ filio, & sorore domini haud ineptè referri potest. Quoties enim clausula, sive appendix præcedens congruit quoque his, quæ sequuntur, tunc in horum quoque communionem ipsa assumitur, *l. cum pater 77. §. cum imperfecta, ff. de legat. 2.* Quinetiam clausula præcedens potentior est sæpè in sequentia, quàm in ea quæ præcedunt, *l. quisquis 95. ubi Gl. ff. de legat. 3. l. filiumfam. 27. in princ. ff. quando dies legator. cedat,* Tiraquel. *de retract. lignag. §. 1. gl. 14. num. 25. & seq.* Menoch. *libr. 2. de arbitrar. iud. casu 64. num. 19. & seq. & libr. 1. de præsumpt. præs. 28. num. 23. & seq.*

Cùm ergò Iure communi etiam attentare pudicitiam honestæ fœminæ sit injuriosum, *l. item apud 15. §. si quis virgines, & §. appellare, ff. de iniur.* certè quod de ipso stupratore dicitur, exaudiendum quoque de eo, qui tantùm sollicitare fœminam hujusmodi de stupro ausus fuit.

. Nihil opitulatur negantium opinioni, 25
quod ajunt in *d. Tit. 5. §. item si fidelis, lib. 1. Feud.* differentiæ causâ mentioni de uxore domini adponi verba hæc VEL CONCUMBERE SE EXERCUERIT, proindè pertinere ea

 solùm

solùm ad uxorem domini, non etiam respicere personas sequentes. Cùm repetitio non intelligatur fieri eius, quod differentiæ causâ dispositum est. Non inquam id negantium opinioni auxiliatur, Cùm nulla dicto loco adpareat conjectura, quòd verba isthæc differentiæ causâ à ICto sint adjecta.

26 Quod verò ICtus ibidem de sorore domini disponit, exaudiendum illud duntaxat de eâ sorore, quæ in domo domini manet. Quæ autem soror manere dicatur in domo domini dubitari potest. Interpretes Feudorum plerique accipiunt DOMUM DOMINI de domicilio, & habitatione domini, Alvarot. Præpos. Matth. de Afflict. in *d. §. item si fidelis*, Iacobin. de S. Georgio *in verb.* dictique vasalli *num. 29.* Curt. Iun. *part. 4. num. 29.* Zas. *tr. feud. part. 10. n. 25. & seq.* Mozz. *tr. de feud. cap. ult. num. 59.* Schrad. *tr. feud. part. 9. cap. 2. n. 16. vers. octavò hoc procedit.* Et in hanc sententiam inclinare quoque videtur Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 10. concl. 27. num. 30. & seqq.*

Recentiores verò quidam interpretantur domum domini de domini familiâ, & eam domini sororem in eius domo, id est, familiâ manere dicunt, quæ virgo & innupta manet, ita explicat Hotom. *in libello de verbis feudalib. sub lit. I. in verb.* in capillo; Tùm

etiam

etiam Vulteius *libr. 1. de feud. cap. 11. numero 31. vers. nec distinguitur*, Gothofred. item in notis ad *Tit. 24. Quæ fuit prim. cauf. benef. amitt. §. rursus si domini, lib. 2. Feud.* & Ioann. Schoner. *lib. 1. disput. feud. disp. 10. thes. 62.* Atque hanc interpretationem lubens admitto. Primò enim quod ICtus Feudista in *d. Tit. 5. §. item si fidelis, libr. 1. Feud.* scribit de sorore domini in domo eius manẽte, id explicat ICtus *in d. Tit. 24. §. rursus, lib. 2. Feud.* de eâ sorore domini virgine, sive innuptâ, soror autem domini virgo in eius familiâ manere dicitur, non etiam ea, quæ nupta est viro, ut quæ in viri transiit familiam, *l. pronunciatio 195. §. mulier autem, & l. familiæ appellatione, 196. ff. de verb. sign. l. quicunque 10. C. de re milit. lib. 12. l. pen. §. Iulianus, ff. quod falso tut. auth. gestum esse dicatur. l. pen. ff. de agnosc. & alend. liber.* Cõfert huc secundò text. in *§. pater nec non is*, ibi, ex unâ domo, *Inst. de testam. ordin.* ubi domus appellatione significatur familia ut & in *l. perspiciendum, §. furta, ff. de pœn.* & scribit Duaren. *lib. 1. disput. anniversar. cap. 28.* & Donell. *lib. 6. comment. cap. 7.* quamvis Cuiac. dissentiat in *l. ad testium, 22. in princ. ff. qui testam. facere poss.* Iuvat denique hanc nostram interpretationẽ, quòd ICt⁹ *in d. Tit. 5. §. itẽ si fidelis, lib. 1. Feud.*

non

non generaliter de nepte domini loquitur, sed tantùm de nepte ex filio, quæ neptis est de familiâ & agnatione domini, non etiam neptis ex filiâ, §. *ult. ubi* Wesemb. *Instit. de patriâ potest. l. familiæ appellatione 196. ff. de verb. sign. d. l. quicunque 10. C. de re milit. lib. 12. & d. l. pen. §. Iulianus, ff. quod falso tutor. auth. gest. esse dicatur.*

27 Est hîc & illa dubitationi obnoxia quæstio, an excidat vasallus feudo suo, si dominæ suæ à quâ feudum possidet, pedissequam spurcâ venere impurare ausus fuerit? Quidam negant, quos citat & sequitur Schrad. *tr. feud. part. 9. cap. 2. numero 97.* negant item Sonsbeck. *in comment. in usus feud. part. 12. n. 22.* & Baro à Tautenberg *ad d. Tit. 5. §. item si fidelis, lib. 1. Feud.* Affirmat autem Conrad. Rittershus. *lib. 2. part. feudal. cap. 5. num. 105.* Mihi quoque jampridem affirmativa propior veritati visa fuit, cui adhuc inhærendum existimo, Tùm quia uasallus honestatem suæ dominæ minuit, quando eius pedissequæ fœminæ honestæ, & pudicę vitium adfert, cùm Matronæ honestæ dignitatis, & honoris causâ pedissequas habeant, Est autem vasallus feudo indignus, si quid contra honestatem domini, vel dominæ suæ agat, *Tit. 6. vers. honestum, junct. vers. sed quia non sufficit, lib. 2. Feud.*

Tùm

Tùm etiam quia multatur suo feudo vasal-lus, si iniuriâ affecerit personam affectui do-nini subiectam *Tit. 7. in fin. princ.* ibi, quod pertineat ad tuam, vel tuorum injuriam, *lib. 2. feud.* Cùm ergò pedissequa dominæ virgo pudica heræ suæ affectui subjecta sit, videtur n ejus quoque personâ affici injuriâ & ipsa lomina feudi. Tùm postremò, quia Iure tiam communi injuria onerat dominam, ui ejus pedissequam assectatur, & pudici-iam illius attentat, *l. item apud, 15. §. tenetur tiam, & §. seq. §. meminisse, ff. de iniur.* ob inju-am autem Domino, vel Dominæ à vasallo blatam amittitur feudum, *d. Tit. 7. in fin. princ. b 2. Feud.*

Non impedit conclusionem hanc, quòd ullo Iuris Feudorum expresso textu expelli o feudo dicitur vasallus, qui carnaliter pe-ssequæ suæ dominæ se cōmiscuit. Vasallus im non modò ob causas nominatim in li-is feudorum expressas, feudo suo multa-r, sed & ob alias similes causas, vel majores, *t. 24. §. sed quia natura, lib. 2. Feud.* Et quia mmuni Iure Matrona honesta injuriarum tione convenire potest eum, qui pedisse-æ illius injuriā intulit, videtur idem etiam feudorum Iura de feudi amissione exten-ndum, per text. in *Tit. 1. §. strenuus autem, lib. 2.*

lib. 2. Feud. ubi ICtus Feudista, strenuus, ait, Jurisperitus, sicubi casus emerserit, qui consuetudine feudi non sit comprehensus, absq; calumniâ uti poterit lege scriptâ.

Neq; etiam pronunciato huic nostro quicquam detrahit, quòd aiunt communis opinionis patroni, filium non posse exheredem fieri ex eo, quòd stupraverit pedissequam matris. Enunciatum enim hoc non est planè certum, cùm parens exheredare filium possit, etiam ob gravem, & inhonestā injuriam à filio ipsi illatam, Novell. *115. cap. 3. §. si gravem,* Ac gravis & atrox videatur injuria omnis, quæ parēti infertur, §. *atrox iniuria, vel ex personâ, instit. de Iniur. l. Prætor edixit 7. §. ult. ff. d. t.*

Etsi verò contraria opinio communi Dd. judicio munita sit, proindeq; in foro ab eâ declinare, & deflectere periculosum fuerit, attamen author & suasor vasallo essem, ne in consuetudinem pedissequarum suæ dominæ veneream & illicitā se immergeret unquam; Tùm quòd Iudex motus nostræ aientis opinionis rationibus, repudiare posset communem Doctorum opinionem, & contra vasallum suam dare sententiam. Tùm etiam, quòd dominus propter vasalli perjurium in non

ser van

rvandâ honestate commissum occasionem
ıerere posset, de facto saltē ex feudo ipsum
pellendi, Matth. de Afflict. *in d. Tit. 5. §. item*
idelis, num. 22. lib. 1. Feud.

Quod dictum fuit proximè de pedissequâ 28
minæ, à quâ vasallus feudum possidet, ex-
diendum est multò magis de sorore ipsius
minæ, cùm maior sit, & naturalis aff.ctio
ga sororem, quàm famulam. Quinetiam
tus Feudista in *d. Tit. 24. §. rursus, lib. 2. Feud.*
quitur tàm de sorore dominæ, quàm do-
ni sorore; Quo loco DOMINÆ vocabulo
nificatur non domini uxor, sed feudi do-
na, à quâ vasallus possidet feudum. Cùm
im soror vxoris domini non sit de familiâ,
ıgnatione domini, affectui ipsius subiecta
n est, si tamen soror uxoris domini cum
o in eius domo vivat, eique vasallus stupri
ium inferat, ob nefariam hanc libidinem
do suo multatur: Cùm enim impuran-
fœdâ libidine familiam domini, contra
s honestatem, quam sartam tectam ser-
e promisit, nefariè agat vasallus, *Titul. 6.*
onestum, libr. secundo Feudor. non imme-
ı excidit feudo suo. Id quod probat
m argumentum textus in *d. Tit. 5. §.*
si fidelis, ibi, in domo domini maneat *lib. 1.*
Feud.

Feud. & Tit. 24. §. rursus. ibi sorori in domo adhuc manenti, *lib. 2. Feud.* & sentit ita Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 10. concl. 27. num. 39. & seq.*

30 Cæterùm de sorore dominæ quod dictum fuit, intelligendum sit tantùm de dominæ adhuc innuptæ sorore, an etiam de sorore dominæ conjugatæ, quæri video? Conrad. Rittershus. *lib. 2. partit. feudal. cap. 5. num. 110.* affirmat de innuptæ dominæ sorore, non etiã de sorore dominæ conjugatæ, hâc motus ratione, quòd domina conjugata nubendo, in mariti familiam transierit, & non amplius cum sorore suâ eiusdem sit familiæ. Atqui idem assertare de conjugatæ feudi dominæ sorore, cum ipsâ dominâ habitante, dubito nihil, eò, quòd dominæ etiam conjugatæ affectui subjecta est soror eius, & per hanc ipsi quoque injuria infertur, quæ in ipsam quoque feudi dominam redundat, ut arguit generalis textus in *d. Tit. 7. in fin. princ.* ibi, quod pertineat ad tuã vel tuorum injuriam vel contumeliam, *lib. 2. Feudor.*

31 Amittit autem vasallus feudum suum non modò si prædictis fœminis invitis, sed & volentibus vitium obtulerit. Etsi enim volentibus non inferatur injuria, in ipsis tamen imponitur iniuria illis, quorum affectui subjectæ

ctæ sunt, *l. 1. §. usque adeò. & l. si quis servum ff. de iniur.* atque ita sentiunt etiam Feudi- quos citant, & sequuntur Schrad. *tr. feud. rt. 9. cap. 2. n. 19.* Henric. à Rosenth. *tr. feud. 10. concl. 27. n. 46.* Vulteius *lib. 1. de feud. c. 11. m. 31. pag. 747. vers. cæterùm non distinguimus.*

11 Quid verò si prædictæ fœminæ meretri- sint publicæ, & palàm corpore suo tur- m quæstum faciant, numquid vasallus feu- suo cadit, si cum aliquâ ipsarum concum- re ausus fuerit? Feudistæ ita communi- opinantur, quos sequuntur Schrader. *tr. l. d. part. 9. cap. 2. num. 19.* Henric. à Rosenth. *p. 10. concl. 27. num. 47.* & Herman. Vulteius *. de feud. cap. 11. n. 31. pag. 747. vers. non etiam nguimus,* Ioann Schoner. *lib. 1. disput. feud. 10. th. 64.*

Atque hæc opinio probabiliter defendi e videtur, Tùm quia in meretrice non lò stuprum, *l. probrum aliàs stuprum 41. ff. de upt.* Sed & adulterium committi puta- *l. si uxor 13. §. sed & in eam, ff. ad L. Iul. de* . Id quod sentit etiam Ioann. Vaud. *lib. iar. quæst. quæst. 21.* Tùm etiam quia inju- m actione experiri potest dominus ad- is eum, qui ancillæ domini stuprum in- *l. si stuprum 25. ff. de iniur.* Tùm postre- uia text. in *d. Tit. 5. §. item si fidelis, libr. 1.*

R Feud.

Feud. & text. in *Tit. 24 §. rursus si domini, libr. 2. Feud.* non distinguunt honestè vel turpiter vivant mulieres illæ.

Cæterùm non desunt rationes, quib. contraria defensari sentẽtia videtur, Primò enim testatur Iuris authoritas, quòd nec stupri, nec adulterij crimen incurrat, qui conjugem alicuius meretricem publicam carnaliter agnovit, *l. si ea, 22. & l. quæ adulterium 29. C. ad L. Iul. de adult.* Iul. Clar. *lib. 5. sentent. §. adulterium, n. 3.* Emanuel Soarez *lib. opin. comm. lit. M. n. 139. &* Ioach. à Beust *tr. de nupt. part. 2. cap. 19.*

82 Quam sententiam non impedit text. in *l. si uxor, 13. §. sed in eâ, ff. ad L. Iul. de adult.* Eo enim loco postrema hæc verba, QUÆ VULGARIS FUERIT, arguunt, loqui Iurisconsultum de uxore, non quæ adhuc vulgaris est, sed quæ ante matrimonium contractum vulgaris fuit.

83 Neque obloquitur textus in eâdem lege *§. 1.* qui ostendit legem Iuliam de adulteriis ad omnia pertinere matrimonia, pertinet enim generaliter ad proximè præmissam sententiam, quæ hæc est, quòd maritus vindicare adulterium possit non solùm in uxore justâ, sed & injustâ uxore, qualis est, quæ omissâ Iuris solennitate ducta fuit, ut & suprà ostendi.

Non

Non repugnat quoque textus in *d. l. pro- tm, aliàs stuprum 41. ff. de rit. nupt.* ubi Mar- llus ICtus probrum, ait, intelligitur etiam his mulieribus esse, quæ turpiter viverent, ılgoq; quæstum facerent, etiamsi non pa- m. Ibi enim ut & Florētina editio testatur, gendũm est non STUPRUM, sed PROBRUM, quod adparet etiam ex sententiâ eius legis, uæ hoc depromitur modo, Lege Papiâ cau- ım inter cætera fuit, Ne Senator in Fœ- .us matrimonii transiret cum eâ nuliere, quæ probrosa esset. Quæ gitur sint mulieris probrosæ exponit Mar- :ellus dicto loco, & ait in illis etiam mulie- ibus probrum intelligi, quæ turpiter vive- ent, & vulgò quæstum corpore facerent, etiamsi non palàm. Atque hanc dictæ legis sententiam esse arguit abundè non solùm sequens *l. palàm quæstum, 43. ff. eod. tit.* sed & quod idem ICtus Marcellus author eius le- gis scripsit etiam ad legem Iuliam Papiam de Senatorum & ingenuorum nuptiis, ut con- vincitur ex *l. sciendum est 32. & l. seq. l. obser- vandum 49. & l. seq. ff. d. t. de rit. nupt.* 34

Quòd si pro voce PROBRUM legeretur STUPRUM, nihil ea lex ad eum Tit. *de rit.*

nupt. pertineret, ſed relegāda eſſet ad Tit. Digeſtorum *ad Leg. Iul. de adult.* ſub quo tamen Titulo nullam Marcelli ICti legem invenies, cùm tamen eius authoris quinque extent leges ſub *d. Tit. de rit. nupt.* Cum ergò vaſallus neq; adulterij neq; ſtupri crimen contrahit, quando cum domini uxore vel filiâ, vel nepte ex filio, vel nuru, vel ſorore domeſticâ, vel ſponsâ, vel matre, quæ meretrix eſt publica, & corpore ſuo quęſtum vulgò facit, feudo ſuo multari non debet.

Atque hæc prima eſt ratio, qua communis Feudiſtarum opinio deſtruitur, & altera contraria probatur. Ad eam accedit & illa, quòd qui publico ſe commiſcet ſcorto etiam uxori alienæ, neque ipſi, neque eius marito, aut patri injuriam infert. Ipſi ſcorto non infert injuriam per text. *in l. item apud 15. §. ſi quis virgines, verſ. multò minus ſi meretricea veſte, ff. de iniur.* Non afficit quoque iniuriâ maritum, aut patrem meretricis, qui cum ipsâ meretrice veneream habet coniunctionem. Cùm enim maleficia volūtas, & propoſitum delinquentis diſtinguat, *l. qui iniuria 53. in princ. ff. de furt.* Et iniuria ex affectu facientis conſiſtat, *l. 3. §. 1. ff. de iniur.* Nec quiſquam onerare quemquam iniuriâ dicatur, niſi eius contumeliæ causâ quid faciat, *d. l. 3. §. gen. l. iniuriarum 13. §. ſi quis*

uis de honorib. & §. quæ Iure potestatis, & l. Reipubl. 43. ff. d. t. & l. quod quæritur 13. §. Iulianus, ff. locati. Vasallus autem, qui dominì uxore, aut filiâ meretrice publi-oncumbit, non in domini injuriam, sed dinis causâ id facit, certè iniuriam do-o imponere haud rectè dici potest.

Ion tuetur cõmunem opinionem, quòd riarum actio domino competere dicitur m adversus eum, qui stupri vitium ancil-omini offerre ausus fuit, per text. *in d. l. apud 15. §. si quis sic fecit, ff. de iniur.* An-autem deterioris est conditionis, quàm ina conditionis liberæ meretrix publi-rg. *l. libertas 16. & l. liberos 107. ff. de Reg. Iur.* ianus enim ICtus dicto loco de eâ loqui-niuriâ, quæ domini servo illata fuit di-ò in contumeliam ipsius domini. Idem dici potest de vasallo, qui cum prædictis inis publicis meretricibus non tàm fœ-bidinis causâ quàm contumeliæ in do-um concumbere ausus fuit. 35

'eque ullam adfert opem communi pro-ciato, quòd feudorum placita in *d. Tit. 5. m si fidelis, lib. 1. Feud. & d. Tit. 24. §. rursus si ni, lib. 2. Feud.* generaliter loquuntur, nec nguunt inter prædictas fœminas hone-&eas, quę meretricio more corpus suum 36

vulgò quæſtui exponunt. Quod enim Feudorum Iure ſpecialiter definitum non eſt, Iuri communi relictum cenſetur, *Tit. 1. in fine princ. lib. 2. Feud.* Cui concinit text. in *l. præcipimus 32. in fin. C. de appellat.*

37 Cæterùm poſito, communem Feudiſtarum opinionem veritati propiorem eſſe, quæri poteſt, an ſi dominum feudi non latuerit uxoris, aut alterius prædictæ fœminæ meretricia vita, ſed eius turpitudinem ſciverit, nihilominus ob turpe facinus illud vaſallus feudo ſuo excidat? In defenſionem negativæ proclivior eſſe non erubeſco. Dominus enim hoc caſu lenocinij reus habetur, proindeque dolus cum dolo compenſandus erit, *l. ult. §. pen.* ubi Gloſſ. Bart. & alii, *ff. de eo, per quem factum erit, quò minus quis in iudicio ſiſtat.*

38 Quid verò ſi domini uxor, filia, nurus, neptis ex filio, ſoror domeſtica, pediſſequa item dominæ, non quidem ſit meretrix publica, ſed habitu meretricio ſimultaverit ſe talem eſſe, ut ita eius libidini pareret vaſallus, ipſe quoque eam ignorans compreſſerit, an feudo ſuo multandus erit? Secundum opinionem Feudiſtarum communem (de quâ prius) inhærendum videtur aienti pronunciato, modò ſciverit vaſallus perſonam eiuſmodi eſſe domini uxorē, filiam, nurum,

neptem

neptem ex filio, sororem, aut pedissequam dominæ. Sin autem ignoraverit illud, excusatione dignus erit, etiam juxta alteram negantem conclusionem. Ignorantia enim excusat à delicto, siquidem animus delinquendi absit, *l. si ignorans 50. ff. locati. l. 3. §. qui nescit, ff. de liber. hom. exhib. l. liberorũ 11. §. pen. de his qui not. infam. & l. igitur sciendum 12. §. & generaliter 3. ff. de liberal. causâ.*

Est & illa huius loci quæstio frequens, an vasallus suo privetur feudo, si alii cuidã opẽ, vel auxilium præstiterit, ut cum domini uxore, Filiâ, nuru, nepte ex filio, sorore domesticâ, vel dominæ pedissequâ fœdæ libidinis vitium obtulerit? Affirmativam rectè amplectuntur Feudistæ communiter, quos citat, & sequitur Ludolph. Schrad. *tr. feud. part. 9. cap. 2. num. 20.* vasallus enim & hoc modo sui domini vel dominæ honorem, & existimationem admodum lædit, arg. *l. isti quidem 8. §. pen. & ult. ff. quod met. causa,* proindeque feudi privatione dignus erit, per text. in *Tit. 6. § honestum, & Tit. 7. de novâ formâ fidel. in fin. princip. lib. 2. Feud.* 39

Nihil hanc impedit conclusionem, quòd feudalis cõsuetudinis verba in personã concepta, cum amissionis irrogant pœnã, extẽdi 40

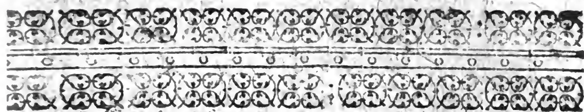
non debent ad eum, qui delinquenti opem vel auxilium præstitit, siquidem huiusmodi consuetudinis, ut & statuti verba in casu proprio intelligi debeant, *l. 3. §. hac verba*, ubi Bart. *ff. de negoc. gest.* Bart. in *l. omnes populi 9. ff. de iustit. & iure, & in l. 1. ff. de fonte* Et in delictis puniendis debeamus esse contenti pœnis à Iure communi impositis, *l. si stipulatio 19. ubi Ias.* & alii *ff. de Verb. oblig.*

Nihil inquam id obstat, huiusmodi enim feudalis consuetudo tàm in rem ipsam, id est, delictum, quàm in personam est concepta, quocirca & privationis pœna hîc locum propriè obtinet.

QVAR-

QUARTUS Tractatus, De FEUDI AMISSIONE, OB CULPAM Vasalli in rebus Domini commissam; ubi etiam de feudi deterioratione.

SUMMARIA.

1. Vasallus Castrum, Vicum, aut Civitatem Domini insultans, feudo privatur. Ampliatur licet dominus tempore insultus ibi non fuerit. num. 3. Ampliatur etiam si alii tale quid facienti opem vel consilium præstiterit. numero 6.

2. & 4. Solutio obiectionis ex Tit. 24. §. sed quia, lib. 2. Feud. Et Tit. 5. §. similiter, lib. 1. Feud. depromptæ.

5. Vasallus oppugnans Castrum, Vicum, aut Civitatem, quam cum domino habet communem, num multetur feudo?

7. Vasallus deteriorans rem feudalem, An feudo exuatur?

8. 9. 10. 11. 12. 13. & 14. Referuntur negativæ opinionis argumenta.

15. 16. 17. & 18. Diluuntur argumenta quæ imminuere videntur hanc negativam.

19. Nomen BENEFICII In Tit. 27. §. quicunque Advocatiam, lib. 2. Feud. denotat officium quoddam.

20. Vasallum ob deteriorationem rei feudalis privandum esse feudo, communior & verior est opinio. Quam tamen declara ut in num. 29.

21. 22. 23. & 24. Proponuntur fundamenta & Patroni huius affirmativæ sententiæ.

25. Argumentum ab usufructuario deductum non munire hanc aientem sententiam, ostenditur.

26. 27. & 28. Refutatio argumentorum quibus verisimiliter probatur negativa præcedentis quæstionis.

30. Dolus & lata culpa vasalli feudum deteriorantis quando præsumantur.

31. Levis culpæ deterioratio ad feudi privationem non sufficit. Vindicatur tamen hæc culpa Actione L. Aquiliæ, sive in factum. num 35. & 41.

32. 33. & 34. Dissoluuntur duo argumenta huic conclusioni contraria.

36. Deterioratio modica non sufficit ad feudi amissionem, sed insignis & magna ut sit, necesse est.

37. Va-

37. Vasallus ex prædio feudali multas incidens arbores fructiferas, feudo privatur. Non etiam si ex multis arboribus paucas exciderit. num. 38. Nec etiam si sylvam cæduam exciderit. num. 39. Non item si vasallo planè inutilis esset sylva incædua, nisi arbores quoque fructiferas succideret. num. 46.

40. Num vasallus ex sylvâ cæduâ etiam grandes fructiferas arbores impunè excidere possit?

42. Deterioratio magna & enormis quæ sit, Iudicis relinquitur arbitrio.

43. Priveturné feudo vasallus, si in locum arborum fructiferarum magno numero incisarum, alias substituerit arbores?

44. Vtrùm vasallo liberum sit, ex feudali sylvâ pro ædificii refectione grandes succidere arbores fructiferas? Et quid de extructione novi ædificii dicendum. num. 45.

47. Vasallus privatur feudo suo etiam emptitio, si malè in eo versatus est.

48. Vasallus plura ab eodem domino possidens prædia feudalia, si unum reddat deterius, aliud verò melius, An feudo excidat? Et quid si ab eodem domino diversa possideat feuda, & unum effecerit deterius, alterum non. num. 49.

50. Sitné vasallus feudi privatione dignus, si eas inciderit arbores, quas ipse posuit?

51. Vasallus partem rei feudalis deteriorem reddens, parte tantùm illâ privatur. Nisi deterioratio hæc particularis in alias etiam redundet feudi partes. num. 56.

52. 53. 54. & 55. Impugnantur argumenta quibus verisimiliter ostenditur, vasallum ob particularem deteriorationem toto privandum esse feudo.

57. Vasallus nimium sæviens in suos subditos, cadit feudo suo. Ampliatur licet nulla domini ad-

mon[illegible]

monitio præcesserit, num. 58. & 69. Quod tamen declara ut à num.79. usque ad num. 85. inclusivè.

58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. & 66. Recenſentur fundamenta & rationes cur vaſallus ob ſævitiam in ſubditos perdat feudum ſuum.

76. Interpretatio textus in Tit. 27. de pace tenendâ, §. quicunque lib. 2. Feud.

71. 72. 73. 74. 75. 77. & 78. Enumerantur ſpecies ſævitiæ vaſalli in ſubditos ob quas privatur feudo.

76. Operæ quas debent ſubditi dominis ſuis vel certæ ſunt, vel incertæ, gemeßne oder ungemeßne Frondienſt.

86. Subditi contra ſævientem vaſallum pro quâdam freni temperie ad dominum feudi confugere, & auxilium ipſius implorare poſſunt.

87. Poſſitné toto feudo privari vaſallus, ſi in quoſdam ſolùm ſæuierit ſubditos?

88. Vaſallus maiori ſubditorum parti denegans juſtitiæ adminiſtrationem, univerſo multatur feudo.

89. Vaſallum ob denegatam ſubditis iuſtitiæ adminiſtrationem, ne quidem ſuâ jurisdictione privandum eſſe nonnulli Doctorum arbitrantur.

90. An Vaſallus feudum amittat, ſi ædes feudales incendio perierint?

Expo-

EXPOSITIS hactenus 1.
modis amittendi feu-
dum ob culpam va-
ſalli in perſonâ vel domini, vel
eius, qui poteſtati, affectuivè
domini ſubiectus eſt, commiſ-
ſam: proximum eſt, ut agamus
de modis feudum amittendi
ex vaſalli culpâ in rebus domi-
ni commiſsâ; cuiuſmodi cul-
pa primùm eſt, ſi vaſallus do-
mini arcem, caſtrum, vicum,
aut civitatem oppugnet, per
text. *in Tit. 6. de form. fidel. vers.*
tutum, & vers. utile, Tit. 7. de
novâ form. fidel. vers. etſi conti-
gerit te rem aliquam. lib. 2. Feud.

Qui-

Quibus ex locis evincitur; contra fidelitatis juramentum agere vasallum, qui domino infert damnum in munitionibus, aliisque possessionibus ipsius. Amittit autem vasallus feudum suū, quando contra præstitum fidelitatis juramentum agit, textus est expressus *in Tit. 21. de feud. sin. culp. non amitt. in princ. lib. 1. Feud.*

NON obstat feudorum placitū in *Tit. 24. Quæ fuit prim. caus. benef. amitt. §. sed quia natura, vers. nam & sæpè deierat, lib. 2. Feud.* ubi ICtus Feudista, sæpè, ait, deierat, & beneficium nihilominus retinet: ut putà, qui beneficii portionem alienat absque domini scientiâ: beneficium quidem retinet, sed fidem promissam servare non videtur. Non inquam, id obstat: Hoc etenim enunciatum Feudistæ intelligendum est de Iure feudo-

rum

rum antiquo, quo vasallus partem feudi alienando non amittebat, vel totum feudum, vel partem alienatam, ut arguit text. *in Tit. 17. in princ. lib. 2. Feud.* Non autem feudorum Iure vasallus partem feudi absque domini consensu alienans, amittit eam partem, *Tit. 38. de vasallo qui contra Constit. Lotharij Regis benef. alienavit, lib. 2. Feud.* Vt ergò vasallus alienando partem feudi deierat, ita quoque ex Iure Feudorum novo amittit eam partem: Et vasallus omnis, qui contra præstitum fidelitatis juramentum culposè agit, feudo suo privatur.

Sed obiectare hîc quisquam posset, ICtum in *d. Tit. 24. §. sed quia, vers. nam & sæpè, lib. 2. Feud.* particulâ illâ SÆPE, videri innuere, non tantùm in subiecto illo exemplo de alienatione partis rei feudalis Iure veteri contingere, ut vasallus retineat feudum, licet contra fidelitatem egerit, sed aliâs sæpè, cùm dictio illa SÆPE frequentativæ significationis sit, Verùm quia generaliter traditum est in *d. Tit. 21. in princ. lib. 1. Feud.* quòd feudum amittat vasallus, si contra præstitam fidelitatem egerit, restringenda est particula illa SÆPE ad frequentes casus, qui in uno culpæ genere, putà in alienandâ feudi parte contingunt.

Quòd

Quòd autem exuatur feudo suo vasallus, si damnũ adferat domino feudi in possessionibus ipsius, ut si arcem castrum, vicum aut Civitatem eius oppugnet; tradunt quoque communiter Feudistæ, quos citat, & sequitur Schrad. *tr. feud. part. 9. cap. 3. num. 2.* sentiunt idem Frider. Schenck Baro *ad Tit. 5. n. 1. lib. 1. Feud.* Sonsbeck. *in comment. in usus feud. part. 12. num. 35.* Roland. à Valle, *cons. 1. num. 6. vol. 3.* Menoch. *cons. 99. n. 29. & seq. lib. 1.*

3 Sed quæstionis est, an recipienda quoque & admittenda hæc sit conclusio, si oppugnationis, sive insultus tempore dominus isthîc non fuerit, vel adfuerit quidem, sed vasallus ignoraverit illud? Feudistæ communiter affirmant, quos refert, & sequitur Henric. à Rosenth. *tr. feud. c. 10. concl. 18. in addit. ad lit. g.* tum etiam Schrad. *d. part. 9. cap. 3. num. 2. vers. quæ conclusio.*

Non impedit aientem hanc sententiam
4 text. in *d. Tit. 5. §. similiter*, ibi, vel castrum domini, sciens dominum ibi esse, *libr. 1. Feud. & Tit. 24. §. porrò si dominum*, ibi, vel vicum, in quo est. *lib. 2. Feud.* Cùm enim fidelitatis juramento contrarium sit, domini castrum, vicum, aliamvè possessionem assilire, & oppugnare, & hâc ob culpam feudum certò amittat vasallus, ut antea ostendi, existimandum

est ex

eſt ex interpretum Iuris feudorum ſententiâ, vel exempli causâ id ICtum adieciſſe, vel ſubaudiendam ibi particulam MAXIME, quaſi dixiſſet ICtus: caſtrum domini, ſciens maximè dominum ibi eſſe: Item vicum, maximè in quo eſt dominus: Vel ICtum utroque illo loco agere de culpâ vaſalli, quæ in ipſiuſmet domini perſonâ committitur, ut expoſui ſuprà. Sed in dicto *Tit. 6. §. Tutum, & §. utile, item in d. Tit. 7. §. Et ſi contigerit lib. 2. Feud. iunct. d. Tit. 21. in princ.* proponi culpam vaſalli, in domini rebus commiſſam.

Eſt & illa huius loci quæſtio, An vaſallus feudum amittat, ſi arcem, caſtrum, vicum, aut civitatem oppugnet eam, quam cum domino communem habet? Schrad. negativam amplectitur, *tr. feud. part. 9. cap. 3. n. 4.* hoc argumento, quòd Dd. communiter tradunt, pœnam ſtatutam in illum, qui alium in domo ſuâ vulnerat, non habere locum in eo, qui aliquem vulnerat eâ in domo, quam ipſe vulnerans cum vulnerato communem habet.

Verùm nihil hâc ratione motus, ſententiam contrariam veritati propiorem probare dubito nihil; Tùm quia & ſocius ſi in re communi damnum dederit, veluti ſi com-

munem servum occiderit, aut vulneraverit, tenetur socio suo ex Lege Aquiliâ, scil: pro eâ parte, pro quâ is dominus est, *l. sed si ex causâ, 47. §. 1. & ll. seqq. ff. pro socio, l. sed si communem servum 19. & l. seq. ff. ad L. Aquil.* Tùm quia socius si rei communis furtum fecerit, socio suo furti actione tenetur, *l. si socius 45. ff. de furt.* Tùm etiam quia de re totâ quod dicitur, de eius quoque parte in re etiam communi intelligendum est, *l quae de totâ, 76 in princ. ff. de rei vind. l. 3.* ubi, ut hoc sit in parte, quod in toto. *ff. pro derelicto, l. qui scit, 25. in princ. ff. de usuris, l. in ratione, 50. §. rursus, ff. ad Leg. Falcid. l. si duo 51. in fin. ff. de administr. & peric. tutor. & l. si servus eius, 82. ff. de adquir. vel amitt. hered.* Tùm denique quòd socio permissum non est, ut in re communi quid faciat, quo ea res deterior efficiatur: *l. parietem 8. & l. quidam Hiberus 13. ff. de servit. praed. urban.* Quo priori notatu digno loco Gajus ICtus, parietem, ait, qui naturali ratione communis est, alterutri vicinorum demoliendi eum, & reficiendi jus non est.

6 Non solùm autem feudo suo exuitur vasallus, si ipsemet domino in eius munitionibus, aliisvé possessionibus damnum dederit, ut si illius arcem, castrum, vicum, civitatem ipsemet oppugnaverit, sed & si alij tale aliquid

quid facienti cōsilium, aut opem præstiterit, per text. in *Tit. 6. vers. sed quia non sufficit, & Tit. seq. vers. ego iuro, & Tit. 57.* ibi, insidiisque eum clandestinis appetiverit, vel inimicis eius suas amicitias copulaverit, atque in aliis sic versatus est, ut potius inimicus quam fidelis esse credatur; *lib. 2. Feud.* Et tradunt Dd. quos refert, & sequitur Henric. à Rosenth. *in synopsi iuris feudalis, cap. 10. numero 52. edit. primâ.*

Est præterea vasalli culpa in rebus domini commissa, si vasallus rem feudalem deteriorem effecerit, & tradunt Dd. communiter, privari vasallum feudo, si illud deterius reddiderit, Schrad. *tr. feud. part. 9. cap. 6. n. 59.* Cæterùm quia conclusio hæc non expers est omninò dubitationis, in eius examen sequentia proferam. 7

Pro negativâ quæ sequuntur argumenta magnoperè militant. In feudorum libris nusquam deterioratio rei feudalis connumeratur modis amittendi feudum; verisimile ergò non videtur, quòd ob eam quoq; vasallus feudum suum amittat, cùm feudum non nisi justâ & legitimâ ex causâ amittatur, *Tit. 7. de naturâ feud. in princ. & Tit. 21. lib. 1. Feud.* 8

Huic argumēto proximum est illud: Si rei feudalis deterioratio in societatem causarū, ex quib. amittitur feudū, admittēda esset, 9

veriſimiliter eam Iuris feudorum Collectores nominatim & ſingulariter expreſſiſſent ijs locis, ubi de modis amittendi feudum tractant, cùm non minima inter cæteras, ſed admodum notabilis ea cauſa eſſet. Quia autem illius inter eas cauſas non meminerunt, probabiliter eam reiicere voluerunt. Notabilia enim quæ ſunt, & ſcitu digna videntur, ſi non ſpecialiter notentur, neglecta & reiecta intelliguntur, *l. item apud, 15. §. hoc edictum 26. ff. de iniur. l. 1. §. 2. ff. de publican. & l. Et ita 3. § 1. verſ. niſi fortè, ff. nautæ, caup. ſtab.*

10 Tertiò accedit eodem & hæc argumentatio: Feudi conceſſio eſt donatio quædam, *d. Tit. 23. ex quib. cauſ. feud. amitt. §. inprimis te illud ſcire oportet, & §. ſeq. lib. 2. Feud.* Donatio autem non niſi certis, & legitimis ex cauſis jure expreſſis revocari poteſt, *§. ſciendum eſt tamen,* ibi, certis ex cauſis, *Inſtit. de donat. l. ſive emancipatis, 17. C. de donat. l. pen.* ibi, revocare nõ poterit, niſi edoctis manifeſtiſſimis cauſis, & *Tot. Tit. C. de revocand. donat.* Neque ergò vaſallo auferri poteſt feudum, niſi ex cauſis feudorum jure expreſsè definitis. Maximè cùm ex eiſdem ferè cauſis feudum amittatur, ex quibus donatio revocatur *Tit. 24. Quæ fuit prim. cauſ. beneſ. amitt. §. prædictis modis,* ibi, Et donationes Iure perfectæ revocantur. *lib. eod. feud.*

Adhæc

Adhæc omnis privatio, vel amissio Iuris sui pœna dicitur, *l. in criminali, 5. C. de iurisd. omn. iud. l. unic. C. de his, quæ pœnæ nom. in testam. vel codicill. scribuntur, vel relinquuntur, Gl. in c. ult.* ubi Abbas, *Extr. de Iure patron.* Iason *in l. si emancipati, 9. C. de collat.* Ludolph. Schrad. *cons. 4. n. 148. & seq. vol. 1.* Et quòd pœna sit privatio feudi latè ostendit Schrad. *tr. feud. part. 2. part. 9. principal. sect. 6. n. 38.* Pœna autem locum non habet, nisi in casibus jure expressis, Novell. *de non eligendo secundo nubentes mulieres, cap. 3. cum igitur reliquum, vers. sicut enim patres, c. is qui 18. in princ. Tit. de sentent. excommunicationis, lib. 6. l. Et si quis 14. §. Divus, ff. de religios. & sumpt. fun.* Tiraquell. *in l. si unquam, 8. in verb,* revertatur, *num. 249. cum seqq. C. de revocand. donat.* Menoch. *de arbitr. iud. lib. 2. cas. 276. & de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 49. num. 1.* Cùm ergò nusquam feudorum placitis cautum sit expresse, ut ob rei feudalis deteriorationem privetur feudo suo vasallus, haud temerè illud affirmandum erit. 11

Quintò ex Iuris communis dispositione, qui damnum rei alienæ infert, ad illud resarciẽdum tenetur legis Aquiliæ, sive in factum actione, *§. capite tertio,* ibi, item in omnibus rebus, quæ animâ carent, *Inst. de Lege Aquil. & l. si servum, 27. §. si quis vestimenta, & §§. seqq. ff. ad* 12

L. Aquil. Idem quoque de Iure feudali exaudiedum est cùm eo Iure aliud receptum non sit, *Tit. 1 in princ. § strenuus autem, lib. 2. Feud.*

Non ergò ob rei feudalis deteriorationem vasallus feudo privandus, sed legis Aquiliæ, sive in factum actione, ad damnum illud resarciendum conveniendus erit, arg. *l. item apud, 15. §. hoc, edictum, 26. ff. de iniur.*

13 Sextò vasallus domino suo obligatus est ad præstandam fidelitatem, obsequium, & servitium, *Tit. 5. 6. 7. & 21. in fin. libr. 2. Feud.* Quæ tria cum pręstat & exhibet domino suo vasallus, nō videtur feudi privatione dignus, licet rem feudalem effecerit deteriorem, maximè cùm deteriorationis illius nomine legis Aquiliæ, sive in factum actione, (ut dixi) conveniri possit.

14 Postremò neganti huic sententiæ inhæret Iulius Clarus *lib. 4. sentent. quæst. 56.* ubi disertè scribit, quòd nunquam sibi placuerit communis Dd. conclusio, quâ volunt, quòd vasallus feudo suo ob deteriorationem rei feudalis privetur.

15 Et certè negativæ nihil decerpit argumentum ab Emphyteusi ad Feudum, Emphyteu-

phyteuta ob rei emphyteuticæ deteriorationem amittit jus ſuum emphyteuticum, Novell. *120. cap. 8. & Auth. qui rem, C. de SS. Eccleſ.* Quamvis autem argumentum ab emphyteuſi in Iure noſtro ſit validum, ut oſtendit Everhard. *in Topic. legal. in loco ab emphyteuſi ad feudum*, id tamen admittendum non eſt, ſi aliqua diverſitatis ratio adpareat, ut *dicto loco num. 9.* docet idem Everhard. Sed ratio diverſitatis conſiſtit in eo, quòd emphyteuta meliorem tenetur reddere emphyteuticam rem, ut abundè arguit dictio EMPHYTEVSIS, quæ græca eſt, & ſignificat idem quod inſitio, & implantatio. Vnde convincitur, quòd emphyteuta fundum emphyteuticum per inſitionem, & implantationem tenetur reddere meliorem, non deteriorem, Molinæ. *in conſuetud. Pariſ. Tit. 1. §. 1. gl. 5. num. 80.* Sichard. *ad Rubr. Cod. de Iure emphyt. numero 4.* Weſemb. Heig. & Ioann. Borcholt. *ad §. adeò autem, Inſt. de locat. & conduct.* Idem Borcholt. in *tract. feud. cap. 5. num. 2. & 6.* ubi alios ſequutus ſcribit, quòd ſub lege meliorationis prædium in emphyteuſin detur, hâc igitur lege non ſervatâ, meritò ipſe emphyteuta privatur emphyteuſi ſuâ, ſi deterius fecerit emphyteuticum prædium.

16 Nihil quoque neganti obstat conclusioni, quòd conductor expelli potest, si malè in re locatâ versatus sit, *l. 3. C. de locato, & Auth. qui rem, C. de SS. Eccles.* Minus enim juris conductor habet in re conductâ, quàm vasallus in feudali prædio. Vasallus possidet rem feudalem, *Tit. 2. §. 1. Tit. 3. Tit. 12. lib. 1. Feud. Tit. 8. §. ult. lib. 2. Feud.* Conductor verò non possidet rem conductam *l. officium. 9. ff. de rei vind. §. possidere autem, Instit. de interdict.* vasallus instar domini in re feudali jus habet vindicabile, *Tit. 8. §. rei autem, lib. 2 Feud.* Conductor verò in re conductâ non item, id quod expeditum est, cùm vindicatio nemini competat, nisi domino, vel quasi domino.

17 Non imminuit etiã negans pronunciatum textus in *Tit. 8. de investiturâ, de re alienâ factâ, §. è contra autem, lib. 2. Feud.* Etsi enim ICtus Feudista eo loco dicat, quòd vasallus feudi conditionem deteriorem facere non possit, tamẽ necessariò inde nõ potest inferri, quòd vasallus, si fecerit deteriorem rei feudalis conditionem, ipso feudo privari debeat; Tùm quia ICtus dicto loco illud ne verbo quidẽ indicat, sed ostẽdit, si vasallus servitutem imposuerit prædio feudali, finito quâlibet ex causâ feudo, illud ad dominum reverti à servitute omninò liberum: cùm feudi, id

di, id eſt prædii feudalis conditionem in præjudicium domini deteriorem facere non poſſit vaſallus: Tùm etiam quia de pupillo quoque dicitur, quòd abſque tutoris authoritate conditionem ſuam deteriorem facere non poſſit, §. *1. Inſtit. de author. tut.* Perperàm tamen ex eo infertur, quòd ſi fecerit conditionem ſuam deteriorem, re ſuâ eam ob cauſam privetur: Tùm poſtremò, quia licet intelligamus Feudiſtæ ſententiam illam non modò de ſervitute prædio feudali impoſitâ, ſed generaliter de quâvis prædii feudalis conditione, haud tamen officit neganti conclusioni, ut quæ non eſt de feudi deterioratione in conditione, ſive qualitate rei, ſed re ipsâ feudali.

Denique nihil impedit negans illud pronunciatum textus in *Tit. 27. de pace tenendâ, §. quicunque Advocatiam, lib. 2. Feud.* Vbi Frider. Imp. ſcribit, ſi quis Advocatiam ſuam vel aliquod aliud beneficium inornatè, ſiue (ut Cujac. & Hotom. legunt) inordinatè tractaverit, tàm Advocatiâ, quàm beneficio ſuo exuatur. Etſi enim BENEFICII appellatione in feudorum libris plerunque ſignificetur feudum, *Tit. 1. §. ſciendū eſt, Tit. 52. de feudi alien. per Loth. §. comperimus. lib. 2. Feud.* attamen in *d. Tit. 27. §. quicunque Advocatiam,* 18

S 5 bene-

beneficij nomen non denotat feudum, sed officium quoddam, sive negocii cuiusdam publici procurationem quandam designat, ut ibidem rectè tradit Andr. de Isern. *n. 34.* & Matth. de Afflict. *n. 7.* significat ergò dictio ADVOCATIA ibidem negocij alicuius publici Ecclesiastici vel secularis procurationem, putà defensionem, judicationem, consultationem à superiore mandatam, quemadmodum etiam ostendit Hotom. *dicto loco*, & in *Libello de Verbis feudalibus*, in voce ADVOCATIA, & adparet ex *c. in quibusdam, Extr. de pœn. & can. salvator. vers. in nomine verò*, ibi, defensoris nomine advocatum, *caus. 1. quæst. 3. c. 2. Tit. de reb. Eccles. non alien. libr. 6. c. Clerici & c. præterea, Extr. de Iure patron. & c. in singulis, in fin. Extr. de stat. monach.* Quia autem ADVOCATIA dicto loco significat officium aliquod, probabile est, ibidem etiam BENEFICII nomine non feudum, sed officium aliquod in negocio publico denotari: siquidem ibi conjunguntur Advocatiæ & beneficij nomina, & quidem his verbis: Advocatia vel aliquod aliud beneficium, dictiones ALIQUOD ALIUD, similitudinem, sive aliam similem rem denotant, *Gl. in l. si fugitiui 3.* ibi, aut quâ-

quâlibet aliâ, ubi Dec. *n. 54. C. de serv. fugitiv* Menoch. *cons. 183. n. 19. & cons. 200 n. 2. & 3. lib. 2.* Sic alibi etiã ut in *Tit. 40. de capit. Corradi, §. ult.* ibi, Ecclesiasticũ beneficiũ, *lib. 2. Feud.* per beneficiũ Ecclesiasticũ designatur nõ feudum, sed officium Ecclesiasticũ, ut ibidem docent Andr. de Isern. & Frider. Schenck, & ostendi in Tractatu meo *de qualitate, & differentiâ feudorum cap. 2. num. 3.*

Non debet cuiquam mirum videri, quòd in dict. *Tit. 27. de pace tenendâ, §. quicunque advocatiam*, BENEFICIVM non feudum, sed officium aliquod significari dixi. Nam titulus ille ferè totus, paucis exceptis, tractat materiam à re feudali alienam, ut etiã agnoscit Frideric. Schenck ad Rubr. tituli illius. Non displicet tamen quòd Alvarotus dicto loco BENEFICIVM, de quo ibi agitur, annexum habere feudũ affirmat. Solet enim officium publicum ita cõmitti, ut pro eo pręstando feudum concedatur. Sic Advocatia per se feudum non est, potest tamen pro ipsâ Advocatiâ, id est patrocinio dari alicui feudum, ut post alios tradit Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 4. concl. 72. n. 1.* Et Guardia, item Gastaldia per se non sunt feuda, pro illis tamen mercedis nomine feudum concedi solet, *Tit. 2. lib. 1. Feud.* 19

Quòd

Quòd si eiusmodi vasallus, cui pro officio quodam mercedis loco prædia in feudum sunt data, inordinatè tractaverit tale officiū, quod annexum habet feudum, privatur isthoc officio suo, per text. in *d. §. quicunque Advocatiam*, privatur item feudo suo, licet illud non inordinatè tractaverit, sed quia officio fuit annexum feudum.

Ex his omnibus satis superque adparet ex textu *d. §. quicunque Aduocatiam*, perperàm astrui, vasallum exui feudo suo, si prædium feudale effecerit deterius.

20 Cæterùm etsi prædicta patrocinium præstare videantur neganti pronunciato præclarum, nihil tamen dubito communi Dd. aienti opinioni meum quoque calculum addere, & quidem inprimis hoc fundamento: Quando vasallus contra præstitum fidelitatis juramentum quid agit, feudo suo privari potest, textus est expressus in *dict. Tit. 21. de feud. sin. culp. non amitt. lib. 1. Feud. & Tit. 6. in fin.* ibi, si beneficio vult dignus videri, *lib. 2. Feud.* Sed vasallus quando domini sui possessionibus, id est prædiis propriis, damnum aliquod infert, contra præstitum fidelitatis juramentum agit, *d. tit. 6. de form. fidel. vers. utile, iunct. vers. sed quia non sufficit, lib. 2. Feud.* Hanc igitur ob causam feudo suo privari potest.

Nec

Nec obſtat, quòd citato jam loco poſſeſſionis tantùm ſit mentio, quodque poſſeſſio rei feudalis non ad dominum, ſed ad vaſallum pertinet, *Tit. 8. §. ult. lib. 2. Feud.* Verbo enim POSSESSIONIBVS in *d. tit. 6. §. ult. lib. 2. Feud.* ICtus non ſignificat poſſeſſionem ita propriè dictam, ſivè ipſam rei detentionem, ſivè Ius detinendi rem, *ut in l. 1. in princ. §. 1. & §. 5. ff. de adquir. poſſ. l. ab hoſtibus 15. §. ult.* ibi, poſſeſſoris detentio, *ff. ex quib. cauſ. maior.* Sed metonymicè ipſa poſſeſſionis ſubiecta prædia, ad dominum pertinentia. Loquitur enim ICtus Feudiſta de poſſeſſionum damno, quod non ipſi Iuri detinendi, ſed prædiis infertur. Sic aliâs ſæpè POSSESSIONIS nomen in jure noſtro agrum, fundum, ſive prædium quodlibet ſignificat *l. pen. ff. de alienat. iudic. mutand. cauſ. fact. l. 5. §. item Prætor, ff. de reb. eor. qui ſub tutel. vel cura ſunt, ſine decret. non alien. l. 3. ff. de varijs & extraord. cognit. l. Pannonius, 86. in fin. ff. de adquir. vel omitt. hered. l. quæſitum 12. ff. de inſtruct. vel inſtrum. legat. l. ſi ex eâ pecuniâ 6. C. de rei vind. l. 2. C. de probat. l. ſi propter fructus, 8. & l. ult. C. de compenſat.*

Cùm ergò prædia feudalia proprietatis Iure non ad vaſallum, ſed ad dominum feudi pertineant, *Tit. 23. ex quib. cauſ. feud. amitt. §. ult.* ibi, proprietas quidem rei immobilis bene- 21

ficiatæ

ficiatæ penes dominum remaneat, *lib. 2. Feud.* consequēs ei est, privari vasallum feudo suo, si prædio feudali damnum intulerit, *d. Tit. 6. vers. utile. junct. vers. sed quia, lib. eod. Feud.*

22 Huic argumento rectè adjungi potest & hæc ratio, quòd vasallus feudo suo privatur, si sciverit, quempiam grāde damnum patrimonio domini sui moliri, nec tamen de eo certioraverit dominum suum, textus est in *Tit. 24. Quæ sit prima causa benef. amitt. § præterea vasallus, lib. 2. Feud.* Multò magis igitur feudo suo exui debet vasallus, si ipsemet grandem jacturam patrimonio domini moliatur. Major enim est culpa in committendo, quàm in omittendo, Gl. *in l. mora ff. solut. matrim.* Iacobin. de S. Georgio *tr. de Roydis, seu operis, 46. circa finem.*

23 Adhæc vasallus, qui feudum suum inconsulto domino alienavit, ideò Iure feudi privatur, quòd amplius ex fructib. alienati prædij feudalis domino servitia præstare non valet, *Tit. 52. de probib. feud. alien. per Lothar. & Tit. 55. de probib. feud. alien. per Frider. in princ.* ibi, unde debita servitia amittebant, *lib. secundo Feud.* Eadem hæc ratio militat quoque in vasallo, qui rem feudalem ita deterioravit, ut ex fructibus prædii feudalis

amplius

amplius non possit servitia domino præstare; ut si glandiferam sylvam, vel preciosum hortum pyris, pomis, aliisque arborib. fructiferis consitum exciderit, aut feracem vineam extirpaverit, vel agrum fertilem incultum reliquerit, ac sterilem fieri permiserit, argument. text. in *l. fructus 7. §. si fundum viro 12.* ibi, si minus, quasi deteriorem fundum fecerit, maritus tenebitur *ff. solut. matrim. l. si cuius rei, 13. §. fructuarius causam, ff. de usufructu, l. Et eleganter 7. §. non solùm 3.* ibi, vel ædificia diruit, arbores excidit, vel extirpavit, *ff. de dolo malo, & l. in fraudem 45. §. pen. ff. de Iur. Fisci.* Iason alios sequutus in *d. l. fructus 7. §. si fundum, num. 2. & 3. vers. circa secundā ff. solut. matrim.* Matthæ. de afflict. *decis. 265. n. 72. & seqq.* Roland. à Valle *cons. 18. numero 11. & seqq. vol. 3.* Ioann. Borcholt. *de feud. capite 8. num. 129.*

Denique affirmativam hanc amplectuntur præter alios Hartman. Hartmanni ab Eppingen *lib. pract. observat. Tit. 54. de feud. observat. 36.* Wesemb. *de feud. cap. 15. num. 6.* Borcholt. *de feud. cap. 8. num. 129. & seq.* Vulteius *libr. 1. de feud. capite 11. numero 39. &* plerique alii, quos longâ serie recensent, & sequuntur Schrader. *tract. feud. part. 9. capite 6. numero 59.* & Henric. à Rosenthal 24

tr. feud.

tr. feud. cap. 10. concl. 33. in addit. sub lit. A. sed argumenta ipsorum, quib. adducti huic inhærent sententiæ, parum, ut suprà ostendi ponderis habent, cuiusmodi sunt, quòd emphyteuta deteriorando rem emphyteuticam, amittat emphyteusin; quòd item conductor, qui malè in re conductâ versatur, expelli possit; quodque vasallus feudi conditionem deteriorem facere nequeat: quòd item quicunque Advocatiam suam, vel aliquod aliud beneficium inordinatè tractaverit, tàm Advocatiâ, quàm beneficio exuatur.

25 Quibus rationibus Sonsbeck, *in comment. in usus feud. part. 12. n. 67.* addit quoque argumentum ab usufructuario petitum. At licet Dd. communis sit cóclusio, usufructuarium ob prædii fructuarii deteriorationem privari usufructu, ut alios sequutus tradit Ioann. del Castillo *tr. de usufructu, cap. 21. num. 9. & seqq.* Quia tamen non pauci ab hâc dissentiunt opinione, quos idem Ioann. del Castillo refert dicto loco, & textus in *l. 1. §. utilius autem, & §. seq. ff. usufructuarius quemadmodum caveat,* contrariam suadere videtur sententiam; certè argumentum hoc ab usufructuario deductum non satis munit affirmativam; cùm incertum, per æquè incertum haud rectè probetur.

betur. Inhærendum igitur rationibus, quas ego pro aiente, eoque communi pronunciato adduxi.

Cui non obstant argumenta pro negante opinione suprà in initio proposita. Quatuor enim priora argumenta ideò non infringunt aientem sententiam, quòd licet deterioratio prædij feudalis non expresse, & nominatim connumeretur causis amittendi feudum, quia tamen Authores Iuris feudorum haud obscurè ostendunt, quòd vasallus absque periculo amissionis feudi non possit abuti prædijs feudalibus, damnum ipsis inferendo perindè est, ac si nominatim & expressè causis amittendi feudũ ipsam quoq; deterioratione adposuissent; Expressum quippe in Iuris dispositione & illud dicitur, quod naturaliter verbis continetur, eorumque significatui inest, sive ex ratione ac mente legis colligitur, *l. nomini & rei, 6. §. verbum ex legib. ff. de verb. signif. c. intelligentia, c. praterea Extr. d.t. Gl. in c. 1. de temporib. ordinationum, lib. 6. & in c. si postquã 33. in verb.* mente. *Tit. de elect. in 6.* Ang. *in Auth. sed cum testator, num. 2. C. ad L. Falcid.* Menoch. *cons. 235. num. 41. lib. 3.* Cravett. *cons. 589. n. 11. cons. 659. num. 3. cons. 811. n. 5. cons. 916. n. 8. cons. 965. num. 18.* 26

27 Quintum argumentum similiter nihil decerpit aienti pronunciato, non enim Iure

T nostro

nostro rarum est, ut quis è prædio alieno, quod jure fruendi possidet expellatur ob illius deteriorationem, atque insuper damni illius nomine teneatur, *Novell. 120. c. 8. & Auth. qui rem, C. de SS. Eccles.*

Argumentum sextum ideò negocium hîc facessit nullum, quòd vasallus deteriorando prædia feudalia, promissæ & debitæ fidelitati neutiquam satisfacit, sicuti arguit disertè fidelitatis forma *Tit. 6. vers. utile, lib. 2. Feud.*

28 Quod denique attinet Iulii Clari authoritatem, licet illa suam meritò obtineat laudem, ubi legibus, aut earum rationi ac menti non adversatur; quia tamen hîc Iuri feudali, & communi, receptæque Feudistarum conclusioni contraria reperitur, haud tutò ipsi adstipulari possumus.

29 Communis autem conclusio hæc non ita simpliciter, & generaliter admittenda, sed deteriorationis causa, item quantitas, & qualitas cumprimis hîc consideranda est. Non potest vasallus feudo suo privari ob rei feudalis deteriorationem, nisi dolus aut lata culpa ipsius arguatur, cùm absque dolo, vel culpâ latâ vasallus non amittat feudum, text. est in *Tit. 21. de feudo sine culpâ non amitt. & Tit. 22. §. sancimus,* ibi, nisi convicta culpa, *libr. 1. Feudor. & Tit. 22. de milite vasallo, qui contumax*

est, in

est, in princ. ibi, dicendo eum in culpam cecidisse, & Tit. 24. *Quæ fuit prim. cauſ. beneſ. amitt. §. præterea ſi vaſallus*, ibi, quòd ſi non fecerit, doloque vel negligentiâ ſuâ, vel fraude celaverit, & Tit. 52. *de prohibit. feud. alien. per Loth. §. ult. lib. 2. Feud.*

Sic emphyteuta ob deteriorationem rei emphyteuticæ eatenus jure ſuo privatur, quatenus ipſius dolus vel culpa lata deprehenditur, Mynſing. *centur. 6 obſerv. 86. num. 9.* & Hartman. Piſtor. *lib. 1. quæſt. iur. quæſt. 28. n. 4.* confert text. *in l. ſi ut certò, 5. §. nunc videndum, ff. commodati, & l. contractus 23. ff. de Reg. Iur.*

Dolus autem & lata culpa vaſalli præſu- 30
muntur ex eo, quòd expreſsè juramento ſuo fidelitatis promiſit, quòd domini patrimonio nullum inferre damnum velit, ſuæ tamen promiſſioni huic contravenit, per ea, quæ tradit Maſcard. *de probat. vol. 1. concl. 531. n. 47. & ſeqq.* Inprimis verò dolus & lata culpa vaſalli arguuntur, ſi à Domino feudi admonitus, ut deſiſteret à deteriorando, ipſe contemnens admonitionem, à damnificandâ re feudali non abſtineret, arg. text. *in l. ait Prætor. 10. §. ſi quis particeps. 3. ff. quæ in fraud. credit. l. virilis 8. §. ult. ff. de legat. præſt. l. ſi fundus, 17. C. de rei vind.* Hartm. Piſtor. *d. quæſt. 28. n. 5.* Ritterſ. *partit. feudal. lib. 2. cap. 5. num. 65.*

31 Quid verò ſi non dolus vel lata culpa vaſalli, ſed eius tantùm culpa levis probetur? Hîc diſſentientes ſeſe offerunt Dd. opiniones. Quidam levis quoque culpæ deteriorationem ad feudi privationem ſufficere autumant, Iaſ. *in prælud. feudor. n. 68. in fin.* Nicol. Mozz. *tr. de feud. cap. Ex quib. cauſ. feud. amitt. & finiatur, num. 76.* Roland. à Valle *conſ. 49. num. 21. & 22. vol. 2.* Burſat. *conſ. 91. n. 3. vol. 1.* Ioann. Schneidevv. *tr. feud. cap. 8. part. 1. num. 32. limit. 3.* Menoch. *de arbitr. Iud. cent. 2. caſ. 78. num. 6.*

Aliqui verò levem vaſalli culpam in deteriorandâ re feudali non eſſe cauſam ſufficientem privandi vaſallum feudo, judicant, Schrader. *tr. feud. part. 9. cap. 6. n. 68.* & Weſemb. *conſ. 57. num. 15.*

Atque hanc poſteriorem opinionem Iuri feudorum conſonam puto; Tùm quia ut locus ſit privationi ob factum vaſalli, dolus ipſius requiritur, vel culpa lata, *Tit. 24. quæ fuit prima cauſa benef. amitt. §. præterea, verſ. quod ſi non fecerit, & Tit. 52. de prohib. feudi alien. per Loth. lib. 2. Feud.* Tùm etiam quia privatio feudi eſt pœna quædam odioſa, non ergò ob culpam levem privari ſuo feudo vaſallus debet, arg. *l. in lege 7. in princ. ff. ad L. Cornel. de ſicar.* confert. Bald. *conſ. 17. n. 2. circa fin. lib. 1. conſiliorum.*

Non

Non obſtat, quòd ex ſuâ etiam culpâ, & negligentiâ vaſallus feudum amittere dicitur in *Tit. 21. de feudo ſine culpâ non amitt. libr. 1. Feud. & in d. Tit. 24, §. præterea*, ibi, doloque vel negligentiâ. Priori enim loco per CVLPAM ſignificatur vaſalli dolus, & lata culpa, ut quæ vaſalli ingratitudinem arguit, *Tit. 23. ex quib. cauſ. feud. amitt. in princ. verſ. ſi quis enim dixerit, & verſ. ſeq.* ibi, egregiæ ingratitudinis, & *Tit. ſeq. in princ.* ibi, tanquam ingratus, & *§. 1.* ibi, alia ingratitudo, *lib. 2. Feud.* Poſteriori loco NEGLIGENTIÆ nomen latam denotare culpam, ex eo convincitur, quòd ibi dolus, negligentia & fraus coniunguntur: & quidem inter dolum & fraudem negligentia interponitur. 32

Nihil quoque concluſioni huic obſiſtit, quòd ex Dd. communi ſententiâ Emphyteuta propter culpam quoque levem re emphyteuticâ deterioratâ, Iure emphyteutico privatur, Mynſing. *cent. 6. obſervat. 86. n. penult.* Hartm. Piſtor. *d. quæſt. 28. num. 4. lib. 1.* & alij quos citat Roſenth. *tract. feud. cap. 10. concl. 33. in addit. ſub lit. d.* 33

Cui & illud adjungendum, quòd nullo certo Iure oſtendi poteſt, Emphyteutam privari Iure emphyteutico ob deteriorationem rei emphyteuticæ levi culpâ factam. 34

Vasallus enim expressè & specialiter fidelitatis juramento promittit, se nullum velle damnum inferre domini sui possessionibus sive prædiis, *Tit. 6. de formâ fidelit. §. utile, ubi Feudistæ, lib. 2. Feud.* quo juramento non est adstrictus Emphyteuta. Vnde ob diversitatem hanc rationis argumentum ab Emphyteutâ hîc non procedit, per tradita Everhardi in *Topic. legalib. in loco ab Emphyteusi ad feudum, n. 9.*

85 Etsi verò vasallus feudo suo non privetur ob rei feudalis deteriorationem ex levi culpâ profectam, haud tamen ipsius culpa hæc inulta manet, cùm dominus feudi Legis Aquiliæ, sive in factum actione ad resarciendum damnum illud convenire ipsum possit. *§. capite tertio, Inst. de lege Aquil. l. item apud 15. §. hoc edictum 26. & l. si servus 27. §. si quis & §§. seqq. ff. d. t. junct. text. Tit. 1. §. strenu⁹. lib. 2. Feud.* Henr. à Rosenth. *tr. feud. cap. 10. concl. 33. n. 33.*

86 Quantitatem deteriorationis quod attinet, non sufficit ad feudi amissionem deterioratio modica, sed insignis, magna, & grandis ut sit, necesse est, per text. *in Tit. 23. Ex quibus caus. feud. amitt. vers. non enim ad hoc sufficit*, ibi, egregiæ ingratitudinis causæ, & *Tit. seq. §. præterea*, ibi, patrimonij grandem jacturam, & *§. item si delator*, ibi, grave dispendium, *§. denique*,

nique, *verſ. ſi verò*, ibi, graviter deliquerit, vel grave quid commiſit, item ibi, vel aliud grave crimen, *lib. 2. Feud.* Confert text. *in l. 4.* ibi, ne propter ſatis minimam, *ff. de in integr. reſtit.* Facit quoque huc argumentum ab Emphyteutâ ductum, qui non privatur Iure ſuo emphyteutico ob deteriorationem, niſi ea fuerit inſignis, & magna, ut poſt alios ſcribunt Hartm. Piſtor. *lib. 1. quæſt. Iur. quæſt. 28. n. 4.* Ioann. Borcholt. *de feud. cap. 3. n. 33.* Menoch. *de arbitr. iud. caſu 78. n. 41.* Mynſing. *cent. 6. obſ. 86. n. 4.* Et feudum non amitti ob rei feudalis deteriorationem, niſi ea ſit inſignis, magna & notabilis, tradunt, quos citant, & ſequuntur Schrad. *tr. feud. part. 9. cap. 6. n. 66.* Henric. à Roſenth. *tr. eod. c. 10. concl. 33. in addit. ſub lit. B.*

Si ergò vaſallus multas arbores fructiferas, putà ex feudali ſylvâ quercus, aut fagos glandiferas, ex pomario feudali pomos, aut pyros fœcundas & feraces dolo, aut latâ culpâ incidere auſus fuerit, privari ſuo poteſt feudo, arg. text. *in l. ſi cuius 13. §. fructuarius cauſam 4.* ibi, non debet arbores fructiferas excidere, *ff. de uſufruct. l. Et eleganter 7. §. non ſolũ 3.* ibi, arbores excidit, vel extirpavit, *ff. de dolo malo, l. in fraudẽ 45. §. pen.* ibi, cęteraſq; arbores pomiferas cędere, *ff. de Iure Fiſci, l. fructus 7. §.* 37

fundum 12. ff. solut. matrim. l. Et si non 8. §. venit, ff. comm. divid. l. denique 13. §. si ex socijs, ff. quod vi aut clam. Quibus ex textibus intelligimus, quòd fructuarius, cui similis est vasallus, si ex prædio fructuario, vel conductor ex conducto prædio, vel socius ex communi prædio, fructiferas exciderit arbores, ob id quidem conveniri actione competente, non autem jure suo privari possit: At si aliquis ipsorum, putà usufructuarius hâc lege & modo acceperit utendum prædium, ne ex eo fœcundas & fructiferas excideret arbores, privari potest jure suo, si contravenerit præscriptæ huic legi, §. *finitur*, ibi, & non utendo per modum, *Instit. de usufruct.* Vasallus autem fidelitatis juramento promittere solet, ac tenetur, quòd nullum prædiis domini sui damnum inferre velit. *Tit. 6. vers. utile lib. 2. Feud.* Vnde sequitur, si fructiferas arbores multas exciderit ex feudali prædio, amittat feudum suum: Id quod tradunt etiam Feudistæ, quos referunt, & sequuntur Schrad, *tr. feud. part. 9. cap. 6. num. 64. & seqq.* & Henric. à Rosenth. *tr. eod. cap. 10. concl. 33. in addit. sub lit. E.*

38 Si verò ex multis & innumeris arboribus fructiferis paucas, putà duas, aut tres exciderit vasallus, feudali re magnâ ob id privandus non est, cùm deterioratio isthæc respectu

magni

magni feudi non posset dici enormis, magna & insignis, per tradita Iasonis, in simili de Emphyteutâ in *l. divortio 8. §. si fundum, num. 4. in fin. vers. istam communem, ff. solut. matrim. & cons. 17. num. 2. vol. 1.* Rolandi à Valle *cons. 49. num. 19. vers. sed præmissis. vol. 2.* Pauli Pici *in repetit. l. Titiæ cum testamento, 34. §. Titia cum nuberet 7. num. 120. in fin. ff. de legat. 2.* Corbuli *tr. de Iure emphyteut. cap. 13. n. 24.* Henrici à Rosenth. *tr. feud. cap. 10. concl. 33. n. 4. in fin.*

Sylvam quoque cæduam, ut quæ ex stirpibus, sive radicibus renascitur, *l. sylva cædua. 30. in princ. ff. de Verb. sign.* potest vasallus licitè excidere, arg. *l. ex sylvâ 10. & l. seq. l. si cuius 13. §. fructuarius, l. absente 48. ff. de usufruct. l. fructus 7. §. si fundum 12. ff. solut. matrim.* 39

Quid verò si in sylvâ feudali cæduâ, sint etiam grandes fructiferæ arbores, numquid eas unà cum cæduis lignis impunè excidere potest vasallus? Dicendum videtur, quod non, argumento usufructuarii, qui cæduâ ex sylvâ grandes arbores cædere non potest, *l. sed si grandes 11. ff. de usufruct.* Sed veram iudicarem hanc sententiam, si magno numero succiderentur eiusmodi arbores, atque ita deterioratio fuerit enormis, magna & insignis, per ea quæ antea dicta sunt. 40

Idem sentirem quoque in casu, quo pars

feudi minima in arboribus fructiferis conſiſtit, cùm iniquum fuerit, & contra proportionem, vaſallum ob paucarum arborum inciſionem feudo ſuo privari, Henric. à Roſenth. *d. cap. 10. concl. 33. n. 5.*

41 Etſi verò non amittat vaſallus feudum ſuum ob modicam deteriorationem feudi, eius tamen nomine legis Aquiliæ, ſive in factum actione tenetur, per text. in *l. 1. l. cadere 5. §. 1. l. furtim, 7. §. 2. & l. pen. ff. arbor. furtim caſarum.*

42 Quæ autem magna, enormis, ſive inſignis ſit deterioratio, Iudicis arbitrio committendum eſt, Menoch. *lib. 2. de arbitr. iud. cent. 1. caſ. 78. n. 4. & ſeqq.*

43 Cæterùm quæſtionis eſt, An & eo caſu vaſall' ſuo privetur feudo, quo in locum fructiferarum arborum magno numero inciſarum, alias ſubſtituerit arbores? Paul. Caſtrens. Alex. & Iaſon negant *in d. l. divortio 8. §. ſi fundum, ff. ſolut. matrim.* quos ſequitur Schrad. *d. part. 9. cap. 6. num. 71.* tradit idem Schneidevv. *part. 8. cap. 1. num. 35.* At Tiraquell. *de retract. conuent. §. 3. Gl. 1. & vn. num. 26.* & Corbulus *tr. de Iure emphyteut.* de emphyteuſi loquentes, contrarium ſentire videntur. Diſertè etiam de feudo idem ſcribit Henric. à Roſenth. *tr. feud. cap. 10. concl. 33. num. 4.*

num. 4. cui aſſentiri non dubito in fructiferis arboribus, quæ tardè admodum creſcunt, & ſerò ad frugem perveniunt, ut ſunt quercus, caſtaneæ, & fagi; Tùm quia arbores annorum multitudinem exigentes, donec fructus proferant, inciſarum vice fungi non intelliguntur, per tradita Pinel. *ad l. 1. part. 2. n. 59. C. de bon. matern.* & Tiraquelli *de retr. cõuent. §. 3. gl. vn. d. n. 26.* Tùm etiam quia arbores fructiferæ vetuſtiores adhuc vivaces, multò ſunt fœcundiores, fructuſque adferunt ſuaviores, & meliores, quàm juniores, Tiraquell. *de retr. convent. §. 3. gl. 1. n. 26.*

Eſt & illa huius loci quæſtio non inelegans, ſitné liberum vaſallo ex feudali ſylvâ pro ædificij refectione grandes ſuccidere arbores fructiferas? Aiens opinio admittenda videtur duobus concurrentibus, quorum unum, ſi illa ædificii refectio neceſſaria fuerit; Alterum, ſi non nimis magna ſylvæ feudalis devaſtatio inde ſequatur, argumento text. *in l. ex ſylua 10.* ibi, ex non cæduâ in uineam ſumpturum, dum ne fundum deteriorem faciat, *& l. arboribus 12. in princ.* ibi, quantum ad villæ refectionem, item ibi, aliudvè quid ædificio neceſſarium, *ff. de uſufr.* Atque hâc opinionẽ amplecti videtur Gloſſ. 44

in d.

in d.l.divortio 8. §.*ſi fundum,in verbo* tenebitur, *in fin.ff.ſolut.matrim.* Probant eandem Alex. Bald.& Aretin.ibidem. Paris item de Puteo *de feudi redintegratione cap. 46.num.9.& 10.* Paulus Picus à monte Pico *in d.l.Titia cum teſtamento 34.* §.*Titia 7.num. 117.& 118.ff.de legat.2.* Tiraquell.tamen *de retract. convent.* §.*3. Gl.1. & vn.num.29.* de eâ concluſione ſubdubitare videtur; Sed ille textus (ne fallaris) loquitur de arboribus evulſis,& vi ventorum deiectis. Verùm licet textus *d.l. arborib.12. ff.de uſufruct.* ſtatim in principio agat de evulſis ſolùm & vi ventorum deiectis arboribus: Attamen ſequenti in verſ. *materiam tamen,* textus de ſuccedendis arboribus planè generalis proponitur, his verbis: Materiam tamen ipſum ſuccidere, quantum ad villæ refectionem putat poſſe. Id quod animadvertit quoque poſt Aretinum, quem citat Paul. Picus *in d.*§.*Titia,n.117.*

45 Sed quod de ædificii refectione modò diximus, An etiam de extructione ædificii novi exaudiendum ſit, quæri poteſt? Paul.Picus *in d.*§.*Titia,n.118.verſ.ſecundò debet intelligi,* negat,hoc argumento,quòd text,in *d.l.arboribus 12.in princ.verſ. materiam tamen. ff.de uſufruct.* nominatim & ſpecialiter de villæ refectione loquatur, Et de refectione villæ Dd.

ple-

plerique antea citati idem ſentiunt ad *l. divortio 8. §. ſi fundum, ff. ſolut. matrim.*

Cæterùm quod de refectione domus eſt dictum, non injuriâ accipiendum quoque de novi ædificii extructione, ſi neceſſitas exigat, ut vaſallus novum extruat ædificium, & non nimium devaſtetur ſylva feudalis, per generalem textum in *d. l. arboribus 12. verſ. materiam*, ibi, aliudvé quid ædificio neceſſarium, *ff. de uſufruct.* confert text. in *d. l. ex ſylvâ 10.* ibi, ex non cæduâ in vineam ſumpturum. *ff. d. t.* Confirmat hanc ſententiã authoritas Gloſſæ in *d. l. divortio 8. §. in fundum, in verb.* tenebitur, in fin. ibi, niſi ad neceſſitatem, *ff. ſolut. matrim.* Tradit idem expreſsè Henric. à Roſenth. *d. cap. 10. concl. 33. n. 12.* Tuetur eandem hanc concluſionem notoria Germaniæ conſuetudo.

Quid verò ſi vaſallo planè inutilis eſſet ſylva incædua, niſi arbores quoque grandes ſuccideret, putà abietes, ſive pinus, itemque fraxinos, & ornos, numquid integrum ipſi eſſet, eiuſmodi excidere arbores, eaſque aut vendere, aut proprium in uſum vertere? Affirmative inhærendum judico, per textum elegantem *in l. pen. in princ. ff. de uſu & habit.* Accedit, quòd diſpoſitio quælibet intelligi ita debet, ne ſit inutilis, *l. quoties 12. ff. de reb. dub.* 45

dub.

dub. Denique confert huc, quòd rei feudalis fructus, commodum, & utilitas ad vasallum pertinet, *Tit. 23. §. ult. vers. usus fructus lib. 2. Feud.* Cùm ergò prædictarum arborum in feudali sylvâ nullus alius sit usus, quàm in abutendo ad comburendum, vel mechanicum opificium, potest eas vasallus licitè succidere, ac vendere, aut proprium in usum vertere. His rationibus adiungenda est quoque authoritas Alberici in *d. l. pen. ff. de usu & habit.* Azonis ad eundem *Tit. Instit. de usu & habit. vers. instituitur autem,* & Tiraquelli *de retract. convent. §. 3. gl. 1. & unic. n. 30.*

47 In quæstionem vocatur & illud, An vasallus ob rei feudalis enormē deteriorationem feudo privetur, si illud pecuniâ sit emptum? Negat Cravett. *cons. 6. num. 109. lib. 1.* ubi respondit, quòd feudum emptum sit improprium feudum, proindeque non amittatur ex causis ex quibus alij vasalli feudo vero & proprio privari possunt. Cravettam sequitur Wesemb. *cons. 57. num. 10. & 11.* Affirmat autem Schrad. *tr. feud. part. 9. cap. 6. num. 74.* tùm etiam Henric. à Rosenth. *tr. feud. concl. 33. num. 92.* Ante hos quoque Roland. à Valle *cons. 18. num. 19. 20. & 21. vol. 3.* similiter respondit, quòd & emptum feudum amittat vasallus ob rei feudalis deterioratione-

rora-

rioratione m, cùm & hoc feudum sit gratiosum. Sentit ergò non esse improprium feudum, quod comparatum est pecuniâ: id quod ego pluribus confirmavi tractatu meo *de differentiâ & qualitate, feudi cap. 5. num 62.* Et licet feudum emptum esset improprium feudum, quia tamen feudum quoque improprium ijsdem ex causis amittitur, ex quibus proprium amittitur feudum, per text. express. in *Tit. 48. de feudo non habente propriam feudi naturam, lib. 2. Feud.* sequitur inde quòd vasallus ob rei feudalis deteriorationem magnam emptum quoque feudum suum amittat.

Non est hoc loco omittenda quęstio hæc, An vasallus, qui plura ab eodem domino prædia in feudum possidet, vnum aliquod feudale prædium reddat deterius, aliud verò melius efficiat, nihilominus privetur suo feudo? Dd. communiter affirmant, Bald. in *l. ædem, 3. n. 14. C. de locat. conduct.* Ias. *in Auth. qui rem, num. 8. C. de SS. Eccles.* Paul. Picus *in d. l. Titia cum testamento, §. Titia, n. 121. ff. de legat. 2.* Roland. à Valle *cons. 49. num. 16. vol. 2.* Henric. à Rosenth. *tract. feud. cap. 10. concl. 33. n. 10.* Atq; hanc sententiam confirmat text. in *l. de illo 23. §. 1. l. non ob eam 25. &* ibi Gloss. *& l. ideò 26. ff. pro socio.* At negat Schrad. *tr. feud. part. 9. c. 6. n. 70.* cui adstipulari videtur Hen. à Rosent. 48

d. cap. 10.

d cap.10. concl.33. num. 37. allegant ambo pro hâc opinione ſuâ text. in *l. ſi negocia 11. ff. de negot. geſt.* Verùm nihil auxilij adfert ipſorum opinationi textus ille de negociorum geſtore. Cùm enim negociorum geſtor ſuâ ſponte, abſque contractu ad negocia aliena gerenda accedat, & quidem non in ſuum, ſed domini commodum, æquum eſt ut hîc compendium cum deterioratione compenſetur.

Quòd ſi tamen vaſallus eiusdem feudalis prædij partem unam reddiderit deteriorem, alteram verò meliorem effecerit, non amittit feudale illud prædium, ſed meliorationis cum deterioratione fit compenſatio, Bald. *in d.l.3.num.14.verſ.ſed quid ſi, C.de locat. & conduct.* Schrad. *d.cap.6.n.62. verſ. quartò hæc concluſio,* & Henric. à Roſenth. *d.cap.10.concl.33. num. 37.* atque hoc pronunciatum tuetur text. in *l.ſi negocia 11. ff. de negoc.geſt.*

Similiter ſi vaſallus ab eodem domino
49 poſſideat feuda diverſa, & feudum unum effecerit deterius, alterum non item, illo ſolùm, quod deterius reddidit, privari poteſt, Schrad. *tr.feud.d. part.9.cap.6.n.62. verſ.quartò hæc concluſio,* Henric. à Roſenth. *d.cap. 10.concl. 33. numero 38.*

50 Non eſt committendum, ut hoc loco intacta, & inexcuſſa relinquatur pulchra & utilis quæ-

lis quæſtio hæc: An vaſallus pœnam privationis feudi ſuſtineat, ſi eas inciderit arbores feudales grandes, quas ipſemet aliquando poſuit, & plantavit? Negativam ſuadere videtur, quòd ex ſententiâ Interpretum emphyteuſin non amittit Emphyteuta, ſi inciderit emphyteutico in prædio fructiferas arbores, quas ipſemet aliquando ſervit, Franciſc. Beccius *conſ. 33. num. 7.* & alij quos citat Corbulus *tr. de Iure emphyteutico, cap. 13. n. 2. in fin.*

Sed hâc opinione reiectâ pro affirmativâ pugnandum judico, & quidem hâc ratione, quòd arbores in alieno prædio plantatæ, ex eo tempore, quo radices in ipſo prædio egerunt, ſolo cedunt, & ad ſoli dominum jure proprietatis pertinent, *l. adeò 7. in fin. ff. de adquir. rer. dom. & §. ſi Titius alienam, Inſtit. de rer. diviſ.* Cùm pars ſoli judicentur, in quo aluntur, *l. fructus 44. ff. de rei vindic. l. ult. §. fructus 6. ff. quæ in fraud. credit. & l. ſed ſi meis 26. §. arbor, ff. de adquir. rer. dom.* Eſt autem Iuris clariſſimi, quòd ut prædium emphyteuticum Iure proprietatis non ad Emphyteutam, ſed eius Dominum pertinet. *l. 1. §. ult. ff. ſi ager vectigal.* Sic & prædij feudalis proprietas non ad vaſallum, ſed ad eius dominum pertinet, *Tit. 23. ex quib. cauſ. feud. amitt. §. ult. lib. 2. Feud.* Cui

consequens vasallum amittere feudum, si magno numero arbores etiam à se plantatas in prædio feudali exciderit.

Non obloquitur, quòd aiunt, ex harum arborum incisione nullum domino feudi obvenire damnum, sed lucrum duntaxat ex operâ vasalli profectum amittere ipsum. Cùm enim proprietatis Iure arbores istæ ad feudi dominium pertineant, sanè damnum ipsi ex incisione illarum arborum inferri certum est, cùm damnum illud omne sit quod patrimonium minuit, *l. 1. & l. 3. ff. de damno infecto*. Quò confert, quòd lucrum illud domini ex implantatione arborum illarum ei quæsitum, patrimonij ipsius pars quædam est, & lucrum quæsitum Jure censetur eodem, quo reliquum patrimonium, ut innuit *text. in l. liberto octoginta 26. ff. de bon. libert.* ac sentit Grauett. *cons. 764. num. 3. & seqq.*

11 Est & illa quæstio controversa, An vasallus integro privetur feudo suo, si feudalis rei partem solùm effecerit deteriorem? Negativa post alios placet quoq; Schradero *tr. feud. part. 9. cap. 6. num. 70. vers. sextò vasallus*, Ioanni Schneidew. *tr. de feud. part. 9. cap. 6. num. 33. & seq.* tùm etiam Conrado Rittershusio *lib. 2. partit. feudal. cap. 5. quæst. 71.* qui sentiunt, quòd vasallus parte saltem deterioratâ prive-

privetur, non universo feudo. Sed affirmativa quibusdam aliis arridet, quos citat Schrader. *d. cap. 6 n. 70. vers. sextò vasallus*. Henr. quoq; à Rosenth. *d. cap. 6. n. 6.* scribit, sibi aliquando etiam defendenti negans pronunciatū quosdam fuisse refragatos, qui voluerint, posse vasallum toto privari feudo, etiamsi partem duntaxat feudalem deteriorem reddiderit. Sed negantem conclusionem veritati propiorem judico. Tùm quia pœna ulterius progredi non debet, quàm delictum reperiatur, *l. perspiciendum, 11. in princ. ff. de pœnis, l. sancimus 22. C. eod.* Et in pœnis sententiam mitiorem sequimur. *l. interpretatione 42. & l. si Præses, ff. d. t. c. in pœnis Tit. de Reg. Iur. in 6.* Paris. *consil. 72. numero 41. vol. 1.* Roland. à Valle *consil. 64. numero 31. vol. 2. & consil. 64. numero 15. vol. 3.* Tùm quia æquum est, ut proportionis ratio habeatur. *l. cum debitore 17. & l. seq. ff. rem rat. haberi.* utque benignior opinio præferatur, *l. planè 38. versic. sed benignius, ff. de petit. heredit. l. non tantùm, 20. ff. de re iudicata. l. 1. in princ. ff. ut in possess. legator. l. benignius 18. ff. de legibus.* Tum etiam quia heres, qui ex rebus legatis quid amovit, non in toto legato amittit falcidiæ detractionem, sed in parte solùm, *l. rescriptum, 6. & l. heres 11. ff. de his, quæ ut indign. aufer.*

Tùm postremò quia si vasallus partem tantùm feudi inconsulto domino alienet, non in universum amittit feudum, sed partem solùm alienatam, *Tit, 38. de vasallo, qui contra Constit. Lothar. Reg. benef. alien. lib. 2. Feud.*

52 Non impedit hanc negantem, nec probat aientem opinionem, quòd emphyteusis amitti dicitur tota, si partem solùm Emphyteuta reddiderit deteriorem, ut volunt Bl. in *l. cum eiusdem, 34. ff. de ædilit. edict.* Chassenęus *in consuetud. Burgund. Rubr. 4. §. 6. n. 7. pag. 619.* Roland. à Valle *cons. 49. num. 15. vol. 2.* Ioseph. Ludovic. *decis. 22. n. 6.* Tiraquell. *de utroque retractu, lib. 1. de retraict. lignag. §. 23. gl. 1. n. 4.* Corbulus *tr. de Iure emphyteut. cap. 13. num. 7.* Hartmann. Pistor. *libr. 1. quæstionum Iur. quæst. 28. num. 3.* & Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 10. concl. 33. num. 9. & in addit. sub lit. L.* Est enim opinio hæc à veritate omninò ac planè aliena; tùm quia nullo Iuris textu, nullaque ratione Iuris certâ nititur: Tùm etiam quia Interpretum commentum illud evertunt omninò argumenta pro negativâ prius allata; Tùm postremò quia negantem opinionem hanc, quòd Emphyteuta ob particularem rei emphyteuticæ deteriorationem totâ emphyteusi non sit privandus, amplectuntur præter alios Cavalcan. *tr. de usufructu mulier.*

mulier. num.157 in fin. & in ſimili alienatâ parte emphyteuſis Iacob. Concennat. *lib. 4 quaſt. Iur. quæſt. 5. n. ult.* Collega item Harpprecht. ad §. *adeò autem, n. 408. & ſeq. Inſtit. de locat. & conduct.* Et licet hi numero pauciores ſint, quia tamen ipſorum opinio æquitate, alijsq; rationibus munita eſt certioribus, & firmioribus, meritò præponenda & potior habenda eſt, per text. *in l. quod dicitur, 5. § pen.* ibi, etſi plerique negent, tamen propter æquitatem, Marcelli ſententia admittenda eſt, *ff. de impens. in res dotal. fact. & in Conſtit. de concept. Digeſtorum num. 6.* ibi, neque ex multitudine authorum quod melius & æquius eſt judicatote, cùm poſſit & deterioris ſententia, & multas & majores in aliquâ parte ſuperare.

Nihil quoque detrahit neganti concluſioni, quòd feudum per ſe eſt res incorporalis, ſive jus aliquod uſuifructui ſimile, *Tit. 23. §. ult.* ibi, uſusfructus. *lib. 2. Feud.* Etſi enim Iura in partes ſecari non poſſint, *l. ſtipulationes non dividuntur 72. in princ. ff. de verb. obl.* & in individuis totum ratione partis vitietur. *l. cum eiusdem 34. ff. de ædil. edict.* Quia tamen feudum ratione ſubjecti corporis, putà prædiorum feudalium dividi poteſt, *Tit. 55. de prohib. feud. alien. per Frider. §. præterea Ducatus,* ibi, aliud autem feudum, ſi conſortes volue- 53

V 3 rint,

rint. dividatur, *lib. 2. Feud.* Vt & usufructus ratione prædiorum, & fructuum, qui ex fundis fructuariis percipiuntur, divisionem admittit, *l. usus pars, 19.* ibi, frui quidem pro parte possumus, *ff. de usu & habit.* Consequens ei est, quòd prædium feudale deterioratione affectum à cæteris feudalibus prædiis separari, & vasallo auferri possit.

54 Adhæc non imminuit opinionem hanc, quòd ille, qui partem testamenti aperit, antequam domini mors vindicata sit, æquè delinquit, atque is, qui totum aperit, *l. 5. § si autem non totum, ff. de SCto Silan.* Ratio enim Senatuscõsulti illius militat tàm in eo, qui partem testamenti, quàm qui totum aperit testamentum antequam nex defuncti vindicetur.

55 Postremò nihil obloquitur, quòd qui tutelæ solùm partem suscipere recusat, totum amittit, quod ipsi testamento, in quo tutor datus, relictum est, *l. etiamsi 111. ff. de leg. 1.* Est enim tutela individua, *§. certæ enim rei, Instit. qui testam. tutor. dari poss. l. certarum rerum 12. & l. seq. ff. de testam. tutel.* Et cùm voluntas testatoris seria sit, ut tutor ille totam administret tutelam, & eius intuitu legatum ipsi dederit, æquum est, ut aut universam administret tutelam, aut totum amittat legatum, per text. *in l. 1. C. de SS. Eccles.*

Ex re-

Ex resolutione utriusque illius argumenti proximi convincitur, quòd si deterioratio feudi in parte prædiorum feudalium facta redundet etiam in partes feudi alias, atq; ita in totius feudi grave damnum, vasallus toto privandus sit feudo, id quod sentit quoque Henric. à Rosenthal *tr. feud. cap. 10. concl. 33. n. 7. & 10.* 56

Hinc si vasallus exciderit quercetum, sive querneam sylvam glandiferam, in quâ sues quotannis magno numero pinguefieri possint, ex quorum alienatorum precio & fimus ad stercorandos agros feudales comparandus, & agricolis merces præstanda sit, dignus existimandus est feudi totius privatione.

Dictum est suprà spectari in deterioratione feudi etiam qualitatem deteriorationis, de eâ igitur quæstiones nonnullæ hîc nobis sunt tractandæ, & primùm quidem hæc insignis, & usu frequens quæstio; An vasallus de Pago, Civitate, Baroniâ vel Ducatu investitus, feudo suo privetur, si nimium sæviat feudales in subditos, eosque miserè maleque cyclopico & tyrannico more, non aliter atque bestias tractet? Affirmativam plerique probant, quos citant, & sequuntur Jacobin. de S. Georgio *tract. de Roydis seu operis, num. 46. in princ. & vers. aut delinquit in* 57

faciendo, *& tr. de feud. in verb.* dictique vasalli promiserunt non committere contra dominum suum, *num. 36.* Curt. Iun. *tr. feud. part. 6. num. 2.* Ferdinand. Vasq. *lib. 1. quæst. illustr. c. 8. num. 18.* Nicol. Mozz. *tr. de feud. part. ult. n. 79. vers. inferri etiam potest.* Molinæ. *in consuetud. Paris. Tit. 1. §. 30. num. 166. vers. hinc domini locorum.* Andr, Gail. *lib. 1. obs. 17. num. 4.* Wesemb. *tr. de feud. cap. 15. num. 6. vers. item si nimium saviat*, Schrad. *tr. feud. part. 9. cap. 6. n. 61.* Mynsing. *cent. 5. obs. 8.* Ioann. Borcholt. *in comment. in usus feud. cap. 8. num. 129. vers. abutitur vasallus feudo*, Vulteius *tr. feud. lib. 1. cap. 11. n. 36. in fin.* Henric. à Rosenthal *tr. feud. cap. 10. concl. 33. n. 45.* & ibi in addit. Et hanc communem receptamque conclusionem Iuri planè consonam judico.

58 Primò enim ipsi domini, qui durius servos tractant suos, & nimium in eos sæviunt, tenentur ipsos etiam inuiti suo dimittere ex dominio, *§. ult. Instit. de his qui sui, vel alieni Iuris sunt l. 1. §. ult. & l. 2. ff. d. t.* Multò magis ergò vasallo auferri potest feudum, si in feudales subditos suos præter modum sæviat, eosque more tyrannico miserè, crudeliterque tractet, plus enim Iuris habet dominus suos in servos, quàm vasallus in feudales subditos: Cùm rei feudalis proprietas non sit

ſit vaſalli, ſed domini; proprietas verò ſervi pleno Iure ad dominum pertineat.

Deinde juvat hanc concluſionem & illud, 59
quòd Reipub. intereſt, ne quis re ſuâ malè utatur, & propter abuſum rei propriæ intolerabilem, maximè hominum, re illâ ſuâ privetur, *d. §. ult. verſ. expedit enim.*

Tertiò confert eòdem, quòd vaſallus in- 60
tolerabilem ſævitiam feudales in ſubditos adhibendo, & crudelitatē exercendo, maius infert domino ſuo damnum, quàm ſi prædiis ipſius feudalibus calamitatem & incommodum importaret exitioſum, quippe cùm ope & auxilio ſubditorum feudalium proſperitate & ſecundis rebus florentium, in armorum neceſſitatibus domino ſuo viribus excellentioribus ſubvenire poſſit; quibus vaſalli tyrannide fractis, & debilitatis domino porrigere opem, & adiumentum ſubminiſtrare poteſt vel nullum, vel exiguum, arg. text. *in Tit. 52. & Tit. 55. in princ. lib. 2. Feud.*

Quartò vaſalli ſævitia in feudales ſubdi- 61
tos nimia & intolerabilis, eſt atrox quędam injuria, quâ ut ſubditi, ita & dominus ipſemet oneratur, arg. *l. 1 §. item aut per ſemetipſum, ff. de iniur.* & ſcribit Molinæ. *in conſuet. Pariſ. §. 30. num. 166.* Quando autem vaſallus injuriâ afficit dominum, vel eos, qui domini

 affectui

67 Quamvis autem vox ADVOCATIA, & dictio BENEFICIVM non significet ibi feudum, sed publicum aliquod officium; ut ostendi suprà circa principalem quæstionem nostram in princ. quia tamen eiusmodi officium quoddam annexum plerumque habet feudum; & cui in feudum integer quidam Ducatus, Comitatus, Baronatus, Civitas, aut Pagus concessus est, administratio subditorum, atque ita officium aliquod commissum est, si illud inordinatè, crudeliter & insolenter tractaverit, privari eo potest authoritate citati textus, ut Feudistæ omnes ibidem sentiunt.

68 Cæterùm hîc anceps occurrit quæstio, num isthęc conclusio procedat etiam absque ullâ domini præviâ admonitione, An verò necessaria sit submonitio, ut desisteret vasallus à tyrannide, & crudelitate illâ suâ? Aliqui nullam hîc desiderari admonitionem eijusmodi sentiunt, Iacobin. de S. Georgio *d. tr. de Roydis, seu operis, n. 46.* Natta *cons. 174. num. 12.* Carol. Ruin. *cons. 17. n. 13. vol. 5.* Grammat. *decis. 104, col. pen. num. 18. & seq.* Quidam verò eam hîc necessariam esse autumant. Matth. de Afflict. *in d. Tit. 27. §. quicunque Advocatiam, num. 4. lib. 2. Feud.* Ioann Borcholt. *de feud. cap. 8. num. 130.* ubi affirmat quòd hæc com-

communis ſit opinio, & citat hanc in ſententiam Roland. à Valle, Cravett. Ægid. Boſſ. & Hartman. Hartmanni ab Eppingen *in pract. obſ. Tit. de feud. obſ. 37.* Nonnulli hîc binam vel trinam domini admonitionem requirunt, Ioann. Schneid. *de feud. part. 8. cap. 1. num. 32. verſ. deinde hoc verum eſt*, Ludolph. Schrad. *tr. feud. part. 9. cap. 6. num. 67.* Alij ſimpliciter poſtulant, ut trib. vicibus admonitus ſit vaſallus, ut à malâ ſubditorum tractatione deſiſteret, Matth. de Afflict. *in Tit. 26. ſi de feudo defuncti contentio ſit, §. licet, num. 4. lib. 2. Feud.* Iaſ. *in Auth. qui rem, num. 5. C. de SS. Eccleſ.* Curt. Iun. *conſ. 137. n. 20.* Cravett. *conſ. 6. numer. 108.* Roland. à Valle *conſ. 18. num. 39. & ſeq. verſ. nec obſtant modò vol. 3.* Weſemb. *conſ. 43. num. 129*, & *conſ. 57. num. 10.* Quidam præter ipſam admonitionem exigunt quoq; ut ſub comminatione admoneatur vaſallus, ſi non abſtinuerit à crudelitate illâ ſuâ, fore, ut feudo privetur, Roland. à Valle *d. conſ. 18. num. 19.* ubi varios Dd. pro hâc opinione allegat, ſentit idem Weſemb. *d. conſ. 43. num. 129. & conſ. 57. num. 10.*

Verùm enim verò ſententiæ primæ (cui 69 etiam Roſenthalium *tract. feudali cap. 10. concl. 33. num. 59.* ſubſcribere video) quòd ſcilicet nullâ omninò hîc opus ſit admonitione,

meum

d. cap. 10. concl. 33. num. 37. allegant ambo pro hâc opinione suâ text. in *l. si negocia 11. ff. de negot. gest.* Verùm nihil auxilij adfert ipsorum opinationi textus ille de negociorum gestore. Cùm enim negociorum gestor suâ sponte, absque contractu ad negocia aliena gerenda accedat, & quidem non in suum, sed domini commodum, æquum est ut hîc compendium cum deterioratione compensetur.

Quòd si tamen vasallus eiusdem feudalis prædij partem unam reddiderit deteriorem, alteram verò meliorem effecerit, non amittit feudale illud prædium, sed meliorationis cum deterioratione fit compensatio, Bald. *in d. l. 3. num. 14. vers. sed quid si, C. de locat. & conduct.* Schrad. *d. cap. 6. n. 62. vers. quartò hac conclusio,* & Henric. à Rosenth. *d. cap. 10. concl. 33. num. 37.* atque hoc pronunciatum tuetur text. in *l. si negocia 11. ff. de negoc. gest.*

49 Similiter si vasallus ab eodem domino possideat feuda diversa, & feudum unum effecerit deterius, alterum non item, illo solùm, quod deterius reddidit, privari potest, Schrad. *tr. feud. d. part. 9. cap. 6. n. 62. vers. quartò hac conclusio,* Henric. à Rosenth. *d. cap. 10. concl. 33. numero 38.*

50 Non est committendum, ut hoc loco intacta, & inexcussa relinquatur pulchra & utilis quæ-

lis quæstio hæc: An vasallus pœnam privationis feudi sustineat, si eas inciderit arbores feudales grandes, quas ipsemet aliquando posuit, & plantavit? Negativam suadere videtur, quòd ex sententiâ Interpretum emphyteusin non amittit Emphyteuta, si inciderit emphyteutico in prædio fructiferas arbores, quas ipsemet aliquando servit, Francisc. Beccius *cons. 33. num. 7.* & alij quos citat Corbulus *tr. de Iure emphyteutico, cap. 13. n. 2. in fin.*

Sed hâc opinione reiectâ pro affirmativâ pugnandum judico, & quidem hâc ratione, quòd arbores in alieno prædio plantatæ, ex eo tempore, quo radices in ipso prædio egerunt, solo cedunt, & ad soli dominum jure proprietatis pertinent, *l. adeò 7. in fin. ff. de adquir. rer. dom. & §. si Titius alienam, Instit. de rer. divis.* Cùm pars soli judicentur, in quo aluntur, *l. fructus 44. ff. de rei vindic. l. ult. §. fructus 6. ff. quæ in fraud. credit. & l. sed si meis 26. §. arbor, ff. de adquir. rer. dom.* Est autem Iuris clarissimi, quòd ut prædium emphyteuticum Iure proprietatis non ad Emphyteutam, sed eius Dominum pertinet. *l. 1. §. ult. ff. si ager vectigal.* Sic & prædij feudalis proprietas non ad vasallum, sed ad eius dominum pertinet, *Tit. 23. ex quib. caus. feud. amitt. §. ult. lib. 2. Feud.* Cui

consequens vasallum amittere feudum, si magno numero arbores etiam à se plantatas in prædio feudali exciderit.

Non obloquitur, quòd aiunt, ex harum arborum incisione nullum domino feudi obvenire damnum, sed lucrum duntaxat ex operâ vasalli profectum amittere ipsum. Cùm enim proprietatis Iure arbores istæ ad feudi dominium pertineant, sanè damnum ipsi ex incisione illarum arborum inferri certum est, cùm damnum illud omne sit quod patrimonium minuit, *l. 1. & l. 3. ff. de damno infecto*. Quò confert, quòd lucrum illud domini ex implantatione arborum illarum ei quæsitum, patrimonij ipsius pars quædam est, & lucrum quæsitum Jure censetur eodem, quo reliquum patrimonium, ut innuit *text. in l. liberto octoginta 26. ff. de bon. libert.* ac sentit Grauett. *cons. 764. num. 3. & seqq.*

31 Est & illa quæstio controversa, An vasallus integro privetur feudo suo, si feudalis rei partem solùm effecerit deteriorem? Negativa post alios placet quoq; Schradero *tr. feud. part. 9. cap. 6. num. 70. vers. sextò vasallum*, Ioanni Schneidew. *tr. de feud. part. 9. cap. 6. num. 33. & seq* tùm etiam Conrado Rittershusio *lib. 2. partit. feudal. cap. 5. quæst. 71.* qui sentiunt, quòd vasallus parte saltem deteriorata

prive-

privetur, non universo feudo. Sed affirmativa quibusdam aliis arridet, quos citat Schrader. *d. cap. 6 n. 70. vers. sextò vasallus.* Henr. quoq; à Rosenth. *d. cap. 6. n. 6.* scribit, sibi aliquando etiam defendenti negans pronunciatū quosdam fuisse refragatos, qui voluerint, posse vasallum toto privari feudo, etiamsi partem duntaxat feudalem deteriorem reddiderit. Sed negantem conclusionem veritati propiorem judico. Tùm quia pœna ulterius progredi non debet, quàm delictum reperiatur, *l. perspiciendum, 11. in princ. ff. de pœnis, l. sancimus 22. C. eod.* Et in pœnis sententiam mitiorem sequimur, *l. interpretatione 42. & l. si Præses, ff. d. t. c. in pœnis Tit. de Reg. Iur. in 6.* Paris. *consil. 72. numero 41. vol. 1.* Roland. à Valle *consil. 64 numero 31. vol. 2. & consil. 64. numero 15. vol. 3.* Tùm quia æquum est, ut proportionis ratio habeatur. *l. cum debitore 17. & l. seq. ff. rem rat. haberi.* utque benignior opinio præferatur; *l. planè 38. versic. sed benignius, ff. de petit. heredit. l. non tantùm, 20. ff. de re iudicata. l. 1. in princ. ff. ut in possess. legator. l. benignius 18. ff. de legibus.* Tùm etiam quia heres, qui ex rebus legatis quid amovit, non in toto legato amittit falcidiæ detractionem, sed in parte solùm, *l. rescriptum, 6. & l. heres 11. ff. de his, quæ ut indign. aufer.*

Tùm postremò quia si vasallus partem tantùm feudi inconsulto domino alienet, non in universum amittit feudum, sed partem solùm alienatam, *Tit, 38. de vasallo, qui contra Constit. Lothar. Reg. benef. alien. lib. 2. Feud.*

52 Non impedit hanc negantem, nec probat aientem opinionem, quòd emphyteusis amitti dicitur tota, si partem solùm Emphyteuta reddiderit deteriorem, ut volunt Bl. in *l. cum eiusdem, 34. ff. de ædilit. edict.* Chasseneus *in consuetud. Burgund. Rubr. 4. §. 6. n. 7. pag. 619.* Roland. à Valle *consi. 49. num. 15. vol. 2.* Ioseph. Ludovic. *decis. 22. n. 6.* Tiraquell. *de utroque retractu, lib. 1. de retraict. lignag. §. 23. gl. 1. n. 4.* Corbulus *tr. de Iure emphyteut. cap. 13. num. 7.* Hartmann. Pistor. *libr. 1. quæstionum Iur. quæst. 28. num. 3.* & Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 10. concl. 33. num. 9. & in addit. sub lit. L.* Est enim opinio hæc à veritate omninò ac planè aliena; tùm quia nullo Iuris textu, nullaque ratione Iuris certâ nititur: Tùm etiam quia Interpretum commentum illud evertunt omninò argumenta pro negativâ prius allata: Tùm postremò quia negantem opinionem hanc, quòd Emphyteuta ob particularem rei emphyteuticæ deteriorationem totâ emphyteusi non sit privandus, amplectuntur præter alios Cavalcan. *tr. de usufructu*

mulier.

mulier. num.157 in fin. & in ſimili alienatâ parte emphyteuſis Iacob. Concennat. *lib. 4 quaſt. Iur. quaſt. 5. n. ult.* Collega item Harpprecht. ad §. *adeò autem, n. 408. & ſeq. Inſtit. de locat. & conduct.* Et licet hi numero pauciores ſint, quia tamen ipſorum opinio æquitate, alijsq; rationibus munita eſt certioribus, & firmioribus, meritò præponenda & potior habenda eſt, per text. *in l. quod dicitur, 5. § pen.* ibi, etſi plerique negent, tamen propter æquitatem, Marcelli ſententia admittenda eſt, *ff. de impens. in res dotal. fact. & in Conſtit. de concept. Digeſtorum num. 6.* ibi, neque ex multitudine authorum quod melius & æquius eſt judicatote, cùm poſſit & deterioris ſententia, & multas & majores in aliquâ parte ſuperare.

Nihil quoque detrahit neganti concluſioni, quòd feudum per ſe eſt res incorporalis, ſive jus aliquod uſuifructui ſimile, *Tit. 23. §. ult.* ibi, uſusfructus. *lib. 2. Feud.* Etſi enim Iura in partes ſecari non poſſint, *l. ſtipulationes non dividuntur 72. in princ. ff. de verb. obl.* & in individuis totum ratione partis vitietur. *l. cum eiusdem 34. ff. de ædil. edict.* Quia tamen feudum ratione ſubjecti corporis, putà prædiorum feudalium dividi poteſt, *Tit. 55. de prohib. feud. alien. per Frider. §. præterea Ducatus,* ibi, aliud autem feudum, ſi conſortes volue- 53

rint. dividatur, *lib. 2. Feud.* Vt & usufructus ratione prædiorum, & fructuum, qui ex fundis fructuariis percipiuntur, divisionem admittit, *l usus pars, 19.* ibi, frui quidem pro parte possumus, *ff. de usu & habit.* Consequens ei est, quòd prædium feudale deterioratione affectum à cæteris feudalibus prædiis separari, & vasallo auferri possit.

54 Adhæc non imminuit opinionem hanc, quòd ille, qui partem testamenti aperit, antequam domini mors vindicata sit, æquè delinquit, atque is, qui totum aperit, *l. 3. § si autem non totum, ff. de SCto Silan.* Ratio enim Senatuscõsulti illius militat tàm in eo, qui partem testamenti, quàm qui totum aperit testamentum antequam nex defuncti vindicetur.

55 Postremò nihil obloquitur, quòd qui tutelæ solùm partem suscipere recusat, totum amittit, quod ipsi testamento, in quo tutor datus, relictum est, *l. etiamsi 111. ff. de leg. 1.* Est enim tutela individua, *§. certa enim rei, Instit. qui testam. tutor. dari poss. l. certarum rerum 12. & l. seq. ff. de testam. tutel.* Et cùm voluntas testatoris seria sit, ut tutor ille totam administret tutelam, & eius intuitu legatum ipsi dederit, æquum est, ut aut universam administret tutelam, aut totum amittat legatum, per text. *in l. 1. C. de SS. Eccles.*

Ex re-

Ex resolutione utriusque illius argumenti proximi convincitur, quòd si deterioratio feudi in parte prædiorum feudalium facta redundet etiam in partes feudi alias, atq; ita in totius feudi grave damnum, vasallus toto privandus sit feudo, id quod sentit quoque Henric. à Rosenthal *tr. feud. cap. 10. concl. 33. n. 7. & 10.* 56

Hinc si vasallus exciderit quercetum, sive querneam sylvam glandiferam, in quâ sues quotannis magno numero pinguefieri possint, ex quorum alienatorum precio & fimus ad stercorandos agros feudales comparandus, & agricolis merces præstanda sit, dignus existimandus est feudi totius privatione.

Dictum est suprà spectari in deterioratione feudi etiam qualitatem deteriorationis, de eâ igitur quæstiones nonnullæ hîc nobis sunt tractandæ, & primùm quidem hæc insignis, & usu frequens quæstio; An vasallus de Pago, Civitate, Baroniâ vel Ducatu investitus, feudo suo privetur, si nimium sæviat feudales in subditos, eosque miserè maleque cyclopico & tyrannico more, non aliter atque bestias tractet? Affirmativam plerique probant, quos citant, & sequuntur Jacobin. de S. Georgio *tract. de Roydis seu operis, num. 46. in princ. & vers. aut delinquit in* 57

faciendo, & *tr. de feud. in verb.* dictique vasalli promiserunt non committere contra dominum suum, *num. 36.* Curt. Iun. *tr. feud. part. 6. num. 2.* Ferdinand. Vasq. *lib. 1. quæst. illustr. c. 8. num. 18.* Nicol. Mozz. *tr. de feud. part. ult. n. 79. vers. inferri etiam potest*, Molinæ. *in consuetud. Paris. Tit. 1. §. 30. num. 166. vers. hinc domini locorum.* Andr, Gail. *lib. 1. obs. 17. num. 4.* Wesemb. *tr. de feud. cap. 15. num. 6. vers. item si nimium saviat*, Schrad. *tr. feud. part. 9. cap. 6. n. 61.* Mynsing. *cent. 5. obs. 8.* Ioann. Borcholt. *in comment. in usus feud. cap. 8. num. 129. vers. abutitur vasallus feudo*, Vulteius *tr. feud. lib. 1. cap. 11. n. 36. in fin.* Henric. à Rosenthal *tr. feud. cap. 10. concl. 33. n. 45.* & ibi in addit. Et hanc communem receptamque conclusionem Iuri planè consonam judico.

58 Primò enim ipsi domini, qui durius servos tractant suos, & nimium in eos sæviunt, tenentur ipsos etiam inuiti suo dimittere ex dominio, *§. ult. Instit. de his qui sui, vel alieni Iuris sunt l. 1. §. ult. & l 2. ff. d. t.* Multò magis ergò vasallo auferri potest feudum, si in feudales subditos suos præter modum sæviat, eosque more tyrannico miserè, crudeliterque tractet, plus enim Iuris habet dominus suos in servos, quàm vasallus in feudales subditos: Cùm rei feudalis proprietas non

sit

ſit vaſalli, ſed domini; proprietas verò ſervi pleno Iure ad dominum pertineat.

Deinde juvat hanc concluſionem & illud, quòd Reipub. intereſt, ne quis re ſuâ malè utatur, & propter abuſum rei propriæ intolerabilem, maximè hominum, re illâ ſuâ privetur, *d. §. ult. verſ. expedit enim.* 59

Tertiò confert eòdem, quòd vaſallus intolerabilem ſævitiam feudales in ſubditos adhibendo, & crudelitatē exercendo, maius infert domino ſuo damnum, quàm ſi prædiis ipſius feudalibus calamitatem & incommodum importaret exitioſum, quippe cùm ope & auxilio ſubditorum feudalium proſperitate & ſecundis rebus florentium, in armorum neceſſitatibus domino ſuo viribus excellentioribus ſubvenire poſſit; quibus vaſalli tyrannide fractis, & debilitatis domino porrigere opem, & adiumentum ſubminiſtrare poteſt vel nullum, vel exiguum, arg. text. *in Tit. 52. & Tit. 55. in princ. lib. 2. Feud.* 60

Quartò vaſalli ſævitia in feudales ſubditos nimia & intolerabilis, eſt atrox quędam injuria, quâ ut ſubditi, ita & dominus ipſemet oneratur, arg. *l. 1. §. item aut per ſemetipſum, ff. de iniur.* & ſcribit Molinæ. *in conſuet. Pariſ. §. 30. num. 166.* Quando autem vaſallus injuriâ afficit dominum, vel eos, qui domini 61

affectui & potestati sunt subiecti, dignus est amissione feudi. *Tit. 7. de novâ form. fidel. verfic. etsi aliquid*, ibi, nunquam ex personâ meâ aliquid faciam scienter, quod pertineat ad tuam, vel tuorum injuriam, junct. *Tit. 6. vers. sed quia*, ibi, si beneficio vult dignus videri, *libr. 1. Feud.*

62 Quintò tyrannis illa & sævitia vasalli in feudales subditos ut ad ipsorum subditorum calamitatem; sic & domini grande pertinet damnum, cùm eâ ratione vires subditorum feudalium minuantur, & domini decus, & utilitas haud parum attenuetur; quam ob causam privari vasallus feudo suo potest, ut arguit text. *in Tit. 52. de prohib. feud. alien. per Loth. & Tit. 55. de prohib. feud. alien. per Frider. in princ.* Quibus locis ratio, cur ob alienationem vasallus feudo suo multatur, locum quoque habet in sævitiâ, & crudelitate vasalli in subditis feudalibus adhibitâ.

63 Sextò à rebus ad personas procedit argumentum, ut patescit ex *l. 2. & l. qui furere, 20. ff. de stat. hom.* Cùm ergò ob rei feudalis deteriorationem insigniorem privetur vasallus feudo suo, ut suprà latè ostendi, cur non multò magis vel æquè amitteret feudum suum ob deteriorationem personarum, putà crudelem subditorum feudalium tractationem?

64 Septimò communi pronunciato huic firmamen-

mamentum adjungit text. *in c. ad Apostolica, §. præter hæc, junct. §. nos itaq; Tit. de sentent. & re judic.* ubi Papa Innocent. IV. testatur, Regem Siciliæ Sedis Apostolicæ vasallum, quòd feudales subditos suos Regni illius servili quâdam duritiâ, sævitiaq; inhumanâ crudeliter afflixisset, in Lugdunensi concilio planè exutum fuisse Regno illo, feudo suo.

Octavò Magistratus Provinciæ alicuius, si minaci fervore aspiraverit ad nuptias puellę, aut viduæ Iurisdictioni suæ subjectæ, administratione, honore, & jurisdictione suâ privatur, & insuper pœnâ decem librarum auri multatur. *l. unic. C. si quâcunque præditus potest.* Multò magis ergò potestate, & Iurisdictione suâ feudali privandus est vasallus, qui in subditos crudeliter sævire ausus fuerit. 65

Nonò & ultimò conclusionis huius communiter receptæ probationem præstat text. *in Tit. 27. de pace tenendâ & eius violatorib. §. quicunque Advocatiam suam, lib. 2. Feud.* ubi Frider. Imp. verba hæc proponuntur: Quicunque Advocatiam suam, vel aliquod aliud beneficium inordinatè tractaverit, & à domino suo admonitus non resipuerit, & in suâ perdurans insolentiâ, ordine judiciario tàm Advocatiâ, quàm beneficio exutus fuerit, &c. 66

Quamvis

67 Quamvis autem vox ADVOCATIA, & dictio BENEFICIVM non significet ibi feudum, sed publicum aliquod officium; ut ostendi suprà circa principalem quæstionem nostram in princ. quia tamen eiusmodi officium quoddam annexum plerumque habet feudum; & cui in feudum integer quidam Ducatus, Comitatus, Baronatus, Civitas, aut Pagus concessus est, administratio subditorum, atque ita officium aliquod commissum est, si illud inordinatè, crudeliter & insolenter tractaverit, privari eo potest authoritate citati textus, ut Feudistæ omnes ibidem sentiunt.

68 Cæterùm hîc anceps occurrit quæstio, num isthęc conclusio procedat etiam absque ullâ domini prævià admonitione, An verò necessaria sit submonitio, ut desisteret vasallus à tyrannide, & crudelitate illâ suâ? Aliqui nullam hîc desiderari admonitionem eijusmodi sentiunt, Iacobin. de S. Georgio *d. tr. de Roydis, seu operis, n. 46.* Natta *cons. 174. num. 12.* Carol. Ruin. *cons. 17. n. 13. vol. 5.* Grammat. *decis. 104, col. pen. num. 18. & seq.* Quidam verò eam hîc necessariam esse autumant. Matth. de Afflict. *in d. Tit. 27. §. quicunque Advocatiam, num. 4. lib. 2. Feud.* Ioann Borcholt, *de feud. cap. 8. num. 130.* ubi affirmat quòd hæc

com-

communis ſit opinio, & citat hanc in ſententiam Roland. à Valle, Cravett. Ægid. Boſſ. & Hartman. Hartmanni ab Eppingen *in pract. obſ. Tit. de feud. obſ. 37.* Nonnulli hîc binam vel trinam domini admonitionem requirunt, Ioann. Schneid. *de feud. part. 8. cap. 1. num. 32. verſ. deinde hoc verum eſt*, Ludolph. Schrad. *tr. feud. part. 9. cap. 6. num. 67.* Alij ſimpliciter poſtulant, ut trib. vicibus admonitus ſit vaſallus, ut à malâ ſubditorum tractatione deſiſteret, Matth. de Afflict. *in Tit. 26. ſi de feudo defuncti contentio ſit, §. licet, num. 4. lib. 2. Feud.* Iaſ. *in Auth. qui rem, num. 5. C. de SS. Eccleſ.* Curt. Iun. *conſ. 137. n. 20.* Cravett. *conſ. 6. numer. 108.* Roland. à Valle *conſ. 18. num. 39. & ſeq. verſ. nec obſtant modò vol. 3.* Weſemb. *conſ. 43. num. 129*, & *conſ. 57. num. 10.* Quidam præter ipſam admonitionem exigunt quoq; ut ſub comminatione admoneatur vaſallus, ſi non abſtinuerit à crudelitate illâ ſuâ, fore, ut feudo privetur, Roland. à Valle *d. conſ. 18. num. 19.* ubi varios Dd. pro hâc opinione allegat, ſentit idem Weſemb. *d. conſ. 43. num. 129. & conſ. 57. num. 10.*

Verùm enim verò ſententiæ primæ (cui 69
etiam Roſenthalium *tract. feudali cap. 10. concl. 33. num. 59.* ſubſcribere video) quòd ſcilicet nullâ omninò hîc opus ſit admonitione,

meum

meum addere calculum nihil hæsito; Tùm quia ut dies solutionis conventioni adiectus interpellat pro creditore, nec opus est, ut debitor elapso die moneatur à creditore ad solutionem præstandam, antequam ex morâ teneatur, *l. magnam 12. C. de contrah. & committ. stipul. l. quoties 59. & l. seq. l. ad diem 77. l. si fundum 114. ff. de verb. obligat. l. pecuniæ 9. ff. de usur.* Ita quoque fidelitatis præstatio tempore investituræ facta à vasallo, admonet ipsum, quòd domini honestatem ac commodum promovere, & à subditorum feudalium offensione prorsus abstinere debeat, *Tit. 6. & Tit. 7. lib. 2. Feud.* Proindeque aliam specialem admonitionem, ut à subditorum offensione abstineat vasallus, necessitas exigit nulla. Quò pertinet, quòd semel certioratus amplius certiorari nō debeat, *l. 1. in fin. ff. de action. empt. vend. & c. eum, qui certus, 31. Tit. de Reg. Iur. in 6.* Tùm quia sævire in subditos, crudele facinus est, à quo sibi cavendum esse etiam non monitus quilibet Magistratus scire debet, cùm Iuris præceptum illud ALTERVM NON LÆDERE, naturâ cuiuis notum sit; Tùm quia licet variæ sint causæ aliæ, ob quas feudo suo privatur vasallus, & quidem multò minores, & leviores, nusquam tamē Iura Feudorum exigunt

gunt in illis præviam admonitionem illam, antequam privationi locus esse possit: Tùm etiam quia si admonitio, & comminatio illa hîc planè necessaria esset, potius cõtumacia, & inobedientia vasalli, admonitionem & comminationem sequuta, privationis causa esset dicenda, quàm ipsa offensio, & crudelitas vasalli etiam multoties repetita ante illam admonitionem, quod tamen dictu esset valdè absurdum: Tùm postremò, quia si ob tyrannidem in feudales subditos vasallus non posset multari feudo suo, priusquam admonitus fuisset, ut à suâ in subditos sævitiâ illâ abstineret, consequeretur inde sævitiam vasalli in subditos quæ admonitionem præcessit, non esse culpam, id quod non nisi absurdè, & ineptè dici potest.

Nihil decerpit conclusioni huic text. *in d. Tit. 27. de pace tenenda, & eius violatorib. §. quicunque* ibi, & à domino suo admonitus non resipuerit. *lib. 2. Feud.* Primò enim textus ille eo accipiendus est sensu, qui vitio careat, & absurdus nõ videatur, *per l. in ambigua 19. ff. de legib. l. ult. vers. etenim absurdum est, C. de author. præstand. l. si quis 11. in princ.* ibi, satis enim absurdum est, *C. de rebus cred.* Non ergò exaudiendus est text. *dicti §. quicunque*, de necessariâ domini admonitione, quasi illa desideretur omninò antequam vasallus ob 7

crude-

crudelitatem, & tyrannidem ſuam in feudales ſubditos feudo privari poſſet, hunc enim intellectum rationes proximè adductæ, ut planè abſurdum, neutiquam patiuntur.

Deindè quælibet Iuris diſpoſitio eo accipienda eſt ſenſu, qui Iuris rationi & æquitati non adverſatur, *l. ex facto 43. in princ. ff. de vulg. & pupill. ſubſtit. & l. 1. C. de legib.* At diſpoſitio dicti §. *quicunque Advocatiam*, Iuris, rationi & æquitati planè eſſet contraria, ſi exaudiretur de admonitione domini, quæ vaſalli ſævitiã in ſubditos feudales neceſſariò ſequi, & privationem feudi præcedere debeat, ſiquidem & conſequens eſſet, culpæ adſcribendam non eſſe vaſalli tyrannidem, crudelitatem, & ſævitiam quam ante eam admonitionem in feudales ſubditos adhibuit, Id quod non niſi rationis expers unquam dixerit.

Tertiò capi textus diſpoſitionis illius poteſt de eâ inordinatâ Advocatiæ & beneficij tractatione, quæ non adeò gravis, & immodicè dura eſt, ut ob eam vaſallus feudum amittere debeat, Ita videtur accipere textum illum Molinæ. *in conſuetud. Pariſ. §. 2. gl. 4. n. 14. verſ. vaſallus enormiter offendens, pag. 110. & §. 30. num. 66. ſub finem*, ibi, propter nimium exceſſum & abuſum, Item, ibi, niſi ſit abuſus intolerabilis, *pag. 471.* Eundem ſenſum textui dicti

tui dicti *§. quicunque Advocatiam*, adponere videtur Menoch. *conf. 2. n. 198. iunct. n. 200. lib. 1.* ubi scribit, non debere vasallum admonere, ut à tyrannide in subditos desisteret, si notoriè constet, quòd sæpè, & sæpius malè subditos tractârit. Menochium refert & sequitur Roland. à Valle *conf. 40. n. 30. vol. 4.*

Postremò haud ineptè potest dici, quod in *d. §. quicunque Advocatiam* de inordinatâ Advocatiæ, & beneficij tractatione, & insolentiâ beneficiarij proponitur, non esse capiendum de vasalli in subditos feudales tyrannide, & sævitiâ, sed de quâdam aliâ beneficij tractatione insolitâ, quæ ostendit ineptitudinem eius, cui Advocatia, sive beneficium aliquod est commissum. Quod enim Imperator primò inordinatam, sive (ut vulgaris habet lectio) inornatam vocat tractationem, id confestim appellat ibidem insolentiam; INSOLENTIÆ autem vox denotat rem insolitam, ineptitudinem, insulsitatem, vel contumaciam, & arrogantiam, non tyrannidem, sive sævitiam alicuius.

Quod verò hactenus dictũ est, feudo multari vasallũ, si feudales in subditos suos tyrannidem, sævitiam, & crudelitatẽ expromere ausus fuerit, etiamsi prius non sit admonitus, 71

X ut

ut deſiſteret ab iſthâc im̃anitate, & atrocitate ſuâ, Idipſum non de omni immanitatis & ſævitiæ exaudiendum eſt ſpecie, ut & proximè attigi. Atrocitatis illius ſpecies variæ ſunt, inter quas ea eſt præcipua, ſi indignè, & graviter per ſe vel per alios verberibus afficiat ſubditos ſuos, aut eos torturæ civili quoque in negocio immeritò ſubijciat, arg. *d. l. 2. §. dominorum, ff. de his qui ſui, vel alien. Iur. ſunt, & §. ult. Inſtit. eod. tit.* Ludovic. Carer. *tr. crimin. cap. de indicijs & torturis, §. habitis indicijs, n. 10. & ſeq. mihi pag. 89.*

72 Eſt quoque crudelitatis illius ſpecies, ſi injuſtè vaſallus ſubditos ſuos capi, & in carcerem miſerè compingi, & criminali ſententiâ indignè condemnari faciat, *l. 1. & l. 2. C. de cuſtod. reor.* Roland. à Valle *conſ. 18. n. 1. & ſeqq. vol. 3. & conſ. 40. n. 9. vol. 4.* Andr Gail *lib. 1. obſ. pract. obſ. 17. n. 1.* Henric. à Roſenth. *tr. feud. cap. 10. concl. 33. n. 90.*

73 Eſt præterea ſævitie, & tyrannidis ſpecies, ſi vaſallus ſubditorum feudalium uxores, aut filias invitas adulterio, vel ſtupro polluat; Cùm hoc crimen ut liberis, ſic & parentibus morte gravius ſit, *l. iſti quidem, 8. §. pen. & ult. ff. quòd metus cauſa.* Matth. de Afflict. *in Tit. ſi quib. mod. feud. amitt. §. item ſi quis feudum, n. 18.* Ludol. Schrad. *tract. feud. part. 9. cauſa 31. lib. 1. Feud.*

part.9.cap.6.n.61. verſ.tertiò ut vaſallus, Henric. à Roſenth. tr.feud.cap. 10.concl. 33.n.91.

Eſt item ſpecies illius ſævitiæ, ſi vaſallus nō modò gallinas, anſeres, porcos, ſed & vaccas, equos, agros, vel quid aliud ſubditis feudalibus hoſtili more auferat, arg. l.3. junct. Gl. 1. & Bart. C. de erogat. milit. annon. lib. 12. l. iubemus, & l. ult. C. ad. L. Iul. repetund. l. illicitas 6. §. ne potentiores, & §. seq. ubi Bald. n. 2. & Ang. in verb. illicita, ff. de offic. Præsid. Boer. deciſ. 304. n. 4. Quò facit quòd grave crimen eſt, ſubditos bonis ſpoliare, ad inopiam redigere, & ad mendicitatem detrudere, arg. l. 4. ff. de agnoſc. & alend. lib. l. cum patronus 22. §. ult. ff. de oper. libert. l. 1. C. de emendat. ſeruor. l. ult. C. quemad. civilia mun. lib. 10. Andr. Gail. lib. 1. obſerv. 27. n. 1. verſ. ſi inops. 74

Adhæc ſpecies ſævitiæ vaſalli & illa eſt, ſi vaſallus exactionib. illicitis, & operis aſſiduis, inſolitiſq; nimium gravet, oneretq; feudales ſubditos, adeò ut eis non ſuppetat facultas ſeſe, & ſuos alendi, arg. l. cum ſatis 23. §. caveant. C. de agricol. & cenſit. lib. 11. l. 1. C. in quib. cauſ. coloni cenſiti dom. accuſ. poſſ. lib. eod. d. l. cum patronus 22. §. ult. ff. de oper. libert. & l. unic. C. ne opera à Collatorib. exigantur, lib. 10. Bald. in d. Tit. 27. de pace publicâ tenendâ & eius violat. §. quicunque, n. 2. & ibid. Alvarotus n. 1. Frider. Schenck à Tautenberg lib. 2. Feud. Vaſq. lib. 1. quæſt. illuſtr. cap. 8. n. 17. & ſeqq. Andr. Gail. lib. 1. obſervat. 75

pract. obſ. 17. & lib. 1. de pace publ. cap. 2. num. 22 Henric. à Roſenth. *tr. feud. cap. 10. concl. 33. n. 77. & ſeqq.*

76 Operæ (quod hîc notandum) quas debent quidam ſubditi dominis ſuis, ex conſuetudine, vel pacto ſunt certæ, & certum ad tempus reſtrictæ, gemeſſene Frohnen / vel ſunt incertæ, nulloque tempore circumſcriptæ, vngemeſſene Frohnen / quæ ex dominorum arbitrio pendent, & toties præſtari debent, quoties exiguntur, Andr. Gail *lib. 2. obſ. practic. obſ. 62. n. 12. & ſeq.*

77 Quòd ſi vaſallus in exigendis operis illis feudales ſubditos nimium premat, abuſum illum pati non tenentur ſubditi, ſed de iſthâc Cyclopicâ ſævitiâ, & tyrannide querelam apud ſuperiorē dominum movere poſſunt, Andr. Gail *d. obſ. 62. n. 13.*

78 Poſtremò eſt & illa crudelitatis vaſalli ſpecies aliqua, ſi feudalibus ſubditis ſuis juſtitiam non adminiſtret, ſed eam ipſis deneget, Iacobin. de S. Georgio *tr. de roydis, ſeu operis n. 46. & tr. de feud. in verb.* Marchio in Italia, *§. quæritur etiam, n. 1.* Weſemb. *conſ. 43. n. 91.* Schrad. *tr. feud. part. 9. cap. 6. n. 61. verſ. ſecundò hac concluſio*, ubi plures alios refert, Henric. à Roſenthal *tr. feud. cap. 10. concl. 33. num. 47.*

Cogni-

Cognitis speciebus sævitiæ, & crudelitatis vasalli in feudales subditos adhibitæ, videndum quibus in specieb. illis opus sit præviâ admonitione illâ, priusquam vasallus privari suo feudo possit? Quidam distinguunt inter sævitiam, & crudelitatem vasalli, quæ in committendo consistit, & eam sævitiam, quæ consistit in omittendo. In illâ opus non esse admonitione præcedente sentiunt, in hâc verò eam necessariam esse, antequam multari vasallus suo feudo possit, tradunt, Iacobin. de S. Georg. *d. tr. de Roydu, n. 46.* Bald. *in d. Tit. 27. de pace tenenda, & eius violatoribus, §. publici latrones,* ubi etiam Præpositus, *lib. 2. Feud.* Marc. Ant. Natta *consf. 174. num. 12.* Carol. Ruin *consf. 70. n. 13. vol. 5.* Zas. *tr. de feud. part. 10. n. 44.* Wesemb. *consf. 43. n. 128.* Hanc distinctionem præbet doctrina Innocentii in *c. extirpandæ 30. n. 2. vers. item hæc habent locum, Extr. de prabend.* quam sequutus est Alex. *ad l. divortio, §. si fundum, n. 13. ff. solut. matrim.* & *in l. ita stipulatus 115. n. 13. ff. de verb. oblig.* quæ doctrina hæc est: In facto affirmativo, ut pœnæ locus sit, non opus est præcedente admonitione; In negativo autem facto necesse esse, ut præcedat admonitio, antequam pœna irrogari possit, Atq; hanc doctrinam esse auream, scribit Felin. *in c. 1. n. 12. vers. secundò intelligunt, Extr. de Constitut.* 79

Quòd si vera est distinctio hæc, consequens ei erit, prævìam admonitionem illam, in primis illis quinque speciebus sævitiæ & protervitatis vasalli, non esse necessariam, cùm omnes illæ consistant in committendo, sed opus esse admonitione isthâc saltem in sextâ eaque ultimâ crudelitatis specie.

80 Verùm distinctionem hanc reijciunt, & in eâ quoq; sævitiâ quæ in committendo consistit, admonitionem illam, antequam feudo privetur vasallus, requirunt Roland. à Valle *cons. 40. n. 19. in fin. vol. 4.* Ioann. Borcholt. in *comment. in consuetud. feud. cap 8. n. 130.* Bernhard. Græven *lib. 1. pract. concl. concl. 16. consid. 2.*

81 Atqui argumentis aliquot urgentissimis ostendi suprà, jure multari vasallum feudo, si feudales in subditos suos atrocitatem effundat intolerabilem, & in eis crudelitatem exerceat insatiabilem, etiamsi admonitus non sit prius, ut à sævitiâ suâ desisteret.

82 Non tamen existimo ex omni omninò protervitate vasalli in committendo consistente ipsum exui feudo suo, delinquẽs enim nonnisi pro meritis recipere debet, *c. ult. circa fin. Extr. de accus. & c. nisi specialis, Extr. de officio & potest. iud. deleg.* & tradit in terminis hisce nostris Frider. Schenck Baro à Tautenberg,

berg, *ad d. Tit. 27. de pace tenenda, & eius violatorib. §. quicunque, in fin. lib. 2. Feud.*

Reor autem quod ad primam, secundam, tertiam, & quartam immanitatis speciem attinet, nihil opus esse praeviâ admonitione, ut vasallus privari feudo possit, si intolerabilis sit, & nimis frequens vasalli crudelitas, ut si aliquoties, ac saepius in subditis suis cyclopicam exercuerit saevitiam, per rationum momenta, quae suprà in patrocinium conclusionis huius protuli. 83

Nec movet me, quòd Ægid. Boss. *in Tr. crimin. Tit. de Principe & privilegio eius, n. 56.* & Roland. à Valle *cons. 18. n. 30. vers. Et ideò ex his videtur, vol. 3.* eosque sequutus Ioann. Borch. *d. cap. 8. n. 130.* tradunt, Regulam illam, quòd scil: in factis affirmativis poenae locus sit, etiamsi admonitio prius facta fuerit nulla, in feudis locum non habere. Soli enim commentitiae huic traditioni fidem adjungere, veritas me prohibet rationum suprà à me propositarum.

Neque in adversam me trahit sententiam, quòd aiunt quidam, ex communi Dd. placito, monitionem primò intervenire debere, etiam in Vasalli saevitiâ in cõmittendo consistente, Rol. à Valle *cons. 18. n. 29. vol. 3. & cons. 40. n 29. vol. 4.* Andr. Gail *lib. 1. obser. pract. obs. 17. n. 5.* Graeveus *d. concl. 17. consid. 2 n. 3.* Hi n. Iuris 84

Antistites, & quos citant ipsi, de eâ ut plurimùm loquuntur sævitiâ in subditos, quam speciei asperitatis adpono quintæ; ut quando vasallus illicitis exactionibus, operis, & angariis præter modum subditos premit, in quâ sævitiâ præmonitionem illam puto necessariam, priusquam vasallus suo privari feudo possit, Non enim ante monitionem illam tantum hîc metuendum est periculum, non tanta clades in subditis timenda, quanta ipsis incutitur molestia per quatuor aliarum primarum specierum sævitiam, & protervitatem vasalli.

85 Quin etiam præmonitionem illam cum Dd nostris haud ægrè admitto etiam in sævitiâ sextæ speciei, ut cum vasallus subditis suis justitiam denegat, sequutus Jacobinum de S. Georgio *tr. de feud. in verb.* Marchio in Italiá, *vers. quæritur. n. 1. & 2.* ibi, ego in isto puncto, & *tr. de Roydis, n. 46.* & Henricus à Rosenth. *tr. feud. cap. 10. concl. 33. n. 68. & seqq.* & confert huc argumentum *Tit. 22. de milite vasallo, qui contumax est, lib. 2. Feud.*

86 Quod verò attinet præviam admonitionem illam, quę ut ostendi interdum desideratur in vasalli indignâ subditorum tractatione, sciendum est, gravatos subditos pro quadam fræni temperie, & remedio contra

sævien-

sævientem vasallum ad eius dominum confugere posse, & auxilium ipsius implorare, & petere eum, ne permittat vasallo tyrannidem, & sævitiã eiusmodi, ipsumq; jubeat ab eâ desistere & abstinere omninò, arg. *l. 1. §. 1 junct. §. quod autẽ, 8. ff. de offic. Præfecti Vrbi*, Priori loco Vlpianus ICtus, servos, ait, de dominis querentes Prefectus Vrbi audiat. Loco posteriori idem ICtus in hæc verba scribit: servos de dominis querentes, si sævitiam, si duritiam, si famem quâ eos premant, si obscœnitatem, in quam eos compulerint, vel compellant, apud Præfectum Vrbi exponant. Quod de servis dicto loco traditum legimus, id ipsum ICtus idem scribit quoque de subditis in *l. illicitas, 6. §. illicita 3. ff. de offic. Præsid.* Illicita, ait, ministeria sub prætextu adjuvantium militares viros ad concutiendos homines procedentia prohibere, & deprehensa coercere Præses Provinciæ curet. Quocirca rectè etiam ad subditos vasalli accommodari potest, ut post Matthæ. de Afflictis quem refert, & sequitur, sentit Guido Pancirolus *consilio suo, quod est 605. inter Consilia Menochij, sub libro 7.* ubi, *n. 8.* Princeps, ait, protegit subditos vasalli, quia si eos nimis oneret vasallus, ipsi jubentur conqueri, & reclamare ad Principem, & ipse eos sublevare

 debet.

debet. Item vaſallum monere tenetur, ut ſubditos benè tractet, poteſt quoque ipſis imperare, & pœnam imponere. Suadet idem Ludovic. Fachſ. *conſ. 1. n. 19. & ſeq.* ac monet Mynſing. *cent. 5. obſ. 8. n. 4.* Si, ait, dominus aliquis inſolitas à ſuis ſubditis operas, aut ſervitia indebita, & injuſta exigere, eoſque ultra modum debitum collectare, vel cenſus, & reditus augmentare conetur, poſſunt ipſi implorare officium ſuperioris, ut is domini oppreſſionem reprimat. Et ſubjungit ibidem Mynſing. *n. 5.* Quinimò ob nimiam Dominorum aſperitatem, ac ſævitiam ſubditi ab ipſorum Iurisdictione eximi poſſunt; Addit & illud *n. 6.* Quòd ſi dominus à ſuperiore commonitus ab hujuſmodi injuſtâ & inſolitâ oppreſſione, vel exactione non deſiſtat, ipſum feudo privare poteſt. Scribit idem Zaſ. *tr. feud. part. 10. verſ. nam ſi ſubditos malè tractarent*, & Andr. Gail *lib. 1. obſervat. pract. dicta obſ. 17. n. 4. 5. 6. 7. & 8.*

Quinetiam poteſt dominus ſuperior ex officio mandare vaſallis, ſub pœnâ amiſſionis feudi, & jurisdictionis, ne iniquè ſubditos tractent, ſed à ſævitiâ ſuâ abſtineant, Mynſ. *d. obſ. 8. n. ult.* Gail *d. obſ. 17. n. 7. & lib. 1. de pace publ. cap. 2. n. 22.* Græveus *d. concl. 17. n 9.* Henric. à Roſenth. *tr. feud. cap. 10. concl. 33. n. 88.*

Cæte-

Cæterùm in quæstionem hoc loco vocari potest, An feudo suo toto privetur vasallus, si in quosdã solùm, non omnes subditos acerbitatis suæ virus effundere ausus fuerit? 87

Præter alios Grammat. *decis. 104.* sentit, vasallum toto privari feudo, licet tantùm quosdam subditos malè tractârit, ubi addit, quòd Iudices magnæ Curiæ, & Consilium Regium ità pronunciârit. Alij verò autumant, non integro feudo multari vasallum, sed illos tantùm subditos, quos ipse indignis excepit modis, & tyrannicè tractavit, Iurisdictioni, & Iuri ipsius eximi. Ita sentiunt Matth. de Afflictis in *Tit. 26. si de feud. defuncti content. sit int. dom. & agn. §. licet, n. 4. vers. nec obstare,* ibi, quando malè tractasset, *lib. 2. Feud.* Roland. à Valle *cons. 18. n. 30. vol. 3.* Wesemb. *cons. 43. n. 123. & seq.* Henric. à Rosenthal *d. cap. 10. concl. 33. n. 74.*

Atque hanc posteriorem opinionem & ego veritati propiorem dicere dubito nihil: Tùm quia sentẽtia hęc benignior, & æquior est, proindeque præferenda, *l. planè 38. §. sed benignius, ff. de petit. hæredit. l. non tantùm 20. ff. de sentent. & re iudic. l. 1. in princ. ff. ut in possess. legator. l. benignius, 18. de legib.* Tùm quia feudi privatio est pœna quędam, Ludolph. Schrad. *tract. feud. part. 2. partis 9. sect. 6. num. 34.* In pœnis autem mitiorẽ sequimur sententiam,

l. inter-

l. interpretatione 42. ff. de pœn. l. reſcriptum 6. ff. de his quæ ut indign. & l. ſancimus 22. C. de pœnis. Tùm etiam quia dominus ob ſuam in ſervos quosdam aſperitatem non omnes ſuos ſervos dimittere tenetur, ſed eos tantùm, in quibus atrocitatem exercuit, *l. 2. ff. de his, qui ſui vel alieni iur. ſunt, & §. ſed & maior aſperitas, Inſtit. d. t.* Tùm quia vaſallus cum partem feudi inſcio domino alienat, non integro privatur feudo, ſed tantùm parte illâ alienatâ, *Tit. 38. de vaſallo, qui contra conſtit. Loth. Reg. beneſ. alien. lib. 2. Feud.* Tùm poſtremò quia vaſallus ob deteriorationem feudi in parte aliquâ, non univerſo privatur feudo, ſed tantùm in parte illâ deterioratâ, ut oſtendi ſuprà.

Hinc ſi vaſallus Iurisdictione ſuâ ad ſævitiam & oppreſſionem quorundam ſolùm ſubditorum abutatur, privari jurisdictione & feudo ſuo poteſt non toto, ſed quoad ſubditos tantùm, quos tyrannide ſuâ offendit. Id quod exiſtimat quoque Henric. à Roſenth. *d. cap. 10. concl. 33. n. 70. 71. & 74.*

88 Quid verò ſi vaſallus poſt præmonitionem domini, ſævitiam ſpeciei ſextæ in ſuis exercuerit ſubditis non omnibus, ſed dimidiæ vel majoris partis, denegando ipſis juſtitiæ adminiſtrationem, numquid univerſo bene-

beneficio suo multari potest? Aienti sententiæ patrocinium non esse denegandum judico. Vasallus enim ob domini contemptum feudo jure privari potest, per text. in *Tit. 24. Quæ fuit prima causa benefic. amitt. §. ult. lib. 2. Feud.* ubi ICtus Feudista, Quia, ait, dominum contemnere videtur, ad dominum beneficium pertinet. Huic rationi adjungo etiam censuram Henrici à Rosenthal *d. concl. 33. n. 72.*

Non desunt qui existimant, vasallum ne quidem suâ Iurisdictione privari ob denegatam subditis justitię administrationē, etiamsi majori subditorum parti recusatio illa facta fuerit, sed ipsum duntaxat in superioris domini indignationem incurrere, & pœnâ solùm arbitrariâ puniri. Hanc in sententiam allegant Bald. & Cynum *in d. l. 2. ff. de his qui sui, vel alien. iur. sunt.* eosdem etiam citat Tiraquell. *de pœn. temper. aut remitt. caus. 44. n. 61.* Præter hos pro hâc opinione adducit quoq; Albericum de Rosate, & Paulum de Castro ipse Iacobinus de S. Georgio *tract. de feud. in verb.* Marchio in Italiâ, *vers. quæritur etiam, n. 1.* ibi, sed est benè verùm. Vnde videtur dicendum, quòd vasallus multò minus ob denegatam justitiæ administrationem privari suo feudo possit. Sed largiamur, amitti ju- 89

risdictio-

risdictionem ob denegatam justitiæ administrationem; quam sententiam probant Longovall. *in l. 3. ff. de Iurisdict. cap. ult.* Menoch. *de arbitr. iud. cent. 2. cas. 341. n. 5.* Iul. Clar. *in pract. crimin. libr. 5. §. fin. quæst. 73. vers. item Iudex propter negligentiam*, Chilian. König. *in processu, cap. 3. n. 4.* Andr. Gail *lib. 1. observat. pract. obs. 28. n. 7.* & Ludolph. Schrad. *tract. feud. part. 10. sect. 4. n. 162. & seq.* Thob. Paurmeister *lib. 1. de Iurisdictione, cap. ult.* Cui affirmanti pronunciato auxiliatur quoque text. *in l. unic. C. si quacunque præditus potestate* ubi dicitur, quòd quis liberetur à Iurisdictione ipsius Magistratus, qui suâ abusus fuit Iurisdictione. Id quod cognoscitur quoque *ex l. si postulaverit, 27. § iubet, ff. ad L. Iul. de adult.* Haud tamen rectè ex eo inferri posse videtur, quòd eâdem ex causâ vasallus feudo suo privari possit: quippe cùm à Iurisdictione ad feudum non rectè inferatur, arg. *l. naturaliter, 12. §. 1. ff. de adquir. vel amitt. poss.* Quod & Roland. à Valle existimat *d. cons. 18. n. 30. vol. 3.*

Cæterùm prædicta sententia nostra de amittendo feudo ob denegatam justitiæ administrationem non aliter, ut ostendi, procedit, quàm si vasallus à domino prius sit

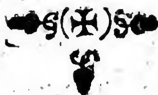
monitus,

ut abstineret ab hac sævitiâ suâ in denegandâ justitiæ administratione, & quidem cum comminatione; ipse autem vasallus nihilominus subditis suis justitiam deneget. Hunc ob contemptum domini jure privatur vasallus feudo suo, & quidem toto si omnibus subditis, vel dimidiæ, aut maiori parti ipsorum, justitiæ administrationem deneget, Vel tantùm feudi parte, & quidem eâ, cujus subditis administrare justitiam neglexit vasallus, per ea quæ dicta sunt antea. Idq; sentit etiam Iacobin. de S. Georg. *tr. feud. in verb.* Marchio in Italiâ, §. *quæritur, n. 2. vers. ego in isto puncto,* & tradit Henric. à Rosenth. *d. cap. 10. concl. 33. n. 71. & seq.*

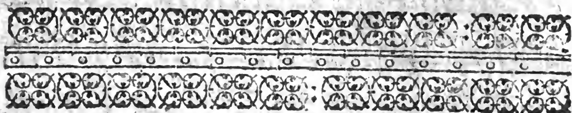
Porrò ad qualitatem deteriorationis feudi pertinet & hæc quæstio: An vasallus feudo suo privetur, si ædes feudales incendio perierint? In expediendâ quæstione hâc dispiciendum est, quid causam præbuerit incendio. Regulariter præsumitur culpâ inhabitantium exortum fuisse incendium *l. 3. §. 1. ff. de offic. Præfect. Vigil. l. si vendita, 11. ff. de pericul. & cōmod. rei vend.* Schrad. *tr. feud. part. 2. nonæ partis principalis, sect. 7. n. 62.* Mascard. *de probat. vol. 2. cōcl. 892. n. 1. & seqq. n. 8.* 90
Et q; de culpâ dicimus, intelligendum est de levissi-

levissimâ culpâ, in omittendo consistente, nisi contrarium probetur, ut sentiunt, quos citat Mascard. *d. concl. 892. n. 9.* & Schrad *d. loco.* & Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 10 concl. 33. n. 43.* Non enim præsumitur quod inhabitator res suas proprias ita perdere voluerit. Wesembec. *cons. 57. n. ult.* At vasallus non amittit feudum ob levissimam, vel levem culpam, ut tradidi suprà, ubi egi de causâ deteriorationis.

Sin verò dolo, aut latâ culpâ vasalli ædes feudales sint consumptæ, amittit ipse feudum, Schrad. *d. sect. 7. n. 62. vers. porrò annotandum.* & Henric. à Rosenth. *d. concl. 33. n. 44.* Confert huc, quòd emphyteuta expelli potest, si culpâ eius latâ exortum si incendium, quo emphyteutica domus periit, Bald. *in. l. 1. n. 11. in fin. C. de Iure Emphyteut.* Accedit & illud, quòd vasallus ob dolum, & latam culpam suam feudo multari potest, ut suprà docui.

QVIN-

QVINTVS
Tractatus,
De
AMISSIONE FEVDI, QVAE OB
eius illicitam alienationem contingit.

EST præterea Vasalli culpa in Domini rebus cōmissa, si absq; domini consensu feudum alienaverit vasallus. Alienatio enim feudi, cuius proprietas

domini est, sanctione feudali est prohibita *Tit. 5. in fin. Tit. 21. §. si quis miles, Tit. 13. Tit. 18. §. ult. lib. 1. Feud. Tit. 9. in princ. Tit. 24. §. ult. Tit. 26. § feudum eâ lege datum. Tit. 38. Tit. 44. Tit. 52. §. si quis verò, & Tit. 55. §. callidus itaque, lib. 2. Feud.* De feudi igitur alienatione hîc tractare animum induxi meum.

Explicabo autem primùm quid sit feudi alienatio, & quæ eius alienationis sint species; Deindè agam de feudi alienatione jure permissâ: Pòst exponam quæ feudi alienatio sit pro-

prohibita. Postremò tractabo etiam de effectu prohibitæ alienationis: ubi quoque edisserendum ad quem pertineat feudum ob alienationem amissum.

CAP. I.

Quid sit feudi alienatio, & quæ eius alienationis species.

SUMMARIA.

1. & 2. Alienatio feudi quid, & quæ eius species?
3. Num transactio sit alienationis species?
4. Vasallus olim etiam ignorante domino impunè potuit de feudo transigere, sed hodie id facere prohibetur.
5. Locatio conductio an sit alienationis species? Facta ad longum tempus pro vili mercede, rectè connumeratur alienationis speciebus. num 6.
7. Vtrùm Hypothecæ constitutio species sit prohibitæ in feudo alienationis?

8. 9. 10. 11. & 12. Dissolvuntur rationes quæ verisimiliter pro affirmativâ pugnare videntur.

13. Precaria feudi concessio pro alienatione non habetur.

14. & 15. Responsio ad duas obiectiones.

16. Constitutum possessorium an species sit prohibitæ alienationis in feudo?

17. 18. 19. 20. & 21. Proponuntur affirmantis sententiæ fundamenta.

22. 23. & 24. Solvuntur argumenta contra hanc aientem opinionem prolata.

25. Possitnè vasallus absque domini consensu de feudo suo in arbitros compromittere?

26. Interpretatio textus in Tit. 15. in princ. vers. è contra. Et in Tit. 34. §. 1. Et in Tit. 46. in princ. lib. 2. Feudor.

27. Diluitur obiectio quædam.

1 ALienatio feudi est actus, per quem vasallus feudum suum, eiusque commodum ad alium transfert. Alienatio enim in genere est omnis actus, quo quis vel dominium, vel possessionem, vel Ius aliquod transfert ad alium, *l. alienatum 64. ff. de verb. sign. l. ult. C. de reb. alien. non alienand. l. 1. C. de fundo dotali,* Cujac. *in Paratit. C. Tit. de alien. iudic. mutand. caus. fact.*

Quia verò in Iure feudorum ALIENATIONIS verbum latissimè accipitur, ut arguit text. *in d. Tit. 55. in princ. vers. habito ergò,* ibi; vel quocunque modo distrahere, seu alienare, *lib. 2. Feud.* Mynsing. *cent. 6. obs. 30. n. 2.* idcircò

idcircò dispiciendum, quæ species sint alienationis feudi.

Species autem alienationis feudi sunt 2
venditio feudi, *Tit. 55. de prohib. feud. alien. per Frid. in princ. vers. habito ergò, lib. 2. Feud. l. 1. §. in alienatione, 5. ff. quand. de pecul. ann. act. est,* Mynsing. *cent. 6. obs. 30.* Item feudi permutatio, *l. 1. §. item emptio, ff. de rer. permut. d. l. 1. §. sed etsi donavit, 6. ff. quand. de pecul.* Mynsing. *d. obs. 30.* Wesemb. *in comment. de feud. cap. 11. n. 3.* Ioann. Borcholt. *in comm. in consuetud. feud. cap. 8. n. 46.* Tùm etiam feudi donatio, *Tit. 9. §. donare, lib. 2. Feud. d. l. 1. §. sed etsi, ff. quand. de pecul. ann. act. est.* Mynsing. *d. obs. 30.* Vulteius *lib. 1. de feud. cap. 10 n. 45.* Datio feudi in emphyteusin, *d. l. ult.* ibi, nec emphyteuseos cõtractũ, *C. de reb. alien. non alienand. Novell. 7. cap. 1. vers. alienationis autem. & c. nulli liceat, Extr. de reb. Eccles. alienand. vel non.* Per emphyteusin etenim possessio rei ad emphyteutam transfertur, *l. pen. §. 1. ff. qui satisd. cog. & l. 1. in fin. ff. si ager vectig. l. 3. C. de feud. patrim. lib. 11.* Est quoq; alienationis species pignori datio, *d. Tit. 55. in princ. vers. habito ergò.* Item pro anima judicatio, *d. Tit. 9. §. donare autem,* ibi: aut judicare pro animâ, *& d. Tit. 55. in princ. vers. habito ergò.* ibi: pro animâ judicare, *lib. 2. Feud.* hoc est, concessio feudi Eccle-

siæ facta sub conditione precum, Hotom. *lib. de verb. feud. in verb.* judicare feudũ pro animâ. In dotẽ datio, *d. Tit. 9. §. donare autem, lib. 2. Feud. l. 4. ff. de lege Fabia de plagiar. l. non solum 22. §. si eum, ff. de liber. causâ.* Itemque propter nuptias donatio; cùm dotis datio, & donatio propter nuptias à pari procedant, *l. ex morte, 9. iunct. Auth. æqualitas, C. de pact. convent. l. ult. § sin autem, iunct. Auth. dos data, C. de donat. ante nupt. & Novell. 97. cap. 1.* Tùm etiam constitutio dotalitij, quod est donatio, quam confert maritus præsertim Nobilis in uxorem suam, ratione dotis, ut donatâ eâ re uxor utatur fruatur, ut exposui *tract. meo de donat. cap. 11.* Vsucapio quoque & præscriptio alienationis species sunt, *l. alienationis 28. ff. de Verb. sign. & l. 3. ff. quæ in fraud. creditor.* Vt & datio in solutum, *l. 4. C. de euict. & l. 4. ff. de publ. in rem act.* Tùm etiam rerum divisio, cum hæc vicem emptionis venditionis obtineat, *l. 1. C. comm. utriusque iud. d. Tit. 55. §. præterea Ducatus, lib. 2. Feud.* Nec non libellarius contractus, *d. Tit. 9. §. donare autem,* ibi, per libellum, Item ibi, libellario nomine, *& Tit. 44.* ibi, aut Iure libelli, *libr. 2. Feudor.* de quo contractu egi *disputat. 14. thes. 93. & seq. sub class. 2.* Vt & datio rei in usumfructum, *l. ult.* ibi, sed etiam usus-

fructus

fructus dationem. C. *de reb. alien. non alienand.* Tùm etiam hereditatis, legati, fideicommissi per ultimam voluntatem concessio, *Tit. 8. §. 1. lib. 1. Feud.* Id quod volunt etiam Feudistæ, Ludolph. Schrader. *de feud. part. 7. cap. 2. num. 1.* Henric. à Rosenthal *de feud. cap. 7. concl. 2.* Francisc. Vivius *in commun. opin. lit. F. vers. vasallus regulariter.*

Quæritur de transactione, an ea sit alienationis species? Esse autem speciem eius colligitur ex *l. pen. C. de usucap. pro empt. l. cùm solus 29. vers. ita tamen hoc verum est, ff. de usurpat. & usucap. & l. 1. §. 1. ff. de offic. procur. Cæsar.* Sed refragari videtur text. in *Tit. 26. §. si vasallus,* ibi: nam & transigere rectè poterit, & *Tit. 43. lib. 2. Feud.* ex quibus textibus intelligimus, jus esse vasallo transigendi de feudo etiam absente, & ignorante domino, cùm tamen vasallus absque domini consensu alienare non possit feudum. Ad hos textus alij aliter respondent, quidam dicunt, eos esse exaudiendos de transactione, quæ decidendi, non alienandi vel diminuendi causâ fit, Cujacius *ad d. §. si vasallus,* qui ipsi est *Titulus 23. libr. 4. Feudor.* & Ioann. Borcholt *in commentar. in usus feud. cap. 8. n. 44.*

Aliqui verò sentiunt, textus illos accipiendos esse de trãsactione, quâ vasallus feudum penes se retinet. non de eâ, quâ feudum ad adversarium transfertur, Iul.Clar. §. *Feudum quæst.38.* & Hartman. Hartmanni ab Eppingen *lib.pract.obs.obs.34.n.2.& 3.* Nonnulli autumant distinguendum hîc esse inter feudum, hoc est rem in feudum datam, quæ dantis est propria, & feudum, sive rem in feudum datam, quæ aliena est. De hoc feudo vasallum ignorante domino Iure transigere; de illo si trãsigat vasallus, domino præjudicium creari nullum, Ita tradit Hotoman. *in d.§.si vasallus.Tit.26.lib.2.Feud.*

4 Cæterùm omnibus his conciliandi rationibus rejectis, dicendum puto, olim quidem vasallum, etiam ignorante domino licitè potuisse de feudo transigere, etiam in domini præjudicium, sed hodie ex Friderici Imp. novâ lege *sub Tit.55.in princ.* ibi: vel quocũq; modo distrahere seu alienare, *lib.2.Feud.* secus esse, ut quâ ignorante domino omni omninò feudi alienatione interdictum est vasallo, proindè & eâ alienatione, quæ fit per transactionem, cùm & ea propriè sit alienatio quædam, ut suprà ostendi.

5 De locatione & conductione haud immeritò etiam dubitari potest. Feudistæ eam

alien a-

alienationis specieb. in feudis annumerant, si ad longum tempus sit facta, putá ad decennium, Mynsing. *d. obs. 30. n. 1.* Zas. *de feud. part. 9. n. 12.* Sonsbec. *in comm. in usus feud. part. 12. n. 84.* Ioann. Borch. *de feud. cap. 3. n. 36.* Vulteius *de feud. lib. 1. cap. 10. n. 48.* Mihi contraria arridet sententia. Tùm quia locatio mutare dominium negatur *in l. non solet, 39. ff. locati*, ne quidẽ in superficiario, *l. ult. ff. de superficiebus*, Tùm quia locator præter dominium retinet quoque possessionem, *l. officium 9. vers. deniq; ait, ff. de rei vindic.* Tùm etiam quia usufructuarius, licet Ius utendi fruendi alienare in extraneum nequeat, *l. si usus fructus 66. ff. de iur. dot. & §. Item finitur, Instit. de usufructu.* potest tamen usumfructum suum alij locare, *§. minus autem, Inst. de usu & habitat.* Cui consequens quòd & vasallus feudum suum locare alij possit etiam ad decennium, cùm feudum ususfructus instar obtineat, *Tit. 23. in fin. lib. 2. Feud.*

Tùm deniq; quia ipsa quoque feudorum placita concedunt vasallo feudum alii locare, modò non fraudulenter fiat locatio *Tit. 9. §. donare*, ibi: licet posset locare, nisi locatio esset fraudulenta alienatio, *lib. 2. Feud.* ubi cùm non distinguatur inter locationem factam ad tempus breve, vel longum, neque nos distinguere debemus.

Pro contrariâ opinione adducunt text. in *Novell. 7. de non alien. aut permut. reb. Eccles. cap. 1. §. alienationis autem & c. nulli liceat, §. alienationis, Extr. de reb. Eccles. alien. vel non,* quæ loca citat quoque Schrad. *tr. feud. part. 8. cap. 1. n. 14.* cùm tamen textus illi de locatione verbum habeant nullum.

Quod autem de emphyteusi perpetuâ utroque loco dicitur, porrigi non potest ad locationem perpetuam. Emphyteusis enim concessio & possessionem, & jus utēdi fuendi ad emphyteutam transfert, *l. pen. §. 1. ff. qui satisd. cog. l. 3. l. 7. & l. 11. C. de fund. patrim. leg. 11.* & quidem reale jus, quod proficit emphyteutæ ad actionem in rem, *l. 1. §. ult. ff. si ager. vectig.* locatio autem horum nihil ad conductorem adfert, ut suprà docui.

Nihil obsistit responsioni huic, quod concessio prædij in emphyteusin locatio dicitur, *l. 1. & l. 2. ff. si ager vectig.* Quamvis enim olim concessio prædij in emphyteusin pro locatione ab aliquibus habebatur, §. *adeò autem, vers. sed talis contractus, Instit. de locat. & conduct.* attamen reverâ neque locatio, neque venditio erat, sed tertium contractus genus constituebat; & ut pro eo haberetur Zeno Imp. voluit *in d. §. adeò, vers. sed talis, & l. 1. C. de Iur. Emphyt.*

Quan-

Quando autem locatio feudi ad longum tempus, non pro iustâ, sed vili mercede facta est, ut quæ non respondet sumptib. & impensis, quæ erogandæ sunt in servitia domino præstanda, tunc ea non immeritò connumeratur specieb. alienationis feudi ꝓhibitæ, per text. *in d. Tit. 9. §. donare, vers. quis enim* ibi, sub vilissimâ duorum denariorum pensione perpetuò concedatur, *lib. 2. Feud.*

Quò confert, quòd finis prohibitæ alienationis feudi in hanc quoq; locationem certò incidit, qui est, quòd alienato feudo, & amissis feudi cõmodis, ac reditib. ad alium translatis, vasallus est ineptus ad præstanda domino servitia, atque ita imperij & dominorum utilitas per hanc locationem minuitur, *Tit. 52. in princ. vers. per multas*, ibi, seniorum servitia subterfugere, Itẽ ibi, vires Imperij attenuatas cognovimus, Item ibi, nostri numinis expeditionem nullo modo trãsducere valeant, & *vers. hortatu itaq;*, ibi, per quod Imperij, vel dominorũ minuatur utilitas, & *Tit. 55. in princ.* ibi, unde debita servitia amittebant, & hanc Imperij & nostræ felicis expeditionis complementum minuebatur, *lib. 2. Feud.*

Dubitatur item de hypothecæ constitutione an ea etiã species sit prohibitæ in feudo alienationis? Quidã ajunt, Aliqui negant.

Inter

Inter eos qui affirmant, est quoque Iacob. de Ardizone *in summâ sive Epitome feudorum, cap. 116.* Sonsbeck. *in comment. in usus feud. part. 12. n. 99. & seq.* Wesemb. *tr. de feud. cap. 11. n. 5.* Hotom. *cons. 30. n. 9. & seqq.* & Vulteius *libr. 1. de feud. cap. 10. n. 43.* Negativæ inhærent Hartm. Hartmanni ab Eppingen *lib. pract. obs. Tit. 54. de feud. obs. 20.* Wurmbs. *libr. pract. obs. Tit. de feud. obs. 18.* Curt. Iun. *de feud. part. 4. num. 95.* Ioann. Borch. *de feud. cap. 8. num. 60.* & Henric. à Rosenth. *de feud. cap. 9. membr. 1. concl. 14. &* alij alibi.

Mihi quoque probatur negantium opinio. Primò quia Fridericus Imperator *in d. Tit. 55. in princ. lib. 2. Feud.* feudum pignoris datione amitti docet, sed de hypothecæ constitutione non idem scribit: Quocirca de hypothecæ constitutione non idem etiam dicendum, quod de pignoris datione; cùm per hanc possessio rei transferatur, per illam verò non æquè, *l. plebs 238. §. pignus, ff. de verb. sign. l. si rem 9. §. propriè, ff. de pignorat. act. & §. inter pignus, vers. sed in alijs differentia est. Inst. de action.*

Ad hanc rationem accedit proximè & illa, quòd Iura pœnam irrogantia non extendenda, sed restringenda sunt, *l. cum quidem 19. ff. de liber. & posthum. l. factum 155. §. in pœnalib. ff. de Reg. Iur. & c. in pœnis, Tit. eod. in 6.* Menoch.

de pra-

de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 4. num. 33. Cùm ergò Lex Friderici Imp. in *d. Tit. 55. lib. 2. Feud.* pœnalis ſit, & loquatur tantùm de pignoris in feudo datione, non item de hypothecæ conſtitutione, ad hanc certè non debet extendi Conſtitutio illa.

Tertiò firmatur concluſio hæc magnoperè hâc ratione, quòd eâ feudi alienatione interdictum eſt vaſallo, quâ poſſeſſio feudalis prædij ad alium transfertur, & præter poſſeſſionem etiam reditus feudales, *d. Tit. 52. in princ. verſ. per multas enim*, ibi, ſua beneficia paſſim diſtrahere, & *d. Tit. 55. in princ. verſ. callidis inſuper*, ibi feudum vendunt, & in alios transferunt, *lib. 2. Feud.* Cùm ergò hypothecæ conſtitutione à vaſallo in feudo factâ, neque poſſeſſio, neque reditus rei à vaſallo tranſeat ad alium *l. ſi rem 9. §. propriè, ff. de pign. act. l. 4. in princ. ff. de pignor. & hypoth. d. §. inter pignus, verſ. nam pignoris, Inſtit. de action.* ſequitur inde, quòd vaſallus hypothecæ in feudo conſtitutione non amittat feudum.

Nihil juvat opinionem contrariam, quòd pignoris datio pro alienationis ſpecie prohibitâ in feudo habetur, ut oſtendi ſuprà. Et 8 ſi enim pignus & hypotheca nominis tantùm ſono differre dicantur, *d. l. res hypothecæ 5. §. inter pignoris, ff. de pignor. & hypoth.* Id tamen non ſimpliciter intelligendum eſt, ſed

acci-

accipiendum specialiter de actione hypothecariâ, quę tàm hypothecę, quàm pignoris nomine creditori competit, ut arguit text. in *d. § inter pignus, Inst. de action. & d. l. 5. §. inter pignus, ff. de pign. & hypoth.* Cuj⁹ inscriptio testatur abundè Authorem legis illius accipiendum esse tantùm de hypothecariâ in rem actione.

9 Nec quicquam obloquitur text. in *Tit. 14. §. denique, vers. si vasallus, in fin. lib. 2 Feud.* ubi dicitur, quòd vasallus alienando feudum contemnere dominum videatur, Hoc enim pronunciatum accipiendum est de venditione, quæ fit per possessionis translationem, Tùm quia meminit ICtus Feudista Constitutionis Lotharij Imp. quæ loquitur tantùm de alienatione feudi, quá illud distrahitur, & ad alium transfertur, ut patet ex *Tit. 52. lib. 2. Feud.* Tùm etiam quia expresse loquitur de precio venditi feudi, ibi, ut precio se cariturum agnoscat.

10 Neque etiam refragatur quicquam, quòd hypothecæ constitutio alienationis species esse dicitur in *d. l. ult. C. de reb. alien. non alienand.* Quamvis enim alibi quædam species alienationis sit, attamen sub feudi alienatione prohibitâ intelligi non potest hypothecæ constitutio, cùm in feudis ea tantùm prohi-

bita

bita sit alienatio, per quã rei feudalis possessio, ac reditus à vasallo ad alium transfertur, *d. Tit. 52.* ibi, sua beneficia passim distrahere, & *Tit. 55. in princ. §. callidi insuper*, ibi, feudum vendunt, & in alios transferunt, *l. 2. Feud.* cujusmodi alienatio non est in feudis ipsa hypothecæ constitutio, ut antea docui.

Adhæc negocium hîc nobis facit nullum, quòd hypothecæ constitutio Ius reale creditori adfert in re hypothecatâ, actionem scil: hypothecariam, quæ est in rem actio, *§. item serviana, ubi Dd. Inst. de action.* Non enim confestim hæc actio cõpetit ex hypothecæ constitutione, sed demùm cessante solutione, *l. quamdiu 6. C. de distract. pign. & l. 2. in fin. C. si unus ex plurib. hered. cred. vel debit. partem suam debiti solverit.* Sic vasallus non confestim ex ipsâ venditione, sed traditione demùm secutâ venditionem, feudum amittit, *d. Tit. 55. in princ. vers. callidi*, ibi, feudum vendunt, & in alios transferunt. 11

Denique nihil auxilij adfert contrariæ opinioni quòd per hypothecæ constitutionem devenitur tandem ad rei distractionem, & possessionis translationem, non sequutâ scil: solutione crediti, prohibito a. aliquo, censetur quoq; prohibitũ, per quod ad illud pervenitur, *l. oratio 16. ff. de sponsal. c. nã concupiscentiã,* 12

Extr,

Extr. de constitutionib. Et tradunt Dd. quos sequitur Tiraquell. *de legib. connubial. gl. 5. n. 186.* Decian. *resp. 9. n. 8. & resp. 76. num. ult. vol. 2. & resp. 91. num. 25. vol. 3. &* Menoch. *conf. 116. num. 16.* quos item citat Rosenth. *tr. feud. cap. 9. membr. 1. concl. 14. num. 8. ubi in addit. ad lit. E.* Etsi enim per hypothecæ constitutionem pervenire possit creditor vasalli ad venditionem feudi, *Tot. tit. ff. de distract. pign. & hypoth. & l. 2. C. eod.* attamen haud sequitur inde, quòd ex ipsâ hypothecæ constitutione necessariò sequatur hypothecæ distractio: cùm debitor satisfacere possit creditori, & solutionem ei tempore solutioni præfinito præstare.

Quòd si vasallus non liberet feudalia sua prædia à nexu hypothecæ, sed ea à creditore distrahi patiatur, non immeritò feudum eius in commissum cadit, per text. *in d. Tit. 55. in princ. vers. callidis,* ibi, feudum vendunt, & in alios transferunt, *lib. 2. Feud.*

13 Quæritur item de precarij in feudo concessione, an & illa sub prohibitæ alienationis speciebus contineatur? Precarium est conventio, quâ res precibus roganti gratis utenda conceditur, nullo utendi fine aut modo præscripto, *l. 1. in princ. & §. 1. l. 3. §. 2. ff. de precario.* Precarium autem prohibitæ in feu-

do aliena-

do alienationis ſpeciebus accenſet Conrad. Rittersh. *lib.2.partit.feudal.cap.3.num.17.* & *num.49.* Plerique verò alij communiter precarium huius alienationis ſpeciem eſſe negant, quos refert & ſequitur Schrad. *tr. feud. part.9. cap.1.num.35. verſ. ſequitur vaſallum,* & *num.38.* Henric. à Roſenth. *tr. feud. cap. 9. membr.1.concl.12. num.6.* & *ibi in additionibus ſub lit. G.* Atque horum communem ſententiam juri conſonam eſſe planè puto, ſive precaria poſſeſſio ſit rogata, & in accipientem translata, de quo precario eſt textus in *l.2.§.ult l.4.§.ult.l. Et habet, 15. §. eum qui,* & *l. qui precario, 17. ff. de precario.* ſive non poſſeſſio, ſed uſus tantùm rei precariò ſit datus, ut in *d.l.1.in princ.* & *d.l.2.in fin.* ibi, poſſidere aut uti liceat. Qui enim rem precariò dat, non alienat eam, cùm ipſam revocare pro arbitrio ſuo poſſit confeſtim, etiam intempeſtivè, & importunè, *d.l.1.in princ.* & *§ 2. d.l.2.§. 2. ff. de precario.* etiamſi conventum ſit, ut precariò accipiens ad certum uſque tempus utatur re precariò conceſſâ, *l.cum precario 12. ff.d.t.* Cùm ergò conceſſio precaria in feudo per vaſallum facta, nullum incommodum adferat domino, non poteſt ea prohibitæ alienationis ſpeciebus connumerari.

14 Non impedit hanc de precario sententiam, quòd possessio precaria transit à concedente ad accipientem, ut arguunt textus in hanc conclusionem antea citati; Alienatio autem quâ feudi possessio ad alium transfertur, sive alii traditur absque domini consensu, efficit, ut feudo suo vasallus privetur, quemadmodum supra docui ex *d. Tit. 55. in princ. vers. callidis*, ibi, feudum vendunt, & in alios transferunt, *lib. 2. Feud.* & communiter sentiunt ita Feudistæ, quos magno numero recensent Schrad. *tr. feud. part. 9. cap. 1. num. 32.* & Henric. à Rosenth. *d. cap. 9. membr. 1. concl. 12. in addit. sub lit.* C. Quod enim de possessionis feudalis translatione hîc dicitur, intelligendum est de eâ solùm, quæ hoc fit animo, ut concedens eam ab inuito accipiente revocare nequeat. Sed eiusmodi non est possessio precaria, cùm ea quovis tempore, etiam confestim revocari possit, ut anteà ostendi.

15 Nihil quoq; moratur pronunciatum hoc de precariâ possessione, quòd is, qui eam precariò habet, uti frui ipsâ potest, *l. 1. in princ.* ibi, utendum conceditur, *& l. 2. in fin.* ibi, aut uti liceat, *l. quæsitum 8. §. ex hoc interdicto, 4. in fin.* ibi, Et fructus ex die interdicti editi, præstabuntur. *l. Et habet, 15. in princ.* ibi, nostro

ſtro utatur. *ff. de precario.* Vſus enim ille precarius nihil iuris aufert vaſallo, cùm ipſe eum revocare quovis tempore poſſit, ut ſuprà dixi.

De conſtituto ſimiliter dubitatio movetur, an ſpecies prohibitæ alienationis in feudo iure dici poſſit? Loquor autem de conſtituto non eo, de quo agitur ſub titulo *ff. & Cod. de conſtitut. pecun.* Sed de poſſeſſorio conſtituto, ut cum quis prædium aliquod cuidam vendit, donat, vel aliter concedit hâc lege, ut ipſemet concedens poſſideat illud, non tamen ſuo, ſed nomine illius, cui iſthæc conceſſio facta fuit, Tiraquell. *libr. ſingul. de conſtit. poſſeſſor. part. 1. numer. 1.* Hoc Ius de conſtituto poſſeſſorio fundamentum habere dicitur in *l. quod meo nomine, 18. in princ. ff. de adquir. vel amitt. poſſ.* eſtque uſu receptum quamvis Giphanius *in comm. de diviſione Iuris, num. 99. & ad d. l. quod meo 18. ff. de adq. vel amitt. poſſ. & ad l. abſente, 10. ff. de donat.* figmentum illud eſſe, & Gloſſatorum commentum ſcribat. 16

Sunt autem, qui exiſtimant, quòd vaſallus feudum ſuum abſque domini conſenſu per conſtitutum impunè alienare poſſit, his potiſſimùm rationibus moti, quòd per conſtitutum non verè & realiter, ſed fictè poſſeſſio alii tradatur. Quodq; per actum nullum,

 qua-

qualis etiam sit alienatio per constitutum facta, possessio reverâ non transeat ad accipientem. Quòd item lex pœnalis non possit verificari in casu ficto. Ita sentiunt post alios, quos referunt Bartholomæ. Camerar. *in repetitione legis imperialem, de prohibit. feud. alien. per Frider. pag. 52. vers. contrariam verò.* Schrad. *item tr. feud. part. 9. cap. 1. num. 33. & seqq.*

At plerique contrariam amplectuntur sententiam, ut agnoscit Molinæus *in consuetud. Paris. Tit. 1. §. 13. gl. 5. num. 4.* Tùm etiam Bartholom. Camerar. *in d. l. imperialem, pag. 52. in princ.* ut & Iul. Clar. *lib. 4. sentent. §. feudum, quæst. 31. num. 4.* Probat eandem opinionem Curt. Iun. *tr. feud. part. 4. num. 111. vers. confirmatur hæc opinio, mihi pag. 427.* Zasius *tr. feud. part. 10. num. 8.* Vulteius *libr. 1. de feud. cap. 11. num. 42. in fin.* Ioann. Borcholt *in comm. in consuet. feud. cap. 8. num. 81.* Rittersh. *in partit. feud. lib. 2 cap. 3. num. 50. in fin.* & alij quos citat Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 9. membr. 1. con. 12. in addit. sub lit. D.* Et huic opinioni assensum meum accommodare, nihil dubito.

17 Nam qui per constitutum alij feudum concedit, is desinit possidere, & alium possessorem suo ministerio facit, hoc est alieno, non

non suo nomine possidere incipit, *d. l. quod meo 18. in princ. ff. de adquir. vel amitt. poss.* Id quod etiam contingit in eo, qui fundum suum absenti per epistolam donat, & eundem fundum conductionis titulo sibi retinet, *l. quædam 77. ff. de rei vindic.* Qui enim ex locatione conductione fundum tenet, is non possidet, cùm non suo, sed alieno possideat nomine, *§. possidere autem, Instit. de interdict. l. officium 9. ff. de rei vind.* Cùm ergò constituens desinat possidere feudum, reverâ illud alienasse, & in alium veram possessionem eius transtulisse dicitur, per ea quæ tradunt Dd. quos citat Tiraquell. *d. tr. de Iure constit. possess. part. 2. ampliat. 1. n. 2. & 3.*

Quin etiam per traditam in constitutò possessionem, ipsum quoq; dominium ad accipientem constitutarium transit, ut alios sequutus, rectè docet Tiraquell. *d. tr. part. 2. ampliat 8.* & tuetur hoc pronunciatum *text. in d. l. quædam, 77.* ibi, posse defendi in rem competere, *ff. de rei vind.* Qui autem possidet, & quidem Iure domini possidet, ad eum quoque fructus rei pertinent, *l. Fulcinius 7. §. vlt. ff. quib. ex caus. in poss. eatur. l. Titia. 48. ff. de solut.* Mynsing. *cent. 6. obs. 100. num. 13. & seq.* Hinc ergò rectè concluditur, con- 18

 stitu-

stitutum possessorium in feudis veram esse alienationis prohibitæ speciem.

19 Quæ conclusio & hoc à comparatis probatur argumento: pignoris datio in feudis iure prohibetur, ut suprà ostendi ex *tit.55.in princ.lib.2.Feud.* Ergò multò magis constitutum possessorium in feudis prohibitum censeri debet, cùm per hoc (ut dixi) & possessio, & dominium in constitutarium transeat; per pignoris verò dationem sola possessio ad creditorem transferatur, non dominium, *l.si rem.9.§.propriè, l.cum & sortis.35.§.1.& l.debitor.40.§.ult.ff.de.pign.act.iunct. l.3.§.ult.ff.ad exibend.& l.servi 16.ff.de usucap.*

20 Adhæc vasallus, qui absque domini consensu feudum suum vendit, contemnere dominum dicitur, & propter hunc contemptum feudo suo privatur, *Tit. 24. §. ult. in fin. lib. 2. Feud.* sed vasallus qui absque domini præscitu per constitutum possessorium alii feudum suum concedit, non minus dominum contemnit, quàm qui illud absque domini consensu vendit: quippe cùm ut vendito feudo, sic & feudo per constitutum alienato, vasallus desinat esse idoneus ad præstanda domino servitia; cùm & possessionem & dominium atque ita reditus feudi ad alium transferat.

Adhæc

Adhæc quæ ratio eſt prohibitæ alienationis feudi per libellarium contractum, fraus ſcil: & deceptio domini, *Tit.9.§.donare, lib. 2. Feud.* eadem quoque eſt ratio alienationis per conſtitutum poſſeſſorium. Nam ut in libellario contractu in domini fraudem velatur venditio, quaſi ea facta non ſit, cùm ſub viliſſimâ duorum denariorum penſione feudum alii utendum datur: Sic etiam poſſeſſorio conſtituto in fraudem domini alienatio vera tegitur fictâ poſſeſſionis retentione. Quemadmodum ergò libellarius contractus, ſic & conſtitutum poſſeſſorium in feudis ſpecies eſt alienationis prohibitæ. 21

Nihil huic officiunt concluſioni argumenta opinionis contrariæ, quorum unum hoc eſt: Conſtitutum poſſeſſorium in feudo ipſo Iure nullum eſt: Ergò nulla quoque eſt traditio feudi per conſtitutum poſſeſſorium facta: cùm ergò retinuerit vaſallus veram poſſeſſionem feudi, haud dici poteſt, quòd alienaverit feudum. 22

Hoc argumentum poſt alios adducunt quoq; Bartholom. Camerar. in *d. l. imperialem, Tit. de probib. feud. alien. per Frid. pag. 59. §. quid ergò dicemus*, Molinæus *ad conſuet. Paris. Tit. 1. §. 13. gl. 5. num. 4. & 5.* Ludolph.

1. num. 1. Schrad. *tract. feud. part. 9. cap. 1. num. 33.* Etſi enim fictus ille ſit modus tradendi rem, attamen veram rei poſſeſſionem in accipientem transfert, *d. l. quadam 77. ff. de rei vind. d. l. quod meo 18. in princ. ff. de adquir. vel amitt. poſſ. l. quiſquis, 28. & l. ſi quis 35. § ſed ſiquidem. C. de donat.* Tiraquell. *de iure conſtit. poſſ. part. 2. ampliat. 1. num. 2.* Menoch. *de recuper. poſſ. remed. 4. num. 25. pag. 410.* Iul. Clar. *lib. 4 ſentent. §. feudum, quæſt. 31. num. 4.* Schrad. *tr. feud. part. 9. cap. 1. num. 33. vers. eam ob cauſam.* Cùm ergò vaſallus feudum amittat per veram eius alienationem, hoc eſt poſſeſſionis translationem, *d. Tit. 55. in princ. vers. callidis,* ibi, feudum vendunt, in alios transferunt, *lib. 2. Feud.* conſequens ei eſt, quòd & per conſtitutum abſque domini conſenſu factum, privetur ipſo feudo.

Denique obſtaculum enunciato huic noſtro parit nullum, quòd quidam dicunt, pœnalem conſtitutionem non procedere in traditione fictâ, ut volunt, quos citat Tiraquell. *d. tr. de iure conſtit. poſſ. part. 3. limitat. 26. num 1.* Hæc enim opinio nullâ certâ iuris ratione nititur. Etſi enim in pœnis benigniorem ſententiam ſequi debeamus, id tamen ſolùm in caſu dubio obtinet, quia autem placitis feudorum expreſſè deciſum, 24

ut amittat vasallus feudum, si illud alienando in alium transferat, *d. Tit. 52. in princ.* ibi, passim distrahere, item ibi, sine permissione distrahere, *& d. Tit. 55. in princ. vers. callidis,* ibi, feudum vendunt, & in alios transferunt, *lib. 2. Feud.* Et per constitutum possessorium, ut possessio, sic & dominium transferatur ad alium, & vasallus suo nomine possidere feudum desinat, & nomine alieno saltem detineat feudum, consequens ei est, hoc quoque modo vasallum amittere feudum.

Sunt tamen qui putant, licet conclusio hæc iuri planè consona sit, æquius tamen esse, ut vasallus constituto possessorio non perdat feudum, ita sentit Iul. Clar. *d. lib. 4. sentent. §. feudum, quæst. 31. num. 4.* Verùm æquitatis rationem hîc ego cernere possum nullam, cùm iniquum quod est, æquum dici nequaquam possit. Est autem iniquum siquidem contra feudorum placita, ut inscio feudi domino per constitutum possessorium vasallus feudum suum alienet, sicuti aliquot argumentis anteà docui, non ergò æquum videri potest.

25 Quæritur etiam de compromisso partium litigantium, an species sit prohibitæ alienationis in feudis: Compromissum est

mutua

mutua promissio litigantium de eo facta, ut ipsorum controversia vni aut pluribus nominatis, qui arbitri vocantur, decidenda committatur, ipsique eorundem sententiæ sub pœnâ certâ pareant, *l. litigatores 11 §. 1. & seqq. l. item si unus, 17. §. si in duos, 5. l. diem, 27. §. ult. ff. de recept. arbitr.*

Sed dubitatur an vasallus absque domini consensu de feudo suo, cuius nomine ipsi controversia mouetur, in arbitros cum adversario suo compromittere possit; An verò ab ipso compromisso, ut alienationis prohibitæ specie abstinere iubeatur? Quidam prius affirmant, ut Curt. Inn. *de feud. part. 4. in ultimâ causâ privationis feudi, Reg. 1. quæst. 8.* & alii, quos citat, & sequitur Nicol. Mozz. *tr. feud. cap. de naturalib. feudor. numer. 75.* Tùm etiam Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 9. membr. 1. concl. 22. in addit. sub lit. E.* Aliquibus verò posterius placet, quòd vasallus de feudi controversiâ sine consensu domini in arbitros compromittere non possit, ita sentiunt quos citant & sequuntur, Ioann. Borch. *in comment. in consuet. feud. cap. 8. num. 45.* & Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 9. membr. 1. concl. 22. in addit. sub lit. H.*

Atque horum opinioni subscribere nihil dubito. Tùm quia alienare qui prohibetur, is nec compromittere in arbitros potest

c. cum tempore, ubi Panorm. *num. 3. Extr. de arbitr.* Tùm etiam quia vasallus nullo modo absque domini consensu quid agere potest, quo feudo suo exuatur, *d. Tit. 52. §. hortatu itaque, & d. Tit. 55. in princ. vers. habito ergò. lib. 2. Feud.* Tùm postremò quia sententia hæc magis est communis, ut ex Socino refert Iul. Clar. *lib. 4. sentent. §. feudum. quæst. 39.* quem sequitur Ioann. Borcholt. *d. cap. 8. num. 45.*

26 Sed huic conclusioni adversari magnoperè, & contrariam defensare videntur opinionem text. in *Tit. 15. in princ. vers. è contra,* ibi, potius apud iudicem vel arbitrum, in *Tit. 34. §. 1.* ibi, coram iudice vel arbitro finiatur, & in *Tit. 46. in princ.* ibi, coram iudice vel arbitro finiatur, *lib. 2. Feud.* Verùm responderi potest primò, quòd textus illi exaudiri debeant de compromisso in arbitros ex domini permissu, ut sentit Laudens. *ad. d. Tit. 15. num. 5. Tit. de investit. in marit. factâ lib. eod. Feud.* quem sequitur Henric. à Rosenthal *d. cap. 9. membr. 1. concl. 22. num. ult.* Deindè & illud responderi potest, quòd adducti illi textus intelligendi sint de Iure feudorum veteri, quod correctum est per constitutionem Lotharii & Friderici Impp. in *d. Tit. 52. & d. Tit. 55. lib. 2. Feud.* Ioann. Borcholt *d. cap. 8. num. 45.*

8. *num. 45.* Henric. à Roſenth. *d. cap. 9. membr. 1. concl. 22. num. ult.* Conrad. Rittersh. *libr. 2. partit. feud. cap. 2. num. 19.*

Antequam tamen vaſallus ex compromiſſo, & ſubſecuto laudo feudum adverſario ſuo tradat, non committitur feudum, cùm ad feudi amiſſionem ob alienationem requiratur, ut poſſeſſionis traditio, & translatio facta ſit, *d. Tit. 52. in princ. verſ. hortatu,* ibi, ſine ipſorum permiſſione diſtrahere, *& d. tit. 55. in princ. verſ. callidis,* ibi, feudum vendunt, & in alios transferunt, *lib. 2. Feud.*

Prædictis tamen, quæ de compromiſſo dixi, adverſari adhuc videtur, quòd vaſallus controverſiam de feudo motam iudicis cognitioni licitè committere poteſt, & quod de Iudice dicitur, idem quoque de arbitro ſimul diſponitur in locis ſupra adductis. Sed alia eſt ratio Iudicis, alia arbitri. Iudex Iuris authoritate conſtituitur, arbiter ex conſenſu litigantium: à Iudicis ſententiâ appellari poteſt, non autem ab arbitri ſententiâ, *l. 1. C. de arbitr. l. non diſtinguemus 32. §. cum quidam 14. & d. l. diem, 27. §. ſtari autem. 2. ff. de recept. arbitr. & l. ult. §. ult. C. de tempor. appellat.* 27

CAP.

CAP. II.

De feudi Alienatione Jure permissâ.

SUMMARIA.

1. Vasallus licitè alienat feudum suum per subinfeudationem.

2.3.4.5.6.7.8.9.10. & 11 Proponuntur & dissolvuntur argumenta quibus verisimiliter probatur subinfeudationem non esse permissam vasallo.

12.15. & 18. Subinfeudatio his tribus sub conditionibus tributa est vasallo, scil. ut fiat syncerè & absque fraude, ut eiusdem qualitatis personæ, & sub iisdem legibus & pactis, quibus ipse vasallus accepit, fiat.

13. Subinfeudatio interveniente precio facta, constituit vasallum in fraude, & pro venditione habetur. Quid si precium datum sit exiguum? num. 14.

16. & 17. Sitné licitum Duci, Marchioni, Comiti de universo Ducatus, Marchionatus, Comitatus feudo suo, aut eius quotâ parte alium subinvestire, absque Imperatoris consensu?

19. Vasallus subinvestiens aliquem de feudo suo simpliciter, in dubio præsumitur eâdem lege & qualitate illud concedere, quâ ipsemet accepit.

20. & 21. Vasallus feudum suum pro masculis duntaxat acceptum, per subinfeudationem alii pro mascu-

masculis & fœminis concedere nequit.

22. Vasallus subinfeudare potest sub maiori servitio, quàm quo ipse feudum accepit.

23. Subinvestitio aliâ & diversâ lege quàm ipsa principalis investitio facta, an sit nulla?

24. 25. & 26. Subinfeudatio quousque progredi possit?

27. Ecclesiæ Vasallus feudum suum Ecclesiasticum absque domini consensu alii per subinfeudationem concedere potest.

28. 29. & 30. Responsio ad tres obiectiones.

31. Vtrùm vasallus laicus feudum suum decimale absque Prælati consensu per subinfeudationem alii dare possit?

32. Intellectus c. prohibemus, Extr. de decimis.

33. 34. & 35. Num Vasallus subinvestire possit alium de feudo suo, quod in curte domini habet? Item, Quid CVRTIS appellatione significetur.

36 & 37. Feudum cum pacto de non alienando concessum, an per subinfeudationem alii concedi possit?

38. & 39. Quid Iuris per subinfeudationem in vasallum subinfeudatum transeat?

40. An Vasallus subinvestiens alium de suo feudo, aliquam in eo retineat possessionem? Quid sentiendum de dominio? num. 41.

42. 43. 44. & 45. Vtrùm subvasallus etiam superioris domini, vel tantùm sui immediati domini sit vasallus?

46. & 47. Refutatio argumentorum Menochii.

48. 52. 53. 54. & 55. Subvasallus alienare suum intendens subfeudum, explorare debet & superioris & immediati domini consensum. Limita ut in num. 73. 74. & 75.

49. 50. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. & 72. Recensentur & diluuntur Hartmanni Pistoris argumenta & rationes quæ infirmare videntur præcedentem conclusionem.

76. Quid Iuris si superior sive directus feudi dominus absit, & brevi reversurus non sit, numquid exspectandus erit absentis domini consensus?

77. & 78. Vtrùm finito subinfeudantis iure, finiatur quoque subinfeudati vasalli Ius?

79. & 80. Conciliatio textus in Tit. 4. §. ult. lib. 1. Feud. cum textu in Tit. 9. §. si autem dissentiente, lib. 2. Feud.

81. Reiicitur iudicium Hartmanni Pistoris de prædictis duobus textibus.

82. 83. 84. 85. 86. 87. & 88. Proponuntur & refutantur rationes eiusdem Pistoris, quibus defendere conatur, subfeudum mortuo vasallo subinfeudante liberè reverti ad dominum, etiam in casu, quo subvasallus paratus est servire domino.

89. Vtrùm resoluto Iure feudi ex culpâ vasalli subinfeudantis, resolvatur etiam Ius subinfeudati vasalli?

90. Reiicitur sinistra interpretatio textus in Tit. 9. §. si autem dissentiente, lib. 2. Feud.

91. Feudo paterno ob mortem vel culpam vasalli finito, potior causa est agnatorum, feudi huius successorum.

92. & 93. Declaratur hæc sententia exemplo usufructuarii & creditoris, qui rem pignoratam alii dat pignori.

94. Textus in Tit. 9. vers. eo excepto, lib. 2. Feud. intelligendus est de casu, quo vasallus subinfeudans successores feudi non reliquit.

95. Mortuo vasallo subinfeudante relictis filiis,

sub-

ſubfeudum revertitur ad filios, nec apud ſubvaſallum remanet.

96. Vaſallus filiis ſuis ſubinfeudando præjudicare non poteſt. Limitatur num. 97. 101. & 102.

98. Sicuti ſubinfeudatio, ita & refutatio feudi placitis feudorum permiſſa eſt.

99. Definitur refutatio feudi.

100. Refutatio an ſit alienatio feudi?

103. Vultejus refutationem feudi perperàm diducit in propriam & impropriam.

104. Refutatio rectius diſtribuitur in realem & perſonalem.

105. An refutatio in caſu dubio cenſeatur realis aut perſonalis facta.

106. & 107. Adponuntur realis & perſonalis refutationis exempla.

108 Si feudum paternum refutatum ſit reali refutatione agnatis conſentientibus, & de eo alius inveſtitus à domino, efficitur feudum novum. vide etiam in num. 168. Secus in perſonali refutatione, num. 169.

109. Cuinam vaſallus feudum ſuum refutare poſſit.

110. 113. 114. & 115. Vaſallum domino etiam invito refutare poſſe feudum demonſtratur per diſcuſſionem contrariorum.

111. & 112. Feudum non eſt contractus, ſed ipſa feudi inveſtitura innominatus eſt contractus.

116. Improbatur opinio illorum, qui tradunt feudum certi ſervitii invito domino refutari non poſſe. Item num. 159.

117. Satisfit argumento Felini.

118. An Feudum conditionatum, in quo electa eſt vaſalli induſtria, domino invito refutari poſſit?

148. & 159.

148. & 157. Vtrùm vasallus feudum suum ligium invito domino refutare possit?

149. 150. 151. 152. 153. & 154. An vasallus ligius in orbe Romano alterius possit esse vasallus?

155. Vasallus ligius ut Iurisdictioni solius domini feudalis cum omnibus suis bonis subiectus sit, requiritur.

156. Vox LIGIVS totalem significat subiectionem.

158. An Vasallus refutare possit feudum francum?

160. & 161. Vasallus possidens propria & impropria feuda, num in generali refutatione impropria quoque refutare intelligatur feuda?

162. & 163. Vasallus subinvestiens non potest refutare feudum in præiudicium subinfeudati.

164. & 165. Responsio ad duas obiectiones.

166. Feudum Ecclesiasticum refutari non potest Capitulo.

167. Feudum decem aut viginti annis possessum refutari potest nullis restitutis fructibus.

168. & 169. Quis sit effectus realis & personalis refutationis feudi.

170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. & 178. Si pater novum suum feudum domino refutet simpliciter, an filii eius mortuo patre refutatore in feudum refutatum succedant?

179. 180. & 181. Refutatio trium argumentorum.

182. Vasallus etiam post factam feudi refutationem domino debetur honorem, eumque offendere prohibetur.

183. Species alienationis feudi licitæ est etiam feudi divisio. Vbi etiam qualiter fieri possit divisio feudi.

184. 185. 186. & 187. Si plures feudi successores feudum possidere velint indivisum, utrùm omnes domino fidelitatem & servitia præstare teneantur?

188. 189. & 190. Quando feudum inter plures successores divisum est, omnes quidem fidelitatem præstare tenentur, sed hoc per Procuratorem expedire possunt.

191. 192. 193. 194. 195. & 196. An feuda dignitatis dividi possint?

197. 198. 199. 200. & 201. Reiicitur Dd. interpretatio textus in Tit. 55. §. præterea Ducatus, lib. 2. Feud.

202. 203. 204. & 205. Tripliciter respondetur ad textum in Tit. 13. de alienat. feud. §. ult. lib. 1. Feud.

206. 207. 208. 209. & 210. Divino, Gentium, Canonico & Civili Iure, tum etiam moribus primogenituræ locum esse in dignitatum successionibus dilucidè demonstratur.

211. Consuetudo generalis de dividendis Feudis maioribus à nonnullis allegata, nondum probata reperitur.

212. Primogenitus in feudum Regale succedens, aliis filiis pro generis splendore & Principatus reditibus honestam vitæ sustentationem assignare tenetur.

1. COgnitis plerisque speciebus alienationis feudi, dispiciendum de feudi alienatione Iure permissâ. Primò autem permissum est vasallo alienare feudum suum per subinfeudationem. Testantur enim feudorum placita, quòd ut olim, sic & hodie vasallus feudum suum, vel eius partem, etiam absque domini consensu alii in feudum concedere possit, per text. *in Tit. 8. §.*

sed etiam res, vers. per feudum, ibi, per feudum tamen cuilibet dari potest, *Tit. 9. qualiter olim poterat feud. alien.* ibi, si verò vel totum vel partem volebat per feudum aliquem investire, hoc licebat ei, *Tit. 26. si de feudo defuncti content. sit inter dom. & agn. vas. § beneficium,* ibi, beneficium à vasallo in feudum rectè dari potest. *Tit. 34. de lege Corradi, §. similiter* ibi, in feudum tamen rectè dabit, & *Tit. 55. de prohib. feudi alien. per Frid. §. insuper, vers. illud quoque,* ibi, si vasallus de feudo suo alium vasallum habuerit, *lib. 2. Feud.*

Sed huic pronunciato contradicit Francisc. Hotoman. *in disput. de feud. cap. 37.* eique obloquitur primò, quòd vasallus feudum suum utendum fruendum alii concedere prohibetur, ut communiter sentiunt Dd. quos magno numero collegit Henric. à Rosent *tr. feud. cap. 9. membr. 1. concl. 10. in addit. sub lit. A.* sed minus est, usumfructum concedere, quàm feudum dare: Feudum enim ad heredes transit *Tit. 23. In quib. caus. feud. amitt. §. ult. vers. ususfructus verò* ibi, ut ad eum heredesque suos, *lib. 2. Feud.* Vsusfructus verò non transit ad heredes, sed morte fructuarii finitur, *§. finitur autem, Inst. de usufruct. l. 3. §. ult. ff. quib. mod. ususfr. amitt. L.* 2

Denique vaſallus ſubinfeudans, domino ſuo in ſolidum ad ſervitia obligatus manet, proindeque nihil, aut parum domino priori decedere videtur, per text. *in d. Tit, 25. §. beneficium*, ibi, ſi nihil in fraudem legis fiat. *lib. 2. Feud.* Henr. à Roſenth. *tr. feud. cap. 9. memb. 1. concl. 43. num. 2.*

Secundò obſiſtere videtur pronunciato eidem, quòd prohibitâ alienatione, omnis quoque actus cenſetur prohibitus, per quem ius in alium transfertur. *l. 1. C. de fundo dotali*, cùm ergò feudi alienatio placitis feudorum prohibeatur, cenſetur quoque ſubinfeudatio prohibita, quippe quâ feudum à ſubinfeudante ad ſubinfeudatum tranſit. 4

Sed reſpondendum eſt, quòd regula *d. l. 1. C. de fund. dotal.* ideò officium ſuum hîc perdat, quòd nominatim, & expreſſè ſubinfeudatio placitis feudorum permiſſa eſt vaſallo, Quoties autem regula aliqua vitiatur juris authoritate, toties officium ſuum perdit. *l. 1. ff. de reg. iur.* Sic in terminis ICtus Feudiſta *in d. Tit. 3. §. ſed etiam res, lib. 2. Feud.* regulam proponit hanc: Res, cuius alienatio prohibetur, nec per beneficium dari conceditur, at huius regulæ ibidem, *verſ. per feudum tamen*, exceptio ponitur de ſubinfeu- 5

quo temp. miles investit. petere debeat, § .*si quis fecerit*, *lib. 2. Feud.* Vnde concludendum putat Hotomannus, quòd nec vasallus feudum suum, vel eius partem absque domini consensu alii in feudum concedere possit. Quam conclusionem iuuat, quòd relata sunt dominus feudi, & vasallus, & quod de uno ex relatis est dispositum, de alio etiam cautum intelligitur, ut iuris textibus ostendit Everhard. *in topic. legalib. in loco à correlativis, num. 2. 3. & seqq.*

Sed obstaculum hoc ita removeri potest: 9
Argumentum à relatis non procedit, quando dispar ratio est in utroque, Everhard. *dict. loco num. 7. in fin. & num. 8. vers. unde cum non sit eadem ratio, & num 12. vers. hoc tamen.* Vel quòd idem est, quando alteri correlativorum supervenit causa, quæ non est in altero, Matth. Stephani *libr. 2. Topicor. Iuris, loco 31. num. ult.* Sed dispar ratio est in alienatione feudi, quæ fit à domino, & feudi alienatione, quæ fit à vasallo per subinfeudationem. Domini alienatio eò pertinet, ut vasallo feudum, eiusque ius auferatur, at subinfeudatione domino non aufertur ius, ei in feudo competens, nec per subinfeudationem vasallus desinit esse vasallus, ut ex prædictis constat.

Quintò contra subinfeudationem absq; domini consensu factam adducitur text. *in d. Tit. 55. §. callidis, lib. 2. Feud.* quo textu abrogari ius subinfeudationis arbitratur cõtra omniũ sententiam, & interpretationem, Hotoman. ibidem, *& in d. disp. cap. 36.*

11 Sed quò minus admitti possit hæc opinatio, arguit apertè textus eiusdem tituli, §. *illud quoque*, ubi Fridericus Imperator, si, ait, vasallus de feudo suo alium vasallum habuerit, unde intelligitur quòd subinfeudationis ius Imp. in usu relictum, & salvum, non abrogatum voluerit. Nec admittendum, quòd locus ille sit intelligendus de subinfeudatione, quæ fit ex consensu domini; tùm quia id nullo ibi verbo indicatur, tùm etiam quia eadem Friderici Constitutio in præcedenti §. *callidis*, non abrogat, sed potius admittit subinfeudationem etiam eam, quæ fit absque domini consensu. Est enim locus ille de prohibitâ feudi alienatione absque domini consensu factâ, & ostendit absque domini consensu licitè fieri subinfeudationem, modò ea sine colore, hoc est, sine fraude fiat.

Confert huc, quòd Constitutio nova qualis est Friderici illa Constitutio extendenda non sit in correctionem iuris veteris, nisi expressè, & nominatim abroget illud, per text. *in l. præcipimus 32. §. ult.* C. *de appellat*

appellat. & l. sed & posteriores 28. ff. de legib.

Quamvis autem vasallus feudum suum, vel eius partem absque domini consensu alii per infeudationem concedere possit, ius tamen illud tributum est vasallo tribus sub conditionibus. Vna est, si syncerè, & absque fraude subinfeudatio fiat, *Tit. 9. in princ. vers. si verò, & d. Tit. 26. §. beneficium. lib. 2. Feud.* 12

Fraus autem præsumitur, si subinfeudatio fiat precio interveniente, hoc est, si vasallus pro subinfeudatione precium accipiat à subinfeudato, per text. *in d. Tit. 55. §. callidis*, ibi, qui precio accepto, quasi sub colore investituræ, quam sibi licere dicunt, feudum vendunt, *lib. 2. Feud.* Hartm. Pistor. *lib. 2. quæst. iur. quæst. 44. num. 5.* & Henric. à Rosent. *tr. feud. cap. 9. memb. 1. con. 44. num. 2.* 13

Quidam tamen distinguunt inter precium palàm datum, & precium occultè datum, ac sentiunt, occultè precio dato præsumi fraudem, non item si palàm sit datum, ita sentiunt Iacob. de Beluiso *in Tit. 48. de capp. Corrad. §. praterea*, & ibidem Laudens. *num. 3.* tùm etiam Iacob. de Ardiz *sub rubr. si de feudo detur in feudum, cap. 16. in princ.*

Verùm

Verùm reiectâ hâc distinctione, simpliciter & generaliter dicendum, ex precii datione præsumi fraudem. Tùm quia text. *in d. Tit. 55. §. callidis. lib. 2. Feud.* non distinguit inter modum dati precii. Tùm etiam, quia precii datio semper arguit venditionem feudi, quæ absque domini consensu permissa non est vasallo. Tùm postremò, quia licet vasallus pro vendito feudo palàm precium accipiat, attamen amittit feudum, cùm placita feudorum de venditione feudi loquentia non distinguant, Atque hæc est communis opinio Dd. quos allegat Henric. à Rosenth, *d. concl. 44. in addit. sub lit. B.*

14 Quid verò dicendum si datum pro subinfeudatione precium sit exiguum, & minimum? Hîc sentiunt Doctores quidam; non præsumi fraudem, si precium justi valoris medietatem non excedat; secus verò si excedat. Ita Glossam in *d. Tit. 26. §. beneficium, lib. 2. Feud.* Glossam inquam, & alios sequuti sentiunt Petr. Iacob. Aurelianens. *in pract. libellorum, Rubr. 56. num. 8. vers. Et fortè intelligetur fraus.* Wesemb. *de feud. cap. 11. num. 9. & cons. 73. num. 6. & seqq.* Vulteius *tr. de feud. lib. 1. cap. 10. num. 82.* Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 9. memb. 1. concl. 44. num. 3.*

Verùm

Verùm quò minus comprobare possim eam opinionem, hæc movet me ratio, quòd etiam venditio facta minori precio, venditio reverâ est, *l. si quis, 38. ff. de contrah. empt. & vendit.* Quodque venditio, licet medietatem justi precii non attingat, jure subsistit, quàmvis venditor ad eam rescindendam agere possit, *l. 2. C. de rescind. vendit. c. 3. & c. pen. Extr. de empt. & vend.*

Confert & illud, quòd is, qui studio, & liberè vendit, aut locat precio, vel mercede minori, donare intelligitur, *d. l. si quis, 38. ff. de contrah. empt. & vend. l. si quis conduxerit. 46. ff. locati.* Vasallus autem etiam per donationem feudum suum alienare prohibetur, *Tit. 9. §. donare, lib. 2. Feud.* Mynsing. *cent. 6. obs. 30.*

Altera conditio, quę ad subinfeudationem desideratur, hæc est: ut eiusdem qualitatis personæ subinvestitio fiat; id quod fit, si vasallus sit miles, & feudum suum similiter militi in feudum dare intendat, *d. Tit. 26 §. beneficium, & Tit. 34. §. similiter. lib. 2. Feud.* Mynsing. *cent. 1. obs. 62.* Eiusdem autem qualitatis, & conditionis intelligendus est, qui domino æqualiter servire potest, nec desideratur, ut cum vasallo subinvestiente eiusdem sit honoris, & dignitatis, per text. 15

in d.

in d. Tit. 34. §. *similiter*, ibi, ut secunda persona sit talis, quæ feudo servire possit, item ibi, domino similiter servire, ut prior possit, *lib. 2. Feud.* Atque ita accipit eum textum Matth. de Afflict. *in d. § beneficium, num. 2*, ubi docet, quòd hîc spectandum sit ad habilitatem servitii eiusdem.

Quòd igitur Iacobin. de S. Georgio *tr. de feud. in verb. ita etiam quod ipsi vasalli, num. 3. in fin.* desiderat, ut personæ pari, vel maiori, non etiam inferiori vasallus per subinfeudationem concedat feudum, intelligendum est de pari & maiori qualitate in præstandis servitiis, ut subvasallus ad serviendum æquè aptus sit, vel aptior, Hanneton. *de. feud. lib. 3. pag. 326.*

Eodem sensu accipiendum est, quod Schraderus *tr. feud. part. 8. cap. 2. limit. 5. num 13. vers. secundò ut vasallus*, exigit, ut subinfeudatio fiat maioris, vel æqualis, non etiam inferioris conditionis personæ.

Vt & quod Zasius *tr. de. feud. part. 9. num. 15.* requirit, ut æquali vel maiori personæ per subinfeudationem concedat vasallus feudum suum; Vtrumque enim illud exaudiendum est, de eo etiam, qui honore inferior, sive minor est, servitiis autem præstandis non inferior, sive minor, sed par est

est ipsi subinfeudanti vasallo. Atque hanc interpretationem suadet omninò text *in Tit. 1, §. notandum est autem, Tit. 14. lib. 1. Feud. & Tit. 10. lib. 2. Feud.* ubi ostenditur disertè, quòd Dux, Marchio, Comes de feudi sui parte alium ordine inferiorem subinvestire possit.

Sed quæri hîc potest, sitné licitum Duci, Marchioni, Comiti de integro & universo Ducat⁹, Marchionatus, Comitat⁹ feudo suo, aut eius quotâ parte, putâ tertiâ aut quartâ alium subinvestire absque Domini, putà Imperatoris consensu? Affirmativam amplectitur Bald. *in Auth. Et qui iurat, num 31. vers. sed numquid potest fieri. C. de bon. auth. iud. poss.* Eamque admittit etiam Henric. â Rosenth. *tr. feud. cap. 6. conclus. 63. num 1. & cap. 9. membr. 1. concl. 44. num. 10.* modò tamen Ducatus, Marchionatus, Comitatus æquè potenti integrè, aut pro quotâ subinfeudentur. 16

At negativam probant Ioann. Ferrar. *tr. feud. lib. 7. cap. 1* Schrad. *tr. feud. part. 4. cap. 1. num. 52.* Andr. Knichen *in comment. de Saxonico non provocandi iure, cap. 6. num. 48. & 51.* Negativam amplectitur quoque Henric. à Rosenth. sibi contrarius dict. *cap. 9. concl. 45.*

Sed

Sed Baldi opinioni suffragari videtur textus feudales de subinfeudatione etiam totius feudi loquentes, ut qui generaliter concepti sunt, nec specialiter feudum Ducatus, Marchionatus, Comitatus excludunt in *d. Tit. 9. in princ. d. Tit. 16. §, beneficium, & Tit. 34. § similiter, & § profectò lib. 2 Feud.* Vnde dicendum videtur, quòd etiam de huiusmodi feudo Regali toto, aut eius quotâ parte subinvestitio fieri possit, modò tamẽ, ut dictum, eiusdem dignitatis, ac ordinis subvasallus fuerit.

17 Verùm negativa mihi placitis feudorũ consona videtur, tùm quia Ducatus, Marchia, Comitatus, iure feudorũ etiam inter fratres dividi prohibeantur *Tit. 55. §. prateṛea Ducatus, lib 2. Feud.* Vnde concludendum, quòd multò minus ab eorum possessore ad alium maximè extraneum transire possint. Tùm etiam quia titulata & regalia hæc feuda cumprimis ad honorem, splendorem, & vires totius Imperii pertinent, *Tit. 52. in princ. vers. per multas enim, & Tit. 55. in princ. vers. quapropter. lib. 2. Feud.* quæ loca potissimùm de Imperii feudis exaudienda sunt. Vnde inferendum videtur, quòd nec per subinfeudationem absque Imperatoris permissu hæc feuda ad alium sint transferenda, maximè cùm

cùm subvasallus per subinfeudationem non fiat Imperii, sive Imperatoris, sed subinfeudantis vasallus, cui etiam servitia, & jusiurandum fidelitatis præstare tenetur, non domino superiori, nisi in subsidium, *d. Tit. 55. §. illud. vbi Feudista, lib. 2. Feud.* Et sentiunt ita quos citat, & sequitur Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 6. concl. 63. num. 1. cap. 8 concl. 10. num. 2. & seqq. & cap. 9. membr. 1. concl. 47. num. 1.*

Tertia conditio, sub quâ feudorum iura vasallo permittunt de feudo suo alium subinvestire hæc est: ut ijsdem sub legibus, sive pactis, & qualitatibus subinfeudatio fiat, quib. ipse subinfeudãs vasallus à suo domino accepit feudum, per text. *in d. Tit. 34. §. profectò, lib. 2. Feud.* Vbi Iurisconsultus Feudista, profectò, ait, ille qui suum beneficium alii dat in feudum, non debet aliâ lege dare, nisi quâ ipse habeat. Atque hanc regulam exemplo declarat ICtus de vasallo, qui feudum habet pro se, & suis heredibus masculis, ac scribit, quòd hic vasallus feudum illud alii per subinfeudationem ita concedere non possit, ut subvasallus feudum hoc pro se, & heredibus masculis & fœminis habeat. Cui exemplo aliud etiam de servitiis feudalibus adponi potest. Si enim 18

vasallus feudum possideat, cuius nomine servitia præstare domino tenetur, nō potest de eo alium subinvestire hâc lege, ut liber sit à servitiis præstandis.

19 Quòd si vasallus subinvestiat aliquem de feudo suo simpliciter, nullâ scil: lege, sive pacto addito, præsumitur in dubio eâdem lege, & qualitate illud concedere, quâ ipsemet accepit, ut volunt Dd. quos citat Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 9. membr. 1. concl. 43. in addit. sub lit. H.* Cuius præsumptionis veritas probari variis potest argumentis, Et primùm à simili ex textu *in Tit. 14. §. etsi clientulus, lib. 1. Feud. & d. Tit. 34. § profectò, lib. 2. Feud.* ubi dicitur, quòd si feudum alicui, & eius heredibus sit datum, heredum appellatione significari masculos tantùm heredes, non etiam fœminas.

Deindè probatur idem textu *Tit. 58. de not. feudor. §. item eâdem lege, lib. 2. Feud.* Vbi ICtus Feudista, eâdem, ait, lege, & eodem jure debet habere rem iste, qui investitus est, quam haberet, qui eum investivit.

Plura argumenta pro enunciato hoc adducit prolixè Menoch. *cons. 148. num. 11. & seqq.* Inter quæ & illud est, quòd prima causa, & effectus feudi originarii in subin-

feu-

feudatos influat, & subfeudum deriuetur à feudo principali sicut aqua à suo fonte; Si ergò vasallus feudum suum, in quod solus succedit primogenitus, alii per subinfeudationem concedat in feudum, intelligitur ita datum hoc feudum, ut subvasalli filius primogenitus solus in illud succedat, ut consulit Decius *cons. 389. num. 7.* quem sequitur Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 9. membr. 1. concl. 43. num. ult.*

Si item vasallus de feudo suo, quod primitus pro masculis & fœminis datum fuit, simpliciter aliquem subinvestiat, præsumitur illud similiter dare pro masculis, & fœminis, ita tamen, ut extantibus masculis, fœminæ in subfeudum non succedant, succedant autem masculis deficientibus, per text. *in Tit. 8. §. filia verò, lib. 1. Feud. Tit. 17. in princ. & Tit. 18. lib. 2. Feud.*

Similiter si vasallus feudum suum, quod ipse accepit simpliciter, alii per subinfeudationem simpliciter concedat, ut ipsiusmet subinfeudantis liberi tantùm masculi in illud succedunt. *Tit. 1. §. hoc autem notandum, d. Tit. 8. in princ. & Tit. 24. lib. 1. Feud.* ita & subvasalli solummodò liberi masculi, non etiam fœminæ succedunt in illud, per rationes anteà adductas.

20 Quid verò si vasallus feudum suum pro masculis duntaxat acceptum, per subinfeudationem alii pro eius liberis masculis & fœminis concedat, numquid subinfeudatio hæc utiliter facta censetur? Iacob. Menoch. affirmat *d. cons. 148. num. 43. vers. quartus est casus*, Cæteri verò Doctores negant, & quidem rectè, per text. express. *in d. Tit. 34. §. profectò, lib. 2. Feud.*

Argumentum Menochii quo movetur, illud est: quòd neque in servitiorum iure, neque in iure devolutionis præiudicium aliquod per hanc infeudationem superiori domino creetur.

21 [Verùm prius illud à veritate alienū esse ex eo deprehenditur, quòd licet subvasallus propriè non sit domini superioris, sed sui domini vasallus, ut arguit text. *in d. Tit. 55. §. illud, lib. 2. Feud.* Attamen in subsidium est quoque domini superioris vasallus, ut dicit Bald. *in c. sanè, num. 5. Extr. de renunciat.* docent etiam alii, quos citat, & sequitur Rosenthal. *de feud. cap. 8. concl. 10. in addit. sub lit.* E. & I. Idque cognoscitur etiam ex *d. Tit. 34. §. similiter, lib. 2. Feud.* ubi requiritur, ut subvasallus servire possit feudum; quod certè exaudiendum est de servitio, quod superiori

riori domino præstandum est ab ipso subvasallo.

Posterius q; attinet, illud æquè falsum est. si enim valeret ea subinfeudatio, sequeretur, quòd mortuo subvasallo sine liberis masculis, relictis autem filiabus, feudum confestim non rediret ad vasallũ subinvestientem, aut eius filios, sed ex eâ subinfeudatione succederent etiam filiæ subvasalli contra text. *in d. Tit. 34. §. profectò, lib. 2. Feud.*

Si tamen eius sit conditionis feudum, ut in illud masculi & fœminæ succedant, conditionem illã vasallus in subinfeudatione sequi non tenetur, sed potest per subinfeudationem ita hoc suum feudum alii concedere, ut in illud subvasalli ipsius masculi tantùm liberi, non etiam fœminæ succedant. Hâc enim subinfeudatione ipsi domino superiori nihil detrimenti adfertur, ut rectè sentiunt, quos citat, & sequitur Menoch. *d. cons. 148. num. 42. vers. tertius est casus, & num. 43. vers. sextus & ultimus casus.*

Hinc & illud rectè infertur, quòd vasal- 22
lus de feudo suo alium subinfeudare possit pro servitio maiore, quàm quo ipse feudum à suo domino accepit: Potest enim vasallus domini conditionem meliorem facere, *Tit. 8. §. è contrario, vers. meliorem namque, lib. 2. Feud.*

Cuiac. *lib. 4. Feud. cap. 38.* Hotom. *disp. feud. cap. 12* & Rosenth. *de feud. cap. 9. membr. 1. con. 43 num. 14.*

23 Non incommodè vocari in quæstionem hîc potest, an subinvestitio nulla sit, & domin⁹ superior revocare possit feudum à subinvestiente & subvasallo, si aliâ & diversâ lege, ac pacto investitio facta sit, ut si feudum sit masculinum, subinvestitio a. fiat pro masculis & fœminis? De hâc quæstione proponuntur à Feudistâ tres opiniones in *d. Tit. 34. §. profectò ille, lib. 2. Feud.* Vna est, quòd vasallus subinvestiens amittat feudum. Altera quòd ambo subinvestiens & subinvestitus vasallus feudum perdant. Tertia, quòd utiliter quidem ita subinvestitio fiat, sed feudum tunc aperiatur domino, cum masculi defecerint delatæ successionis tempore: non immeritò igitur dubitatur, cui inhærendum sit opinioni.

Authores iuris Feudorum, quando plures recensent opiniones, reprobant plerumque eam, quæ loco ultimo est relata, ut arguunt textus *in Tit. 17. & Tit. 51. §. pen. lib. 2. Feud.* & docent Barthol. Camerar. *in repetit. l. Imperialem, Tit. 55 lib. 2. Feud. pag. 246.* & Hartm. Pist. *lib. 2 quæstion. iur. quæst. 25. num. 30. & quæst. 32. num. 2.* Verùm id perpetuum non est, ut pa-

tet ex

tet ex *Tit. 8. §. hoc quoque, in fin. lib. 1. Feud. iunct.* *Tit. 1. §. hoc quoque sciendum, vers. licet moderno, lib. eod.* tùm etiam *Tit. 36. §. quidam tamen, lib. 2. Feud. iunct. Tit. 6. in fin. lib. 1.*

Et certè in dicto *Tit. 34. §. profectò, lib. 2. Feud.* tertia & ultima opinio non reiecta, sed probata videtur: Tùm quia æquior, humanior, & benignior est, ut agnoscit quoq; Cuiac. *lib. 4. Tit. 38.* Tùm quia nihil incommodi adfert domino superiori hæc opinio; Tùm quia ad naturã successionis in feudum accedit, quæ est, ut masculi in feudum succedant, remotis fœminis; Tùm etiam quia iure communi conditio improba pro non adiecta habetur, *l. conditiones 14. ff. de condit. instit. l. non dubitamus 20. ff. de condit. & demonstr.* Tùm postremò, quia utile per inutile vitiari non debet, quoties separari hoc ab illo potest, *c. utile, 37.* ubi Dynus, *Tit. de Reg. iur. in 6. l. sancimus 34. C. de donat. l. si tibi decem 17. in princ. ff. de pact. l. 1. §. si stipulanti 4. ff. de verb. obl. l. pecuniæ 19. l. placet 29. ff. de usur. l. 1. §. sed Pomponius, ff. quod fals. tut. gest. est.* Didac. Covarruu. *lib. 2. variar. resolut. cap. 16. num. 4. & seqq.* His quinque rationibus addatur Authoritas Doctorum, quos pro hâc sententiâ adducit Rosenth. *de feud. cap. 9. memb. 1. concl. 43. in addit. sub lit.* H & I.

Quidam tamen sentiunt, quòd planè omninò sit nulla isthæc subinvestitio, & revocare dominus possit feudum ut ab ipso vasallo, sic & subvasallo, ita censent quos refert & sequitur Schrad. *de feud. part. 8. cap. 2. num. 14.* Sed his minimè subvenit, quòd negocium contra formam legis contractum, ipso Iure nullum est, *l. non dubium 5. C. de legib. & l. iubemus 14. §. 1. in fin. C. de SS. Eccles.* Est enim & hæc subinvestitio nulla, quò ad id, quòd excedit conditionem & legem principalis feudi, non autem tota subinvestitio, propter rationes anteà allatas.

24 Non solùm autem vasallus primus feudum suum potest alii dare in feudum, sed & secundus tertio, Textus est *in Tit. 34. §. similiter, lib. 2. Feud.* Sed an tertius quarto, & quartus quinto, & sic deinceps in infinitum subfeudum suum alii in feudum dare possit, quæritur? Affirmativam probat text. in *d. §. similiter*, & ibi Dd.

Sed negativam suadet text. *in Tit. 1. §. notandum est autem, lib. 1. Feud. & Tit. 10. lib. 2. Feud.* Priori loco disponitur, quòd Regis Capitanei, ut sunt Duces, Marchiones, Comites, de regalis sui feudi parte subinvestire aliquem possint, qui subinvestitus maior dicitur Valuasor: quodque hic Valuasor subfeudum

dum ſuum alii viciſſim concedere in feudum poſſit, qui dicitur minor Valuaſor, Atqni hoc feudum quod minor hic Valuaſor alii impendit, nõ judicari jure feudi, proindè auferri illud rectè poſſit. Loco poſteriori diſertè oſtenditur, quòd Dux, Marchio, Comes, de feudi ſui parte ſubinveſtire poſſit tertium aliquem, qui Capitaneus, & maior Valuaſor appellatur, quodq́ue hic Capitaneus, tertius ſcil: ſive major Valuaſor de ſuo illo ſubfeudo viciſſim quartum aliquem poſſit ſubinfeudare, quem Iura feudorum Valuaſorem appellant minorem. Quòd item quartus ille, minor ſcil: Valuaſor de ſuo ſubfeudo inveſtire poſſit quintum, quem Feudorum placita nominant Valuaſinum, & quidam minimum Valuaſorem. Quintus verò hic ſi illud ſubfeudum ſuum conferat viciſſim in alium, in eius perſonâ feudum non cenſeri: niſi ab antiquis temporibus feudum teneat.

Non ſolùm autem textus iuris feudorum variant in hâc quæſtione, ſed & interpretum alii ab aliis hîc diſſentiunt. Quidá enim ut Andr. de Iſernia, Matth. de Afflict. & Cuiac. ſentiunt, in tertiâ quidem perſonâ, non autem in quartâ procedere ſubinfeudationem. Plerique verò ſequuti text. *in d.*

Tit. 34. §. similiter, lib. 2. Feud. existimant, subinfeudationis ius in infinitum se extendere, quam opinionem verissimam dicit Schrad. *tr. feud. part. 8. cap. 2. num. 13.*

25 Cæterùm ego distinguendum hîc puto inter feudum Regale, quale est Ducatus, Marchionatus, Comitatus, et non Regale feudum. In Regali feudo admittitur subinfeudatio in personâ tertiâ inclusivè, sed Mediolanensi in Curiâ etiam in quartâ personâ subinvestitio fieri potest, ut testatur text. *in d. Tit. 1. §. notandum est autem*, ibi, licet aliter in Curiâ Mediolanensi observetur, *lib. 1. Feud. & d. Tit. 10. vers. sed hodie eodem iure*, ibi, in Curiâ Mediolanensi *lib. 2. Feud.* In feudo autem non Regali subinfeudatio fieri potest in infinitum ex Lege Corradi, per text. *in d. tit. 34. §. similiter, lib. eod. Feud.* ubi tamen additur, quòd in quibusdam Curiis ultra tertiam personam subinfeudatio non extendatur, id quod de Curiâ Modiolanensi in feudis regalibus intelligi non potest, cùm eâ in Curiâ subinfeudatio regalis feudi etiam in quartâ personâ licitè fieri possit, ut ostendi. Ex prædictis ergò patet, quòd regulariter in infinitum subinfeudatio licitè fieri possit, in non regali feudo: In regali autem feudo subinfeudatio non procedat ultra

ter-

tertiam perſonam, præterquam in Mediolanenſi Curiâ.

Quòd ſi per ſubinfeudationem in feudo regali ulterior proceſſus fiat, poteſt dominus ita ſubinveſtito vaſallo adimere feudum, niſi ſubinveſtitus cum ipſo domino ſuperiore, putà Imperatore, vel Rege Romano in exercitu Romam (intellige ad ſuſcipiendam Imperii Coronam, per text. *in Tit. 54. de allodiis lib. 2. Feud.*) perrexerit, *d. Tit. 1. §. notandum eſt autem, & Tit. 7. lib. 1. feud.* Quo poſteriori loco, HOSTIS appellatio ſignificat exercitum vel agmen, ut ibi docet Hotom. Et hoſtem Romæ facere, ſignificat in exercitu, & Comitatu Imperatoris Romam proficiſci, ut ſcribit idem Hotom. *in comment. de verb. feudalib. in verb.* HOSTIS. 26

Cum autem feudum aliud ſeculare ſit, aliud Eccleſiaſticum, *c. ex tranſmiſſa, 6.* ibi, de ſeculari feudo, *Extr. de foro comp. & c. quæ in Eccleſiarum 7.* ibi, feudorum Eccleſiaſticorum, *Extr. de conſtit.* Quorum illud eſt, quod perſona ſecularis alicui conceſſit, putà Imperator, vel Rex Romanus, Dux, Marchio, Comes, vel quis alius ſecularis, *d. c. 6. ubi Dd. Extr. de foro comp.* Hoc verò quod Pontifex Romanus, vel ArchiEpiſcopus, Abbas, 27

Abba-

Abbatiſſa, Præpoſitus, in bonis Eccleſiæ alicui tribuit, *Tit. 1. §. 1. & Tit. 6. in princ. lib. 1. Feud. & Tit. 35. in fin. lib. 2. Feud.* In quæſtionem vocari poteſt, an etiam Eccleſiæ vaſallus de Eccleſiaſtico ſuo feudo abſque domini permiſſu alium ſubinveſtire poſſit? Negativa vel hinc probari poſſe videtur, quòd in feudorum libris nullus ſpecialis textus de Eccleſiaſtici feudi ſubinfeudatione reperitur. Cui argumento & illud accedit, quòd fauore Eccleſiæ interdictum meritò eſſe debeat vaſallo Eccleſiæ ſubinfeudatione feudi ſui Eccleſiaſtici abſque domini conſenſu. Comprobatur etiam opinio hæc authoritate Baldi *in Tit. 40. de. cap. Corradi, §. prætérea num. 1. lib. 2. Feud.*

Sed his nihil obſtātib⁹, ſtatuendū eſt, quòd & Eccleſiæ vaſallus de Eccleſiaſtico ſuo feudo alium ſubinveſtire poſſit: Tùm quia placita feudorum, quæ de ſubinfeudatione loquuntur, non diſtinguunt inter ſeculare, & Eccleſiaſticum feudum, ſed generaliter de ſubinfeudatione diſponunt: Tùm etiam quia per ſubinfeudationem Eccleſiæ conditio non efficitur deterior, ſed melior redditur; cùm ad ſervitia feudalia præſtanda obligatus ſit ut ſubinveſtiens, ſic & in ſubſidium ſubveſtitus vaſallus *d. Tit. 34. §. ſimiliter*

militer ibi, domino ſimiliter ſervire ut prior poſſit, *lib. 2. Feud.* Et hanc opinionem contra Baldum amplectuntur Dd. cõmuniter, quos citant & ſequuntur Schrad. *tr. feud. part. 8. cap. 2. num. 10.* Herman. Vulteius *lib. 1 de feud. cap. 10. num. 8.* & Henric. à. Roſenth. *tr. feud. cap. 9. membr. 1. concl. 45. num. 6. & in addit. ſub lit. E.*

Contraria argumenta nihil huic officiunt 28
concluſioni, quod enim prius attinet, licet non ſpecialiter alicubi in feudorum libris permittatur Eccleſiaſtici feudi ſubinfeudatio, attamen ſub generali ſubinfeudationis licentiâ comprehenditur quoque hæc ſpecialis ſubinfeudatio in feudo Eccleſiaſtico, Genus enim vi comprehenſivâ omnes ſuas ſpecies includit, & generalia verba generaliter intelligi debent, *l. ſemper ſpecialia 147. ff. de Reg. Iur. l. 1. ff. de legat. præſt. & l. ſi ſervitus 23. ff. de ſervit. urb. præd.* Et docent eleganter Euerhard. *in Topic. legal. loco à generalitate*, & Matth. Stephani *lib. 2. Topic. iur. loco 9. à generalitate, & loco 10. num. 9.*

Neque etiam alterum argumentum de- 29
rogat quicquam pronunciato noſtro. Etſi enim Eccleſiæ fauor magnus ſit, attamen nuſquam in Feudorum libris extenditur fauor ille in prohibitionem ſubinfeudatio-

nis

nis in feudo Ecclesiastico. Et meritò extendi eò non debet, cùm subinfeudatio generaliter feudorum iure permissa sit, nec ullum ea præiudicium aut incommodum Ecclesiæ adferat: et quia permissio favorabilior est, quàm prohibitio, per tradita Socini *cons. 266 col. 19. vers. amplius dico lib. 2.* præsumendum non est, quòd fauor Ecclesiæ impediat subinfeudationem in Ecclesiastico feudo.

30 Tertium argumentum ab authoritate Baldi vim nullam hîc exercere potest, cùm aliorum communi & receptâ opinione planè subruatur, & generali iuri de subinfeudatione adversetur.

31 An autem vasallus laicus feudum suum decimale absque Prælati consensu per subinfeudationem alii similiter laico in feudum concedere possit, controversa est quæstio? Plerique negant, inter quos etiam Felin *in c. quæ in Ecclesiarum num. 59 vers. quinta declaratio Extr. de constit.* & alii, quos recenset ac sequitur Ludolph. Schr. *ad tr. feud. part. 8. c. 2. n. 17.* Atque horum opinionem comprobat etjam Nicol. Mozz. *tr. de Feud. cap. de reb. quæ in feud. dari poss. num. ult.*

Aiens autem opinio placet Rosenthalio *tr. de feud. cap. 4. concl. 28. num. 4. & 5.* eamque tenere Cardinalem *in c. 2. quæst. 10. Extr. de feud.*

de feudis, testatur Curt. Iun. *de feud. part. 4. n. 87.* Eademq; probabilior & mihi videtur: Tùm quia nusquam feudorum in libris prohibetur vasallus laicus feudum suum in decimis consistens, per subinfeudationem alii laico concedere: Tùm quia subinfeudatio est de naturâ feudi propriâ, feudali lege ipsi inditâ, ut arguit text. *in Tit. 3. §. sed & res, vers. per feudum, Tit. 9. Tit. 26. §. beneficium, Tit. 34. §. similiter, & Tit. 55. §. illud quoque, lib. 2. Feud.* Natura autem feudi propria est communis ratio feudi, *Tit. 2. §. præterea, lib. 2. Feud.* proindeque subinfeudandi ius commune quoque est cum decimarum feudo: Tùm etiam quia subinfeudatio non est alienatio feudi, cùm vasallus subinvestiens maneat domini sui vasallus eique ad servitia præstanda sit obligatus *d. Tit. 34. §. similiter*, ibi, domino similiter servire, ut & prior possit, *d. Tit. 55. §. illud quoque, lib. 2. Feud.* Tùm postremò quia cùm de consuetudine maximè Germaniæ Principes suas decimas etiam laicis in feuda concedant, cur non æquè, & multò magis posset vasallus de feudo suo decimali alium subinvestire?

Negantem opinionem neutiquam probat text. *in c. prohibemus, Extr. de decimis*, ubi dicitur, quòd laici decimas suas in alios 32

trans-

transferre laicos non poſſint. Id enim exaudiendum eſt de decimis, quas laicus cum animæ periculo detinet, ut textus ibidem diſertè oſtendit. Sed eiuſmodi non ſunt decimæ, quas laicus jure poſſidet, ut quæ olim ante Lateranenſe concilium laico in feudum conceſſæ ſunt, Hæ enim denuò poſſunt in laicos per feudum transferri, *c. cum Apoſtolica*, §. *ult*, ubi Gl. *in verb.* laicos, *Extr. de his quæ fiunt à Prælat.* & ibi Ioann. Andr. & Ant. de Butrio, Paul. de Caſtro *conſ. 136.*

Ad hæc *d. c. prohibemus* cùm non ſpecialiter agat de ſubinfeudatione, ſed tantùm de alienatione decimarum, nihil decerpit aienti pronunciato noſtro. Subinfeudatio non eſt alienatio, hæc iure feudorum prohibita eſt, illa iure eodem eſt permiſſa. Alienatio feudi damnoſa eſt domino, *Tit. 52. in princ. & Tit. 55, in princ. lib. 2. Feud.* Subinfeudatio nihil detrimenti adfert domino: ſiquidem vaſallus domino ad fidelitatem præſtandam obſtrictus manet, & inſuper ſubinfeudatus æquè domino in ſubſidium ſervitia præſtare teneatur, *d. Tit. 55. §. illud quoque præcipimus, & Tit. 34. de lege Corradi, §. ſimiliter nec vaſallus, lib. 2. Feud.*

33 In dubium vocatur & illud, poſſitnè vaſallus ſubinveſtire alium de feudo ſuo, quod in Cur-

in Curte domini habet. Quid autem CVRTIS appellatione significetur, quidque feudum sit in Curte domini, variant Interpretes, ut videre est apud Schrad. *tr. feud. part. 2. cap. 3. num. 101. & seq.* Ioann. Borch. *de feud. cap. 2. num. 26. & 27.* Herman. Vultei. *de feud. lib. 1. cap. 8. num. 18.* Sonsbeck. *in comm. ad usus feud. part. 3. num. 29.* Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 2. concl. 81. & cap. 9. membr. 1. concl. 46. num. 1. & 2.*

Ego accuratius iuris feudorum textus expendens, arbitror CVRTIS appellatione significari nihil aliud quàm territorium; & feudum in Curte domini illud esse, quod vasallus in territorio domini sui possidet, etiamsi territorii illius prædia alia non domini, sed subditorum sint, per text, *in Tit. 5. §. pen. & ult.* ibi, dominus districtum habuerit, vel alium honorem, *lib. 1. Feud.* Quo priori loco per DISTRICTVM coercendi ius & potestas, proindeque merum & mixtum Imperium significatur, siquidem nomen illud DISTRICTVS scriptores pro coercendo usurpent, ut exemplis ostendit Hotom. *in libello de verb. feud. in verb.* districtus.

Doctores tamen per DISTRICTVM intelligunt simpliciter iurisdictionem. Quid autẽ per ALIVM HONOREM denotetur,

tetur, non explicant, ſed Henric. à Roſenth. *tr. feud. cap. 9 membr. 1. concl. 46. num. 4.* hoc verbo ſimiliter iuriſdictionem ſignificare exiſtimat. Quia autem diſtrictus & honor alius opponuntur *in d. Tit. 5. §. ult. lib. 1. Feud.* per HONOREM denotari autumo ſpecialem iurisdictionem. Cùm ergò merum, mixtumque imperium, & Iurisdictio ſpecialis ſint adiuncta territorii, *l. ult. ff. de Iurisdict. l. pupillus 239. § territorium, ff. de Verb. ſignif. & l. 1. in princ. & §. initiò, ff. de offic. Præfect. urbi,* conſequens ei eſt, quòd CVRTIS appellatione territorium ſignificetur.

Quod ulterius probatur etiam textu *Tit. 51 in princ. lib. 2. Feud.* Vbi Feudiſta quod primùm Curtem appellavit, poſteà vocat Curiam. Curia autem in huius generis materiâ ſignificat univerſitatem fundorum, id eſt, territorium, uti innuit text. *in c. cum Bertholdus, in princ. Extr. de ſentent. & re iudic.*

Ad hæc probatur idem textu *Tit. 18.* ibi, per iudicem Curtis, *lib. 1. Feud.* ubi iudex Curtis, eſt iudex territorii, ut colligitur ex *l. ult. ff. de iuriſd.*

Denique ſentiunt ita Hotoman. *ad Tit. 34. in verb.* cum Curia, *lib. 2. Feud. & in libello de verb. feudalib. in verb.* Curtis, Tùm etiam Cont. *in method. de feud. cap. de diviſionib. feudor. in fin. verſ. decima diviſio,* ut & Mynſing.

cent.

cent. 4. obs. 89. Wesemb. *de feud. cap. 17. num. 3.* & Schrad. *tr. feud. part. 10 sect. 7. num. 22.* ubi Pares Curiæ definiunt convasallos, qui in eodem domini sui territorio feuda possident.

Hinc ergò sequitur, feudum in Curte domini illud esse feudum, quod vasallus in domini territorio possidet; & feudum extra domini Curtem, quod possidet vasallus in prædiis, quæ dominus habet in alieno territorio. 34

His ita cognitis videamus, num vasallus de feudo suo, quod in Curte, hoc est, territorio domini possidet, alium subinvestire possit? Doctores communiter negant, quos refert & sequitur Schrad. *tr. feud. part. 8. cap. 2. num. 18.* Eorundem, & quorundam aliorũ meminit quoque, à Doctoribus dissentiens Henric. à Rosenth. *tr. feud. d. cap. 9. concl. 46. in addit. sub lit.* A. Nituntur autẽ Dd. textu *d. Tit. 5. §. ult. vers. item si quis feudum lib. 1. Feud.* ubi disponitur, quòd licet vasallus olim feudi medietatem absque domini consensu alienare potuerit, attamen isthæc licentia ei non fuerit permissa in medietate feudi, quod habuit in Curte domini. Hinc putant inferendum, quàmvis hodie ex novâ lege feudali nec pars feudi dimidia absque domini consensu alienari possit, rationem

tamen veteris illius juris de Curte domini adhuc militare, proindeque nec hodie subinfeudationem absque domini consensu licitè fieri in feudo, quod vasallus in Curte domini habet.

35 Sed argumentatio hæc à disparatis speciebus vitiosa est. Disparata sunt alienatio feudi, & subinfeudatio, illa jure prohibita est, hæc verò permissa. Vnde ab illâ ad hanc malè concluditur, per *l. ult. ubi Dd. ff. de calumniat.*

Quinetiam non esse distinguendum inter feudum quod in Curte Domini, & quod extra domini Curtem habetur, patet ex *d. Tit. 5. §. ult. vers. ult. lib. 1. Feud.* Vbi Feudista, quod prius de feudo in Curte domini non alienando tradidit, idē etiam statuit de feudo quod extra domini Curtem vasallus possidet. Experientia quoque testatur, quòd etiam vasalli de feudis suis, quæ in Dominorum territoriis possident, alios subinvestire soleant. Quòd si opinio illa communis vera esset, sequeretur inde, quòd nec Imperii vasallus de feudo suo, quod ab Imperatore possidet, subinfeudare quemquam posset, quod dictu absurdum esset, cùm usus aliud comprobet. Postremò Imperator ubique in toto Orbe Romano, & Reges in Regnis

suis,

ſuis, ſupremam jurisdictionem habet. Ipſorum tamen vaſallos de feudis ſuis alios ſubinveſtire, conſuetudo atteſtatur.

Eſt & illud quæſtionis dubiæ, poſſitnè vaſallus de feudo ſuo alium ſubinveſtire, ſi in Inveſtiturâ, quâ ipſe feudum accepit, expreſſè convenit, ne feudum ſine domini conſenſu alienaret? Feudiſtæ plerique negant, ut Bald. Aluarot. Matth. de Afflict. *ad Tit. 40. de Capitt. Corradi, §. præterea, lib. 1. Feud.* Bartholom. Camerar. *in repetit. l. Imperialem, Tit. 55. de prohib. feud. alien. per Frid. pag. 35. & pag. 223. in fin.* Curt. Iun. *tr. de feud. part. 4. num. 113. mihi pag. 430.* Schrad. *tr. feud. part. 8. cap. 2. num. 20.* Hartm Piſtor. *lib. 2. quæſt. iur. quæſt. 44. num. ult.* & Henric. à Roſenth. *tr. de feud. cap. 9. membr. 1. concl. 46. in fin.* Ratio huius concluſionis hæc adfertur, quòd pactum illud de non alienando feudo ſupervacuum eſſet, niſi per illud intelligeretur prohibita ſubinfeudatio. 36

Verùm opinatio hæc, quam aliqui communem dicunt, non probatur omninò Iaſoni in *Tit. 1. in princ. num. 35. lib. 1. Feud.* neque Felino in *d. c. quæ in Eccleſiarum, num. 69. declarat. 2. Extr. de Conſtit.* Vulteius quoque eam expreſſè reiicit *lib. 1. de feud. cap. 10. num. 86. in fin.* Atque horum ſententiam con-

 firmat,

firmat, quòd prohibitio illa est de alienatione feudi, subinfeudatio autem non est alienatio feudi, cùm subinfeudans maneat domini vasallus, & subinfeudatus similiter servire domino in subsidium teneatur, *d. Tit. 34. §. similiter*, ibi, domino similiter servire, ut ptior possit, *lib. 2. Feud.*

37 Non obstat argumentum pro conclusione contrariâ prius adductum. Non enim infrequens est, ea etiam quæ jure definita sunt, in negotio contracto exprimere, *l. 3. ff. de reb. cred.* & quando cum prohibitione legis coniungitur hominis prohibitio, tunc legis prohibitio maioris est potentiæ, *l. 1. §. nunciatio, 2. ff. de oper. novi nunciat.* Et maior est virtus expressi, quàm taciti, *c. si pater, in fin. Extr. de testam. iunct. l. precib. C. de impuber. & aliis substit.*

Quinetiã expressio illa de non alienando feudo, operatur & illud, quòd vasallus absq; domini consensu nec illo casu alienare potest feudum; quo absque domini permissu feudum alienare licet vasallo, Curt. Iun. *tr. de feud. part. 4. num. 113.* Iason. *in l. Filiusfam. 117. §. divi, lect. 1. num. 29. ff. de legat. 1.* Schrad. *d. part. 8. cap. 2. num. 20. vers. quin imò hoc pactum*;

Vt

Vt porrò de subinfeudationis effectu aliquid aspergam, videndum quid juris per subinfeudationem in vasallum subinfeudatum transeat? Vasallus & possidet rem feudalem, & jus utendi fruendi re feudali habet. De possessione textus est *in Tit. 2. §. 1. Tit. 3. Tit. 8. §. ult. Tit. 10. & Tit. 12. lib. 2. Feud.* De jure utendi fruendi re feudali extat text. *in Tit. 23. §. ult. vers. usus fructus verò, lib. eod. Feud.* Competit quoque vasallo utilis, sive quasi vindicatio ad repetendam rem feudalem ab eius possessore, *d. Tit. 8. §. rei autem, lib. eod. Feud.* 38

Quæritur ergò an ius illud omne ad subvasallum transeat, aut penes subinfeudantem remaneat? Quia verò ea feudi natura est, quòd rei feudalis possessio, & ususfructus, ut & quasi vindicatio ad vasallum pertinet, ut modò ostendi, intrepidè affirmare possumus, quòd per subinfeudatinem omne jus illud à subinfeudante ad subvasallum transeat, idque tradunt etiam Bald. *ad Tit. 55. §. illud, num. 2. lib. 2. Feud.* Curt. Iun. *tr. de feud. part. 4. num. 83. vers. secundò pro limitatione,* Molinæus *ad consuetud. Paris. §. 31. quæst. 5. num. 17.* Felin. *in d. c. quæ in Ecclesiarum, Extr. de Constit.* Speculator *sub Tit. de locat. §. nunc verò vers. 44.* Socin. Sen. *cons. 66. num. 4. vol.* 39

3. Riminald. *conf. 81. num. 30. vol. 1. & conf. 388. num. 25. vol. 2.* Burſat. *conf. 49. num. 30. verſ. an verò ſubvaſalli, & cons. 50. num. 16.* Vulteius *lib. 1. de feud. cap. 10. num. 84.*

40 Sed an vaſallus ſubinveſtiens alium de ſuo feudo, aliquam in eodem retineat poſſeſſionem? variantes extant Feudiſtarum ſententiæ, Gloſſa & Salycet. *in l. unic. C. uti poſſid.* negant. Albericus de Roſate ibidem *num. 10.* oſtendit, quòd vaſallus ſubinfeudans non poſſideat detenſivè; Bald. autem dicto loco *num. 4.* ſentire videtur, quòd ſubinfeudans vaſallus civilem habeat ſubfeudi poſſeſſionem.

Sed hoc diſſidium rectè tollitur, ſi dicamus, Gloſſæ & Salyceti, itemque Alberici opinionem intelligendam de poſſeſſione corporalis rei feudalis; At Baldi ſententiam accipiendam eſſe de ipſo feudali jure, quod remanet apud vaſallum ſubinveſtientem, cuius quaſi poſſeſſio ad ipſum pertinet, ſiquidem etiã juris, ſive rei incorporalis quaſi poſſeſſio ſit, *l. ult.* ibi, uſusfructus poſſeſſionem, *ff. uti poſſid. l. adquiritur 10 §. ult. ff. de adquir. rer. dom. l. ait. Prætor 23. §. item ei, ff. ex quib. cauſ. maior.* Cuiac *lib. 18. obſ. cap. 24.* Vulteius *ad princ. Tit. inſtit. de interdict. num. 19.*

41 Vt de poſſeſſione, ſic & de dominio quæri poteſt.

poteſt, an illud omne ad ſubvaſallum tranſferatur? Quòd autem vaſallus ſubinveſtiens non omne omninò dominium, & Ius feudi transferat in ſubinfeudatum, ſed ipſe dominium quoddam feudale retineat, ſuiq́; domini vaſallus maneat, tradunt non modò Dd. communiter, quos memorant, & ſequuntur Hartm. Piſtor. *quæſt. 44 num. 3. part. 2. & quæſt. 45. num.* 22. & Henric. à Roſenth. *tr. feud. cap. 9. concl. 47. num. 1. 2. & 3. & ibi in addit. ſub lit.* A. Sed arguit quoq; textus Clariſſimus in *d. Tit. 55. §. illud. lib. 2. Feud.* ubi vaſallus iubinveſtiens appellatur vaſallus domini ſui, vocatur item dominus ſuinveſtiti vaſalli, his verbis · Et vaſallus vaſalli dominum domini ſui offenderit: Et hoc dominium quod retinet vaſallus ſubinveſtiens, quaſi utile dominium appellat Iacobin. de S. Georgio, in verb. Ita etiam quod ipſi vaſalli *num. 5.* & poſt alios Schrad. *d. part. 8. cap. 2. num. 24.* Ipſum enim utile dominium, id eſt, jus utendi fruendi, ad ſubinfeudatum tranſit, ut anteà dixi, & ſcribit idem Iacobin. *tr. de feud. in verb.* Et cum pacto de non alienando, *num. 21.* Atque hinc apud ſubinfeudantem utilis dominii reliquias manere quaſdam, ait Bald. *ad d. Tit. 55. §. illud, num. 2. lib. 2. Feud.* & Iul. Clar. *§. feudum,*

dum, *quæst. 37. num. 6.* nec non Matth. de Afflict. *ad eundem Tit. §. præterea num. 5. in fin.* scribit, in subvasallum transire tantùm utilis dominii exercitium, Menoch. quoque *cons. 148. num. 169. lib. 1.* dicit, quòd subinfeudanti supersit imago quædam feudi, Mynsing. *cent. 5. obs. 66. num. 4.* vocat umbram pristini utilis dominii. Vtile autem dominium illud, quod ad subvasallum transit, subalternum utile dominium appellat Matth. de Afflict. *ad d. Tit. 55. §. illud, num. 5. in fin.* & Bursat. *cons. 50. num. 16.* Sed utile dominium inferius vocat Curt. Iun. *tr. de feud. part. 4. num. 83.* Et ut dominium utile inferius nominant, qp ad subvasallum transit, ita superius utile dominium appellant, quod apud infeudantem manet, Bald. *in c. Cæterum, n. 13. Extr. de iudic.* Menoch. *libr. 3. præsumptionum, præsumpt. 102. num. 12.* & Henric. à Rosenth. *d. cap. 9. membr. 1. concl. 47. num. 4.*

His ergò non obstat, quòd dominium penes duos in solidum esse non possit, *l. si ut certo 5. § si duobus. ff. commodati*, Hoc enim axioma procedit, uno eodemque respectu, non diversâ consideratione, ut in hoc feudali dominio. Dominium feudi utile duplex est, ut dixi, superius quod manet apud vasallum subinfeudantem, & inferius quod

transit ad subvasallum. Quinetiam procedit Iuris illa regula in vero dominio, non in dominii umbrâ, & imagine, quale Ius est, quod vasallus subinfeudans retinet, ut suprà dixi.

Est & illa huius loci anceps & dubia admodum quæstio, An subvasallus etiam superioris domini vasallus sit, vel tantùm sui immediati domini vasallus? Plerique existimant, subvasallum non esse primi domini vasallum, sed tantùm domini immediati, idque verissimum putat Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 102. num. 1.* ubi varios Authores, & rationes pro hâc conclusione adducit. Cumulat quoque in hanc sententiam Doctores benè multos Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 8. concl. 10. in addit. sub lit. C.* 42

Schrad. autem *tr. feud. part. 8. cap. 2. num. 25. vers. is autem vasallus, & vers. seq.* distinguit inter ea, quæ magis personam vasalli, quàm feudum ipsum respiciunt, putà Iuramentum fidelitatis, servitia, & similia; & ea, quæ magis ipsum feudum, quàm vasalli personam concernunt, ut est feudi alienatio: Quò ad illa, subvasallum non primi & superioris domini esse vasallum, sed tantùm domini immediati: Quò verò ad ea, quæ potius feudum ipsum, quàm personam vasalli

respi-

respiciunt, subvasallum censeri etiam primi domini vasallum.

Meâ autem opinione dicendum videtur, quòd quidem principaliter subvasallus immediati subinvestientis domini vasallus sit, secundariò verò etiam primi domini sit vasallus. Principaliter subinvestientis domini vasallus est ipse subvasallus, quoad fidelitatis juramentum, quod subvasallus soli immediato domino præstare tenetur; siquidem ab illo tantùm, non etiam à domino superiore investituram accipiat, & cum ipso immediatè contrahat, ac contrahendo se ei obliget, ut arguit etiam text. *in Tit. 9. in fin. princ. vers. excepto eo, lib. 2. Feud.*

43 Est quoque principaliter subinvestientis domini vasallus, quoad Iurisdictionem feudalem, Solus enim immediatus dominus, non etiam dominus superior in subvasallum, eiusque subditos feudales Ius dicit, ut tradunt Dd. quos citat & sequitur Menoch. *d. præsumpt. 102. num. 16.* Rosenth. *de feud. c. 9. concl. 32. numero 6.* Quò confert quòd ratione instantiarum etiam in feudis gradatim proximus quisque adeundus sit judex, *Tit. 12. §. ult. & Tit. 26. §. 1. vers. his enim, lib. 1. Feud.* Rosenth. *de feud. cap. 12. concl. 20. n. 3. & 4. & cap. 5. quæst. 5. num. 16. & 17.*

Secun-

Secundariò autem ſubvaſallus eſt quoq; 44
domini ſuperioris vaſallus, & Primùm quidem quoad ſervitia, quæ etiam ipſi præſtare tenetur, maximè, ut Dd. tradunt, in ſubſidium, per text. *in Tit. 34. §. ſimiliter, lib. 2. Feud.* ubi ICtus Feudiſta, Ad hoc, ait, ut feudum, ſi contigerit domino ſimiliter ſervire (ſcilicet ſubvaſallus) ut & prior poſſit.

Eſt deindè ſubvaſallus etiam ſuperioris 45
domini ſecundariò vaſallus in eo, quòd ſi hũc dominũ offenderit, feudo ſuo exuitur, idq; ad immediatum revertitur dominum, text. eſt *in Tit. 55. §. illud. lib. 2. Feud.*

Et quia vaſallus de feudo ſuo non alium ſubinveſtire poteſt, quàm qui eiusdem eſt qualitatis, *Tit. 26. §. beneficium & Tit. 34. §. ſimiliter, lib. 2. Feud.* patet inde, quòd etiam in ſubvaſallum priori domino jus aliquod cõpetat. Quid enim intereſſet domini ſuperioris, quem vaſallus de feudo ſuo ſubinveſtiret, ſi non etiam jus aliquod in ipſum ſubvaſallum haberet.

Hâc diſtinctione de principali & ſecun- 46
dario in vaſallos jure adhibitâ, ſine negocio reſponderi poteſt ad pleraſq; rationes, quas Menoch. *d. præſumpt. 102.* adducit, De tertiâ autem & quintâ Menochii ratione aliquid ſingulariter hîc dicendum arbitror. Tertia illa

illa ratio petita est ex *Tit. 55. §. præterea si quis infeudatus*, *lib. 2. Feud.* Cuius loci verba sunt: Si quis infeudatus major quatuordecim annis suâ incuriâ vel negligentiâ per annum & diem steterit, quod Feudi investituram à proprio domino non petierit, transacto hoc spacio Feudum amittat, & feudum ad Dominũ redeat. Per verba à proprio domino intelligunt Interpretes solùm subinvestientem dominum, sed meo judicio malè. Tùm quia nullum eo in textu indicium extat de subinvestiente domino, aut subvasallo, sed generalis est textus ille de infeudato, & eius proprio domino, Infeudatus autem dicitur omnis vasallus, qui per investituram feudum accepit, & infeudatus ille est, qui aliàs investitus in feudorum libris dicitur. Tùm quia verbis à PROPRIO DOMINO significatur ibidem non modò immediatus dominus, sed & feudi dominus quilibet alius: & voce PROPRIO excluditur quilibet alius dominus, qui non est vasalli dominus feudalis. Tùm etiam quia textus ille est de eo vasallo, qui anteà quidem infeudatus fuit, sed præter evenientem casum, ut quia mortuus fuit dominus feudi

feudi, denuò petere infeudationem, sive investituram tenetur.

Et docet ICtus, quòd hic vasallus investituram, id est renovationem investituræ petere debeat, non à quovis defuncti domini successore, sed eo tantùm successore, ad quem feudum directo pertinet Iure, & qui proprius feudi illius dominus est. Potest fieri ut dominus defunctus reliquerit & feudales, & allodiales successores, Petenda autem est investitura non à successore allodiali, sed feudali, Atque illud est, meo judicio, quòd textus ille requirit, ut à proprio domino investituram infeudatus petat.

Nihil ergò textus ille auxilii adfert ipsorum opinioni, qui volunt, quòd subvasallus solius immediati subinvestientis domini sit vasallus.

Quod attinet quintam Menochii ratio- 47
nem, quâ astruit subvasallum immediati solùm domini vasallum esse, hęc est: quòd subvasallus ad alienationem subfeudi consensum solius immediati domini requirere debeat, non domini superioris. Sed ratio hæc ad obtinendam conclusionem confert planè nihil, Non enim certum est, quòd subvasallus in alienando subfeudo desiderare tantùm debeat imediati domini cõsensum, cùm alii aliud, & quidē contrarium sentiāt, quidam

verò

verò diversa proferant judicia, ita ut de hâc quæstione quatuor ut minimum reperiantur opiniones, quas proponunt Fachin. *lib.7.controvers. Iur.cap.53.* Henric.à Rosenth. *tr.feud. cap. 9. concl.32. num. 1. & seqq.* Hartm. Pistor.*lib.2.quæst. Iur. part.poster. quæst. 45. &* Vulteius *lib. 1.de feud. cap. 10. num. 63.* Incertum autem & dubium per æquè incertum & dubium probari non potest.

48 Quod autem meum sit iudicium de hâc quæstione, An subvasallus cum aliẽare suum intendit subfeudum, explorare debeat superioris vel immediati, vel utriusque domini consensum, nihil dubito subscribere illorum sententiæ, qui volunt, utriusque domini voluntatem hîc desiderari, Argumenta quibus hanc in sententiam adducor, hæc sunt: Primò certum est, quod vasallus subinvestiens si alienare velit feudũ suum, ipsemet domini sui consensum requirere teneatur, *Tit. 5. in fin. Tit. 21. §. si quis miles, Tit. 13. Tit. 18. §. ult. lib. 1. Feud. Tit. 9. in princ. Tit. 24. §. ult. Tit. 26. §. feudum. Tit. 38. Tit. 44. Tit. 52. §. si quis verò, & Tit. 55. §. callidis, lib. 2. Feud.* Cur ergò non æquè, vel potius multò magis subvasallus desideraret eiusdem etiam superioris domini voluntatem, quando subfeudum suum alienare intẽdit? Cùm enim

sub-

subinfeudans vasallus sibi ipsi alienandi potestatem præbere nequeat, certè eam solus subinfeudato concedere non potest.

Hanc rationem admodum militare pro conclusione hâc de exigendo etiam superioris domini consensu, cùm intelligeret Hartm. Pistor. *lib. 2. quæst. Iur. quæst. 45. num. 23.* Conatus fuit eam duobus elevare modis: Primò, ait, vasallus subinfeudans, quando suum feudum alienat, omne ius suum, quod in feudo habet, transfert in alium, Quocirca absque consensu domini sui id facere non potest: At quando subvasallus subfeudum suum alienat, transfert tantummodò jus istud, quod ex subinfeudatione consequutus fuit, interim autem pristinum feudi jus penes subinfeudantem remanet, & propterea subinfeudans consentiendo subvasalli sui alienationi, suum feudi ius, quod sibi retinuit, non abdicat à se, sed tantùm permittit subvasallo, ut ius illud, quod per subinfeudationẽ consequutus fuit, in alium transferat. 49

Verùmenimverò hâc responsione primi huius argumenti vires neutiquam franguntur, Subvasallus enim per subinfeudationem feudum adeptus fuit, proindè & possessionem, & jus utendi fruendi, ut suprà do- 50

cui, De utriusque possessionis scil: feudalis, & juris utendi fruendi alienatione hîc agitur, & quæritur, Num alienatio isthæc absq; domini superioris consensu fieri possit? quod negandum arbitror, motus hâc quam adduxi ratione, quòd nec ipsemet subinfeudans absque voluntate sui domini per veram alienationẽ feudalis rei possessionem, & ius utendi fruendi alii concedere posset, proindè multò minus id posse debeat subvasallus absque arbitrio superioris domini.

§1 Alter modus, quo Hartman. Pistor. infirmare conatur prius illud argumentum, hic est: Vasallus potest feudum suum sine domini consensu alteri per subinfeudationem concedere, potest ergò etiam solus absque superioris domini consensu consentire subvasallo alienanti subfeudum. Atqui hoc modo nihil decerpitur argumento nostro primo, eò quòd à subinfeudatione, ad veram alienationem haud rectè arguitur, subinfeudatio enim permissa est jure, absque domini consensu, ut suprà docui, At jus alienandi feudum sine domini consensu permissum non est.

§2 Secundò ad obtinendam conclusionem, quâ astruitur, non solius subinfeudantis, sed & domini superioris consensum necessarium

rium esse subvasallo, subfeudum suum alienare volenti; hæc ratio aptissimè adduci potest: Subinfeudans consentiendo subvasallo alienanti subfeudum, ipsemet alienare feudum censetur. Vt ergò ad eam alienationem, quæ fit ab ipsomet vasallo, superioris domini consensu opus est, ita quoque eiusdem consensus necessarius est in subfeudi alienatione.

Tertiò adiungi potest & hoc argumentũ: Quæ ratio est, cur primo vasallo adempta sit potestas alienandi feudum absque domini consensu, eadem ratio æquè militat in subvasallo. Ratio autem illa hæc est: quòd alienato feudo, & jure utendi fruendi amisso, vasallus debita servitia domino directo amplius commodè præstare non potest, Vnde ipsius domini vires attenuantur, & Reipublicæ splendor deformatur, utilitas minuitur, planeque evertitur, *Tit. 52. in princ. & Tit. 55. in princ. lib. 2. Feud.* Quocirca nec subvasallus absque superioris & directi domini consensu subfeudum suum alienare potest. Alioqui enim invitus commodum illud, contra fas & æquum amitteret dominus superior, id quod juris Regula non admittit, *l. id quod nostrum 11. ff. de Reg. Iur.* 53

54 Quartò subnecti potest huiusmodi quoque argumentum: Quod plures tangit, ab illis omnibus adprobari debet, *l. ult. C. de autorit. præstand. c. quod omnes tangit, Tit. de Reg. iur. in 6.* Sed feudi alienatio quam facere intendit subvasallus, tangit non solùm subinfeudantẽ, sed & ipsum dominum directum superiorẽ, Tùm quia eius quoque interest, ne invitus per feudi alienationem debita sibi feudi servitia amittat, ne item invitus desinat Reipub. splendori & commodo esse, per text. *in d. Tit. 52. in princ. & d. Tit. 55. in princ. lib. 2. Feud.* Tùm etiam quia aut ipsum feudum hoc est, ius utendi fruendi solum alienatur, aut cum eo jure alienatur quoque ipsa res feudalis. Priori casu alienatio absque superioris domini consensu fieri non potest, quia ipsi invito vasallus alius pro alio obtrudi nõ potest, *Tit. 12. de fratrib. de novo benef. invest. §. ult. vers. ne fortè dominus, lib. 2. Feud.* Menoch. *cons. 1. num. 134. lib. 1.* Posteriori casu domini superioris consensus ideò hîc desideratur, quia nemo invitus rem suam amittit, *l. id quod nostrum est, 11. ff. de Reg. iur. & l. si procurator 35. ff. de adquir. rer. dom.*

55 Postremò eidem huic conclusioni suum assensum præbent etiam Andr. de Isernia *add. Tit. 55. in princ. num. 8. & 9. lib. 2. Feud.*

Iacob.

Iacob. de Ardiz. *Tit. quib. mod. feud. amitt. Rubr. nunquid sufficiat consensus maioris cap. 103.* Francisc. Sonsbeck *in comm. in usus feud. part. 12. num. 91. in fin. & seq.* Schrad. *tr. feud. part. 8. cap. 2. sub limitat. 5. num. 26. vers. quinimò cum vasallus*, Matth. de Afflict. *decis. 282. num. 5.* Gribald. *in thesaur. comm. opin. sub lit.* F. *in verb.* Feudum, *vers. in alienatione feudi*, Menoch. *cons. 226. num. 158. in fin. & aliquot seqq.* Vulteius *lib. 1. de feud. cap. 10. num. 63. vers. sanè & hoc postremum*, ubi asserit, quòd hæc sententia rectius jure defendi possit.

Conclusioni huic nostræ nihil decerpit text. *in d. Tit. 55. in princ. vers. habito ergò*, ibi, sine permissione ILLIVS DOMINI ad quē feudum spectare dignoscitur *lib. 2. Feud.* Tùm quia per FEVDVM significatur ibi RES IPSA FEVDALIS, quæ cùm ad directum pertineat dominum, *Tit. 23. §. ult.* ibi penes dantem remaneat, *lib. eod. Feud.* certè illius loci sensus hic est, quòd absque consensu directi domini subvasallus alienare non possit feudum. Tùm etiam quia per verba ILLIVS DOMINI, ad quem feudum spectare dignoscitur, nō absurdè intelligimus utrumque dominum, tàm superiorem & directum, quàm proximum immediatum dominum: Nam ut hic principali- 56

ter dominus est subvasalli, ut patet ex eod. *Tit. 55. §. illud quoque, lib. 2. Feud.* Sic & superior dominus est quoque subvasalli dominus: quippe cùm subvasallus etiam superiori domino præstare servitia teneatur, *Tit. 34. de Lege Corradi, §. similiter,* ibì, domino similiter servire, ut & prior possit, *lib. eod. Feud.* Et si offenderit dominum superiorem, æquè feudum perdit, ac si proximum offenderit dominum, *d. Tit. 55. §. illud quoque lib. eod. Feud.*

57 Neque etiam attenuat conclusionẽ hanc, quòd appellationes gradatim ad iudicem proximè superiorem, non confestim ad supremum, omisso iudice intermedio fieri debent, *l. Imperatores 21. ff. de appellat. c. dilecti 66. Extr. d. tit.* Ratio enim diversitatis eo continetur, quòd Iudicis supremi jurisdictio nõ violatur per appellationem, ad proximè superiorem judicem factam: At quando subvasallus absque domini superioris consensu subfeudum suum ex solius immediati domini voluntate alienat, præiudicat sanè superiori directo domino, ut cui invito novum quærit vasallum, quòd fieri non potest, *d. Tit. 12. §. ult. lib. 2. Feud.*

58 Tertiò non infringit pronunciatum hoc nostrum, quod dicitur, vasallus vasalli mei non

non est vasallus meus, sicuti nec socius mei socii, meus est socius. *l. nam socii 20. ff. pro socio.* Prius enim illud de vasallo, verum solummodò est in vasallo mei vasalli, qui feudum possidet, non de meo feudo, sed de aliâ re vasalli mei, Hic vasallus vasalli mei non est meus vasallus, ut sentiunt Dd. quos refert, & probat Schrad. *tr. feud. part. 8. cap. 2. num. 25.* Et quod de socio dicitur socii mei, eandem habet rationem, quæ consideratur in vasalli mei vasallo, qui feudum possidet in aliâ re, quàm meo feudo, Socius mei socii est aliarum rerum, & negociorum, quàm illorum quorum nomine ego & socius meus socii sumus: At subvasallus mei vasalli possidet in feudum rem meam, quam à me vasallus meus in feudum accepit, Bald. *in l. 1. num. 9. C. communia de legat. & fideicom.* Et socius mei socii obligatus mihi non est eiusdem societatis nomine, at subvasallus mei vasalli est mihi eiusdem feudi nomine obligatus, tùm quòd & mihi servire in subsidium tenetur, *d. Tit. 34. §. similiter, lib. 2. Feud.* Tùm etiam quòd si erga me etiam fidelis non sit, sed offenderit me, subfeudi sui amissione multatur, *d. Tit. 55. §. illud quoque præcipimus, lib. eod. Feudor.*

59 Quartò nihil obſtat, quòd vaſallus per ſubinfeudationem, Iure feudorum ita diſponente, dominus efficitur ſubinfeudati, proindeque ſubinfeudatus quando ſubfeudum alienare intendit, conſenſum à ſubinfeudante requirere tenetur, ita argumentatur Hartm. Piſtor. *d. quæſt. 45. num. 9.* Sed ut dixi, id non obſtat; Nam ut ſubinfeudans dominus eſt ſubinfeudati vaſalli, ſic & prior directus dominus ſimiliter eſt ſubvaſalli dominus, ut anteà ex *d. Tit. 34. §. ſimiliter, & d. Tit. 55. §. illud quoque, lib. 2. Feud.* oſtendi, Quinetiam dominus directus & ſuperior maius habet dominium in ſubfeudo, quàm ipſe ſubinfeudans vaſallus. Tùm quia res ipſa feudalis, quam poſſidet ſubvaſallus, quâque idem fruitur, proprietatis Iure pertinet ad ſuperiorem dominum, non ad ſubinfeudantem; Tùm etiam, quia ſubvaſallus feudi regalis minor eſt dignitate, quâm ipſe vaſallus primus, & ſubvaſallus ſubvaſalli dignitate inferior eſt, quàm primus ſubvaſallus, per text. *in Tit. 10. lib. 2. Feud.*

60 Quintò nihil impedit, quòd ſubfeudum, quando ſubvaſallus ob ſuam culpam eo privatur, non ad ſuperiorem directum, ſed immediatum ſubinfeudantem redit dominum, *d. Tit. 55. §. illud quoque, lib. 2. Feud.* Cùm enim

ſub-

ſubinfeudans vaſallus vacuus ſit eâ culpâ, ob quam ſubvaſallus feudum amittit, æquum non eſt, ut ob culpam alterius, nempè ſubvaſalli feudo ſuo privetur, per text. *in Tit. 21. de feud. ſin. culp. non amittendo lib. 1. Feud.*

Nec quicquam in contrarium facit, quòd ſi dominus ſuperior reuerâ manſiſſet etiam ſubvaſalli dominus poſt ſubinfeudationem, magis ad ipſum, quàm ad ſubinfeudantē dominum ſubfeudum illud amiſſum redire deberet, ſiquidē feudum culpâ vaſalli in dominum commiſſā, ad dominum eundem revertitur, ut ipſe hanc ſuæ iniuriæ ultionem habeat, *Tit. 34. §. ult. lib. 2. Feud.* Cùm enim vaſallus maneat vaſallus domini ſui, fas eſt, ut ſubfeudum poſſeſſionis, & uſusfructus jure ad ipſum, non ad ſuperiorē revertatur, quippe cùm vaſallus ſubinveſtiens non aliter ſit habendus hoc caſu ac ſi nunquam à ſe dimiſiſſet feudum. 61

Quò etiam confert, quòd unaquæque res facilè ad priſtinam naturam ſuam reuertitur, *l. ſi unus 27. §. pactus, verſ. ne in ſpecie*, ubi Iaſon *num. 15. & ſeqq. ff. de pact. l. hâc conſultiſſima, 21. §. ſi quis autem, C. de teſtam. can. ab exordio, ubi Gl. 35. diſtinct.* Iaſon *in l. filiofam, 11. num. 64. ff. de legat. 1.* Hartm. Piſtor. *lib. 2. quæſt. iur. quæſt. 36. num. 4. & quæſt. 41. num. 13.*

62 Sextò nihil detrahit conclusioni nostræ, quòd Fridericus Imp. *in d. Tit. 55. in princ. lib. 2. Feud.* loquitur nõ tantùm de Principibus Imperii vasallis, sed & quibusvis aliis Regni fidelib. id est vasallis, ac cõstituit, ut alii quoq; vasalli, feudum suum absque licentiâ, & permissione ILLIVS DOMINI, ad quem feudum spectare dignoscitur, non alienent. Cùm enim per alios Regni fideles, sive vasallos, non expressè & disertè denotet Imperator subvasallos ipsorum Principum, sed quoslibet feudorum dominos, non potest eo ex textu concludi necessariò, quòd subvasalli ad alienationem subfeudi desiderare debeant subinfeudantis solùm domini consensum, non etiam voluntatem superioris domini.

63 Septimò negocium hîc nobis facit nullũ, quòd causa, ob quam vasallus sine domini cõsensu feudum alienãs, privatur feudo suo, est contemptus domini, *Tit. 24. §. ult. in fin.* ibi, quia dominum contemnere videtur, *lib. 2. Feud.* Contemptus enim hic non solùm immediatum, & proximum, sed & superiorem respicit dominum, quamvis id neget Hartm. Pistor. *lib. 2. quæst. Iur. quæst. 45. num. 21.* Superiorem, inquam, dominum concernit etiam contemptus ille, tùm quia ipsius

eſt proprietas rei feudalis, quæ alienatur à ſubvaſallo, non ea eſt vaſalli ſubinfeudantis: Tùm quia ſubvaſallus eſt quoq; domini ſuperioris vaſallus, cùm etiam teneatur ſervire, *d. Tit. 34. §. ſimiliter, lib. 2. Feud.* Tùm etiam quia ſubvaſallus ſervitia præſtare non poteſt vel proximo, vel ſuperiori domino, alienato feudo, & ejus commodo per alienationem amiſſo, *Tit. 52. in princ. & Tit. 55. in princ. lib. eod. Feud.* Tùm poſtremò quia etiam ſubvaſallus ſi offendat ſuperiorem dominum, æquè perdit ſubfeudum, ac ſi proximum dominum ſuum offendat, ut & ſuprà dixi ex *d. Tit. 55. §. illud quoque, lib. eod. Feud.*

Octavò non officit pronunciato noſtro, quòd ſubvaſallus quando alienat ſubfeudum, jus tantummodò iſtud alienat, quod ex ſubinfeudatione conſequutus fuit, quod jus cùm per ſubinfeudationem abſque domini ſuperioris conſenſu vaſallus tribuere potuerit ſubvaſallo, poteſt illud etiam ſubvaſallus ſolius ſubinfeudantis cõſenſu alienando in alium transferre, quo argumento utitur Hartm. Piſtor. *d. quæſt. 45. num. ult.* Non inquam, id officit, Quando enim ſubvaſallus alienat ſubfeudum ſuũ, non ſolùm jus ſuum ſubfeudale proprium alienat, (alioqui n. non alienatio, ſed ſubinfeudatio 64

eſſet, quod hîc ſummè notandum eſt) ſed alienat etiam Ius domini, & non ſolùm inferioris, ſed & ſuperioris domini: Subvaſallo enim alienante feudum, poſſeſſio eius, & jus utendi fruendi neque apud vaſallum ſubinfeudantem, neque penes ſubinfeudatum remanet, ſed tranſit ad eum, in quem fit alienatio, atque ita uterque vaſallus prior & ſubvaſallus deſinit eſſe idoneus ad ſervitia domino præſtanda, *Tit. 52. in princ. & Tit. 55. in princ. lib. 2. Feud.*

Nec poteſt hæc elevari ratio hâc inſtantiâ, quòd per alienationem feudi nanciſcatur dominus alium novum vaſallum, qui ipſi præſtare ſervitia poſſit. Nam per alienationem invito domino alius vaſallus obtrudi non poteſt, *d. Tit. 12. §. ult. verſ. ne fortè, lib. 2. Feud.* Et feudum illicitè alienatum deſinit eſſe feudum apud eum, in quem alienatum eſt, *Tit. 26. §. feudum eâ lege, verſ. quòd ſi vaſallus, lib. eod. Feud.*

65 Nonò contra pronunciatum quod defendimus, Hartm. Piſtor. *d. quæſt. 45. num. 19.* duplicem obijcit rationem, Prior eſt, quòd vaſalli dominorum, qui ſub Rege Romano ſunt, non ipſum Regem, ſed dominos ſuos adiuvare jubeantur. Poſterior eſt, quòd non ipſe Rex, ſed qui ſub Rege ſunt, domini

mini vaſallorum appellentur in *Tit. 54. de Allodiis, verſ. ut autem æquitas, lib. 2. Feud.* Vnde concludit ipſe Piſtoris, ſuperiorem dominum nullum poſſe exercere jus dominii in ſubvaſallum, ſed hoc competere duntaxat immediatis dominis, proindè in ſubfeudi alienatione deſiderari ſolùm ſubinfeudantis non etiam ſuperioris domini conſenſum. Sed hæc ratio Hartmanni Piſtoris extrui non poteſt ex *d. Tit. 54. verſ. ut autem, lib. 2. Feud.* verbis enim DOMINVM SVVM & verbis à DOMINO SVO, non ſignificatur vaſallus Regis, qui dominus ſit ſubvaſalli, qui non adiuuit ſuum dominum ſub Rege. Sed DOMINI appellatione denotatur ibi, qui quidem feudalis eſt dominus vaſalli ſui, at ipſemet non eſt vaſallus Regis.

Eſt quidem textus ille de domino comitante Regem, in publicâ expeditione Romam ſuſcipiendæ Imperij Coronæ causâ abeuntem. At non omnis dominus Feudalis, qui Regem Romã abeuntẽ comitatur, eſt vaſallus Regis, cùm & alii Proceres Imperii, qui non feudum, ſed allodia poſſident, vocati à Rege, cum ipſo Romam proficiſci teneantur, & nullum verbum eo in textu extat, ex quo certò convincatur, quòd per do-

mini

mini appellationem significetur ibi vasallus Regis, qui sit dominus subvasalli.

Decimò idem Hartm. Pistor. *d. quæst. 45.*
66 *num. 20. & num. 23.* hunc arguit in modum: subvasallus etiam inscio domino superiore subfeudum consequitur à subinfeudante vasallo, domino suo immediato, ergò potest quoque subvasallus ipso domino superiore inscio & irrequisito alienare subfeudum suum ex solius immediati domini consensu, cùm nihil amplius intersit domini superioris, ad quem hoc jus, quod semel sine consensu suo per subinfeudationem in alium translatum est, porrò transeat. At quia alia ratio est alienationis feudi, quàm subinfeudationis, argumentum illud neutiquam procedit. Subinfeudatio jure permissa est vasallo, Alienatio verò non item, & per subinfeudationem jus superioris domini non imminuitur. Per alienationem verò subfeudi jus domini attenuatur, ut manifestè ostendi in refutatione argumenti septimi. Et licet inscio domino directo subinfeudatio fieri possit, haud tamen ignorare debet subvasallus, subfeudum esse, de quo investitur à vasallo subinfeudante, Alioqui enim injustè cautum esset *in d. Tit. 55. §. illud quoque lib. 2. Feud.* subvasallum multari subfeudo suo si directum & superiorem dominum offendat.

dat. Et quia ſubvaſallus etiam directo, & ſuperiori domino ad ſervitia obſtrictus eſt, ut ſuprà docui, non debet ignorare, quòd ſit ſubvaſallus, quodque ſubfeudum ſit, quod poſſidet à ſubinfeudante.

Vndecimò ab ipſo Hartmanno Piſtoris *d. quaſt. 45. num. 21.* tale adducitur argumentum: Dominus ſuperior & directus in vaſallo ſubinfeudante retinet priſtinum jus ſuum, & perſona illius vaſalli non immutatur: 67
Nullam ergò conquerendi cauſam habet ipſe directus dominus, licet ſuus conſenſus ad ſubfeudi alienationem non requiratur. Sed huius Enthymematis antecedens verum non eſſe, eluceſcit partim ex dictis in refutatione argumenti ſeptimi : partim etiam ex rationibus, quib. removi argumentum octavum.

Duodecimò Hartm. Piſtor. *d. quaſt. 45. num. 19.* hoc utitur argumento: Non dominus directus, ſed ſolus prior vaſallus vocatur dominus ſubvaſalli *in d. Tit. 55. §. illud quoque*, ibi, dominum domini ſui, item ibi, ad dominum ſuum, item ibi, niſi vaſallus, idemq; dominus, *lib. 2. Feud.* Ergò ſubvaſallus, quando ſubfeudum ſuum alienare præſumit, conſenſum duntaxat domini ſui immediati requirere tenetur. Sed antecedens enthymematis falſum arguitur ex eodẽ textu, 68

ubi

ubi dominus feudi directus, superior, maior appellatur subvasalli dominus, his verbis: nisi requisitus maiori domino paratus fuerit satisdare: item his verbis: eum qui maiorem dominum offenderit. Habet igitur subvasallus maiorem, habet & maiorem dominum, Maior ipsius dominus est feudi directus dominus; Minor dominus ipsius est subinfeudans vasallus.

69 Præterea Hartm. Pistor. *d. quæst. 45. num. 21. in fin.* hoc depromit argumentum: jus subinfeudationis ualet tantùm in vitâ subinfeudātis vasalli, quippe cùm resoluto subinfeudantis jure, jus quoque subinfeudati resolvatur, proindeque domino superiori nihil præiudicii per alienationem subfeudi adferatur, æquitatis ergò ratio postulat, ut tantùm immediati domini consensus ad feudi alienationem requiratur, non etiam domini superioris. Sed hoc argumentum non destruit conclusionem, quam defendimus, tùm quia Feudistarum opinio de Antecedente propositi enthymematis concors non est, propter text. *in Tit. 9. §. si verò vers. eo excepto, lib. 2. Feud.* Tùm quia vera non est præmissa argumentationis illius propositio connexa, quæ hæc est: Si jus subinfeudationis valet tantùm in vitâ subfeudantis, æqui-

tatis

tatis ratio postulat, ut ad subfeudi alienationem requiratur tantùm subinfeudantis consensus, non domini superioris. Non est inquam, vera annexa hæc propositio. Quamvis enim jus subinfeudationis resolveretur, resoluto jure subinfeudătis vasalli, haud tamen sequeretur ex eo, æquum esse, ut in subfeudi alienatione superioris domini consensus omitatur, & nullum superiori domino præiudicium per alienationem adferatur. Nam alienato feudo, & jure usus-fructus feudalis per alienationem amisso, etiam dominus superior feudalia servitia amittit, cùm vasallus ea præstare amplius non valeat, *d. Tit. 52. in princ. & d. Tit. 55. in princ. lib. 2. Feud.* Et quia directus ac superior feudi dominus maior est dominus subvasalli, minor verò dominus subinfeudans vasallus, ut suprà docui; æquum certè est, ut ad subfeudi alienationem etiam maioris illius domini consensus desideretur.

Hæc sunt Domini Hartmanni Pistoris argumenta, speciosa quidē, at non, uti reor invicta, quemadmodum dilucidè, vereque hactenus planum feci, non solùm argumentis, quæ pro stabiliendâ conclusione nostrâ adduxi suprà, sed & rationibus illis solidis, quibus fundamenta opinionis contrariæ pe-

Ee nitus

nitus destruxi: quàmvis ipse Pistoris *d. quæst. 45. num. 23.* absonam esse iudicet sententiam cuius defensioni operam damus.

70 Nititur autem cumprimis hoc fundamento, quòd subvasallus alienans subfeudum, non ipsum alienat feudum, quod directus dominus primo vasallo concessit, sed alienet tantùm jus suum, quod ex subinfeudatione & concessione subinfeudantis accepit: quâ opinione imbutus est quoque Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 9. conclus. 32. num. 18. 19. & 20.* ubi addit, quòd loco subinfeudati vasalli alienantis subfeudum, alius fiat subvasallus subinfeudantis.

At non video, quî hâc ratione opinio isthæc salvari possit: Quæstio est de subfeudi alienatione, an ea absque directi domini consensu licitè fieri possit, ex solo subinfeudantis consensu? Negativæ patrocinium præsto, nec adversatur illud Pistoris, & Rosenthalii argumentum, Nam subfeudum non aliud est feudum, quàm quod vasallus à directo accepit domino, unde etiam subfeudum appellatur, Quocirca subvasallus non simplex aliquod jus habet ex subinfeudatione, quod nudum sit, & separatum à possessione rei feudalis, & jure utendi fruendi re eâdem, quam habuit prior

vasal-

vasallus, ut suprà docui. Hoc utrumque jus & possessionis & ususfructus per alienationem transit ab ipso alienatore subvasallo ad alium, proindè non video, cur non etiam superioris domini consensũ requirere debeat subvasallus, quando subfeudum alienare præsumit.

Alia conditio est subinfeudationis, ut quę jus feudi aliquod relinquit apud infeudantem, ut suprà docui, unde etiam permissa est vasallo subinfeudatio, non autem alienatio, *Tit. 48. in fin. lib. 2. Feud.* Et quia subinfeudationis jus singulare est, specialiter vasallo contra juris rationem tributum, non debet ad alienationem extendi *l. ius singulare 16. iunct. duab. legib. præcedentib. ff. de legib.*

Hanc non impedit sententiam replicatio ex Rosenthalio prolata, quòd scil. in locum subvasalli per alienationem illam saltẽ alius substituatur subvasallus, Nã si quid ponderis haberet pronunciatum hoc, excusare eodem se posset modo vasallus, quando feudum suum hoc animo alienat, ut is, in quem fit alienatio, domini vasallus sit, sed nihil proficit vasallo defensio hæc, ut constat ex textu *in d. Tit. 12. de fratrib. de novo benef. invest. §. ult. vers. ne fortè dominus, lib. 2. Feud.* 71

72 Quòd si commodum non fuerit subvasallo deinceps retinere subfeudum, posset illud in manus sui domini subinvestientis vasalli refutare, ut ipsemet alium quendam de eo subinfeudaret, atque ita novum sibi subvasallum loco refutantis quæreret, & ita evitaretur occasio efficiendi ex feudo allodium, quæ certè occasio per alienationem subfeudi datur, quando subvasallus rem feudalem, eaque utendi fruendi jus alienat.

73 Quòd si obiiciatur hîc, consensum subinfeudantis, quem ipse accommodat alienanti subvasallo, esse loco subinfeudationis, respondeti potest, alienationem, & fictam subinfeudationem non carere fraudis suspicione, cùm tamen fraus omnis â subinfeudatione abesse debeat, *Tit. 9. in princ. vers. si verò, & Tit. 26. §. beneficium, lib. 2. Feud.*

Quàmvis autem (ut hactenus ostendi) subvasallo ad alienandum subfeudum non sufficiat solius domini immediati consensus, sed etiam superioris domini arbitrium & voluntas desideranda sit; Si tamen Feudum sit Ducatus, Marchionatus, Comitatus, Baronia, deq; eo res quædam particulares subinfeudari solitæ, alicui in subfeudum datæ sint, & subvasallus hoc suum subfeudum alienare velit, solius proximi, non etiam necessa-

cessariò superioris, & directi domini consensum requirendum esse volunt post alios Schrad. *tr. feud. part. 8. cap. 2. num. 26. vers. vel nisi primus*, Hartm. Pistor. *d. quæst. 45. num. 13. lib. 2* & Henric. à Rosenthal *tr. feud. cap. 32. num. 8. & seqq.* cui conclusioni subscribendum iudico, Tùm quia vasallus ille subinfeudans pro directo habetur domino respectu subvasalli, ut sentiũt, alios sequuti Hart. Pistor. & Rosenth. dictis locis. Tùm quia solius rei particularis alienandæ gratiâ adire Imperatorem, directum feudi dominũ, non modò grave esset subvasallo, sed & molestum ipsimet Imperatori. Tùm etiã quia Imperii vasalli, ut sunt Rex, Dux, Comes, Baro hodie suo in Regno, Ducatu, Marchionatu, Comitatu, Baronatu perpetui sunt Magistratus, & tantum possunt suis in feudalibus Provinciis quoad subditos suos, suaque territoria, quantum Imperator in Imperio, Roland. à Valle *cons. 86. num. 20. & seq. vol. 1.* Paul. de Castro *cons. 225. incip. super primo dubio, part. 2.* Ioann. Borch. *de feud. cap. 5. num. 37.* & *in explicatione cap. unici, Quæ sunt Regalia, num. 8.* Tùm postremò quia conclusio hæc consuetudine & usu recepta est, ut aliis in Regionibus & terris, sic & in Germaniâ nostrâ. De Galliæ cõsuetudine testatur Chas-

senæus *in consuetud. Burgund. Rubr. 3. §. 8. in fin. vers. practica tamen nostra, mihi pag. 491.* tùm etiam de consuetudine hâc in Regno Neapolitano quoad feuda non quaternata, sed plana, & de tabulâ scribit Camerar. *in repetit. l. Imperialem, Tit. 55. de prohib. feud. alien. per Frideric. pag. 584.* De usu Germaniæ nostræ idem testantur Hartm. Pistor. *d. quæst. 45. num. 15.* & Henric. à Rosenth. *d. cap. 9. concl. 32. num. 11. & 16.*

Si ergò subvasallus qui subfeudum suum â quodam Imperii Principe, Duce, Marchione, Comite, vel Barone, ex eius Imperii feudo possidet, alienare velit subfeudum illud; non Imperatoris sed im̃ediati domini cõsensum tenetur requirere, idq; nominatim tradit etiam Schrad. *d. part. 8. cap. 2. n. 26. vers. vel nisi primus*, ut & Hartm. Pistor. *d. quæst. 45. num 15.* & Henric. à Rosenth. *d. cap. 9. concl. 32. ubi num. 16.* puto, ait, inauditum esse, quòd vasalli Regum, Electorum, Principum, Comitum, & Baronum pro alienandis feudis suis, quæ sint subfeuda à Regnis, Ducatibus, Comitatibus, Baroniis dependentia, Imperatorem, aut alium dominum primum unquam requisiverint. Et ita quotidiè videmus usu servari, in iudicio de eo nunquam disceptari, benè tamen ita consultos respondisse adverti.

Atque

Atque hæc est prima limitatio conclusionis, quâ cum plerisque aliis sentio, ad subfeudi alienationem non solùm immediati, sed & superioris domini consensum esse requirendum.

Altera limitatio est illa, si vasallo per investituræ pactum data sit potestas alienandi feudum illud. Hoc casu potest hic vasallus solus subvasallo suo subfeudum alienare volenti, consensum præbere, ita alios sequuti tradunt Nicol. Mozz. *tract. de feud. cap. ult. num. 152. vers. vel dicas, quòd secunda opinio,* Schrad. *tr. feud. part. 8. cap. 2. num. 26. vers. vel nisi primus atque directus.* Et hæc limitatio probatur textu *tit. 48. de feud. non habente propriam feudi nat. lib. 2. Feud.* ubi dicitur, quòd proposito casu vasallus suum alienare possit feudum etiam absque domini consensu; unde meritò concludendum, quòd solius vasalli huius, ut proximi domini consensus subvasallo ad alienationem subfeudi sufficiat. 74

Adiungi potest & hæc limitatio, si ex consuetudine solius immediati & proximi domini consensus sufficiat, de quâ limitatione uidendi Dd. Feudistæ apud Rosenth. *d. concl. 32. in fin. in addit. ad lit.* R. 75

Adducunt aliqui conclusionis nostræ limi- 76

tationem etiam in casu, quo superior directus, & mediatus dominus abest, & longo terrarum spacio dissitus, brevi reversurus non est, quo casu proximi immediati domini consensum sufficere censent; ita volunt post Aluarotum & alios ex recentioribus etiam Zasius *de feud. part. 9. num. 34.* Mozz. *tr. de feud cap. ult. num. 152. vers. contrariam opinionem,* Mynsing. *cent. 6. obs. 66. num. 3. vers. nisi is longo,* Gribald. *in communib. opin. sub lit. F. verbo* Feudum, *vers. in alienatione feudi,* Hartmar. Hartmanni ab Epping. *lib. pract. obs. Tit. 54 de feud. obs. 39.* & Schrad. *d. part. 8. cap. 2. n. 26. vers. nisi forsan.*

At hæc limitatio juris Feudalis authoritati minimè congruit. Absentia enim domini non efficit, ut vasallus sine consensu ipsius feudum alienare possit. Exspectari enim debet cõsensus absentis domini, argumento text. *in Tit. 33 de consuetud. recti, feudi § quod autem dictum est,* ibi, quia etiamsi absint, tamen exspectandi sunt, *lib. 2. Feud.* Confert eodem quòd nec absque domini banniti vel excommunicati consensu vasallus feudum alienare potest, ut volunt Dd. Feudistæ, quos citat & sequitur Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 9. concl. 5. num. 5. sub lit. C.*

77 Elegans est & utilis de subinfeudatione & hæc quæstio, An finito subinfeudantis jure,

re, finiatur quoque subinfeudati vasalli jus? Exempli gratiâ vasallus subinvestiens nullo relicto feudali successore moritur, Quæritur ergò, cùm aliâs hoc casu feudum pleno jure ad dominum regulariter revertatur, *Tit. 5. §. rursus, Tit. 13. §. etsi clientulus, lib. 1. Feud. Tit. 9. §. 1. vers. sin autem, Tit. 12. & Tit. 18. lib. 2. Feud.* an etiam subfeudum ad dominum redeat, vel dominus ex jure subinfeudationis subvasallo feudum relinquere, atque ipsum agnoscere suum vasallum cogatur, nec nè? Ad dominum reverti subfeudum, arguit textus juris Feudorum *in Tit. 4. §. ult. lib. 1. Feud.* Vbi ICtus Feudista scribit, quòd quamdiu investitor vivit, subvasallus feudo fruatur; at post mortem vasalli subinfeudantis, feudum ad ipsum directum dominum liberè revertatur. Atque hoc textu moti feudorum Interpretes definiunt, quòd resoluto jure vasalli subinvestientis, resolvatur quoq; jus subinvestiti vasalli. Adducunt quoque textum *in Tit. 18. apud quem vel quos controversia feudi definiatur, §. si aliquis, & Tit. 13. de alienatione feudi §. etsi clientulus lib. 1. Feud.* Huius sententiæ authores & approbatores recensent Curt. Iun. *tr. feud. part. 4. num. 85.* Wesemb. *cons. 73. num. 56. & seq.* Schrad. *tr. feud. part. 8. cap. 2. num. 22.* Hartm, Pistor. *lib. 2.*

quæst. iur. quæst. 44. num. 10. & Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 9. concl. 49. in addit. sub lit.* A.

78 Verùm sententiæ contrariæ patrocinatur text. *in Tit. 9. qualit. olim. poter. feud. alien. §. si autem dissentiente, vers. eo excepto lib. 2. feud.* ubi tradit Feudista, quòd ille qui secundo loco beneficium accepit, illud non amittat, si priori domino servire, & ab eo feudum recognoscere voluerit. Qui textus clarissimè definit, subinfeudationẽ adeò firmam esse, ut defuncto subinfeudante, directus dominus etiam invitus eam ratam habere cogatur, si subvasallus intra tempus petendæ investituræ sua obsequia, & servitia domino offerat, & investituram petat. Id quod censet etiam Curt. Iun. *tr. de feud. d. part. 4 num. 85. vers. ego multùm dubito,* nec non Præposit. & Frider. Schenck *in d. Tit. 9. §. si autem, vers. eo excepto, lib. 2. Feud.*

79 Hos juris textus, & Doctorum opiniones dissentientes non aliâ ratione in concordiam reduci posse videntur, quàm si dicamus, resoluto jure vasalli subinfeudantis, subfeudum ad dominũ reverti, si subinfeudatus intra tempus petendæ investituræ sua non

obtulerit

obtulerit domino servitia, & feudum ab eo recognoscere neglexerit, quo de casu accipiendus est textus *in d. Tit. 4. §. ult. lib. 1. feud.* Si verò subvasallus intra tempus illud se declaraverit erga dominum quòd ut vasallus paratus sit servitia ei præstare, & feudum ab eo recognoscere, dominus ipsum agnoscere suum vasallum teneatur.

Hanc in sententiam textus *in d. Tit. 9. §. fin autem, vers. eo excepto, lib. 2. Feud.* conceptus est his verbis: Eo excepto, quòd ille, qui secundò loco beneficium acceperat, non amittebat, si priori Domino servire & ab eo Feudum recognoscere volebat, unde manifestum evadit, quòd in *d. Tit. 4. §. ult. lib. 1. Feud.* regula nudè & simpliciter proponatur, eaque repetatur at non simpliciter, sed additâ exceptione *in d. Tit. 9. vers. eo excepto, lib. 2. Feud.*

Hanc in sententiam inclinant Feudorum Interpretes, quos citat, non autem sequitur Hartm, Pistor. *d. quæst. 44. num. 9.* eamque probat Henric. à Rosenth. *d. cap. 9. concl. 49. num. 9.* Ratio autem cur hoc posteriori casu non planè amittat subvasallus feudum, hæc est, quòd authoritas placitorum feudalium jus subinfeudandi permittit vasallo, proindeq; dominus etiā directus

in

in subinfeudationem jure permissam consentire præsumitur: quodque subvasallus eiusdem est qualitatis, cuius fuit vasallus, cùm nemo subinvestiri de feudo possit, quàm qui eiusdem sit conditionis cum ipso vasallo, *Tit. 26. §. beneficium, & Tit. 34. §. similiter lib. 2. Feud.* Quòd item subinfeudatio eisdem fit legibus, & pactis, quibus vasallus subinfeudans à domino feudum accepit, *d. Tit. 34. §. profectò, lib. eod. Feud.* Quòd deniq; jure feudorum subinfeudatio syncerè & absque fraude fieri jubetur, *Tit. 9. in princ. vers. si verò, d. Tit. 26. beneficium, lib. 2. Feud.*

Hæ subinfeudationis conditiones, & leges jure feudorum non fuissent præscriptæ, n si subvasallus etiam vivo vasallo subinvestiente domini vasallus esset, nisi item defuncto vasallo subvasallus feudum retineret, si paratus fuerit illud recognoscere à domino, & ei præstare servitia.

80 Non desunt qui aliter textum *d. Tit. 4. §. ult. lib. 1. Feud.* cum textu, *d. Tit. 9. § sin autem, vers. eo excepto, lib. 2. Feud.* in concordiam reducendum putant, Matth. de Afflict. ad eundem *Tit. 9. num. 7.* autumat, de jure antiquo loqui textum ibidem, quod jus hodie non procedat, proindè advertendum esse putat ad dispositionem textus *in d. Tit. 4. §. ult.*

ult. lib. 1. Feud. At quia regula *in d. Tit. 4. §. ult. lib. 1 Feud.* propoſita, hæc nimirum: Vaſallo ſubinfeudante ſine feudi ſucceſſore mortuo, feudum ad dominum revertitur, denuò inculcatur *in d. Tit. 9. §. ſin autem, lib. 2. Feud.* Verùm non ſimpliciter & nudè, ſed additâ hâc exceptione, niſi ſubvaſallus directo ſive priori domino ſervire, & ab eo feudum recognoſcere velit, patet inde non eſſe antiquatum ius illud, quod de ſubinfeudatione propoſitum eſt *in d. Tit. 9.* Vtitur quidem ICtus verbis præteriti temporis, NON AMITTEBAT, RECOGNOSCERE VOLEBAT, Ac eo loquendi modo ſignificat Feudiſta, quòd olim quidem idem Jus in uſu fuerit, hodiè tamen etiam obtineat, ut intelligitur ex aliis etiam ſimilibus loquendi formulis in eodem illo titulo, *verſ. ſi verò vel totum, & verſ. ſeq.* ubi de ſubinfeudatione, venditione, & refutatione feudi loquitur ICtus per verba præteriti temporis, VOLEBAT, LICEBAT, VENDEBAT, PER FEVDVM INVESTIEBAT, REFVTABAT cùm tamen hodiè etiam ſubinfeudatio licita ſit, & hodiè quoque abſque domini conſenſu vaſallo vendere feudum non ſit permiſſum, ac hodiè etiam integrum ſit vaſallo refutare feudum.

Per-

Pertinet quoque huc vulgatum illud: ea semper capienda est interpretatio, ut correctio juris evitetur, *c. cum dilectus, Extr. de consuetud. c. cum expediat, tit. de elect. in 6. & l. sancimus 27. vers. quod enim non mutatur, C. de testam.* Item illud, leges legibus concordare promptum est, *l. unic. C. de inoff. dot.*

81 Aliud hâc de re iudicium est Hartmanni Pistoris *d. quæst. 44. num. 20.* existimat enim textum *in d. tit. 9. §. si autem, vers. eo excepto, lib. 2. Feud.* accipiendum esse de casu quo dominus consentiens lubensque, non invitus, neque repugnans subvasallum obsequia sua ei devoventē, & investituram petentem recipit suum fidelem. At textum *in d. Tit. 4. §. ult.* loqui de casu, quo dominus recusat subvasallum agnoscere fidelem suum. Sed quia textus *in d. Tit. 9. vers. eo excepto*, continet regulæ exceptionem, quæ non in domini consistit consensu, sed in subvasalli desiderio, offerentis servitia sua domino, certè non potest ea Pistoris defendi opinio. Et quamvis rationibus variis dicta quæst. *44. num. 10. & seqq.* conetur Pistoris obtinere opinionem, quâ vult, subfeudum mortuo vasallo reverti liberè ad dominum, etiam in casu, quo subvasallus paratus est servire domino, & ab eo recognoscere feudum, attamen illis nihil moveri quisquam debet.

Prima ratio est, quòd vasallus nihil omninò de feudo possit statuere, vel disponere, quo post mortem suam alii cuidam dominum suum obliget. *Tit.8.§. è contrario, & Tit. 13. de alienat. feud. §. etsi clientulus, lib. 2. Feud.* Sed ratio hæc in subinfeudatione procedit; Tùm quia subinfeudatio ex Iuris dispositione permissa est vasallo, proindè in eam consentire semper præsumitur dominus; Tùm etiam quia recusare subvasallum, & eius servitia ideò non potest dominus, quia subvasallus per omnia æqualis est vasallo, quoad fidelitatem, & servitia domino præstanda, ut suprà docui: Tùm postremò quia in *d.Tit. 9. vers. eo excepto, lib. eod. Feud.* textus est rotundus & apertus hanc in sententiam, quòd ob mortem vasalli subfeudum non revertatur ad dominum, si subvasallus illud à domino recognoscere, & servitia ei præstare sit paratus. 82

Secunda ratio Pistoris hæc est: quòd domino invito alius, quàm ipse voluerit, vasallus obtrudendus non sit, *Tit. 12. de fratrib. de novo benef. invest. vers. ne fortè inuitus, lib. 2. Feud.* At ratio hæc extendi nō potest ad subinfeudatum vasallum, per rationes proximè adductas, maximè cùm subinfeudatus per omnia similis esse debeat vasallo, ut anteà dictum. 83

Ter-

84 Tertia Pistoris ratio hæc est: Omne jus, quod vasallus in feudo habet, censetur concessum saltem ad vitam eius, ita ut ipso defuncto penitus expiret. Proindè vasallo defuncto, ut eius jus resolvitur ita quoque resolvitur jus subvasalli, & feudum domino aperitur, cùm resoluto jure datoris, etiam acceptoris jus resolvi necesse sit, non solùm jure communi, *l. lex vectigali 31 ff. de pignor. & hypoth. l. 4. §. sed & Marcellus, 3. ff. de in diem addict. l si quis dominum, §. his subiungi, ff. locati*, sed & Feudorum jure, *Tit. 5. §. rursus si fidelis, & Tit. 13. de alienat. feud. §. etsi clientulus, lib. 1. Feud.*

Verùm & hæc ratio applicari non potest ad ius vasalli, quod ei in subinfeudãdo competit, si subvasallus desiederet feudum recognoscere à domino, & ei servitia præstare, per rationes, quibus reiecta fuit ratio Pistoris prima.

85 Quarta Pistoris ratio illa est: quòd mortuo vasallo prole masculâ nullâ relictâ, feudum paternum ad agnatos pertinet, ut infrà ostendam, multò magis ergò non ad subvasallum, sed ad ipsum dominum, quando nulli omninò feudi successores adsunt, feudum pertinere debeat, etiamsi subvasallus feudum à domino recognoscere, ipsique servire velit. Sed responderi potest, aliud jus in agnatis,

agnatis, aliud in domino hâc in parte receptum esse: De domino, quòd is subvasallum, si feudum ab eo recognoscere, & servitia illi præstare velit, deficientibus vasalli successoribus, recusare nequeat, est text. *in d. Tit. 9. vers. eo excepto, lib. 2. Feud.* De agnatis verò textus similiter extat nullus, Et quidem meritò, cùm prædicta sententia nostra, placitis feudorum firmata, procedat saltem in casu, quo neque liberi, neque agnati vasalli defuncti extant.

Quinta ratio Pistoris petita est ex *d. tit. 4. §. ult. lib. 1. Feud.* ubi clarè dicitur, quòd decedente eo, qui investituram fecerat, feudum ad dominum revertatur. Sed ut dictum est suprà, citato loco proponitur regula, cuius exceptio traditur sub *d. tit. 9. vers. eo excepto. lib. 2. Feud.* quæ exceptio (ut sæpius inculcatum) est de subvasallo, qui feudum à domino recognoscere eique servire paratus est. 86

Sexta ratio Pistoris hæc est: Quando vasallus feudum alienat, & posteà sine herede feudali decedit, feudum domino aperitur, & quod alienando factum est, totum revocari debet, *Tit. 18. & ult. lib. 1. Feud.* Vnde concludit quòd etiam vasallo subinfeudante absq; feudi successore mortuo, subinfeudatio tota 87

cauſ. benef. amitt. §. *denique ſæpè quæſitum eſt*, & *Tit. 37. An ille, qui interfecit fratr. dom. ſui feud. amitt. verſ. cum autem ad dominum, lib. 2. Feud.* Ratio eſt, ut dominus ſuæ injuriæ hanc ultionem habeat, ut ait ICtus *in d. Tit. 24.* §. *denique, verſ. ut hanc ſaltem.* Ex culpâ verò poſteriori ſi vaſallus feudo privetur, ſubvaſallo illud non auferri tradunt, ſi à domino recognoſcere feudum, eique ſervire velit, *d. Tit. 9.* §. *ſi autem diſſentiente*, ibi intercedente culpâ, *lib. 2. Feud.* ubi quod de culpâ dicitur, exaudiendum volunt de culpâ in alium, quàm dominum commiſſâ. Atque ita diſtinguendo ſentiunt Aluarot. *in d. Tit. 9.* §. *ſi verò, num. 3.* Petr. Ravenn. & Frider. Schenck *ad Tit. 5. quib. mod. feud. amitt.* §. *rurſus ſi fidelis num. 10. lib. 1 Feud.* Molinæ. *ad conſuetud. Paris.* §. *35. n. 11.*

Nec obſtare putant diſtinctioni huic textum *in d. Tit. 9.* §. *ſi autem diſſentiente, lib. 2. Feud.* ubi ICtus de culpâ generaliter loquitur, nec diſtinguit inter culpã in dominum, vel alium commiſſam. Cùm enim ſpecialis ſit proviſio de culpâ ſive delicto vaſalli in dominum in *d. Tit. 24.* §. *denique*, & *d. Tit. 37. verſ. cum autem, lib. 2. Feud.* neceſſariò accipiendam putant diſpoſitionem textus *in d. Tit. 9.* §. *ſi autem, lib. eod. Feud.* de culpâ ſolùm in alium, quàm dominum commiſsâ. Sed intellectum hunc planè impedire exiſtimatur 9

consideratio Hartmanni Pistoris *d. quæst.44. num.29.* ubi ostēdit textum in *d.Tit.9.§.si autem dissentiente*, loqui de culpâ in dominum commissâ, hâc ratione, quòd ob vasalli culpam, de quâ ibi agitur, feudum ad dominum reverti dicitur: cùm aliâs non ad dominum, sed agnatos vasalli devolui deberet feudum, si non in dominum, sed quem alium culpa esset commissa, per text. *in d. tit. 24. §. denique, & d.Tit 37. lib.2. Feud.*

Verùm hæc Pistoris consideratio non impedit traditæ distinctionis jus diversum. Tùm quia *in d. Tit. 9. §. si autem dissentiente*, non dicitur expressè, quòd feudum ob culpam illam ad dominum revertatur, sed quòd feudi alienatio absque domini consensu facta, ad irritum revocetur, nec additur quòd feudum ad irritum revocatum soli domino applicari debeat: Tùm etiam licet accipiatur textus ille de culpâ in dominum commissâ, & de feudo ob eam culpam Seniori reddendo, attamen procederet hæc sententia eo tantùm casu, quo subvasallus intra tempus petendæ investituræ non declarat se, quòd feudum à domino recognoscere, & servitia ei præstare velit, ut textus ibidem clarissimè, diserteque arguit. Henricus quoque à Rosenth. *tr. feud, cap. 9. concl. 49. num. 4. & 5.*

& 5. exiſtimat, quâcunq; culpâ feudum amittat vaſallus ſubinveſtiens, ſi tamen ſubvaſallus feudum illud à domino recognoſcere, eique ſervire velit, dominus feudum ab ipſo avocare non poſſit. Et certè haud æquum fuerit ſubvaſallo invito ob alienam culpam in dominum vel alium commiſſam, auferre feudum, quod ipſe jure, & modo legitimo ſibi comparavit.

Quòd ſi paternum feudum ob mortem, 91 vel culpam vaſalli, non ad dominum, ſed ad agnatos feudi huius ſucceſſores pertineat, quæritur an ſubvaſallo agnati præferantur, vel agnatis potior ſit ſubvaſallus, ſi feudum illud à domino recognoſcere, eique ſervitia præſtare velit? Prius illud feudorum jure conſonum, poſterius verò abſonum & alienum à placitis feudorum dicendum eſt. Subvaſallus enim ſuum feudi jus à vaſallo ſubinfeudante habet: Reſoluto ergò & perempto ſubinfeudantis vaſalli jure, reſolutum quoq; & extinctum intelligitur ſubvaſalli jus, ut arguit text. *in Tit. 4. § ult. & Tit. 5. §. rurſus ſi fidelis, & Tit. 13. de alienat. feudi §. etſi clientulus*, ibi, revertitur feudum, *lib. 1. feud. Tit. 9. §. ſi autem*, ibi, ad irritum revocabatur.

Sic quando uſufructarius, cui ſimilis eſt 92 vaſallus, *Tit. 23. in fin. lib. 2. Feud.* alteri ceſſit

commodum usufructus sui, finito usufructu finitur quoque commodum usufructus alteri concessum, & ad proprietatis dominum pertinet, *l. arborib. 12. ff. de usufr.* Et cum prædium aliquod fideicommissi juri subjectum, non ultrò, sed ex necessitate alienatur à fiduciario herede, qui eo ad dies vitæ uti frui potuit, perempto jure illius morte eius, censetur quoque peremptum jus, quod eo in prædio habuit heres, *l. peto, 69. §. prædium. 1. ff. de legat. 1.*

93 Quando item fructuarius locat alicui fundum fructuarium, mortuo fructuario finitur locatio, & fundus ille ad proprietatis dominum devoluitur, *l. si quis, 9 § hîc subiungi, ff. locati.* Et cum creditor rem pignori obligatam alii dat pignori, primi creditoris jure pignoris soluto, solutum quoque intelligitur in pignore jus secundi creditoris, *l. 1. C. si pignus pignori datum sit.*

94 Quod autem cautum & dispositum est in *d. Tit. 9. vers. eo excepto, lib. 2. Feud.* vasalli subinfeudantis jure soluto & finito, nullo paterni feudi successore relicto, non perimatur similiter jus subvasalli, si is à domino recognoscere feudum, & ei servire velit, id non æquè cautum est in casu, quo vasallus subinfeudans successores feudi paterni reliquit. Quocirca pro cauto & disposito haberi nõ debet,

bet, *l.pen.verſ.neq; enim ſicut illud ff. de reb. cred. l. illam, 19. verſ. eò quod nulla cōſtitutio, C. de collat.* Et quidē meritò, cùm vaſallus agnatis ſubinfeudando præjudicare non poſſit in caſum, quo deſinit eſſe vaſallus, ne quidē cōſentiente domino, *Tit. 19. de alienat. paterni feudi, lib. 2. Feud.* Atque hoc pronunciatum, quòd agnati finito vaſalli jure in feudo paterno præferantur ſubvaſallo, cōmuni calculo comprobatum eſt à Doctoribus, quos referunt, & ſequuntur Ioann. Borch. in *comment. in conſuet. feud. c. 8. n. 51.* Hart. Piſtor. *lib. 2. quæſt. iur. quæſt. 44. n. 6* & Henr. à Roſenth, *tr. feud. cap. 9. concl. 48. in addit. ad lit.* A.

98 Poteſt & illud hîc vocari in quæſtionem, ſi vaſallus ſubinfeudans filios habens moriatur, an filii loco patris feudum capiant, vel ſubvaſallus offerens domino ſervitia ſua filiis præferatur in hoc feudo? Diſtinguunt hîc Dd. inter feudum novum, & vetus paternum feudum. Novum ſi feudum fuerit, exiſtimant illud penes ſubvaſallum remanere, ſi à domino recognoſcere feudum, & ſervire ipſi velit, hoc moti argumento, quòd vaſallus de feudo novo conſentiente domino diſponere poſſit etiam in præjudicium filiorum: ſin fuerit vetus paternum feudum, filios ſubvaſallo præferendos eſſe volunt, quos congeſſit Henricus à Roſenthal.

 tr. feud.

tr. feud. cap. 9. membr. 1. concl. 48. in addit. sub lit. B.

96 Sed de hâc Doctorum conclusione quo ad feudum etiam novum non immeritò quis dubitaverit, tùm quia textus est generalis *in Tit. 8. de successione feudi, §. 1. lib. 1. feud.* quòd nulla patris dispositio in feudis valeat in filiorum præiudicium, proindè vasallus pater subinfeudãdo filiis suis præiudicare non potest, & efficere, quò minus ipsi mortuo in feudum etiam novum filii succedant, cùm resoluto jure datoris, resolvatur quoque jus acceptoris, de quâ Regulâ suprà, Tùm quia in feudi concessione tot sunt donationes, quot sunt gradus personarum ex primo adquirente descendentium, ita ut successores singuli ex propriâ donatione, non consideratâ morientis vasalli personâ, immediatè in feudum succedant, *Tit. 1. §. Et quia vidimus, vers. sed cum hoc, lib. 1. Feud. & Tit. 23. §. ult. lib. 2. Feud.* Bartholom. Camerar. *in repetit. tit. 55. §. præterea Ducatus, lib. 2. Feud. pag. 773. & pag. seq.* Tùm etiam quia feudum per investituram primam adquiritur non tantùm patri primo adquirenti, sed & principaliter eius filiis & nepotibus ordine successivo, *Tit. 14. §. 1. vers. si vero lib. 1. Feud.* Tùm postremò quia pater vasallus præsumitur infeudasse aliquem

quem secundum feudi naturam, quæ est, quòd resoluto jure datoris resolvi quoque debeat jus acceptoris, *Tit. 4. §. ult. lib. 1. Feud. & Tit. 9. §. si verò, & §. seq. lib. 2. Feud.* Quapropter mortuo patre vasallo feudum etiam novum ad eius filios pertinet, jure ipsorum proprio, Proindeque filii ratam habere subinfeudationem à patre factam, & cedere subvasallo non tenentur.

97 Si tamen pater de feudo suo aliquem subinfeudasset expressè hoc modo, ut etiam post mortem suam apud subvasallum remaneret feudum, tunc filius hoc patris factum approbare teneretur, ex sententiâ Sonsbeck. *in comment. in usus feud. part. 13. num. 176.* quem sequitur Henric. à Rosenth. *d. cap. 9. concl. 48. num. 3. vers. si ex concessione*, quam limitationem confirmat ratio hæc, quòd filius in feudum succedere non potest, nisi etiam patris heres in allodiis fiat, *Tit. 45. & Tit. 51. §. filius non potest, lib. 2. Feud.* quodque hæres defuncti factum præstare tenetur, *l. cum à matre, 14. C. de rei vind. & l. ex quâ personâ, 149. ff. de reg. iur. & l. sive possessio. 14. C. de evict.*

98 Quemadmodum subinfeudatio, de quâ disservi hactenus, sic & refutatio feudi placitis feudorum permissa est vasallo, *Tit. 9. §. 1. Qualiter olim poterat feudum alienari, Tit. 14. de*

vaſal.decrep.ætat.Tit.38.de vaſal. qui contra Conſtit.Loth. Reg. benef. alien.in fin. Tit. 44. quid Iuris ſit poſt alien. feudi, in fin. Tit. 49. de eo qui finem fecit agnato de feud. paterno,lib.2.Feud. Diſpiciendum ergò nobis,quid ſit feudi refutatio, & quotuplex ea ſit; Tùm cui vaſallus refutare feudum poſſit: Tùm quomodo & quando refutatio feudi rectè fiat: Tùm etiã quod feudum refutari nequeat: Tùm poſtremò quis refutationis feudi ſit effectus.

99 Refutatio feudi (Vulteio definitore) eſt renunciatio feudi ab ipſo vaſallo facta, Ita definit Dn. Vulteius *lib.1.de feud.c.10.n.74.* ſequutus Cuiacium ad *d.Tit.14.lib.2.Feud.* dicentem, quòd refutare feudum in libris Feudorum ſit renunciare feudo.

Poteſt quoque & fortè rectius feudi refutatio definiri ceſſio feudi à vaſallo alii Iure facta. Renunciatio enim plerunque juris eſt futuri, ut hereditatis: Ceſſio verò & præſentis & futuri juris eſt. Hotom. quoque *diſp. de feud.cap.38.& in libello de verb.feudal. ſub lit.* R. dicit, refutare feudum eſſe cedere, deferre, & remittere feudum. Iure quoque Civili uſufructuarius, qui vaſallo ſimilis eſt, *Tit. 23. §.ult. lib. 2. Feud.* quando uſumfructum ſuum proprietatis domino reddit, cedere ei uſum-

eì usumfructum dicitur, §. *item finitur, Instit. de usufr.* & *l. usufructus 66. ff. de iur. dot.*

Sed feudi refutatio an sit alienatio feudi, quæritur? Bartholom. Camerar. *in repetit. l. Imperialem, quæ est Tit. de prohib. feud. alien. per Frider. lib. 2. Feud. pag. 110.* scribit, quòd refutare sit medius terminus inter alienare, & retinere, atque ita sentit alienationis speciem non esse ipsam refutationem, & ut hoc verum esse ostendat, *pag. 114.* dicit, qui refutat, nihil de suo dat, & omninò jura sua retinet, ut iterum succedere possit in feudum refutatum. Adhæc *pag. 228. in fine*, qui, ait, refutat, non dicitur alienare, sed magis jura sua restringere. 100

Verumenimverò feudi refutationem speciem alienationis esse, haud rectè negatur, cùm vasallus refutans, feudi possessionem ad alium transferat, & vasallus esse desinat, proindeque domino servitia præstare non teneatur, *d. Tit. 38. in fin. lib. 2. Feud.*

Non obstat, quòd vasallus refutans casu succedendi contingente in feudum à se refutatum succedere potest, *d. Tit. 49. lib. 2. Feud.* Cùm enim successio in feudum sit adquisitio feudi, *Tit. 1. in fin Tit. 11. in princ.* & *Tit. 33. in princ. lib. eod. Feud.* consequens ei est, quòd

feudum

feudum refutatum prius sit alienatum, & per alienationem amissum.

101 Etsi verò feudi refutatio sit alienatio, jure tamen feudorum ea, ut dixi permissa est vasallo, ut patet etiam ex *Tit. 35. de alienat. paterni feudi, in fine principii, lib. 2. Feud.* Cuius tituli, ut & aliorum textus, cùm per generalem dispositionem Tituli *52. aut Tit. 55. lib. 2. Feud.* non sint specialiter correcti, vim suam adhuc obtinent, *per l. præcipimus 32. in fin. C. de appell.* Idque tradit etiam post alios Bartholom. Camerar. *in repet. d. l. Imperialem. pag. 229.*

102 Ideò autem refutatio feudi permissa est vasallo, quia nulli ipsa prejudicat, & potest ea illi tantùm fieri, cui jus aliquod in feudo competit, ut est dominus, itemq; agnatus refutatis vasalli, de quib. pòst agam. Hinc cum vasallus paternum feudũ suo vendit agnato, alienatio illa pro refutatione habetur, non pro alienatione prohibitâ, *d. Tit. 39. in fin. lib. 2. Feud.*

103 Distribuitur autem refutatio à Doctorib. non uno modo, Dn. Vulteius *lib. 1. de feud. cap. 10. num. 75.* eam diducit in propriam & impropriam refutationem, Propriam definit refutationem, quæ fit domino, sive in manus domini: Impropriam, quæ fit agnatis, vel extraneis. Sed hæc refutationis divi-

sio

ſio deſtituitur juris feudorum authoritate, nec ulla idonea reddi poteſt ratio, cur refutatio, quæ domino fit, ppria, quæ verò agnatis, impropria dicatur. Maximè cùm non omnis refutatio feudi domino facta tribuat domino omne jus feudi, ut feudum eſſe deſinat, ſicuti cõvincitur ex *Tit. 14. de vaſal. decrepitæ ætatis, lib. 2. Feud.* Atque idem juris ſit in refutatione feudi agnato alicui factâ, ut arguit text. *in d. Tit. 49. lib. eod. feud.*

Alii verò, & quidem plerique Feudiſtæ *in d. tit. 49. lib. 2. Feud.* refutationem rectè diſtinguunt in realem & perſonalem. 104 Realem dicunt refutationem, quæ generaliter in rem concipitur hoc eſt, quâ vaſallus ſe omninò abdicat feudo, ut nunquam ad illud regreſſum ſuccedendo ſperare poſſit, Alexand. *conſ. 13. num. 5. vol 5.* omnimodam vocat refutationem, & quidem non ineptè, ut arguit text. *in d. Tit. 49.* ibi, niſi feudum omninò refutaverit, *lib. 2. Feud.* Perſonalem appellant tefutationem, quâ quidem vaſallus alii feudum cedit, ſed ius ſuccedendi in refutatum feudum non planè amittit, ut quando vaſallus reſpectu & fauore certarum perſonarum putà agnatorum feudum refutat, Henric. à Roſenth. *tr. feud. cap. 2. concl. 20. & cap. 9. num. 4.* Hæc refutationis diviſio

non

non absimilis est pactorum divisioni, quâ pacta dividuntur in realia, sive in rem, & personalia, sive in personam, *l. iuris gentium 7. §. pactorum quædam 8. & l. tale pactum, 40. in princ. ff. de pact.*

105 Sed quæstionis est, an casu dubio, ut cum simpliciter facta est refutatio feudi, censeatur realis, vel personalis facta refutatio? Realem autẽ censeri refutationẽ putant feudistę, si in manus dñi. simpliciter facta sit refutatio, ita censet Gl. *in Tit. 52. lib. 2. Feud.* Andr. de Isern. *in d. Tit. 14. lib. eod. Feud.* & Alexand. *cons. 13. num. 5. vol 5.* Quando enim domino res ipsa feudalis refutatur, alio non expresso, præsumptio est, quòd gratiâ solius domini refutetur feudum, non alterius fauore. Accedit, quòd pacta in dubio realia præsumuntur, *l. si pactum, 9. ff. de probat. l. sicut. 8. §. si debitori, ff. quib mod. pign. sol. l. veteris, 13. C. de contrah. & committ. stip.* Quando autem agnatis paterni feudi fit refutatio simpliciter, tunc ea personalis præsumitur, ut patet ex *Tit. 26. §. ult. & Tit. 49. lib. 2. Feud.* Si quoque vasallus, qui in manus domini refutat feudum, exprimat personas, quarum fauore & intvitu feudum refutat, personalis intelligitur refutatio, ut scribit Bald. *in d. Tit. 49. de eo qui finem fecit agnato, lib. 2. Feud. &* probat textus Clarissimus *in d. Titulo 14. libro eod. Feud.*

Feud. Et licet Alexand. *d. conſ. 13. num. 5. vol 5.* dicat, realem eſſe refutationem, quando vaſallus in manus domini refutat feudum, Attamen explicat ſe ibidem non obſcurè, id eſſe verum, ſi in manus domini ſimpliciter feudum refutetur, non addito in cuius fauorem refutatio fiat.

Exempla realis, ſive omnimodæ refutationis feudi hæc ſunt: ſi vaſallus in manus 106
domini ad hoc refutaverit feudum, ut dominus alium quaſi de feudo novo inveſtiret, *d. Tit. 49. verſ. ſapientes, lib. 2. Feud. & Tit. 5. §. præterea, lib 1. Feud.* Si item refutatio feudi fiat verbis latiſſimis, & extenſivis, putà cum omnibus juribus, rationibus, actionibus realibus & perſonalibus, quas ipſe vaſallus refutans habet, & habere poſſet, verba enim HABERE POSSET, extenſiva ſunt, & in futurum quoque trahuntur, *l. ſi ita quis, 51. in princ.* ubi Bart. *ff. de leg. 2.* Atque ita ſentit quoq; de hoc exemplo Bald. *in d. Tit. 52. in princ. lib. 2. Feud.* & Alexander. *d. conſ. 13. num. 5. verſ. Et quod dicti renunciantes, vol 5.* Quoties ergò refutatio fit in omnem caſum, quo vaſallus refutans vel iam, vel in futurum ſuccedere in feudum poſſet, procul dubio realis & omnimoda erit refutatio, Sigiſmund. Loffred. *conſ. 11. num. 19.*

Per-

Personalis refutationis agnato factæ exemplum extat in *Tit. 26. si de feud. defuncti content. sit int. dom. & agn. vasalli, §. ult. lib. 2. Feud.* ubi vasallus Titius Sempronio fratri suo feudum paternum refutavit hoc pacto: quòd neque ab ipso Sempronio fratre suo, neque ab eius heredib. illud petere velit, & additur, quòd mortuo Sempronio sine herede masculo inter refutantē Titium & Seium alterum fratrem de eo feudo quæstio orta fuerit, & responsum esse, pactum illud non obstare Titio. Est hoc exemplum ut dixi, refutationis personalis, nō realis sive omnimodæ, non enim simpliciter facta fuit, neque generaliter in omnem futurum successionis casum, sed tantùm personaliter in fauorem scil. & gratiam Sempronii, & filiorum ipsius. In casum igitur mortis Sempronii, & deficientium filiorum reservatum intelligitur ius succedendi in feudum. Similiter personalis refutationis agnato factæ exemplum proponitur in *d. Tit. 49. lib. 2. Feud.* ubi traditur, quòd paterni feudi refutatio agnato simpliciter facta non obstet omninò refutanti, sed ipse quoque ad successionem in feudum illud habeat aditum, agnato aliquo sine filiis decedente. Vnde sequitur quemadmodum refutatio domino simpliciter

terfacta, in dubio realis præsumitur; Ita in dubîo personalis præsumitur paterni feudi refutatio simpliciter agnato facta.

Ex his omnibus sequitur paternum feudum si refutatum sit reali refutatione, consentientib. feudi successoribus, & de eo alius investitus à domino, effici feudum novum, ac proindè in illud neque refutantem, neq; eius filios unquam succedere. Si verò personali refutatione sit refutatum, manere feudum antiquum, in quod aliquando ut ipse refutans, sic & filii ipsius succedere possint, per text. *in d. Tit. 14. Tit. 26.* §. *ult. & tit. 49. lib. 2. Feud.* Atque ita sentiunt quoq; Feudistæ, quos citant, & sequuntur Schrad. *tr. feud. part. 2. cap. 3. num. 59. &* Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 2. concl. 20.* 108

Explicandum nunc cui vasallus feudum suum refutare possit. Potest autem vasallus refutare feudum suum domino feudi, itemq; feudi successoribus. De refutatione domino factâ, textus est *in d. Tit. 9.* §. *1.* ibi, feudum suum refutabat, *Tit. 14.* ibi, feudum suum in manu domini refutavit, *lib. 2. Feud.* 109

Hîc duo cumprimis quæruntur; Vnum an vasallus domino etiam invito refutare possit feudum? Alterum an necessarius sit ad refutationem hanc consensus agnato- 110

§. usus fructus, Inst. de usufructu, & l. usufructu legato 7. in princ. ff. d. t.

Est quidem ipsa feudi investitura contractus, at non contractus nominatus, sed innominatus, ut arguit text. *in Tit. 21. lib. 1. Feud.* ubi ICtus Feudista tradit, quòd domino condictio causâ datâ proposita sit adversus vasallum, ad repetendum feudum, si domino servire nolit: quæ actio condictitia innominatum præsupponit contractum, *l. naturalis, 5. §. et si quidem ff. præscrip. verb. & l. ult. ff. de condict. causâ datâ, causâ non sequutâ.* 112

Cùm ergò neque ipsum feudum sit contractus, neque investitura feudi nominatus sit contractus, sed innominatus, certè primum hoc argumentum inutile est ad convincendum, haud liberum esse vasallo feudum suum domino etiam invito refutare. Nec opus est hîc responsione Dn. Rosenthalii *tr. feud. cap. 9. concl. 50 num. 11* ubi admittit quidem feudum esse contractum nominatum, sed in eo speciale esse, quòd pœnitentiæ locum concedat contra naturam nominati contractus.

Secundò qui negant invito domino refutari feudum, hoc utuntur argumento: Dominus & vasallus ad paria iudicantur *Tit. 26. §. domino, & Tit. 6. lib. 2. Feud.* 113

no autem non est beneficium, Quilibet autem beneficio pro se introducto renunciare potest. *l. si quis in conscribendo 51. C. de Episcop. & cleric. & l. si quis in conscribendo 29. C. de pact.*

Ex hâc responsione abundè constat, neque etiam hîc opus esse Domini Rosenthalii conciliatione *d. concl. 50. num. 11.* adductâ, quæ hæc est: speciale hîc esse in feudo, contra naturam relatorum, quòd dominus & vasallus non iudicentur ad paria; nec ratio reddi posse, cur vasallo integrum sit domino etiam invito refutare feudum, non etiam dominus feudo privare queat vasallum sine eius culpâ.

Altera aientium contraria opinio, ut crebrior, ita & verior est: Tùm quia feudorum placita generaliter, & sine ullâ distinctione disponunt, quòd vasallus domino refutare feudum possit, *d. Tit. 9. §. 1. & Tit. 14. lib. 2. Feud.* Ergò tàm invito quàm volenti domino potest vasallus refutare feudum. Cui argumento rectè & hoc adiungitur; Feudi investitura innominatus est contractus, ut anteà ostendi ex *d. Tit. 21. lib. 1. Feud. iunct. l. naturalis 5. §. & siquidem. 1. de præscript. & l. ult. ff. de condict. caus. dat.* In contractibus autem innominatis locus est pœnitentiæ, *d. l. ult. ff. d. t.* 114

ſi liberare ab omni jugo homagii, & obligatione, ac nexu feudali. Eandem ante Molinæum amplexus eſt ſententiam Iacobin. de S. Georgio *tr. de Roydis ſeu operis, num. 40.* Ego ait, in iſto puncto reſideo in hâc opinione, quando homagium eſt præſtitum propter feudum, & ſic eſt homagium reale, tunc homo (vaſallus) benè poteſt ſe liberare à jugo homagii renunciando illi feudum.

Poſtremò robur capit aiens hæc opinio ex textu *Tit. 38. de vaſall. qui contra Conſtit. Lothar. Reg. benef. alien. lib. 2. Feud.* ubi ICtus Feudiſta, vaſallus, ait, ſine domini voluntate rectè feudum refutare poteſt, Hoc ICti reſponſum videtur quidem pertinere tantùm ad refutationem, quæ non ipſi fit domino feudi, ſed agnato alicui; at quia generale eſt, rectè etiam de eâ refutatione, quę fit ipſi domino, intelligunt illud juris Feudorum Interpretes. 115

Huic pronunciato quæ obloqui videntur, reiecta & refutata ſunt in excuſſione primæ negantis opinionis.

Tertia opinio eſt illorum, qui diſtinguunt inter ſeudum conceſſum ad certũ & determinatum ſervitium; & illud feudum, quod ſimpliciter nullo certo expreſſo ſervitio eſt conceſsũ; Illud domino invito refutari 116

non posse autumant, cùm certorum officiorum nexus magis vasallũ stringat, quàm incertorum servitiorum generalis, & simplex promissio. Hanc distinctionem tradit Gl. *finalis in Tit. 51. de Capitaneo, qui Curiam vend. lib. 2. Feud.* Glossam sequuntur plerique Feudorum Interpretes, quos congessit Molinæ. *in consuetud. Paris. d. Tit. 1. §. 1. gl. 5. num. 3. pag. 52.* & alii alibi.

Sed reprobat hanc distinctionem Zas. *tr. feud. part. 12. num. 14. & seq.* Zasium sequuntur Baro à Tautenberg ad *d. Tit. 38. de vas. qui cont. Const. Loth. Reg. benef. alien. lib. 2. Feud.* Sonsbeck. *in comm. in usus feud. part. 12. num. 115.* Mynsing. *cent. 5. obs. 65. num. 5.* & Ioann. Borcholt. *in comm. in consuet. feudor. cap. 8. num. 53.* Qui omnes existimant, quòd vasallus omne feudum, sive certum, sive indeterminatum ex eo præstandum sit servitium, domino etiam invito refutare possit. Atq; huic sententiæ meum addere calculum nihil dubito; Tùm quia text. *in d. Tit. 38. de vas. qui contr. Constit. Loth. Reg. benef. alien. lib. 2. Feud.* generalis est, nec distinguit inter certi, vel indeterminati servitii feudum: Tùm quia generis promissio non nisi in specie eius generis solvi potest, & proindè nihil differt generis promissio à speciei promissione, textus

est,

eſt,& notant Doctores *in l. cum incertus 13. ff. de legat. 1.* Tùm etiam quia generalia & incerta ſervitia, non niſi per certa ſervitia expediri poſſunt, *Gl. in l. ſi non ſortem 26. §. libertus, 12. in verb.* operæ, *ff. de condict. indeb.* Et genere perempto, perindè eſt ac ſi omnes res per ſpeciem enumeratæ periiſſent *l. in ratione 30. §. incerta, circa fin. ff. ad L. Falcid.*

Hinc ergò probabiliter concluditur, quòd ut feudum indeterminati ſervitii domino etiam invito refutari poteſt, ſic & feudum certi ſervitii invito etiam domino rectè refutetur. Atque hanc concluſionem probari conſuetudine indicat Gl. *in d. Tit. 55. de prohib. feud. alien. per Frid. in verb.* amittant, *lib. 2. Feud.* eamque roborari Germaniæ conſuetudine teſtatur Zaſ. *d. tr. de feud. part. 12. num. 14.*

Nihil obſtat pronunciato huic argumen- 117
tum Felini *in c. quæ in Eccleſiarum, num. 78. Extr. de Conſtitut.* quòd ſcil: in caſu, quo certum vaſallus ſervitium debet, dominus eſt in quaſi poſſeſſione illius ſervitii, quâ vaſallus ſpoliare dominum non poſſit, per tradita Doctorum *in c. querelam, Ext. de elect.* Non obſtat aio argumentum illud. Cùm enim ſuo jure hîc utatur vaſallus, haud dici verè poteſt, quòd dominum quaſi poſſeſſione

ſervitii ſpoliet, *l. factum cuique ſuum 155. §. 1. ff. de Reg. Iur. l. quod Reipub. & l. iniuriarum, ff. de iniur. l. Gracchus 4. verſ. quod legitimè factum eſt, C. ad L. Iul. de adult. & l. ult. ubi Dd. ff. quod quiſque Iur. in alium.* Quòd ſi ratio hæc quicquam haberet virium, ſequeretur inde, quòd vaſallus inuito domino nec illud refutare feudum poſſet, ex quo indeterminatum præſtatur ſervitium, cùm in huius quoque ſervitii quaſi poſſeſſione ſit dominus, Non ergò immeritò Baro à Tautenberg ad *d. Tit. de vaſall. qui contr. Conſtit. Loth. Reg. benef. alien. lib. 2. Feud.* adductum Felini argumentum frigidam & deliram ratiunculam vocat.

118 Expeditæ quæſtioni ſubnecti poteſt & hæc, ſi ob certum & determinatum ſervitium ita feudum ſit datum, ut vaſalli induſtria ſpecialiter videatur electa, An feudum ita conditionatum domino invito refutari poſſit? Baro à Tautenberg d. loco negat, arg. *l. unic. §. ne autem 9. verſ. ſin verò C. de caduc. toll. & c. ult. §. is autem, Extr. de offic. & poteſt. deleg.* Sonsbeck. verò *in comment. in uſus feud. part. 12. num. 116.* affirmat, & quidem rectè: Tùm quia text. *in d. Tit. de vaſall. qui contr. Conſt. Loth. Reg. benef. alien. lib. 2. Feud.* ſimpliciter, & ſine diſtinctione permittit vaſallo etiam ſine domini voluntate refutare feudũ: Tùm

quia

quia cuiusq; vasalli industria spectatur in cõcessione feudi, ut arguit forma fidelitatis feudalitiæ *in Tit. 6. & Tit. 7. lib. 2. Feud.* & nihilominus generaliter feudorum jure definitum est, quòd vasallus refutare feudum possit, etiam sine domini voluntate, *d. Tit. 38. lib. 2. Feud.* Tùm quia nusquam in feudorum jure vasallus, cuius industria fuit electa, prohibetur specialiter feudum domino invito refutare. Quapropter id dicendum non est, per text. *in l. 5. in princ. ff. de probat.* Tùm etjam quia licet quodam in facti negocio ad illud expediendum, personæ industria sit electa, attamen promissor ad factum illud præstandum præcisè obligatus non est, *l. inter, 31. ff. de solut. l. stipulationes 72. in princ. vers. Celsus, l. in stipulationib. 54. §. operarum, & l. si pœnam 68. ff. de Verb. obl. l. si quis ab alio, 13. in fin. ff. de re iudic.* Ioann. Gœdd. *in comm. de contrah. & committ. stip. cap. 9. num. 77. & seqq.* Tùm postremò quia licet inter personas longa differentia sit ingenii, naturæ doctrinæ, & institutionis, nisi tamen specialiter actum sit, ut ipsamet persona, de quâ agitur, suâ operâ quid faciat, non tenetur ea necessariò perficere opus promissum, *d. l. inter. 31. vers. & hoc specialiter, ff, de solut. & l. unic. §. ne autem, 9. vers. si in autem in faciendo, C. de caduc. toll.*

Non

Non tuetur Baronis à Tautenberg opinionem, quòd is, ut dixi, qui singulariter factum promisit suâ operâ perficiendum, per alium præstare illud non potest, *d. l. inter artifices 31. vers. & hoc specialiter, ff. de solut. & d. l. un. §. ne autem hoc 9. vers. si verò talis, C. de caduc. toll.* Nam hîc nobis quæstio non est, an vasallus, cuius industria electa est, suâ operâ servire teneatur domino, quamdiu vasallus est, Sed an hic vasallus qui ex pacto investituræ ipsemet suâ operâ præstare servitium tenetur, domino invito refutare possit feudum? Quamdiu est vasallus, obligatus est ad hoc, ut suâ personâ serviat domino, sed quando refutatione desiit esse vasallus, liber quoque est ab hoc servitio, *d. Tit. 38. de vasall. qui contr. Constit. Loth. Reg. benef. alien. in fin Lib. 2. Feud.* Si ergò dominus nolit, ut vasallus, cuius industria electa est, refutet feudum, pacto Investituræ specialiter èi cavendum est, ne vasallo feudum refutare liceat, ut docet quoque Sonsbeck. *in d. comm. in usus feud. part. 12. num. 116. in fin.* Et pro hâc opinione facit textus *in d. l. unic. §. ne autem, vers. sin verò, C. de Caduc. toll. & d. l. inter artifices 1. vers. & hoc specialiter, ff. de solut.* Contractus enim ex conventione legem accipiunt, non solùm jure Communi, *l. 1. §. si*

con-

conveniat, ff. depositi, l. iuris Gentium 7. §. quinimò, & §. seq. ff. de pact. & l. contractus 23. §. sed hæc ita. ff de Reg. iur. Sed & Feudorum jure, *Tit. 2. quid sit investitura, §. præterea, & Tit. 4. de feudo non habente propriam feudi naturam, lib. 2. Feud.*

Quæritur & illud, possitnè vasallus invito domino refutare feudum, si vinculo stipulationis ad præstanda servitia se obligaverit? Neganti inhæret opinioni Gl. *fin. in d. Tit. 51. de Capitan. qui Curiam vend. lib. 2. Feud.* Sed hæc Glossa loquitur de eo tantùm feudo, cuius certum servitium per stipulationem est promissum, non idem verò sentit de feudo, cuius indeterminatum servitium promissum est per stipulationem, quo sensu etiam Feudorum Interpretes Glossam accipiunt, inter quos Alvarot. *in d. Tit. de Capitan. qui Cur. vend. §. ult. num. 1. vers. & hanc partem, lib. 2. Feud.* 120

Sed quidam alii simpliciter tradunt, si per stipulationem promissa sint servitia, non licere vasallo refutare feudum invito domino, nec distinguũt inter feudum certi vel incerti servitii, ut Bald. *in prælud. feudor. n. 14.* Matth. de Afflict. *in feudorum prælud. num. 51. & in d. Tit. 38. de Vasall. qui contr. Constit. Loth. Reg. benef. alien. num. 19. vers. item fallit, nisi in datione feu-*

ne feudi. Felin. *in d.c. quæ in Ecclesiarum, num. 80. Extr. de Constit.* Schrad. *tr. feud. part. 8. c. 1. n. 62.*

Cæterùm si juris authoritati consona esset Glossæ opinio de feudo certi servitii stipulatione promissi, ob rationẽ certè eandem dicendum idemq́ esset de feudo, cuius servitia per stipulationem indeterminatè sunt promissa; cùm ipsa solùm stipulatio impediret refutationem, non nuda servitii certi & determinati promissio.

121 Verum enimverò ipsa stipulatio neque in feudo certi servitii, neque in feudo indeterminati servitii refutationẽ inhibere potest; stipulatio quippe assumit naturam contractus, cui accedit, *l. si ita stipulatus 4. in princ. vers. quia non est verisimile, ff. de usur. l. si ita stipulatus 126. §. superest ut quæramus, ff. de verb. oblig.* Bart. *in l. singularia 15. num. 10. & seqq. & maximè num. 13. ff. de reb. cred.* Ioann. Gœdd. *de contrah. & committ. stip. cap. 11. num. 31.* Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 9. concl. 50. num. 17.* Quapropter cùm natura feudi ea sit, quòd vasallus refutare illud domino potest etiam invito, certè stipulatio feudali contractui adiecta, eam naturam non mutat, sed potest vasallus non obstante stipulatione refutare feudum etiam invito domino, Bald. *in prælud. feud. num. 16.* Matth. de Afflict. *in prælud. feud. num. 51. vers. Tertiò fallit,* Felin. *in d. c. quæ in Ec-*

clesia-

clesiarum, *num. 8. vers. quæ opinio. Extr. de constit.* 122
Existimat tamen Baldus dicto loco, quòd hoc casu vasallus refutans feudum, domino id quod interest, præstare teneatur, Hanc Baldi opinionem sequitur quoque Iacobin. de S. Georgio *tr. de feud. in verb.* Qui quidē investiti, *num. 29. vers. Item si concessio feudi, & in verb.* Et vnus ex dictis vasallis, *nu. 2. in fin.* tùm etiam Schrad. *tr. feud. d. part. 8. cap. 1. num. 63. vers. quamvis tamen.* Meminit quoque eiusdem opinionis de præstādo interesse, Matth. de Afflict. Vt & Felinus dictis locis, sed approbent eam necnè, haud constat ex verbis ipsorum. 123
Et certè de hâc Baldi opinione non immeritò quis dubitaverit, Tùm quia id quod interest succedit in locum facti per stipulationem promissi, *l. stipulationes non dividuntur, 72. vers. Celsus, ff. de Verb. oblig. l. si quis ab alio, 11. § ult. ff. de re iud. l. si pœnam, 68. l. quoties quis 81. in princ. §. 1. & l. si quis stipulatus 112. & l. si fundum 114. ff. de Verb. oblig.* Sed vasallus ab obligatione facti, hoc est præstatione servitiorum per refutationem feudi, beneficio Iuris feudalis se liberat, *d. Tit. 38. lib. 2. Feud.* Ergò liberatur quoque à præstatione eius, quod interest, Cùm accessio sequatur naturam principalis, *c. accessorium, Tit. de Reg. Iur. in 6.* Tùm etiam, quia stipulatio, quiâ servitia domi-

domino promiſit vaſallus, nõ obligat ipſum ad omittendam refutationem feudi, niſi quoque ſpecialiter promiſerit, quòd nolit refutare feudum. Sunt enim diverſæ ſtipulationes de ſervitiis præſtandis, & de feudo non refutando. Tùm poſtremò, quia ſtipulatio de ſervitiis domino præſtandis, obligat vaſallum ad hoc tantùm, ut præſtet ſervitia, quamdiu vaſallus eſt, *Tit. 21. lib. 1. Feud. & Tit. 23. §. ult. lib. 2. Feud.* Sed vaſallus refutatione feudi deſinit eſſe vaſallus, *d. Tit. 38. lib. 2. Feud.* Factâ ergò feudi refutatione, non amplius tenetur ex ſtipulatione illâ vaſallus. Quia vaſallus tantùm propter feudum obligatus eſt ad ſervitia, *d. Tit. 23 §. ult.* Quocirca feudo per refutationem reddito, atque ita obligationis cauſâ ſublatâ, ipſa quoque obligatio perempta intelligitur.

124 Non obſtat prædictis, quòd ſtipulatio illa ſine effectu eſſe videatur, niſi ex eâ vaſallus refutans feudum conveniri poſſit, in id quod intereſt. Stipulationis enim illius ſubiectum occupans non eſt feudi refutatio, ſed ſervitiorum præſtatio, quæ niſi præſtentur à vaſallo, facultas permittitur domino, vel auferendi vaſallo feudum, *Tit. 21. lib. 1. Feud.* vel agendi cum ipſo ex ſtupulatu, ut vel promiſſa ſervitia præſtet, vel id quod intereſt

domi-

no, per jura paulò ante adducta. Quòd si illius stipulationis subjectum occupans esset feudi refutatio, & intermissio illius, tunc posset dominus contra vasallum refutantem feudũ, ex eâ stipulatione experiri in id quod interest, per eadem illa jura prius citata.

Neq; etiam obstat argumentum Jacobi 125
de Aluarotis *in Tit.51. de Capitan. qui Cur. vend. §. ult. num. 2. vers. unde ergò concluditur, lib. 2. Feud.* quod illud est: Quando vasallus domino per stipulationem certum promisit servitium, atque ita civiliter ipsi ex stipulatione obligatus est ad præstandum certum illud servitium, tunc potest ipsum dominus per competentem sibi ex stipulatu actionem compellere ad præstandum servitium, Ergò invito domino refutare, sive repudiare feudum, atque ita se liberare à servitii præstatione non potest hic vasallus. Non inquam obstat hæc argumentatio, Est enim plus in consequente quàm antecedente, antecedens quippe procedit, quamdiu vasallus tenet feudum, propter quod ad servitia præstanda obligatus est, *d. Tit. 23. §. ult. lib. 2. Feud.* Dimisso autem per refutationem feudo, amplius ad servitiorum præstationem obligatus non est, *d. Tit. 38. de vasall. qui contr. Constit. Loth. Reg. benef. alien. lib. 2. Feud.* Confert text. *in l. ult. qui satisdar-*

tisdare cogant. Vbi ICtus Paulus tradit, quòd is, qui promisit judicio sisti, liberetur à promissione illâ, si ex concessâ causâ deserverit judicium.

126 Non caret dubio & hæc quæstio, An refutare feudum possit vasallus, qui ultra fidelitatis juramentum speciali jurejurando ad servitiorum præstationem se obstrinxit? Negatiuam amplectuntur Bald. *in d. c. quæ in Ecclesiarum, num. 32. Extr. de Constit.* & ibidem Felin. *num. 78. vers. hanc fallentiam,* Idem Bald. *in prælud. feud. num. 14. & 16.* Iacobin. de S. Georgio *tr. de feud. in verb.* Qui quidem investiti, *num. 29. vers. item si ex parte vasalli, & in verb.* Et unus ex dictis vasallis refutavit, *num. 3. & tr. de Roydis siue operis, num. 42. & seq.* Schrad. *de feud. part. 8. cap. 1. num. 63. vers. item nisi vasallus.* Ratio à Baldo, & Iacobino de S. Georgio adducitur hæc, quòd juramentum præcisè ad factum obliget, & juramentum præcisam necessitatem imponat.

Verùm quò minus huic inhærere possim opinioni moveor primùm hâc ratione, quòd licet vasallus fidelitatem juratò præstet domino, juxta text. *in Tit. 6. & Tit. 7. lib. 2. Feud.* nihilominus tamen refutare feudum possit domino etiam invito, *d. Tit. 38. lib. 2. Feud.* Iacob. de Alvarotis *in d. Tit. 51. de Capitaneo qui curiam vendidit, §. ult. in princ. lib. 2. Feud.* Schurff. *cons.*

conſ. 27. num. 8. cent. 1. Huic rationi adiungo & illam, quòd juramentum non mutat, ſed recipit naturam & conditionem illius negocii, ſuper quo interponitur, *l. 2. C. de non num. pecun.* Felin. *ad Rubr. decretal. de præſcript. & in c. ſi diligenti, col. 4. verſ. ſecundum corollarium, d. t.* Iaſon *in l. pecuniam, in princ. num. 25. ff. de condict. causâ datâ,* Guido Papæ *quæſt. 199. num. 2. in fin & num. 3.* Socin. *in Regul. 254. fall. 3.* Natta *conſ. 426. num. 20. Tom. 2.* Baver. *de virtute iurament. num. 136.* Modeſtin. Piſtor. *conſ. 21. num. 26. & ſeq. vol. 1.* Anton. Faber *in Cod. Fabr. lib. 7. Tit. 13. definitione 4. num. 3. in fundamentis.* Cùm ergò juramentum hoc adponatur promiſſioni ſervitiorum feudalium, patet inde, quòd ſecundum naturam promiſſionis ſervitiorum feudalium intelligendum ſit, proindeq; impedire feudi refutationẽ nequeat, Cùm feudi refutatio jure feudorum permiſſa ſit vaſallo, etiam inuito domino, ut ſuprà docui.

Adhæc Iuramentum recipit tacitam conditionem, ſi res in eodem ſtatu permanſerit, ut notant Doctores *in c. cum contingat, Extr. de Iureiurand. & in Auth. ſacramenta puberum. C. ſi adverſ. vend.* Iuramentum ergò illud de præſtandis ſervitiis feudalibus intelligendum eſt hoc ſenſu, ſi vaſallus retinuerit feudum, nec illud domino refutaverit.

Denique confirmat hoc pronunciatum text. *in d. l. ult. ff. qui satisd. cog.* ubi Paulus ICtus docet, quòd licet quis juratò promiserit judicio sisti, attamen non peierare intelligatur, si ex concessâ causâ judicium deseruerit, de quâ lege videndus etiam Alexandr. *cons. 125. col. 2. in fin. vol. 1.* Vnde non incommodè colligitur, quòd licet vasallus juratò promiserit servitia domino præstare, si tamen refutaverit feudum, atque ita desierit esse vasallus, non amplius ex jurejurando illo ad servitia præstanda sit obligatus. Iuramentum n. illud astringit vasallum quamdiu tenet feudum, postcaquam verò illud ex permissione juris feudalis refutavit, non amplius juramenti illius vinculo constrictus erit, ut tradit quoque Alvarot. *ad Tit. 51. de capitan. qui cur. vend. §. ult. num. 1. vers. præterea illud iuramentum, lib. 2. Feud.* Mynsing. *cent. 5. obs. 65. num. 10.*

In huius argumenti patrocinium accedit & illud, quòd sublatâ per præscriptionem personali actione, quâ debitum durante illâ actione peti potuit, juramentum de solvendo illud debitum vires amplius habet nullas, ut tradit Guido Papæ *decis. 199. num. 3.*

Non obstat his, quòd juramentum præcisè ad promissum factum obligat, & præci-

sam

ſam neceſſitatem imponit, Nam id verum eſt in vaſallo, quamdiu ipſe feudum poſſidet, cuius nomine ſervitia juratò promiſit, ut ex prædictis intelligitur.

Moveri in hoc argumenti genere de feudi refutatione poteſt & hæc quæſtio, An jure Canonico integrum ſit vaſallo refutare feudum domino etiam invito, ſi juratò ſervitia præſtare promiſerit? Negativa placet Iacob. de Alvarot. non modò in feudo cõditionato, ut ex quo certum debetur ſervitium, ſed etiam in ſimplici & recto feudo, cuius ſervitium eſt indeterminatum, ita ſentit ipſe Alvarot. *ad d. Tit. 51. de Capitan. qui Curiam vend. in fin. num. 1. verſ. quidam tamen Canoniſtæ*, quos tamen ibidem hanc in ſententiam allegat, mihi id ſentire non videntur, robur tamen accipit ex eo, quòd in cauſis concernentibus ſpiritualia jus Canonicum ſervatur. 128

Eſt & illa huius loci quæſtio non inelegans, An refutatum domino feudum refutantis vaſalli filii & agnati jure προτιμήσεως revocare à domino poſſint? Quod ad filios attinet, diſtinguunt Interpretes feudorum inter feudum novum, & vetus paternum feudum. Novum feudum ſi fuerit, repetitionem eius denegari filiis patris refutantis, aſſerunt Andr. de Iſern. *Tit. 39. de alien. feudi* 129

paterni, num. 7. lib. 2. Feud. & ibidem Alvarot. *num. 8.* Quam opinionem veritati consonam judico, patre refutante adhuc viuo, Ipso autem mortuo filiis refutatum feudum revocandi jus competere, dicendum videtur, *ex Tit. 8. de success. feudi, §. 1. lib. 1. Feud.* ubi disertè ICtus Feudista tradit, quòd patre vasallo decedente, filii eius æqualiter in feudum succedant, nullâ patris defuncti ordinatione manente, vel valente. Quod placitum feudale Interpretes plerique intelligunt de feudo paterno veteri, Verùm de novo etiam feudo haud ineptè accipitur, tùm quia generale est, tùm etiam quia cùm ICtus eo Titulo generaliter disserat de feudi successione, nulla ratio commoda adparet, cur non etiam de novo intelligi debeat feudo: Tùm postremò, quia si rectè cõsideretur textus eius loci, convincitur inde, quòd inprimis de novo exaudiri debeat feudo, ut quod pater novâ investiturâ primùm adquisivit, & quæritur num pater de eo liberè disponere possit, quod negat ibi ICtus Feudista.

130 Mirum sanè, quòd feudorum Interpretes negant, filios revocare feudum novum à patre refutatum ipso mortuo, cùm tamen sentiant, revocandi licentiam ipsis tribui, si manifestè pateat, quòd etiam filiorum intuitu, & con-

& contemplatione concessum sit patri feudum, ut sentiunt Matth. de Afflict. *in d. Tit. 39. num. 9. num. 10. & num. 23.* & Petr. Ravennas ibid. tùm etiam Præpositus *num. 3.* Alvarot. *in Tit. 34. Quæ fuit prim. caus. benef. amitt. lib. 2. Feud.* Zas. *tr. de feud. part. 10.* Sonsbeck. *in comm. in usus feud. part. 12. n. 121.* Certum autem est, quòd feudum novum, ut quod nunc primùm alicui concessum est, eius quoque filiis nominatim concessum intelligitur, ut disertè arguit text. in *Tit. 23. In quib. caus. feud. amitt. § ult.* ibi, ut ad eum heredesque suos masculos in perpetuum pertineat, *lib. 2. Feud. Tit. 1. § Et quia vidimus, vers. sed cum hoc iure, lib. 1. Feud.* Ex quib. locis intelligitur, quòd filii succedant patri in feudum novum, etiamsi dominus non expresserit nominatim, quòd & filii in feudum etiam novum succedere debeant. Tacitum itaque Iuris feudalis potestate operatur hîc idem, quod expressum, ut aliâs etiam, *l. 3. ff. de reb. cred.* Everhard. *in topic. in loco ab expresso ad tacitum, in princ.* Et licet expressum maioris sit efficaciæ quàm tacitum, ut volunt Bald. *in l. fin. ff. de legat. 2.* & Cravett. *cons. 103. num. 5. part. 1.* & alii quos citat Ludolph. Schrad. *tr. feud. part. 10. sect. 4. n. 80.* Attamen exaudiendum illud est de confirmatoriâ efficacia, non etiã ampliativâ, & extensivâ, cùm solum illud tacitum efficacius reddat.

Non obstat, quòd aiunt, vasallum posse ex voluntate dñi in novo feudo præjudicare filiis, licet etiam ipsis feudum jure sit quæsitum, ut alios sequutus scribit Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 9. membr. 1. concl. 52. num. 2.* Non enim quisquam Interpretum hactenus ullo juris textu certo probavit contra text. *in d. Tit. 1. §. 1. & d. Tit. 8. de success. feud. lib. 1. Feud.* quòd vasallus in feudo novo præjudicare filiis suis possit.

131 Quod verò attinet feudum antiquum paternum, rectè existimãt Interpretes, quamdiu vasallus refutans vivit, non esse integrũ eius filiis, aut agnatis revocare feudum; mortuo autem refutante liberum esse ipsis repetere feudum, Ita post Gl. *in d. Tit. 39. de alien. feud. paterni, lib. 2. Feud.* Sentiunt ibidem Bald. *num. 3.* Alvarot. *num. 6.* Laudens *num. 1.* Iacobin. de S. Georgio *tr. de feud. in verb.* Et unus ex dictis vasallis *num. 8. & 9.* Curt. Iun. *de feud. part. 4. num. 147.* Baro à Tautenberg. *ad Tit. 38. ne vasalli qui contr. Constit. Loth. Reg. benef. alien. lib. 2. Feud.* Zas. *tr. de feud. part. 9. num. 14.* Hotom. *consil. 31. num. 19.* Mynsing. *cent. 6. obs. 23. num. 2. & Resp. 44. num. 17.* Sonsbeck. *in comm. in usus feud. part. 12. num. 121.* Ratio est, quòd vivo vasallo nihil interest successorum feudalium, an ipsemet

met vaſallus,aut alius, putâ dominus utatur fruatur feudo,ſicuti nihil intereſt ꝓprietarii, utrũ fructuarius ipſe utatur fruatur;an alius quiſpiam,*l. arborib. 12. & l. cui uſusfructus 67. ff. de uſufructu.* Mortuo autem vaſallo refutante,cùm ipſius jus ſit reſolutum, cenſetur quoque reſolutum jus domini, cui refutatum eſt feudum, *l. lex vectigali 31. ubi Od. ff. de pignorib.* proindeque tunc feudum ad refutantis ſucceſſores pertinet.

Cæterùm ut ad alteram ſuprà propoſitam quæſtionem veniamus, non eſt hoc loco omittenda opinatio Cuiacii *lib. 2. de feud. Tit. 14. de refutatione feudi*,exiſtimãtis,falli Interpretes,ꝗ ſentiunt,agnatos revocare poſſe refutatum feudum,ſi ipſi nõ cõſenſerint refutationi domino factæ. Verùm hoc Cuiacii judicium procedit quidem vivo refutante vaſallo,per rationem ꝓximè adductam,non autem vaſallo refutãte mortuo, cùm morte ipſius agnatis aditꝰ ad feudi ſucceſſionẽ aperiatur,*Tit. 11. de ſucceſſ. fratr. & Tit. 50. de natura ſucceſſ. feudi, lib. 2. Feud.* Et hoc ſuccedendi jus refutatione ſuâ ipſis vaſallus auferre non poſſit, *d. Tit. 8. de ſucceſſ. feud. lib. 1. Feud. & Tit. 39. de alien. paterni feudi lib. 2. Feud.* ubi ICtus Feudiſta ſcribit, quòd feudi paterni alienatio non conſentientibus agnatis inuti- 132

liter fiat, licet ex domini voluntate procedat.

Wesemb. tamen *in comm. de feud. cap. 11. num. 11. verſ. quin etiam*, tradit, quòd agnati proximi redimere à domino feudum refutatum poſſint, etiam vivo vaſallo, qui refutavit. Idem putarunt ante Wesemb. Iacob. de Belviſo *in d. Tit. de alienat. feudi paterni. in fin. principii*, & eum ſequutus Thom. de Marinis *Tit. 2. num. 130. verſ. tertia conclusio.*

Adducit quidem Wesemb. pro hâc opinione textum *in Tit. 9. §. porrò, lib. 2. Feud.* At fruſtrâ, cùm locus ille opinationi huic auxilium præſtet nullum, Cuiac. quoque *in d. Titulo 14. de refut. feudi, lib. 2. Feud. verſ. factâ refutatione*, expreſſè negat, agnatos habere jus revocandi feudum à domino, cui illud refutatum eſt ab agnato vaſallo, hoc motus argumento: quòd jus prothimiſeos ſit privilegium, quod privilegiario adverſus privilegiarium non competat.

Hactenus de feudi refutatione, quæ domino fit tàm invito, quàm volenti: ſequitur nunc de refutatione feudi, quæ fit ſucceſſoribus feudi, putà filiis, & agnatis.

133 Filiis ſuis pater vaſallus rectè feudum refutat, non modò novum, ſed & antiquum, *Tit. 14. de vaſall. decrep. ætat. lib. 2. Feud.* Borch. *in com-*

in comm. in consuetud. feud. cap. 8. num. 55. Ratio est, quia descendentes masculi in utroq; feudo succedunt, *Tit. 11. de success. fratr. in princ. lib. 2. Feud. & Tit. 8. de success. feud. lib. 1. Feud.* Mynsing. *cent. 6. obs. 23. num. 3.* Sonsbeck. *in comm. in usus feudor. part. 12. num. 118.*

Similiter vasallus paternum feudum, ut quod jure successionis adquisivit, agnato suo rectè refutat, si agnatus ille æquè ac refutans à primo adquirente descendat, *Tit. 39. de alien. feudi paterni in fin. princ.* ibi, sed quasi refutatio, *lib. 2. Feud.* Sonsbeck. *in comm. in usus feud. part. 12. num. 119.* Mynsing. *d. cent. 6. obs. 23. num. 4.* Ratio est, quia agnatus huiusmodi agnato suo in feudum succedit, *d. Tit. 11. §. his verò deficientib. & d. Tit. 50. de natura success. feudi. lib. 2. Feud.* 134

Et potest agnatus feudum hoc refutare suo agnato etiam sine voluntate domini, *d. Tit. 39. de alienat. feudi paterni, lib. 2. Feud.* Hotoman. *cons. 31. num. 1. & 4.* Vnde & illud sequitur, quòd dominus agnato hîc non præferatur, sed per hunc ille excludatur, etiamsi precium feudi huius offerat, ut sentit etiam Hotoman. *d. cons. 31. num. 3.* 135

Cæterùm quæstionis est, num agnatus paternum feudum proximiori tantùm agnato, vel etiam remotiori possit refutare? Et 136

pro-

proximiori tantùm rectè refutari paternum feudum, non etiam remotiori sentiunt præter alios, Mynsing. *d. obs.* 23. *num.* 4. Ioan. Borcholt. *in comm. in consuetud. feud. cap.* 8. *num.* 56. & Hotom. *d. cons.* 31. *num.* 9.

Verùm hæc opinio admittenda non est, considerato refutationis tempore, Neque n. domini, neque proximioris agnati interest, refutationem fieri in remotiorem agnatum, quamdiu vivit refutans agnatus. Domini interest nihil, quia totam illam familiam ex primo adquirente descendentem in concessione & investiturâ feudi elegit, & eos omnes tanquam vasallos habet. Non interest quoq; agnati proximioris; quia feudi jus reale, atq; ita usus & cõmodum eius ad proximum agnatum non pertinet, nisi mortuo refutante agnato, cùm ordine successivo paternum feudum ad agnatos pertineat, *Tit.* 11. §. *his Verò*, *& Tit.* 50. *de natura success. feudi, lib.* 2. *Feud.*

157 Est & illud hîc generaliter notandũ, quòd vasallus vel domino suo, vel successori feudali refutare potest vel totum feudum, vel partem eius, *Tit.* 38. *de vasallo, qui contra constit. Loth. Reg. benef. alien.* ibi, unius solius partem refutare, aliis sibi reservatis, *lib.* 2. *Feud.* Cuiac. *in Tit.* 14 *mihi pag.* 253. *lib.* 2. *Feud.* Ioan.

Borcholt.

Borcholt. *in comm. in consuetud. feud. cap. 8. num. 52.*

Sed hæc conclusio intelligenda videtur de casu tantùm, quo vasallus est plurium dominorum, quorum uni aut alteri ipse vasallus refutare eius partẽ possit, nõ etiã de casu, quo unius domini quis vasallus est. Hunc enim vasallum non posse retinere partem feudi unam, alteram verò domino refutare, sentit Rittersh. *in partit. feud. lib. 2. cap. 2. num. 20. pag. 329. vers. quintò ampliatur.* At quia feudi licita alienatio tàm in parte, quàm toto feudo fieri potest, & refutatio quædam alienationis *licitæ* species est, Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 9. concl. 50. num. 1.* non video cur integrum non esset vasallo etiã feudi partem refutare vel domino, vel successoribus. Non quidem potest heres pro parte hereditatem adire, & pro parte repudiare, *l. 1. ff. de adquir. vel amitt. hered.* neque legatarius potest pro parte adquirere, & pro parte repudiare legatum, *l. legatarius 38. ff. de legat. 1.* Sed à diversis & separatis mala fit illatio, *l. ult. vers. separatũ est etenim, ubi Dd. ff. de calumniator.* 138

Perspectum cognitumque nobis est ex prædictis, quòd vasallus refutare possit feudum suum vel domino, vel successori feudali, putà filio, vel agnato suo. Sed quæstionis 139

est,

est,an vasallus etiam extraneo, ut qui nō descendit à vasallo primo adquirente, feudum suum refutare queat? Herman. Vulteius *lib. 1. de feud. cap. 10. num. 75.* feudi refutationem distribuit in propriam, & impropriam refutationem, Propriam desinit, quæ domino fit; Impropriam, quæ fit vel agnatis, vel extraneis, atq; ita significare videtur, quòd refutari possit feudum etiam extraneo. Verùm quia cap. eodem *num. 78.* discertè scribit, quòd extraneis sine consensu domini, & feudi successorum refutatio fieri non possit, patet inde, quòd priori loco intelligendus sit de eâ refutatione, quæ quidem fit à vasallo, sed non jure.

140 Ideò autem feudi refutatio non potest, fieri extraneo, quòd nusquam in feudorum libris refutatio hæc permissa legitur. Et quia usufructuarius, cui vasallus similis est, *Tit. 23, in quib. caus. feud. amitt. §. ult*, ibi, ususfructus verò, *lib. 2. Feud.* non potest cedere usumfructum suum extraneo, *§. item finitur ususfructus*, ibi, nam cedendo extraneo nihil agitur, *Inst. de usufructu*, & *l. si ususfructus 16. ff. de iur. dot.* consequens ei est, quòd nec vasallus extraneo feudum suum refutare possit.

Quemadmodum ergò propriè alienatio feudi

feudi non est, sed quasi refutatio, quando vasallus feudum suum paternum in agnatum alienat *Tit. 39. de alienat. feudi paterni, in fin. principii, lib. 2. Feud.* Sic ex diverso vera est, & jure vetita alienatio, quando vasallus feudum suum refutat extraneo, Cuiac. *ad Tit. 45. de alienat. paterni feudi, lib. 4.* Hotom. *consl. 31. num. 7.* Ioann Borch. *de feud. cap. 8. num. 57.* Henric. à Rosenth. *de feud. cap. 9. concl. 52. num. 21.*

Videndum nunc de modo refutandi feudum, Et primò sciendũ, quòd feudi refutatio inter vivos possit fieri, non etiam per ultimã voluntatẽ, ut non solùm rectè sentiunt Feudistæ, quos citat & sequitur Bartholom. Camerar. *in repetit. l. Imperialem, Tit. 55. de prohib. feud. alien. per Frid. lib. 2. Feud. pag. 179. & seq.* Sed probatur quoque textu *in Tit. 8. de success. feud. in fin. princ. lib. 1. Feud.* ubi ICtus Feudista, nullâ, ait, ordinatione defuncti in feudo manente, vel valente: 142

Deindè si vasallus domino refutare feudum suum velit, necessum est, ut fiat refutatio in manu domini, nõ ipso ignorante, *Tit. 9. qualiter olim poterat feud. alien. §. 1. vers. si autem dissentiente, Tit. 14. de vasall. decrep. ætat. ubi* Bald. Præpos. & Laudens. *lib. 2. Feud.* Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 9. concl. 51. num. 12. & ibi in addit. ad lit.* G. 143

Adhæc

Adhæc feudi refutatio domino facienda per eadem fieri debet ſymbola, per quæ ipſa inveſtitura fuit facta, Nihil enim tàm naturale eſt, quàm eodem genere quodque diſſolvere, quo colligatum eſt, *l. nihil tàm naturale, ff. de Reg. iur. l. omnia quæ iure. ff. d. t. & l. eas obligationes, 8. ff. de capit. minut.* Quocirca in refutando feudo inſigne, ſive nota infeudationis, quæ in Inveſtiturâ data fuerat, reddi ſolet, Hotom. in *diſput. de feudis cap. 38.* & Cuiac. *ad Tit. 14 de refutat. feud. lib. 2. Feud.*

Cum igitur donum aliquod in Inveſtiturâ datum eſt vaſallo, reddere illud domino tenetur vaſallus, de quo dono text. in *Tit. 27. §. ſi duo homines, lib. 2. Feud.* Quando item Principatus per gladium, & vexillum in feudum datus eſt, ſolennitas refutationis eſt, ut reddatur, quod datum eſt. Sic olim in divortio uxori adimebantur claves, quæ in contrahendo matrimomio datæ fuerant, Hotom. *d. cap 38* Sic in degradatione Clerici, ac Sacerdotis eædem ceremoniæ interveniunt, quæ in eius inauguratione fuerunt adhibitæ, Conrad. Rittershus. *in partit. feudal. lib. 2. cap. 2. num. 19.*

Porrò quando poſſit vaſallus refutare ſuum feudum, diſpiciendum hîc etiam nobis eſt. Tempeſtivè autem renunciatio hæc fieri de-

ri debet, non eo tempore, quo per eam dominus in fraudem coniici posset, ut arguit textus in *Tit. 14. de vasallo decrepit. ætat. & Tit. 38. de vasallo, qui contr. Constit. Loth. Reg. benef. alien. lib. 2. Feud.*

Non ergò admittenda est feudi refutatio, 149
si vasallus refutat feudum eo tempore, quo servitiis & operâ eius necessariò dominus eget: ut cum dominus jam in belli procinctu est, & ipsi hostis iminet, nec confestim alterius servitiis idoneis instruere se potest dominus, ita sentiunt Feudistę communiter, Prępos. *in Tit. 51. de Capitan. qui Cur. vend. §. ult. lib. 2. Feud.* Baro à Tautenberg. *in d. Tit. 38. num. 7.* Franciscus Sonsbeck. *in comm. in usus feud. part. 12. num. 117.* Schrad. *tr. feud. part. 8. cap. 1. num. 63. vers. et hæc renunciatio.* Wesemb. *tr. de feud. cap. 11. num. 11.* Mynsing. *cent. 5. obs. 65. num. 12.* & alii alibi.

Atque hæc conclusio firmamentum capit immotum ex Constitutione Aureæ Bullæ Caroli IV. *Tit.* Von den als vnwürdigen/ihr Lehengutt benommen werden / *pag. 9. facie 2.* Tuetur idem pronunciatum argumentum textus *in l. sed & socius 17. §. ult. ff. pro socio*, ubi intempestiva societatis renunciatio jure improbatur. Accedit eodem & illud, quòd intempestivum & fraudulentum divortium

marito permissum non est, putà ut illud patri uxoris in dote præjudicium adferat, *l. filia 59.* ubi Bart. & alii, *ff. solut. matrim.* Confert quoque huc textus *in l. rei quam 33. ff. de dolo malo*, ubi dicitur, quòd qui oportunitatẽ vẽdendi rem aufert volenti vendere, doli reus sit, & de indemnitate in factum actione teneatur. Denique non parum roboris adfert sententiæ huic, quod incola non potest renunciare incolatui eo tempore, quo munus aliquod publicum subeundum est incolis, *l. incola 34. ff. ad municip.*

147 Quid verò si vasallus refutans domino feudum tempore ingruẽtis belli, alium ęquè idoneum suo loco præstare velit, numquid refutationem admittere tenetur Dominus? Bald. affirmat in *c. quæ in Ecclesiarum, num. 32. de Constit.* ubi scribit, quòd intempestiva feudi renunciatio non valeat, nisi domini indemnitati cõsuli possit, Baldum sequitur Felin. *d. loco num. 77.* his verbis: nisi posset consuli indemnitati domini providendo de vasallo æquè idoneo.

Atque hoc pronunciatum robur capit ex *l. in fundo 38. vers. constituimus ff. de rei vindic.* ubi Celsus ICtus, si, ait, paratus est dominus tantum dare, quantum habiturus est possessor, his rebus ablatis, fiat ei potestas, neque malitiis indulgendum est.

Iuvat quoque conclusionem hanc, quòd vasallus per idoneum substitutum servire potest domino, *Tit. 26. si de feud. defuncti content. sit inter dom. & agn. vas. §. si quis decesserit*, ibi, alius pro eo faciens servitium admittetur, & *Tit. 55. de prohib. feudi alien. per Frid. §. firmiter*, ibi, vel alium pro se domino acceptabilem mittere, *lib. 2. Feud.* Accedit denique in confirmationem huius conclusionis textus in *l. si quis domum 9. in princ. vers. planè si domum, ff. locati*, Vbi ICtus Vlpianus scribit, si domus conducta evicta sit conductori, & locator paratus sit aliam ei non minus commodam pręstare habitationem, æquissimum esse ut absolvatur locator.

Proximum nunc est, ut videamus quod feudum vasallus refutare nequeat. Primò autẽ tradunt Feudistæ communiter omnes, quòd vasallus feudum suum ligium invito domino non possit refutare. Ligium feudum dicitur, ex quo vasallus fidelitatem domino feudi præstare tenetur contra omnem hominem, nullo excepto, ut arguit text. *in Tit. 99. in extra ord. capitt. iunct. Tit. 52. §. satis benè, vers. quidam miles, lib. 2. Feud.* Vasallus igitur ligius vocatur, qui possidet eiusmodi feudũ, *d. Tit. 99.* qui Germãis ãtiquis dicitur Ledigman/ut arguunt ãtiquę nõnullę investiturę, 143

Ii 2 quas

quas se vidisse ait Rosenth. *tr. feud. cap. 2. concl. 4. num. 7.*

149 Est quidem feudum eius naturæ, ut vasallus juvare dominum nō teneatur contra antiquiorem dominum. *Tit. 38. hîc finitur lex. §. ult. lib. 2. Feud.* ut nec contra Imperatorem, sive Regem Romanum, *Tit. 7. de novâ formâ fidelit.* ibi, contra omnem hominem excepto Imperatore, vel Rege, *lib. eod. Feud.* Verùm ligius vasallus domino fidelitatem debet contra omnē hominē, Cui cōsequens, quòd ligius vasallus non possit esse duorum dominorum, *d. Tit. 99. de feud. ligio, in extra ord. capp.* quòd item vasallus ligius in Orbe Romano alterius esse non possit vasallus, quàm Imperatoris, sive Regis Romanorum.

150 Nonnulli quidem existimant, quòd etiam Reges, Duces, Comites, qui superiorem recognoscunt, putà Imperatorem, ligium dare feudum, & vasallum habere ligium possint, licet vasallus ille non teneatur dominum juvare contra Imperatorem, Bald. *cons. 291. num. 6. vol. 2.* Chassenæ. *in consuetud. Burgund. §. 3. Rubr. 3. num. 16. pag. 421. in fin. & pag. seq. in princ.* Jason *in prælud. feud. num. 107.* ubi hoc feudum appellat subligium feudum. Atqui hæc opinio reiicienda est meritò per text. *in d. Tit. 99.* ubi ligius dicitur

vasal-

vasallus, qui contra omnem hominem fidelitatem domino juravit.

Potest tamen quis esse ligius vasallus Papæ Romani, & non ligius vasallus Romani Imperatoris, ut arguit authoritas juris Canonici in *Clement. Pastoralis. §. denique licet rex ipse iunct. §. rursus, Tit. de sentent. & re iud.*

Quin etiam quòd & alius aliquis vasallus non ligius possit esse unius, alterius verò ligius, scribit Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 2. concl. 4. num. 3.* & Cuiac. *ad. Tit. 7. de novâ formâ fidel. lib. 2. Feud. pag. 211.* Sentiunt quoque nonnulli, quòd ex consuetudine possit quis esse tempore eodem duorum vel plurium ligius vasallus, Guido Papæ *decis. 310.* Molinæ. *in consuetud. Paris. Tit. 1. §. 1. gl. 5. num. 6.* Menoch. *cons. 2. num. 26.* 152

At huic opinioni adversatur omninò text. *in d. Tit. 52. §. satis. lib. 2. Feud. & d. Tit. 99. in extraord. capitt.* qui uterque locus non admittit, ut ligius vasallus plurium dominorum vasallus sit, Obrechtus quoque consuetudinem hanc omninò reiicit *in disp. de feud. 2. thesi 151. & seq.* 153

Ex post facto tamen fieri potest, ut quis vasallus sit ligius duorum dominorum, ut si vasallus ligium habens feudum, alteri succedat in feudo ligio, *d. Tit. 99. in extraord. capitt.* 154

 Dici-

155 Dicitur autem ligius hic vasallus, quòd ligatus & obstrictus sit domino feudi adversus omnem hominem, ut sentit Jacobin. de S. Georgio *tr. de feud. in verb.* in feudum, *n. 19. in 7mâ feudorũ divisione*, & Sonsb. *in comm. in usus feud. part. 3. n. 20.* Vnde vasallus hic jurisdictioni solius domini feudalis cum omnibus suis bonis subjectus ut sit, necesse est, Speculator *Tit. de feud. §. quoniam, col. 1.* Alvarot. *in praelud. feud. divis. 13.* Matth. de Afflict. *ad Tit. 5. qualiter iurare debeat vasallus, in princ. num. 11. lib. 2. Feud.* Curt. Jun. *tr. de feud. part. 1. quaest. 8. n. 26.*

156 Vox enim LIGIVS Italorum verbum est, & significat totalẽ subjectionẽ teste Krantzio *lib. 4. Chronicorũ*, quẽ sequitur Cuiac. *ad Tit. 93. Factũ fratris fratri in feudo paterno nõ nocere lib. 4. Feud.* Aliàs homologus appellatur hic vasallus, ut notat Cuiac. *ad Tit. proximè citatũ.*

157 Huius autem generis feudum non potest ligius vasallus domino suo invito refutare, ut plerique sentiunt Feudistae, quos refert & sequitur Henric. à Rosenth. *tr. feud. d. cap. 2. concl. 4. num. 4.* Atqui erroneam esse hanc sententiam, patet ex eo, quod textus *in Tit. 38 in fin. & Tit. seq. in princ. lib. 2. Feud.* generaliter definit, quòd vasallus etiam sine domini consensu feudum refutare possit. Quò accedit & illud, quòd feudum quoties in uno alteratur, naturam suam in caeteris omnibus

reti-

retinet, *Tit.28.verſ.quod qualitercunq;, lib.2.feud.* Licet ergò vaſallus ex ligio feudo contra omnem hominem juvare dominum teneatur, attamen ex eo inferendũ non eſt, quòd hic vaſallus non poſſit refutare invito domino hoc feudum ſuum.

De feudo Franco an illud etiam refutare vaſallus poſſit invito domino? dubium movet Curt. Iun. *tr.feud.part.1.quæſt.8.num.30.* ubi ſcribit, quòd Bald. *in c. cæterùm, col.8.Extr. de iudic.* ſignanter negativè decidat, & addit ita Modernos tranſire in prælud. feud. Ipſe autem Curtius multùm ſe dubitare de hâc ſententiâ apertè oſtendit. 158

Verùm enimverò meo in exemplari non reperio Baldum ita ſentire in, nec invenio ullum ex Modernis ita ſentẽtium feudorum præludiis, neq; ulla apparet ratio, cur negativæ patrocinari quiſquã jure poſſit. Feudorũ jure deciſum eſt generaliter, quod vaſallus ſine domini voluntate refutare feudum poſſit, *d. Tit.38.de vaſall. qui contr. Conſtit Loth. Reg. benef.alien.lib.2.Feud.* neq; huius pronunciati uſquã in feudorum libris exceptio ꝓponitur de feudo Franco. Eſt quidẽ hoc feudum degenerans & improprium feudum, cùm vaſallus ex eo ſervitia præſtare non cogatur. *Tit.104. in fin. princ. in extraordinar. capp.* quod eſt contra naturam feudi, ut arguit textus

in Tit. 23. in fin. lib. 2. Feud. Verùm proprii feudi naturam cæteris in casibus retinet, per text. in *Tit. 48. de feud. non habente propriam feudi naturam lib. 2. Feud.* proindè vasallus illud quoq; refutare potest, nõ obstante quòd à servitiis liberum est hoc feudum.

159 De feudo conditionato, ut quod ad certum & determinatum concessum est servitium (putà ut vasallus domino bellum gerenti, duos, tresvè equites mittat, vel ut mẽsæ domini inserviat, aut domini uxorẽ comitetur &c.) an possit refutari invito domino, variant Interpretes. At illud etiam liberam admittere refutationem ostendi suprà, ubi tractavi quæstionem, an vasallus invito domino refutare feudum possit. Ibidem etiam affirmativè expedivi quæstionẽ, an refutari possit feudum, cuius servitia jurejurando speciali sunt promissa à vasallo,

160 Non est hoc loco omittẽda quæstio, an vasallus plura possidẽs feuda, ꝓpria, & imꝓpria si domino suo vel agnato simpliciter refutet feuda sua, cẽseatur quoq; impropria refutare feuda? Hanc quæstionem tractat Schrad. *tr. feud. part. 2. cap. 4. num. 65. & seqq.* ubi negativè eam decidit, Tùm quia in aliquâ dispositione cum sit mentio feudi, de proprio tantùm feudo ea sit intelligenda, non de feudo impro-

improprio, ut docet Curt. Iun. *tr. feud. part. 1. quæst. 6. num. 32.* Tùm quia in inſtrumento donationum duarum, propriæ & impropriæ, clauſula onerosa de propriâ donatione accipienda ſit, non de impropriâ, per text. *in c. cum dilecti, Extr. de donat.* Tùm poſtremò quia ſi quis caſtrum aliquod cum omnibus feudis ad Caſtrum illud pertinentibus in actionis 106
libello petat, & judicis ſententiâ Caſtrum illud cum feudis actori adjudicetur, libellus tamen & ſententia illa ita ſit intelligenda, ut non comprehendat impropria feuda, arg. *l. non aliter 69. in princ. ff. de legat. 3.*

Cæterùm huic Schraderi opinioni non te- 161
merè inhærere judico, Etſi n. feudum aliquod improprium ſit in uno aliquo caſu, attamen proprii feudi naturam retinet in quovis alio caſu, ut arguit clariſſimus textus *in Tit. 48. de feudo non habente propriam feudi naturam, ubi Feudiſtæ, lib. 2. Feud.* Proindè argumenta Schraderi nihil patrocinii adferunt ſententiæ ipſius, cum feudum improprium ſit etiam proprium feudum in cæteris caſibus omnibus, in quibus proprii feudi naturam retinet.

Dubitari quoque poteſt de feudo, quod 162
vaſallus per ſubinfeudationem alii conceſſit, an ipſe ſubinfeudans refutare illud domi-

no possit, etiam inuito subinfeudato vasallo, & in eius præjudicium? Aiens sententia probari existimatur textu *Tit. 5. §. rursus si fidelis, lib. 1. Feud.* eamque amplectitur ibidem Baro à Tautenberg. & Sonsbeck. *in comment. in usus feud. part. 12. num. 124.*

163 Sed obloqui videtur cõclusioni huic, quòd quòd vasallo eius culpâ feudum auferri non potest, *Tit. 21. de feud. sine culp. non amitt. lib. 1. Feud.* Vasallus autem refutans subfeudum domino suo, auferre diceretur subinvestito vasallo feudum absque eius culpâ, si liberum ei esset, in præjudicium subvasalli refutare domino subfeudum. Et quia subinfeudatio licita est vasallo, etiam ignorante superiore domino, qui in eam consentire præsumitur, cùm ipse non ignoret, jus esse vasallo subinfeudandi alium de suo feudo, ut suprà docui, certè haud dici verè potest, quòd vasallus feudum, de quo alium subinvestivit, refutare domino possit in præjudicium subinfeudati, ita ut ille nullo jure adversus dominum tueri se queat.

164 Non imminuit hanc sententiam text. *in d. Tit. 5. §. rursus, lib. 1. Feud.* non n. agit de refutatione subfeudi, sed de refutatione alterius feudi, de quo vasallus neminẽ subinvestivit, sed cuius partẽ dimidiã aut dimidiâ minorẽ

alicui

alicui vel ad libellum dedit, vel pigniori obligavit.

Poteſt quidem vaſallus feudum, de quo alium ſubinveſtivit, domino ſuo refutare, per text. *in Tit. 9. qualiter olim poterat feudum alienari, §. ſin autem, lib. 2. Feud.* Verùm refutatio illa non præjudicat ſubvaſallo, ſi enim ſubvaſallus paratus ſit domino ſuperiori ſervire, & ab ipſo agnoſcere feudum, non amittit illud, text. eſt in *d. Tit. 9. qualit. olim pot. feud. alien. §. ſin autem diſſentiente. verſ. eo excepto, lib. 2. Feud.* Et tradit Andr. de Iſern. ad *d. Tit. 5. §. rurſus, num. 25. lib. eod. Feud.* Vt & Præpoſit. *in d. Tit. 9. verſ. eo excepto,* & ibid. Baro à Tautenberg. *lib. eod. Feud.* tùm etiam Curt. Iun. *tr. feud. part. 4. n. 85. verſ. ego multùm dubito.* 165

Non obſtat text. in *Tit. 4. §. ult. lib. 1. Feud.* Exaudiri enim locus ille poteſt de Regulâ, quæ eſt, quòd reſoluto jure datoris, (putà vaſalli ſubinveſtientis) reſoluatur quoq; jus acceptoris (putà ſubvaſalli) & feudum ad dominum revertatur: Sed Regulæ huius exceptio proponitur in *d. Tit. 9. verſ. eo excepto, lib. 2. Feud.*

Quæritur etiam de feudo Eccleſiaſtico, an illud vaſallus refutare poſſit Capitulo, ſi ab Epiſcopo ſit conceſſum? Negativam rectè adprobat Bartholom. Camerar. *in repetit. l. Imperialem, Tit. 55. de prohib. feud.* 166

feud. alien. per Frid. lib. 2. Feud. pag. 254. & seq.

167 Vocatur in quæstionẽ & illud, an vasallus, qui decẽ aut viginti añis fructus feudi percepit, refutare possit hoc feudũ nullis restitutis fructibus? Affirmativa placet Sonsbec. *comm. in usus feud. part. 12. num. 117.* exemplo usufructuarii, qui non est cogendus reficere, si paratus sit recedere ab usufructu, *l. si absente 48. in princ. vers. sed si paratus, & l. cum fructuarius 64. ff. de usufr.* Confert quòd generaliter jure cautum est, licere vasallo refutare feudum, nec simul requiritur, ut restituat fructus anteà perceptos, ut patet ex textu *in d. Tit. 38. lib. 2. Feud.*

168 Reliquum nunc est, ut de effectu refutationis feudi aliquid aspergamus. Si realis refutatio domino fuerit facta consentientibus feudi successoribus, redit omninò feudum ad ipsum dominum, & potest dominus de eo alium investire, & feudum illud erit novum, licet prius esset vetus paternum feudum, *Tit. 5. §. præterea, lib. 1. Feud. & Tit. 49. de eo, qui fin. fecit agn. suo, lib. 2. Feud.*

169 Si verò personalis refutatio facta sit, vel domino, vel alicui ex agnatis feudi successorib⁹, mortuo refutatore, in refutatũ feudum succedunt agnati refutantis vasalli, per *text. in Tit. 14. De vasallo decrep. ætat. Tit. 26. si de*

feud.

feud. defuncti content. sit int. dom. & agn. vasall. §. ult. & d. Tit. 49. de eo qui fin. fecit agnato de feud. patern. lib. 2. Feud.

Sed quæritur, si pater novum feudum suum domino refutet simpliciter, an filii eius mortuo patre refutatore, in refutatum feudum illud succedant, vel non succedant? Hanc quæstionem attigi, & paucis resolvi suprà, ubi tradidi, quòd filii refutantis vasalli ipso patre mortuo succedant in hoc feudum. Quia verò Feudorum Interpretes plerique aliter sentiunt, quos sequuntur Sonsbeck. *in comm. in usus feud. part. 12. num. 121.* & Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 9. membr. 1. conclus. 52. num. 2. & ibi in addit. ad lit.* A. Iuvat hoc loco plenius hanc expedire quæstionem. 170

Primò autem pro filiis facit textus in *Tit. 8. in princ. lib. 1. Feud.* ubi ICtus Feudista, nullâ, ait, ordinatione defuncti in feudo manente vel valente, qui textus cùm generalis sit, exaudiri debet etiam de feudo novo, Patris ergò refutatio feudi etiam novi præjudicium filiis adfert nullum, sed patre refutatore mortuo succedunt in illud filii. Maximè cùm leges benignius interpretandæ sint, & filiis ac descendentibus favendum, *l. benignius, 18. ff. de legib. l. semper in dubiis. 56. ff. de Reg. Iur.* 171

Sed

172 Secundò nullum extat in feudorum libris feudale placitum, quòd pater vasallus filiis suis in novo præjudicare possit feudo. Quocirca temerè illud nemini affirmare licebit, per text. *in Novell. 18. cap. 5.* ibi, quia non hoc cum lege agimus, erubescimus, *& l. illam meritò 19.* ibi, eò quòd nulla constitutio super huiusmodi collatione posita esset, *C. de Collat. & l. 5. in princ. ff. de probat.*

173 Tertiò feudum novum patri datum, censetur statim quoque contemplatione filiorum, cæterorumque descendentium masculorum concessum, textus est in *Tit. 23. In quib. caus. feud. amitt. in fin.* ibi, ad eum, heredesque, *lib. 2. Feud. & in Tit. 1. §. Et quia vidimus, in fin. lib. 1. Feud.* Et tot sunt in feudi concessione donationes, quot personæ masculini generis ex primo adquirente descendentes, eæq; ex propriâ donatione in feudum succedunt, Barthol. Camerar. *in repetit. l. Imperialem, de prohib. feudi alien. per Frid. pag. 771.*

174 Quartò pater vasallus ultimâ suâ voluntate nec feudum novum, absq; consensu & voluntate filiorum successorum feudi alienare potest, *d. Tit. 8. lib. 1. Feud.* Ergò multò minus inter vivos per refutationem alienare illud potest absque successorum consensu, arg. text. in *Tit. 7. Instit. de Lege Fusia Canon. toll. & l. vnic. C. eod. tit.*

Quin-

Quintò vasallus agnatis suis in feudo paterno præjudicare non potest, per text. *in Tit. 39. de alienat. feudi paterni, lib. 2. Feud.* Quocirca nec pater filiis suis in novo præjudicare potest feudo. Feudum enim ad agnatos pertinet, non ut agnatos, sed ut filios ex primo adquirente descendentes, *Tit. 14. §. si Capitaneo, lib. 1. Feud. Tit. 11. §. his verò deficientib. vers. quod ita intelligendum, & Tit. 50. de naturâ success. feud. lib. 2. Feud.* 175

176 Sextò nemini jus suum auferri potest, *l. si pariter. 9. ff. de liberali causâ, & §. Iuris præcepta, Instit. de Iustit. & Iur.* Sed feudum novum est quoq; filiorum etiã vivo patre vasallo ex beneficio scil: domini cõcedentis, *d. Tit. 23. §. ult.* ibi, ad eum heredesque suos masculos in perpetuum pertineat, *lib. 2. Feud.* Non potest ergò pater vasallus in feudo etiam nouo per refutationem præjudicare filiis suis.

177 Septimò si vasallus de novo feudo sub conditione abusivè investitus sit, licet moriatur ante conditionem existentem, feudum tamen illud filius ipsius existente posteà conditione illâ, jure petere potest ab investitore, vel eius herede, *Tit. 9. qui success. teneantur, lib. 1. Feud.* Non minus ergò feudum etiam novum ad filios vasalli pertinet, quàm ad patrem investitum. Proindeq; in illo pater non potest filiis per refutationem præjudicare. Po-

textu *Tit. 1. lib. 2. Feud.* quòd licet Romanarum legum non vilis sit authoritas, non tamen adeò vim suam extendat, ut usum aut mores feudales vincat. Cùm ergò adempta sit patri vasallo potestas uni ex filiis assignãdi feudum, *d. Tit. 8. in princ. lib. 1. Feud.* non potest in destructionem huius juris feudalis argumentum ex jure Civili commodè adferri.

Tertiò & illud pronunciato nostro adversari videtur, quòd jus beneficio patris adquisitum filiis, auferri ipsis potest per patrem, arg. *l. 3. ff. de servis exportand. & l. qui Romæ 122. §. Flavius*, ubi Bart. *ff. de verb. oblig.* At respõdendum, quòd non patris, sed domini, & legis feudalis beneficio feudum ad filois quoq; pertineat, ut & anteà dictum ex *Tit. 23. §. ult. lib. 2. Feud.* Et quia vasalli filiis quoq; ita ex primâ investiturâ adquiritur feudum, ut ipsi id capiét à morte patris suo proprio jure, non ut patris hereditatem, à quâ separatum est feudum, *Tit. 45. An agnatus vel filius defuncti poßit retinere feudum, repudiatâ hereditate, lib. 2. Feud.* sequitur indè, quòd pater ita de feudo non poßit disponere, ut post mortem eius impediatur suo in succedendi jure filius, per *l. quodcunque 45. §. si quis ita ff. de verb. oblig. l. uxor patrui 20. C. de legat. & l. quod in rerum naturâ 24. §. 1. ff. de legat. 1.* 181

Kk Est

26. §. *omnes filii, lib. 2. Feud.* Omnes, ait, filii eius, qui feudum adquisierit fidelitatem facere debent. Iuvat hanc sententiam, quòd si plures fructuarii sint eiusdem fundi, singuli proprietario cavent. *l. si cuius 13. ff. de usufr. & l. si usus fructus 9. in fin. ff. usufructuar. quemad. caveat.* Confert quòd plures liberti ad operas patrono præstandas æqualiter tenentur, cùm illæ neque promitti, neque deberi, neque solvi, neque peti pro parte possint, *l. libertus. 16. ff. de oper. libert.*

Etsi verò omnes vasalli, qui indivisum 185
possident feudum communiter, fideles esse teneantur domino, *d. Tit. 26. §. omnes filii lib. 2. Feud.* & tradunt ita communiter Feudistæ, quos longâ serie citat Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 6. concl. 36. sub. lit.* A. & B. Attamen investituram accipere, fidelitatis juramentum & servitia domino præstare possunt per unum ex consortib. vel per aliquem Procuratorem alium, speciale mandatum habentem, de investiturâ & fidelitatis juramento textus est in *Tit. 3. §. sed utrùm ipse, lib. 2. Feud.* ubi ICtus Feudista, utrùm, ait, ipse vel alius pro te investituram suscipiat, nihil interesse putamus.

Potest n. hoc negociũ per Procuratorẽ ex- 186
pediri, Idẽ cum aliis plerisq; cõtra quosdã sentit rectè Henr. à Rosent. *tr. feud. cap. 6. concl. 37.*

De ſervitiis proponitur text. *in d. Tit. 26. §. ſi quis deceſſerit*, ibi, alius pro eo faciens ſervitium, admittetur, & *Tit. 55. §. ſimiliter*, ibi, vel alium pro ſe domino acceptabilem mittere, *lib. 2. Feud.*

187 Quod igitur in extraord. capitt. *Tit. 77.* his proponitur verbis: cùm plures fratres vaſalli paternum habent feudum, donec illud indiviſum poſſident, una fidelitas, & unum ſervitium domino fieri debet, Non eo exaudiendum eſt ſenſu, quaſi unus tãtùm ex feudi ſucceſſoribus obligatus ſit ad fidelitatis & ſervitiorum præſtationem, quodque ſufficiat, ſi unus pro ſe tantùm præſtet fidelitatem & ſervitium, ſed quòd una fidelitas, & unum ſervitium ſit præſtandum, ſive id omnes præſtent per ſe, ſive per unum, ut ex aliis, quos allegat, tradit quoq; Henric. à Roſenth. *tr. feud. cap. 8. concl. 6. num. 3. & 5.*

188 Quando feudum inter plures ſucceſſores diviſum eſt, ſimiliter omnes fidelitatẽ præſtare tenentur, qualiſcunque etiam portio aſſignata cuilibet fuerit, *d. Tit. 26. §. omnes, & d. Tit. 55. §. præterea Ducatus, lib. 2. Feud.* ubi Feudiſta ſi, ait, conſortes voluerint, ut dividatur feudum, omnes, qui partem feudi habent, fidelitatem faciant. Ratio eſt, quòd omnes, qui partem in feudo habent, ſunt vaſalli,

ſalli, proindeque ad fidelitatem & ſervitia præſtanda obligati, quodque obligatio ad fidelitatem individua eſt, & propterea à ſingulis plena fidelitas debetur arg. *l. 2 ff. de duob. reis conſtituendis*, & docet Henric. à Roſenth. *tr. feud. cap. 6. concl. 36. num. 2. & ibid. in addit. ſub. lit.* B.

Liberum tamen eſt pluribus ſucceſſoribus eligere ex convaſallis unum, qui omnium nomine inveſtituram accipiat, fidelitatem domino præſtet, quem vocant Lehen Träger, ut ſentiunt omnes, quos refert, & ſequitur Henric. à Roſenth. *d. cap. 6. concl. 36. num. 4. & in addit. ſub. lit.* D. 189

Atque hæc ſententia veriſſima eſt, ſiquidem feudorũ placita diſertè oſtendãt, quòd vaſallus inveſtituram petere, fidelitatis juramentum, & ſervitia etiã per Procuratorem præſtare poſſit, ut anteà docui.

Si tamen unus ex ſucceſſoribus feudi pro ſuâ parte juramentum fidelitatis præſtare domino paratus ſit, æquum eſt ut admittatur, ut Molinæum ſequutus, ſentit Hartm. Piſtor. *lib. 2. quaſtionum iur. part. 2. quaſt. 47. num.* 14. & Herman. Vulreius *lib. 1. de Feud. cap.* 7. *num.* 91. Cùm enim ſinguli ſucceſſores feudi ſint vaſalli, & ſinguli ad fidelitatẽ præſtandam obligati ſint, quilibet ipſorum audiendus eſt, ſi velit per ſe fidelitatem jurare. 190

191 Etsi verò feudum dividi inter plures feudi successores possit, si tamen sit feudum Ducatus, Marchionatus, Comitatus, non est dividendum, ut disertè ostendit Friderici Imp. Cõstitutio feudalis *in Tit. 55. de prohib. feud. aliẽ. per Frid. §. praeterea Ducatus, lib. 2. Feud* Rationes huius Constitutionis adduci possunt variae, Vna haec est: quòd cum Provincia ab uno regitur Principe, subditi paucioribus gravantur oneribus, quàm si à pluribus gubernetur Dominis. Quantum autẽ fieri potest, eò maximè spectari debet, ut subditi ab oneribus subleventur, & quàm minimùm exactionibus, & servitiis graventur, *l. si quis 16. C. de omni agro deserto, lib. 11. l. animalia 18. C. de cursu publ. lib. 12. l. rescripto 6. in princ. ff. de muneri b. & honorib.*

192 Altera ratio est, quòd si feuda haec indivisa maneant, splendor ac dignitas familiae, & gentilitatis salva, integraq; consistit, ex crebrâ verò feudorum divisione, vel planè intercidit, vel attenuatur ea, Andr. Gail. *lib 2. obs. pract. obs. 153. num. 2.* Herman. Vulteius *cons. 35. num. 71. tom. 3. consilior. Marpurg.*

Tertia ratio haec adferri potest, quòd haec
193 Imperii feuda ad decus, splendorem, & utilitatem Reipublicae Romanae pertinent *Tit. 52. princ. & Titulo 55. in princ. libro 2. Feud.*

Ne

Ne igitur labefactetur dignitate suâ, ornamento & utilitate Romana Respublica, satius est, ne feuda hæc dividantur inter successores: Nihil enim tam magnum est, quod divisione non fiat parvum, ut arguit text. *in Novell. 18. cap. 1.* & quod diminuitur citò destruitur, ac perit, Gloss. *ult. in c. licet, Extr. de voto, & voti redempt.*

Quarta ratio hæc esse potest, quòd præbendarum divisio fieri non potest, ut Ecclesia unitatem suam firmatam habeat, *c. maiorib. Extr. de præbend.* Quocirca nec feudorum regalium maiorum divisio admittenda est, ut Imperii vasallus eò maiori potentiâ Romano Imperio in necessitatibus succurrere possit. Firmius enim erit Regnum, si penes unum remanserit, quàm si portionibus inter plures dividatur, ait Iustinus *lib. 21,* Et longè formidabilior est Principatus, si manserit indivisus quàm si multis partibus sit dimẽbratus, asserente Alberto Krantzio *in Vandaliâ, lib. 8. cap. 11.* 194

Cæterùm sentiunt quidam, ipsum feudum non secari in partes, ut singulis successoribus singulæ partes tribuantur, verùm ipsum feudum per se individuum, cum successoribus omnibus esse commune, atque ita intelligunt textum in *d. Titulo 55. §. præterea*

Ducatus, lib. 2. Feud. Andr. de Isern. *d. loco*, & ibidem etiam Matth. de Afflict. *num. 23. usq; ad num. 32.* Bald. *cons. 275. num. 6. lib. 2.* Menoch. *cons. 163. num. 20.* & Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 9. membr. 1. conclus. 55. num. 9. & 10. & concl. seq. num. 18.*

196 Atqui opinio hæc ferenda non est hâc ratione, quòd Fridericus Imp. *in d. §. Præterea Ducatus*, non obscurè, sed apertè ostendit, pertinere hoc regale feudum ad unum tantùm ex defuncti vasalli successoribus. Contrariè n. opponit Imperator Regali maiori feudo, quodlibet aliud feudum, Hoc aliud feudum ex arbitrio successorum in partes dividi posse statuit, ita ùt omnes, q partes consequuntur, fidelitatem domino feudi faciant Vnde apparet, quòd contrarium statuat Imperator in feudo regali maiori. Quod enim de oppositorum contrariorum uno affirmatur, de altero negari intelligitur, per ea quæ tradit Everhard. *in Topic. legal. in loco à contrariis num. 1. 2. 3. 4. 5. 6. & 7.* Quòd si feudum hoc ad omnes pertineret defuncti successores pro indiviso, omnes etiam ad fidelitatem domino præstandam obligati essent, contra mentem Imperatoris dicto loco propositam.

197 Quidam textum in *d. §. præterea Ducatus*, interpretantur de regali dignitate feudi, nõ de

de ipso feudo, sive bonis feudalibus. Bona, aiunt, sive territoria Ducatus, Machionatus, Comitatus dividi possunt, at ipsa dignitas feudi huiusmodi regalis non potest dividi. Hæc interpretatio est Curtii Iun. *tr. feud. part. 4. num. 121. & 124.* Chassenæi *in consuetud. Burgund. Rubr. 3. §. 6. num. 7. & 8. & maximè num. 21.*

Sed explicatio hæc aliena est à mente Imperatoris; Tùm quia Ducatum, Marchionatum, Comitatum, (ut dixi) opponit Imp. cuilibet alii feudo in contrariâ cuiusque naturâ. Aliud feudum dividi posse affirmat, quod procul dubio de ipsomet feudo intelligendum, & subjectis de rebus feudalibus, at feudum Ducatus Marchionatus, Comitatus dividi posse negat; Quod etiã nõ nisi de ipso feudi corpore exaudiendum, ut constet oppositio: Tùm quia dignitas feudalis suâ naturâ individua est, ut non nisi ineptè Imperator dixisset, dignitatem Ducatus, Marchionatus, Comitatus dividi non posse; Tùm postremò quia Imperator de cæterò, ait, Ducatus, Marchionatus, Comitatus non dividatur. Significat ergò Imperator, quòd anteà potuerit dividi Ducatus, Marchionatus, Comitatus, sed in posterum dividi non debeat, Quod certè non de ipsa dignitate

Ducatus, Marchionatus, Comitatus, sed de ipsis Provinciis, & earum territoriis exaudiri potest. Et quia dignitas Ducatus, Marchionatus, Comitatus suâ naturâ est individua, eaq; perpetuum, & inseparabile adjunctum est Ducatus, Marchionatus, Comitatus, ut constat ex *Tit. 13. §. ult. & Tit. seq. in princ. lib. 1. Feud.* consequens ei est, quòd nec territoria, dignitati illi subjecta, possint dividi.

198 Est & alia quorundam sententia de enunciato in *d. §. præterea Ducat^9* proposito, hęc nimirũ, quòd textus ille accipiendus sit de Ducatu, Marchionatu, Comitatu qui in Præfecturas, Castra & Civitates non est distinctus. Quòd si verò pluriũ sit Præfecturarũ, & Castrorum, divisionem fieri posse in Præfecturas, & Castra, ita sentiunt Curt. Iun. *d. part. 4. num. 123.* Chassenæ. *d. Rubr. 3. §. 6. num. 14. vers. limita tertiò*, & alii, quorum meminit Schrad. *tr. feud. part. 8. cap. 2. num. 39. vers. septimò hoc fallit.*

Sed hæc opinio à sensu Imperatoris Friderici, & ipsius textus alienissima est, Tùm quia generalibus verbis conceptus est textus ille de quolibet Ducatu, Marchionatu, Comitatu; Tùm quia nulla facilè invenitur Provincia,

nia, quæ suas non habeat dictinctas Præfecturas, Castra, & Civitates: Tùm postremò quia jura adaptata intelliguntur ad id, quod frequēter & facilè, quàm quod perraro contingit, *l. nam ad ea 5. ff. de legib.* Quocirca verisimile non est, quòd Fridericus Imperator loquutus sit eo in §, de Ducatu, Marchionatu, Comitatu, qui non sit distinctus in Præfecturas, Castra, Civitates.

Hanc Curtii, Chassenæi, & aliorum interpretationem improbant quoque Henric. à Rosenth. *tr. feud. d. cap. 9. concl. 56. num. 15.* & Bartholom. Camerar. *in repetit. l. Imperialem §. præterea Ducatus pag. 822.* & alios sequutus Andr. Tiraq. *tr. de iure primogen. quæst. 4. num. 49. & seq. tum etiam quæst. 52.*

Non desunt, qui textū in *d. §. præterea Ducatus*, intelligunt hoc sensu, quòd ipse quidem 199
Ducatus, Marchionatus, Comitatus, ratione administrationis ad unum ex successorib. defuncti pertineat, fructus verò & proventus inter successores plures sint communes, & ex æquo dividendi. Hunc sensum legislationi Friderici Imperatoris affingunt præter alios Curt. Iun. *tr. de feud. part. 4. num. 124.* Bartholom. Camerar. *in repetit. l. Imperialem. §. præterea Ducatus, pagina 800. & pagina 821. & seq.* Matth. Wesemb. *consil 32. numero 7.*

Ioan.

Ioann, Schneidew. *ad §. quædam actiones, num. 38. Instit. de action.* & Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 9. concl. 56. num. 12.*

Verùm intellectus hic non congruit Friderici Imperatoris Constitutioni. Tùm quia feudũ nihil est aliud, quàm rei feudalis usufructus, ut arguit text. *in Tit. 23. in quib. caus. feud. amitt. §. ult. vers. ususfructus verò, lib. 2. Feud.* & sentiunt Vulteius *lib. 1. de feud. cap. 2. num. 9.* Ioann Niell. *disput. feudal. thes. 6.* Ioan. Schoner. *lib. 1. disput. disp. 1. thes. 1. & 6.* Hotoman. *ad Tit. 26. si de feudo defuncti content. sit int. dom. & agn. lib. 2. Feud.* Ad quem autem pertinet ipsa possessio rei feudalis, putà Ducatus, Marchionatus, Comitatus, ad eundem quoq; ut fructus pertineãt necesse est; Cùm accessio, qualis est fructus, naturam principalis sequatur per vulgata: Tùm quia ad quẽ Ducatus, Marchionatus, Comitatus administratio pertinet, ad eundem quoque ut commoda & proventus pertineant, æquum est, cùm eius esse debeat commodum, qui sustinet onus, *l. secundum naturam*, ubi Decius, Cagnol. & alii, *ff. de Reg. iur. c. qui sentit onus*, ubi Dynus *Tit. de Reg. iur. in 6.* Tùm postremò, si is qui solus administrat Ducatum, Marchiã, Comitatũ, teneretur cum aliis defuncti successoribus æqualiter dividere proventus,

tus, & commoda Provinciæ, obſoleſceret facilè Imperii ſplendor, qui ex feudo regali maiore obvenire debeat Imperio, text. *in Tit. 52. in princ. & Tit. 55. in princ. lib. 2. Feud.* Cùm ergò interſit Imperii, ne eius diminuatur decus, ſed potius augeatur, ad eum ſolùm pertinere debent feudi huius commoda, & fructus, ad quem ipſum feudum, & adminiſtratio Provinciæ feudalis ſpectat.

Non obſtat, quòd licet juriſdictio, & ſervitus individua ſit, eius tamen commoditas inter plures ſucceſſores communis eſt. Cùm enim expreſſâ lege conſtitutum ſit, ne Ducatus, Marchia, Comitatus dividatur, argumẽtũ illud à ſimili contra hoc feudale placitum vim habet nullã, per ea quæ tradit Everhard. *in Topic. legalib. in loco à ſimili, num. 11.* 200

Nonnulli verò Interpretes textum, in *d. §. præterea Ducatus,* juxta literam accipiunt, & dicunt, quòd Ducatus, Marchia, Comitatus, nõ dividatur inter plures defuncti ſucceſſores, eos tamen alternis annis ad gubernãdam Provinciam eſſe admittendos, ut unus hoc anno, alter anno ſequente adminiſtret, ita exiſtimant poſt alios, quos memorant & ſequuntur Schrader. *tr. feud. part. 8. cap. 2. num. 9.* & Henricus à Roſenthal *eod. tract. feud. cap. 9. membr. 1. concl. 56. num. 13.* 201

At ne-

At neque hæc interpretatio menti Imperatoris consona mihi videtur. Vult enim Imperator, ut Ducatus, Marchia, Comitatus ad unum solum, nō ad plures pertineat, is solus Imperatori fidelitatem præstet, ut ex collatione horum regalium feudorum, & cuiusq; alterius feudi cognoscitur in *d.§. præterea Ducatus, lib. 2. Feud.* Si autem alternis annis duo pluresvè possent administrare aliquā huiusmodi Provinciam, sequeretur inde, quòd par omnium in eâ esset causa, proindeq; omnes & singuli Imperatori fidelitatem, & servitia præstare deberent, omnesque & singuli fructus feudales ex huiusmodi feudo percipere possent, cōtra dispositionē *d.§. præterea.* Et sanè hâc ratione Imperii decus, & splendor minueretur, vetante Lothario Imp. *in. d. Tit. 52. in princ.* & Friderici Imperatoris *in d. Tit. 55. in princ. lib. 2. Feud.*

202 Cæterùm prædictos intellectus ferè omnes confirmare videtur textus in *Tit. 13. de alienat. feudi, §. ult. lib. 1. Feud.* ubi ICtus Feudista docet, quòd etiam in Feudo Ducatus, Marchiæ, Comitatus hodie sit successio, Qui textus hoc sensu videtur intelligendus, quòd omnes filii defuncti Ducis, Marchionis, Comitis in huiusmodi succedāt feudum. Verùm tripliciter responderi ad eum potest locum,

locum, Primò quòd ICtus non dicat, omnes filios defuncti Ducis, Marchionis, Comitis in feudum succedere, sed quòd hodie sit successio in Ducatum, Marchiam, Comitatum: Id quod intelligendum de uno ex filiis Ducis, Marchionis, Comitis, non de pluribus, per text. *in d. §. praeterea Ducatus, lib. 2. Feud.*

Neque absonus hic videri debet intellectus, siquidem olim in nullum feudum erat successio, posteà verò recepta fuit in feudum successio, ut ostendit textus in *Tit. 1. §. 1. lib. 1. Feud.* ut proindè non ineptè dici possit, quòd olim quidem non fuerit successio in Ducatum, Marchionatum, Comitatum, sed mortuo Duce, Marchione, Comite, aliqua huiusmodi Provincia Imperio fuerit aperta: hodie verò successionem esse in eiusmodi aliquo feudo. 203

Deindè respōderi potest, quòd licet ICtus in *d. Tit. 13. §. fin.* intelligi posset hoc sensu, quòd omnes filii decedentis Ducis, Marchionis, Comitis, in feudum huiusmodi succedant, ex eo tamen non sequi, feudum illud inter eos successores dividendum esse, Argumentum enim à Iure succedendi, ad divisionis Ius nō procedit, ut patet ex collatione *l. 1. in princ.* ibi, neq; his, qui in eorum locum successerint, *ff. si ager vectig.* & *l. cōmuni dividundo 7. in princ. ff. comm. divid.* quarū legum cōiunctio 204

arguit,

arguit quòd licet ager vectigalis, sive Emphyteuticus ager etiam ad heredes pertineat, ab eius tamen divisione abstinendum sit.

205 Tertiò & illud commodè respondetur, eam esse feudi naturam, quòd in illud etiam succedere dicantur, qui tamen adquirere & possidere illud non possunt, ut evincitur ex textu in *Tit.6. §.mutus, lib.1.Feud. & Tit.36. An mutus vel alius imperfectus feudum retineat, lib.2. Feud.* Quibus locis dicitur, quòd vasalli successor mutus ita natus feudum retinere non possit. Ille non retinere feudum dicitur, qui habuit jus in feudo, sed alii illud dimittere cogitur, Privatio enim præsupponit habitum, Nihil ergò vetat dicere, defuncti Ducis, Marchionis, Comitis filii omnes in feudum succedunt, at illorum unus tantùm Ducatum, Marchionatum, Comitatum adquirere & possidere potest.

206 Quia verò unus tantùm ex filiis Ducis, Marchionis, Comitis feudum possidere potest, non immeritò in quæstionem vocatur, quis filiorum cæteris præferri debeat? Imperator quidem Fridericus in *d.Tit.55.§.præterea Ducatus*, hanc quæstionem neque attigit, neque definit. Quia verò Divino, Gentium, Canonico, & Civili Iure, tùm etiam mori-

moribus in dignitatum successionibus primogenituræ locus est, patet inde quòd primogenitus, sive natu maior in regale feudum magnum succedat, idque sentire Fridericum Imperatorem in *d. §. præterea Ducatus.*

Divino jure primogenitum in successione dignitatum & juris præcipui potiorem esse, liquet ex Genesi *cap. 27.* Deuter. *cap. 21. &* *2.* Paralipp, *cap. 21.* Iure quoque Gentium ad primogenitos & natu maiores pertinere Regalia jura, testes sunt Bald. *cons. 389. num. 1. vers item contrarium omnes Gentes, vol. 2. & in l. ex hoc iure, num. 4. ff. de iustit. & iur.* Tiraquel. *l. de iure primogenit. quæst. 4. num. 13.* & Herodotus in Polihym. ubi scriptum reliquit, apud universos homines institutum fuisse, ut liberorum natu maximus Principatum obtineret. Canonico etiam Iure in Regale maius feudum succedere solùm primogenitum, planissimè testatum fecit textus *in c. licet universis 6. in fin. Extr. de voto & voti redempt.* 207

Quod attinet Civile jus, leges quidem Iustiniani Imperatoris nihil usquã, ut opinor, de primogenituræ privilegio natu maiori in successionib. cõpetente agũt. Verùm Legislatione Caroli IV. Imp. in Aureâ Bullâ *cap. 25.* disertè cautum est, ne Regnum Bohemiæ, Comitatus Palatini Rheni, Ducatus Saxo- 208

 niæ,

niæ, aut Marchionatus Brandenburgensis, terræ, districtus, homagia, vasallagia, & alia quævis, ad ipsa spectantia scindantur, dividantur, seu quâvis conditione dimembrentur, sed potius in suâ perfectâ integritate perpetuâ maneant, ac primogenitus filius in eis succedat, & soli ipsi jus ac dominium competat.

209 Quod specialiter de Electorum Secularium Principatibus dispositum est in Aureâ Bullâ, exaudiendum quoque de aliis Ducatibus, & Marchionatibus, ut ex eo quoque cognoscitur, quòd cum Romanorum Rex Maximilianus in Anno 1495. 21. Iulii in Conventu Wormatiensi Comitatū Wurtembergicum ad Ducatū erigeret, simul etiam disposuit Maiestas ipsius, ne in posterum Ducatus ille divideretur, & ut solus primogenitus, in illum succederet.

210 Quod denique mores Regionum, ac Provinciarum attinet, adprobant & illi primogenituræ, sive maioratus jus, ac volunt, ut maior natu in Regno, ac Principatu succedat, sicuti historiæ, & ICtorum tractatus ac responsa varia ostendunt, Tiraquell. *de iure, primogen. in præfat. num. 35. & quæstione 10. num. 10.* Abbas *in c. dilecti, num. 11. Extr. de arbitr.* Philip. Franc. *in Rubr de testib lib. 6. num. 63.* Didac. Covar-

Covarruv. *lib. 3. variar. resolut. cap. 5. num. 3.* Cuiac. *ad Tit. de gradib. succedendi in feudo, lib 2. feudor.* Frideric. Sonsbeck. Baro à Tautenberg *ad Tit. 31. de prohib. feud. alien. per Frider. §. praterea Ducatus, lib. 2. Feud.* & alii, quos recenset Schrader, *tr. feud part. 8. cap. 2. num. 45. & cons. 13. num. 168. & num. 344. vers. praeterea* Dd. Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 56. in addit. sub. lit. F. & lit. K.*

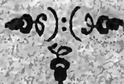
Quidam tamen numero non pauci tradunt, quòd ex receptâ consuetudine regalia 211 Feuda etiam maiora, ut Ducatus, Marchionatus, Comitatus hodie inter plures successores dividantur, Andr. Gaill. *lib. 2. obs. practic. obs. 153. num. 2.* Wesemb. *in addit. ad Schneidewinum §. quadam actiones, num. 38. Instit. de Action.* & alii, quos memorat Schrad. *d. tr. feud. part. 8. cap. 2. num. 39. vers. fallit tamen, & d. cons. 13. num. 36. & seq. tom. 1.* Borcholt. *de feud. cap. 7. Rubr. de secūd. succed. mod. quo feudo adquir. n. 42.*

At quia necdum probata est consuetudo illa generalis, ut ait Henning. Gœden. *cons. 20. num. 16. & seq.* tùm etiam Schrad. *d. cons. 13. num. 353. tom. 1.* & varia exempla diversum testantur, nec asserenti consuetudinem esse, confestim credendum est, cùm facti sit consuetudo, proindeque probanda, inhærendum certè est Legislationi Friderici Imperatoris *in d. Tit. 55. §. prerea Ducat9, lib. 2. Feud.*

 maxi-

maximè cùm eà lege consuetudo contraria disertè sit abrogata his verbis: DE CÆTERO NON DIVIDATUR, Et quia optimâ ratione sancitum est, ne feuda hæc maiora dividantur, ad utilitatem videlicet & dignitatem Imperii conservandam, ut Principatus ad unum cõsistentes, perpetuâ integritate perseverent; non facilè moribus contrarium induci debet; Quòd enim diminuitur, citius destruitur, & perit, Gl. *in d. c. licet, Extr. de voto, & voti redempt*, & dictum est suprà.

212 Etsi verò primogenitus jure primogenituræ solus succedat in regale feudum maius, attamen aliis filiis tantum à primogenito assignandum est, quantum ad honestam vitæ sustentationem ipsorum, pro generis splendore, & Principatus reditib. sufficiat, ut præter alios sentit quoq; Baro à Tautenb. ad *d. §. præterea Ducatus, Tit. 55. lib. 2. Feud.* & alios sequutus Henric. à Rosenth. *de feud. cap. 9. concl. 55. & ibid. in addit. sub. lit.* I.

CAP.

CAP. III.

De Feudi Alienatione Jure prohibitâ.

SUMMARIA.

1. Omnes alienationis species in feudis regulariter sine permissu domini prohibitæ sunt.

2. & 3. Vt ex causâ alienationis vasallus privetur feudo suo, duo coniunctim requiruntur.

4. 5. & 6. An ignorantia præsumatur in vasallo feudum absque domini consensu alienante? Item, quatenus procedat Regula illa, quòd ignorantia semper præsumatur, nisi scientia probetur.

7. Vasallus prætendens ignorantiam, jurare tenetur, quòd ignoraverit feudum esse.

8. Crassa & affectata ignorantia proprii facti non excusat vasallum, neque ipsi deferendum juramentum.

9. Si vasallus sciat quidem feudum esse, ignoret autem Ius prohibere eius alienationem, ignorantiâ hâc non excusatur.

10. 11. & 12. Vasallo ignorantiam Iuris aut facti proprii nullam præbere excusationem, malè quidam opinantur.

13. & 14. Ponitur exemplum justæ ignorantiæ vasalli alienantis feudum.

15. Vasallus inconsulto domino feudum alienans, num excusationem mereatur, si dubitaverit feudum vel allodium sit res alienata?

16. Si vasallus in ipsâ alienatione protestatus sit, se non velle alienatam rem ipsam, si adpareat feudum esse, non privatur Iure feudi.

17. & 19. Sola conventio de alienando feudo ad eius amissionem non sufficit, sed traditio quoque possessionis requiritur.

18. Distrahere & transferre feudum Feudistis nihil aliud est, quàm alienare feudum.

20. Vasallus non amittit feudum si illud locat alicui, vel hypothecæ Iure concedit.

21. 22. & 23. Vasallus privatur feudo, licet post factam illicitam alienationem confestim illud recuperaverit.

24. 25. 26. 27. 28. 32. 34. 35. & 36. Referuntur & diluuntur obiectiones quæ derogare videntur conclusioni præcedenti.

29. 30. & 31. Quatenus procedat Regula cessante causâ &c.

33. Dictione POSTEA significatur etiam id, quod confestim fit post gestum factum.

37. Num feudo illicitè alienato, dominus tacitè censeatur remisisse vasallo culpam, si mox vel postea non declaraverit se, quòd feudum sibi apertum esse velit?

38. Alienatione illicitè factâ amplius feudum non est, sed per consolidationem plenum dominii Ius in re feudali domino adquiritur.

39. & 41. Respondetur ad duas obiectiones.

40. Donatio perfecta non censetur donatarii ingratitudine revocata, sed necesse est, ut donator expresse voluntatem suam mutatam ostendat.

42. & 43. Feudum illicitè alienatum revocari potest à defuncti domini successoribus, licet vivente domino nulla de hoc feudo quæstio mota sit vasallo.

44. Dilui-

DE feudi alienatione placitis feudalibus permissâ, latè disservi Capite praecedenti Secundo. Edisserēdum nunc, quae jure prohibita sit feudi alienatio. Species alienationis varias succinctè exposui sub capite primo, de illis tractat quoq; Henr. à Rosent. *tr feud. cap 9. membr. 1. concl. 6. & aliquot seqq.*

1 Omnes autem alienationis species in feudis regulariter sine consensu domini prohibitae sunt. *Tit. 52. de prohib. feud. alien. per Loth. §. hortatu itaque, & Tit. 55. de prohib. feud. alien. per Frider. §. habito ergò consilio, lib. 2. Feud.* Priori loco Imp. Lotharius, Decernimus, ait, nemini licere beneficia quae à suis seniorib. habēt, sine ipsorum permissione distrahere, vel aliquod commercium adversus tenorē nostrae Constitutionis excogitare. Posteriori loco

Fridericus Imperator, Sancimus, ait, ut nulli liceat feudum totum vel partem aliquam vendere, vel pignorare, vel quocunque modo distrahere, seu alienare, vel pro animâ judicare, sine permissione illius, ad quem feudum spectare dignoscitur.

2 Vt autem ex causâ alienationis vasallus feudo suo privetur, duo conjunctim requiruntur: Prius est, ut sciat ipse vasallus feudalem esse rem, quam alienat. Alterum ut ipsius rei feudalis possessio per ipsum transferatur in alium, de utroque ordine dicam. Quod prius attinet, extat de eo text. *in Tit. 26. si de feud. defuncti content. sit int. dom. & agn. vasall. §. si vasallus feudum*, ibi, feudum alienavit ignoranter & *Tit. 42. de controuers. int. dom. & emptor. feudi, in princ.* ibi, ignorans esse feudum, *lib. 2. Feud.* Quib. ex locis perspicuũ est, & evidens, non multari vasallũ feudo, si illud allodium esse credat, & feudum esse ignoret, id quod sentiunt etiam Feudistæ, quos recenset Schrad. *tr. feud. part. 9. cap. 1. n. 39.*

3 Quo pertinet generalis feudorum regula hæc: Feudum sine culpâ non amittitur, *Tit. 21 lib. 1. Feud.* Et quia vasallus ob alienationem feudi absque domini voluntate factam, ideò exuitur feudo suo, quòd contemnere intelligitur dominum, *Tit. 24. Quæ fuit prima caus. benef.*

benef. amitt. §. *si vasallus contra Constitutionem, lib. 2. Feud.* consequens ei est, si ignoret vasallus feudum esse, quod alienat, eo non privetur, cùm ignorantia à contemptu excuset vasallum.

Sed quæri potest, an præsumatur ignorãtia in vasallo feudum absque domini cõsensu alienante? Aienti sententiæ assistit textus *in c. præsumitur, Tit. de Reg. iur. in 6.* Vbi dicitur, quòd ignorantia semper præsumatur, n si scientia probetur. Quæ regula procedit in facti alieni ignorantia *l. verius 21. ff de probat. l. 3. in princ. & l. iniquissimum 5. ff. de iuris & facti ignorantia, l. hoc autem 6. ff. de administr. & peric. tutor. l. ult. in fin. ff. pro suo, l. super servis 6. C. qui militare poss. vel non, §. quod autem, Inst. de legat.* & tradunt Doctores quos citant Mascard. *de probat. vol. 2. concl. 879. num. 21.* & Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 23. num. 51. & seqq.* Non etiam admittitur regulariter in juris ignorantia, *l. iuris error 7. & l. regula 9. ff. de iuris & facti ignor.* Menoch. *d. præsumpt. 23. num. 10.* Neque admittitur in facti proprii ignorantiâ, Hæc enim non præsumitur, *l. quanquam 7. ff. ad S. C. Velleia. d. l. 3. in princ. & l. iniquissimum 5. ff. de iur. & facti ignor.* Mascard. *de probat. d. concl. 879. num. 40.* & Menoch. *d. præsumpt. 25. num. 32.* 4

5 Cæterùm non inſcitè poteſt dici, ſive juris, ſive facti etiam proprii ſit ignorantia, quâ vaſallus feudum alienavit, excuſationẽ ipſum mereri. Tùm quia textus de ignorante vaſallo generaliter loquitur, nec diſtinguit inter juris, & facti proprii, vel alieni ignorantiam in *d. Tit. 26. §. ſi vaſallus, & d. Tit. 42. in princ. lib. 2. Feud.* Tùm etiam quia vaſallus non privatur feudo ſuo, niſi de ipſius dolo, & malâ fide, aut latâ culpâ adpareat, *d. Tit. 21. lib. 1. Feud.* ubi CULPÆ nomine ſignificatur maximè dolus vaſalli, Curt. Iun. *tr. feud. part. 4. num. 76.* Zaſ. *de feud. part. 10. num. 32.* Hotom. *conſ. 32. num. 12.* Weſemb. *tr. de feud. cap. 15. num. 8.* De culpâ latâ tradunt idẽ Guido Papæ *decis. 3. Grationopol. 454. num. 1. 2. & 3.* Molinæ. *in conſuetud. Pariſ. Tit. 1. §. 30. num. 55.* Ludolph. Schrad. *tr. feud. parte 2. partis 9. ſect. 12. num. 28.* & Henric. à Roſenth. *tr. feud. cap. 10. concl. 12. num. 31. & concl. 26. num. 55.*

6 Quando autem agitur de excludendo dolo, & malâ fide, ac culpâ latâ, quæ dolo proxima dicitur, præſumitur ignorantia etiam juris, ut volunt, quos citat & ſequitur Menoch. *d. præſumpt. 23. num. 29.* Et quando agitur de damno vitando, ut hîc, tunc etiam in facto proprio præſumitur ignorantia *l. ſed etſi me putem 22. in princ. ff. de condict. indeb. l. ſi*

poſt

post divisionem 4. C. de Iur. & fact. ignor. & tradunt Doctores quos refert, & probat Menoch. *d. præsumpt. 23. num. 37.*

Adductis rationibus duabus accedit & illa, 7
quòd vasallus prætendens ignorantiam, jurare tenetur, quòd ignoravit feudum esse, *d. Tit. 42. in princ. lib. 2. Feud.* Vnde evincitur, non esse hîc dispiciendum, qualis sit ignorantia, juris, vel facti, & facti proprii vel alieni; Cùm jurejurando illo prætensa ignorantia probetur, & religiosæ affirmationi fides habeatur.

Si tamen crassa sit, & affectata ignorantia 8
proprii facti, non ea excusat vasallum, neque ipsi deferendum est juramentum, ut si ipsemet vasallus de alienato feudo sit investitus. Hoc enim casu obl vionem, aut ignorantiam prætexere non potest vasallus, ut sentit quoque Matth. de Afflict. *num. 6. in fin.* Frideric. Schenck Baro à Tautenberg. ad *d. Tit. de controv. int. dom. & empt. feud.*

Idem dicendum puto, si vasallus proximis annis venditi feudi nomine servitia domino præstiterit; vel instrumentum Investituræ, quâ de alienato à se feudo ipsemet iuvestitus sit, penes se habeat, vel ante alienationem ab aliquibus intellexerit, feudum esse. Hinc enim de scientiâ suâ argui potest, Quoties autem vasallus de scientiâ suâ

potest

poteſt argui, & præſumptio eſt, quòd ſciverit eſſe feudum, non admittitur ad juramentum de ignorantiâ ſuâ, ut tradunt Andr. de Iſernia ad *d. Tit. 42 de controv. int. dom. & empt. num. 1.* & Sonsbeck. *in comm. in uſus feud. part. 12. num. 106. & ſeqq.*

9 Si quoq; vaſallus ſciat feudum eſſe, ignoret autem jus prohibere eius alienationem, ignorantiâ hâc non excuſatur, cùm nemo juris ignorantiâ excuſetur, ut ſuprà dixi, Alia autem eſt ignorantia, quâ vaſallus neſcit feudum eſſe; Alia item ignorãtia, quâ Iuris prohibitionem de alienatione feudi ignorat, Hæc non prodeſt vaſallo, *d. l. 7. & d. l. 9. ff. de iur. & facti ignor.* Illa verò excuſationem ipſi præſtat, *d. Tit. 42. in princ. lib. 2. Feud.*

10 Quamvis autem vaſallus, qui ignorat feudum eſſe, ducatur juris, aut facti etiam proprii errore quodam, excuſetur regulariter, ut ante docui, communis tamen eſt Doctorum opinio, nullum eiuſmodi errorem ipſi excuſationem præbere, ita ſentiunt Andr. de Iſern. *num. 1.* & Baro â Tautenberg, & alii plerique ad *d. Tit. 42. de controv. int. dom. & empt. feudi lib. 2. Feud.* Item Sonsbeck. *in commentar. in uſus feud. part. 12. num. 108.* Schrad. *tr. feud.*

feud.part.9.cap.1.n.15. ubi alios sequutus idem opinatur, licet vasallus rusticus, miles, aut fœmina sit: Tùm quòd domini consensus hîc pro formâ, & solennitate actus requiratur: Tùm etiam quia legibus non reperiatur cautum ut rusticis & mulieribus hoc casu juris error prosit.

Verùm huic opinationi tenaciter inhærere vetat me Iuris feudorum authoritas, quæ generaliter permittit, ut vasallus ignorantiam suam juramento probet, neque distinguit qualis sit ignorantia, juris, aut facti, proprii vel alieni, ut suprà docui. 11

Et quia rusticos, milites fœminas juris ignorantia excusat, *d.l.regula 9.in princ.& §.1. ff.de iur.& facti ignor.* non video, cur hoc casu non mereantur excusationem, cùm feudorum Iure aliud cautum non reperiatur, proindeque & hîc Iuris communis dipositionem sequi possimus, per text. *in Tit.1.§.strenuus autem, lib.2.Feud.* 12

Nec obstat, quòd consensus domini in feudi alienatione pro formâ, & solennitate requiri dicitur. Quæstio enim nostra non est, an omitti consensus domini possit in feudi alienatione, sed an ignorantia vasalli, quòd nesciuerit feudum esse, ipsum excuset, si eam juramento probaverit.

Exem-

13 Exemplum justæ ignorantiæ est, si vasallus agnato suo defuncto successerit, ignorans quòd fuerit ille vasallus, vel agnatus ille & allodia, & feuda possederit, successor verò ignoret, quæ feuda, quæ item allodia sint, & ex feudalibus prædiis ignorans fundos quosdam alienaverit, nullo scilicet in hereditate reperto juvestituræ instrumento, aut extante aliquo eiusmodi instrumento, in quo tamen prædia feudalia non sint descripta. His casibus vasallus ignorantiâ suâ excusare se potest à feudi privatione, ut sentit Iacob de Ardiz. *in summa sive Epitome iuris Feudor. cap. 100. & facit text. in l. qui in alterius 42. ff. de Reg. iur.*

14 Confert etiam, quòd prædium quodlibet præsumitur allodiale potius, quàm feudale, arg. *text. in Tit. 26. si de feudo defunct. content. sit int. dom. & agn. §. 1. lib. 2. Feud.* Andr. Gaill. post alios *obs. 69. num. 4. lib. 2. pract. obs.* Si tamen maior pars bonorum defuncti vasalli sit feudalis, idque sciat successor eius, tunc quia in dubio etiam bona feudalia esse præsumuntur, nisi contrarium probetur, ignorantia eius justa videri non potest, proindeque nec juramento suo committi debet, per text. *in Tit. 41. de controv. int. Masc. & fœmin. §. ult. libro 2. Feud.* & confert quod tradit Andr.

Andr. Gaill. *d. obs. 69. num. 6.* Pertinet eodem, quòd jure nostro paria sunt, sive quis scierit, sive potuerit scire, *l. 1. §. 2. ff. de Ædilit. edict. l. si duo. 38. vers. qui enim, ff. de adquir. vel amitt. hered.*

Sed quæstionis est, an vasallus, qui inconsulto domino feudum alienavit, excusationem mereatur, si dubitaverit, feudum vel allodium sit res alienata? Schrad. *tr. feud. part. 9. cap. 1. num. 43.* hæsitat quidem in hâc quæstione magis tamen inclinare videtur in opinionē negantē. Mihi aiens sententia veritati propior videtur. Tùm argumento textus in *Tit. 26. §. vasallus feudum, & Tit. 34. §. ult. lib. 2. Feudor.* ubi traditur, quòd æquè non amittat feudum vasallus, qui dubitanter respondit domino, feudum non esse, quàm qui feudum abnegavit: Tùm quia dubitatio ignorantiam imitatur, ut ait Cujac. *in comment. in lib. 2. quæstion. Papin. pag. 38. col. 1.* & dubitans ignoranti æquiparatur, *l. ult. C. de condict. indeb. l. 2. in princ. ff. quis ordo in possess. servetur, l. manifestissimi 22. §. sin autem*, ibi nescius & dubitans, *C. de furt.* Menoch. *de recup. poss. remed. 15. n. 186.* Tùm quia aliâs etiam ut ignorans, sic & dubitans excusationem meretur, Bald. *in c. ult. Extr. de excess. Prælator. & in l. leges sacra-*

sacratissima 9. num. 2. C. de legib. Tùm quia ut bonæ fidei possessor impēsam & meliorationem deducit, sic & qui dubitavit, à vero domino possideat, nec ne, impensam, quam dubitationis tempore fecit, deducere potest Menoch. *de recuperand. possess. remed. 15. num. 549.* Tùm postremò, quia vasallus dubitans feudum sit necnè, q inscio domino alienavit, dolo, culpaque latâ vacuus est, Nemo autem vasallus privatur suo feudo, nisi doli culpæ vè latæ arguatur, ut ostendi suprà ex *Tit. 21. de feudo sine culp. non amitt.*

16 Moveri potest hoc loco & illa quæstio, an vasallus ob feudi alienationem ignorante domino factam, jure suo privetur, si in ipsâ alienatione palàm protestatus sit, se nō velle alienatam rem ipsam, si adpareat feudum esse? Negativæ patrocinari dubito nihil, Tùm quia protestatio hæc fit à vasallo sui juris conservandi gratiâ, arg. *l. si filiusfam. 16.* ubi Bart. & Bald. *ff. ad S. C. Macedon.* Qui autem sui juris conservandi gratiâ quid facit, dolo & culpâ latâ caret, *l. si donaturus 9. § si quis indebitum, ff. de condict. indeb. l. 3. §. is tamen, ff. de libero hom. exhib. l. iniuriarium 13. §. 1. ff. de iniur. & l. nullus videatur 55. ubi Gl. & Dd. ff. de Reg. iur.* Tùm etiā quia hæc protestatio fit jure permittente, quando autē quis facit aliquid jure per-

re permittente, neque dolum, neque culpam comittit, *l. Gracchus 4. C. ad L. Iul. de adult. l. nemo damnum 151. ff. de Reg. iur.* Sine dolo autem & latâ culpâ vaſallus feudo non privatur *d. Tit. 21. lib. 1. Feud.* Tùm poſtremò quia vaſallus abſque domini arbitrio alienans feudum, ideò privatur eo, quòd contemnere dominum videtur, *d. Tit. 24. §. ſi vaſallus contra Conſtitutionem, lib. 2. Feud.* Proteſtatio autem illa vaſalli apertè arguit, quòd diligat, non contemnat dominum, id quod ſentit etiam poſt alios Schrad. *tr. feud. d. part. 9. cap. 1. num. 12.*

Sequitur ut de altero nunc agamus requiſito alienationis prohibitæ, quod eſt poſſeſſionis translatio. Sola conventio de alienando feudo ad eius amiſſionem non ſufficit, ſed ut privationi ſit locus, traditio quoq; poſſeſſionis ut facta ſit, neceſſe eſt, Text' eſt *in Tit. 52. de prohib. feud. alien. per Loth. in princ. verſ. hortatu itaq;*, ibi, ſine ipſorum permiſſione diſtrahere, & *d. Tit. 55. de prohib. feud. alien. per Frid. in princ. verſ. callidis inſuper*, ibi, feudum vendunt, & in alios transferunt, *lib. 2. Feud.* Quod priori loco Imperatori Lothario eſt feudum diſtrahere, & loco poſteriori feudum transferre, id de poſſeſſionis feudalis intelligendum eſt diſtractione, & translatione. 17

Cùm enim Authoribus juris Feudorum DISTRAHERE, & TRANSFERRE feudum nihil sit aliud, quàm feudum alienare, uti arguunt non modò Rubricæ utriusque illius tituli modò citati, sed & *Tit. 13. de alienat. feud. lib. 1. Feud. & Tit. 39. de alienat. paterni feudi, lib. 2. Feud.* Alienatum autem non propriè dicatur, quod adhuc in dominio venditoris manet, licet rectè venditum dicatur, *l. alienatum, 67. in princ. ff. de Reg. iur.* consequens ei est, feudum non dici alienatum, nisi possessio alii sit tradita, & quidem eo animo in alium translata, ut illius sit, in quem translata est, & alienantis esse desinat.

19 Non ergò amittit feudum vasallus, nec potest dominus illud vindicare, nisi possessio rei feudalis alii sit tradita, & in alium translata, ut eius sit & commodum ipsius esse incipiat. Id quod tradunt etiam Doctores, quos citat Francisc. Vivius *lib. 1. comm. opin. sub lit. E. vers. emphyteuta alienans,* Emanuel. Soarez. *in thesaur. recept. sentent. lit.* F. *num. 71.* Schrad. *tr. feud. part. 9. cap. 1. num. 32.* Vulteius *lib. 1. de feud. cap. 11. num. 42. vers. secundum.*

20 Quocirca vasallus non amittit feudum, quando illud locat alicui, licet in tempus longum fiat locatio, ut contra quosdam alios osten-

ostendi suprà cap. 1. Neque privatur feudo suo vasallus, cum illud alicui hypothecæ jure concedit, ut similiter aliis contradicentibus, exposui suprà dicto cap. 1. Si tamen per Constitutum possessorium, atque ita per traditionem fictam alii cõcedat vasallus feudum suum, privatur eo, & dominus revocare illud potest, ut aliis dissentientib. tradidi suprà eod. capit. 1.

Quid verò si vasallus post factam feudi illicitam alienationem illud recuperauerit, nunquid nihilomninus revocare illud dominus poterit? Hæc quæstio decisa extat *in Tit. 44. Quid iuris post alienationem feudi, lib. 2 Feud.* ubi ICtus Feudista tradit, quòd olim quidem recuperatum illicitè alienatum feudum auferri non potuerit vasallo, hodie verò secus esse: hoc argumento, quòd ex ipsâ alienatione illicitâ apertum sit domino feudum, Cui rationi & hæc addi potest, quòd vasallus qui inconsulto domino feudum alienat, eo ipso dominum contemnere dicitur, *Tit. 24. §. si vasallus contra Constitutionem, lib. 2. Feud.* Contemptum hunc non tollit alienati feudi recuperatio, cùm factum infectum fieri non possit, & nemo pœnitentiâ suâ nocens esse 21

desinat, *l. quis sit fugitivus 17. §. 1. ff. de ædilitio edicto.* Vnde licet fur mutato consilio rem furtivam domino posteà reddat, non tamen liberat se à furti actione, *l. qui ea mente 65. ff. de furt.* Nec qui rem vi rapuit, ad evitandam pœnam prodest ei, si ante judicium rem eam restituat, *l. pen. ff. de vi bonor. rapt.*

22 Sed huic pronunciato an etiam locus sit, si vasallus confestim, non ex intervallo post factam alienationem pœnitentiâ ductus recuperavit feudum, quæstio dubia est? Quidam negant, aliqui affirmant, negat Iacob. de Ardiz *in summa sive Epitome iuris feudorum, cap. 95.* Alvarot. ad *Tit. 44. num. 3. vers. præterea si non incidit, lib. 2. Feud.* & ibidem Bald. *ad Rubric.* Curt. Iun. *tr. de feud. part. 4. num. 104. vers. secundò limitatur, pag. 415.* Bartholom. Camerar. *ad l. Imperialem, quæ est Tit. 55. de prohib. feud. alien. per Frid. pag. 53.* Zas. *de feud. part. 10. num. 5.* Et quòd hanc opinionem communiter omnes sequantur scribit Alvarot. & Camerar. dictis locis. Cui tamen opitulari videntur, quæ tradit Menoch. *lib. 2. de arbitr. iud. cent. 1. cas. 9. & aliquot seqq.*

23 Affirmativa autē placet Ludolpho Schradero *tr. feud. part. 9. cap. 1. num. 17. & seq.* ab eâ quoq; non est alienus Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 9. membr. 1. num. 13. & 14.* neque

Vul-

Vulteius *lib. 1. de feud. cap. 11. num. 43.* & horum opinationi meũ addere calculũ nihil dubito, Tùm quia text. *in d. Tit. 44. lib. 2. Feud.* generaliter conceptus eſt, nec diſtinguit inter feudi illicitè alienati recuperationẽ, mox vel ex intervallo factam. Tùm quia ratio diſpoſitionis dicti Tit. 44. ibi, utpotè domino, ad quemcunque pervenerit apertum, diſtinctionem illam planè reſpuit; cum oſtendat, quòd ipsâ alienatione feudi illicitâ, feudum confeſtim deſinat eſſe vaſalli alienantis, & ad dominum ipſo jure pertineat. Cùm ergò ipſa feudi receptio, actutum facta, non numeretur inter modos adquirendi feudum, haud verè dici poteſt, quòd feudum illicitè alienatum, & domino apertum, redeat ad alienantẽ vaſallum, licet ipſe poſſeſſionem eius confeſtim receperit. Tùm quia nemini invito jus legitimè adquiſitũ auferri poteſt, *l. id quod noſtrum eſt 11. & ibi Dd. ff. de Reg. iur.* Non ergò feudum propter illicitam alienationem à vaſallo factam ad dominum jure reverſum, vaſallus recipit, quamvis confeſtim eius poſſeſſionem recuperaverit. Tùm etiam, quia ubi agitur de contractus reſolutione, moræ purgatio non admittitur *l. commiſſoria 4. C. de pact. int. empt. & vend.* Tùm poſtremò quia vaſallus quando abſq; domini

consensu sciens alienat feudum; committit delictum, siquidem dolosè contemnat dominum, *d. Tit. 24. §. si vasallus contra, lib. 2. Feud. iunct. tit. 21. de feudo sine culp. non amitt. lib. 1. Feud.* In delictis autem etiam privatis pœnitentia delinquentis confestim quoque sequuta, non liberat à pœnâ delinquentem, *d. l. quis sit, 17. §. 1. ff. de Ædilit. edict. d. l. qui eâ mente 65. ff. de furt. & d. l. pen. ff. vi bonor. raptor.*

24 Conclusioni huic derogat nihil, quòd vasallus ob feudi alienationem, illud non amittit, nisi possessionem quoque eius tradiderit ipsi, in quẽ alienavit feudum, ut suprà ostendi, Non enim sequitur inde, quòd recuperatio possessionis feudalis, reducat quoque ipsum feudum, & dominium illud, Aliud n. est possessio, aliud dominium feudi, & ab illâ ad hoc malè infertur, *l. naturaliter 12. §. 1. ff. de adquir. vel. amitt. poss.*

25 Neque refragatur quòd ager inundatione fluminis domino ademptus, si impetu eodem recesserit flumen, ad pristinum dominum redit, *l. ergò si insula 30. §. pen. ff. de adquir. rer. dom.* Quodque prædium in fluminis alveum redactum, flumine ad pristinum alveum reverso, ad dominum priorem redit, *l. adeò 7. §. quòd si toto, vers. ult. ff. d. t.* Et quòd

testa-

teſtamentum captivitate teſtatoris infirmatum, reconvaleſcit, ſi teſtator ab hoſtibus revertatur, §. *ult. Inſtit. Quib. non eſt permiſſ. facere teſtam.* Quòd denique poſſeſſione ſuâ dejectus eam recuperat ſi confeſtim, ſive in continenti deiicientem armis viciſſim expulerit *l. 3. §. cum. igitur, l. qui poſſeſſionem, 17. ff. de vi & vi armat.* Quod enim de alluvione, & receſſu fluminis, itemque de reditu captivi ex hoſtium manu, ut & de eo qui ſuâ dejectus poſſeſſione, confeſtim eam recuperaverit, in jure cautum eſt, per comparationem referri non poteſt ad vaſallum, qui feudum ſuum illicitè alienatum, confeſtim recuperavit. Exempla enim iſthæc cōparationis de eo ſunt, qui caſu dominum vel poſſeſſionem rei ſuę, aut ius teſtamenti amiſit, Verùm hîc de vaſallo agimus, qui ſuâ culpâ, ſive dolo feudum amiſit.

Adhæc nihil decerpit pronunciato no- 26
ſtro, quòd ſtipulatio ob formæ omiſſionem nulla, efficitur valida, ſi in continenti & confeſtim, non ex intervallo adhibeatur forma, *l. 1. §. ſi quis 3. verſ. cum adiicit*, ibi, illicò placuerit, & *l. continuus 137. in princ. ff. de Verb. obl.* Quodque pactum in continenti adjectum contractui, pars contractus eſſe cenſetur,

licet ſecus ſit ſi ex intervallo contractui acceſſerit, *l. Iuris Gentium 7. §. quinimò 5. verſ. ſed hoc ſic accipiendum, ff. de pact. & l. lecta 40. verſ. dicebant, ff. de reb. cred.*

Hoc enim utroque caſu duo concurrunt, quæ validum, firmumq́; reddunt negocium, duorum ſcil: contrahentium voluntas, & forma illicò ſubſecuta: Sed in feudi illicitè alienati recuperatione mox ſequutâ, ſolius vaſalli alienantis voluntas præſtò eſt, non etiam domini conſenſus ad quem feudum ipſo jure ob illicitam alienationem rediit.

27 Neq; etiam confringit concluſionem noſtram, quòd Emphyteuta ob non ſolutum, intra tempus legitimum, canonem, emphyteuſi privatur; ſi tamen ſatisfactione celeri ſibi conſuluerit, atque ita mox purgaverit moram, non amittit emphyteuſin, *c. potuit, Extr. de locato conducto*, Sichard. in *l. 2. num. 21. C. de Iur. Emphyteut.* Etſi enim argumentum ab emphyteutâ ad vaſallum in Iure noſtro ſit validum, Everhard. in *Topic. legal. in loco ab emphyteuſi ad feudum*: Id tamen non procedit, cum diverſitatis ratio aliud ſuadet, ut docet idem Everhard. dicto loco, *num 9.* Diverſitas autem Emphyteutæ, & vaſal-

vasalli hoc casu continetur eo, quod culpâ illius in omittendo, huius verò culpa in committendo, sive faciendo consistit, quæ gravior est, quàm illa, *l. 4. § ult. l. 5. §. sed in his omnibus, ff. de in lit. iurand. l. si servum 91. §. sequitur, ff. de Verb. obl. l. si mora, 9. ff. solut. matrim. l. si cuiusque 3. §. de præteritis, ff. de usufr.* Bald. *in l. fortuitis 6. num. 14. in fin. ff. de pign. action.* Culpa autem gravior non immeritò gravius punitur, *c. 1. § quæ omnia,* ubi Cardinalis *Tit. de pœnis lib. 6. Clementinarum.*

Nullum quoque negotium hîc nobis facit, quòd alienatores prædii Ecclesiastici anathemate feriuntur, nisi restitutione celeri prospexerint sibi, *c. si quis Præsbyterorum, Extr. de reb. Ecclesiæ alienand. vel non.* 28 Vt enim hoc nominatim & expresse cautum est Canonicâ Sanctione, ita illud, ut vasallus feudum illicitè alienatum non amittat, si mox recuperaverit illud, non similiter feudorum Iure specialiter dispositum legimus; proindeque haud affirmandum erit, argument. *l. pen. vers. neque enim sicut illud. ff. de reb. cred.*

Præterea non imminuit sententiam nostram; quòd cessante causâ, etiam effectus cessat, *c. cum cessante, Extra de Appell.* 29

Quamvis enim causa privationis feudi inconsulto domino alienati ea sit, quòd feudo amisso vasallus domino suo servitia amplius præstare nequit, *Tit. 52. in princ.* ibi, unde debita servitia amittebant, & *Tit. 55. in princ.* ibi, unde debita servitia amittebant, *lib. 2. Feud.* atq; hæc causa cesset, feudi possessione recuperatâ: Quia tamen non ea sola est amissionis illius causa, sed maximè contemptus domini, *d. Tit. 24. §. deniq., vers. si vasallus contra, lib. 2 Feud.* contẽptus nõ cessat, feudi possessione recuperatâ: cùm factũ infectũ fieri non possit, certè vasallus consulere sibi non potest, possessione feudi cõfestim recuperatâ.

80 Adhæc Regula illa cessante causâ non procedit, quand[o] e[f]fectus jam cõsummatus est, Tiraquell. *Tract. de Regulâ cessante causâ, limit. 12.* Quamprimùm autem vasallus feudum alienavit domino inconsulto, non potest amplius servitia domino præstare; Tùm quia desiit esse vasallus; Tùm quia feudum non amplius ipsius est, sed domini, ut ad quem ipso jure rediit, proindeque cessare hîc non dicitur effectus ille. Et quia effectus prohibitæ alienationis illius est etiam contemptus domini, ut dixi, qui tolli non potest, sed manet etiam post feudi recuperationem.

Con

Confert huc quòd dicta illa regula offi- 31
cium suum perdit, quando per causam alteri ius quæsitum est, Tiraquell *d. tr. cessante causâ limit. 11.* Quamprimùm autem vasallus alienavit feudum absque domini consensu, ipsâ alienatione ius domino quæsitum est, siquidem ipsi feudum sit apertum, ut suprà exposui.

Haud officit etiam conclusioni nostræ vox 32
POSTEA *in d. Tit. 44. lib. 2. Feud.* ubi ICtus Feudista, licet, ait, postea recuperaverit.

Distinctione enim POSTEA significa- 33
tur etiam id, quod confestim fit post gestum factum, ut liquet ex *l. qui ea mente 65. iunct. l. vulgaris 21. §. ult. de furt. l. coheredi 41. in princ.* ibi, sive posteà substitutus sit, *l. ex facto 43. in princ. vers. quia nihil interest*, ibi, alium heredem instituerer ipse filius postea, *ff. de Vulg. & pupill. substit. & l. quoties 9. §. si quis ita scripserit, ff. de hered. instit.* Tùm etiã ex hoc Ovidii;

——Famam servare memento,
Quâ semel amissâ postea nullus eris.

Neque etiam attenuat sententiam no- 34
stram, quòd vasallus non exuitur feudo suo, si tantùm animum induxerit, atque

etiam

etiam laboraverit offendere dominum, sed pœnitentiâ ductus insidias ei instruxerit nullas, *Tit. 51. de Capitan. qui curiam vend. §. si voluerit vasallus, lib. 2. Feud.* Agimus enim hîc de vasallo, cuius propositum non solùm in animo constitit, sed in effectum quoque deductum, & consummatum fuit, ut qui reverâ sine domini consensu alienavit feudum, & eius possessionem ad alium transtulit.

35 Nihil quoque impedit conclusionem nostram, quòd citatus non comparens mox in Iure Prætoris sententiâ rem amittit, si autem confestim Prætore pro tribunali adhuc sedente cõparuerit, in integrum restituitur, *l. pen. ff. de in integr. restitut.* Hinc enim ineptè infertur, quòd etiam vasallo, qui factâ alienatione feudi, confestim illud recuperavit, dominus feudum amissum restituere teneatur. Nam *d. l. pen.* est de eo, qui rem in jure sine culpâ suâ amisit, ut qui vocem Præconis citantis parum exaudivit, ut disertè textus ostendit. Hîc verò agimus de vasallo, qui reuerâ culpæ reus est, ut qui feudum suum, sciens feudum esse, inconsulto domino alienauit.

36 Postremò non tollit nostram sententiam, quòd contraria opinio communi Doctorum cal-

calculo recepta dicitur, Non enim ex multudine Authorum, quod melius & æquius est, judicari debet, cùm possit etiã unius sententia multos & maiores aliquâ in parte superare, ut Iustinianus Imp. *in Constit. de cõcept. Digestor. & in l. 1. §. sed neq; ex multitudine, C. de iure veter. enucl.* Clemens quoque tertius Romanorum Pontifex *in c. Capellanus 4. Extr. de feriis*, disertè docet, quòd variantibus Authorum opinionibus, illorum sententia prævalere debeat, quæ meliori, & subtiliori nititur ratione. Quocirca adhærendum non est communi opinioni, quæ vel evidenter falsa adparet, vel probabili aliquâ ratione convelli, & erroris convinci potest, Iacob. Thoming. *in decisionib. quæstionum illustr. decis. 4. num. 10.* Et pertinet huc pulchra Hostiens. sententia in *c. dilecti filii. §. 1. Extr. de iud.* ubi, quando, ait, de intellectu jurium agitur, non est perfunctoriè transeundum, imò subtilitates rationabiles adprobamus.

His ita hactenus expositis, videndum, an 37 feudo per vasallum illicitè alienato, dominus tacitâ voluntate censeatur remisisse vasallo culpam, si mox vel posteà non declaraverit se, quòd feudum sibi apertum esse, & in commissum cecidisse velit? Aientẽ opinionem

nem post alios, quos refert, probat Schrad. *tr.feud. part. 2. partis 9. princip. sect. 9. num. 1.* & Herman. Vulteius *lib. 1. de feud. cap. 11. num. 45.* Mihi verò non displicet contraria sententia; Tùm quia vasallus purè & simpliciter ob feudi illicitam alienationem illud amittere dicitur, non sub conditione illâ, si dominus declaraverit se velle, ut sibi feudum sit apertum. Ipsa alienatio sola facit, ut domino feudum aperiatur, *d. Tit. 44. lib. 2. Feud.* & ut vasallus feudum perdat, idque ad dominum revertatur, *Tit. 38. de vasallo qui contr. Constit. Loth. Reg. benef. alien. lib. eod. feud.* & reversum ad ipsum pertineat, non ad vasallum, *d. Tit. 24. §. ult. in fin. lib. eod. Feud.*

38 Alienatione igitur illicitè factâ amplius feudum non est, sed per consolidationem plenum dominii jus in re feudali domino adquisitum fuit; Tùm quia dominus ita supinus non est judicandus, ut tacitâ voluntate, ac silentio suo sibi quæsitũ jus dimittere, & repudiare velit, *l. cum de indebito 25. in princ. vers. sin verò, ff. de probat.* Tùm etiam quia remissio illa quæsiti juris facti est, & proindè non præsumitur, *l. quæcunque 15. §. ult. ff. de public. in rem act. l. 1. C. de mandat. Princip. l. 1. C. de probat.* Tùm postremò quia in

dubio

dubio non censetur facta pœnæ remissio, *l. pen. ff. vi bonor. rapt. & l. qui ea mente 65. ff. de furt.*

Contrariæ opinioni præsidium adfert nullum, quòd donatio collata in aliquē, non dicitur revocata ob donatarii ingratitudinē, priusquam donatorem pœniteat factæ donationis, ipsamq; voluntate expressè mutatâ retractaverit dominus, *l. 1. C. de revocand. donat.* Etsi enim ipsum quoque feudum sit beneficium ex benevolâ domini voluntate; proindeque donatione quâdam profectum, *Tit. 23. In quib. caus. feud. amitt. lib. 2. Feud.* & quædam ingratitudo sit vasalli, si inconsulto domino alienaverit feudum, *d. Tit. 24. §. ult. lib. 2. Feud.* attamen ab illâ propriâ donatione & ingratitudine donatarii, de qua in *d. l. 1. C. de revocand. donat.* ad feudi donationem, & vasalli ingratitudinem haud rectè infertur, cùm hæc non propria, sed ob causam sit donatio, quæ causa est fidelitatis, & servitiorum præstatio, *Tit. 21. de feud. sin culp. non amitt. vers. vel si dominis suis, lib. 1. Feud.* Argumentum autem à separatis, & diversis non procedit etiam in jure nostro, *l. ult. ff. de calumniatoribus.* 39

Propria donatio quando perfecta est, non facilè revocatur, *§. alia autem*, ibi, temerè revo-

revocari non possunt, *Instit. de donat.* non ergò putandum quòd solâ donatarii ingratitudine censeatur revocata, sed necesse est, ut donator voluntatis suæ mutationē expressè declaraverit, *d. l. 1. & tot tit. C. de revocand. donat.* Feudum verò cùm specialiter hāc detur ob causam, ut vasallus domino sit fidelis, ipsique servitia præstet, *d Tit. 21. lib. 1. Feud. & Tit. 5. 6. & 7. lib. 2. Feud.* cessante fidelitate, & servitiorum præstatione, feudum ipso jure ad dominum intelligitur reversum, cùm cessante causâ cesset quoque effectus, *d. c. cum cessante, Extr. de appell.*

Idem respondendum est ad *d. l. cum hic status 32. §. ait oratio, ff. de donat. int. vir. & uxor. & l. donationes, quas parentes 25. C. de donat. int. vir. & uxor. l. donationes 31. §. pater. ff. de donat. & l. sive emancipatus 17. C. d. t.* His enim omnib. locis de propriâ agitur donatione, proindè ut revocata intelligatur, necesse est, ut donator expressè voluntatem suam mutatam ostendat.

41 Nullum quoque præstat adminiculum contrariæ opinioni, quòd licet emphyteuta amittat emphyteusin, ob non solutam intra spacium triennii, vel biennii canonem, id tamen non alio sensu accipiendum, quàm si hoc velit dominus, idque re & verbis ostendat,

dat, ut emphyteuta privetur emphyteusi, *l.2.* ibi, volenti ei licere eum à prædiis emphyteuticariis repellere, item ibi, omnimodo eo, si dominus voluerit, repellendo. *C. de iur. emphyt.* Argumentum enim ab emphyteusi ad feudum ponderis habet nihil, quando aliqua diversitatis ratio adparet, ut suprà ostendi ex Everhardo *in Topic. legalib. in loco ab emphyteusi ad feudum, num. 9.* Diversitatis autem ratio hîc ea adparet, ut & suprà dixi; quòd culpa emphyteutæ non solventis canonem intra tempus legitimum in omittendo consistit, culpa verò vasalli feudum inconsulto domino alienantis, consistit in committendo, cuiusmodi culpa gravior est, quàm altera; ut similiter docui suprà.

Est & illa huius loci ut elegans, sic & anceps quæstio: si feudum absque domini consensu alienatum sit, & dominus moriatur, antequam vasallo de feudo illicitè alienato quæstionem moverit; an eius agnati successores feudi revocare possint alienatum feudum? Aiens opinio veritati propior mihi videtur; Tùm quia feudum inconsulto domino alienatum, ipso jure ad dominum revertitur, *d. Tit. 24. §. ult.* ibi, ad dominum beneficium pertineat, *Tit. 38. in princ.* ibi, ad dominum revertatur, *d. Tit. 44.* ibi, utpotè do- 42

Nn mino,

mino, ad quemcunque pervenerit, apertum, & *Tit.* 55. §. *callidis*, ibi, feudum amittat, item ibi, ad dominum liberè revertatur, *lib.* 2. *Feud.* domino igitur mortuo, feudum ipsi vivo apertum, ad eius heredes feudales pertinet, *Tit.* 8. *de success. feudi, lib.* 1. *Feud.* & *Tit.* 11. *de success. fratrum*, & *Tit.* 50. *de natura success. feudi, lib.* 2. *Feud.*

43 Quò pertinet, quòd heres in omne jus defuncti succedit, *l. heredes* 37. *ff. de adquir. vel amitt. poss. l. hereditas, ff. de Reg. iur.* Tùm etiam quia actio, quæ ad revocandum feudum competiit defuncto, ad eius quoque heredes pertinet, per jura modò citata; Vt ergò dominus potuit vindicatione possessionem rei feudalis à quocunque possessore petere, *Tit.* 44. *in princ.* ibi, ad quemcunque pervenerit, *Tit.* 40. §. *præterea*, & *Tit.* 55. §. *unde Imperator*, ibi, nullius temporis præscriptione impediente, *lib.* 2. *Feud. iunct. Tit.* 8. §. 1. ibi, sibi quasi vindicare, *lib. eod. Feud.* Ita quoq; eius heredibus potestas competit vindicandi feudum, domino vivo propter illicitam alienationem apertum. Quam sententiam amplectuntur quoque Dd. quos memorant, & sequuntur Molinæ. *ad consuetud. Paris.* §. 50. *num.* 126. & *seqq.* & Ioann. Borckolt *de feud. cap.* 8. *num.* 155. & *seq.*

Pro-

Pronunciato huic derogat nihil, quòd actio ad revocandam donationem nõ competit heredi donatoris. Non enim ut domino apertum fit feudum ipso jure ob illicitam eius alienationem, ita & donatio ob donatarii ingratitudinem ipso jure ad donatorem redit, sed hâc conditione, si donator voluntatem suam mutaverit, non etiam si tacuerit, *l. 1.* ibi, mutatâ voluntate, *l. his solis 7. in princ.* ibi, si eos ingratos circa se esse ostenderit, & *verf. cæterùm*, ibi, matre pacificâ, *& l. ult.* ibi, si ipse tacuerit, *C. de revocand. donat.* 44

Quæstioni expeditæ proxima est hæc; An feudum à vasallo illicitè alienatum, mortuo vasallo alienatore domin⁹ revocare illud, & à quovis possessore vindicare possit? Affirmativam judico esse verissimam; Tùm quia feudum ob alienationem inconsulto domino factam, ipso jure ad dominum revertitur, ut suprà docui ex *Tit. 24. §. ult. Tit. 38. in princ. Tit. 44. & Tit. 55. §. callidis, lib. 2. Feud.* & sentiunt Dd. communiter, quorum meminit, quosque sequitur Schrad. *tr. feud. part. 2. partis 9. princ. sect. 8. num. 21.* 45

Cùm igitur in personâ vasalli alienantis desierit esse feudum, idque ad dominum redierit, consequens ei est, quòd illud dominus ut proprium à quocunque possessore vindicare 46

care possit, per *l. officium 9. & l. in rem actio 23. in princ. ff. de rei vind.* Tùm etiam quia res, quę ob non solutum vectigal, ipso jure commissa, desiit esse non solventis, & domino vectigalis adquiritur, proindeque à non solventis heredibus, ac quovis possessore potest vindicari, *l. commissa 14. de publican. & vectig.* Idem ergò de herede vasalli feudum illicitè alienantis dicendum est. Tùm quia causa ingrati pecuniaria morte heredis ingrati non extinguitur, sed ad illius quoque heredes transit, *l. Caius 22. ff. de SC. Silaniano*, neque morte furis cōdictio furtiva perit, licet ex delicto descendat, sed quia pecuniaria est, competit quoque in delinquentis heredes, *l. si pro fure 7. §. ult. ff. de condict. furt.* Tùm postremò, quia pœna privationis bonorum, vel certæ rei, quæ ipso jure infligitur, indistinctè ab heredib. exigi potest, licet de crimine quæstio ipsi vivo delinquenti mota fuerit nulla, ut sentiunt Dd. quos longâ serie memorat, & sequitur Schrad. *tr. feud. d. part. 2. partis 9. princ. sect. 10. num. 20.*

47 Non obstat conclusioni huic, quod donator contra donatarii heredes ingrati actionē stringere, & repetere ab illis rem donatam non potest, *l. his solis 7. & l. fin. vers. ult. C. de revocand. donat.* Alia enim ratio est donatio-

nis

nis ob ingratitudinem donatarii revocandę, alia item feudi ob vaſalli illicitã alienationẽ amiſſi. Ingratitudo enim donatarii nõ efficit, ut ipſo jure dominium rei donatæ ad donatorẽ redeat: ſed alienatio illa feudi jure prohibita, operatur, ut confeſtim ipſo jure feudum domino aperiatur, & ipſius bonis adjiciatur, ut anteà docui.

Eodem modo reſponderi poteſt *ad l. libertatem 36.* ubi Cyn. Bald. & Salic. C. *ad L. Iul. de adult.* ubi dicitur, quòd heredi mulieris non obſtet adulterium, ob quod ipſa mulier viva dotem ſuam perdere debuit. Non enim ipſo jure dos mulieris culpoſæ in mariti dominio eſſe incipit, ſed ipſe maritus prius intra menſes duos de adulterio uxorem convincere tenetur, ut cavetur *in d. l. libertatem. C. d. t.* 48

Nihil quoque refragatur certiſſima illa juris regula, quòd pœnales actiones nõ tranſeunt contra heredes delinquentis, *§. non autem, verſ. eſt enim certiſſima, Inſt. de perpet. & tempor. act. l. pupillum 111. §. 1. ff. de Reg. iur.* Iſthæc enim juris Regula procedit in actionibus, quibus res aliqua ex obligatione debita petitur, non etiam in actionibus, quibus Actor rẽ ſuam petit, qualis eſt vindicatio, ſive in rem actio, *l. actionum 25, in princ. ff. de oblig. & act.* Cuiuſmodi actio eſt, quâ dominus feu- 49

dum sibi jure apertum repetere potest, ut suprà docui.

50 Denique non impedit conclusionem nostram, quòd quidam ex Dd. nostris arbitrantur, rem quandam non amitti ob solum delictum, sed definitivâ judicis sententiâ interveniente, ut sentit Bald. *in l. fin. num. 4.* & ibid. Francisc. Ripa *in repetit. num. 237. C. de revocand. donat.* Laurent. Sylvan. *tr. de feud. recog. quæst. 29. limit. 3.* & Iason. *l. 3. §. quod autem, ff. quod quisque iur. in alium statuerit, ut ipse eodem iure utatur.* Horum enim sententia procedere non potest in casu, quo expressè cautum est, ut res quædam ob delictum ipso jure amittatur, siquidem legibus, & earum certis rationibus Doctorum opinio cedere jubeatur, *c. Capellanus 4. Extr. de feriis, & l. 1. §. sed neq; C. de veter. iur. enucleando.*

51 Non est hoc loco omittenda quæstio, an parte feudi alienatâ per vasallum sine domini consensu, vasallus jacturam faciat totius feudi, vel tantùm partis alienatæ damnum contrahat? De hâc quæstione varia sunt Dd. judicia, sed reor simpliciter hîc definiendum, si vasallus partẽ feudi alienaverit, eam solùm in pœnam commissi incidere, non etiam reliquas feudi partes, per text. *in Tit. 21. de feudo sine culp. non amitt. §. ult. lib. 1. Feud.* ubi ICtus, si quis,

ſi quis, ait, miles beneficium ſuum vendiderat TOTUM ſine voluntate vel juſſu domini ſui, ut proprium beneficium amittat, decernimus, dominus verò habeat.

Expreſſius id declaratur *Tit. 38. de vaſallo qui contr. Conſtit. Loth. Reg. benef. alienavit, lib. 2. Feud.* his verbis: Si vaſallus contra Cōſtitutionē Lotharii Regis beneficiū alienaverit, ſi totū, perdat totum, ſi partem, partē perdat & ad dominum revertatur. Quò confert, quòd pœna metam delicti non debet egredi *l. ex facto 44. §. ult.* ibi, ſatis enim punitus eſt in eo, in quo facit contra leges, *ff. de vulg. & pupill. ſubſt. & l. ſancimus 22.* ibi, nec ulterius progrediatur metus, quàm reperiatur delictum, *C. de pœn.* Atq; hæc ſentētia de parte tantùm feudi alienatâ amittendâ communiter à Dd. recepta eſt, ut teſtantur Curt. Iun, *tr. de ſeud. part. 4. num. 153. pag. 484.* Molinæ. *ad conſuetud. Paris. §. 13. gl. 5. num. 7.* Schrad. *tr. feud. part. 9. cap. 1. num. 55.* & Henric. à Roſenth. *tr. feud. cap. 9. concl. 1. in addit. ad lit.* D.

Nihil decerpit concluſioni huic text. *in Tit. 55. in princ. verſ. habito ergò*, ibi, ut nulli liceat feudum totum vel partem aliquam vendere, *lib. 2. Feud.* Non enim deciditur ibi, quòd vaſallus ob ſolius partis alienationem, totius feudi afficiatur diſpendio. Eſt ergò 52

textus ille intelligendus secundum distinctionem in *d. Tit. 38. lib. eod. Feud.* Nec impedit, quòd dispositio *d. Tit. 55. lib. 2. Feud.* recentior est, & posterior, *d. Tit. 38.* Quidquid enim novâ quâdam lege specialiter non est expressum, id veterũ legum, constitutionũq; regulis relictum intelligitur, *l. præcipimus 32. in fin. C. de appell.* & posteriores leges trahendæ sunt ad priores, & hæ ad illas *l. non est novum 26. l. sed & posteriores 28. ff. de legib.*

53 Baldus quidem ad *Tit. 9. qualiter olim poter. feud. alien. in princ. num. 1. lib. 2. Feud.* distinguit inter jus strictum, & æquitatem canonicam, jure stricto putat partis alienatione totum amitti feudum, non etiam de æquitate Canonicâ per text. *in c. ult. Extr. de Feudis.* Eâdem distinctione utitur Bald. ad *Tit. 5. §. aut si libellario, num. 1. vers. secundò quia ratione, lib. 1. Feud.* Sed distinctionem hanc rejicit textus clarissimus in *d. Tit. 38. lib. 2. Feud.* nec probatur ea textu *d. c. ult. Extr. de Feud.*

54 Aliâ utitur distinctione Bald. ad *d. Tit. 38.* quæ hæc est: Aut alienavit vasallus partem feudi in contemptum domini, aut absq; domini contemptu; Priori casu putat vasallum partis alienatione totum amittere feudum, non etiam casu posteriori: Quam opinionem probat quoque Roland, à Valle *cons. 17.*

num.

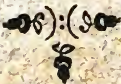
num. 12. vol. 2. At quia alienatio feudi arguit domini contemptũ in eâ tantùm parte feudi, quæ alienatur, ut arguit text. expreſſ. *in d. Tit. 38. lib. 2. Feud.* non eſt extẽdendus ille contemptus ad univerſum feudum: Nec obſtat, quòd contemptus individuus eſt, nam eſt individuus in ſuo tantùm ſubjecto, in parte ſcil: feudi alienatâ.

Aliter diſtinguit Iaſon ad *l. ult. num. 125. C. de iure Emhyteut.* hoc putà modo; vaſallus alienat feudi partem vel ſub commemoratione feudi, vel tanquã rem propriam; Caſu priori vaſallus amittit tantùm partem alienatam, Poſteriori caſu perdit totum feudum; Hanc diſtinctionem ſequitur quoque Kirchovius *cent. 2. opin. comm. concl. 5;. &* Ioann. Borcholt. *de feud. cap. 8. num. 33.* Atqui diſtinctio & ſententia hæc ideò admittenda non eſt; Tùm quia feudorum placita eam nullo loco agnoſcunt, Tùm etiam quia generalis & clariſſimus text. eam omninò reſpuit *in d. Tit. 38. lib. 2. Feud.* 55

Adhæc non infringit ſententiã noſtram, quòd emphyteuta ſi non integrũ ſolvat canonem, ſed eius partem, totâ privatur emphyteuſi, ut volunt Doctores, Emphyteuticus enim canon ex totâ præſtatur Emphyteuſi, non ergò mirum, quòd qui ſolvit 56

tantùm partem Canonis, integrâ multatur emphyteusi.

Denique non refragatur textus in *l. 3. §. ult. ff. de incend. ruin. naufr.* ubi qui navis clavum amovet, cæterarum quoque rerum nomine tenetur. Cùm clavus ea sit navis pars, quâ universa regitur navis, non injuriâ de omnibus tenetur rebus, qui clavum amovit: quippe cùm ablato navis clavo, res omnes in periculum adducuntur, ait Gloss. *d. loco in voce* omnium.

CAP.

CAP. IV.

De effectu prohibitæ alienationis feudi, & ad quem feudum illicitè Alienatum pertineat.

SUMMARIA.

1. & 2. Vasallus ob illicitam feudi alienationem ipso jure privatur feudo suo, nec opus est Iudicis sententiâ.

3. Ad possessionis tamen avocationem Iudicis sententia amissionis declaratoria desideratur. Fallit si illicita feudi alienatio sit notoria. num. 4.

5. Quando notoria dicatur illicita feudi alienatio.

6. 7. 8. & 9. Possitnè dominus feudum illicitè alienatum propriâ authoritate avocare à quolibet possessore? Et quid dicendum si hic possessor sit malæ fidei, num. 11.

10. Reprobatur Hartmanni Pistoris opinio, quâ vult, quòd feudum illicitè alienatum ad dominum redeat sine ulteriore apprehensione.

12. Dominum civiliter possidere rem feudalem, vasallum verò naturaliter, minus juridicè statuitur à quibusdam.

13. 14. 15. 16. & 17. An feudum revertatur ad dominum,

minum, si ipso inconsulto vasallus ex causâ urgentis necessitatis illud alienaverit.

18. 19. & 23. Quid si vasallus fame, vel aliâ necessitate magnâ prematur, nunquid dominus rogatus à vasallo, ut ei potestatem alienandi feudum faceret, tenetur vel ipse emere, vel permittere vasallo facultatē vendendi feudū alii cuidam?

20. Vox PERMISSIONIS liberam denotat permittentis voluntatem.

21. Dominus vasallo inopi alimenta præstare non tenetur.

22. Emphyteuta non ut vasallus cogitur impetrare à domino alienandi licentiam.

34. Priveturné feudo vasallus si præsente, tacente, & non contradicente domino feudū alienet?

25. Verbum PERMITTERE expressam designat voluntatem.

26. Maior est vasalli culpa, & maior domini contemptus si præsente domino, quàm si absente eo feudum alienet

27. Qui præsens est & tacet, non præsumitur ad incommodum suum consentire

28. In Iure interrogatus, si non respondeat, sed taceat, pro negante habetur.

29. Is, cui Ius retractus competit, licet contractui præsens fuit, & tacuit, attamen retrahendi potestatem non amittit.

30. Licet creditore præsente & tacente vendat debitor pignus, non tamen videtur consentire in pignoris venditionem creditor ille.

31. Reipub. interest, ne feudum absque domini permissu alienetur.

32. In re gravi taciturnitas pro consensu non habetur.

33. Licentia expressum requirit consensum.

34. Pignus in re alienâ etiam tacito domini consensu constitui potest.

35. Ex

35. Ex tacito domini consensu præsumitur possessio rei in feudum datæ, si dominus quendam per annum in possesione reliquit.

36. Patientia sine contradictione expressâ idem præstat quod consensus expressus.

37. Paria sunt consentire, & præsens esse, nec contradicere.

38. Qui contradicendo actum impedire potest, si præsens sit & taceat, consentire videtur.

39. & 40. Feudi alienandi Ius vasallo non tribuitur nudo domini consensu, sed eiusdem expressa desideratur permissio & iussus.

41. Vasallus etiam inconsulto agnato suo, ex domini permissu licitè potest alienare feudum, quod tamen agnatus proximus reddito precio recuperare potest.

42. A feudi præscriptione ad alienationem eiusdem non est commodum argumentum.

43. Vt frater fratri in feudum novum communi pecuniâ emptum succedere posit, quæ requirantur.

44. Num ad alienationem rei Ecclesiasticæ à solo Prælato factam, requiratur expressus Capituli consensus?

45. Mandatum est actus, qui expresso & tacito consensu perfici potest.

46. Prorogatio Iurisdictionis etiam tacito consensu non solum partis, sed etiam Iudicis fieri potest.

47. Si statutum requirat ut aliquid fiat cum consensu quorundam, præsentia & taciturnitas pro consensu habetur.

48. Si pecunia mutuò datur Syndico præsente Ciuitate, ex tacito consensu obligatur Civitas.

49. Licet dominus non posit de feudo paterno aliquem investire nisi consentiat agnatus feudi successor, si tamen ipsa investitio fiat agnato præsente & tacente, efficax erit.

50. Do-

50. Dominus feudi subscribens instrumento contractus, quo alienatur feudum, in alienationem consentire intelligitur.

51. Si plures sint domini eiusdem feudi, tunc omnium consensus in feudi alienatione desideratur.

52, & 53. Possitnè vasallus impunè alienare feudum hâc sub conditione, si dominus consenserit, vel si domino placuerit?

54. & 55. An vasallus privetur feudo ob alienationem inscio domino factam, quando domini conditionem meliorem reddit?

56. Feudum illicitè alienatum dominus vindicare potest à quocunque possessore in rem actione.

57. Vasallo alienatori etiam venditi feudi precium adimitur.

58. Vtrùm emptor amissi precii nomine adversus vasallum venditorem actione empti venditi ad recuperandum precium experiri possit?

59. Responsio ad obiectionem.

60. An precium à malæ fidei emptore feudi solutum, ipsi domino, vel Fisco applicari debeat? Item quæ sit pœna Notarii conficientis instrumentum de illicitâ feudi alienatione.

1 EX resolutione quæstionis sub finem præcedentis capitis propositæ intelligitur, effectum prohibitæ alienationis feudi hunc esse, quòd vasallus alienans feudo illicitè alienato privatur, per text. *in Tit. 24. §. ult. & Tit. 38. lib. 2. Feud.* Quia verò amissio rei cuiusdam vel ipso Iure fit, vel per Iudicis sententiam privantem, *L. ult. C. de locat. conduct* non immeritò quæri hoc loco potest, An vasal-

vaſallus ob feudi illicitam alienationem ipſo jure privetur feudo ſuo, vel accedente Iudicis privante ſentẽtiâ? Ipſo a.Iure abſq; Iudicis privante ſententiâ vaſallum privari feudo illicitè alienato, Iuris authoritas apertè arguit: Cùm enim ipſa lex feudalis alienationem feudi abſque domini conſenſu prohibeat in *d. Tit. 24. §.ult. in fin. Tit. 52. §. ſi quis verò, & Tit. 55. §. 1. lib. 2. Feud.* Conſequens ei eſt, quòd ob eam alienationem vaſallus ipſo jure amittat feudum: Quod enim fit contra legis prohibitionem ipſó jure nullum eſt, *l. non dubium 5. C. de legib.*

Accedit quòd alienatum illicitè feudum reuerti liberè ad dominum dicitur in *d. Tit. 55. §. 1. verſ. callidis*, ibi, ad dominum liberè revertatur *lib. 2. Feud.* Nihil ergò ad hanc feudi amiſſionem privans ſententia judicis neceſſaria eſt. Adhæc in eodem *Tit. §. 1. verſ. callidis*, Imperator Fridericus per verbum præſentis temporis, Feudum, ait, AMITTANT, Non ergò expectanda eſt Iudicis ſententia. Præterea in *Tit. 44. lib. 2. Feud.* feudum inconſulto domino alienatum ipſi domino ob ſolam alienationem illam apertum dicitur. Quinetiam ad dominum pertinere dicitur hoc feudum in *d. Tit. 24. §. ult. lib. eod Feud.* non igitur judicis hîc ſententiâ privante opus eſt. De-

est. Denique opinio hæc communi Dd. calculo recepta videtur, ut ostendit Henric. à Rosenthal. *tr. feud. cap. 9. membr. 1. concl. 2. in addit. sub lit. A & cap. 10. concl. 41. num. 26.*

2 Nihil huic decerpit conclusioni textus in *Tit. 21. in princ. lib. 1. Feud.* ubi ICtus Feudista tradit, quòd vasallus sine cognitâ culpâ feudum non amittat. De ipsâ enim culpâ vasalli constare primùm debet, antequam ipse feudo privatus reverâ dicatur. Cognitâ autem eius culpà, vel ex confessione ipsius propriâ, vel ex testimoniis aliorum, ipso jure feudum amisisse dicitur tempore commissæ culpæ, ita ut commoda feudalium prædiorum ad dominum pertineant statim ex eodem tempore.

3 Quamvis autem ipso jure feudum amittat vasallus ob solam eius illicitam alienationem, attamen ante executionem, sive possessionis avocationem Iudicis sentẽtia amissionis declarativa, sive declaratoria desideratur, ut volunt Dd. quos memorant, & sequuntur Molinæ *cons. 3. num. 6.* Andr. Gaill. *lib. 2. obs. pract. obs. 51.* Schrad. *tr. feud. part. 2. partis 9. principalis, sect. 8. num. 47. & sect. 9. num. 13. & seqq.* Ioann. Borcholt. *de feud. cap. 8. num. 157* Henric. à Rosenthal *tr. feud. cap. 9. membr. 1. concl. 2. in addit. sub lit. E.* & Herman. Vulteius *lib. 1. de feud. cap. 11. num. 57.*

Sita-

Si tamen illicita feudi alienatio sit notoria 4
non requiritur declaratoria, sive declarativa sententia, sed potest dominus avocare feudum non præcedente eiusmodi sententiâ, ut volunt, quos refert, & sequitur Schrad. *tr. feud. supra dicto loco, num. 47. vers. atque hac supra dicta, & num. 49. vers. nisi vel felonia* Tum etiam Ioan. Borcholt *de feud. cap. 8. num. ult.*

Dicitur autem notoria feudi alienatio, 5
quando ea est facti permanentis, Andr. Gaill. *lib. 2. obs. pract. obs. 51. num. 8.* vel ut dilucidius id explicem, quando adeò notoria est feudi alienatio, ut constet, vasallo nullam omninò defensionem competere, ut alios sequutus sentit Schrad. *tr. feud. d. part. 2. partis 9. princ. sect. 8. vers. Atque hac supra dicta.*

Non desunt, qui existimant, quòd quando vasallus ipso jure ob culpam suam feudum amittit (putâ ex alienatione illicita) nō opus sit declaratoriâ judicis sententiâ, ita alios referens sentit, Hartm. Pistor. *lib. 1. quæst. iur. quæst. 35. num. 12.* Sed hæc opinio catholica & universalis non est, sed procedit tantùm in casu jam adductæ limitationis, quando omninò est notorium, quòd vasallo defensio competat nulla.

Hinc quæritur, possitnè dominus hoc casu 6
propriâ authoritate auocare à possessore feu-

 dum

dum etiã nõ præcedente declaratoriâ judicis sententiâ? Affirmat Bald. *in c. caterùm, num. 4. Extr. de iudic.* Jason *conf. 138. incip. viso & diligenter, vers. secundò principaliter moueor. vol. 1.* & alii quorum meminit Henric. à Rosenth. *d. concl. 2. in addit. sub lit.* F. *& cap. 10. concl. 41.* Sed quò minus huic assistere possim opinioni, moveor textu *l. lex vectigali 31. vers. item quæsiit*, ibi, & propterea pronunciatum esset, *ff. de pignor. & hypoth.* Vbi casus proponitur, quo fundus vectigalis, sive emphyteuticarius hâc lege, sive pacto datus fuit, ut si post certum tempus vectigal sive pensio non esset soluta, is fundus ad dominum redeat, licet in solutione vectigalis sive canonis cessatum esset, judicis tamen pronunciationem desiderari.

7 Confirmat eandem sententiam textus in *l. 3. C. de pignor.* ubi Severus & Antoninus Impp. in hæc verba rescripserũt, Creditores, qui non redditâ sibi pecuniâ, cõventionis legem ingressi possessionẽ exercent, vim quidẽ facere nõ videntur; attamẽ authoritate Præsidis possessionẽ adipisci debent. Ecce casus hîc proponitur, quo in pignore dando nominatim convenit inter creditorem, & debitorem, ut creditori liceret authoritate propriâ occupare prædium pignoratum, non solutâ pecu-

pecuniâ, nihilominus tamē prohibetur creditor, ſine Magiſtratus authoritate adipiſci poſſeſſionem prædii illius. Adhæc tuetur idem pronunciatum noſtrum textus *in l. extat. 13. ff. quod met. cauſ.* Vbi Calliſtratus ICtus diſertè docet, quòd nemo poſſit rem ſuam ab eius poſſeſſore abſque iudicis authoritate avocare. Quò accedit etiam text. *in l. ſi quis in tantam 7. C. unde vi.*

Denique patrocinium præſtat ſententiæ huic text. *in Tit. 57. quot teſtes ſunt neceſſarii, lib. 2. Feud.* eique inhæret Henric. à Roſenth. *de feud. cap. 10. concl. 41. num. 144. & ſeqq.* 8

Ex eo igitur, quòd feudum illicitè alienatum, ipſo jure ad dominum redit, non rectè infertur, quòd feudum hoc dominus propriâ authoritate, ſine judicis licentiâ repoſcere, & avocare poſſit ab eius poſſeſſore. Sine declaratoriâ quidem ſententiâ ipſo jure feudi jus ob eius illicitam alienationem ad dominum redit, at poſſeſſio huius feudi non revertitur ipſo jure ad dominum, ſed judicis authoritate recuperanda eſt, arg. *d. l. extat 13. ff. quod met. cauſ. d. l. 3. C. de pignor. & hypoth. & d. l. ſi quis 7. C. unde vi.* 9

Non ergò vera putanda eſt opinio Hartmanni Piſtoris *d. quaſt. 35. num. 12.* quâ vult, quòd alienatum illicitè feudum ad priſtinam 10

suam formam, ad dominum per consolidationem redeat, sine ulteriori traditione, & adprehensione. Cùm enim feudalis rei possessionem dominus transtulerit in vasallum, atque ita possessione illâ se abdicaverit, *Tit. 2. §. 1. Tit. 3. Tit. 10. & Tit. 12. lib. 1. Feud. & Tit. 8. §. ult. lib. 2. Feud.* haud rectè, nec verè potest dici, quòd possessio illa ipso jure ad dominũ sit reversa, cùm possessio absque adprehensione non adquiratur, *l. 1. §. 1. & . § pen. l. 3. §. Neratius, ff. de adquir. vel amitt. poss.* & quia aliud est feudum, aliud possessio rei feudalis, *Tit. 22. de milite vasallo, qui contumax est, vers. sed si intra*, ibi & beneficium, & possessionem amittit, *lib. 2. Feud.* Sicuti aliud dominium rei, aliud possessio eiusdem rei, nec ab illo ad hãc rectè argui possit, *l. naturaliter 12. §. 1. ff. de adquir. vel amitt. poss.* Consequens ei est, quòd licet utile, quod vocant dominium, ex illicitâ feudi alienatione cum directo consolidetur dominio, non tamen ipsa rei feudalis possessio per consolidationem ipso jure, absque licità apprehensione judicis authoritate permissâ, ad dominum redit, quamvis Hartman. Pistoris dicto loco id existimet.

11 Cæterùm elegans est huius loci quæstio, possitnè dominus cui feudum ob illicitã eius alienationem apertum fuit, propriâ authoritate-

ritate avocare ab emptore malæ fidei possessore? Gloss. & Bald. videntur id affirmare in *d. Tit. 55. §. callidis lib. 2. Feud.* hoc argumento, quòd dominus feudi rem feudalem civiliter possideat, quâ in possessione cùm turbetur à malæ fidei emptore; quando ille feudum sciens emit, domino alienationẽ ignorante, dominus suâ propriâ authoritate recuperare illud possit, per text. *in l. clam possidere 6. §. qui ad nundinas, ff. de adquir. vel amitt. poss.*

12 Sed quia haud verè dici potest, quòd dominus civiliter rem feudalem possideat, vasallus verò naturaliter, quippe cùm duo rem eandẽ in solidum possidere nõ possint, unus civiliter, alius naturaliter, *l. si ut certo 5. §. ult. ff. commodati, l. 3. §. ex contrario, ff. de adquir. vel amitt. poss. l. duo 19. ff. de precario,* Cuiac. *lib. 9. obs. cap. 37.* Ioann. Borcholt. *in comm. de adquir. poss. cap. 6. num. 18. & seqq.* non potest verum esse, quòd malæ fidei emptor feudi turbet dominum in civili eius possessione, cùm de eo qui non possidet, haud dici possit, quòd turbetur in possessione, *l. 1. §. interdictum autem 23. ff. de vi & vi armatâ,* & non entis nullæ sint qualitates. Sabinus quidem & Trebatius putabant, duos eandem rem in solidum possidere posse, unum justè, alium injustè,

unum civiliter, alium naturaliter, ut indicat *d. l. 3. §. ex contrario, ff. de adquir. vel amitt. poss.* & horum sententia refertur *in l. si duo 3. in princ. ff. uti possid. & in l. Et habet 15. §. eum qui 4. ff. de precario*, At Sabini & Trebatii opinio rejecta fuit in d. l. 3. §. *ex contrario 5. ff. de adquir. vel. amitt. poss.* Borcholt *d. cap. 6. num. 18. & seqq.*

13 Celebris quoque est hâc in materiâ quæstio, An feudum revertatur ad dominum, si ipso inconsulto vasallus propter famis, nuditatis, & æris alieni necessitatē illud alienaverit? Negativæ patrocinātur non exigui ponderis rationes; Quarum prima hæc est, quòd necessitas licitū facit, quòd aliâs jure vetitum constat, *c. quod non est licitum, Extr. de Reg. iur. in. 6.* Sic licet ieiuniorum tempore in Papatu carnes edere prohibitum sit, ob corporis tamen debilitatem, & infirmitatem Papa Romanus Innocent. III. carnibus vesci eo etiam tempore permisit, *c. 2. §. pen. & ult. Extr. de observ. ieiunior. d. c. quod non est licitum, Extr. de Reg. iur.* Quàmvis etiam tutor qui inventarium non fecit, in dolo constitutus videatur, cessat tamen ea doli præsumptio, si ex quâdam necessariâ causâ omiserit repertorii confectionem, *l. tutor 7. in princ. ff. de admin. & peric. tutor.* Etsi quoque testamentum

ordi-

ordinari debeat in præsentiâ septem testium simul junctorum, si tamen testis unus aut alter morbo contagioso oppressus sit, remittitur hæc testes iungendi necessitas, *l. casus 8. C. de testam.* Licet quoque Sabbathum custodiri præceptum sit, sine culpâ tamen in sabbatho contra hostē pugnare permissum est, *d. c. quod non est, Extr. de Reg. iur.* & animal ex puteo extrahere, & infirmum sanare, Luc. *14.* Aliud exemplum præclarum legimus Matth. *11.*

Secundò negativæ defensionem promittit & hæc ratio, quòd alienatione prohibitâ, nō censetur necessariâ alienatione cuiquam interdictum, *l. divus 5. in princ. vers. causâ autem cognitâ, ff. de petit. hered. l. peto 69. §. prædium*, ubi Dd. *ff. de leg. 2. l. cum heredis 9. ff. de fideicomm. libert.* 14

Tertiò & ultimò pro negativâ propugnare videtur & illud, quòd ob famis necessitatem liberum est patri filium suum recens natum vendere, *l. 2. C. de patrib. qui filios distraxer.* 15

Verùm his nihil obstantibus statuendum, quod etiam ex alienatione feudi ob famis, nuditatis, aut æris alieni necessitatem factâ, domino aperiatur feudum, tùm per text. generalem in *Tit. 9. in princ. vers. necessitate, lib. 2.* 16

50. Dominus feudi subscribens instrumento contractus, quo alienatur feudum, in alienationem consentire intelligitur.

51. Si plures sint domini eiusdem feudi, tunc omnium consensus in feudi alienatione desideratur.

52. & 53. Possitnè vasallus impunè alienare feudum hâc sub conditione, si dominus consenserit, vel si domino placuerit?

54. & 55. An vasallus privetur feudo ob alienationem inscio domino factam, quando domini conditionem meliorem reddit?

56. Feudum illicitè alienatum dominus vindicare potest à quocunque possessore in rem actione.

57. Vasallo alienatori etiam venditi feudi precium adimitur.

58. Vtrùm emptor amissi precii nomine adversus vasallum venditorem actione empti venditi ad recuperandum precium experiri possit?

59. Responsio ad obiectionem.

60. An precium à malæ fidei emptore feudi solutum, ipsi domino, vel Fisco applicari debeat? Item quæ sit pœna Notarii conficientis instrumentum de illicitâ feudi alienatione.

1 EX resolutione quæstionis sub finem præcedentis capitis propositæ intelligitur, effectum prohibitæ alienationis feudi hunc esse, quòd vasallus alienans feudo illicitè alienato privatur, per text. *in Tit. 24. §. ult. & Tit. 38. lib. 2. Feud.* Quia verò amissio rei cuiusdam vel ipso Iure fit, vel per Iudicis sententiam privantem, *L. ult. C. de locat. conduct.* non immeritò quæri hoc loco potest, An vasal-

vasallus ob feudi illicitam alienationem ipso jure privetur feudo suo, vel accedente Iudicis privante sentẽtiâ? Ipso a. Iure absq; Iudicis privante sententiâ vasallum privari feudo illicitè alienato, Iuris authoritas apertè arguit: Cùm enim ipsa lex feudalis alienationem feudi absque domini consensu prohibeat in *d. Tit. 24. §. ult. in fin. Tit. 52. §. si quis verò, & Tit. 55. §. 1. lib. 2. Feud.* Consequens ei est, quòd ob eam alienationem vasallus ipso jure amittat feudum: Quod enim fit contra legis prohibitionem ipso jure nullum est, *l. non dubium 5. C. de legib.*

Accedit quòd alienatum illicitè feudum reuerti liberè ad dominum dicitur in *d. Tit. 55. §. 1. vers. callidis*, ibi, ad dominum liberè revertatur *lib. 2. Feud.* Nihil ergò ad hanc feudi amissionem privans sententia judicis necessaria est. Adhæc in eodem *Tit. §. 1. vers. callidis*, Imperator Fridericus per verbum præsentis temporis, Feudum, ait, AMITTANT, Non ergò expectanda est Iudicis sententia. Præterea in *Tit. 44. lib. 2. Feud.* feudum inconsulto domino alienatum ipsi domino ob solam alienationem illam apertum dicitur. Quinetiam ad dominum pertinere dicitur hoc feudum in *d. Tit. 24. §. ult. lib. eod. Feud.* non igitur judicis hîc sententiâ privante opus est. De-

est. Denique opinio hæc communi Dd. calculo recepta videtur, ut ostendit Henric. à Rosenthal. *tr. feud. cap. 9. membr. 1. concl. 2. in addit. sub lit. A & cap. 10. concl. 41. num. 26.*

2 Nihil huic decerpit conclusioni textus in *Tit. 21. in princ. lib. 1. Feud.* ubi ICtus Feudista tradit, quòd vasallus sine cognitâ culpâ feudum non amittat. De ipsâ enim culpâ vasalli constare primùm debet, antequam ipse feudo privatus reverâ dicatur. Cognitâ autem eius culpà, vel ex confessione ipsius propriâ, vel ex testimoniis aliorum, ipso jure feudum amisisse dicitur tempore commissæ culpæ; ita ut commoda feudalium prædiorum ad dominum pertineant statim ex eodem tempore.

3 Quamvis autem ipso jure feudum amittat vasallus ob solam eius illicitam alienationem, attamen ante executionem, sive possessionis avocationem Iudicis sentẽtia amissionis declarativa, sive declaratoria desideratur, ut volunt Dd. quos memorant, & sequuntur Molinæ *cons. 3. num. 6.* Andr. Gaill. *lib. 2. obs. pract. obs. 51.* Schrad. *tr. feud. part. 2. partis 9. principalis, sect. 8. num. 47. & sect. 9. num. 13. & seqq.* Ioann. Borcholt. *de feud. cap. 8. num. 157* Henric. à Rosenthal *tr. feud. cap. 9. membr. 1. concl. 2. in addit. sub lit.* E. & Herman. Vulteius *lib. 1. de feud. cap. 11. num. 57.*

Sita-

Si tamen illicita feudi alienatio sit notoria 4
non requiritur declaratoria, sive declarativa sententia, sed potest dominus avocare feudum non præcedente eiusmodi sententiâ, ut volunt, quos refert, & sequitur Schrad. *tr. feud. supra dicto loco, num. 47. vers. atque hæc supradicta, & num. 49. vers. nisi vel felonia* Tùm etiam Ioan. Borcholt *de feud. cap. 8. num. ult.*

Dicitur autem notoria feudi alienatio, 5
quando ea est facti permanentis, Andr. Gaill. *lib. 2. obs. pract. obs. 51. num. 8.* vel ut dilucidius id explicem, quando adeò notoria est feudi alienatio, ut constet, vasallo nullam omninò defensionem competere, ut alios sequutus sentit Schrad. *tr. feud. d. part. 2. partis 9. princ. sect. 8. vers. Atque hæc supra dicta.*

Non desunt, qui existimant, quòd quando vasallus ipso jure ob culpam suam feudum amittit (putâ ex alienatione illicita) nō opus sit declaratoriâ judicis sententiâ, ita alios referens sentit, Hartm. Pistor. *lib. 1. quæst. iur. quæst. 35. num. 12.* Sed hæc opinio catholica & universalis non est, sed procedit tantùm in casu jam adductæ limitationis, quando omninò est notorium, quòd vasallo defensio competat nulla.

Hinc quæritur, possitnè dominus hoc casu 6
ppriâ authoritate auocare à possessore feu

dum etiã nõ præcedente declaratoriâ judicis sententiâ? Affirmat Bald. *in c. caterùm, num. 4. Extr. de iudic.* Jason *conf. 138. incip. viso & diligenter, verf. secundò principaliter moueor. vol. 1.* & alii quorum meminit Henric. à Rosenth. *d. concl. 2. in addit. sub lit.* F. *& cap. 10. concl. 41.* Sed quò minus huic assistere possim opinioni, moveor textu *l. lex vectigali 31. verf. item quæsiit*, ibi, & propterea pronunciatum esset, *ff. de pignor. & hypoth.* Vbi casus proponitur, quo fundus vectigalis, sive emphyteuticarius hâc lege, sive pacto datus fuit, ut si post certum tempus vectigal sive pensio non esset soluta, is fundus ad dominum redeat, licet in solutione vectigalis sive canonis cessatum esset, judicis tamen pronunciationem desiderari.

7 Confirmat eandem sententiam textus in *l. 3. C. de pignor.* ubi Severus & Antoninus Impp. in hæc verba rescripserũt, Creditores, qui non redditâ sibi pecuniâ, cõventionis legem ingressi possessionẽ exercent, vim quidẽ facere nõ videntur; attamẽ authoritate Præsidis possessionẽ adipisci debent. Ecce casus hîc proponitur, quo in pignore dando nominatim convenit inter creditorem, & debitorem, ut creditori liceret authoritate propriâ occupare prædium pignoratum, non solutâ

pecu-

pecuniâ, nihilominus tamẽ prohibetur creditor, sine Magistratus authoritate adipisci possessionem prædii illius. Adhæc tuetur idem pronunciatum nostrum textus *in l. extat. 13. ff. quod met. caus.* Vbi Callistratus ICtus disertè docet, quòd nemo possit rem suam ab eius possessore absque iudicis authoritate avocare. Quò accedit etiam text. *in l. si quis in tantam 7. C. unde vi.*

Denique patrocinium præstat sententiæ huic text. *in Tit. 57. quot testes sunt necessarii, lib. 2. Feud.* eique inhæret Henric. à Rosenth. *de feud. cap. 10. concl. 41. num. 144. & seqq.* 8

Ex eo igitur, quòd feudum illicitè alienatum, ipso jure ad dominum redit, non rectè infertur, quòd feudum hoc dominus propriâ authoritate, sine judicis licentiâ reposcere, & avocare possit ab eius possessore. Sine declaratoriâ quidem sententiâ ipso jure feudi jus ob eius illicitam alienationem ad dominum redit, at possessio huius feudi non revertitur ipso jure ad dominum, sed judicis authoritate recuperanda est, arg. *d. l. extat 13. ff. quod met. caus. d. l. 3. C. de pignor. & hypoth. & d. l. si quis 7. C. unde vi.* 9

Non ergò vera putanda est opinio Hartmanni Pistoris *d. quæst. 35. num. 12.* quâ vult, quòd alienatum illicitè feudum ad pristinam 10

suam formam, ad dominum per consolidationem redeat, sine ulteriori traditione, & adprehensione. Cùm enim feudalis rei possessionem dominus transtulerit in vasallum, atque ita possessione illâ se abdicaverit, *Tit. 2. §. 1. Tit. 3. Tit. 10. & Tit. 12. lib. 1. Feud. & Tit. 8. §. ult. lib. 2. Feud.* haud rectè, nec verè potest dici, quòd possessio illa ipso jure ad dominũ sit reversa, cùm possessio absque adprehensione non adquiratur, *l. 1. §. 1. & . § pen. l. 3. §. Neratius, ff. de adquir. vel amitt. poss.* & quia aliud est feudum, aliud possessio rei feudalis, *Tit. 22. de milite vasallo, qui contumax est, vers. sed si intra*, ibi & beneficium, & possessionem amittit, *lib. 2. Feud.* Sicuti aliud dominium rei, aliud possessio eiusdem rei, nec ab illo ad hãc rectè argui possit, *l. naturaliter 12. §. 1. ff. de adquir. vel amitt. poss.* Consequens ei est, quòd licet utile, quod vocant dominium, ex illicitâ feudi alienatione cum directo consolidetur dominio, non tamen ipsa rei feudalis possessio per consolidationem ipso jure, absque licitâ apprehensione judicis authoritate permissâ, ad dominum redit, quamvis Hartman. Pistoris dicto loco id existimet.

11 Cæterùm elegans est huius loci quæstio, possitnè dominus cui feudum ob illicitã eius alienationem apertum fuit, propriâ authorita-

ritate avocare ab emptore malæ fidei possessore? Gloss. & Bald. videntur id affirmare in *d. Tit. 55. §. callidis lib. 2. Feud.* hoc argumento, quòd dominus feudi rem feudalem civiliter possideat, quâ in possessione cùm turbetur à malæ fidei emptore; quando ille feudum sciens emit, domino alienationẽ ignorante, dominus suâ propriâ authoritate recuperare illud possit, per text. *in l. clam possidere 6. §. qui ad nundinas, ff. de adquir. vel amitt. poss.*

Sed quia haud verè dici potest, quòd dominus civiliter rem feudalem possideat, vasallus verò naturaliter, quippe cùm duo rem eandẽ in solidum possidere nõ possint, unus civiliter, alius naturaliter, *l. si ut certo 5. §. ult. ff. commodati, l. 3. §. ex contrario, ff. de adquir. vel amitt. poss. l. duo 19, ff. de precario,* Cuiac. *lib. 9. obs. cap. 37.* Ioann. Borcholt. *in comm. de adquir. poss. cap. 6. num. 18. & seqq.* non potest verum esse, quòd malæ fidei emptor feudi turbet dominum in civili eius possessione, cùm de eo qui non possidet, haud dici possit, quòd turbetur in possessione, *l. 1. §. interdictum autem 23. ff. de vi & vi armatâ,* & non entis nullæ sint qualitates. Sabinus quidem & Trebatius putabant, duos eandem rem in solidum possidere posse, unum justè, alium injustè, 12

ordinari debeat in præsentiâ septem testium simul junctorum, si tamen testis unus aut alter morbo contagioso oppressus sit, remittitur hæc testes iungendi necessitas, *l. casus 8. C. de testam.* Licet quoque Sabbathum custodiri præceptum sit, sine culpâ tamen in sabbatho contra hostẽ pugnare permissum est, *d. c. quod non est, Extr. de Reg. iur.* & animal ex puteo extrahere, & infirmum sanare, Luc. *14.* Aliud exemplum præclarum legimus Matth. *11.*

Secundò negativæ defensionem promittit & hæc ratio, quòd alienatione prohibitâ, nõ censetur necessariâ alienatione cuiquam interdictum, *l. divus 5. in princ. vers. causâ autem cognitâ, ff. de petit. hered. l. peto 69. §. prædium*, ubi Dd. *ff. de leg. 2. l. cum heredis 9. ff. de fideicomm. libert.* 14

Tertiò & ultimò pro negativâ propugnare videtur & illud, quòd ob famis necessitatem liberum est patri filium suum recens natum vendere, *l. 2. C. de patrib. qui filios distraxer.* 15

Verùm his nihil obstantibus statuendum, quod etiam ex alienatione feudi ob famis, nuditatis, aut æris alieni necessitatem factâ, domino aperiatur feudum, tùm per text. generalem in *Tit. 9. in princ. vers. necessitate, lib. 2.* 16

Feud. ubi vetus consuetudo de potestate alienandi feudũ ob necessitatis casum abrogatur: Tùm quia nulli vasallo licet, etiam pro animæ salute feudum absque domini permissu alienare, *Tit. 55. in princ. vers. habito ergò, lib. 2. Feud.* Tùm postremò quia Dd. communiter sentiunt, quòd nec ex necessitatis causâ inconsulto domino vasallus alienare feudum possit, ut patet ex Menoch. *lib. 2. de arbitr. iud. cent. 2. casu 182. n. 1.* Roland. à Valle *cons. 56. num. 14. vol. 4.* Hartm. Pistor. *lib. 1. quæstion. iur. quæst. 15. num. 2.* Schrad. *de feud. part. 8. cap. 1. num. 20.* & Henric. à Rosenth. *de feud. cap. 9. membr. 1. concl. 3. num. 7.*

17 Non imminuunt conclusionem hanc argumenta pro negativa de necessitatis effectu prius adducta. Etsi enim necessitas feudi alienationem fieri suadet, non tamen permittit, ut vasallus inconsulto domino alienet feudum; cùm alienare feudum sine domini consensu, sit contemnere dominum, *Tit. 24. §. ult. lib. 2. Feud.* cui tamen vasallus reverentiam, & honorem exhibere jubetur, *Tit. 6. & Tit. seq. Tit. 22. vers. curia autem, & Tit. seq. vers. quomodo, lib. eod. Feud.*

18 Quid verò sentiendum, si vasallus fame, vel quâ aliâ necessitate magnâ prematur, nunquid dominus rogatus à vasallo, ut ei

pote-

potestatem alienandi feudum faceret, tenetur vel ipsemet feudum emere, vel permittere vasallo facultatem vendendi feudum alii cuidam? Quidam hîc sentiunt, quòd dominus cogi per superiorem possit, ut alienationi consentiat, quos refert Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 9. membr. 1. concl. 3. num. 8. & ibidem in addit. sub lit.* G. Aliqui verò putant, quòd hoc casu vasallus, si dominus ipsemet emere nolit feudum, cuiuis alii eiusdem vel melioris conditionis invito domino impunè vendere illud possit, modò emptor ad fidelitatem, & servitia præstanda se offerat domino. Ita volunt, quos memorat Ioann. Borcholt. *cap. 8. num. 70.*

Sed reiectis hisce opinionibus, eam inductus sum in sententiam, quòd vasallus nec 19
hoc casu sine domini consensu impunè vendere feudum possit: Tùm quia cum alienatione ideò interdictum est alicui, ne ei jus suum auferatur, tunc ne quidem ob necessitatis casum dissentiente eo, ad quem jus illud pertinet, alienatio eius permissa est, *d. l. peto 69. §. prædium ff. de legat. 2.* Quo confert text. *in l. inuitum 11. C. de contrah. empt. & vend. l. nec emere 16. C. de iure delib.* Tùm quia nemo inuitus de suo alteri benefacere cogitur, *l. filiusfam. 8. §. inuitus, ff. de procuratorib. l. inuitus*

17. C. d. t. l. *inuitus nemo 156. in princ. ff. de Reg. Iur. §. mandatum non suscipere, Inst. de mandato, can. precariæ 10. quæst. 2.* nec debet unum altare detegi, ut aliud cõtegatur, arg. *l. assiduis 12. §. exceptis, ubi Dd. C. qui pot. in pign. hab. c. cum causam 36. Extr. de præbend.* Crauett. *cons. 6. num. 86.* Tùm etiam quia pactum contractui, & traditioni rei adpositum, præcisè est servãdum, *l. legem 10. C. de pact.* etiamsi tacitè intelligatur adiectum, *l. 2. ff. de pact. & l. 3. ff. de reb. cred.* Sed feudum hâc lege censetur ab initio datum, ne inuito domino feudum alienetur, Curt. jun. *de feud. part. 4. num. 107. vers. sed quoniam, & patet, ex textu Tit. 24. §. ult. Tit. 44. Tit. 52. & Tit. 55. lib. 2. Feud.* quapropter non potest vasallus inuito domino alienare feudum etiam in necessitatis casu. Tùm quia ut vasallus nõ multatur feudo suo, si æs alienum domini non solverit, etiamsi dominus de perjurio periclitetur, atque ita necessitas solvendi æs illud alienum suaserit, *Tit. 26. §. licet vasallus, vers. inde quæsitum est, lib. 2. Feud.* Ita nec dominus in eiusmodi necessitate subvenire vasallo tenetur; siquidem dominus & vasallus ad parem fidem & benevolentiam invicem obstricti sunt, *Tit. 6. in fin. in lib. 2. Feud.* Tùm quia vasallus neque inscio, neque invito domino alienare potest

feu-

feudum ne quidem in necessitatis casu, *d. Tit. 9, in princ. lib. 2. Feud.* Invitus autem dicitur non solùm, qui non consentit, sed & qui expressè contradicit, *d. l. filiusfam. 8. §. invitus, ff. de procuratorib.* Quapropter non potest vasallus etiam in casu necessitatis domino contradicente, & reluctante feudum suum alienare. Tùm quia ad licitam feudi alienationem duo requiruntur, unum ex parte vasalli, petitio potestatis alienandi feudum. Alterum ex parte domini permissio ipsius, *Tit. 52. in princ. vers. hortatu itaq;*, ibi, sine ipsorum permissione, *& Tit. 55. in princ. vers. habito ergò*, ibi, sine permissione illius domini, *lib. 2. Feud.*

PERMISSIONIS autem vox liberam denotat permittentis voluntatẽ, sicuti etiam arguit in eâ voce præpositio PER, *l. nec non 28. §. quod eius, ff. ex quib. caus. maiores, l. cum his 25. §. 1. ff. de mort. caus. donat.* Et quod permittendum dicitur, nullâ cum necessitate conjunctum est, *l. non quidquid 40. in princ. ff. de iudic.* Non potest ergò vasallus domino prohibẽte, etiã in casu necessitatis alienare. Tùm etiam, quia ad feudi alienationem justam voluntas domini requiritur, *Tit. 13. §. etsi clientulus*, ibi, sine domini volũtate, & *Tit. 34. §. similiter, lib. 2. Feud.* Voluntas autem ab omni 28

neces-

necessitate libera esse debet, *l. Thais 41. §. Lucius, 6. ff. de fideicom. libert.* Non potest ergò dominus cogi, ut vasallo necessitate oppresso feudum alienare volenti, consentiat. Tùm postremò quia vasallus alienat feudum vel pro allodio suo, & re propriâ, vel pro feudo, ut in eo scil: alium vasallum domino obtrudat, Priori casu ideò alienatio etiam ob necessitatis causam fieri non potest invito domino; quia res feudalis proprietate domini est, non vasalli, *Tit. 8. §. ult. & Tit. 23. §. ult. lib. 2. Feud.* Nemo autem jure potest rem alienam invito domino in alium transferre tanquā propriam & ut accipientis fiat, & domino auferatur, *d. l. invitum 11. C. de contrah. empt. & vend. l. id quod nostrum 11. ff. de Reg. iur. l. ult. ff. de pact.* Posteriori casu alienatio feudi idcircò injusta est, quia domino invito alius vasallus obtrudi non potest alienationem feudi, sed tantùm per subinfeudationem, *Tit. 34 §. similiter lib. 2. Feud.* Bald. *in Tit. 55. in princ. vers. quæro nunquid, si ex consuetudine, lib. 2. Feud.*

Ludolph. quoque Schrad. *tr. feud. part. 8. cap. 1. num. 21.* disertè contradicit juris feudorum Interpretibus, qui sentiunt, quòd dominus vasallo propter famis necessitatem, vel aliam similem causam feudum alienare volenti

lenti consentire teneatur, quo non consentiẽte integrum sit vasallo feudũ suum impunè vendere. Sunt & alii, qui idem quod Schraderus opinantur, quorum meminit Henric. à Rosenth. *d. cap. 9. concl. 3. in addit. sub. lit.* I.

Pronunciato huic nihil decerpit, nihil itẽ contrariæ opinioni roboris adfert, quòd dominus vasallo inopi alimenta præstare tenetur, exemplo patroni, qui libertum suũ egenum alere cogitur, *l. si Patronus non aluerit 33. ff. de bon. libert.* & argumentum à patrono ad dominum feudi, & à liberto ad vasallum in jure probabile est, Everhart. *in Topic. legalib. in loco à liberto ad vasallum.* Vasallus enim qui commoda & fructus prædiorum feudalium percipit, inops dici non potest, & licet unius, aut alterius anni sterilitas contigerit in prædiis feudalib. ut domini auxilio indigeat vasallus, haud tamẽ inde sequitur, quòd ipse feudũ suum invito domino ob indigentiam suam alienare possit, & ab alimentis vasallo præstandis, ad solutionem æris alieni vasalli non licet argumentari, cùm ALIMENTORVM appellatione non contineatur solutio æris alieni, arg. *l. legatis 6. ff. de alim. & cibar. legat. l. verbo victus 43. & ll. seqq. ff. de verb. sign.* 21

Nihil

22 Nihil quoque officit conclusioni nostræ, quòd cum emphyteuta ius suum emphyteuticum vendere intẽdit, licet id domino prius denunciare jubeatur, ut si is cupiat emere illud, aliis præferatur, attamen si dominus intra spacium duorum mensium suam non exposuerit mentem, emphyteuta jus suum pro arbitrio alii vendere possit. *l. 2. C. de iure emphyteut.* Nihil inquam, id officit conclusioni nostræ, Alia enim conditio est emphyteutæ, alia vasalli, emphyteuta non ut vasallus cogitur impetrare à domino alienandi licentiã, sed tantùm suo domino facere notum, quòd velit jus suum vendere, & ipsi offerre emendi facultatem tenetur.

23 Cæterùm quia magnæ authoritatis ICti, inter quos etiam est Wurmbser. *lib. pract. obs. Tit. 50. obs. 15. & 16.* Iacob. Menoch. *lib. 2. de arbitr. iud. cent. 2. casu 182. num. 11. & seq.* Ioann. Borcholt. *de feud. cap. 8. num. 70.* eâ imbuti sunt opinione, ut existimẽt, quòd vasallus, qui fame, aliavè necessitate magnâ premitur, si licentiam vendẽdi feudum petat à domino, is autem neque emere feudum, neque permittere facultatem vendẽdi illud velit, impunè alii eiusdem, vel melioris conditionis vendere possit, modò emptor ad fidelitatem & servitia præstanda se offerat domino.

mino. Mynsingerus quoque *cent. 6. obs. 30. num. 5.* testatur, quòd in Camera Imperiali quæstio hæc discussa sit, & conclusum, si admodum urgens sit necessitas, vasallus feudum absque domini licentiâ impunè vendere possit, licet ab alienatione illâ dominus Feudi dissentiat: hoc solo casu haud facilè ab eâ opinione in praxi deflectendum puto, ubi tamen consideratio erit diligens, & accurata, sitnè urgens necessitas, quæ prætenditur, quod ex vasalli personâ, & necessitatis quantitate & qualitate cognosci potest.

De hâc etiam quæstione Doctores acutè disputant, & speculantur in eam argutè, An vasallus, si præsente, tacente, & non contradicente domino feudum alienet, ius suum feudale amittat, & feudum ex eâ alienatione ad dominum redeat? Negativa placet post alios Curtio Iun. *tr. de feud. part. 4. n. 137.* Mynsingero *cent. 4. obs. 87. vers. sed tamen crebrius* Ioanni Borcholt *in comm. in usus feud. cap. 8. num. 72.* Hermanno Vulteio *lib. 1. de feud. cap. 10 num. 64.* Henrico à Rosenth. *tr. feud. cap. 9. membr. 1. concl. 29. num. 2.* 44

Sed aientem sententiam veritati propiorem judico, Primò quia ad feudi alienationẽ jussus domini requiritur *Tit. 21. §. ult.* ibi, sine jussu domini, *lib. 2. Feud.* Vbi ICtus Feudista,

dicta, si miles, ait, beneficium suum vendiderit sine voluntate, vel jussu domini sui, beneficium amittat. Non satis fuit ICto dicere sine voluntate, sed addit vel jussu, ut significet, cōjecturatam voluntatem hîc non sufficere, sed eam desiderari voluntatem, quæ jussu declaretur. IVSSVS autem expressam denotat voluntatem, quæ specialiter indicari debet, *l. si quis mihi bona 25. §. iussum, iunct. § seq. ff. de adq. vel amitt. hered.* Expressus ergò desideratur hîc consensus, tacitus ex præsentia domini collectus non sufficit.

Id quod etiam manifestum evadit ex eo, quòd domini permissio ad feudi licitam alienationem exigitur *in Tit. 52. in prin. vers. hortatu*, ibi, sine ipsorum permissione distrahere, & *Tit. 55. in princ. vers. habito ergò*, ibi, sine permissione ipsius domini, *lib. 2. Feud.*

25 Verbo autem PERMITTERE denotatur non tacita voluntas, sed ea voluntas, quæ evidentissimè, & clarè depromitur, uti præpositio PER in composito illo verbo arguit abundè *l. non quidquid 40. in princ. ff. de iudiciis, l. tam is, 25. §. 1. ff. de mort. caus. donat. & l. nec non 28. §. quod eius, ff. ex quib. caus. maior.*

26 Adhæc, ea feudi alienatio privat vasallum feudo, quæ cum vasalli culpâ conjuncta est, *d. Tit. 21. de feud. sine culp. non amitt. lib. 1. Feud.*

& quâ

& quâ vasallus, ipsum contemnit dominum, *d. Tit. 24. §. ult. lib. 2. Feud.* Maior autem vasalli culpa est, & maior contemptus domini, si præsente domino feudum alienet ipso nō consulto prius, quàm si eo absente vendat feudum, Sola ergò præsentia domini, & taciturnitas eius non inducit consensum, qui desideratur ad licitam feudi alienationem.

Præterea qui præsens est, & tacet, non 27
præsumitur ad incommodum suum consentire, *l. filiusfam. 8. §. invitus, ff. de procurat. l. pen. ff. de furt.* Iason *in l. qua dotis 33. num. 97. ff. solut. matrim.* Menoch. *lib. 2. de præsumpt. præsumpt. 74. num. 8. & lib. 3. præsumpt. 42. num. 10.* Cùm enim TACERE quoddam sit medium inter consentire, & contradicere, *l. qui tacet 142. ff. de Reg. Iur. c. is qui tacet*, ubi Dynus, *num. 1. & 5. Tit. de Reg. Iur. in 6.* taciturnitas certè pro domino feudi interpretanda est, qui tacet, non contra eum; quippe cùm nemo suum in dispendium tacere præsumatur, per *l. cum de indebito 25. in princ. vers. sin verò, ff. de probat.*

Confert porrò eodem, quòd in iure in- 28
terrogatus, si non respondeat, sed taceat, pro negante habetur, *l. de ætate 11. §. qui tacuit, ff. de interrogat. in iure faciend. & l. non solùm 39. in princ. ff. de procurat.* Quòd item cognatus vel affinis rogatus an pupillum defendere velit,

si taceat, negare videtur, quòd pupilli defensionem suscipere cupiat, *l. 5. §. si autem negent, ff. Quib. ex causis in possess. eatur.*

29 Insuper tuetur sententiam hanc, quòd is, cui jus retractus competit, licet præsens adsit, quando prædium retractui obnoxium venditur, attamen retrahendi potestatem non amittit, Molinæ. *ad consuetud. Paris. Tit. 1. §. 12. gl. 1. num. 9. 10. & 11. pag. 253.* Tiraquell. *de retract. part. 1. de retract. gentilitio, §. 1. gl. 9. numero 148. & seqq.*

30 In defensionem pronunciati huius accedit & illud, quòd licet creditore præsente ac sciente vendat debitor pignus, & creditor passus sit venire illud, attamen non videatur consentire in pignoris venditionem, *l. sicut. 8. §. non videtur 15. ff. quib. mod. pignus vel hypoth. solvatur.*

31 Patrocinatur quoque enunciato huic, quòd non solùm domini, sed & Reipub. interest, ne feudum absque domini arbitrio alienetur, *Tit. 52. in princ. vers. per multas enim, & Tit. 55. in princ. lib. 2. Feud.* Vbi autem Reipub. cõmodum spectatur, privatorum conventio absque expresso consensu eorum, qui Reipub. loco adsunt, nihil operatur, *c. ea noscitur. Extr. de his quæ fiunt à Prælatis, & l. ult. vers. indefessa C. de vendend. reb. Civitatis lib. 11.*

Porrò

Porrò in tutelam conclusionis huius vocari potest & illud, quòd in re gravi, onerosâ, & magni præjudicii taciturnitas pro consensu non habetur, sed expressus desideratur consensus, Panorm. *in c. in causis, vers. nota, Extr. de elect. & electi potestate*, Iason. *in l. quæ dotis 33, col. ult. ff. solut. matrim.* & alii, quos citat Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 9. membr. 1. conclus. 77. in addit. sub lit.* K. 32

Accurrit in auxilium pronunciati huius, quòd vasallus absque licentiâ distrahere feudum prohibetur, *d. Tit. 52. §. hortatu*, ibi, nemini licere & *d. Tit. 55. §. callidis*, ibi, quam sibi licere dicunt, *lib. 2. Feud.* Licentia autem ex sententiâ Doctorum expressum requirit consensum, ut sentiunt, quos citat Camerar. *in repetit. l. Imperialem. Tit. de prohib. feud. alien. per Frider. mihi pag. 527.* 33

Postremò amplecti videtur hanc, quam defendo sententiam Bald. *in Tit. 5. §. preterea, lib. 1. Feud.* ubi eum solummodò hîc admittit tacitum domini consensum, qui subscriptione, vel sigilli adpositione declaratur. Probant eandem sententiam omnes illi, qui hîc consensum domini requirunt expressum, Matth. de Afflict. *ad Tit. 52. num. 13. lib. 2. Feud.* Raynaud. *in Tit. 55. §. habito, num. 25. lib. eod. Feud.* ubi scribit, quòd præsens dominus, & conscius pro consentiente non habeatur,

cùm hîc agatur simul de præiudicio domini & Reipub. Eâdem ex causâ sentit idem Iacobin. de S. Georgio *tr. de feud. in verb.* Et cum pacto de non alienando, *num. 20. vers. si verò dominus nedum scivit. pag. 45. fac. 2.* Hanc quoq; sententiam potiorem ac veriorem putat Bartholom. Camerar. *in repetit. d. Tit. 55. de prohib. feud. alien. per Frid. pag. 526. & seqq.*

34 Contraria opinio patronos nacta fuit celebres, quos retuli anteà, & vario firmari munimine videtur; proindè nobis dispiciendum est, quid sit cuique argumento eius opinionis deferendum. Primum contrariæ opinionis adfertur argumentum: Pignus in re alienâ constitui potest non modò expresso, sed & tacito consensu domini rei illius alienæ *l. 2. l. si hypothecas 8. C. de remiss. pign.* Ergò etiam tacitus domini cõsensus ex præsentiâ & patientiâ illius præsumptus sufficit ad feudi alienationem.

35 Secundò adducitur, quòd etiam tacito ex consensu domini præsumatur possessio rei in feudum datæ; ut quia per annum dominus aliquem, qui se vasallum dicit, in possessione reliquit, *Tit. 26. §. ult. lib. 1. Feud.*

36 Tertiò pro contrariâ opinione arguitur ex eo, quòd patientia sine contradictione expressâ idem præstet, quod consensus expressus,

ſus, *l. quidam 12. ff. de euict. l. ſi verò 12. § inde Papinianus, 8. ff. mandati. & l. ſi (ut proponis) 6. C. de rit. nupt.*

Quartò dicitur, quòd paria ſint conſentire, & præſens eſſe, nec contradicere, *l. honores 7. §. ult. ff. de Decurionib.* His quatuor argumentis utitur Gloſſ. *in Tit. 52. in verb.* permiſſione *lib. 2. Feud.* 37

Quintò pro eâdem opinione contrariâ Curt. Iun. *de feud. part. 4. num. 137. mihi pag. 466* hoc diſputat argumento: Qui contradicendo actum impedire poteſt, ſi præſens ſit, & taceat, conſentire videtur, Gloſſa communiter adprobata *in l. Gaius 39. de pignorat. act.* Bart. & alii *in l. quæ dotis 33. ff. ſolut. matrim.* Sed dominus contradicendo alienationi feudi poteſt eam impedire: Si ergò præſens ſit, & taceat, pro cõſentiẽte habetur. 38

Cæterùm hæc quinque argumenta nihil efficiunt concluſioni noſtræ, quia accipienda ſunt de negociis, quæ nudo perficiuntur conſenſu, ſed feudi alienandi ius vaſallo non tribuitur, ſolo & nudo domini conſenſu, & voluntate, ſed domini juſſus, licentia, & permiſſio deſideratur, ut ſuprà oſtendi, qui juſſus, quæ licentia, & permiſſio claram, evidentem & expreſſam requirit voluntatem, ut ſimiliter expoſui ſuprà. 39

40 Sextò in tutelam contrariæ opinionis profertur & hoc argumentum: Qui certus est, amplius certificari non debet, *l. 1. in fin. ff. de actionib. empt. & vend.* Sed dominus, qui præsens videt alienari feudum, certus est de feudi distractione, Ergò ut assẽsus ipsius amplius petatur, necessum non est. At potest hîc eodem modo, quo anteà, respõderi, quòd scil: domini jussus, permissio, & licentia ad feudi alienationem requiritur, & nudus non sufficit hîc consensus.

41 Septimò opinioni cõtrarię patrocinantur quidam, & hâc ratione: Agnatorum consensus tacitus efficit, ut non possint revocare feudi alienationem ab agnato in alium factam, *Tit. 26. §. Titius filios habens, lib. 2. Feud.* Ergò & tacitus domini consensus sufficit ad feudi alienationem, cùm, domini & vasalli par conditio sit, & ratio, *Tit. 6. §. ult. lib. 2. Feud.* At dilui argumentum hoc potest rectè, si dicamus, vasallus quando inconsulto domino alienat feudum, dominum suum contemnere dicitur, & alienatio ipso jure nulla est, *Tit. 24 §. ult. Tit. 52. & Tit. 55. lib. 2. Feud.* Sed vasallus etiam inconsulto agnato suo ex domini permissu licitè potest alienare feudum: quod tamen agnatus proximus ab emptore precio reddito recuperare intra annum potest, *d. Tit. 26. §. Titius, lib. eod. Feud.*

Quod

Quod autem huiusmodi alienatio non valere dicitur agnatis non consentientibus in *Tit. 39. in princ. lib. 2. Feud.* non eo accipiendum est sensu, quasi alienatio isthæc ipso jure nulla sit, sed quòd ipsi agnati non consentiẽtes, precio reddito retrahere possint alienatum feudum, etiã vivo alienatore, ut arguit text. *in d. Tit. 26. §. Titius, lib. eod. Feud.* Hartman. Pistor. *lib. 2. quæstionum iuris, quæst. 11. num. 11.* Non ergò commodè procedit hoc argumentum à tacito cõsensu agnati, ad tacitum domini consensum.

Octavò profertur & hoc argumentum, 42 quòd ad feudi præscriptionem tacitus domini consensus sufficiat, *Tit. 26. §. si quis per triginta, lib. 2. Feud.* Atqui à feudi præscriptione ad alienationem eiusdem non est commodum argumentum; Tùm quia certum est, quòd ad præscriptionem jura non requirunt consensum verum & expressum, sed solam patientiam, quæ tacitum iuducit consensum, *l. alienationis verbum 28. in princ. ff. de Verb. sign.* Sed ad feudi alienationem desiderant jura cõsensum verum, & expressum, ut anteà docui; Tùm etiam quia ad præscriptionem præter patientiam, exigitur quoq; certum tempus, *d. Tit. 26. §. si quis per triginta, & Tit. 33. in princ. vers. indè etiam dicitur, lib. 2. Feud. & l. 3. ff. de usurp. & usucap. cum similib.*

43 Nonò Andr. de Isernia *in Tit. 5. §. praeterea, lib. 1. Feud.* pro negante sententiâ tale nectit argumentum, Si frater fratri succedit in feudum novum, quod frater vasallus communi utriusque pecuniâ à domino sciente communem esse pecuniam comparavit, consequens ei est, quòd feudum quoque praesente & non contradicente domino alienatum à vasallo, non revertatur ad dominum. Sed verum prius, ut & volunt Gl. & Dd. *in Tit. 1. §. 2. vers. sin autem unus, & Tit. 20. lib. 1. Feud.* Verum igitur & posterius, At respondendum est, ad hunc Syllogismum primò, quòd diversa & separata sint successio in feudum, & feudi alienatio, A diversis autem nihil rectè infertur, *l. ult. ff. de Calumniatorib.* Deindè sciẽdum, quòd ad hoc, ut frater fratri in feudum novum, communi pecuniâ emptum succedat, nõ sufficiat, ut dominus sciat, communi fratrum pecuniâ feudum esse comparatum, sed desideretur & illud, ut feudum nomine utriusque fratris sit adquisitum, ut item fratres illi unâ habitent, sicuti indicat textus in *d. Tit. 20. de benef. fratr. lib. 1. Feud.* & post Alvarotũ, aliosq; sentit Henric. à Rosenth. *tr. feud. cap. 7. conclus. 59. num. 6.* & docui in tractatu meo *de iure succedendi in feudum, cap. 5. quaest. 2.*

Deci-

Decimò opinioni contrariæ opitulari videtur, quòd licet ad alienationē rerū Ecclesiasticarum requiratur Capituli cōsensus expressus in *c. 1. vers. quia etiam Tit. de reb. Eccles. non alien. in 6. & c. 1. Extr. de his, quæ fiunt à Prælato*, attamen *in c. 2. Extr. d. t.* ad alienationem rei Ecclesiasticæ à solo Prælato factam sufficere dicitur Capituli scientia & patientia. Hoc obstaculum ut removeat Camerarius in repetit. *d. l. Imperialem, Tit. de prohib. feud. alien. per Frid. mihi pag. 532.* distinguit inter rei Ecclesiasticæ modicitatem, & quæ magni est precii, verùm quia textus *in d. c. 2. Extr. de his, quæ fiunt à Prælato*, disertè agit de alienatione rei Ecclesiasticæ, quæ multi est valoris, putà decimæ, alia quærenda nobis est solutio, & distinguendum cum Glossâ ibidem inter alienationem rei Ecclesiasticæ perpetuam, & temporalem alienationem. Illa non nisi interveniente expresso Capituli consensu fieri potest. In hâc verò sufficit consensus tacitus, si Conventus sciat fieri alienationem à Prælato, nec tamen ei contradicat. 44

Vndecimò tutamē adversæ opinioni præstare & illud quibusdam videtur, quòd ubi in actu aliquo requiritur mandatum, si præsens sit ille cuius nomine actus geritur, mandare 45

censeatur, Innocent. *in c. ex parte Decani, Extr. de rescript.* Sed ratio hæc nihil adversatur, Mandatum enim est actus qui non modò expresso, sed & tacito perficitur consensu, putà præsentiâ eius, cuius nomine geritur negocium, *l. si remunerandi 6. §. si passus, l. qui patitur 18. l. qui fide 53. ff. mandati, & l. semper qui non prohibet 60. ff. de Reg. iur.*

46 Duodecimò adducitur & illud, quòd prorogatâ jurisdictione Episcopo præsente, & non contradicente, Episcopus pro consentiente habeatur, Abbas *in c. significasti, Extr. de foro competenti*, Ioann. Andr. Anton. de Butrio, & alii in *c. pen. Extr. de offic. deleg.* At respondendum, quòd prorogatio jurisdictionis fieri potest etiã tacito consensu, non solùm partis litigantis, *l. 2. in princ. ff. de iudic.* Sed & Iudicis, Sichard. *in l. 1. num. 5. de iurisd.* & ibid. Salicet. qui scribit, quòd taciturnitas Iudicis pro consensu habeatur in jurisdictionis prorogatione, docui idem tract. meo de jurisd. cap. 7. num. 37.

47 Decimotertiò adfertur, quòd si requirat statutum, ut aliquid fiat cum consensu quorundam, præsentia & taciturnitas ipsorum pro consensu habeatur, Gloss. & Angel. *in l. 1. §. Marcellus, ff. si cui plus, quàm per legem Falcidiam.* Sed negocium id nobis facit nullum. Non

Non enim ad feudi alienationem ſolus & nudus requiritur conſenſus domini, ſed eiuſmodi cõſenſus, qui per juſſum, per licẽtiam, & permiſſionem expreſsè declaratur, ut ſuprà expoſui.

Decimoquartò objectatur & hoc, quòd ſi pecunia mutua datur Syndico præſente Civitate, ex tacito conſenſu Civitas obligatur, Bart. *in l. Civitas 27. num. 8. verſ. item hoc habet, ff. ſi cert. petat.* Verùm reſponderi poteſt, quòd ad pecuniam mutuam accipiendam mandatum alicui dari poteſt, *l. idemq; 10. §. idem Papinianus 5. & l. ſi quis 27. §. ult. ff. mandati*, Ad mandatum autem contrahendum tacitus ſufficit conſenſus domini mandantis, qui conſenſus etiam præſentiâ & patientiâ domini declaratur, ut oſtendi in reſponſione ad argumentum undecimum. Sed feudi alienatio fieri non poteſt abſque domini expreſſo conſenſu, ut anteà oſtendi. 48

Poſtremò etſi dominus non poſſit de feudo paterno aliquem inveſtire, niſi conſentiat agnatus, qui ſuccedere in feudum poteſt *Tit. 5. §. præterea, lib. 1. Feud. & Tit. 39. in princ. lib. 2. Feud.* ſi tamen ipſa inveſtitio fiat agnato ipſo præſente, & non contradicente, efficax eſt inveſtitura, ut tradit Gloſſ. & Andr. de Iſern. dicto loco. Poteſt ergò vaſallus li- 49

citè

citè vendere feudum, si venditio fiat præsente & non contradicente domino. At respondendum, quòd non valeat argumētum ab agnato tacitè in investituram cōsentiente, ad dominum, cùm illius jussus, licentia, & permissio, non tacitus consensus ad feudi alienationem requiratur, ut suprà docui.

50 Etsi verò tacitus domini consensus, ut qui ex præsentia, & taciturnitate domini præsumitur, ad licitam feudi alienationem non sufficiat, si tamen dominus instrumēto contractus, quo alienatur feudum, vel subscribat, vel sigillum suum adponat, non ex errore, sed ex certâ scientiâ, non ut testis, ipso facto suo proprio in alienationem consentire intelligitur, Bald. *in Tit. 5. §. præterea, lib. 1. Feud.* Quò facit text. *in l. Publia, 26. §. ult. ff. depositi, l. sicut, 8. §. non videtur 15. & l. seq. §. Titius. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solu. & l. ult. C. plus valere quod agitur*, per quos textus idē sentit Schrad. *tr. feud. part. 8. cap. 1. num. 8.*

51 Quòd si plures sint domini eiusdem feudi, quæritur an omnium consensus in feudi alienatione sit necessarius? Affirmativa juri consona putari debet, arg. *Tit. 28. de vasall. qui contr. Constit. Loth. benef. alien. lib. 2. Feud.* & sentiunt ita Feudistæ *in Tit. 26. §. omnes filij, lib. eod. Feud.* Henric. à Roseuth. *tr. feud. cap. 9. membr.*

membr. 1. concl. 30. num. 1. & Vulteius *lib. 1. de feud. cap. 10. num. 62.* Qui tradunt, quòd si unius ex dominis consensus omissus sit, alienatio feudi pro portione illius non valeat. Quò pertinet vulgatum illud, quod omnes tangit, ab omnibus adprobari debet.

Est autem ingens inter Dd. certamen de eo, si duo adsint domini, superior & inferior, quod fit in subvasallo, & subvasallus alienare cupiat feudum suum, an utriusque domini, vel unius, & cuius consensum explorare debeat? Hanc quæstionem diligenter, & accuratè tractavi & expedivi suprà sub cap. præcedente.

De hâc etiam quæstione haud immeritò dubitatur, an vasallus impunè possit alienare feudum hâc sub conditione, si dominus consenserit, vel si domino placuerit, maximè si insuper addatur conditioni eiusmodi, ne aliter, nec alio modo valeat alienatio? Sunt quibus negativa placet, in quorum numero Iason *in l. non solùm 8. §. morte eius, num. 23. ff. de oper. novi nunciat.* Alciat. *resp. 753. num. 1.* Decius *cons. 160. num. 4. vers. sed ista limitatio.* 52

Atq; hæc sententia robur ex eo capere videtur, quòd protestatio, quæ non pendet à voluntate protestantis, sed ex dispositione legis, vel consensu alterius, putà domini, qui-

quibuscunque etiam verbis concepta fuerit, nihil operatur, Bart. *in d. l. non solum 8. §. morte eius ff. de oper. novi nunciat.* Accedit eòdem, quòd protestatio in præjudicialibus nihil valet, quodque verba, non aliter, nec alio modo, nihil ad cautelam prosunt, Gloss. *in l. siquidem 9. & ibi* Bald. C. *de except.* Idem Bald. *in c. ult. col. 9. vers. advocati dicunt, Extr. de confessis* quòd nec verborum artes, aut simulatæ protestationes in re factæ proficiunt, Bald. *in c. ult.* Extr. *de confessis, & in c. unic. col. 14. vers. primùm quæro C. d. tit.*

54 Non desunt etiam quibus aiens opinio arridet, inter quos etiam est Menoch. *cons. 38. num. 12. & seq. lib. 2.* Cephal. *cons. 223. num. 38.* Ioann. Borcholt. *in cõm. in consuetud. feud. cap. 8. num. 82.* & alii alibi. Et horum opinio nec mihi displicet. Tùm quia eâ tantùm alienatione, quâ dominus contemnitur, feudum amittitur. & ad dominum revertitur, *Tit. 24. §. ult. lib. 2. Feud.* Sed quando hâc expressâ pactione sive conditione feudum alienatur, dominus non contemnitur, ut in cuius arbitrium alienatio feudi confertur, *l. hæc venditio 7. in princ. vers. nam si arbitrium, ff. de contrah. empt. & vend.* Ergò hoc casu alienatio feudi nullum vasallo damnum adfert.

Tùm

Tùm quia alienatio quæ in tertii arbitrium confertur, non habetur pro alienatione, si tertius ille arbitrium suum accōmodare neget, *l. ult. C. de contrah. empt. & vend. §. sed & certum esse precium, Instit. de empt. & vend.* Quò pertinet etiam text. *in d. l. hac venditio 7. in princ. ff. de contrah. empt. & vend.* ubi dicitur, quòd venditio conditionalis tunc perficiatur, cum ea impleta fuerit. Confert eòdem *l. qui Romæ 122. §. Agerius*, ibi, si conditio non extitisset, stipulationem non esse commissam, *ff. de verb. oblig. & l. pecuniam 36.* ibi, perindè est enim ac si nulla stipulatio intervenisset, *ff, de reb. cred. l. necessario 8. in princ. vers. quod si sub conditione*, ibi, si defecerit conditio, nulla est emptio, *ff. de peric. & commod. rei vend. l. si quis sub conditione 8. ff. si quis omissa caus. testam. ab intest. vel alio modo poßid. hered.* Tùm postremò quia hâc alienatione, licet per eā possessio rei feudalis transferatur ad accipientē, attamen vasallus ius utendi fruendi nō amittit, domino non adprobante alienationem, argum. *l. 4. iunct. l. §. ff. de in diem addict. l. si hominem 19. ff. de usurpat. & usucap.* Quando autē vasallus ex alienatione nō amittit rei feudalis fructus, nec ipso feudo exuitur, ut arguit *Tit. 52. in princ. vers. 1. & Tit. 55. in princ. vers. 1. lib. 2. Feud.*

Nihil

Nihil huic ſententiæ noſtræ decerpunt argumenta, quæ neganti opinioni patrocinari videntur, adducta, procedunt enim quando proteſtantis voluntas & conſenſus non confertur expreſsè & nominatim in arbitrium & conſenſum cuiuſdam tertii, à quo pendet. Quoties verò aliquis ſuam voluntatem expreſsè confert in tertii cuiusdam arbitrium, tunc præſens nondum eſt ipſius conſenſus, ut etiam ex notiſſimo hoc evincitur exemplo: S filius, aut filiafam. hâc conditione & proteſtatione matrimonium contrahat; Accipio te in uxorem, ſi pater meus conſenſerit, *c. ſuper eo, & c. ſeq.* ubi Cuiac. & alii *Extr. de condit. adpoſitis.*

Deficiente ergò vaſalli conſenſu præſente, haud verè dici poteſt, quòd ipſe alienaverit feudum, antequam domini conſenſus acceſſerit.

5 4 Eſt & illa hujus loci quæſtio anceps; An feudi alienatio inconſulto domino facta, ſit damnoſa vaſallo, ſi per eam melior efficiatur domini conditio? Vt ſi vaſallus filios habens feudi ſucceſſores, vendat feudum ſuum alii, qui caret prole, quo ſine filiis poſteà moriente feudum revertitur ad dominum: Aut ſi vaſallus juvenis feudum ſuum vendat alii decrepitę ætatis viro, non habenti filios: Aut vaſal-

Aut vasallus suum feudum sterile permutet cum prædiis fertilibus eiusdem magnitudinis, Huiusmodi aliquo casu feudi alienationem non esse vasallo damnosam, arbitrantur plerique, quos refert, & sequitur Petr. Duennas tr. *Reg. iur. reg. 40 limit. 8.*

At contrarium sentit Bartholom. Camerar. *in repet. l. Imperialem, Tit. 55. de probib. feud. alien. per Frid pag. 15. & seqq.* & Ioann. Borcholt *in comm. in consuetud. feud. cap. 8. num. 78.* Et horum sententiam iuris Feudalis authoritati magis consonā arbitror, Tùm quia si alienatio eiusmodi vires haberet, validitas eius penderet à tacitâ domini voluntate. Sed domini tacita voluntas non sufficit ad feudi alienationem, ut suprà docui; Ergò &c. Tùm quia nō solùm ad domini commodum conservandum, sine eius consensu feudum alienari prohibetur, sed etiam ad Imperii honorem, & dignitatem retinēdam, *Tit. 52. in princ.* ibi, ad dignitatem Imperii, item ibi, ad honorem Imperii, *lib. 2. Feud.* Non ergò tacitus domini consensus, qui ex eo præsumitur, quòd conditio ipsius melior efficitur, sufficit ad feudi alienationem: Tùm etiam quia non redditur domini conditio melior, sed deterior, quando vasallus domino ignoranti & non consentienti alium vasallum obtrudit.

trudit. Tùm postremò quia usufructuarius, cui similis est vasallus, *Tit. 23. in fin. lib. 2. feud.* non potest inconsulto proprietatis domino, jure suo, & propriâ facultate prædium fructuarium mutando, & novum faciendo efficere melius, *l. usufructu 7. §. ult. iunct. l. seq. l. usufructuarius 44. ff. de usufructu.*

55 Potest quidem vasallus domini conditionem facere meliorem, sed in prædiis feudalibus quæ possidet, non etiam alienando ea, *Tit. 8. §. è contrario. lib. 2. Feud.* Invito domino non potest vasallus feudum alienando in meliorem transferre dominum, Ferdinād. Vasq. *lib. 1. controvers. illustr. cap. 5.* Alienādo inquam, secus verò est, si de feudo suo subinvestire alium velit, *Tit. 34. §. similiter nec vasallus, lib. 2. Feud.*

56 Cùm autem feudum illicitè alienatum ad dominum ipso jure liberè revertatur, ut suprà ostensum ex *d. Tit. 55. §. callidis, lib. 2. Feud.* consequèns ei est, quòd dominus vindicare illud possit à quocunque possessore in rem actione, cùm hæc actio domino contra possessorē jure competat, *l. in rem actio 23. in princ. ff. de rei vind.* Atque hæc est communis Feudistarum sententia, quos allegat Rosenthal *de feud. cap. 9. membr. 1. concl. 2. in addit. sub lit. B.*

Sed

Sed Frideric. Schenck Baro *ad Tit. 20. de controverſ. int. dom. & vaſ. lib. 2. Feud.* exiſtimat, quòd condictio quoque ex lege hîc locum habeat; ex lege ſcil: Friderici Imp. *in d. Tit. 55. lib. eod. Feud. iunct. l. vnic. ff. de condict. ex leg.* quam ſententiam admitto; ſi dominus rem feudalem condicat, nõ ut ſuam, per text. *in §. ſic itaquè diſcretis, Inſt. de actionib.* Cuiac. *in lib. 12. quæſtion. Papin. pag. 331. col. 1.* videndus quoque Donell. *in l. certi 9. §. competit, ff. de reb cred.*

Pertinet & illud ad effectum illicitæ alienationis feudi; quòd vaſallus alienator venditi feudi precio carere jubetur, *Tit. 24. in fin.* ibi, ut precio ſe cariturum agnoſcat *Tit. 52. §. ſi quis vero,* ibi, precio ad beneficio ſe cariturum agnoſcat, *lib. 2. Feud.* 57

Sed quæritur poſſitnè emptor amiſſi precii nomine adverſus vaſallum venditorem actione empti venditi experiri; ad recuperandum ſolutum precium? Diſtinguendum hîc eſt inter bonæ & malæ fidei emptorem. Bonæ fidei emptor, ut qui ignoravit feudum eſſe, repetit à vaſallo datum precium actione ex empto, textus eſt in *Tit. 55. verſ. non autem,* ibi, emptori bonæ fidei ex empto actione de precio contra venditorem competere, *lib. 2. Feud.* Sic & allodio alieno vendito, & evicto 58

ipſi emptori, poteſt emptor precium repetere à venditore, ſi bonâ fide emerit, *l. ex empto 11. §. qui autem, ff. de action. empt. vend.* Facit quoque huc, quòd ille non cõtemnit militarem diſciplinam, qui ignoravit eſſe militem, cui prædium locavit, *l. ſi ignorans, 50 ff. locati.* Præter precium poteſt emptor bonæ fidei à vaſallo venditore etiam id quod intereſt petere, *per l. empti actio 21. C. de evict. l. ſi in venditione 60. & l. evicta re 7. ff. d. t.*

Malæ fidei emptor feudi precium non poteſt repetere à vaſallo venditore feudi, Tùm quia Feudorum quoq; jura permittunt emptori ſolùm bonæ fidei repetitionem precii; cui conſequens quòd denegent malæ fidei emptori facultatem repetendi precium, argumento à naturâ contrariorum, quorum uno poſito, alterũ removetur, Nicol. Everh. *in loco à contrariis, num. 10. & ſeq.* Tùm etiam quia malæ fidei emptor nec jure Communi repetit datum precium, *l. pen. & ult. C. de reſcind. vend. l. ſi debitor 7. ff. quæ in fraud. credit. l. pen. C. de his quæ vi metuſvè cauſa, l. 1. C. de præſcript. 30. vel 40. annor. l. ult. C. de litigioſis, l. 1. C. de prædiis Decurion. l. ult. C. de fund. rei privat. l. quemadmodum 7. C. de agricol. & cenſit. lib. 11.* Quapropter cùm Feudorum jure cautum non inveniatur quòd malæ fidei emptor ſolutum

lutum precium repetere possit, sequimur meritò ius commune, per text, *in Tit. 1. §. 1. vers. strenuus autem, lib. 2. Feud.* Tùm postremò, quia cùm sciens prudensq; emptor feudi contra Leges Feudorum mercatus sit, indignus est propter astutiam suam qui recipiat precium, cuius dominium in venditorem transtulit, arg. *l. si quis 7. §. ult. ff. qui & à quib. manumissi liberi non fiunt.*

Non obloquitur cõclusioni huic text. *in l. si fundum 27. C. de evict.* Est enim de emptione rei non prohibitæ alienari, & quidem de casu, quo venditor ex pacto emptori malæ fidei de evictione tenetur, Neq; obstat *l. pen. & ult. C. communia de legat. & fideicom.* Textus enim illi agunt de eo, qui sciens emit rem sub conditione alii legatam, quâ cõditione pendente res ea heredis est vendentis, non legatarii, Cùm ergò fieri possit, ut conditio non impleatur, non potest res ea omninò aliena censeri, Baldvinus *in Iustiniano pag. 331.* videndus quoque hâc de re Donell. *ad d. l. si fundum 29. C. de evict.* Wesemb. tamen *de feud. cap. 11. num. 2.* autumat, præter rationẽ constitutum esse, ut emptor malæ fidei soluto precio feudi multetur, hâc ratiõe, quòd rem alienam emere liceat, *l. rem alienam 28. ff. de contrah. empt. & vend.* Sed ea lex non est de malæ fidei emptore alienæ rei. 59

Cæterùm quæstionis est, an precium à malæ fidei emptore feudi solutum, ipsi domino, vel Fisco adplicari debeat? Hotom. *ad Tit. 52. in verb.* precio cariturum, *in fin. lib. 2. Feud.* sentit domino feudi adjudicandum esse precium illud, hoc argumento, quòd ipsum feudum ex hâc culpâ amissum ad dominum pertineat. At alii Feudorum Interpretes, inter quos etiam est Frider. Schenck Baro *ad Tit. 55. in princ. num. 8. lib. 2. Feud.* & alii, quos citat Henric. à Rosenth. *de feud. cap. 9. membr. 1. concl. 1. in addit. sub lit.* N. sentiunt Fisco adjudicandum esse hoc precium, & rectè quidem, per text. *in l. senatus 52. ff. de contrah. empt. & uend. l. ult. C. de litigiosis, & l. aufertur 46. §. quod à præside 2. ff. de iure Fisci.*

Est denique & hic illicitæ feudi alienationis effectus, quòd etiam Notarius sive scriba, qui de hâc alienatione sciens instrumentum confecit, officio suo privatur, & cum infamiæ periculo manum amittit *d. Tit. 52. §. Notarium verò, & Tit. 55. §. scriba verò, lib. 2. Feud.* ut scilicet quâ parte corporis delinquit, eâdem etiam multetur, juxta textum *in l. 3. C. de serv. fugit.* Atque hæc pœna à jure Communi non est aliena ut patet ex *Novell. 17. & 42. cap. 1. in fin.*

SEX-

SEXTUS Tractatus, De AMISSIONE FEUDI EX CULPA vasalli, in alium Quàm dominum commissâ.

SUMMARIA.

1. Vasallus interficiens fratrem suum vel fratris filium, exuitur feudo, Quod ampliatur num. 25. & 26.

2. 3. 4. 5. & 6. Declaratur an hæc sententia simpliciter procedat, vel num requiratur, ut fratricidium totius hereditatis, sive feudi obtinendi causâ factum sit?

7. Verba generalia declarantur à verbis specialibus.

8. Dispositio limitata extra terminos non extendenda.

9. Dispositio generalis, dubia, & obscura dilucidatur per specialem, claram, & apertam.

10. Dispositio specialis derogat generali.

11. Generalitas ad verisimilia adstringenda.

12. Pœnalia non sunt extendenda.

13. Dispositum generaliter, de quolibet casu speciali cautum intelligitur.

14. Varia Dd. conciliatio textus in Tit. 5. §. item si fratrem. lib. 1. Feud. Et in Tit. 24. §. denique lib. 2. Feud. cum textu in Tit. 37. in princ. lib. eod.

15. Causæ privationis feudi comparantur causis exheredationis, & revocandæ donationis.

16. 17. 18 19. 20. & 21. An ob quodlibet parricidium vasallus privetur feudo?

22. Amittatne vasallus feudum, si patrem suum spiritualem, putà compatrem vel commatrem interfecit?

23. Vasallus interficiens Episcopum aut Superintendentem suum, non perdit feudum

24. Quid si trucidet subditum suum, privandus ne feudo suo?

27. Vtrùm vasallus excidat feudo, si dolosè & iniustè fratrem suum, aut eius filium captivum detinuit, ad hoc, ut solus feudum habeat?

28. Quæ sit ratio, quare vasallus fratrem domini interficiens, non privetur feudo?

29. Vasallus in Domini contumeliam & odium fratrem eius occidens, jure amittit feudum.

30. Vndè constare possit, quòd vasallus in Domini contumeliam & odium interfecerit fratrem eius.

31. An in dubio censeatur in domini contumeliam vel odium vergere injuria, fratri ipsius domini illata?

32. & 34. Vasallus tradens convasallum, h.e. versutiis, technis & dolis occasionem aliis præbens ut occidatur, cadit feudo suo.

33. Vocula HOMO in Tit. 37. lib. 2. Feud. Significat convasallum.

35. Vocis FELONIÆ propria significatio.

36. Dictionis VT denotatio.

37. Infamia vasalli an sit causa privationis feudi. vid. item in num. 54.

38. Vasallus proditor non perdit feudum ob cuiusvis hominis traditionem.

39. Priveturnè feudo vasallus ob incestum commissum?

40. & 41. Proponuntur affirmativæ assertionis rationes.

42. 43. 44. 45. & 46. Referuntur negantis pronunciati argumenta.

47. Reiicitur opinio Rittershusii, existimantis, incestum esse crimen feudale, privatione feudi dignum. vid. item in num. 59.

48. 49. & 50. Refutant argumenta pro affirmativâ præcedentis quæstionis adducta.

51. Sicuti in milite delictum aliud est militare, aliud commune, ita in vasallo delictum aliud est feudale, aliud commune.

52. An Dominus contra vasallum incestuosum coram paribus ad feudi privationem civiliter agere possit, licet ipse criminaliter non sit damnatus?

53. Ostenditur error Baldi, Alvaroti & aliorum opinantium, vasallum incestuosum ipso jure privari feudo.

55. Vtrùm vasallus ob quemlibet incestum privari possit feudo?

56. & 57. Incestus Iuris naturæ, sive Gentium quinam dicatur, Et qui Iuris Civilis.

58. Constitutio Iustinianea in Novella 12. cap. 2.

intelligenda de incestu Iuris naturæ sive Gentium.

59. Committaturnè incestus contra Ius Divinum, inter duorum fratrum vel sororum liberos?

60. Matrimonium inter consobrinos, & duorum fratrum filios, neque Iure Divino neque Civili reperitur prohibitum.

61. Iure Canonum inter cognatos prohibita est matrimonialis coniunctio usque ad quartum gradum.

62. An Iustinianeum Ius in d. Novella 12. cap. 1. & Auth. incestus, C. de incest. & inutilib. nupt. correctum sit per Ius Canonicum in c. non debet, Extr. de consang. & affinit.

63. Vtrùm vasallus ob incestum feudo privatus, & posteà Principis indulgentiâ restitutus, feudum recuperet?

64. 65. & 66. Ponuntur negantis sententiæ fundamenta.

67. 68. 69. & 72. Recensentur aientis conclusionis rationes.

70. & 71. Solvuntur argumenta quæ defendere videntur negatiuam prædictæ quæstionis.

73. 74. 75. & 76. Num vasallus ob adulterium vel stuprum extraneæ personæ illatum, cadat feudo suo?

77. Amittatnè feudum vasallus ob crimen læsæ Maiestatis perpetratum.

78. Crimen Maiestatis in aliâ quàm Domini personâ commissum, non connumeratur causis amittendi feudum.

79. 80. & 81. Num committatur feudum, si vasallus sibi ipsi mortem consciverit.

82. Agnati non privantur successione feudi, ex culpâ vasalli in alium quàm Dominum commisâ.

83. & 84.

83. & 84. Vasalli sævitia in subditos feudales, Item coitus cum uxore, nuru, filiâ, nepte ex filio, sorore, matre domini, non rectê connumerantur speciebus culpæ in alium quàm Dominum feudi commissæ.

Actenus qualiter feudum ob illicitam eius alienationem amittatur, satis enucleatum puto. Dicendum nunc de feudi amissione ex vasalli culpâ in alium, quàm dominum commissâ.

HVius generis culpa est quam committit Vasallus interficiẽdo fratrem suum, ut disertè arguit textus in *Tit. 5. Quib. mod. feud. amittatur. vers. Item si fratrem suum. lib. 1. Feud.* Text. item in *Tit. 24. Quæ fuit prima causa amittendi Feud. §. denique vers. si verò non in dominum. & Tit. 37. An ille qui fratrem domini sui interfecit, feudum suum amittat, in princ. lib. 2. feud.* Idem dispositum legimus de Vasallo necante fratris sui filium, *d. Tit. 5. §. Itẽ si fratrem, lib. 1. Feud.* Circa utrumque pronunciatum I.

hoc,

lum ob fratris sui cædem privari feudo suo, si vel avaritiæ siti; vel alio quodam, palamq; improbo mentis consilio, in fratris viscera ferrum sceleratus stringat, ut scilicet funestam eius hereditatem, ceu cadaver aliquod, rapax vultur invadat.

Posteriorem intellectum generalem suadere videntur text. generales in *d. Tit. 5. §. item*, ibi, si fratrem suum occiderit, *lib. 1. feud.* & *d. tit. 24. §. denique, Vers. si verò*, ibi, sicut ille qui fratrem suum interfecit, feudum amittit, *lib. 2. feud.* qui neuter locus intentionis illius nefariæ ullo verbo meminit. 5

Vt autem priori sententiæ textus juris feudalis satis clarus assistit, sic & rationes aliquot patrocinium eidem præstare videntur. Quarum prima hæc est. Quòd in toto jure generi per speciem derogatur, & illud potissimùm habetur, quod ad speciem directum est. *l. in toto iure 81.* ubi eleganter Cagnol. *n. 4. & seqq.* de speciali & generali dispositione disserit. *ff. de Reg. iur. & c. Generi Tit. de Reg. iur. in 6.* Cùm ergò de propositâ quęstione specialis sit textus in *d. Tit. 37. in princ. lib. 2. Feud.* generalis verò in *d. Tit. 5. lib. 1. Feud.* & *d. Tit. 24. §. Denique lib. 2. Feud.* dicendum videtur, specialem illum textum intellectum præbere textui illi generali. 6

Secun-

7 Secunda ratio hæc dici potest, quòd verba generalia declarationem accipiunt à verbis specialibus Bald. *in l. Coheredi 41. §. Qui discretus, 4. ff. de vulg. & Pup. subst. & in l. legatorum petitio 33. §. 1. in fin. ff. de Legat. 2.* Bart. in *l. sed etsi adiiciatur 13. ff. pro socio & in l. ult. §. cui dulcia ff. de Tritic. uin. & oleo legat.* Menoch. *cons. 368. n. 17. vol. 4.* Generale ergo jus in *d. Tit. 5. & d. tit. 24. §. Denique*, declarationem capere, ex d. Tit. 37. dicendum videtur.

8 Tertia ratio illa est, quòd dispositio limitata, qualis est in *d. Tit. 37. in princ. lib. 2. feud.* intelligi debet limitatè, nec extra terminos suos extendi, *l. 2. ff. de his qui in testamento delentur. l. in agris 16. ff. de adquir. rer. dom.* Tiraquell. *tract. Cessante causa, part. 1. n. 142.*

9 Quarta ratio hæc esse potest, quòd dispositionis alicuius verba generalia, ut quæ dubia & obscura putantur *l. ita fidei, 40. in fin. princ. ff. de iur. fisci.* Parisius *cons. 96. n. 22. vol. 3.* per aliam dispositionem specialem, claram & apertam, de eâdem re loquentem; declaranda atque exponenda sunt, per *l. si servus plurium, 50. §. ult.* ubi etiam Baldus id expressè tradit, *& l. Qui filiabus 17.* ubi Iason, *ff. de Legat. 1.* scribit idem Menoch. alios referens *cons. 150. n. 13. cons. 160. n. 37. & cons. 112. n. 31. lib. 2.*

Quinta

Quinta ratio, quòd dispositio specialis derogat vel saltem limitat generalem dispositionem. *l. Coheredi 41. §. Qui patrem, 5. ff. de vulg. & Pup. substitut. l. uxorem 41. §. Felicissimo 3. ff. de Legat. 3. l. quaesitum 12. §. Papinianus quoque, ff. de instruct. vel instrum. legat.* Bart. in *l. Generali 32. §. uxori 2. ff. de usufr. legat.* & Menoch. *cons. 155. n. 41. lib. 2.* Generalis ergò dispositio *in dict. Tit. 5. §. item si fratrem, lib. 1. Feud. & dict. Tit. 24. §. denique vers. si verò. lib. 2. Feud.* limitanda videtur ex speciali dispositione d. Tit. 37. in princ. lib. eod. Feud.

Sexta ratio adjungi hæc potest, quòd generalitas ad verisimilia astringi jubetur *c. ult. Tit de offic. Vicarii, in 6. & c. in generali Tit. de Reg. iur. in 6.* Parisius *cons. 96. 11. n. 15. vol. 3.* Verisimile autem est quòd feudorum placita non omnem Vasallum occidentem fratrem suum, aut fratris filium feudo privari velint, sed eum duntaxat qui hâc intentione fratrem trucidavit, ut solus feudo potiretur: quippe cùm non amittat vasallus feudum ex eo, quòd domini fratrem occidit, *d. Tit. 37. in princ. lib. 2. Feud.* cùm tamen cædes illa plus offendat dominum propter fraterni sanguinis amorem, quàm cum vasallus fratrem interficit proprium, nullo sanguinis jure domino conjunctum. 11

Postre-

Postremò adponi & illa potest ratio quòd lex feudalis de amittendo feudo, ob necem fratri allatam, *in dict. Tit. 5. §. si fratrem, lib. 1. Feud. & dict. Tit. 24. §. denique lib. 2. Feud.* pœnalis est, ut proindè strictim & concisè interpretanda videatur, *per l. pen. ff. de pœn. & c. in pœnis Tit. de Reg. iur. in 6.* interpretanda, inquam, de eâ solùm fraternâ cæde, quam vasallus in fratre suo hâc intentione perpetravit, ut solus feudum habeat, maximè cùm hanc interpretationem specialẽ & strictam suppeditet textus expressus *in d. Tit. 37. in princ. lib. 2. feud.*

13 Ad posterioris sententiæ confirmationem non solùm conducunt textus generales in *d. Tit. 5. §. item si fratrem, lib. 1. Feud. & in d. Tit. 24. §. Denique. vers. si verò non in Dominum. lib. 2. Feud.* Sed & alia argumenta pro eâdem acerrimè propugnant, cuiusmodi sunt quòd dispositum generaliter, intelligitur quoque cautum de quolibet casu speciali, *l. si quid 47. §. inter emptum, ff. de legat. 3. l. si servitus 23. ff. de serv. urb. præd. l. ult. C. Quæ res pign. obligari possunt. c. Non concupiscendum Extr. de Const.* Quodq; simpliciter & generaliter legimus traditum, distinctionem non admittit. *l. 3. in fin. ff. de offic. Præsid. l. 1. § 3. Et est relatum ff. de aleatorib.* Et quando lex non distin-

distinguit, nec nos distinguere debemus, *l. De precio, 18. cum concordantibus ibi in gloss. ff. de public. in rem act. l. 1. §. Generaliter ubi Gloss. ff. de legat. praest. l. à procuratore, 13. C. Mandati*, Molin. *Tract. de usur. quaest. 52. n. 363.* Accedit cùmprimis huc, quòd generaliter dispositum est in *d. Tit. 24. §. Denique, vers. si verò, lib. 2. Feud.* vasallum feudo suo mulctari, quando parricidium commissit, Parricidii autem species est fratricidium, *l. 1. ff. de Leg. Pompei. de Parricid.* Si ergò vasallus ob fratricidium feudo exuitur non est spectandum hîc, quo fine, & quâ intentione id factum sit; Id quod sentiunt etiam Feudistæ, quorum authoritatem pro hâc alterâ sententiâ suprà adduxi.

Quâ autem ratione text. in *d. Tit. 24. §. Denique vers. si verò, lib. 2. Feud. & text. in d. Tit. 5. §. Item si fratrem lib. 1. Feud.* conciliari debeat cum Text. in *d. Tit. 37. in princ. lib. 2. Feud.* & ea pugna dirimi possit, dispiciendum erit. 14
Duobus primis locis generaliter & simpliciter dispositum, ac cautum est, ut feudo privetur vasallus, si fratrem suum, aut fratris filium interfecerit; Posteriori loco traditum, non aliter vasallum ob fratricidium amittere feudum, quàm si totius hereditatis, sive feudi obtinendi causâ id fecerit.

Feudalis hæc antinomia nullo alio modo, ut mea fert opinio, tolli potest, quàm si dicamus, Authores Feudorum juris quosdam distinguere inter fratricidium totius hereditatis, sive feudi obtinendi causâ commissum, & quodvis aliud parricidium absque eiusmodi intentione patratum, ut evincitur ex *d. Tit. 24. § Denique vers. si verò, lib. 2. Feud.* ubi ICtus Feudista â Fratris nece separat disertè parricidium, & in fratricidio specialem constituit causam amittendi feudum, specialem etiam in quovis alio parricidio causam constituit; his verbis; sicut ille, qui fratrem suum interfecit, vel aliud grave crimē, quod PARRICIDII appellatione continetur, cōmiserit. Idem quoq; patescit ex collatione *d. Tit. 5. vers. Item si fratrem. lib. 1. & Tit. 24. §. Denique, vers. si verò, lib. 2. Feud.* Priori loco ICtus meminit tantùm eius vasalli, qui fratrem suum, aut filium fratris occidit: posteriori loco agitur de fratricidio, & separatim de parricidio. Nihil tamen hâc separatione & distinctione opus fuisset, cùm idem sit utriusque criminis effectus, privatio scilicet feudi, & feudi illius ad agnatos translatio. Ideò autem fratricidium dictâ intentione admissum, â quovis alio parricidio sejungi à ICto, reor, ut significetur, licet majus videatur crimen ejus-

eiusmodi fratricidium, quàm aliud fratricidium, non eâ intentione patratum, & propterea cum proditione ibidem conjungatur, feudum tamen non ad dominum reverti, sed ad agnatos vasalli pertinere.

Quidam juris feudorum Interpretes aliâ ratione amovendam putant istorum locorum discrepantiam, Aiunt enim in *d. Tit. 37 in princ. lib. 2. Feud.* verba illa, Ad hoc, ut totam hereditatem habeat, adiici tantùm exempli causâ, verùm hanc conciliandi rationē nullā esse puto, verba enim ICti, citato loco dispositiva sunt, non declarationis, aut exempli gratiâ proposita, hæc nimirum, si fratrem suum interfecerit, ad hoc, ut totam hereditatem habeat, privabitur feudo.

Si quis tamen generales textus in *d. Tit. 5. §. Item si fratrem, lib. 1. Feud. & d. Tit. 24. §. Denique, vers. si verò, lib. 2. Feud.* restringendos putet, & explicandos strictim, ex *d. Tit. 37. lib. 2. Feud.* de eo solùm parricidio, quod vasallus occidendo proprium fratrem, aut fratris filium, eâ intentione commisit, ut unus, & solus hereditate, sive feudo potiatur, non admodum repugnarem, tùm propter ratio-

Rr 2 nes

nes pro hâc assertione suprà adductas, tùm etiam ex aliis argumentis quæ modò adponam.

15 Primò enim Iuris feudorum Authores causas amissionis feudi, assimilant, & comparant exheredationis causis, & causis revocandæ donationis, *Tit. 24. §. Prædictis modis, lib. 2. Feud.* At liberi à parentibus suis, & hi ab illis, non ob quodlibet patricidium exheredari possunt, sicuti arguit text. in *Novell. 115. c. 3. & seq.* Neque donator ob vitæ periculum, alii cuidam, non sibi, à donatario comparatum, revocare ab ipso donationem potest, ut evincitur ex text. *l. ult. C. de revoc. donat.* Vnde sequi videtur, vasallum non privari suo feudo, si in alio, quàm proprio fratre suo, aut fratris filio parricidium patrârit.

16 Secundò, si ob quodlibet parricidium vasallus feudum suum amitteret, sequeretur ex eo, quòd etiam feudo mulctandus esset, si sororem, matruelem, avunculum, Consobrinum, Consobrinam, Patronum, aut Patronam suam, trucidaverit, etiamsi feudum ab eodem domino teneant nullum, nam & in his propinquis suis parricidium aliquis committit, *d. l. 1. ff. de Lege Pomp. de parricid.* verùm id affirmare non ausim ego, hâc ratio-

ratione motus, quòd vasallus feudo suo non exuitur, si fratrem sui domini vitâ expellat, per text. expressum in *d. Tit. 37. in princ. lib. 2. feud.* cùm tamen feudi dominus magis offendatur proprii fratris nece, quàm si extraneo cuidam, non juncto sibi sanguinis jure mortem vasallus intulerit.

Tertiò in confirmationem specialis & strictæ interpretationis textus in *d. Tit. 24. §. Denique vers. si verò, lib. 2. Feud.* Accedit & illud, quòd si Authores feudorum Iuris, ob quodlibet parricidium vasallum feudo privari velint, non ita specialiter & concisè loquutus fuisset ICtus Feudistain *d. Tit. 5. §. Item si fratrem lib. 2. Feud.* de eo tantùm parricidio, quod vasallus in proprio suo fratre, aut fratris filio committit, sed generaliter disposuisset, quod ob parricidii crimen vasallus feudo suo excidere deberet. 17

Quartò conclusio hæc robur etiam capit ex eo, quòd ICtus in *d. Tit. 5. §. Item si fratrem, lib. 1. Feud.* nullum alium vasalli propinquum conjungit cum fratre eius, quàm filium fratris. Vnde probabilis extruitur verisimilitudo quòd cæteros sanguine junctos ab hoc jure excludat, & in illis aliud sentiat, cùm inclusio unius, sit exclusio alterius, *l. cum Prætor, 12. in princ. ff. de Iudic. l. Maritus 21. C. de* 18

Procuratorib. c. Nonnè ubi Dd. Extr. de præsumpt. c. Qualis, 25. distinct. Menoch. *consi. 158. n. 29. lib. 2.*

19 Adhæc & postremò ICtus Feudista in *d. Tit. 37. in princ. lib. 2. Feud.* non loquitur simpliciter de fratris occisione, sed eâ tantùm, quæ hâc fit intentione & fine, ut vasallus habeat totam hereditatem, sive feudum, qui finis, cùm non frustrà dispositioni illi adiectus videri debeat, per *l. Hæc stipulatio 14. § Divus. ff. ut legat. seu fideicom. nomine caveatur, gloss. in c. solita, Extr. de Maior. & obed.* Iason. *in l. ult. n. 10. ff. Quod quisque iuris in alterum statuerit, ut ipse eodem iure utatur,* Gravet. *Cons. 603. n. 10. Cons. 632. n. 7. & cons. 888. n. 5,* cumprimis & principaliter hîc inspiciendus est, siquidem rei & dispositionis cuiusque finis considerandus sit, & eius fundamentum ipsa finis. *l. 1. C. de condict. ob caus.* Corn. *Cons. 4. n. 1.* Decius *Cons. 177. n. 1. & Cons. 350. n. 4.* Cephal. *Cons. 329. n. 22. lib. 3.* Paris. *cons. 54. n. 58. lib. 1.* Gravet. *cons. 137. n. 14. vol. 1.* Roland. à Valle *cons. 58. n. 86. Vol. 3. & cons. 90. n. 46. vol. 4.* Beroius *cons. 64. n. 21. & cons. 180. n. 41. vol. 2.* latè Tiraquel. *Tractatu cessante caus. part. 1. limit. 1.* Finis autem adposita dispositioni d. textus in *Tit. 37. in princ.* non cõvenit promiscuè omni parricidio, sed illi tantùm, quod in fratre, aut fratris filio convasallis, est admissum.

Nec

Nec impedit quod ICtus Feudista dicto loco meminit hereditatis, Nã HEREDITATIS nomen omnes feudorum Interpretes exponunt de feudo tantùm, non de allodio, & rectè quidem, cùm feudorum jura de ipsis feudis solummodò intelligenda sint, nisi distinctè & specialiter de allodio quoque disponant *Tit. 54. de allod. lib. 2. Feud.* 20

At quia pronunciatum hoc non modò paucorum est Interpretum, sed destrui quoque videtur generali textu in *d. Tit. 24. §. Denique, vers. si verò, lib. 2. Feud.* ubi ICtus Feudista definire putatur disertè quòd vasallus non solùm ob fratricidium, sed ob quodlibet etiam aliud parricidium feudo suo mulctandus sit, si, ait, grave quid commiserit, sicut ille, qui fratrem suum interfecit, vel aliud grave crimen (quod parricidii appellatione continetur) commiserit, feudum amittit. Cæterùm per grave crimen aliud, quod parricidii appellatione continetur, intelligit ICtus illud solùm parricidii crimen, quod fratricidio proximum est, quale est cædes filii fratris, per text. in *d. Tit. 5. vers. item si fratrem suum*, ibi, si fratrem suum occiderit, vel nepotem, i. e. filium fratris, *lib. 1. feud.* Tùm, quia nusquam in feudorum libris principaliter & generaliter, aliud parricidium, modis 21

amittendi feudum accensetur, Tùm quia in d. *Tit. 24. §. Deniq; vers. si verò, lib. 2. Feud.* accessoriè tantùm, de crimine parricidij agitur, id quod indicat etiam parenthesis illa, cui verba hæc, Quod parricidij appellatione continetur, includuntur. Tùm quia verba accessoriè posita ad suum principale astringuntur, *l. Præsidijs, 91. in princ. ff. de legat. 3.* quod principale hîc est fratricidium in *d. Tit. 24. §. Deniq; vers. si verò, lib. 2. Feud.* Illud igitur parricidium quod fratricidio proximum est, qualis est internecio filij defuncti fratris, significatur verbis anteà citatis, non aliud quodvis parricidium, cùm verba illa, ut ostēdi, accessoriè tantùm d. loco sint adscripta, Tùm, quia verba consuetudinum quoque feudalium generalia & latiora, restringuntur juxta dispositionis feudalis rationem, etiamsi ratio illa non eadem, sed alia in dispositione quâdam extet. Ludolph. Schrad *Tract. feud. part. 1. quæst. 5. n. 3.* Cùm ergò alibi satis superque dispositum sit, eum vasallum feudo privari ob admissum parricidium, qui vel fratrem, vel fratris filium vitâ privavit, & quidem hâc intentione, ut solus feudum habeat, consequēs ei est, quòd aliud ob parricidium vasallus feudo suo non mulctetur, quod communiter cum alio nō possidet.

ſidet. Tùm poſtremò, quia generalis diſpoſitio reſtringitur ſecundum naturam rei, de quâ concepta eſt ea diſpoſitio, etiamſi proprietati verborum repugnet. *l. 1. §. 1. ff. de offic. Procurat. Cæſaris. l. ſi ſtipulatus, 4. §. verum, ff. de uſur. l. damni, 43. in princ. verſ. Et quod in ſtipulatione, ff. de dam. infect. l. Filiusfam. 7. ff. de donat.* Tiber. Deciã. alios, quos refert, ſequutus, *conſ. 57. n. 6. & ſeq.* Everhard. *in Topic. legal. in loco à ſubiecta materia, n. 1. & 14. & in loc. à nomine dignitatis n. 6.* His argumentis ſtrictæ, & ſpecialis interpretationis textus in *d. Tit. 24. §. Denique verſ. ſi verò, lib. 2. feud.* adponendæ quoque ſunt rationes pro eâ ſuprà adductæ. Privatur ergò Vaſallus feudo ſuo, ſi parricidium in fratre aut fratris filio patraverit, ad hoc, ut ſolus totam hereditatem, ſive feudum habeat, non etiam ſi aliud quoddam patricidium commiſerit, ſed de quæſtionis huius difficultate, ſuum cuique relinquo judicium, cogitata mea ex prædictis patent, ac perſpiciuntur aliunde. Si tamen eadem ratio appareat in patruele, ut ſi vaſallus patruelem ſuum convaſallum interficiat, ad hoc, ut eo per mortem remoto ſolus habeat feudum, atq; ita parricidii crimen admittat, non immeritò mulctatur feudo Vaſallus ille, ut docet quoque Paulus Picus ad *d. Tit. 5.*

§. similiter si Dominum. n. 11. 12. & 13. lib. 1. Feud.

22 Cæterùm sine verioris sententiæ præjudicio, admissâ communi Feudistarum opinione, quòd vasallus ob quodlibet parricidium feudo suo cadat, quæri hîc potest, an idem etiam obtineat in vasallo, qui Patrē spiritualē, putà compatrem aut cōmatrem interfecit? Schr. *Tr. feud. part. 9. c. 3. n. 25. vers. tertiò hac conclusio*, affirmativæ inhæret, hoc argumento, quòd is qui patrem necat spiritualem parricidium committat, & pœnâ parricidii plectatur, authoritate *gloss. in c. Aut facta puniuntur, in verb.* Parentemvè, *Tit. de pœnit. dist. 1.* Atque hanc glossæ opinionem tueri videtur text. *in Can. Pyctacium, caus. 30. quæst. 3.* ubi maior conjunctionis nexus dicitur esse inter spirituales parentes, & liberos, quàm inter naturâ conjunctos, Verùmenimverò hanc Schraderi sententiam ideò comprobare non possum, quòd authoritati glossæ, quâ ipse nititur, tantum non est deferendum, ut potior haberi debeat, quàm legum authoritas, quâ jubemur textus pœnales strictè interpretari, non extendere *l. pen. ff. de pœn. & c. in pœnis, Tit. de Reg. iur. in 6.* Etsi igitur concederetur eâ ex glossâ, quòd filius spiritualis occidens patrem spirituale, aut hic illum, par-

parricidium committat, illud tamen parricidium in feudi privãtionẽ extendendum nõ esset; maximè cum textus quo glossa suam munire intendit opinionem, pertineat tantùm ad matrimonii prohibitionem, & velit, quòd, ut naturalis conjunctio impedit matrimonialem nexum, sic etiam conjunctio spiritualis matrimonio obstet. Adhæc incognitum non est, quòd spiritualis conjunctio nostris in Ecclesiis nihil obsit cuiusquã nuptiis, teste Melanthone, & Simone Pauli in locis communibus sub loco de Conjugio, & ipso Melanthone in Ethicis, cap. de arbore consanguinitatis.

Postremò quia parricidii crimen in nullo alio committitur, quàm in quo leges illud committi tradunt, ut arguit text. expressus, in *l. pen. §. Quia alias personas iunct. l. 1. ff. de Leg. Pomp. de Parricid. ex §. Alia deinde lex, vers. si quis autem alias, Inst. de publ. iud.* Crimen certè hoc porrigendum non est ad spirituales parentes & liberos.

Est & illa huius loci quæstio, An vasallus feudum suum amittat, si Episcopum aut Superintendentem suum occidat? Non desunt qui ita sentiunt, quos refert, & sequitur Iohannes Schonerus, *lib. 1. disp. feud. disp. 10. th. 72.* At quia Episcopus & Superintendens 23

pro-

propriè non sunt parentes paræcorum, extensio illa juris pœnalis hîc admittenda non est, cùm, ut anteà ostendi, in pœnalib. interpretatio strictè fieri debeat.

24 Quid verò sẽtiendum de vasallo, qui subditum suum trucidat, an & ille hoc ob facinus feudo suo mulctatur? Glossa & Dd. eam in opinionem adducti sunt, ut existimẽt hoc etiam facto parricidium committi, *Gloss. in Novell. 8. c. 10. in verb.* AMARISSIMIS, Ludov. Carer. *Tract. de homicid. vers. Homicidij autem species, n. 133.* Petr. à Placa *in Epitom. delictorum lib. 1. cap. 22. n. 35.* Ioannes Schoner *d. disp. 10. th. 72.* Hinc sequi videtur, hunc etiam vasallum, hoc ob scelus, feudo suo privari, cùm ut ipsi volunt, quovis ex parricidio feudum suum amittat vasallus, ut suprà ostẽdi. Atqui licet ob huiusmodi crimẽ dignus sit pœnâ vasallus, cum tamẽ factum hoc neq; parricidio uspiam in jure nostro adponatur, neque in feudorum placitis accenseatur illud modis amittendi feudum, ægrè op[ini]oni huic calculum meum adiicio, eò quòd erubescimus sine lege loqui *Novell. 18. c. 5. in princ. & l. illam, 19. ibi,* eò quod nulla constitutio. *C. de Collationib.*

25 Non solùm autem privatur suo feudo vasallus si fratrem, aut fratris filium interfecerit,

rit, ad hoc, ut solus hereditatem, sive feudum habeat, sed & si insidias saltem ipsi struxerit, & mortem ei re ipsâ minatus sit, etiamsi conatum non sit crimen illud sequutum, *arg. l. 1. in fin.* ibi, Et qui emit venenum, ut patri daret, & *l. si sciente. 7. ff. de Leg. Pomp. de parricid.* Ludolph. Schrad. *Tract. de feud. part. 9. cap. 3. n. 30.*

Excidit quoque feudo suo vasallus, si latroni, vel alii cuidam suppeditaverit pecuniam, ad hoc, ut fratri, vel ejus filio vitam adimeret, aut alicui ad hoc scelus auxilium præstiterit, vel saltē conscius fuerit futuri huius sceleris, nec tamen ipsi fratri, aut eius filio indicaverit illud, per text. in *l. 2. & l. utrum 6. ff. de Leg. Pomp. de parricid.* Schrader. *d. cap. 3. n. 33.* 26

Vocatur in quæstionem & illud, an vasallus, qui dolosè & injustè fratrem suum, aut ejus filium captivum detinuit, aut carceri mancipandum alii tradidit, ad hoc scilicet, ut solus feudum habeat, feudi sui dispēdio subjacere debeat? Sunt qui negant, inter quos Ruinus *cons. 37. n. 20.* & Natta *cons. 174. n. 13.* Plerique verò affirmant, quos referunt & sequuntur Curt. Jun. *Tract. de feud. part. 4. n. 39.* Schrad. *d. cap. 3. n. 31.* Henric. à Rosenth. *Tract. feud. cap. 10. concl. 36. n. 31.* & Vultei. *de feud.* 27

feud. lib. 1. cap. 11. n. 34. in fine. Horum opinio mihi quoque propior veritati videtur. Tùm quod mors, & vincula à pari procedunt. *l. Nec. timorem, 7. §. 1.* Ibi, vel mortem, vel vincula. *ff. Quod met. caus.* Parium a. eadem est potẽtia & natura, idemq; effectus, Everhard. *in Top. legal. in loco à pari n. 2. & seq.* Matthias Stephan. *in Dialect. sive Top. iuris, lib. 2. loc. 94. à simili vel pari,* Tùm quia domino quoque injuriã infert, qui vasallũ ejus in carcerẽ detrudit, & hujus injuriæ nomine domino injuriarũ actio cõpetit, ut rectè sentiunt post alios Schrad. *d. Tract. feud. part. 9. cap. 3. n. 35.* & Henric. à Rosenth. *eod. tract. cap. 10. concl. 56. n. 32. & seqq.* Tùm postremò, quia feudo suo cadit vasallus, si ipsum dominũ suum carceri ab alio inclusum non liberaverit. *Tit. 24. §. item si delator, & Tit. 26. §. licet. lib. 2. Feud.* Sed hanc conclusionem cum Rosenthalio intelligo procedere eo casu, quo vasallus fratrem, ejusdemque domini vasallum, hoc fine detinet in carcere, ne is servitia domino præstare possit, arg. Text. *in Tit. 7. vers. Ego iuro, & text. in Tit. 23. in fin. lib. 2. Feud.*

28 Quoniam verò *in d. Tit. 37. in princ. lib. 2. Feud.* discrimen quoddam & disjunctio inter vasallum, qui domini sui fratrem occidit, & eum vasallum, qui proprium suum fratrem,

aut

aut fratris filium interfecit & hic vasallus feudo suo mulctari dicitur, ille verò non item: quæri haud immeritò potest, quæ disjunctiõis illius ratio esse videatur, maximè cùm gravius offendi præsumatur feudi dominus proprii sui fratris, quàm extranei putà fratris Vasalli nece, propter sanguinis conjunctionem, & vinculum naturale, quo invicẽ combinati sunt ipse feudi dominus, & frater ejus, & æquè etiam infamis efficiatur, qui domini fratrem, ut ille, qui proprium fratrem necat, per text. *l. infamem 7. ff. de pub. iud.* Adducitur autem ab Interpretib. hæc discriminis illius ratio, quòd parricidium sit, quando quis fratrem suum, aut fratris filium occidit, per text. in *l. 1. ff. de leg. Pompeia de parricid.* Parricidium autem gravius sit & atrocius crimen, quàm simplex homicidium, & propterea acerbiori asperioreque pœnâ plectatur, de quâ in *l. unic. C. de his, qui parent. vel lib. occiderunt, &* §. *alia deinde lex, Inst. de pub. iud.* Qui verò vasallus Domini fratrẽ, atq; ita extraneum interficit, peccet solùm in legem Civilem, & solùm homicidii pœnâ leuiori teneatur quæ ultore ferre continetur. §. *item lex Cornel. Inst. d. t.*

Hanc rationem, quãvis non verbis eisdẽ, neque declaratione eâdem, adfert Bald. in *d.*

Tit. 37. An ille, qui interfecit fratrem Domini sui feudum amittat, in princ. n. 2. lib. 2. Feud.

Eidem rationi, & alii adhærere nõ recusant inter quos Sonsbeck. in comment. *in usus feud. part. 12. n. 34.* Henricus à Rosenthal, *Tract. feud. cap. 10 conclus. 36. n. 4.* Herm. Vultei. *lib. 1. de feud. c. 11. n.* 34. *vers. Non idem, pag. 751. &* Conrad. Rittershus. *in part. iuris feud. lib. 2 :c. 5. n. 112. pag. 464.*

Verùmenimverò isthæc ratio commoda satis mihi videtur, cùm atrocitas criminis, & pœnæ illius asperitas, ideò hîc considerari non debeat, quòd agitur hoc loco de feudi amissione, quæ contingit non tàm ob crudelitatẽ facinoris in personam commissi, quàm respectu ipsiusmet feudi: Vnde existimo cum quibusdã, hanc esse veram sejunctionis illius rationem, quòd vasallus, quando fratrem suum, aut fratris filium hâc intentione, & in hunc finem occidit, ut solus habeat totum feudum, respectu feudi, quod proprietatis jure Domini est interficit eum, ut proindè feudo se indignũ efficit; Idq; arguit abundtè ext. *in d. Tit. 37. in princ.* ibi, si fratrẽ suum interficit, ut totam hereditatem habeat, *lib. 2. Feud.* & fentiunt ita feudorum Interpretes nonnulli; qui scribunt, quòd in feudis magnis consideremus feudi realitatem, potius

tius quàm affectionē personarū; Alias enim sequuturum, quòd vasallus magnum aliquem Domini amicum occidens feudo possit privari, quod tamen falsum sit, Bald. in *d. Tit.* 37. *n.* 2. & 3. & *ibidem* Alvarotus *n.* 4. *vers. oppono ab extran.* Præpositus *num.* 3. *circà fin.* Matthæus de Afflict. *n.* 3. ut & Iacobin de S. Georg. *Tract. de feud. in verb.* Dictique vasalli promiserunt, cuius verba ex Baldo deprompta hæc sunt: Quando vasallus occidit fratrē proprium, delinquit ratione feudi, & ratione rei, quæ est ipsius Domini: Sed quãdo occidit fratrem Domini, non dicitur delinquere in rem ipsius Domini; quia vasallus nihil recognoscit à fratre Domini. Alioqui nisi ita diceremus, sequeretur, quòd si vasallus occideret aliquem magnum Domini amicum, quòd deberet privari feudo, quod nō est verum. Et pertinet huc, quòd Baldus *d. loco, n.* 1. eleganter scribit, quòd vasallus, qui proprium fratrem occidit, dupliciter peccet, in legem naturæ, & in legem feudi: qui autem domini fratrem interficit, peccat saltem uno modo, putà in legem Civilem, dependentem tamen ex gentium jure, ut arguit *l.* 3. *ff. de Iust. & iur.*

Excipiunt tamen feudorum Interpretes duos casus, quibus etiam ob necem fratri se- 29

nioris illatam, feudo privari putant vasallum. Prior casus est, si vasallus in Domini contumeliam & odium fratrem eius occidat; Alter si proditoriè ipsum interficiat. Hos casus memorat Iacobin. de S. Georg. *Tract. de feud. loco anteà citato, n. 16.* Herm. Vultei *lib. 1. de feud. c. 11. n. 34. vers. Non idem, pag. 750.* Henric. à Rosenthal, *Tract. feud. c. 10. conclus. 36. n. 15. & n. 29.* Nicolaus Mozz. *Tract. feud. c. ex quib. causis feud. amitt. n. 61.* Pro casus prioris firmamento extat Text, *in Tit. 7. de Novâ formâ fidelitatis, vers. & si aliquid*, ibi, nunquam ex personâ meâ aliquid faciam sciēter, quod pertineat ad tuam vel tuorum injuriam, vel contumeliam, *lib. 2. Feud.* Pertinet eodem, quòd gravis injuria consanguineis domini illata, in domini contumeliam, ipsimet domino censeatur imposita, *c. sciant, 12. Tit. De elect. & electi potest in 6. c. Quicunque 11. Tit. De sententiâ excommunicationis, lib. 6. gloss. in c. 2. in verb. Quomodolibet, Tit. eod. in clemētin.* Confert. textus in *l. 1. ff. de his, quæ pœnæ causâ relinquuntur, l. De pupillo. 5. §. Nunciari, 3. vers. sufficit enim ff. De operis novi nunciat. l. 4. C. de Agricol. & censit. lib. 11.*

30 Quòd si quærat hîc aliquis, unde constare possit, quòd vasallus in Domini contumeliam & odium interfecerit fratrem Domini,

mini, sciendum est, ex coniecturis, putà externis actib. id cognosci posse, ut arguit *gloss. in l. Apud Celsum, 4. in princ. in verb.* causa. *ff. de doli mali except.* & docet Bald. *consil. 137. vol. 1.* Tùm etiam Iacobin. de S. Georg. in verb. De adhærentibus & confœderatis *num. 2.* & Nicolaus Mozz. *Tract. de feud. cap. ex quib. caussis feud. amittatur n. 61.* Et pro hâc sententiâ est text. *in l. Non omnes 5. §. à Barbaris, 6. ff. de re milit.* Quòd si contra vasallum militent conjecturæ, haud immeritò ipse oneratur probatione. Ita sentiunt Francisc. Sonsbeckius *in comment. in usus feud. part. 12. n. 44.* & Menoch. *Consil. 102. n. 38.* Quò conducit textus *in l. ult. ff. Quod met. caus.* & *inc. Quia verisimile, Extr de præsumpt.* Si desint contra vasallum conjecturæ, domino incumbit probatio finis & intentionis illius, ut convincitur ex textu in *Tit. 57. Quot testes sint necessarii ad probandam feudi ingratitudinem, lib. 2. Feud.* Et conferunt huc quæ scribit Isernia, Laudens. Alvarot. Præpositus, Ravennas in *Tit. 17. Quib. modis feudum amittatur. §. si Capitanei, lib. 1. Feud.*

Sed an in dubio censeatur in Domini contumeliam & odium vergere injuria, fratri ipsius Domini illata, quæri potest? Ajens opinio firmari videtur textu in *d. Tit. 7. §. Et si* 3

aliquid ibi, vel tuorum injuriam vel contumeliam, *lib. 2. Feud..* Quò confert, quòd in dubio in Principis odium existimatur facta offensio, Principis Cōsiliario sive officiali allata, per text. *in l. Quisquis. 5. in princ. C. Ad L. Iuliam Maiest.* & in Aureâ Bullâ Caroli IV. Tit. Von der Bischoff Segen / Roland à Valle. *Consil. 1. n. 5. vol. 3.* Gravett. *Cons. 373. num. 8. vol. 3.* Bursatus *Cons. 147. num. 15.* Verùm opinioni huic adversatur text. *in d. Tit. 37. in princ. lib. 2. Feud.* Vbi simpliciter & generaliter cautum est, quòd vasallus non amittat feudum, si interfecerit fratrem Domini sui: Vnde sequitur, non privari vasallum feudo suo, nisi constet certò, quòd in Domini odium & contumeliam vasallus fratrem eius interemerit.

Non obstat textus in *d. Tit. 7. de Novâ formâ fidelitatis, vers. Et si aliquid*, ibi, vel tuorum injuriam, *lib. 2. Feud.* Textus enim ille duplicem admittit intellectum; Vnum de his, qui domini potestati, & affectui eius subiecti sunt, de quibus tractatu quodam singulari antehac egi: Alterum de his, quibus injuria illata est, non quidem in privatum ipsorum odium, sed in odium & contumeliam Domini, neque ei obsistit text. in *d. l. Quisquis 5. C. Ad Leg. Iul. Maiestat.* & in Aureâ

Bullâ

Bullâ *dict. loc.* Agitur enim utroque loco de jure ſingulari in reos Majeſtatis conſtituto. Quod autẽ ſingulariter in quibusdam, propter aliquam utilitatem authoritate conſtituentium introductum eſt, in conſequentiam trahi non poteſt, *l. Ius ſingulare, 15. & l. præcedente, ff. de legib.* Et tantum de caſu priori.

Caſus poſterioris, de homine tradito fundamentum petunt Dd. ex *d. Tit. 37. in princ. lib. 2. Feud.* Vbi ICtus Feudiſta, vel aliam, ait, feloniam commiſerit, verbi gratia hominem tradendo, ut in Curiâ amplius ſtare non poſſit, ſed placitum illlud feudale caſui huic alteri nihil roboris adfert, Quod enim de hominis traditione pronunciat, non ad fratrem Domini, nec ad alium quemvis pertinet hominem, ſed tantùm ad convaſallum, qui cum vaſallo tradente eiuſdem Domini vaſallus eſt, ut docet Hotomann. *lib. Diſp. feud. c. 24. n. 128.* & in libello *de verb. feud. in voce* Homo, quem ſequitur Gothofredus Antonius, *Diſp. feud. 11. th. 7. ſub lib.* B. Autumat idem etiam Conradus Rittershuſius *in partitionib. feudalib. lib. 2. c. 5 n. 119.* & rectè quidem, vaſallus enim in feudorum jure ſpecialiter homo vocatur, hâc ratione, quòd domino homagium præſtat, i.e. fidelitatem, Alvarot. 32

in prælud. feud. n. 42. Chassenæus *ad consuet. Burgund. Rubr. 3. §. 3. in verb.* Homage. Molin. *ad consuet. Paris. §. 2. gloss. 3.*

33 Et quòd in *d. Tit. 37.* per hominem significetur convasallus, arguunt abundè ut proximè præcedentia, sic & subiuncta verba. Præcedentia verba sunt de fratre vasalli eiusdem domini vasallo, ut evincitur ex verbis, ut totam hereditatem habeat, ubi HEREDITATIS voce denotatur feudum, ut suprà ostendi. Subiecta ibidem verba, hæc sunt, ut in curia amplius stare non possit, quæ sanè verba de ipso convasallo tradito exaudienda sunt; Tradere hominem propriè non significat occidere hominem sed prodere aliquem, putà, versutiis, technis, dolis occasionem aliis præbere ut occidatur, *c. 2. Extr. de offic. Iud. ordinarij*, ut cum aliquis in periculosa latronum ac sicariorum latibula nefariè adducitur, ut ab illis ex composito occidatur. Atque hoc significatu etiam accipiendum esse verbum illud in *d. Tit. 37. in princ. lib. 2. feud.* sentiunt Eguinar. Baro, & Cuiac. *ad Tit. 2. Quib. mod. feud. amittatur, lib. 1. Feud.* Tùm etiam Rittershusius *d. lib. 2. c. 5. num. 119.* Et quia occisio fratris convasalli, ac hominis traditio uno eodemque prædicato determinantur in *d. Tit. 37. in princ. lib. 2. Feud.*

eud, argumentum id præbet non leve, HOMINIS appellatione ibi denotari vasallum, & verbum TRADERE idem significare quod prodere,

Qui autem vasallus prodit convasallum, ut is occidatur, non minus delinquit quàm qui ipsemet occidit. *l. Nihil interest, 15. ff. ad leg. Cornel. de sicar. l. 1. vers. crimen enim C. d. t. L. 1.* ibi occiderit, cuiusvè dolo malo id factum erit, *l. utrum, 6. & l. seq. ff. de leg. Pompei. de parricid.*

Non desunt etiam alia argumenta quib. comprobari potest, in *d. Tit. 37. in princ. vers. vel aliam feloniam lib. 2. Feud.* per HOMINEM significari non quemvis hominem, sed convasallum, qui eiusdem domini vasallus est. Hunc intellectum suadet, quòd plures eiusdem domini vasalli in libris feudorum ubiq; dicuntur Pares, Compares, Pares Curiæ, Pares Curtis, Pares domus, & Pares in domo, scilicet domini *Tit. 2. §. 1. Tit. 10. Tit. 11. lib. 1. Feud. Tit. 2. in princ. Tit. 26. Tit. 54. lib. 2. Feud.* Vnde apparet, quòd plures eiusdem domini vasalli inter se quasi fratres sunt, ut ergò vasallus ob fratricidium in fratre convasallo commissum feudo exuitur, sic & privatur feudo suo ob necem convasallo allatam. Atque hæc sententia inde etiam robur 34

acci-

accipit, quòd socii fraternitatis quoddam ius inter se habent, *l. verum, 63. in princ. ff. pro socio*: Quodque milites sub eodem Duce militantes vocantur commilitones. *l. omne, 6. §. si quis commilitonem, ff. de re milit.* Cùm ergò Convasalli similes habeantur sociis, & commilitonibus, & cùm fratres invicem sint, verisimile est, quòd in precedente exemplo definitum legimus de vasallo fratrem Convasallum occidente, ICTUM Feudistam hoc altero sequenti exemplo porrigere etiam velle ad vasallum interficientem Convasallum suum, cùm de similibus & cõnexis idem sit judicium, Everhard. *in Topic. legal. in loco à simili n. 3.* Et argumentum à Verisimili, declarandæ rei non levem habeat vim, & ex eo declarativa capi soleat interpretatio *l. cum res 47. in fin. princ. ibi*, vel ubi verisimile est. *ff. de legat. 1. l. cum in testamento, 24. ff. de reb. dub. l. Coheredi, 41. §. Qui patrem, 4. vers. Quod magis verisimile, ff. de vulg. & pup. subst.*

Accedit eòdem, quòd vasallus dict. loco *in Tit. 37. in princ. lib. 2. Feud.* negatur feudo suo privari, quando fratrem domini occidit, nec distinguitur proditoriè, vel aliter ipsum interfecerit, aut occidi curaverit. Alterum igitur exemplum dicto loco propositum, de homine tradito, non de alio homine intelli-

gendum

gendum est, quàm Convasallo, si generaliter & de quovis homine intelligeretur, consequens ei esset, vasallum feudo suo multandum esse etiam ob necem, quam ipse domini sui fratri intulit.

Adhæc ICtus in *d. Tit. 37. lib. 2. Feud.* de eâ loquitur hominis traditione, quæ feloniam arguit, ut verba textus ostendunt, FELONIÆ autem vox licet omne denotet crimen, quod vasallus aut Dominus committit etiam in extraneum, ut indicat text. in *Tit. 26. §. Domino committente feloniam, lib. 2. Feud.* & docet Hotomann. in *lib. de verb. feud.* Cumprimis tamen & propriè significat crimen illud, quo vasallus fidelitatem domino promissam violat, aut Dominus non præstat vasallo fidelitatem quam ei debet *d. Tit. 26. §. Domino & Tit. 47. lib. 2. Feud. iunct. Tit. 6. in fin. lib. eod. Feud.* Cum igitur ICtus feloniam committere dicat vasallum, qui hominem tradit, intelligendus est de homine convasallo; Cùm fidus non sit Domino suo vasallus, qui alium eiusdem Domini vasallum prodit. 35

Prætereà verba ICti hæc, ut amplius in Curiâ stare non possit, accipi nequeunt de alio, quam vasallo tradito, non etiam de extraneo; Ille enim non hic ad domini cu-

 riam,

riam pertinet, ut in quâ vasallus judex esse potest, cum de feudo litigatur, *Tit. 16. in princ. Tit. 20. in princ. Tit. 39. §. si inter Dominum Tit. 55. §. pen. vers. si verò, lib. 2. Feud.* Quod de judice dicitur, dispositum quoq; de teste in causa feadali, *Tit. 2. & Tit. 4. §. item, vers. Quod autem, lib. 1. Feud. Tit. 32. §. ult. lib. 2. feud.*

Postremò ut prius exemplum de vasallo fratrem suum interficiente, non simpliciter conceptum & appositum est, sed finis occisionis illius adpositus, qui hic est, ut totam hereditatem, hoc est feudum habeat frater vasallus qui occidit fratrem non quẽvis, sed cõvasallum fratrem: Sic & alteri huic exemplo de homine tradito, sive prodito adjectus finis proditionis illius qui hic est: ut amplius in Curia domini stare non possit, unde verisimilitudo capitur hæc, quòd & hoc exemplum non de quovis homine, sed de homine convasallo intelligendum sit. Et quemadmodum particula illa VT in *d. Tit. 37. in princ. lib. 2. Feud.* priori illo in exẽplo caussalis est, & finem occisionis designat, ita & hoc in exemplo finalem proditionis illius denotat causam, quæ hæc est, ut homo, hoc est vasallus, qui traditur, in Curiâ domini amplius stare non possit, atq; ita Dominus suâ in Curiâ vasalli illius traditi consilio uti non possit amplius.

Dictio

Dictio illa, VT nõ unã solum recipit significationem, sed interdum similitudinis vox est, quandoq; etiam vim obtinet consequutivam, plerumque verò causam finalem & conditionem denotat, ut docet Speculator *Tit. de disputat. & allegat. Advocat. vers. post hoc autẽ, n. 10.* Alberic. *in dictionario suo, in dictione* Vt, & Pardulphus Prateius *in lexico iuris, in verb.* Vt, idque apparet etiam ex *l. 1. C. de servit. & aqua l. si mulier, 25. C. de iur. dot. l. à testatore, 109.* ubi Gloss. in verb. conditio *ff. de condit. & demonst.* Verisimile ergò particulam VT, in *d. Tit. 37. in princ. vers. vel aliã feloniam, lib. 2. Feud.* causam significare finalem, maximè, cùm in priori ibidem proposito exemplo, dictio illa VT causalis sit, & finalẽ denotet causam. Interpretes quidem juris feudorum, verba ĩsthæc, ut in curia amplius stare non possit, exponunt de ipso vasallo tradente, quem putant ideò stare non posse in Curiâ Domini quòd ex hominis proditione infamis sit factus, ut videre est apud Schraderum *Tract. feud. part. 9. c. 3. n. 70. & seqq.* Henric. à Rosenthal *eod. tract. cap. 10. concl. 36. num. 29. & seqq.* Hermann. Vultei. *de feud. c. 11. n. 36.* Ioann. Borcholt. *in commentar. in consuetud. feud. c. 8. n. 125.*

Verùm

37 Verùm hanc interpretationem eâ ex causâ admittendam non esse judico, quòd infamia vasalli non efficit, ut ipse feudo privetur, Tùm quia licet vasallus fratrem Domini interficiens infamiâ notetur, per text. *in l. infamem, 7. ff. de public. iudic.* attamen feudo suo non multatur, ut disertè tradit ICtus Feudista, in *in d. tit. 37. in princ.* Tùm etiam, quia authoritas juris feudorum clarissimè arguit, infamiã vasalli per se non esse causam amittendi feudum, textus est expressus in *Tit 24. §. Sed quia natura*, ibi, non ex omni causâ, ex quâ op nio vasalli gravatur, beneficium amittitur, *lib. 2. Feud.* Distinguunt quidem hîc Dd. inter juris & facti infamiam, sed ut illa, ita & hæc infamia â dignitatis gradu hominem deiicit, *l. 2.* ubi Cuiac. & *l. Ne quis, 6. C. de dignitat. lib. 12.* & quando ICtus in *d. Tit. 24. §. Sed quia natura, lib. 2. Feud.* scribit, quòd non ex omni causâ, ex quâ opinio vasalli gravatur beneficiũ amittatur, tàm de juris, quàm facti infamiâ exaudiendus est; Est enim generalis ille textus, nec distinguit inter juris, & facti infamiam, Quinimò, quòd etiam de juris infamiâ intelligendus sit, arguit abundè subjectum ibi exemplum de perjuro; Perjurus enim infamiâ juris notatur, *c. infames, & c. seq. caus. 6. quæst. 1. l. si quis maior 41. C. de transact.*

transact. sive ergò juris, sive facti infamiâ notetur vasallus, feudo suo non privatur, nisi cum in specie cautum alicubi in feudorum jure legitur, vasallũ feudo suo ob infamiam privari.

Non est putandum, quòd vasallus proditor, ob traditionem cuiusvis hominis, ideò feudum suum amittat, quòd proditio grave, magnum, & atrox sit crimẽ, *l. servum*, ibi, in exemplum omnium proditorum, C. *de delatorib. lib. 10.* Est enim textus ille accipiendus de eo, qui suum prodit dominum, cùm loquatur in specie, de servo dominum suum tradente, & quòd ibi specialiter de domino & servo disponitur, extendi quidem potest ad subditos & Magistratum, ut & vasallum & eius Dominum, ut arguit text. *in l. pen.* C. *de his qui accusare non possunt*, At porrigi non debet ad vasallum & extraneum aliquem, Est quidem proditio crimen nefarium, & atrox admodum, ex eo tamen haud potest inferri, quòd propter illud vasallus feudo suo privari debeat; cum aliâ quædam, putâ gladii pœnâ affici possit. *d. l. pen.* C. *de his qui accusare non poss.* 38

In quæstione versatur & illud, an vasallus ob incestum, quo se polluit, feudo suo privetur? Plerique Dd. absque hæsitatione affirmant, 39

firmant, quos recenset, & sequitur Ludolph. Schrader. *tract. feud. part. 9, c. 3. n. 1.* Antesignanus autem ipsorum omnium fuisse putatur Baldus in *l. 1. n. 42. quæst. 51. ff. de Rer. Divis.* In eandem iverunt sententiam Cuiac. *ad Tit. 2. Quib. mod. feud. amittat. lib. 1. Feud. pag. 80.* Wesemb. *tract. de feud. c. 15. n. 5. in fin.* Ioann. Borcholt. *in comment in usus feud. c. 8. n. 105.* Vultei. *lib. 1. de feud. c. 11. n. 36.* Henric. à Rosenthal *tract. feud. c. 11. conclus. 37. n. 1.* ubi plures idem sentientes allegat, Accedunt eandem in opinionem Conradus Rittershusius *lib. partit. iur. feud. c 5. n. 120. & seqq.* Item Gothofredus Antonius *disp. feud. 11. th. 7.*

40 Hujus adsertionis adferuntur tres potissimùm rationes: Prima est, quòd pœna incestus sit bonorum confiscatio, *Novell. 12. c. 1. Auth. incestus, C. de incest. nupt.* Vnde etiam bona contrahentium incestas nuptias inter Regalia referuntur, *Tit. 56. Quæ sint Regalia, lib. 2. feud.* Altera tatio est quòd incestuosus cingulo, h. e. dignitate privetur *d. Novell. 2. c. 1. Auth. incestas. C. d. incest. & inutil. nupt. Can. coniunctiones 35. quæst. 2. & 3. l. 1. ff. de his qui not. infam.* proindeque ob criminis illius turpitudinē, amplius honestè in Curiâ Domini stare non possit, per text. *in Tit. 37. An ille qui*

le qui interfecit fratrem Domini, lib. 2. feud. Tertia ratio est, quòd corporalis pœna incestus, justineaneo jure est exilium, id est deportatio. Deportatus autem cùm servitia Domino præstare non possit, nec feudi ius & commoda amplius habere potest, *Tit. 21. De feudo sine culpâ non amittendo lib. 1. Feud.* & tradunt Dd. quos allegat Henricus à Rosenthal, *tract. de feud. c. 11. conclus. 11. in addit. sub lit. G.*

Exemplum privationis feudi hàc ex causâ de duobus Austriæ Marchionib. Leopoldo, & Alberto *ex Austriâ Cuspiniani* adducit Cuiac. *ad d. Tit. 2. lib. 1. Feud. pag. 80.*

In tantùm etiam hanc ob causam feudo suo multari vasallum volunt Dd. ut licet, Pontifex Romanus posteà dispenset quoad matrimonium, non tamen reciperet vasallus feudum ex hâc causâ amissum. Ita argumento *cap. Quamvis, Tit. de Rescript. in 6. & l. 2. §. si quis à Principe, ff. Ne quid in loc. public.* sentiunt, quos citat Henric. à Rosenthal, *Tract. feud. d. cap. 10. conclus. 37. in addit. sub lit. C.* 41

Cæterùm videamus, an communis illa opinio de feudo ob incestum vasalli amittẽdo, omnis dubitationis expers sit, nec nè. Curtius jun: *tract. de feud. part. 4. n. 40.* tantùm non defert huic communi opinioni, ut 42

eam

eam omninò certam ac veram putet. Scribit enim, quòd jura, quæ pro communi hâc opinione adducuntur, loquantur tantùm de bonorum ex incestu confiscatione, non de feudo, quodque simul stare possint hæc duo, ut bona alicuius ob crimen aliquod publicētur, & tamen, civiliter contra eum ad feudi privationem non agatur, Et certè non desunt rationes, quæ communem illam opinionem non parum suspectam reddunt. Prima hæc est, Quicquid ullâ lege non reperitur cautum, haud temerè asserendum est *l. 5. ff. de probat. l. illam, 19.* ibi, eo quod nulla constitutio super huiusmodi collatione posita esset, *C. de collat. & Novell. 118. cap. 5. consideremus*, ibi, sed quia hoc cum lege agimus, erubescimus; sed nullâ ex lege feudali evincitur, quòd vasallus principaliter directò ob incestum feudo suo privetur; Non ergò temerè illud asserendum erit.

43 Altera ratio, quâ communis opinio de feudo ob incestum vasalli amittendo non parum imminuitur, hæc est, quòd causæ amissionis feudi, placitis feudorum definitę, non absimiles sunt causis exheredationis, & revocandæ donationis, *d. Tit. 24. §. prædictis modis, lib. 2. Feud.* quamvis non ex omni causâ feudo multetur vasallus, ob quam exheredari

redari filius, & donatarius privari donatione possit, Curt. Iun. *Tract. de feud. part. 4. n. 77.* Vultei. *lib. 1. de feud. c. 11. n. 13.* Cùm ergò incestus nusquam in libris juris Civilis connumeretur, vel exheredationis, vel revocandæ donationis causis, consequens ei videtur, quòd incestus per se nō sit causa amittendi feudum.

Tertiò adponi potest hæc ratio, quòd causa directò & principaliter amittendi feudum ea esse debet, ex quâ vasalli erga Dominum ingratitudo deprehendi possit, *dict. Tit. 24. in princ ibi*, tanquam ingratus existens, beneficium amittit, *&* §. *3. ibi*, Est & alia ingratitudo, *libr. 2. Feudor.* At vasallus committendo incestum, non est erga dominum ingratus: Nihil enim ad domini injuriam pertinet delictum illud, nullâ injuriâ afficitur Dominus à vasallo, quando is incestu se polluit; Incestus ergò non est delictum feudale, ob quod principaliter vasallus feudo suo multari debeat. 44

Quarta ratio hæc esse potest: homicidium in fratre domini commissum, non est feudale delictum, ob quod vasallus feudo suo privetur, per text. expressum in *Tit. 37. An ille qui interfecit fratrem Domini sui, in princ. lib. 2.* 45

Feud. Multò minus ergò feudale delictum dici potest incestus à vasallo commissus in aliâ fœminâ, quàm quæ dominum quoque sanguinis jure attingit. Homicidium n. in fratre domini admissum ob sanguinis conjunctionẽ mœrore dominum afficit acerbo, ipsumque in luctum vocat gravem, non æquè verò homicidium quod in personâ extraneâ patratum est.

46 Quintò & ultimò confert huc magnoperè, quòd vasallus ob stupratam Domini sororem, non amittit feudum, nisi unico illo casu, quo soror illa adhuc in capillo & domo domini est, *Tit. 5. in princ. ibi*, aut cum sorore domini si in domo domini maneat, *lib. 1. Feud. & Tit. 24. Quæ fuit prima causa beneficii amittendi. §. Rursus*, ibi, aut sorori in domo adhuc manenti, quæ in capillo dicitur, *lib. 2. Feud.* Si ergò feudale delictum non est, ob quod vasallus feudo suo exuatur, quando vasallus stuprum infert sorori sui domini, cur feudale delictum diceretur, si vasallus cognatam suam propriam, dominum feudi neq; sanguinis, neq; affinitatis jure attingẽtem, stupraverit, atque ita incestum commiserit?

His propemodùm rationibus antèhac etiam disputando oppugnavi communem illam opinionem, & contrariam defensare intendi

tendi. Sed in illis non satis roboris esse videtur Conrado Rittershusio *in partitionibus iuris feudalis. lib. 2. c. 5. n. 122. pag. 470.* Vbi tamen sui à me dissensus causam astruit nullam, præterquam quòd ultimum illud argumentum de sorore domini ex Cuiac. ad *Tit. 2. lib. 1. Feud. pag. 80.* hoc modo eliminare conatur, quòd gravius sit incestus crimẽ, quàm stuprum in sorore domini admissum; sed esto incestus crimen gravius esse, haud tamen inde sequitur, quòd feudale sit crimen, cuius gratiâ vasallus feudo suo privari debeat, cùm illud privatim non concernat dominum, sed Reip. statum, qui hîc privatâ in causâ domini principaliter spectandus non est.

Sed videamus, num communis opinionis 48
rationib. suprà allatis, ad eam propugnandam vis quædam insit, nec nè, una earum hæc est: quòd pœna incestus sit publicatio bonorum; Atqui hâc ex ratione perperàm infertur, ob incestum feudo privari vasallum, bona enim allodialia, de quibus ratio hæc intelligenda est, nihil commune habent cum feudo, *Tit. 25. An agnatus, vel filius possint retinere feudum, in princ. lib. 2. Feud.* & proindè publicatis bonis non publicatur etiam feudum, Anton. Peregrin. *de iur. fisc. Tit. 5. num. 106. &*

Tt 2 *seqq.*

seqq. lib 5. Hartmann. Pistoris *lib. 2. quæstion. iur. quæst. 15. n. 17. & seqq.* Henric. à. Rosenth. *Tract. feud. c. 10. conclus. 37. n. 10.* Herm. Vultei. *lib. 1. de feud. c. 11. n 116.*

49 Altera communis opinionis ratio in eo consistit, quòd incestuosus efficitur infamis, & proindè Vasallus esse, ac honestè in curiâ domini stare non possit; Verùm & hæc ratio infirmior est, quàm ut tutari communem opinionē possit, vasallus enim non ob quamvis infamiam feudo suo privatur, ut textus indicat expressùs in *d. Tit. 24. §. sed quia, vers. Illud enim lib. 2. Feud.* Vbi ICtus Feudista, Illud, ait, est certum, quòd non ex omni causâ ex quâ opinio Vasalli gravatur, beneficium amittitur, quib. ex verbis intelligitur, quòd non aliâ ex famosâ causâ vasallus feudum amittat, quàm quæ nominatim causis amittendi feudum placitis feudorum connumeratur. Nec quicquam ad Interpretum opinionem de feudo ob infamiam vasalli amittendo stabiliendam facit Text. in *Tit. 37. vers. aliam feloniam; lib. 2. Feud.* Longè enim alius est sensus loci illius, ut in declarando proximè præcedenti exemplo ostendi.

Quòd si infamiâ suâ vasallus excluderetur feudo, retinere non posset feudum vasallus ille, qui fratrem Domini occidit, qui-

que

que unum ex plurib. dominis cucurbitavit, totum amitteret feudum, non partem eius solius, quem cucurbitavit, cùm ut ille propter homicidium, sic & hic propter adulterium infamis sit, *l. infamem, 7. ff. de public iudic. & l. Quod ergò 13. §. ult. ff. De his qui not. infam.* Sed vasallus occidens fratrem Domini non amittit feudum; *d. Tit. 37. in princ.* Neq; vasallus cucurbitans unum ex pluribus Dominis, aliorum Dominorum partes feudi amittit, sed illam tantùm feudi partem, quæ pertinet ad dominum, quem cucurbitasse probatur, *Tit. 38. de vasallo, qui contra Constitut. Loth. lib. 2. Feud.* Infamia ergò vasalli non impedit quò minus ipse feudum retinere possit.

Tertia communis opinionis ratio de in- 50
cestuosi vasalli deportatione, æquè nullum hîc ad feudum amittendum arguendi vim habet. Vasallus enim incestuosus quando deportatur, amittit quidem feudum, at non directò per se & principaliter ob incestus crimen, sed quia civis Romanus esse desinit, & civium Romanorum jura perdit omnia, *§. cum autem is, Inst. Quib. mod. ius. pat. pot. soluit. & §. Minor. Inst. de cap. deminut. l. sunt quidam, 17. §. 1. ff. de pœn. & l. 1. §. si quib. ff. de legat. 3.* Non, inquam, directò, per se, & principaliter vasallus incestuosus ob crimen incestus perdit

feudum: Alioqui enim sequeretur, quòd & vasallus interficiendo fratrem Domini sui, indignum se efficeret feudo suo, cùm homicidii pœna Iure Iustinianeo maior sit, quàm incestus pœna. Quia autem vasallus interficiendo fratrem Domini sui non amittit feudum, ut suprà ostẽsum ex *d. Tit. 37. in princ. lib. 2. Feud.* consequens ei est, quòd nec ob incestum principaliter feudo suo privetur vasallus.

Accedit denique huc, quòd vasalli ultimum suppliciũ vel deportatio, itemq; bonorum confiscatio, non ad privatã Domini ultionem pertinet, sed ad publicam spectat vindictam, *l. Locatio, 9. §. Quod illicitè, 5.* ibi, alterum vigor publicæ disciplinæ postulat, *ff. de publican. & vectigal. l. si quis 11. in fin. C. de accusat. & l. 4. ff. de public. iudic.* Vnde evincitur, quòd, ut homicidium, in fratre Domini à Vasallo commissum, non est feudale delictum, ita nec incestus vasalli delictum sit feudale, ob quod vasallus principaliter per se, & directò feudo suo mulctari debeat.

§ I Quemadmodum in milite delictum, aliud est militare, ut quod tanquam miles admisit, aliud est commune, *l. 2. in princ. & l. 6. in princ. ff. de re milit.* & pœna delicti alia militaris est, alia communis, *d. l. 2. §. 1. & §§. seqq. ff. d. t.*

Sic

Sic in vasallo delictum aliud est feudale, aliud commune; & pœna vasalli delinquentis alia est feudalis, alia communis. Feudale delictum est, quod vasallus, uti vasallus committit, & ob quod feudo suo principaliter & directò privatur, cuiusmodi delicta proponuntur in *Tit. 5. & Tit. 16. lib. 1. Feud. Tit. 24. lib. 2. Feud.* Commune vasalli delictum est, quod ut quilibet etiam non vasallus, committit, & ob quod vasallus, ut quilibet alius punitur, cuiusmodi delictum est adulterium, stuprum, incestus, crimen læsæ Maiestatis, cuius delicti pœna principaliter non est feudi amissio, sed alia. Quod si tamen pœna illa communis sit talis, ut per eam vasallus civis Romanus esse desinat, qualis est deportatio, amittit quidem feudum, at non principaliter & directò, sed per consequentiam. Propter incestum ergò obliquè & in consequentiam feudo privatur vasallus incestuosus, propterea, quòd deportatus jura civium Romanorum amittit, proindeque vasallus manere amplius non potest: Quòd si incestus pœna non esset deportatio, retineret vasallus feudum suum, sicuti retinet feudum suum vasallus, qui fratrem Domini sui occidit, ut & vasallus, qui unum ex pluribus dominis cucurbitavit, retinet aliorum dominorum partes in feudo. 61

52 Expeditæ hactenus quæstioni ancipiti proxima est hæc: An possit dominus in feudali judicio coram paribus Curiæ principaliter ad feudi privationem contra vasallum incestuosum civiliter experiri, etiamsi vasallus ille ob incestum criminaliter non sit damnatus, neque eius bona publicata? Affirmativa probari hoc videtur argumēto, quòd vasallus propter incestum ipso jure privatùr feudo suo, ut sentit Bald. in *d. l. 1. n. 42. ff. de Rer. Divis.* & Alvarot. Baldum sequutus in *Tit. 5. Quib. mod. feud. amittat, §. Item si fidelis, n. 14. lib. 1. Feud.* privatur quoque incestuosus ipso jure bonis suis reliquis, *gloss. in Auth. incestas nuptias, in voce,* Effectis. *C. de incestis & inutilib. nupt. gloss. in Novell. 12. de incest. & nefar. nupt. §. 1. in verb.* imminere. Iulius Clarius *lib. 5. sententent. §. Incestus, n. 2. vers. Et scias*, per text. *in d. Novell. 12. §. 1.* ibi, Mox ei suarum rerum casum imminere. Huic argumento adjungitur & illud, quòd ipso jure, absque judicis sententiâ infamiâ notantur contrahentes incestas nuptias, & incestum cōmittentes, arg. *l. 4. C. de incestis & inutilib. nupt.* Wesemb. *in Paratit. ff. de his qui not. infam.* Francisc. Zarabella, *cons. 129. n. 21.* Vbi ex hoc solo fundamento de infamiâ vasalli incestum committentis, respondit, incestum committen-

tem.

tem privari suo feudo, quia infamiâ notetur. Sed hæ rationes mihi tanti non videntur esse momenti, ut inde certò constare possit, quòd contra vasallum in Curiâ Domini, ad feudi privationem civiliter agi possit, quamvis ipse criminaliter non sit damnatus. Et quia ex proximè præcedentis quæstionis declaratione abundè cognoscitur, feudum ob crimen incestus, per se & principaliter non amitti, sed per consequentiam, si incestuosus criminaliter condemnetur, patet inde omisso criminali judicio, ad feudi amissionem Civiliter in feudali judicio, coram parib. Curiæ agi non posse.

Non obstat argumentum Baldi, Alvaroti, & aliorum, quòd ipso jure vasallus propter incestum feudo suo privetur, id enim simpliciter negandum, per rationes in explicatione præcedentis quæstionis prolatas, Quòd si ipso jure absque criminali ad deportationẽ datâ sentẽtiâ incestuosus bonorum suorum dominium amitteret, liberi ipsius, etiam honestè quæsiti, non succederent in eius bona, ut quæ per incestum essent amissa; Quia autem ipsi succedunt, per text. *in Novell. 12. c. 28. & Auth. incestas, C. de incestis & inutil. nupt.* liquet indè, quòd incestuosus ipso jure bonorum substantiam ob solum crimen illud, non amittat. 53

54 Non tuetur etiam aientem opinionem, quòd incestuosus infamiâ ipso jure notari dicitur, ipsa enim infamia vasalli, per se non est causa amittendi feudum, ut docui suprà ex *Tit. 2 4. §. sed quia, vers. illud enim, lib. 2. Feud.* Non potest ergò dominus feudi ob vasalli incestum ad feudi privationem, cōtra ipsum vasallum in feudali judicio parium Curiæ civiliter experiri.

55 Quæritur hâc in materiâ & illud, si communi ex sententiâ Dd. vasallus ob incestum suum feudo privari posset, num de quovis incestu intelligendum illud sit? Incestus alius est juris naturę, sive Gentium juris, alius juris Civilis. *l. si adulterium 38. §. quare, ff. ad Leg. Iul. de adulter. l. ult. ff. de Ritu nupt. & l. ult. ff. de condict. sine caus.*

56 Iuris Gentium incestus est, qui contra divinum & naturale jus committitur inter parentes & liberos in infinitum, *d. l. ult. ff. de rit. nupt.* item inter quosdam affines, putà qui sunt parentum & liberorū loco, veluti inter Novercam & privignum, inter vitricum & privignam, inter socerum & nurum, inter socrum & generum, *d. l. si adulterium 38. in princ. & §. 1. ff. ad leg. Iul. de adult. l. uxorem, 15. ff. de rit. nupt. l. si quis, 5. ff. de quæstionib. l. ult. §. 1. ff. de condict. sine caus.* Huius generis ince-

stus

ſtus fuit, quem Loth cum filiabus ſuis commiſit, de quo Geneſ. c. 19. Committitur quoque inceſtus jure Gentium cum ſorore, *l. Libertinus 8. ff. de rit. nupt.* ubi matri jungitur ſoror, & per mores ſignificatur ius Gentium ut & in *l. ſororis 39. ff. d. t.* Cuiac. *ad d. l. 38. ff. ad L. Iul. de adult. in comment. in lib. 36. quæſt. Papin.* Eiuſmodi inceſtum commiſit filius Davidis Ammon cum ſorore Thamar, *lib. 2. Reg. c. 13.*

Inceſtus juris Civilis eſt, qui committitur cum fratris vel ſororis filiâ, aut nepte, vel pronepte, itẽ cum amitâ, vel materterâ, cum amitâ magnâ, vel materterâ magnâ, cũ uxore fratris, & cum ſorore uxoris *d. l. ult. verſ. Qui verò ff. de Rit. nupt.* Cuiac. *in comment. in l. 38. ff. ad L. Iul. de Adult. lib. 36. quæſt. Papin.* 57

His cognitis, poſito veram eſſe Dd. opinionem de feudo ob inceſtum amittendo, videndum, an ob inceſtum utriuſque generis, feudo ſuo privetur vaſallus? Ob inceſtum juris naturæ ſive Gentium juris, multari vaſallum feudo ſuo hæſitandum non eſt, ſi veritas aſſiſtit Dd. opinioni, de feudo propter inceſtum amittendo, de hoc enim inceſtu agit Conſtitutio Iuſtiniani Imp. *in d. Novell. 12.* ex quâ extructa eſt Dd. opinio de feudo ob inceſtum amittendo, de hoc inquam in- 58

ceſtu

cestu agit *d. Novell. 12* ut arguunt verba hæc, Contrarias naturæ, item verba quæ impia sunt, & scelesta. Incest⁹ naturæ cõtrari⁹ is solùm dicitur, qui inter ascendentes & descendentes committitur, *d. l. ult. ff. de rit. nupt. & l. ult. in fin. ff. de condict. sine caus.*

59 De incestu juris Civilis tantùm, ut & juris Canonici, qui non est contra Divinum & naturæ ius, idem sentit Conrad. Rittershus. *lib. 2. part. feud. c. 5. n. 122.* ubi scribit, quoad amissionem feudi, non distinguimus inter genera incestus. Atqui verius est, ob juris Civilis incestum non multari vasallum feudo suo, Textus enim in *Novell. 12. c. 1.* est tantùm de eo incestu, qui ut modò ostendi, contra ius naturæ, & divinum commissus est, cuiusmodi incestus non committitur inter duorum fratrum vel sororum liberos, & qui ulterioris sunt gradus. In Levitico enim *cap. 18. & 20.* ubi gradus prohibiti recensentur, non reperiuntur jam dicti cognati.

60 Fatetur quoq; Divus Augustinus *lib. 15. de Civitat. Dei, c. 16.* quòd jure divino matrimonium inter consobrinos, & duorum fratrum filios non sit prohibitum. Exemplum quoque extat huius liciti matrimonii Genes. *24. & 29.* de Isaaco & Rebecca: Iacobo & Rachaele. Quin etiam gradus hic jure Civili

Civili prohibitus non eſt, ſed potius admiſſus, ut duorum fratrum & ſororum liberi nuptias contrahant §. *Duorum autem, Inſt. de Nupt. l. 3. l. non ſolum ff. de Ritu nupt. & l. in celebrandis, C. d. t.*

Iure quidem Canonico inter cognatos prohibitæ ſunt conjunctiones matrimoniales uſq; ad gradum quartum, *c. non debet, Extr. de conſang. & affin.* Verùm pœna inceſtus definita in d. *Novell. 12. & Auth. inceſtus, C. de inceſt. & inut. nupt.* non extēditur ad eum uſq; gradum, ut ſentit etiam Ioannes Faber *in §. ſi adverſus ea, Inſt. de nupt.* & Sonsbeck. *in commentar. in uſus feud. part. 12. n. 57.* Et hanc in ſententiam conſuluit etiam Calderin. *Conſil. 2. conſang. & affinit.* Tùm etiam Modeſtin. Piſtoris *conſ. 35. n. 20. & ſeqq. vol. 2.* 61

Non eſt putandum, quòd Iuſtinianeum ius, *in d. Novell. 12. & Auth. inceſtus, C. de inceſtis & inutil. nupt.* correctum ſit per ius Canonicū in *d. c. Non debet, Extr. de conſang. & affinit.* Etſi enim hoc Canonicum ius poſterius fuerit conſtitutione illâ Iuſtinianeâ, quia tamen expreſsè & nominatim non corrigit Cæſareum illud ius, quoad pœnam criminis inceſtus, haud putandum eſt, immutatum eſſe Imperatorium illud ius in pœnâ inceſtus, per text. in *c. 1. Tit. de conſtit. in 6. & l. præ-* 62

cipi-

cipimus, 32. §. *ult. C. de Appellat.* Et licet Principum leges non dedignẽtur sequi Sacros Canones *c. Clerici, Extr. de iudic. c. 1. Extr. de Novi operis nunciat. c. ult. Extr. de secund. nupt. Novell. 5. c. 2. §. Sancimus. & Novell. 83. in fin.* Non tamen usquam sequuntur Pontificiam constitutionem in *d. c. Non debet, Extr. de consang. & affinit.* promulgatam, & quia Legislatio isthæc Pontificia posterior est d. const. Novell. 12. ad hanc illa trahi, & hæc ad illam debet, ut ambæ salvæ maneant, *l. Non est novum, 26, & l. seq. ff. de legib.*; maximè cum posterior hæc priori non sit manifestè contraria, ut quæ de incestus juris Gentium pœnâ agit, hæc verò de gradibus ad quos usque cognati nuptias contrahere possunt.

Ex prædictis ergò manifestum redditur, quòd licet recipi posset communis illa opinio de feudo propter incestum amittendo, eam tamen opinionem extendendam non esse ultra incestum juris Gentium, cùm pœna incestus proposita in *d. Novell. 12. & Auth. incestas, C. de incestis & inutil. nupt.* pertineat tantùm ad naturæ sive juris Gentium incestum, non etiam ad incestum juris Civilis, ut hactenus ostendi.

63 Non est omittenda hoc loco hæc etiam quæstio, an vasallus propter incestum crimi-

nali-

naliter damnatus, atque ita feudo etiam, ex Dd. opinione privatus, posteà verò Principis indulgentiâ restitutus, feudum etiam ab ipso Domino, vel agnatis, ad quos pervenit, recipiat, nec nè? Negativæ inhærere videntur Bald. in *d. l. 1. n. 42. quæst. 51. ff. de Rer. Divis.* Ludolph. Schrad. *Tract. feud. part. 9. c. 3. n. 1.* Baro à Tautenberg *ad Tit. Quib. mod. feud. amitt. §. item si fidelis in fin. lib. 1. Feud.* Zasius *Tract. feud. part. 10. n. 29.* Sonsbeck. *in comment. in usus feud. part. 12. n. 57.* & alii, quos citat Henric. à Rosenthal *Tract. de feud. c. 10. conclus. 37. sub lit.* C. qui omnes tradunt, etiamsi Papa dispensaret posteà, ut vasallus & cognata eius qui incestum commiserunt, conjuges fierent, vasallus tamen ille feudum ad dominum, vel agnatos translatum, non recuperet: Quod de Pontificis dispensatione traditur, intelligendum etiam de restitutione vasalli indulgentiâ Principis factâ, si dominus vel agnatus vasalli ob incestus crimen adeptus sit feudum. Ita sentiunt Dd. communiter, quos citant & sequuntur Menoch. *de recup. poss. remed. 10. n. 101. & seqq.* Andr. Gail. *lib. 2. de pac. pub. c. 19. n. 4. 9. 11. & 12.* Ioann. Schoner. *disp. feud. 11. th. 71.* ubi alios hanc in sententiam allegat.

Huius

64 Huius conclusionis ratio hæc esse videtur, quòd restitutio non trahitur ad ea, quæ aliis sunt quæsita; cùm Princeps non præsumatur adimere velle, quod alii quæsitum fuit, *l. 2. §. meritò, & §. si quis à Principe, ff. Ne quid in loc. publ. l. Nec avus 4. C. de emancipationib. liberor. & c. Quamvis Tit. de rescript. in 6.*

65 Confert huc quòd Clericus depositus, & posteà restitutus, non recuperat beneficium alteri collatum. Panormitan. *in c. Ex tua, n. 15. Extr. de Clericis non residentib.* quodq; Doctor civitate pulsus, & posteà restitutus, non recuperat pristinum locum in Collegio Doctorum, sed pro novitio habendus est, ut tenet Bartolus in *l. Gallus 29. §. Et quid si tantùm, n. 12.* Iason *ibid. n. 59. & 71. ff. de lib. & postb.* Menoch. *de recup. poss. d. Remed. 10. n. 101. & seqq.* Andr. Gail. *d. lib. 2. de pub. pac. c. 19. n. 6.*

66 Quòd deniq; Doctor lecturâ suâ, ob admissum quoddã crimẽ privatus, sed posteà restitutus, nõ censetur restitutus etiam ad lecturam, cui alius quispiam post condemnationem pendente privatione, præpositus fuit, Lucas de pennâ, *in l. cum allegatis 5. col. 4. C. de re milit. lib. 12.*

67 Sed non obstantibus hisce rationibus, dicendum puto, quòd Principis indulgentiâ resti-

restitutus hic vasallus, feudum suum propter incestus crimen amissum, recuperet, etiamsi Dominus, vel agnatus ad se traxerit illud; Quando enim bona alicui, ex solâ eius condemnatione adimuntur, tunc restitutione sequutâ, reddenda illa sunt eidem, per text. *in l. sive Patronus 21. in princ. ff. de iure Patronat. l. 1. § Filio, 4. ff. ad SCtum Tertyll. l. sed si hâc lege 10. §. sed si per pœnam ff. de in ius vocand. l. 1. §. ult. ff. de bonor. possess. cont. tab. l. ult. In princ. & §. ult. C. de sententiam passis & restitutis*, ubi eleganter Constantinus Imperator, tantum, ait, ad restitutionem valeat, quantum ad correctionem sententia valuit; utque deportationis ipsum per se nomen, rerum omnium spoliatio est, ita indulgentiæ restitutio, bonorum ac dignitatis, uno nomine amissorum omnium sit recuperatio.

Confirmat eandem hanc assertionem, quòd omnis alienatio, immediatè ex sententiâ descendens, per restitutionem rescinditur, quippe cùm ita reducatur causa ad non causam, textus est notabilis in *l. si quis filio 6. §. quatenus 12. vers. ergò & si quis ff. de iniust. rupt. irrit. facto testamento.* 68

Denique accedit in tutelam pronunciati huius autoritas Baldi in *Tit. 28. Hîc finitur lex, num. 8.* & ibidem Iacob. de Belviso *vers. ter-* 69

tiò quia, lib. 2. Feud. Iason *in l. Gallus 29. §. Et quid si tantum, n. 75. ff. de lib. & posthum.* Castrensis *in l. intercidit 59. n. 1. ff. de condit. & demonst.*

70 Non tuetur priorem opinionem quòd Princeps non præsumitur adimere velle, quod alii ex bonis rei quæsitũ fuit: Procedit n. hæc sẽtentia in eo, quòd ex bonis condemnati rei titulo singulari, putà venditione, aut donatione, tertio alicui fuit quæsitum, ut quando tertius ille quid emit à Fisco, aut ab eo donationis, vel quo alio titulo quid accepit, quod rei cõdemnati fuit, §. *Edicto Divi Marci, vers. constitutio autem, Inst. de usucap. & l. 2. C. de quadrienn. præscript.* Quando verò Fiscus ipsemet adhuc bona illa possidet, & nondum transtulit ad alium tertium aliquem: Tunc restitutio facta intelligitur etiam quoad ipsa bona, quæ reus propter cõdemnationem amisit nondum autem ad tertium aliquem trãslata sunt. Atque hoc modo limitatur Regula, quâ dicitur, quòd restitutio gratiâ Principis facta non extendatur ad bona post condemnationem ad alium translata, ut tradunt post alios Menoch. *de recup. possess. d. Remed. 10. n. 116. in fin.* & Andr. Gail. *lib. 2. de pac. pub. c. 19. num. 3. 9. 16. vers. sed ut ad propositum.*

71 Exempla quoque de Clerico, & Doctore per Principem restitutis intelligenda sunt de

bene-

beneficio & profeſſione tertio cuidam commiſsâ, non quæ adhuc vacat, ut ex Menochio & Gailio citatis anteà locis evincitur.

Feudum ergò quod propter inceſtum, ad inceſtuoſi vaſalli Dominum, vel agnatum pervenit, & ab ipſo Domino, aut agnato adhuc poſſidetur, reddendum eſt vaſallo Principis indulgentiâ reſtituto, ſi verò Dominus, aut vaſalli agnatus amplius non poſſideat feudum hoc, ſed quidam tertius illud juſto titulo jam teneat, putà ex donatione, emptione, tunc ab ipſo vaſallus reſtitutus recuperare illud amplius non poteſt, cùm poſſeſſor ille non ex condemnatione vaſalli, ſed alio ſingulari ex titulo feudum hoc poſſideat, ut ait Andr. de Iſernia ad *Tit. 14. de vaſallo, decrepitæ ætatis, n. 5. lib. 2. Feud.* & huc pertinent textus pro concluſione contrariâ ſuperius adducti. 72

Quæritur etiam de adulterio, & ſtupro quod vaſallus extraneæ intulit perſonæ, num crimen illud cauſa ſit amittẽdi feudum? Aiẽs opinio placet Iacobo de Ardizone, & Alvaroto in *Tit. 37. An ille qui interfecit fratrem Domini ſui, lib. 2. Feud.* Nec diſplicet quibuſdam aliis, quos citat Henric. à Roſenth. *Tract. feud. c. 10. concluſ. 36. in addit. ad lit.* K. 73

Negans verò enunciatum veritati pro- 74

54 Non tuetur etiam aientem opinionem, quòd inceſtuoſus infamiâ ipſo jure notari dicitur, ipſa enim infamia vaſalli, per ſe non eſt cauſa amittendi feudum, ut docui ſuprà ex *Tit. 24. §. ſed quia, verſ. illud enim, lib. 2. Feud.* Non poteſt ergò dominus feudi ob vaſalli inceſtum ad feudi privationem, cōtra ipſum vaſallum in feudali judicio parium Curiæ civiliter experiri.

55 Quæritur hâc in materiâ & illud, ſi communi ex ſententiâ Dd. vaſallus ob inceſtum ſuum feudo privari poſſet, num de quovis inceſtu intelligendum illud ſit? Inceſtus alius eſt juris naturę, ſive Gentium juris, alius juris Civilis. *l. ſi adulterium 38. §. quare, ff. ad Leg. Iul. de adulter. l. ult. ff. de Ritu nupt. & l. ult. ff. de condict. ſine cauſ.*

56 Iuris Gentium inceſtus eſt, qui contra divinum & naturale jus committitur inter parentes & liberos in infinitum, *d. l. ult. ff. de rit. nupt.* item inter quoſdam affines, putà qui ſunt parentum & liberorū loco, veluti inter Novercam & privignum, inter vitricum & privignam, inter ſocerum & nurum, inter ſocrum & generum, *d. l. ſi adulterium 38. in princ. & §. 1. ff. ad leg. Iul. de adult. l. uxorem, 15. ff. de rit. nupt. l. ſi quis, 5. ff. de quæſtionib. l. ult. §. 1. ff. de condict. ſine cauſ.* Huius generis inceſtus

ſtus fuit, quem Loth cum filiabus ſuis commiſit, de quo Geneſ. c. 19. Committitur quoque inceſtus jure Gentium cum ſorore, *l. Libertinus 8. ff. de rit. nupt.* ubi matri jungitur ſoror, & per mores ſignificatur ius Gentium ut & in *l. ſororis 39. ff. d. t.* Cuiac. *ad d. l. 38. ff. ad L. Iul. de adult. in comment. in lib. 36. quæſt. Papin.* Eiuſmodi inceſtum commiſit filius Davidis Ammon cum ſorore Thamar, *lib. 2. Reg. c. 13.*

Inceſtus juris Civilis eſt, qui committitur cum fratris vel ſororis filiâ, aut nepte, vel pronepte, itẽ cum amitâ, vel materterâ, cum amitâ magnâ, vel materterâ magnâ, cũ uxore fratris, & cum ſorore uxoris *d. l. ult. verſ. Qui verò ff. de Rit. nupt.* Cuiac. *in comment. in l. 38. ff. ad L. Iul. de Adult. lib. 36. quæſt. Papin.* 57

His cognitis, poſito veram eſſe Dd. opinionem de feudo ob inceſtum amittendo, videndum, an ob inceſtum utriuſque generis, feudo ſuo privetur vaſallus? Ob inceſtum juris naturæ ſive Gentium juris, multari vaſallum feudo ſuo hæſitandum non eſt, ſi veritas aſſiſtit Dd. opinioni, de feudo propter inceſtum amittendo, de hoc enim inceſtu agit Conſtitutio Iuſtiniani Imp. *in d. Novell. 12.* ex quâ extructa eſt Dd. opinio de feudo ob inceſtum amittendo, de hoc inquam inceſtu 58

cestu agit *d. Novell. 12* ut arguunt verba hæc, Contrarias naturæ, item verba quæ impia sunt, & scelesta. Incest⁹ naturæ cõtrari⁹ is solùm dicitur, qui inter ascendentes & descendentes committitur, *d. l. ult. ff. de rit. nupt. & l. ult. in fin. ff. de condict. sine caus.*

59 De incestu juris Civilis tantùm, ut & juris Canonici, qui non est contra Divinum & naturæ ius, idem sentit Conrad. Rittershus. *lib. 2. part. feud. c. 5. n. 122.* ubi scribit, quoad amissionem feudi, non distinguimus inter genera incestus. Atqui verius est, ob juris Civilis incestum non multari vasallum feudo suo, Textus enim in *Novell. 12. c. 1.* est tantùm de eo incestu, qui ut modò ostendi, contra ius naturæ, & divinum commissus est, cuiusmodi incestus non committitur inter duorum fratrum vel sororum liberos, & qui ulterioris sunt gradus. In Levitico enim *cap. 18. & 20.* ubi gradus prohibiti recensentur, non reperiuntur jam dicti cognati.

60 Fatetur quoq; Divus Augustinus *lib. 15. de Civitat. Dei, c. 16.* quòd jure divino matrimonium inter consobrinos, & duorum fratrum filios non sit prohibitum. Exemplum quoque extat huius liciti matrimonii *Genes. 24. & 29.* de Isaaco & Rebecca: Iacobo & Rachaele. Quin etiam gradus hic jure

Civili

Civili prohibitus non est, sed potius admissus, ut duorum fratrum & sororum liberi nuptias contrahant §. *Duorum autem, Inst. de Nupt. l. 3. l. non solum ff. de Ritu nupt. & l. in celebrandis, C. d. t.*

Iure quidem Canonico inter cognatos prohibitæ sunt conjunctiones matrimoniales usq; ad gradum quartum, *c. non debet, Extr. de consang. & affin.* Verùm pœna incestus definita in d. *Novell. 12. & Auth. incestus, C. de incest. & inut. nupt.* non extēditur ad eum usq; gradum, ut sentit etiam Ioannes Faber *in §. si adversus ea, Inst. de nupt.* & Sonsbeck. *in commentar. in usus feud. part. 12. n. 57.* Et hanc in sententiam consuluit etiam Calderin. *Consil. 2. consang. & affinit.* Tùm etiam Modestin. Pistoris *cons. 35. n. 20. & seqq. vol. 2.* 61

Non est putandum, quòd Iustinianeum ius, *in d. Novell. 12. & Auth. incestus, C. de incestis & inutil. nupt.* correctum sit per ius Canonicū in *d. c. Non debet, Extr. de consang. & affinit.* Etsi enim hoc Canonicum ius posterius fuerit constitutione illâ Iustinianeâ, quia tamen expressè & nominatim non corrigit Cæsareum illud ius, quoad pœnam criminis incestus, haud putandum est, immutatum esse Imperatorium illud ius in pœnâ incestus, per text. in *c. 1. Tit. de constit. in 6. & l. præcipi-* 62

cipimus, 32. §. *ult. C. de Appellat.* Et licet Principum leges non dedignētur sequi Sacros Canones *c. Clerici, Extr. de iudic. c. 1. Extr. de Novi operis nunciat. c. ult. Extr. de secund. nupt. Novell. 5. c. 2. §. Sancimus. & Novell. 83. in fin.* Non tamen usquam sequuntur Pontificiam constitutionem in *d. c. Non debet, Extr. de consang. & affinit.* promulgatam, & quia Legislatio isthæc Pontificia posterior est d. const. Novell. 12. ad hanc illa trahi, & hæc ad illam debet, ut ambæ salvæ maneant, *l. Non est novum, 26, & l. seq. ff. de legib.*; maximè cum posterior hæc priori non sit manifestè contraria, ut quæ de incestus juris Gentium pœnâ agit, hæc verò de gradibus ad quos usque cognati nuptias contrahere possunt.

Ex prædictis ergò manifestum redditur, quòd licet recipi posset communis illa opinio de feudo propter incestum amittendo, eam tamen opinionem extendendam non esse ultra incestum juris Gentium, cùm pœna incestus proposita in *d. Novell. 12. & Auth. incestas, C. de incestis & inutil. nupt.* pertineat tantùm ad naturæ sive juris Gentium incestum, non etiam ad incestum juris Civilis, ut hactenus ostendi.

63 Non est omittenda hoc loco hæc etiam quæstio, an vasallus propter incestum crimi-

nali-

naliter damnatus, atque ita feudo etiam, ex Dd. opinione privatus, posteà verò Principis indulgentiâ restitutus, feudum etiam ab ipso Domino, vel agnatis, ad quos pervenit, recipiat, nec nè? Negativæ inhærere videntur Bald, in *d. l. 1. n. 42. quæst. 51. ff. de Rer. Divis.* Ludolph. Schrad. *Tract. feud. part. 9. c. 3. n. 1.* Baro à Tautenberg *ad Tit. Quib. mod. feud. amitt. §. item si fidelis in fin. lib. 1. Feud.* Zasius *Tract. feud. part. 10. n. 29.* Sonsbeck. *in comment. in usus feud. part. 12. n. 57.* & alii, quos citat Henric. à Rosenthal *Tract. de feud. c. 10. conclus. 37. sub lit.* C. qui omnes tradunt, etiamsi Papa dispensaret posteà, ut vasallus & cognata eius qui incestum commiserunt, conjuges fierent, vasallus tamen ille feudum ad dominum, vel agnatos translatum, non recuperet: Quod de Pontificis dispensatione traditur, intelligendum etiam de restitutione vasalli indulgentiâ Principis factâ, si dominus vel agnatus vasalli ob incestus crimen adeptus sit feudum. Ita sentiunt Dd. communiter, quos citant & sequuntur Menoch. *de recup. poss. remed. 10. n. 101. & seqq.* Andr. Gail. *lib. 2. de pac. pub. c. 19. n. 4. 9. 11. & 12.* Ioann. Schoner. *disp. feud. 11. th. 71.* ubi alios hanc in sententiam allegat.

Huius

64 Huius conclusionis ratio hæc esse videtur, quòd restitutio non trahitur ad ea, quæ aliis sunt quæsita; cùm Princeps non præsumatur adimere velle, quod alii quæsitum fuit, *l. 2. §. meritò, & §. si quis à Principe, ff. Ne quid in loc. publ. l. Nec avus 4. C. de emancipationib. liberor. & c. Quamvis Tit. de rescript. in 6.*

65 Confert huc quòd Clericus depositus, & posteà restitutus, non recuperat beneficium alteri collatum. Panormitan. *in c. Ex tua, n. 15. Extr. de Clericis non residentib.* quodq; Doctor civitate pulsus, & posteà restitutus, non recuperat pristinum locum in Collegio Doctorum, sed pro novitio habendus est, ut tenet Bartolus in *l. Gallus 29. §. Et quid si tantùm, n. 12.* Iason *ibid. n. 59. & 71. ff. de lib. & postb.* Menoch. *de recup. poss. d. Remed. 10. n. 101. & seqq.* Andr. Gail. *d. lib. 2. de pub. pac. c. 19. n. 6.*

66 Quòd deniq; Doctor lecturâ suâ, ob admissum quoddã crimẽ privatus, sed posteà restitutus, nõ censetur restitutus etiam ad lecturam, cui alius quispiam post condemnationem pendente privatione, præpositus fuit, Lucas de pennâ, *in l. cum allegatis 5. col. 4. C. de re milit. lib. 12.*

67 Sed non obstantibus hisce rationibus, dicendum puto, quòd Principis indulgentiâ

resti-

restitutus hic vasallus, feudum suum propter incestus crimen amissum, recuperet, etiamsi Dominus, vel agnatus ad se traxerit illud; Quando enim bona alicui, ex solâ eius condemnatione adimuntur, tunc restitutione sequutâ, reddenda illa sunt eidem, per text. *in l. sive Patronus 21. in princ. ff. de iure Patronat. l. 1. § Filio, 4. ff. ad SCtum Tertyll. l. sed si hâc lege 10. §. sed si per pœnam ff. de in ius vocand. l. 1. §. ult. ff. de bonor. possess. cont. tab. l. ult. in princ. & §. ult. C. de sententiam passis & restitutis*, ubi eleganter Constantinus Imperator, tantum, ait, ad restitutionem valeat, quantum ad correctionem sententia valuit; utque deportationis ipsum per se nomen, rerum omnium spoliatio est, ita indulgentiæ restitutio, bonorum ac dignitatis, uno nomine amissorum omnium sit recuperatio.

Confirmat eandem hanc assertionem, 68 quòd omnis alienatio, immediatè ex sententiâ descendens, per restitutionem rescinditur, quippe cùm ita reducatur causa ad non causam, textus est notabilis in *l. si quis filio 6. §. quatenus 12. vers. ergò & si quis ff. de iniust. rupt. irrit. facto testamento.*

Denique accedit in tutelam pronunciati 69 huius autoritas Baldi in *Tit. 28. Hîc finitur lex, num. 8.* & ibidem Iacob. de Belviso *vers. ter-*

beneficio & professione tertio cuidam commissâ, non quæ adhuc vacat, ut ex Menochio & Gailio citatis anteà locis evincitur.

Feudum ergò quod propter incestum, ad incestuosi vasalli Dominum, vel agnatum pervenit, & ab ipso Domino, aut agnato adhuc possidetur, reddendum est vasallo Principis indulgentiâ restituto, si verò Dominus, aut vasalli agnatus amplius non possideat feudum hoc, sed quidam tertius illud justo titulo jam teneat, putà ex donatione, emptione, tunc ab ipso vasallus restitutus recuperare illud amplius non potest, cùm possessor ille non ex condemnatione vasalli, sed alio singulari ex titulo feudum hoc possideat, ut ait Andr. de Isernia ad *Tit. 14. de vasallo, decrepitæ ætatis, n. 5. lib. 2. Feud.* & huc pertinent textus pro conclusione contrariâ superius adducti. 72

Quæritur etiam de adulterio, & stupro quod vasallus extraneę intulit personę, num crimen illud causa sit amittẽdi feudum? Aiẽs opinio placet Iacobo de Ardizone, & Alvaroto in *Tit. 37. An ille qui interfecit fratrem Domini sui, lib. 2. Feud.* Nec displicet quibusdam aliis, quos citat Henric. à Rosenth. *Tract. feud. c. 10. conclus. 36. in addit. ad lit.* K. 73

Negans verò enunciatum veritati pro- 74

pius est, & à plerisq; non injuriâ verius existimatur. Nusquam enim in jure feudali adulterium causis amittendi feudum connumeratur. Et quia feudi amissio pœna quædam est vasalli, nō ex quâvis, sed feudali culpâ procedens, *Tit. 11. in princ. lib. 1. Feud.* Adulterium autem culpa feudalis non est, cùm per adulterium vasalli cum extraneâ muliere commissum, nulla Domino injuria adferatur, haud verè dici potest, propter adulterium feudo suo privari vasallum.

75 Accedit huc & illud, quòd specialiter feudorum jure cautum est, ut feudum suum amittat vasallus ille, qui cum Domini sui uxore, aut filiâ, aut nepte ex filio, aut nuru, aut sorore in domo Domini manente concubuit. *Tit. 5. §. item si fidelis lib. 1. Feud. & Tit. 24. §. Rursus, lib. 2. Feud.* Non ergò porrigendum illud ad quodvis adulterium vel stuprum aliud; Inclusio enim unius est exclusio alterius, & pœnalia jura extendēda non sunt, per jura vulgata.

79 Postremò hanc sententiam optimè quoq; probat text. in *Tit. 38. de vasallo, qui contra constitutionem Lotharii Regis beneficium alienavit. vers. Et ideò lib. 2. Feud.* ubi lex feudalis disertè disponit, quòd vasallus, qui plures habet Dominos, & cum uxore unius ex ipsis Dominis

minis, committit adulterium, non univerſum feudum ſuum, ſed eam tantùm feudi partem amittat, quam ab eo tenet Domino, cuius uxorem adulterio polluit. Vnde generaliter concludendum, quòd vaſallus non amittat feudum propter adulterium, quod cum aliâ, quàm Domini uxore commiſit, & hanc ampleƈtũtur cõcluſionem poſt alios Frider. Schenck. Baro ad *d. Tit. 38. in pinc. n. 3. lib. 2. Feud.* Curt. Iun. *tract. feud. part. 4. n. 77.* Sonsbeck. *in comment. in uſus feud. part. 12. n. 55.* Modeſtin. Piſtor. *conſ. 35. n. 17. vol. 2.* Vulteius *lib. 1. de feud. c, 11. n. 36. verſ. quod ad adulterium.*

De vaſallo Majeſtatis reo quæritur etiam, an feudum ſuum ob crimẽ Majeſtatis amittat? Majeſtatis crimen quod ſit, & quæ eius ſpecies, quæque illius pœna, expoſui in *tractatu meo de crimine Maieſtatis, c. 1. 2. & 3. & Tractatu de Regalibus c. 3. n. 78. & ſeqq.* Primam quod attinet quæſtionem, Feudiſtæ communiter ampleƈtuntur affirmativam, non ſolùm quando vaſallus in Domini perſonâ facinus hoc commiſit de quo loquitur Baldus in *Tit. 55. de prohib. feud. alienat. per Frider. §. callidis, lib. 2. Feud.* ſed etiam ſi in quâ aliâ perſonâ ſcelus hoc patrârit vaſallus, ut volunt, quos memorãt, & ſequuntur Ludolph. 77

Vu 3 Schrad.

Schrad. *tract. feud. part. 9. c. 8. n. 18.* Nicol. Mozz. *tract. feud. Tit. ult. n. 72.* Ioann. Schneid. *de feud. part. 8. c. 1. n. 134. causâ 24.* Ioann. Borcholt. *in comment. in consuet. feud. c. 8. n. 131. & n. 156.* Vultei. *tract. de feud. lib. 1. c. 11. n. 37. pag. 753. circa finem, vers. sed nec de crimine.* Ioann. Schoner. *lib. 1. Disp. feud. Disp. 10. th. 77.* & alii quos citat Henric. à Rosenthal. *Tract. feud. c. 10. conclus. 35. in addit. sub litt. DD.*

Hăc communem opinionem & ego probandam judico, non solùm in crimine perduellionis & quasi perduellionis, de quo text. *est in c. Felicis, §. si qua verò, Tit. de pœnis in 6. & c. Quibusdam, §. sacri, Extr. eod. tit. l. quisquis 5. C. Ad L. Iul. Maiestatis.* Sed etiam in speciali Maiestatis crimine eo casu, quo reus ultimo afficitur supplicio, vel deportationis plectitur pœnâ, quo tamen utroque casu ob speciale Maiestatis crimen in aliâ, quàm Domini personâ commissum vasallus amittit quidem feudum, sed non directò, & principaliter, sed quia desinit esse in numero civium Romanorum, vel per naturalem mortem, vel per mortem civilem, deportationem scilicet.

78 Quòd si vasallus criminis huius impunitatem consequatur, feudum suum uti ego existimo, retinet, cùm Majestatis crimen, in aliâ, quàm Domini personâ commissum, neque

que feudorum, neque alio quodam jure causis amittendi feudum cōnumeretur; Quamvis Dn. Vultei. *tract. de feud. lib. 1. c. 11. n. 30. pag. 754.* putet, hoc etiam casu vasallum amittere feudum, nisi remissio pœnæ ab ipsomet feudi Domino fiat, non etiam si fiat ab alio; remissio isthæc; quam opinionem, cùm ea nullo juris fundamento stabiliatur, haud probare possum. Quæ enim feudi Domino justa possit esse querela de vasallo committente Majestatis crimen in extraneo quodam, remissâ ab eodem criminis illius pœnâ? Si dicat quis, vasallus hic ob crimen illud infamiâ notatus est, proindeque vasallus esse, & in Curiâ Domini amplius stare non potest; Respondeo, non aliam infamiam vasallus feudo suo multatur, quàm quæ fluit ex eâ culpâ, quę nominatim authoritate juris feudorū connumeratur causis amittēdi feudum, ut suprà ostendi ex *d. Tit. 24. §. sed quia, vers. illud, lib. 2. Feud.* Quòd si vasallus delicti huius impunitatem ab ipsomet Domino adeptus, feudum suum retinet, & manet vasallus, ut sentit Dominus Vultei. *d. loco*, cur non æquè retineret etiam feudum suum, pœnâ criminis hujus, mortis scilicet, vel deportationis, remissâ ab alio qui remittēdi ius habet? cùm non infamiæ, sed mortis tantùm, vel depor-

tationis pœna in causa sit, cur vasallus ob Majestatis crimen suo exuitur feudo, & sublatâ causâ effectus quoq; tollatur.

79 Vocari in quæstionem potest hoc loco & illud, An etiam committatur feudum, si vasallus sibi ipsi vitam ademerit? Hanc quæstionem Feudistæ videntur mihi insipidè admodum decidere. Quidam enim ajunt quòd vasallus hâc ex causâ non perdat feudum; quia antequam sit mortuus hic vasallus ad feudi perditionem non sit damnatus. Ita dicunt Baldus in *Tit. 37. An ille qui interfecit fratrem Domini, n. 4. & ibidem* Laudensis *n. 4.* & Alvarot. *n. 5.* tùm etiam Iacobin. de S. Georg. in verb. Dictique vasalli promiserunt non committere feloniam, *n. 19.*

80 Quæ quæso hæc est propositæ quæstionis decidendæ ratio? Quæstio est de vasallo, qui jam mortuus est, & quidem mortuus ex suo proprio facinore, quo seipsum trucidavit. Quæstio autem sui ipsius argumentum esse nequit, sed ad eandem medio termino opus est. Et an vasallus mortuus perdat feudum ob facinus illud, frustrà quæritur, cum mors omnia solvat, & certum sit, quod v..â privatus feudum possidere nequeat.

81 Aliqui verò similiter quidem negant, ob factum illud committi feudum, sed aliâ, & quidem

quidem hâc ratione, quòd hoc vasalli delictum non concernat offensionem Domini, Iul. Clar. *lib. 4. sentent. §. feudum quæst. 58.* & Nicol. Mozz. *tract. de feud. c. ult. n. 62.* Quasi verò non offenderetur magnoperè feudi dominus morte vasalli isthâc nefādâ, quam vasallus ipsemet sibi desperâbundus, conscivit, cùm hoc facinore, eóque inhumano vasallum hunc & ejus servitia amiserit Dominus.

Hoc tamen Dd. argumento dextrè intellecto illud obtineri potest, ex hoc vasalli scelere, ipsius feudi successores, non privari feudo, quod vasallus seipsum interficiens possedit.

Quando enim vasallus amittit feudum ex culpâ nō in ipsum Dominum, sed in quēdam alium commissâ, tunc legitimi feudorum successores non privantur eo feudo, sed jure admittuntur ad illud, *Tit. 24. §. Denique lib. 2. Feud.* 82

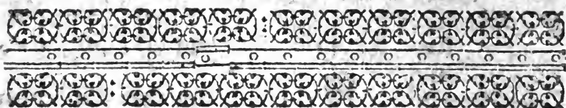
Est postremò & illud hîc monēdum, quòd speciebus culpæ in alium quàm feudi Dominum commissę, ab aliquibus connumeratur quoque vasalli sævitia in subditos feudales. Privatur quidem ob hanc culpam feudo suo vasallus, sed ea culpa pertinet ad illum amittendi feudi modum, qui est de feu- 83

dalis rei deterioratione, de quâ dixi suprà in tractatu quarto ubi novē argumētis probavi, quod vasallus ob nimiā in feudales subditos sævitiam, & crudelitatē, feudo suo exuatur, & pro hac conclusione adduxi quoq; Feudistarum autoritatem, inter quos etiam Molinæ. *in consuet Paris. Titulo 1. §. 30. n. 166. vers. huic domini locorum*, Andr. Gail. *lib. 1. obs. 17. n. 4. & lib. 1. de pac. pub. c. 2. num. 22.* Wesemb. *Tractatu de feud. c. 15. n. 6.* Mynsing. *cent. 5. obs. 8.* Schrad. *Tract. feud. part. 9. c. 6. n. 61.*

84 Huic culpæ in alium, quàm Dominum commissæ adponit Nicol. Mozz. *Tract. de feud. c. ult. n. 41. & seqq.* apponit, inquam, coitum cum uxore, nuru, filia, nepte ex filio, sorore, matre, Domini, & quasdam alias culpæ species, At quia eiusmodi culpæ ipsummet Dominum principaliter concernunt, ut in cuius injuriam tendunt, non sunt huius generis, proindè etiam de illis quodam alio disservi tractatu.

SEPTI-

SEPTIMUS

Tractatus,

DE MODIS AMITTENDI FEVdum ex vasalli culpâ in omittendo commissâ.

SUMMARIA.

1. Vasallus debito & legitimo tempore non petens investituram, privatur feudo.
2. Novi feudi investitura quando sit petenda?
3. 5. 6. & aliquot seqq. Investituræ veteris renovationem à vasallo milite intra annum & mensem, & à pagano intra annum & diem petendam esse, contra alios defenditur.
4. A correctione textuum quantum fieri potest, abstinendum.
7. Quando lex nova posterior specialiter non corrigit legem priorem, tunc illa hanc salvam reliquisse intelligitur.

9. Mili-

9. Milites maiore gaudent favore, quàm pagani.

10. 11. Reprehenditur Rittershusius, qui putat, omnem vasallum esse militem.

12. Reiicitur Vultei subtilis quidem, sed non verisimilis conciliatio Tituli 22. in princ. lib. 1. Feud. cum Titulo 24. Tit. 40. & Tit. 52. §. ult. lib. 2. Feud.

13. Vasallus miles post cessationem anni & diei, adhuc habet viginti novem dies, intra quos petere potest investituram.

14. 15. & 16. Improbatur eiusdem Vultei varia de tempore petendæ investituræ tractatio.

17. Quæ sit ratio, cur intra annum & diem petenda sit investitura, non autem longius aut brevius tempus requiratur?

18. Dies adiectus ipsi anno, quando incipiat.

19. Iure Saxonico investitura petenda intra annum & sex septimanas.

20. Annus & dies, item annus & mensis ad petendam investituram, à quo tempore numerentur.

21. Vtrùm tempus petendæ investituræ utile sit, vel continuum? Vbi etiam quod dicatur utile & continuum tempus.

22. Quæ sit nota, ex quâ cognoscatur tempus utile vel continuum sit, necnè

23. Referuntur causæ excusantes vasallum, qui intra annum & diem investituram non petiit.

24. & 25. Inimicitiæ capitales inter Dominum & vasallum, justam hîc præbent excusationis causam.

26. & 27. Num vasallus hoc casu fidere cogatur literis salvi conductus à domino datis, vel saltem Procuratorem mittere debeat, si ipse ob metum periculi comparere nolit?

28. An

28. An inimicitiæ inter vasallum & tertium ortæ, undè ad dominum accessus non sit tutus, justum impedimentum præstent vasallo, ex quo investituram petere non teneatur?

29. Vtrùm reconciliatione inter Dominum & vasallum intra legitimum tempus petendæ investituræ, non interveniente, perpetuò duret excusatio inimicitiarum?

30. & 31. Excusatur tàm pupillus quàm pupilla, si ob infantiam intra congruum tempus non petiit investituram. Et infans in feudis minorem 14. annis significat.

32. 33. Num hîc etiam mereantur excusationem impuberes, qui doli sunt capaces?

33. & 34. Vasallus minor duodecim annis, præstans domino fidelitatem absque eius tutore, non obligatur ex hâc promissione.

36. & 37. Quatenus ob infamiam domini vasallus à petenda investiturâ excusetur.

38. Vasallus ob sui ipsius infamiam excusationem non meretur.

39. 40. 42. & 43. Iustam hîc quoque excusationem præbet absentia tàm Domini, quàm vasalli. Vbi etiam quæ dicatur justa absentia.

41. Quid de absentiâ studiorum gratiâ dicendum?

44. Absentia domini etiam injusta excusationem præstat vasallo.

45. An Vasallus domino absente protestari teneatur, se nimirum esse paratum petere investituram, si adesset dominus?

46. 47. & 48. Cogaturnè vasallus dominum adire etiam in alieno foro, & ab eo investituram petere?

49. Quoties vasallus intra annum & diem sine dolo omisit investituræ petitionem, excusaturà feudi privatione.

50. & 51. Va-

50 & 51. Vasallus non possidens feudum, si intra legitimum tempus non petat investituram, an excusetur?

52. & 56. Vasallus vindicare tenetur feudum à tertio possessore intra annum & diem; alias amittit illud.

53. & 54. Num pendente vindicationis lite excusetur vasallus à petitione investituræ?

55. Vasallo præstat quoque excusationem lis inter dominum & alium de feudi dominio directo orta.

57. Si duo contendant de feudi dominio directo, vasallus autem sit in possessione; tunc investitura petenda ab eo, quem ipse vasallus & antecessores eius dominum semper agnoverunt.

58. Excuseturnè vasallus non petens congruo tempore investituram, si ignoraverit dominum esse mortuum, vel rem esse feudalem?

59. Quomodo hæc ignorantia probetur.

60. 61. & 62. Non excusat hîc crassa & affectata ignorantia. Et quid de iuris ignorantiâ. num. 63.

64. 65. & 66. An vasallo currat tempus petendi investituram ante aditionem hereditatis defuncti vasalli.

67. 69. & 70. Mortuo vasallo intra tempus petendæ investituræ, an eius successori integrũ detur tempus petendi renovationem investituræ,

68 Quoad petitionem investituræ non distinguendum inter novum & vetus feudum.

71. Dominus invito vasallo non potest minuere tempus petendæ investituræ.

72. Vtrùm minor non petens legitimo tempore investituram, restituendus sit adversus lapsum temporis?

73. Vasallus dominum in quovis constitutum periculo, etiam extra bellum deserens, feudo mulctatur.

74. Spe-

74. Spectatur hìc non ſolùm culpa doloſa, ſed & culpa dolo proxima.

75. Numquid privetur vaſallus feudo ſi dominum in bello, etiam non periclitantem dimiſerit?

76. & 77. Quid ſi poſt fugam pœnitentiâ ductus, ad dominum ſtatim redierit?

78.79. & 80. Diluuntur rationes quæ negativam huius quæſtionis propugnare videntur.

81. Excidatnè feudo vaſallus deſerens dominum præliantem, licet poſteà illæſus evaſerit dominus?

82. Proponuntur affirmantis ut verioris ſententiæ argumenta.

83. Diſſoluuntur negativæ concluſionis rationes.

84. An relevet vaſallum fugientem, ſi frater convaſallus dominum in prælio defenderit?

8.5 Ponuntur negativæ opinionis fundamenta.

86. Num hæc concluſio negativa procedat etiam in feudo Regali, quale eſt feudum Ducatus, Marchionatus, Comitatus?

87. & 88. Quid ſtatuendum de feudis naturâ individuis?

89. Ad quem pertineat pars feudi communis individui, ob deſertionem domini amiſſa?

90. & 91. Vtrùm vaſallus multetur feudo ſi dominum in rixâ quâdam privatâ deſerverit?

92. Vaſallus derelinquens dominum in prælio lethaliter vulneratum, non exuitur feudo.

93. Quando dominus præſumatur mortiferè vulneratus.

94. Quid juris ſi vaſallus dominum lethaliter vulneratum ex manibus hoſtium ſine vitæ periculo eripere poſſit, obligatuſnè erit ad hoc, modò privari nolit feudo?

95. An vaſallus privetur feudo, ſi dominum ex pugnâ fugere videat, ipſe etiam fugâ ſibi conſulat?

Et

Et quid si omninò ipsi pereundum fuisset, nisi fugâ sibi consulvisset? num. 96. & 97.

98. Num excusetur vasallus à privatione feudi, si ex probabili causa existimans dominum lethaliter vulneratum, cùm tamen ita vulneratus non esset, fugam arripuerit? Et quid si dominus reverâ esset mortiferè vulneratus, idque vasallus ignoraverit, & è prælio excesserit? num 99.

100. Amittatnè feudum vasallus ob desertionem domini in acie, si ad iuvandum dominum inhabilis sit factus, putà abscissis ipsi brachiis, aut vulnere gravi eidem inflicto?

101 Vtrùm vasallus impeditus dominum corpore suo & armis juvare, saltem clamoribus hostem terrere teneatur, si nolit privari feudo?

102. Vasallus deserens dominum in acie belli injusti, non cadit feudo. Limitatur num. 103.

104. An vasallus privandus sit feudo, si audiverît quendam injuriâ afficere dominum, eumque non certiorem fecerit de illatâ injuriâ?

105. Vasallus sciens periculum imminere domino, illumque non certioraverit, feudum perdit. Ampliatur licet domino periculum istud innotuerit etiam absque notificatione vasalli. num. 106. Ampliatur etiam ut in num. 107.

108. & 109. Sitnè etiam justa privationis causa, si vasallus requisitus non præstiterit domino servitia debita?

110. Num vasallus intra præfinitum terminum non solvens canonem annuum feudalem, excidat feudo suo?

111. Proponuntur aientis conclusionis fundamenta.

112. 113. & 114. Diluuntur argumenta quæ imminuere videntur hanc affirmativam assertionem.

115. Vasallus exuitur etiam feudo, si domino inopi

inopi alimenta deneget. Nec non si eum carceri inclusum redimere recuset. num. 116. Modò sine culpâ suâ carceratus sit. num. 117.

118. Ob denegatam domino iustitiam vasallus quoque privatur feudo. Vt & si propter commissam culpam tribus vicibus à domino vocatus, non comparuerit. num. 119. Si item filium suum domini offensorem non deducat ad satisfaciendum domino. num. 120.

DE modis amittendi feudum ex vasalli culpâ in committendo commissâ, disserui hactenus: Dehinc agendum de eâ vasalli culpâ, quæ in omittendo consistit. Huius culpæ exempla sunt varia. Primum est, si vasallus debito & congruo tempore feudi investituram non petierit. Quid sit investitura feudi, & quotuplex, exposui in tractatu meo *de investitura* 1.

Xx *feu-*

feudi, cap. 1. & 2. Vbi ex placitis feudorum ostendi feudi investituram, quæ & investitio dicitur, esse actum legitimum, quo Dominus feudi vasallo feudum cedit; eamque duplicem esse, novam & veterem: Illam, quâ feudum novum alicui conceditur; hanc, quâ vetus feudum successori feudali confirmatur.

Est autem ut nova, sic & vetus investitura, debito, legitimo, & congruo tempore per vasallum à Domino feudi petenda, quod nisi fiat, vasallus feudum amittit, ut arguit

text.

text. *in Tit. 24. in princ. Tit. 40. in princ. vers. Præterea, lib. 2. Feud.*

NOvi feudi investitura, quo tempore petenda sit, non convenit inter juris feudorum Interpretes: Certum quidem est, quòd feudorum placitis tempus illud non sit definitum, proindeque Domino arbitrarium, ut post alios rectè sentiunt, quos citat & sequitur Henricus à Rosenthal *Tract. feud. c. 6. conclus. 43. num. 1.* Distinguunt autem Dd. quidam inter feudum promissum quidem, sed nondum traditum, & feudum novum, cuius possessio tradita est vasallo, at fidelitas nondum præstita. De prioris generis feudo alii aliter sentiunt. Anton. Contius *Tract. de feud. c. quib. modis feudum adquiritur, mihi pag. 34.* existimat, si feudum novum sit, vasallo incumbere, ut statim adeat Dominum, & investituram petat. Alii verò tradunt, hoc etiam casu ter citandum esse vasallum ad præstandam fidelitatem, qui nisi venerit, statim feudo privari possit: sed factâ feudi traditione, nondum autem fidelitate præstitâ, vasallo annus & dies ad præstandam

fidelitatem indulgeri debeat. Ita sentit *gloss. in dicto Tit. 24. §. Est & alia ingratitudo lib. 2. Feud.* Andreas de Isern. ibidem *num. 4.* & Laudens. *num. 5.* Sed harum opinionum nulla ferenda est.

Quod enim attinet promissum, sed necdum traditum feudum, in arbitrio Domini est, quod velit tempus præscribere vasallo ad petendam investituram, & fidelitatem præstandam. Quòd si vasallus hic à Domino tribus vicibus, inter singulas septem, aut decem dierum spatio interposito, citatus non venerit, Dominus ipsum investire amplius, & tradere ei feudum non tenetur, ut patet ex text. *in d. Tit. 24. §. Est & alia ingratitudo* ubi Alvarot. Iacob. de Belviso, Bald. & alii, *lib. 2. Feud.* sentit idem Wesemb. *tract. de feud. c. 8. n. 2.* Ioannes Borcholt *in comment. in consuet. feud. c. 7. part. 1. n. 29.*

Quòd si dominus in citando vasallo & investituram promittēdo, moram nectat, potest vasallus in judicio convenire ipsum Dominum actione illius negotii, quo promissum est feudum, & petere ab ipso feudi investituram, offerendo se ad fidelitatem præstandam. Wesemb. *d. Tract. de feud. c. 17. n. 8.* & Hermann. Vultei. *Tract. de feud. lib. 2. c. 1. n. 11.*

Quod

Quod verò attinet feudum novum, de quo vasallus investitus quidem est, sed nondum fidelitatem præstitit, rectè sentiunt, qui putant, quòd Dominus etiam ante anni & dici lapsum, ter citare hunc vasallum ad præstandam fidelitatem possit; quo non cōparēte, intra tēpus præfinitum dominus ipsum feudo privare queat, per text. *in d. Tit. 24. §. Est & alia, n. 2. &* Alvarot. *n. 5.* Præpositus *n. 1. vers. Quæro, cum gloss. fin.* Frideric. Schenck Baro â Tautenberg. & Petr. Ravennas, *lib. 2. feud.* Curt. Iun. *Tract. de feud. part. 4. n. 58.* Henric. â Rosenthal, *Tract. feud. c. 6. conclus. 43. n. 1. & conclus. seq. n. 2. & 3.*

Vetus investitura & renovatio illius petenda est, quoties vel Dominus feudi, vel vasallus mutatur, ut quando post domini aut vasalli mortem, alius Dominus, aut vasallus successit, *Tit. 22. in princ. lib. 1. Feud. d. Tit. 24. in princ. Tit. 40. in princ. & Tit. 52. §. ult. lib. 2. Feud.* 3

Tempus autem petendæ veteris investituræ jure feudorum definitum est anno & die, si vasallus successor miles non sit, ut ex proximè citatis locis intelligitur: Si verò sit miles vasallus qui successit, præfinitum est ei tempus anni & mensis, *d. Tit. 22. in princ. lib. 1. Feud.* 4

4 Quidam tamen non distinguunt inter vasallum militem, & vasallum qui non est miles, sed omni vasallo anni solum, & diei unius tempus præstitutum esse putat; quorum alii aliter text. *in d. Tit. 22. in princ. lib. 1. Feud.* accipiunt, & cum textibus aliis concordare laborant. Quidam, ut Cuiac. & Hotomann. existimant proximo hoc loco perperàm legi MENSEM pro DIEM, quorum opinionem veram putat Conrad. Rittershus. *lib. 1. partit. feud. c. 9. n. 10.* Sed cogitandum hîc, à correctione textuum, quantum ejus fieri potest abstinendum esse, per text. *in l. si quando 35. in princ. C. de inofficios. testam. c. Ecclesia, 57. vers. neque enim, Extr. de Elect. & elect. potest.*

5 Aliqui verò, ut Accursius in *d. Tit. 22. in verb.* Et nunquam. Iacob. de Ardizone *de feud. c. 72. in princ.* Anton. Contius *Tract. de feud. pag. 34. vers. ante legem Friderici.* Andr. de Isernia & Eguinarius Baro ad *d. Tit. 22.* arbitrantur, ex lege quidem Lotharii Imperatoris, ante constitutionem Imp. Friderici, vasallo militi petendæ investituræ tẽpus constitutum fuisse anni & mensis, sed illam Lotharii legem novâ Imperatoris Friderici sanctione abrogatam esse, & generaliter, ut non militi, sic & militi vasallo præfinitum fuisse tempus anni, & diei unius.

Est

Est & tertia opinio quorundam, qui ipsis textibus inhærent, & correctionem admittunt nullam, sed distinctionem inter vasallum militem & non militem vasallum probant. In horum numero sunt Iacob. de Belviso, & Alvarot. ad *d. Tit. 24. & Tit. 40. lib 2. Feud.* Zasius item *Tract. feud. part. 7. n. 1.* Baro à Tautenberg. ad *d. Tit. 3. Quæ fuit prima causa beneficii amittendi, §. 1. vers. Quintò excipitur, lib. 3. Feud.* Francisc. Sonsbeck. *in comment. in usus feud. part. 11. n. 7.* Clarus *lib. 4. sentent. §. feudum, quæst. 49. n. 2.* Hartm. Hartm. ab Eppingen, *lib. pract. observ. Tit. 54. de feud. observ. 11. in princ.* & Wesemb. *Tract. feud. c. 8. n. 3.* Mynsing. *cent. 5. obs. 9.* Et quamvis Conrad. Rittershus. *lib. 1. part. feud. c. 9. n. 10.* opinionem hãc absurdã dicat, eam tamen omnium verissimam esse judico; Cùm enim text. *in d. Tit. 22.* specialiter, & nominatim loquatur de milite vasallo, non simpliciter de vasallo, ut inscriptio & text. tituli illius disertè ostendunt; Cæteris verò locis, sub *Tit. 24. in princ. Tit. 40. in princ. Tit. 52. §. ult. lib. 2. Feud* textus extent simpliciter loquentes de vasallo, patet indè, feudorum scitis aliud ius receptum esse in vasallo milite, & aliud in vasallo non milite, cum generi per speciem derogari no-

ri notissimum sit *l. in toto iure 80. ff. de Reg. iur. & c. Generi, Tit. eod. in 6.*

7 Quò accedit secundò & illud, quòd Tituli Feudorum, de vasallo simpliciter loquẽtes, nominatim non corrigunt textum specialiter de vasallo milite conceptum. Vnde evincitur textum hunc specialem, qui Lotharii Imp. cõtinet legem, (ut adparet ex inscriptione præcedentis Tituli 19. juncto legislatoris verbo SANCIMVS, *in Tit. 21. & d. Tit. 22.*) correctum non esse per generales textus, simpliciter de vasallo dispositos, quamvis inter hos extẽt etiam recentiorum Impp. putà Conradi, & Friderici Imp. leges posteriores. Quando enim lex aliqua nova posterior nominatim & specialiter non corrigit legem priorem, tunc illa hãc salvam reliquisse putandum est, ut ambæ suis in terminis vim obtineant, *l. Præcipimus, 32. §. ult. C. de appellat. l. Non est no um, 26. l. Ideò, 27. & l. seq. ff. de leg. & c. 1. in fin. Tit. de constitutionibus in 6.*

8 Cõfert huc tertiò, quòd Imp. Lotharius, qui, ut dixi autor est *d. Tit. 22. lib. 1. Feud.* Condidit quoque Constitutionem *d. Tit. 52. lib. 2. Feud.* Cùm igitùr loco priori specialiter agat de vasallo milite, & disponat, ut vasallus ille intra annum & mensem investituram petat

loco

loco autem posteriori annum & diem, absq; militis mentione, petendæ investituræ præfiniat, nec specialiter & nominatim corrigat legem suam priorem, verisimile est, quòd aliud in vasallo milite, & aliud in vasallo non milite cautum & dispositum velit, per jura proximè sub ratione secundâ adducta.

9 Quartò & ultimò juvat hanc declarationem & illud, quòd milites majore gaudet favore, quam pagani, *l. ult. in princ. C. de iur. delib. l. Militis, 8. C. de quæstionib. & tot. tit. C. & Inst. de Test. milit.* Vndè mirum cuiquam videri non debet, quòd longius tẽpus petendi renovationem investituræ indultum est militi, quàm pagano. Mirum verò, quòd Hotomannus vir alioqui perspicacissimus ad *d. Tit. 22.* affirmare audet, se non videre causam, cur largius tempus vasallo militi, quàm non militi vasallo concedi debuerit.

Non possum quoque assentiri Dno. Rittershusio *d. c. 9. n. 10.* existimanti, ideò tempus 10 idem definitum censeri vasallo militi, & non militi, quòd vasalli sint milites, & feuda ipsa militare institutum contineant, id quod etiam ante Rittershusiũ scripsit quoq; Cujac. ad *d. Tit. 21. in fin. lib. 1. Feud.* & Hotomann. *lib. de verb. feudalib. in voce* Miles; Cùm enim feudorum placita ostendant, alium esse va-

ſallum militem, alium item vaſallum non militem, ut teſtatur quoque *Tit. 21. de vaſallo milite, qui arma bellica depoſuit, & Tit. 22. de milite vaſallo qui contumax eſt, lib. 2. Feud.* Quòd ſi omnis vaſallus miles eſſet, fruſtrà militis appellatio adjuncta fuiſſet dictis locis voci vaſallo. Probat eandem diſtinctionem inter vaſallum militem, & paganum vaſallum text. *in Tit. 26. §. beneficium à vaſallo, & Tit. 34. §. ſimiliter, lib. 2. Feud.* quibus locis permittitur vaſallo, ut feudum ſuum alii in feudum cõcedat, modò tamen vaſallus qui miles eſt, non alii, quàm militi, feudum ſuum concedat: Vndè cognoſcitur, quòd non omnis vaſallus ſit miles: Quod ipſum ex eo quoq; intelligitur, quòd novum feudum dari poteſt etiam illis, qui milites eſſe nequeunt, ut fœminæ, & Clerico, *Tit. 30. de feudo fœminæ. & Tit. 40. §. ult. lib. 2. Feud.* quodque feuda quædam ſunt, pro quibus non militaria, ſed alia præſtantur ſervitia.

11 Neque etiam tollit diſtinctionem illam, quòd miles & ſenior tanquam relata alicubi opponantur, ut oſtendit Hotomann. *lib. de verb. feud. in verb.* Miles, & tradit Cuiac. ad *Tit. 21. in fin. lib. 1. Feud. pag. 151.* quem ſequitur Vultei. *Tract. de feud. lib. 1. c. 7. n. 61. verſ. nec quo-*

quoad hoc tempus, pag. 219. Etsi enim miles & senior ut relata inter se opponãtur, haud tamen sequitur ex eo, quòd vasallus miles, non opponatur vasallo non militi, contrarium enim ex prædictis constat abundè: neque etiam sequitur indè, quod non ut vasallus miles, sic & vasallus non miles, sive paganus vasallus non opponatur relativè seniori, id est Domino feudi; Si enim quilibet vasallus respectum habet ad feudi Dominum, cur non & vasallus, qui miles non est, relativè opponetur Domino feudi?

Novam opinionem & conciliandi rationem à cæteris omnibus diversam commentus est Dn. Vultei. *d. c. 7. n. 61. vers. sed non usquequaque.* ubi existimat textus omnes de anno & die loquẽtes, accipiendos esse de rigore juris, textus autem qui de anno & mẽse conceptus est, exaudiri debeat de æquitate. In anno, ait, & die, est rigor, in anno & mense est æquitas: Annus & dies est juris, annus & mẽsis est usus: Annus & dies est investituræ & feudi petendi, sed annus & mensis est feudi amittendi. Neque enim videbatur omninò ex æquo & bono esse feudum protinus amitti, si cessatum esset ultra annum & diem tẽpore exiguo; sicuti nec è cõtrario ex æquo & bono esse videbatur, si vasallus diutius cessaret, 12

sarent,

sareț, ipsius contumaciā esse impunitā. Hanc novam conciliandi rationem suam autumat Dn. Vultei. cōfirmari textu *d. Tit. 22. Quo tempore miles, lib. 1. Feud.* Cuius verba hæc sunt: Sancimus, ut nemo Miles ultra annum & mensem vadat, ut investituram sui beneficii petat, & si non petierit, damnetur; Quæ verba Dn. Vulteius, considerando maximè particulam VLTRA & verbum DAMNETVR, hoc sensu accipit, ut putet autorem illius textus dicere ac sentire, etiamsi vasallus miles, ipso jure cadat, ut vasallus non miles, si intra spatium anni & diei renovationem feudi non petierit, propterea tamen non protinus damnari debeat, sed tum demum, si ultra annum & diem cessaverit adhuc diebus viginti novem, antequam investituram postulaverit, id quod sentit etiam de vasallo non milite.

13 Verùmenimverò hæc conciliandi ratio, subtili potius & acuto ingenio parta, quàm verisimilis mihi videtur, Tùm, quia aliena omninò est ab autoris non modò verbis, sed & mente in *d. Tit. 22. lib. 1. Feud.* Tùm, quia sequitur ex eâ absurdum hoc in nomothesia feudali, quòd non solùm vasallus miles, sed & quilibet alius vasallus post cessationem anni & diei adhuc viginti novem haberet dies

dies intra quos petere investituram posset, id quod sentit quoque Dn. Vultei. dicto suprà loco, quæ tamen sententia feudorum placitis prorsus adversatur, ut quæ disertè ostendunt, vasallum confestim amittere ac perdere suum feudum, si intra annum & diem non petierit investituram, *d. Tit. 24. in princ. Tit. 40. in princ. Tit. 52. §. fin.* & maximè *Tit. 55. §. Præterea si quis*, ibi, transacto hoc spatio feudum amittit, *lib. 2. Feud.*

Quòd si vasallus quoque miles, qui intra annum & diem non petiit investituram, feudo suo actutũ cadit, ut ipse Dn. Vulteius scribit, cur ei insuper viginti novem dies, intra quos adhuc petere investituram posset, dari debuerint, non video, eò quòd tempus jure definitum præcisè & punctualiter observandum est, nec alterius temporis functionem recipit; Est enim tempus de formâ & substantia actus, *l. si mandavero tibi 22. in princ. ff. Mandati.* Curt. Iun. *consil. 348. n. 12.* Paul. Paris. *consil. 91. n. 9. part. 1.* Ioann. Cephal. *consil. 356. n. 36. lib. 3.* Hippol. Riminald. *cons. 171. n. 24. vol. 3.* Wesemb. *consil. 20. n. 6.* Cùm igitur feudorum jura militi vasallo, non solùm annum & diem sed annum & integrum mensem præfiniant in *d. Tit. 22. lib. 1. Feud.*

feud. priusquam tempus hoc effluxerit, non amittit, sive perdit feudum suum.

14 Non probo etiam Dn. Vultei opinionem in eo, quòd scribit, rigorem esse in anno & die, æquitatem in anno & mense; Cùm enim feudum proprietate sit ipsius Domini, non vasalli *Tit. 23. §. ult. lib. 2. Feud.* & cessatio petitionis investituræ ultra annum & diem, ingratitudinem vasalli, & contemptum Domini non obscurè arguat, per text. *in Tit. 24. in princ.* ibi, tanquam ingratus existens, *iunct. §. denique*, ibi, quia Dominum contemnere videtur, *lib. 2. Feud.* Vasallus autem Domino honorem & obsequium debet, non in contemptum ipsum adducere *Tit. 77. vers. Curia autē, & Tit. 23. vers. quomodo, lib. 2. Feud.* Tenetur item fidelitatē præstare, *Tit. 6. & Tit. seq. lib. 2. Feud.* Ipsi autem non exhibet honorem & obsequium, neque ei fidelis est, quando integrum annum & diem cunctatur, antequam petat investituram, quocircà haud rectè dicitur, elapso isthoc legali tempore, ipsum ex juris rigore mulctari feudo suo, sed rectè & verè dicitur, æquo id fieri jure.

15 Similiter non probo, quod Dn. Vultei. tradit, annum & diem juris esse, sed annum & men-

mẽsem esse usus, id enim nusquam in feudorum jure cautum legimus, Quinimò ipse usus sive praxis arguit abundè, anni & diei tempus hîc observari in vasallo non milite, ut patet ex Mynsing. *d. cent. 5. obs. 9.* & aurea practica Ferrariens. *in formâ libelli, quo agitur ad revocationem feudi, in verb.* Nec superstitibus ex eo masculis liberis, *n. 24. vers. Decima si vasallus*, & aurea practica Petri Iacobi Ferrar. *Rubric. 69. n. pen. & ult.* aliisque ICtis practicis suprâ citatis, ubi de tertiâ opinione egi.

Denique nec illud ferendum, quòd autumat Dn. Vultei. in omni vasallo annũ & diem esse quidem investituræ petendę, sed annum & mensem esse feudi amittendi, nam ipsa feudorum placita clarissimè arguunt, annum & diem esse ut petendi, sic & amittendi feudum, *Tit. 24, in princ. lib. 2. Feud.* ubi ICti Feudistæ verba hæc leguntur: Prima causa beneficii amittendi hæc fuit, & adhuc est, quòd si vasallus per annum & diem Domino suo mortuo steterit, quòd hæredem Domini sui, investituram petendo, fidelitatem pollicendo, non adierit, tanquam ingratus existens, beneficium amittit: & è converso, si Domino superstite vasallus decesserit, & filius ejus per jam dictum tempus neglexerit 16

petere

petere investituram, beneficio carebit. Idem cavetur in *d. Tit. 40. in princ.* cumprimis verò in *Tit. 55. §. Prætereà si quis, lib. 2 Feud.* cuius verba hæc sunt: Si quis infeudatus major quatuordecim annis, suâ incuriâ, vel negligentiâ per annum & diẽ steterit, quòd feudi investituram à proprio Domino non petierit, transacto hoc spatio, feudum amittat, & feudum ad Dominum rede t.

Quæ autem causa sit, cur intra annum, & diem petenda sit investitura, & ejus renovatio, non autẽm longius aut brevius tempus requiratur, quæri potest? Alvarot. in *d. Tit. 24. in princ.* & ibi Præposit. *lib. 2. Feud.* Curt. item Iun. *Tract. de feud. part. 4. causa privationis feudi vicesimâ tertiâ, n. 45. pag. 353.* Iul. Clar. *lib. 4. sentent. §. Feudum, quæst. 49. n. 1. in fin.* & Ioann. Schneid. *Tract. de feud. part. 5. n. 5.* affirmant, quòd hujus juris non possit sufficiens & idonea dari ratio alia, quàm quòd ita moribus feudorum sit receptum, quam sententiam juvat Iuliani ICti dictum in *l. non omnium, 20. ff. de legib.* ubi non omnium, ait, quæ à majoribus constituta sunt, ratio reddi potest. Si tamen causam aliquam cominisci licet, hanc non ineptè (ni fallor) fingi posse autumo, quòd anno quolibet proventus feudi obveniunt vasallo ex ipso feudo,

do, proindeque perceptione fructuum feudalium anno primo obvenientis casus, quo vel Dominus, vel vasallus obiit, admoneri meritò & recordari debeat vasallus, justum esse & æquum, ut suam devotionem pro commodo feudi vicissim per investituræ petitionem, intra annum offerat Domino feudi.

Dies autem ille qui ipsi anno in gratiam & favorem vasalli adiicitur, non incipit illo ipso die, quo vasallus vel Dominus mortuus est, sed die sequenti, *arg. l. eum qui Calendis 41. in princ. vers. Planè, ibi*, si ipsa die Calendarum quis stipulationem interponat, puto actum videri de sequentibus Calendis, *ff. de V. O.* Patet idem ex *l. ubi lex 101. ff. de Reg. iur. & l. 2. C. de temporib. & reparationib. appellat.* Confert huc, quòd quando judex assignat alicui hodiè terminum ad comparendum, putâ dies decem; hodiernus dies, quo assignatur terminus, non computatur in ipso termino, sed incipit terminus ille die sequenti, ut ostendit Mynsing. *cent. 5. obs. 15.* & Cuiac. *ad c. 1. 2. & 3. Extr. de eo qui mittitur in possessionem.* Si igitur mortuus sit Dominus, vel vasallus primo die mensis Ianuarii, dies ille primus computari non debet, sed initium cõputationis fieri debet . di . seq . nti & ab eo compu- 18

Yy putan-

putandum anni & diei tempus, intra quod petenda est investitura. Ita quoque sentire mihi videtur Ioannes Borcholt in comment. in consuetud. feud. *c. 7. part. 1. n. 31.* & Conradus Rittershus. *lib. 1. partit. feud. c. 9. n. 12.*

19 Quamvis autem jure feudorum communi tempus petendi investituram veteris feudi, est annus & dies, jure tamen Saxonum est anni & Sex septimanarum, Landtrecht, *c. 25.* Schneidew. *de feud. part. 5. n. 3. in fin.*

20 Tempus autem illud petendi investituram, computandum est à morte senioris, aut vasalli, qui feudum habuit, *Tit. 24. in princ. Tit. 40. in princ. lib. 2. feud. & Tit. 22. §. sancimus. lib. 1. Feud.* Vt & si vasallus in agnatum remotiorem feudum alienaverit, & proximior agnatus illud retraxerit, à tempore alienationis computandus est annus & dies ille petendæ investituræ, ut arguit Text. in *Tit. 26. §. Titius filios, lib. 2. Feud.* & tradit ex communi Dd. sententiâ Gozadin. *cons. 71. n. 3.* Est item petenda investitura intra annum & diem computandos ex tempore, quo vasallus ex refutatione ab agnato factâ adeptus est feudum, ut post alios volunt Wesemb. *Tract. de feud. c. 8. n. 3.* & Vultei. *de feud. lib. 1. c. 7. n. 68.* Cùm enim & hic vasallus necesse habeat investituram ejus feudi à Domino pete-

petere, & nullum aliud hîc definitum sit tempus, sequitur meritò, tempus illud, quod præfinitum vasallo, qui in defuncti vasalli locum successit.

Sed quæstio est hoc loco tractanda, num tempus illud petendæ investituræ, utile sit, vel continuum? Vtile tempus dicitur, quod ignoranti & impedito non currit: Continuum dicitur tempus, quod continuò labitur, & ignoranti cedit, *l. Genero, ff. de his qui notantur infamiâ*, *l. Annus*, *6. ff. de Calumniator. gloss. in Clement. unic. Tit. de Rest. in integr.* In dubio autem omne tempus præsumitur continuum, *arg. d. Clement. unic. Tit. de Rest. in integr.* ubi Canonistæ, Mynsing. *cent. 3. obs. 59. n. 2.* 21

Nota autem & character, ex quo cognoscitur, ac tempus aliquod utile sit, & ignoranti an impedito non currat, hic est, quòd si in odium negligẽtis pręfinitum sit, pro utili habeatur tempore, per text. *in d. l. Annus 6. ff. de Calumniatorib.* Si verò constitutum sit in favorem alterius, jure censeatur continuum & ignoranti etiam cedat, *d. l. Genere, 8.* ubi Costal. *ff. de his qui not. infam.* 22

Cùm ergò annus & dies, in vasallo pagano, ut & annus & mensis in milite vasallo, in odium ipsius vasalli præfinitus sit, ut si ille

 non

non petat intra hoc tempus investituram, feudo suo cadat, utile, non continuum illud tempus esse, certum est; Id quod etiam patet ex *d. Tit. 22. Quo tempore miles, in princ.* ibi, nisi justa causa intervenerit, *lib. 1. Feud. & Tit. 22. § ult.* ibi, si vasallus non dolosè per annum & diem steterit, *lib. 2. Feud.* Et hanc amplectuntur sententiam præter veteres ex recentioribus, Andr. Gail. *lib. 2. obs. pract. obs. 48. n. 8 & seqq.* Molin. *in Consuetud. Paris. Tit. 1. §. 1. gloss. 7. n. 4.* Zasius *Tract. de feud. part. 7. n. 3.* Iul. Clar. *lib. 4. sentent. §. Feudum, quæst. 49 n. 3.* Nicol. Mozz. *Tract. de feud. c. de substant. feudi, n. 40.* Wesemb. *de feud. c. 8. n. 6.*

Quidam tamen tradunt, tempus illud esse utile, esse etiam continuum, respectu diverso, utile hoc tempus esse ajunt, quoad nativitatem, & impedimenta supervenientia: continuum verò quoad ferias, & impedimentorum finem, hoc est, à principio esse utile, sed à tempore scientiæ, & post impedimenta esse continuum, ut in id quoque dies feriati computentur. Its præter alios tradunt etiam Præposit. cæterique in *d. Tit. 22. Quo tempore miles, lib. 1. Feud.* Zasius, *tract. feud. part. 7. n. 3.* Hartman. Hartmanni ab Eppingen, *lib. pract. observat. Tit. de feud. observ. 11. vers. Unde illud tempus* Ioann. Schneidw. *de*

feud.

feud. part. 5. n. 55. Sonsbeck. *in comment. in usus feud. part. 11. n. 11. & 12.*

Impedimenta autem, & justæ causæ quæ vasallo excusationem præstant, cumprimis illæ sunt; quarum meminit ICtus Feudista in *d. Tit. 2 . in princ. lib. 1. Feud.* putà mors, capitales inimicitiæ, infantia, justa absentia: Cæterùm quo sensu accipiendum sit, quod de morte scribit Iurisconsultus, dubium est; Intelligendum id esse de morte ut Domini, sic & vasalli, autumat Baro à Tautenberg in dict. *Tit. 22. in princ. lib. 1. Feud.* Sonsbeck. verò accipit, non modo de eorundem sed & de tertii cuiusdam morte, *d. part. 11. n. 20.* At quia mors Domini, itemque vasalli, initium præbet tempori petendi investituram, non potest esse causa excusationis. Quod attinet tertii cuiusdam mortem, de eâ etiam intelligi ICtum feudistam non posse puto, nisi tertii illius mors ob cognationem in luctum vocet ipsum vasallum, cùm luctus efficiat, ut nec in ius vocari possit, qui luget, & justa mortuo facit, *l. 2. in fin. & l. seq. ff. de in ius vocand.* Si quis alius est casus, quo mors excusationem vasallo præstat, meum ille sub judicium hoc tempore non cadit, nisi per mortem metonymicè intelligere velimus causam mortis veluti pestilentialem, vel 23

alium contagiofum locum,quo vivit Dominus,aut vafallus,arg. *l. cafus*, 8. & quæ ibi notantur, C. *de Teftament.* vel etiam locum, ubi periculum mortis alia ex causâ immineret vafallo; proindeque eò venire tutò, & petere inveftituram non poffet, *arg. c. ad fupplicationem*, 9. ibi, duximus abfolvendum, eò, quòd ibi non poterat fecurè morari, & fi acceffum haberet ad illam, mortis fibi periculum imminebat, *Extr. de renunciat.* Et quòd vafallus, qui intra tempus legitimum nō petit inveftituram, ideò, quòd locus ubi degit feudi Dominus, pefte fit infectus, aut aliâs periculofus, excufationē mereatur, tradunt Dd. quos fequitur Schrad. *Tract. feud. part. 6. c. 2. n. 38.* Vbi tamen monet confultè facere vafallum, fi offerat fe ad petendam inveftituram alio loco tuto.

24 Capitales inimicitias quod attinet, funt eæ, quæ oriuntur ex causâ five lite criminali capitali inter Dominum & vafallum motâ, per *Novell. 90. c. 7.* ubi Cuiac. & idem Cuiac. *ad l. 6. ff. de excufat. tut.* Sunt item capitales inimicitię, quę oriuntur ex quęftione ftatus, honoris, & lite de omnibus bonis, aut majore parte bonorum, §. *Inimicitia*, ubi Dd. *Inft. de excufat. tut.* Menoch. de arbitr. Iudic. *lib. 2. cafu 110. n. 4. 5. 6.* & 7. Mafcard. *de probat.*

vol.

vol. 2. conclus. 898. n. 6. & seqq. ubi latè ostendit, quæ sit, & unde oriatur capitalis inimicitia.

Hæc autem excusationis causa prodest 25
vasallo, si inimicitiæ non ab ipsomet, sed à Domino ortæ sint, Baro à Tautenberg. ad *d. Tit. 22. lib. 1. feud.* & alii plures quos referunt & sequuntur Vultei. *lib. 1. de feud. c. 7. n. 75.* Itemque Rosenthal *de feud. c. 6. conclus.* 54. in addit. sub lit. K. Si enim ab ipso vasallo ortæ sint inimicitiæ, posset propter eas privari feudo, Rosenthal *d. tract. feud. c. 10. conclus. 17. n. 7. & seqq.*

Quod de capitalibus inimicitiis dicimus, exaudiendum quoque de aliâ gravi inimicitiâ, licet ea capitalis non sit, per *l. 3. §. non solùm*, ibi, siquidem capitales vel gravissimæ inimicitiæ intercesserint, ubi Bart. *ff. de adimend. & transferend. legat.* & docet Laurent. Sylvanus *de feudi recognitione, quæst. 42. n. 2.* Anton. Capicius *de investitur. feudi, c. Feudorum investituræ, §. Inimicitiæ*, & alii quos citat Rosenthal. *Tract. feud. d. c. 6. conclus. 52. in addit. sub lit.* D.

Quid verò, si Dominus literis suis salvum 26
promittat vasallo conductum, & polliceatur ei, nullum in vitæ, corporisvè discrimen adduci ipsum debere, nunquid comparere, &

præsens petere investituram tenetur vasallus? Negativa partes hîc obtinere potiores meritò jubetur per *l. Qui ita, 66. §.1. ff. ad SCtum Trebellian.* ubi habetur, quòd fragili cautioni fidem habere nemo cogatur, estque communis hæc Feudistarum opinio, non cogi vasallum fidere promissioni huic, ut patet ex Schradero de feud. *part. 6. c. 2. n. 35.* Menoch. *Consil. 100. n. 185. lib. 1.* Ioann. Borcholt *in comment. in consuet. feud. c. 8. n. 11.* Vultei. *de feud. c. 7. n. 75.* & Henric. à Rosenthal. *Tract. feud. c. 6. conclus. 53. n. 5.*

27 Sed nunquid hoc casu vasallus Procuratorem mittere tenetur, si ipse ob metum periculi comparere nolit? Quibusdam affirmativa placet, ut patet ex Laurentio Sylvano *de feud. recognit. quæst. 47.* At negativa & verior est, & cōmunius obtinuit Feudistarum placitum: Veriorem esse liquet ex eo, quòd mittere Procuratorem non tenetur, cui eum mittere commodum non est, sed grave, *l. sed & per Prætorem, 26. §. 1. ff. Ex quib. causis maiores.* Petrus Costal. *in l. ult. ff. de in integr. restitut.* Sed grave fuerit vasallo etiam per Procuratorem inimico suo fidelitatis juramento se devincire, ut ait Rosenthal *Tract. feud. c. 6. conclus. 53. n. 4.* Communiorem quoq; hanc esse opinionem, patet ex gloss. & Feudistis

in

in d. Tit. 22. in princ. lib. 1. Feud. Gloss. ibi, *in verb.* Absentia, *vers. vel fortè, lib. 1. Feud.* ubi ait, justâ de causâ absens est, nec per Procuratorem adire tenetur. Tenet ibidem eandem sententiam Andr. de Isern. *n. 6.* Iacob. Alvarot. *n. 15.* Martin Laudens. *n. 29* & Præposit. *n. 8.* Similiter Matth. de Afflict. *eod. loco, n. 23.* idem sentit, & tandem, *n. 24* concludit, missionem Procuratoris, si vasallus justè impeditus sit, urbanitatis potius esse, quàm necessitatis, Laurentius quoque Sylvanus *de feudi recognit. quæst. 47. n. 2.* communem hanc esse opinionem fatetur. Amplectitur quoque pronunciatum hoc Dn. Vultei. *lib. 1. de feud. c. 7. n. 75.* & de eo eruditè sentit Henric. à Rosenthal, *Tract. feud. c. 6. conclus. 53. n. 4. & ibi in addit. sub lit.* F.

Excusatur quoque vasallus ob inimicitias natas inter ipsum & tertium aliquem, per cujus loca ipsi vasallo transeundum esset ad Dominum, petendæ investituræ causâ, arg. *l. 3. ff. ex quib. caus. maior. c. Accedens ad sedem, 4. Extr. ut lite non contestatâ non procedatur ad testium receptionem, & Clement. Pastoralis, vers. esto igitur, Tit. De sentent. & re iudic.* & tradunt ita post alios Ioann. Schneid. *Tract. de feud. part. 5. n. 45.* Schrader. *Tract. feud part. 6. c. 2. n. 34.* Ioann. Borcholt *in comment. in* 28

consuet. feud. c. 8. n. 15. Vultei. *lib. 1. de feud. c. 7. n. 82.* Henric. à Rosenthal *tract. feud. c. 6. conclus. 53. n. 6. & ibid. in addit. sub lit.* H.

29 Quid verò, si reconciliatio inter Dominum & vasallum, intra annum & diem, vel mensem non interveniat, nunquid mora illa perpetua erit, & Dominus fidelitate vasalli carebit, donec reconciliatio aliquando sequuta fuerit? Hîc variant Dd. opiniones, quidam sentiunt, indulgendum esse vasallo definitum illud anni & diei, vel mensis tempus, quo elapso, adhuc tantundē ei temporis tribuendum, intra quod, si reconciliatio non fiat, aut aliter res componatur, & vasallus neq; per se, neque per Procuratorem comparuerit, & investituram petierit, feudo ipsum mulctari. Ita sentiunt Iacob. Alvarot. *n. 15. in d. Tit. 22. Quo tempore miles, lib. 1. Feud.* & ibid. Petrus Ravenn. tùm etiam Chassenæ. *in consuet. Burgund. Tit. 3. §. 1. n. 17. vers. Vlterius*, Sonsbeck. *in comment. in usus feud. part. 11. n. 20.* Hujus opinionis Chassenæus hanc adducit rationem, quòd, nisi hoc diceretur, absurdum inde sequeretur illud, quòd si inimicitiæ essent perpetuæ, nunquam vasallus teneretur investituram petere. Alii verò autumant, quòd vasallus excusetur quamdiu inimicitiæ durant. Prępos. *n. 15.* Laudens. *n. 30.*

in d.

*in d. Tit.22.lib.1.Feud.*Laurent. Sylvan *de feud. recognit. quæst. 48. n. 2.* Vultei.*lib. 1. de feud.c.7. n. 75.vers.Ne tamen,*Henric. à Rosenthal *tract. feud. c.6. conclus. 54. n. 3.* ubi hanc opinionem rectè asserit veriorem esse, hoc argumento, quòd sibi Dominus imputare debeat,cur inimicitiis ansam præbuerit, & earum author extiterit. Confert huc, quòd quàmdiu necessitatis causa durat, tàm diù etiam durare debeat ipsa indulgentia, per *l. 1. ff. de feriis. & l. Titia 87. §. usuras ff. de legat. 2.* Quam rationem spectat quoque Laurent. Sylvanus citato loco, ubi quia,inquit, justa causa non minus durat post duplicatum tempus, sicut anteà. Accedit & illud, quòd tempus petendi investituram utile est, & non currit illi, qui impeditur petere investiturã, ut suprà ostendi. Estque juris in dubitati, quòd tempus utile indistinctè non currit impedito ipso jure, licet impedimentum illud ultra centum duraret annos, arg. *l. 2. in princ. ff. Quis ordo in bonor. possess. servetur l.pen. §. Filius, ff. de bonor. possess. secund. tab. l. Annus, 6. ff. de Calumniat.* & sentit ita, alios hanc in sententiam allegans Schrad. *Tract. feud. part. 6.c. 2. n. 64.* Non obstat *Auth. ei qui appellat. C. de temporib. appellat.* Vbi appellatori post primum & secundum assignatum annum,ulte-

rius

rius nullum indulgetur tempus, non inquam, id obstat, tempus enim ad prosequendam appellationem lege præscriptum, non est utile, sed continuũ, *Novell. 49. c. 1.* & quidẽ ideò continuũ, quia Iudicis prioris sententia, à quâ appellatur, præsumitur justa & æqua, proindeque biennii lapsu confirmatur, si interpositæ appellationis prosequutio non fiat.

Quod attinet Chassenæi rationem opinionis contrariæ de absurdo adductam, responderi ad eam potest, absurdum illud non esse, ut propter impedimentum perpetuum ipsa quoq; petitio investituræ perpetua censeatur, siquidem non vasallus, sed ipsemet Dominus in causâ sit, cur non petatur investitura, ut, qui non deponit inimicitias, quas erga vasallum immeritò gerit.

30 Tertiò meminit text. *in d. Tit. 22. in princ. lib. 1. Feud.* meminit, inquam, infantiæ vasalli quam etiam ei excusationem præstare ostendit. Infantia autem jure communi extendit se usque ad annum septimum, *l. si infanti 18. in princ. C. de iur. delib. l. 1. ff. de administ. & peric. tut.* Sed feudorum jure infans accipiendus videtur pro minore tàm quatuordecim quàm septem annis, ut tradit Ioann. Borcholt *in comm. in consuet. feud. c. 8. n. 16.* Et quòd

quòd etiam minor major infante, ætatis privilegio excusetur, si intra legitimum illud tempus non petat investituram, patet ex Tit. 26. §. si minori, junct. §. seq. & Tit. 55. §. Praeterea si quis, lib. 2. Feud. & scribunt Iacobin. de S. Georg. Tract. feud. in verb. Qui quidem investiti, n. 50. Curt. Iun. de feud. part. 4. n. 46. Ioann. Schneid. Tract. de feud. part. 5. n. 29. Wesemb. de feud. c. 8. n. 7. Mozz. cap. de substant. feud. n. 43. Hartm. Hartmann. lib. pract. observat. Tit. 54. observat. 11. vers. item quando heres vasalli, Mynsing. cent. 5. observat. 9. n. 7. Ludolph. Schrad. Tract. feud. part. 6. c. 2. n. 25. Hotomann. consil. 52. n. 8. Et licet pupillus tutorem habeat, nec tamen ipsi tempus petendi investituram currit, per text. in Tit. 26. §. si quis decesserit, & d. Tit. 55. §. Praetereà si quis lib. 2. Feud. accedit argumentum l. ult. C. de usucap. pro emptor. l. ult. C. in quib. causis in integrum restitut. necess. non sit, & docet Bald. ad d. Tit. 22. Quo tempore miles, lib. 1. Feud. Zasius de feud. part. 7. n. 8. Hotomann. d. consil. 32. n. 8. Et quamvis possit tutor per se, si velit, investituram petere, & fidelitatem præstare, attamen cogi non potest, ut pupilli nomine investituram petat, Tit. 26. §. si minore, & §. si quis decesserit, lib. 2. Feud. & ita sentiunt etiam, quos citat & sequitur Rosenthal, Tract. feud. c. 6. conclus. 41. in princ. n. 7. & 8.

31 In controversiam & illud venit, an quod de minore 14. annis in masculo dicitur vasallo, exaudiri quoque debeat de fœminâ minore annis 14, ut illa quoque excusetur ob ætatem pupillarem usque ad 14. ætatis annum, licet pubertatis anni in ipsâ finiantur anno 12.? Laurent. Sylvan. negat *de feud. recognit. quæst. 61.* Feudistæ verò cæteri communiter affirmant, inter quos Iulius Clarus *lib. 4. sentent. quæst. 49. n. 4.* Ioann. Schneidew. *Tract. de feud. part. 5. n. 29.* Ludolph. Schrad. *Tract. feud. part. 6. c. 2. n. 25.* & Ioannes Borcholt. *in comment. in consuet. feud. c. 8. n. 17.* Et horum opinionem veritati propiorem esse, nihil dubito. Tùm quia text. *in d. Tit. 26. §. si quis minori,* & ex sensu contrario, *Tit. 55. §. Prætereà si quis, lib. 2. Feud.* non meminit specialiter pupillaris ætatis, sed exprimit generaliter tempus annorum quatuordecim, quod statuit terminum, à quo petendæ investituræ tempus currere debeat, Tùm etiam, quòd masculinum si QVIS, cujus sit mentio in *d. Tit. 55. §. Prætereà si quis, lib. 2. Feud.* complectitur quoque fœminas in jure nostro, text. est *in l. 1. ff. de verb. sign.* Vbi Paulus ICtus verbum, ait, SI QVIS, tàm masculos quàm fœminas complectitur, undè Sylvani argumentum de pupillari ætate in fœminâ, quæ fini-

finitur anno 12. non 14. ætatis anno, corruere manifestum est, cum allegati textus in *d. Tit. 26. si quis, & d. Tit. 55, §. Prætereà si quis,* non specialiter de vasallis pupillis, sed de vasallis minoribus quatuordecim annis loquantur, & proindè intelligendi etiam sint de vasallis fœminis quatuordecim annis minoribus.

Est & illa quæstio dubia, an etiam citati textus de vasallis quatuordecim annis minoribus, procedant etiam in minoribus, licet illi doli sint capaces, quales habentur qui pubertati proximi sunt? Negativam amplecti videtur Andr. de Isernia *in d. Tit. 26. §. si minori n. 1. vers. nisi cum erit, & vers. sed si doli capax sit, lib. 2. Feud.* & ibid. Laudensis *n. 1. & 5.* Matthæ. quoque de Afflict. *ibid. n. 1. vers. nota primum ex text.* Iserniam sequutus sentit idem, & rationem addit hanc, quòd malitia suppleat ætatem *l. ult. §. fin. ff. de liberal. caus. & l. Iurisiurandi, §. Denique ff. de oper. libert.* 32

Affirmativæ autem patrocinantur post Alvarot. Præpositus, Iacobin. de S. Georg. & alios plerosque Sonsbeck. *in comment. in usus feud. part. 11. n. 22.* Ioann. Schneid. *de feud. part. 5. n. 73.* Nicol. Mozz. *de feud. c. de substantial. feud. n. 45. vers. Tertiò exprimit,* Ludolph. Schrad. *tract. feud. part. 6. c. 2. n. 25. vers.* 33

vers. item sive sit doli capax. Herm. Vultei. *lib. 1. de feud. c. 7. n. 64.* & Henric. à Rosenthal *Tract. feud. c. 6. conclus. 41. n. 5. & ibidem in addit. sub lit.* F. Atq; horum assertio feudorum juri consonat, ut quod simpliciter & generaliter pronunciat, minori 14. annis, non currere tempus petendi investituram, sed tunc demùm, quando major quatuordecim annis factus fuerit, *d. Tit. 26. §. si minori, & d. Tit. 55. §. Præterea si quis, lib. 2. Feud.* Non tuetur negantem opinionem Text. *in d. Tit. 26. §. si minori*, ibi, in qua doli capax sit, *lib. 2. Feud.* Est enim locus ille de majori ætate, & ait ICtus in eâ ætate vasallum doli esse capacem atque ita significat in minore annis 14. non considerari, an doli capax sit pupillus, nec ne.

34 Non est hoc loco omittenda etiam hæc quæstio, An vasallus minor 12. annis, si ipsum volentem Dominus ad feudi recognitionem & fidelitatis præstationem absque ejus tutore admittat (id quod facere potest, gloss. *in d. Tit. 26. §. si quis decesserit, in verb.* cogitur, *lib. 2. Feud.* & tradunt Feudistæ, quos citat & sequitur Henric. à Rosenthal, *Tract. feud. c. 6. conclus. 41. n. 6.*) an inquam, suâ ex promissione obligetur, nec ne? Negativa mihi verissima videtur, cùm enim jure communi

muni impubes absque tutore suo non obligetur, *Tit. Inst. de autoritat. tutor in princ. & l. obligari, 9. in princ. §. Pupillus, ff. d. Tit.* & aliud jure feudorum non reperiatur cautum, sequimur autoritatem juris communis, per text. in *Tit. 1. in princ. vers. strenuus autem, lib. 2. Feud.*

Non obstat text. *in l. ult. §. ult. ff. de liberal. causâ*, ubi dicitur, quòd si impubes libertus juraverit, operas præstare patrono, utili actione operarum nomine conveniri possit; Est enim textus ille exaudiendus, non de quolibet impubere, sed eo, qui doli capax est ut indicant ibi verba hæc, qui & jurare poterit, & notat ibi *gloss. in verb.* potuerit.

Andr. quoque de Isernia, *in d. Tit. 26. §. si minori, n. 1. lib. 2. Feud.* sentit, quòd vasallus impubes juratò possit fidelitatem promittere Domino, si doli capax sit, his verbis: Sed si doli capax sit, jurat. Vndè cognoscitur, duo hîc requiri, ut impubes obligetur, putà, ut doli capax sit, & ut juret. Et quia libertus naturâ obligatus est Domino ad præstandas ei operas *l. si non sortem 26. §. Libertus, 12. ff. de condict. indebit.* scilicet ꝓpter beneficiũ libertatis, quæ res inæstimabilis est, *l. Libertas, 106. ff. de Reg. Iur.* & omnibus rebus favorabilior, *l. Libertas, 122. ff. d. t.* haud mirum,

quod adhuc pupillus ex promissione juratâ patrono suo obligatur.

35 Quod si impubes vasallus non sit dolicapax, non admittitur ad fidelitatis præstationem, *l. Iusiurandum. 34. §. Pupillo, 2. ff. de iureiurand. & l. videamus, 4. in princ. ff. de in litem iurand.* & licet juret, non tamen peierare videtur, quia sciens fallere non censetur, *l. Qui iurasse, 26. in princ. ff. d. t.*

36 Quod de infantiâ dispositum legimus, hoc quidam intelligunt etiam de infamiâ, tùm quòd in *d. Tit. 22. in princ. lib. 1. Feud.* pro infantia, quidam Codices habent infamia, tùm etiam quòd in quibusdam exemplaribus dicto loco utraque illa dictio extat, infantia, & infamia, ut videre est apud Baronem à Tautenberg.

37 Infamiam autem intelligunt non vasalli, sed ipsius Domini, si n. hic ob facinus suum infamiâ sit notatus, vasallum excusari tradunt, si intra annum & diem, sive mensem, non petierit investituram; Non autem de quâvis id infamiâ domini scribunt, sed eâ solùm, quam concepit ex quodam scelere, ob quod ab Ecclesiâ excommunicatus sit, aut diffidatus, bannitus, proscriptus ab Imperatore vel Romanorum Rege, Wan er in den Bann oder in die Aacht gethon / Excommunicatus enim de jure vitandus est, & cum eo haben-

habenda non est aliqua conversatio, *can. Excommunicato, 11. quæst. 3. & c. Nulli, & c. cum ab homine, Extr. de sententia excommunicationis*: Inprimis autem hanc tutatur conclusionem text. *in Tit. 28. Hic finitur lex lib. 2. Feud.* ubi disertè traditur, quòd vasallus fidelitatis sacramento non sit obstrictus, neque obligatus adjuvare dominum, vel ei servitia præstare, si ille excommunicatus vel à Rege bannitus sit, donec ipse dominus ab Ecclesiâ, vel à Rege sit restitutus. Et ita sentiunt Feudistæ communiter, Iacob. de Belviso, Bald. *vers. nisi iusta, n. 3.* Alvarot. *n. 1. & 10.* Martin. Laudens. *n. 20.* Matthæ. de Affl. &. *n. 27. & seq.* Præposit. *n. 6. in princ.* Frid. Schenck Baro à Tautenberg *n. 5. & 6. Tit. 22. Quo temp. miles, in princ. lib. 1. Feud.* Iacobin. de S. Georg. *de feud. in verb.* Qui quidem investiti *n. 50.* Ioann. Schneid. *de feud. part. 5. n. 45.* Nicol. Mozz. *Tract. de feud. c. de substantialib. feudi, n. 45. vers. Quartò exprimit*, Ludolph. Schrad. *Tract. feud. part. 6. c. 2. n. 53.* Herm. Vultei. *lib. 1. de feud. c. 7. n. 73.* Henric. à Rosenthal *Tract. feud. c. 6. conclus. 51. n. 3.*

Quod attinet vasalli infamiam, ob eam se excusare ipse non potest, cùm verisimiliter non possit ignorare, se à Domino admissum iri ad investituræ petitionem, siquidem infa- 38

mia non solvat obligationem fidelitatis, quâ Domino devinctus est vasallus *Tit. 24. §. illud certum est, lib. 2. Feud.* & ob suam ipsius infamiam vasallus veniâ dignus non sit, cùm æquum non fuerit, dolum suum quemquam relevare *l. verum 63. §. Hoc quoque, vers. Nec enim aquum est, ff. pro socio*, & nemo ex delicto suo commodum reportare debeat, *c. 2. & 9. Extra de dol. & contumac. c. ex insimulatione, 50. in fin. Extr. de appellat. & l. 1. ff. de doli mali & metus exceptione.* Et quòd vasallus non obstante infamiâ suâ, intra annum & diem, aut mensem, petere investituram teneatur, sub pœnâ amissionis feudi, sentiunt Feudistæ communiter, quos memorant & sequuntur Vultei. *lib. 1. de feud. c. 7. n. 73.* & Henric. à Rosenthal, *Tract. feud. c. 6. conclus. 51. n. 4.* Allegant tamen hanc in sententiam textus nihil huc pertinentes, puta text. *in l. sive hereditaria, 22. ff. de negot. gest. & l. Relegatorum. 7. §. ult. ff. de interdict. & Relegat.*

39 Quartò justa excusationis causa vasallo competens in *d. Tit. 22. in princ. lib. 1. Feud.* proponitur justa absentia. Non solùm autem de vasalli justâ absentiâ intelligendum illud est, sed & de absentiâ Domini. Vasalli justa absentia est, si is Reip. non proprii commodi causâ absit, *l. absentia, 183. ff. de Reg. Iur.*

Li.

l. 1. l. 4 & ll. seqq. ff. Ex quib. caus. maior. Et licet Procuratorem domi vasallus reliquerit, qui investituram petere potuerit, omissâ tamen petitione illâ, excusationem meretur vasallus, *l. sed & si per Prætorem 26. §. ult. & l. nec me, 28. ff. Ex quib. caus. maior.* Sonsbeck. *in comm. in usus feud. part. 11. n. 20.* Non obstat *l. is qui Reip. 39. ff. Ex quib. caus. maior.* Est enim de eo, qui restitui vult contra eum, qui Reip. causâ absfuit, ut sentit Duar. ibid. & Sonsbeck. *d. loco.*

Excusatur etiam, qui abest ideò, quòd ab hostibus vel latronibus detineatur, *l. 1. §. 1. & l. item ei, 14. ff. d. t.* 40

Sed quæri hîc potest, num etiam ille, qui studiorum causâ abest, excusationem mereatur? Ipso quidem jure nõ excusatur, cùm voluntaria ejus sit absentia, & prævidere potuerit casum petendę investiturę futurum, si tamen Procuratorem, aut Curatorem domi reliquit, qui investituram petere neglexit, in integrum restitui potest, per *l. sed etsi, 26. §. 1. & l. nec non, 28. in princ. ff. Ex quib. caus. maior.* 41

Est quoque absentia justa, si vasallus carcere, sive vinculis detineatur, ad hoc scilicet, ut restitutionis in integrum beneficio gaudeat, *d. l. 1. ibi, in vinculis, & l. succurritur, 9. ff. d. t.* 42

43 Quòd si vasalli absentia non sit justa, cadit feudo suo, si intra annum & diem, vel mensem, non petierit investituram, arg. à contrar. sensu *d. Tit. 22. in princ. ibi, iusta absentia, lib. 1. Feud.*

44 Domini absentiam quòd attinet, sive illa justa sit, sive injusta, & voluntaria, aut temeraria, præstat ea excusationem vasallo, si intra præfinitum tempus non petierit investituram, ut tradiderunt Dd. communiter, in *d. Tit. 22. lib. 1. Feud.* Sylvan. *de feud. recognit. quæst. 72.* Iacobin. de S. Georg. *in verb.* Qui quidem investiti, *n. 52. vers. quarta causa est absentia,* Hotomann. *d. consil. 32. n. 13.* Nicol. Mozz. *de substant. feud. n. 45. vers. Quintò exprimit.* Ioann. Schneid. *tract. feud. part. 5. n. 39.* Ludolph. Schrader. *tract. feud. part. 6. c. 2. n. 39.* Ioann. Borcholt *in comment. in consuet. feud. c. 8. n. 20.* & Henric. à Rosenthal *tract. feud. c. 6. conclus. 50. n. 1.*

45 Sed nunquid vasallus Domino absente protestationem coram testibus interponere jubetur, se nimirum esse paratum petere investituram, si præsens adesset Dominus? Curt. Iun. affirmat *Tract. de feud. part. 4. n. 49.* Mozz. verò negat *d. loco de substantialibus feudi, n. 45. vers. Quintò exprimit.* Negat quoque Vultei. *Tract. de feud. c. 7. n. 74.* Vterque nititur

titur autoritate Felini, in *c. Ex transmissâ, n. 7. Extr. de præscript.* Atque hanc opinionem veriorem puto; Si enim ipso jure tutus est vasallus, qui investituræ petitionem omisit propter Domini absentiam, nihil isthâc protestatione ipsi opus est, modo absentia Domini sit notoria, & de eâ dubitandum nō sit, consulerem tamen vasallo, ne eam intermitteret protestationem, cùm ex eâ cognoscere posset Dominus, omni culpâ vacuum esse vasallum.

Quòd si Dominus quidem à solitâ habita- 49
tione suâ absit, certo autem quodam in loco moretur, quæstionis est, an ibi adire ipsum & petere ab eo investituram debeat? Dispiciendum hîc nonnulli putant, an propinquo & vicino aliquo in loco vivat, aut longè remoto disjunctoque degat loco. Priori casu, existimant aliqui, debere vasallum adire Dominum, & petere ab eo investituram: Posteriori verò casu non item. Ita sentit Iacob. de Ardiz. *in summa sua*, Alvarot. *in Tit. 21. n. 6.* & ibi Petr. Ravennas, *lib. 2. Feud.* Chassenæ. *in consuet. Burgund. Rubric. 3. §. 1. n. 1. & 2.* Laurent. Sylvan. *de feudi recognit. quæst. 73.* Schrader. *Tract. feud. d. part. 6. c. 2. n. 39. vers. Hoc tamen ita demum.* Vultei. *lib. 1. de feud. c. 7. n. 4. vers. Quinimò*, & hanc communem esse in-

terpretum sentẽtiam asserit Iohann. Schneidewin. *Tract. de Feud. part. 5. n. 40.*

47 Non desunt etiam qui opinantur, investituræ petendæ causâ, obligatum non esse vasallum adire Dominum alieno in foro. Quò confert text. *in l. sed & hæ, 35. §. 2. vers. cæterùm cogi eum, ff. de Procurat.* & sentit ita Curt. Iun. *Tract. de feud. part. 4. n. 49. vers. ego autem,* & alios sequutus Henric. à Rosenthal *d. part. 6. conclus. 50. n. 3. & 4. & ibid. in addit. sub lit. C.* Atque hanc opinionem veritati propiorem judico, cùm enim feudorum jure non sit decisum, quòd vasallus adire Dominum debeat alieno in foro, sequimur hic meritò jus commune per text. *in Tit. lib. 2. Feud.* jure autem communi cavetur, ut debitor satisfaciat creditori in loco domicilii ipsius creditoris, vel ubi contracta est obligatio, *l. quod legatur, 38.* ubi Bart. & alii, *ff. de iudic.*

48 Si tamen locus ille fori alieni, ubi moratur Dominus, admodum vicinus sit, ut eò vasallus sine magno sumptu pervenire possit, adire ibi Dòminum jubetur, *l. 4. §. si tam vicinum, ff. de damno infect. l. Mævia, 13. in fin. ff. de Annuis legat.* Curt. Iunior *Tract. de feud. part. 4. n. 49.* Baro à Tautenberg ad *d. Tit. 24. n. 7. lib. 2 Feud.* Ioann. Schneidew. *Tract. de feud. part. 5. n. 40.*

Præ-

Præter justas excusationis causas hactenus propositas & declaratas, possunt quædam aliæ dari: Quoties enim vasallus intra annum & diem, sive mensem, sine dolo omisit investituræ petitionem, excusatur à feudi privatione, per Text. expressum *in d. Tit. 52. §. ult. lib. 2. Feud.* ubi legislator feudalis, quoniam, ait, inter Dominum & vasallum nulla fraus, nec ullum malum ingenium debet intervenire, idcircò sancimus, si vasallus non dolosè per annum & diem steterit, quòd à Domino sui beneficii investituram non petierit, feudum non ob hoc amittat, dolus enim abesse videtur, si justâ causâ impediente steterit, confert eodem text. *in Tit. 21. in princ. lib. 1. Feud.* 49

Inter has causas alias refertur etiam, si feudum, de quo agitur, non ipsemet vasallus, seo alius quidam possideat, ut post alios, quos magno adducit numero, tradit etiam Schrad. *Tract. Feud. part. 6. c. 2. n. 21.* Et hanc receptam esse Dd. sententiam scribit Roland. à Valle *cōsil. 18. n. 17. vol. 1.* & Iohann. Borcholt. *in comm. in consuet. Feud. c. 8. n. 22.* 50

Verùm de hac communi conclusione subdubitare quis nō imeritò posset, eo quòd, licet tertius aliquis feudum possideat, vasallus tamen non desinat esse vasallus, nec 51

feudi jus idcircò amittat, ut evincitur etiam ex *l. 4. §. si cum ego fundum ff. de censib. l. Quæ quisque, 64. ff. de adquir. rer. domin. & l. solennib. 25. C. de rei vind.*

52 Quapropter ut aliâs, ita & hîc Vasallus investituram intra tempus legitimum petere tenetur, nisi impedimentum aliquod adsit, cuiusmodi non est feudi possessio, quæ penes tertium existit. Cùm enim tertius quispiam possidet feudum, actio repetendi & avocandi ab ipso feudum competit vasallo, utilis scilicet rei vindicatio, per Text. in *Tit. 8. de investitur. de re alienâ factâ, §. Rei autem, lib. 2. Feud.* Quam actionem si vasallus sciens intermittat, & interim tempus petendæ investituræ præterlabatur, ob negligentiam suam meritò cadit feudo suo, ut arguit textus in dict. *Tit. 55. § Præterea si quis lib. 2. Feud.* & sentit Hartm. Hartmanni ab Eppingen, *lib. pract. observ. Tit. de feud. observ. 11. vers. Hoc tamen verum.*

53 Sed nunquid vasallus pendente vindicationis lite excusatur à petitione investituræ? Affirmativā amplectitur post alios, quos citat ipse Hartman. Hartmanni proximè *d. loco, vers. sed quando, & vers. seqq.* ubi has ex aliis adducit rationes, quòd vasallus alio possidente feudum, ipse non habeat eius commoda; proindè

proindè nec subire onera feudi teneatur: Quòd item culpa nulla sit vasalli non petentis intra legitimum tēpus investiturā feudi.

Sed neutra hæc ratio vera & probabilis 54 mihi videtur. Etsi enim actu vasallus non percipiat fructus cæteraque commoda feudi, alio possidente illud, ipsi tamen fructus omnes & commoda manent vasalli, & tenetur ea possessori ipsi restituere una cùm feudo, ut arguit textus in *l. Prætereà, 20. & l. Fructus 33. ff. de Rei Vind. §. Etsi in rem, Inst. de offic. iud.* Nec potest verè dici, quòd feudi onus sit investituram petere. Est reverentia quædam & obsequium, quod Domino Vasallus debet, quod obsequium sine onere præstarè potest, proindè si omittat illud vasallus, contemnere dicitur dominum, ut suprà exposui, & tradit etiam Andr. Gail. *lib. 2. observat. pract. observat. 48. n. 8.* Vnde quod ajunt Dd. nullam vasalli culpam esse non petentis investituram tertio possidente feudum, non puto admittendum; siquidèm possessio tertii non impediat vasallum, quò minus investituram petere possit. Quia tamen affirmativa Dd. opinio recepta dicitur, eamque audactèr tenendam esse scribit Iacobin. de S. Georg. *Tract. de feud. verb.* Qui quidem investi-

vestiti, *vers. sed pone, n. 32.* non facilè in praxi ab eâ recedendum esset.

55 Iustis excusationis causis connumerari etiam potest lis inter Dominum feudi & alium quempiam de feudi dominio directo, si nimirum dubitetur, uter ipsorum Dominus sit: Differri enim jure potest investituræ petitio, ut ajunt, donec constiterit, uter litigantium Dominus sit, ita sentiunt Oldrad. *consil. 22.* Præposit. *in Tit. 22. in princ. lib. 1. Feud.* Zas. *tract. de feud. part. 7. n. 7.* Sonsbeck *in comment. in usus Feud. part. 11. n. 22.* Ioann. Schneidew. *de feud. part. 5. n. 38.* & Schrad. *Tract. feud. part. 6. c. 2. n. 28.* Addunt tamen Oldrad. Zas. Schrad. & Schneid. d. locis, vasallum hoc casu protestari debere, quòd petere investituram velit, cum certum fuerit uter litigantium dominus sit.

Quidam tamen putant, ab eo petendam esse investituram, qui possidet, ita scribit Iacob. de Ardiz. *Tit. Quib. mod. feud. amitt. Rubric. si duo contendant de hered.* Alvarot. *in d. Tit. 22. n. 14. lib. 1. Feud.* Zas. *d. part. 7. n. 7. vers. item & vasallus,* Herman. Vultei *lib. 1. de Feud. cap. 7. n. 77.* Bernh. Vurmser. *lib. pract. observ. Tit. 51. observ. 25.* sentit, quòd hoc casu vasallus ab utroque, & à possessore scilicet feudi, & ab alio litigatore petere investituram debeat.

Verum-

Verumenimverò cùm hîc sermo nobis sit de vasallo, qui veteris investituræ renovationem petere jubetur, proindeque de eo vasallo qui possidet feudum, non est hîc spectandum ad alium possessorem, putà Dominum, aut eum, cum quo litigat de feudo ipse Dominus, cùm neuter ille possideat, possidente vasallo, per text. *in l. 4. §. Ex contrario, ff. de adquir. vel amitt. possess. l. duo in solidum, 19. ff. de precario, & l. si ut certò, 5. §. ult. ff. commodati.*

Quòd si autem casus contigerit, quo Dominus feudum possideat, aut ille possideat, cum quo Domin⁹ de feudo litigat, posset vasallus cum ipso possessore utili vindicatione experiri ad restituendã feudi possessionẽ, per text. *in d. Tit. 8. §. rei autem, lib. 2 Feud. junct. l. 1. §. ult. & l. ult. ff. si ager vectigalis 5.* Quòd si negligat vasallus hanc vindicationẽ, & interim annus & dies, sive mensis effluat, amittit suum feudi ius, ut tradunt Dd. quos citat Henric. à Rosenthal, *Tract. de feud. c. 6. conclus. 49. sub lit.* B. 56

Duo autem de feudi dominio directo si contẽdant, vasallo feudum possidente, ab eo vasallus investituram petere tenetur, quem ipse vasallus, & antecessores ejus dominum feudi semper agnoverunt, quippe cùm ille, 57

qui

qui antè Dominus fuit agnitus, etiam nunc Dominus esse præsumatur, per ea, quæ latè deducit Menoch. de *præsumpt. lib. 1. præsumpt. 24, n. 2. & aliquot seqq.*

58 Est & illa excusationis causa justa, si vasallus intra annum & diem sive mensem petere investituram omiserit, ideò, quod ignoraverit vasallum vel Dominum esse mortuum, quodque res feudalis sit, de qua agitur; Vt enim vasallus ob non petitam renovationem investituræ feudo privetur, duo inter cætera desiderantur. Mors scilicet Domini, & vasalli, *Tit. 22. quo tempore miles, in princ. lib. 1. Feud.* Et scientia vasalli successoris, *Tit. de controv. inter Domin. & emptorem feudi, lib. 2. Feud.* Ignorantia igitur, mortis illius, & quòd res sit feudalis, excusat vasallum à feudi privatione, idq; tradunt alios sequuti Ludolph. Schrad. *tract. feud. part. 6. c. 2. n. 16.* Ioannes Schneid, *de feud. part. 5. n. 37.* Mynsing. *cent. 5. observ. 9. n. 5.* Henric. à Rosenth. *tract. feud. c. 6. conclus. 48. n. 3. & 55.* cùm enim vasallus ignorans mortem vasalli aut Domini, quodque res feudalis sit, non contemnat Dominum, feudo privandus non est, arg. *l. si ignorans 50. ff. Locati, l. ult. in fin. ff. de oper. public. l. Generali,* ibi non ignorantiã, *C. de tabulariis 3. lib. 10.*

In

In dubio autem juramento vasallus probare solet, quòd ignoraverit rem esse feudalem, aut Dominum, vel vasallum esse mortuũ, per text. *in Tit.* 42. *da contro*v. *inter domin. & empt. feud.* ubi gloss. Iacob. de Belvis. Laudens. Alvarot. Matth de Afflict. Præpositus, & alii, *lib.* 2. *Feud.* & Zasius *de feud. part.* 10. *n.* 10. Rosenthal. *tract. feud. c.* 6. *conclus.* 47. *n.* 7. Quòd si pares Curiæ non admittant oblatum à vasallo hoc purgationis juramentum, potest vasallus tanquam gravatus appellare, Mascard. *de probat. vol.* 2. *conclus.* 881. *n.* 7. & Iudex appellationis sententiam parium retractare jubetur, Gail. *dict. lib.* 2. *observat.* 48. *numero* 25. 59

Requiritur autem ut ignorantia probabilis sit, non crassa, non supina, aut affectata, Schrad. *d. part.* 6. *c.* 2. *n.* 16. Andr. Gail. *dict. observat.* 48. *n.* 15. Iohann. Schneid. *de feud. d. part.* 5. *n.* 28. Neque etiam Iuris ignorantia, Matth. de Afflict. *Decis. Neapolit.* 265. & alii, quos citat & sequitur Rosenth. *tract. feud. c.* 6. *conclus.* 47. *n.* 5. *in addit. ad lit.* I. 60

Crassa & supina ignorãntia est, si is ignoret, de quo communis vox & fama sit, putà mortuum esse Dominum aut vasallum, item bona esse feudalia quæ defunctus reliquit, *l. Lata culpa* 223. *in princ. l. Magna negligentia,* 226. *ff.* 61

226. ff. de Reg. Iur. Huiusmodi ignorantia non excusat vasallum, *Tit. 55. §. Præterea si quis, lib. 2. Feud.* & sentiunt ita, quos memorat & sequitur Henric. à Rosenth. *tract. feud. c. 6. conclus. 47. n. 3. & 4. ubi in addit. sub litt.* G. & H.

62 Affectata ignorantia est, cum quis per simulationem aliquid ignorat, quod scire potuit, sed noluit, Andr. Gayl. *lib. 2. obs. pract. obs. 48. n. 18.* Si ergò defuncti successor in hereditate allodiali instrumenta repererit feudalia, ex quibus constet, hanc, vel illam rem esse feudalem, non excusatur ignorantiâ suâ, cùm contra ipsum præsumptio insurgat, quòd cognoverit ex instrumentis illis, rem defuncti esse feudalem, arg. *d. Tit. 55. §. Præterea si quis, lib. 2. Feud.* Rosenth. post alios quos citat *d. c. 6. conclus. 47. n. 6.* & ibidem in *addit. sub litt.* L. & M. Huiusmodi enim ignorantia scientiæ comparatur, *l. Nec supina, 6. l. Regula, 9. §. sed facti, 2. ff. de iur. & fact. ignor. c. 1. Extr. de postulat. Prælat. c. cum in tua, Extr. Qui matrimon. accusar. poss.* Andr. Gail. *lib. 2. pract. observ. 48. n. 15. & seqq.* Schrad. *Tract. feud. part. 6. c. 2. n. 16.* Henric. à Rosent. *de feud. c. 6. d. conclus. 47. n. 3. & 4. ubi in addit. sub. lit.* F. Hoc ergò casu licet paratus sit vasallus juramento asserere, quòd isthæc non

lege-

legerit inſtrumenta, non tamen auditur, cùm juris ſit præſumptio, quòd inſtrumentorum contenta cognoverit, per text. *in l. non eſt ferendus, 12. ff. de Tranſact.* Quò pertinent quæ ſcribit Maſcard. *de probat. vol. 2 concluſ. 780. n. 8. & 9.* & Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 23. n. 64. & 74.* & latè Grammatic. *deciſ. 103. n. 31.*

Iuris quoque ignorantia non excuſat vaſallum, per *l. 1. §. 1. l. 2. l. 3. & l. ult. ff. de iuris & fact. ignor.* Qualis ignorantia eſt, ſi neſciat vaſallus, quòd Patri ſuo, aut agnato in feudum paternum ſuccedat, jura enim feudalia filium, itemque agnatum ad feudi paterni ſucceſſionem vocant, *Tit. 8. in princ. & §. Filia verò, lib. 1. Feud. Tit. 11. De ſucceſſione fratrum, & Tit. 50. de naturâ ſucceſſionis Feudi lib. 2.* Quòd ſi ignoret defuncti vaſalli filius aut agnatus, proindeque intra annum & diem ſive menſem non petat renovationem inveſtituræ, cadit Feudo ſuo, Matth. de Afflict. *in Tit. 22. in princ. n. 10, lib. 1. Feud.* Schrad. *Tract. feud. part. 6. c. 2. n. 13.* 63

Sed quæſtionis eſt, annè etiam vaſallo ſucceſſori feudali currat tempus petendi inveſtituram antequam adiit hereditatem defuncti vaſalli, patris, vel agnati ſui? Iulius Clarus *lib. 4. ſentent. §. Feud. quæſt. 49. n. 3.* 64

scribit, se non credere, quòd tempus illud non currat nisi à die aditæ hereditatis.

Aliis verò affirmativa placet, inter quos Iacobin. de S. Georg. *Tract. de feud. in verb. qui quidem investiti, n. 34. vers. adverte tamen, & n. 35.* Curt. Iun. *de feud. part. 4. n. 57.* Mynsing. *cent. 5. observat. 9. n. 9.* Hartmann. Hartmanni ab Eppingen, *lib. pract. observat. Tit. 54. de feud. observ. 11. in fin. vers. item fallit in filio.* Et hanc opinionem sequi omnes, asserit Molinæ, *in consuetud. Parisiens. Tit. 1. §. 1. gl. 7. n. 4. & §. 4. n. 5.* eamque communiter obtinuisse scribit Vultei. *lib. 1. de feud. c. 7. n. 79.*

Nonnulli verò distinguunt inter feudum hereditarium, & ex pacto & providentia feudum; In illo ante hereditatis aditionem non currere tempus illud existimant; In hoc verò secus esse statuunt Ludolph. Schrad. *Tract. feud. part. 6. c. 2. n. 17. & 18.*

65 At neque affirmantium, neq; distinguentium opinionem feudorum placitis consonam esse judico, tùm quia feudorum ius spectat hîc solùm tempus anni & diei sive mensis, item scientiam vasalli nullo impedimento retardati, ut suprà expositum, tùm, quia nomothesia feudalis non agnoscit distinctionem inter hereditarium & ex pacto & providentiâ feudum, ut ostendi alios referens

rens in tractatu meo, de qualitate & differentiâ feudorum, *c. 5. n. 20. & seqq.* Tùm etiam, quia interest Domini plurimùm, ut quàm, primùm intra annum & diem sive mensem ad fidelitatem juramento sibi astringat vasallum, tùm postremò quia vasallus ipso jure in feudum succedit patri ut & agnato suo, si paternum sit feudum, beneficio scilicet primi acquirentis, & jure primæ investituræ, ut nō opus habeat aditione, *Tit. 1. §. 1. ibi, ut ad filios deveniret, item ibi, ut ad omnes deveniat, &* §§. *seqq. Tit. 8. de success. feud. & Tit. 14. de feudo Marchiæ, §. si Capitanei*, ibi, per investituram patris & avi, *lib. 1. Feud. & Tit. 50. lib. 2. Feud.*

Hinc vasallus non adire sed retinere dicitur feudum, quando in illud succedit, *Tit. 45. ibi, Feudum retinere poterit, Tit. 36 ibi, feudum retinebit, lib. 2. Feud. & Tit. 6. §. Mutus*, ibi Feudum retinere, *lib. 1. Feud.* Quinetiam quod efficit aditio hereditatis in allodiali herede, ut scilicet obligatus sit creditoribus defuncti, id præstat vasallo investituræ petitio & renovatio intra tempus legitimum facta, ut nimirum Domino feudi obstrictus sit, ad fidelitatis, obsequii, & servitiorum pręstationem, *Tit. 5. 6. & 7. lib. 2. Feud.* 66

Cæterùm posito, investituræ petendæ tempus in feudo, quod hereditarium vocāt,

non currere, nisi ab aditionis tempore, sciendum tamen hîc, si vasallus dolo ipsam aditionem differat, ei non prodesse excusationem de nondum aditâ hereditate, ut sentiunt, quos citat, & sequitur Schrader. *Tract. feud. part. 6. c. 2. n. 18. & seq.* Nemini enim sua malitia, & dolus patrocinari debet, *l. 1. ff. de doli except. & c. sedes Apostolica, Extr. de rescript.*

67 Non est hoc loco omittenda etiam hæc quæstio, an vasallo successore defuncti mortuo, antequam intra legitimum tempus investituram petierit, proximo ejus successori imputetur tempus, quod defunctus ille vasallus labi passus fuit? an verò successori ejus incipiat tempus illud currere primum ex die, quo ei delata jure fuit feudi successio, putà à tempore mortis vasalli, cui cœpit annus ille & dies vel mensis labi? Distinguunt hîc nonnulli inter feudum novum & vetus feudum, in illo tempus, quod patri effluxit, computari filio in annum & diem, in hoc non item: Ita sentiunt Iacobin. de S. Georg. *Tract. de feud. in verb.* Qui quidem investiti, *n. 34. vers. Sed iterum dubitatur*, Curt. Iun. *de Feud. part. 4. n. 23. vers. Sextò limitanda est, n. 51.* Hartmann. Hartmanni ab Eppingen. *d. tit. 54. de feud. obs. 11. n. 14.* Andr. Gail. *lib. 2. obs. pract. obs. 50. n. 7. 8 & 9.* Cephal. *Consil. 4. n. 54. lib. 1.*

Sed

Sed hanc distinctionem post Bald. And. de Isern. & Matth. de Afflict. reiiciunt etiam Sonsbeck. *in comment. in usus Feud. part. 11. n. 12.* Schrader. *Tract. feud. part. 6. c. 2. n. 71.* & Herm. Vultei. *de feud. lib. 1. c. 7. n. 86. pag. 242.* & meâ etiam opinione improbãda est ea distinctio, tùm quia feudorum jura nusquam hîc distinguunt inter novum & vetus feudum: Tùm, quia eadem est ratio novi & veteris feudi, quoad petitionem investituræ, quæ ratio est, quòd vasallus successori suo proprio, non defuncti vasalli nomine, quoties casus petendi investituram contingit, investituram petere tenetur: Tùm quia, cum gradus succedendi deficit, succedit in ejus locum gradus proximus, non jure gradus præcedentis, sed proprio jure, §. *pen. vers. Et si intra*, ibi, ac si is qui præcedebat ex eo numero non esset, *Inst. de bonor. possess. l. 1. §. Quibus ff. de successor. Edict. l. ult. C. Qui admitti ad bonor. possess. poss.* Tùm etiam, quia culpa unius alteri nocere non debet, *l. sancimus, 22. C. de pœnis.* Tum postremò, quia ad omnes feudi successores etiam agnatos, ipso jure pertinet feudum, tanquam ad liberos primi acquirentis, qui illud acquirunt non morte proximè defuncti vasalli, sed jure proprio ex primâ patris investiturâ, *Tit. 14. si capitanei, ibi, per inve-*

stituram patris & avi, lib.1. Feud. & Tit. 50. lib. 2 Feud. Id quod etiam ex eo cognoscitur, quòd patris Ordinatio de feudo nulla est, *Tit. 8. §. 1. lib. 1 Feud.*

69 Non obstat, quòd heres ejusdem juris esse dicitur, quo fuit defunctus, *l. heredem, 60. ff. de Reg. Iur.* quodque heres eadem censetur esse persona cum defuncto, *Novell. 48. de iureiurand. à moriente præstito, in princ.* Quòd denique heres factum defuncti præstare tenetur, *l. Ex quâ personâ 192. ff. de Reg. Iur.* Hæ enim juris regulæ omnes intelligendæ sunt de herede allodiali non feudi herede: In feudis HEREDIS appellatione significatur filius sive masculus feudi successor, *Tit. 13. De alienat. feud. §. Etsi clientulus, lib. 2. Feud.* & vicissim per filium itemque masculum, significatur heres feudalis, *Tit. 11. De success. fratr. Tit. 18. de duob. fratr. & Tit. 26. §. ult. Tit. 28. §. pen. lib. 2. Feud.* Et in feudis aliud est hereditas, aliud feudum, *Tit. 45. in princ. lib. eod. Feud.*

70 Neque etiam obstat, quod aiunt in feudo novo repræsentare filium patris personam, & ex patris personâ provenire feudum; Etsi enim patris operâ & facto adquisitum sit feudum, non tamen ipsi solùm, sed & eius liberis masculis concessum est, *Tit. 23. in fin. lib. 2. feud.* in tantum, ut pater in præiudicium

libe-

liberorum, de eo disponere non possit, *d. Tit. 8. §. 1. lib. 1. Feud.* & latè ostendi contra alios, *tractat. meo de iur. succed. in feud.* Et tot sunt donationes in feudo, quot generationes ex patre primo adquirente descendentes, Barthol. Camer. *ad Tit. de prohib. feud alienat. per Frideric. pag. 368. & seqq.*

Quæritur & illud, an Dominus inuito vasallo tempus petendæ investituræ minuere & arctare possit? Hanc quæstionem negativè decidi in *Tract. meo de invest. feud. c. ult. n. 9.* Eodem quoque capite *num. 14.* egi de ipsâ petendi investituram formulâ ac ritu etiam hodie consueto. 71

Denique in dubium vocatur & illud, an minor, si omiserit intra legitimum tempus investituram, adversus temporis lapsum restitui in integrum possit? Feudistæ quidem communiter affirmant, Alvarot. Præposit. Laudens. in *d. Tit. 22. Quo temp. miles, lib. 1. Feud.* & Zas. *tract. feud. part. 7. n. 8. vers. Adulto tamen* Ioann. Schneidew. *de feud. part. 5. n. 30.* Wesemb. *Tract. de feud c. 8. n. 8.* & post alios Vultei. *de feud. lib. 1. c. 7. n. 66.* Sed de hâc conclusione communi dubitat nonnihil Sonsbeck. *in comment. in usus feud. part. 11. n. 22.* & quidem hoc motus argumento, quòd impubes minor adversus delictum non restituitur in inte- 72

grum, *l. si ex causâ 9. §. Nunc videndum, ff. de minorib. l. 1. & l. 2. C. si advers. delict.* Verùm enunciatio hęc procedit in delicto, quod consistit in facto delinquentis doloso & consultâ operâ commisso, non etiam in omissionis delicto, ut ostendit Cuiac. in *paratit. C. Tit. si advers. delict.* & sentit Vultei. *d. c. 7. numero 66. in fin.*

Quod attinet modum & formulam petendi investituram, exposui in *tract. meo de invest. feud. c. ult. n. 14.*

73 Hactenus de feudi amissione ob culpam non petitæ investituræ intra tempus legitimum, atque ita de culpâ quâdam vasalli in omittendo commissâ. Huius generis culpa est & illa, si vasallus Dominum suum in quoddam vitæ aut corporis discrimen adductum dimiserit, ut si cum ipso Domino in prælium iverit, eumque in acie periclitantem non mortuum, nec ad mortem vulneratum deseruerit, *Tit. 5. Quib. mod. feud. amitt. in princ. & Tit. 21. de feudo sine culpâ non amittendo, §. ult. lib. 1. Feud. & Tit. 24. Quæ sit prima caus. benefic. amitt. §. Item qui Dominum suum, Tit. 57.* ibi, seu in campestri bello suum Dominum reliquerit, *lib. 2. Feud.* Si quoque Domino extra bellum quoddam corporis aut vitæ periculum immineat, & ei non succur-

rat

rat vasall', feudo suo privatur, per text. *in Tit. 7. de novâ form. fidelit. vers. ego iuro, lib. 2. Feud.* & text. *in d. Tit. 24. §. Prætereà, & Tit. 26. si de feudo defuncti contentio sit inter Dominum & agnatos vasalli, §. Licet vasallus,* ibi, si tamen sciat ei magnum periculum imminere, ultrò adjutorium suum ei debet præbere, *lib. 2. Feud.* Atque hæc omninò causa amittendi feudum justissima existimari debet, Ioann. Borcholt. *in comment. in Consuetud. feud. c. 8. & seq.*

Hujusmodi autem ex causa vasallus suo exuitur feudo, non solùm si culpa ipsius dolosa sit, sed & si videatur saltem dolo proxima negligentia, per text. *in d. Tit. 24. §. Prætereà, vers. Quod si non fecerit, dolóq; vel negligentiâ suâ, vel fraude. lib. 2. Feud.* cujusmodi negligentia sive culpa in jure nostro dicitur lata culpa, ut cum vasallus prætermittit eam diligentiam in defendendo suo domino, quam hominum natura desiderat, *per l. Quod Nerva, ff. Depositi, gloss. in l. si. constante, 24. §. si maritus, ff. solut. matrim.* Et cum negligit id, quod omnes homines non esse omittendum intelligunt, *l. cedere diem, 213. §. ult. l. lata culpa, 223. ff. de V. S. l. Regula, 9. §. sed facti ff. de iuris & facti ignorant.* Vndè meritò hæc negligentia dicitur etiam magna culpa, *l. Magna negligentia ff. de V. S. l. 1. §. is quoque apud quem, ff. de Obl.* 74

& Act. Item latior culpa, *d.l.Quod Nerva,ff. depositi*, ut & gravior culpa, *l.homo liber 54.§.1.ff. de adquir.rer.dom.* Item lata negligentia, *l.Tutor qui repertorium 7.§. competit, ff. de admin. & peric.tut.l.Impuberibus, 7.§.1. ff.de suspect. tut. l. Magistratus 6. ff. de adm. rer. ad civit. pertinent.* tùm etiam negligentia manifesta, *l.2.C. Arbitr.tutel.* & summa negligentia, *d.l.Regula 9.§. sed facti, ff.de iur.& fact.ignorant.* Vt & dissoluta & remissior negligentia, *l.si fideiussor, 29. in princ.ff.Mandati,l.pen.ff.de peric.tut.* & denique dissoluta ignorantia, *l.cum sex menses 55. ff. de adict.edict.* Et quia hæc culpa sive negligentia dolo etiam proxima esse dicitur, *l. cum res, 47. §.culpa ff.de legat.1.l. si fortuitò 9. ff.de incend. ruinâ,naufrag. l.Mulier 22.§.sed enim, ff. Ad SC. Trebellian. l.Quæsitum, 8.§.Eum quoque ff.de precar.* Item propè dolum esse *l.si fideiussor, 29. in princ.ff. Mandati*, ac propè fraudem accedere *l. Impuberibus 7.§. 1. ff. de suspect. tutor.* & dolum repræsentare, *l. 1. §. Culpa, ff. si quis testament. liber esse iussus fuerit*: Item dolo comparari, *l.1.§.pen. ff. si mensor fals. modium. dixerit*, & simpliciter etiam dolus esse dicitur in *d. l. Magna, ff.de V. S. & d.l. Quod Nerva, ff.Depositi, l. Is cui, §. dolum, ff. Vt in possess. legator.* non mirum, quòd ob hanc quoque culpam suam vasallus, qui Dominum suum in vitæ aut

corpo-

corporis discrimine dereliquit, feudo privatur, Id quod sentit quoque Sonsbeck. *in comment. ad usus feud. part. 12. n. 15.*

75 Cæterùm quæstionis est, an etiam vasallus feudo suo mulctetur, si Dominum in bello ope & auxilio suo destituerit, cum ei nondum præsens comparatum esset periculum? Negativa placet Præposito & Laudensi in *d. Tit. 24. § item qui Dominum, lib. 2. Feud.* hoc argumento, quòd duo hîc requirantur, ut vasallus feudum amittat, dimissio scilicet & periclitatio, per Text. *in d. Tit. 24. § item qui Dominum, lib. eod. Feud.* Ajens verò opinio arridet Sonsbeckio *in comm. in usus feud. part. 12, n. 10.* ipsique meum quoq; addere calculum, nullus dubito: Cùm enim vasallus, qui denegat servitutem Domino, feudi privatione afficiatur, *Tit. 21. in princ. vers. vel si Dominis suis, lib. 1. Feud. & d. Tit. 24. § sed non est alia, & d. Tit. 55. §. Firmiter etiam statuimus, lib. 2. Feud.* cur nō ęquè privaretur etiam feudo suo vasallus, qui Dominum in bello deservit, atq; ita debitum ei servitium præstare recusavit, licet nondum præsenti in periculo ipse Dominus constitutus fuerit. Accedit huc & illud, quòd qui in acie versatur, à periculo nunquam est immunis, sed ei semper illud impendere in-

telligitur, ut text. *in d. Tit. 24. §. item qui Dominum, lib. 2. Feud.* de Domino in acie periclitante, huc etiam ad propositum casum quadrare videatur.

76 Versatur in quæstione & illud, an vasallus feudo suo mulctetur, & eo casu, quo quidem dimisit in acie dominum suum, sed pœnitentiâ ductus cõfestim ad ipsum rediit, Bald. *ad d. Tit. 5. Quib. mod. feud. amitt. §. 1. n. 2. vers. sed pone*, & ibidem Matth. de Afflict. *n. 12. in fin. lib. 2. Feud.* tùm & Zasius *de feud. part. 10. n. 18.* & Schrader. *Tract. feud. part. 6. c. 6. n. 79.* negativę patrocinantur arg. *l. 3. & l. si pœnituit, 7. ff. de divort. & repud. & l. Qui falsam, 19. ff. Ad leg. Cornel. de fals.* Quibus etiam addi potest *l. 3. §. Desertor, ff. de re militar.* Confirmare videtur eandem conclusionem, quod ICtus Feudista in *Tit. 5. §. 1. lib. 1. Feud. & d. Tit. 24. §. item qui dominum, lib. 2. Feud.* utitur verbo DIMISERIT, quod verbum denotat actum ex omni parte perfectum & absolutum, *l. 1. §. Hac verba*, ubi Iason. *ff. Quod quisque iuris in alium statuit, gl. in c. Adhac in verb.* elegerint, *Extr. de inscript.* Schrad. *d. c. 6. n. 80.*

77 Sed ab hâc opinione planè alienus est Martin. Laudẽs. *in d. Tit. 5. §. 1. lib. 1. Feud.* Curt. Iun.

Iun.*in Tract.de feud. part.4.n. 14.quæst.7.* Sonsbeck *in comment.in usus feud.part. 12.n. 14.vers. dixi tertiò,* Nicolaus Mozz.*Tract.de feud.Tit.ex quib. caus. feud. amitt. n. 87.* & Vultei. *Tract. de feud. lib.1.c. 11. n. 19.* quorum opinioni meum quoque assensum præbere, minimè difficilem me exhibeo, tùm quia punitur etiam miles, qui duntaxat agmen excessit, *l.3.§. sed qui agmen ff.de re militar.* quique saltem in bello arma amisit vel alienavit, *d.l 3.§. Miles qui in bello d.t.* Tùm etiam, quia nemo fugæ peccato obnoxius pœnitentiâ suâ nocens esse desinit, *l. Quid sit fugitivus 17.§.1.ff. de Ædilit.edict.* Tùm, quia delicti pœna ex delinquentis pœnitentiâ non remittitur, *l. Qui eâ mente, 65.ff. de furt. l.pen. ff. Vi bonor. raptor.* Tùm postremò, quia ipso etiam momento quo abfuit vasallus, periculo Dominus cingi posset.

Non propugnat opinionem contrariam 78
text.*in d.l.si pœnituit, 7.ff.de divort.* ubi dicitur, quòd si libellum repudii quis mittat conjugi, sed posteà eum facti pœniteat, non intelligi factum divortium, sed ipsum adhuc durare matrimonium, non inquam pro opinione contrariâ id pugnat, Divortium enim non est delictum, sed jure Digestorum & Codicis permissum est; At dimittere dominum in acie

acie est delictum; Non ergò rectè arguitur à divortio ad domini dimissionem in acie à vasallo factam.

79 Neq; tuetur eandem conclusionem text. in *d.l.Qui falsam 19.in princ.ff. Ad leg.Cornel. de fals.* ubi suffragio pœnitentiæ absolvi dicuntur, qui falsam monetam cudere cœperunt, sed pœnitentiâ ducti, totam non efformarunt. Cùm enim moneta ex suâ maximè formâ æstimetur publicâ, & moneta non sit, antequam formam suam legitimam acceperit, *l.1.in fin.principii, ff. de contrah.empt.vendit.* Hotom.*lib. de re numaria, c.5.pag. 24. & seqq.* haud dici potest percussisse monetam, qui nondum ipsi masſæ publicam impressit formam, & proindè nondum deliquisse, & crimen falsi admisisse dici potest; At vasallus qui dominum suum in bello dimisit, ipsâ dimissione in dominum deliquit, proindeque amissione feudi dignus habetur.

80 Nullum denique opinioni contrariæ patrocinium adfert text. in *l. 3. §.Desertor. ff. de re militar.* ubi Modestinus ICtus definit desertorem, qui per prolixum tempus vagatus ad bellum reducitur, Iura enim Feudorum eum solum vasallum feudo mulctandum

cen-

censent, qui dimisit in bello dominum, & eum dolose omninò deseruit.

In quæstionem & illud vocatur, an vasallus qui in prælio campestri dimisit dominum, feudo suo privetur eo etiam casu, quo dominus salvus & incolumis ex acie evasit, ut, quia hostem vicit, aut vincente hoste nullum periculum sustinuit? Negativam tutari videntur tres potissimum rationes. Prima hęc est; Quod est sine effectu delicti, non est delictum, *l. Mancipia 5. C. de serv. fugitiv. c. 1. Extr. de Cleric. pugnant. in duello,* Bald. *in l. si quis non dicam rapere, 5. C. de Episc. & Cleric.* Sed quando abitio & discessus vasalli ex acie nihil obfuit domino, non intelligitur vasallus deliquisse. Altera ratio illa est, quòd, ubi pœna adponitur à jure ipso facto, nunquam locus est pœnæ, nisi delictum est consummatum, *c. cum in cunctis, §. fin. Extr. de Elect. & Elect. potest. iunct. cap. perpetuò, Tit. eod. in 6.* Tertia ratio ea est: Illud permitti æquum est, ꝙ sibi nō nocet, alteri verò prodest, *l. in fundo, 38. vers. constituimus verò, ff. de rei vind. l. 2. §. si aquaductus, ff. de servit. rustic. præd.* Speculator *lib. 4. §. Quoniam super, n. 25.* Sed fuga vasalli nō nocuit domino, profuit verò hoc casu vasallo, ergò fuga ipsius non debet ei nocere. 81

Cæterùm

Cæterùm hæ rationes tanti momenti non sunt, ut ab affirmativâ dimovere quemquam valeant, cùm pro eâ urgentiora militent argumenta, quorum primum illud est, quòd feudorum ius ad privationem feudi nihil aliud hîc requirit, quàm quòd vasallus dominũ in acie dimiserit, *d. Tit. 5. § 1. ibi, in ipso prælio dimiserit, & d. Tit. 21. §. ult. ibi*, in pugnâ dominum dimiserit, *lib. 1. Feud. & d. Tit. 24. §. item qui dominum*, ibi, in acie dimiserit, *lib. 2. Feud.* Alterum argumentum hoc esse potest: Quòd factum mali exempli dignâ coerceri pœnâ debet *l. si quis aliquid, 38. §. Qui abortionis, & l. seq. ff. de pœn. l. omne delictum 6. §. Qui in acie, & §. fin. ff. de re militari.* Cùm ergò vasalli desertio & fuga à domino in acie pessimi sit exempli, haud immeritò feudi privatione punitur. Tertiò accedit huc & ea ratio quòd vasallus suâ à domino fugâ in prælio alios ad simile factum incitat, quod certè facinus in milite est capitale, *d. l. omne delictum, §. Qui in acie, ff. de re milit.*

83 Nihil quicquam roboris adferunt neganti pronunciato, rationes pro ea adductæ. Quod enim attinet duas priores rationes, ideò illæ non officiunt affirmativæ, quia sola desertio domini & fuga vasalli, privat ipsum feudo, nec requiritur hîc ut dominus etiam in

in acie læſus ſit, ut antè oſtendi, & tradunt Feudiſtæ, inter quos etiam Schrad. *Tract. feud. part. 6. c. 6. n. 89*. Paulus Picus ad *d. Tit. 5. n. 19*. & Henric. à Roſenth. *Tract. feud. c. 10. concluſ. 16. n. 6.* Quod ad tertiam attinet rationem, poteſt hoc refelli modo: Major propoſitio vera non eſt; Quando enim vaſallus deſerit in prælio dominum, nocet illi hoc ipſo, quòd timorem & formidinem inijcit ei, cùm jam vaſalli ope & auxilio deſtitutus ſit, fore, ut eò facilius in diſcrimen vitæ adducatur; Deſertio igitur illa non minus pœnam meretur, ac ſi in prælio perierit aut corpore læſus fuerit dominus: Idque ſentiunt etiam præter alios, Curt. Iun. *Tract. de feud. part. 4. n. 15*. Sonsbeck. *in comm. in uſus feud. part. 12. n. 14. verſ. idem dictis, & part. 11. n. 32*. Nicol. Mozz. *Tract. feud. Tit. Ex quib. cauſ. feudum amitt. n. 88*. Vultei. *Tract. feud. lib. 1. c. 11. n. 19. pag. 716*. ibi, aut quod illæſus evadat Henric. à Roſenthal. *Tract. feud. d. c. 10. concluſ. 16. n. 5.*

Non caret etiam dubio hæc quæſtio, an vaſallus ob fugam ſuo mulctetur feudo, eo quoque caſu, quo ipſo fugiente, frater ejus convaſallus domino ſubvenit, eumque defendit? Negativæ patrocinium præſtāt Bald. *in d. Tit. 5. Quib. mod. feud. amittatur, in princ.* & ibidem Alvarot. *n. 12*. & Francus *n. 7. lib. 1. Feud.* 84

Bbb *n. 7.*

n.7.lib.1.Feud. Iacobin. de S.Georg. *Tr. de feud. in verb.* Et promiserunt *n.20.* Iason. in *l.1.n.2.C. de Transact. & in l. si emancipati 9.n.10.C. de collat.* Schrader. *Tract. Feud. part.6.c.6.n.91. fallent.13. & part.9.c.1.n.5.* Ioann. Schneid. *tr. de feud. part.8. c.1 n.22. & seqq.* Ajentē verò opinionē in parte feudi ad fugientem pertinente, præter Martin. Laudens. *n.14.* Præpos. *n.7.* Matth. de Afflict. *n.16. vers. Quid si duo fratres, in d.Tit.5. Quib. mod. feud. amitt. lib.1. Feud.* amplectuntur quoque Curtius Iun. *Tract. de feud. part.4 n.18. quæst.13.* Sonsbeck. *in commēt. in usus Feud. part. 12.n.14. vers. adfert quoque,* Ioann. Borcholt. *in comment. in consuet. Feud. c.8.n.87.* Nicol. Mozz. *Tract. de feud. Tit. ult. n.96. vers. contrarium licet,* Herm. Vultei. *Tract. de feud. lib.1.c.11.n.19. vers. Nec relevat vasallum.*

85 Et hanc posteriorem opinionem feudorum placitis consonam esse judico: Tùm, quia delictum non debet manere impunitum, *l. Ita vulneratus 51. vers. Quod si quis, ff. Ad Leg. Aquil.* Delictum autem feudale, quale est etiam in prælio deserere dominum, punitur feudi privatione, ut suprà ostendi; Est ergò vasallus feudo privandus ob eiusmodi delictum, licet frater convasallus dominum in prælio defenderit: Tùm, quia si duo fratres vasalli dominum in acie dimiserint, ambo feu-

bo feudi amissione puniũtur, id quod nemo potest negare; Cur ergò non alter etiam frater dominum in campestri deserens prælio, feudo suo mulctaretur? siquidem quod in duabus personis statuitur, in unâ quoque personâ sit statuendum, *l. singularia, 17. ff. de reb. cred.* Tùm etiam, quia notissimi juris est, quòd feudum etiam pro parte committi, & vasallo adimi potest, *Tit. 38. De vasallo qui contr. Const. Lothar. beneficium alienavit, lib. 2. Feud. gl. in Tit. 55. De prohib. feudi alienat. per Frideric. §. callidis, in verb.* amittant, *lib. eod. Feud.* Molin, *in consuet Parisiens. §. 13. gl. 5. n. 7.* Iul. Clar. *in §. Feudum, quæst. 31. num. 7.* Petr. Duennas *in Reg. Iur. 40. ampliat. 5.* Tùm postremò, quia perfidus est, & beneficio indignus vasallus, qui dominum suum in prælio periclitantem deserit, *Tit. 6. De form. fidelit. & Tit. seq. lib. 2. Feud.*

Non propugnat pro negante sententiâ, nec oppugnat hanc aientẽ opinionem text. *in l. Si is qui duos 30. ff. de liberat. legat.* Est enim de duobus reis promittendi, quorum neuter sine altero liberari potest. *l. 3. §. Nunc de effectu, ff. d. t.* Aliud verò est in feudo, ut quod pro parte amitti potest, ut anteà ostendi. 86

Cæterùm conclusio hæc affirmativa, an etiam procedat in feudo individuo, quale est

Feudum Ducatus, Marchionatus, Comitatus, *d. Tit. 55. de prohibit. feud. alienat. per Frider.* §. *Prætereà, lib. 2. Feud.* in controversiam venire video. Communiter sentiunt Feudistæ in feudo individuo auxilium ab uno vasallo putà fratre præstitum domino, prodesse etiam alteri vasallo fratri, qui dominum deseruit in prælio, argum. *d. l. Si is qui duos, ff. de liberat. legat.* Hâc item ratione, quòd privilegiatus in communi & individuâ causâ utitur beneficio privilegiati, *l. 3. in fin. ff. Quæ res pignor. obligar. non poss.* Bart. *in l. 1. C. Si in commun. caus. rest. in integr. postuletur.* Ita sentiunt, quos citat Schrader. *d. part. 9. cap. 1. n. 5.* & Nicol. Mozz. *Tract. de feud. Tit. ult. n. 96. vers. Pro solutione*, Refert eandem distinctionem inter dividuum & individuum feudum Hermann. Vultei. *lib. 1. de feud. c. 11. num. 19. pagina 716. versu Distinguunt nonnulli*: Sed quid ipse sentiat de eâ distinctione, non exponit. Placet mihi sententia Rosenthalii, *Tract. feud. cap. 10. conclus. 16. num. 14. & seqq.* ubi privationem feudi ex memoratâ causâ admittit etiã in feudo illo individuo Ducatus, Marchionatus, Comitatus, & quidem rectè: Nam & hoc feudum naturâ dividuum est, cùm per Præfecturas, Civitates, & Pagos dividi naturâ possit, permittente domino, putà Impera-

pera-

peratore vel Rege Romanorum, ut volunt, quos citat Rosenthal. *d. Tract. feud. c. 9. conclusione 56. in addit. sub. lit.* A.

Quod verò attinet feudum naturâ individuũ, quale est, quod in rebus naturâ individuis est concessũ; cujusmodi res sunt servitus realis, jurisdictio, ius piscandi, venãdi, pedagium colligendi, Zas. *Tract. de feud. part. 8. n. 8. versic. Quintò fallit*, Schrader. *Tract. feud. part. 7. c. 1. n. 21. vers. Nonò hæc conclusio*, quod inquam attinet tale feudum, an illud etiam amittat vasallus propterea, quòd in prælio dominum dimisit, sentiũt quidem Dd. communiter, hoc feudum non auferri vasallo, qui dominum in acie deservit, Schrad *d. part. 9. c. 1. n. 5. &* Mozz. in *d. Tit. ult. n. 96.* Verùm huic pronunciato nihil etiam deferendum censeo, sed arbitror, hoc quoque feudo mulctari ex dictâ causâ vasallum. Tùm, quia si hoc casu non privaretur vasallus parte suâ feudi cum fratre communis, impunita maneret ipsius fuga & desertio domini, contra *d. l. ita vulneratus 51. vers. Quod si quis, ff. ad Leg. Aquil.* Tùm etiam, quia vasallus beneficio dignus non est, qui perfidus & perjurus contra præstitam fidelitatem in pugnâ dominum dimisit, *d. Tit. 6. de form. fidelit. in fin. ibi, si beneficio vult dignus haberi. & Tit. seq. lib. 2. Feud.* 87

88 Nihil huic conclusioni decerpit textus in *d. l. si is qui duos ff. de liber. legat.* Est enim, ut & suprà respondi, de duobus reis promittendi, quorum alter sinè altero liberari non potest, *d. l. 3.* §. *Nunc de effectu.* Neque etiam quicquam detrahit pronunciato huic, quòd privilegiatus utitur privilegio privilegiati, *d. l. 3. in fin. ff. Quæ res pignor. obligar. non poss.* In delictis enim nec privilegiatus gaudet privilegio suo, *l. Auxilium 37. in princ. &* §. *1. vers. in delict. ff. de minorib.* Proindè cum desertio domini in acie periclitantis sit delictum, frater fidelis nihil hîc prodest perfido fratri suo, id quod etiam sentit Henric. à Rosenth. *tract. feud. c. 10. conclus. 16. num. 16.* Exuitur ergò vasallus suâ communis feudi parte, ob fugam & desertionem domini in prælio, etiamsi feudum vel lege feudali, vel naturâ sit individuum.

89 Ad quem autem pertineat ea communis feudi pars, an cedat domino, aut fideli vasallo, qui defendit in acie dominum, quæri hîc potest? Henric. à Rosenth. *Tract. feud. cap. 10. conclus. 16. num. 14. & seq.* ad dominum illam redire feudi partem sentit, si feudum sit hereditarium. Sin ex pacto & providentiâ feudum sit, ad fratrem qui domino fidelis in acie fuit, pertinere illam individui feudi partem,

tem, scribit, sed loquitur de feudo lege individuo, quale est feudum Ducatus, Marchionatus, Comitatus. Feudum naturâ individuum si sit, ut quod consistit in Iurisdictione, jure venandi, jure piscandi, jure exipendi vectigal, fratri, qui domino fidelis fuit, accrescit, Quando enim ob feloniam frater vasallus ingratus privatur feudo naturâ individuo, tunc portio ipsius accrescit fratri fideli, ut argumento quorundam juris textuum, & Dd. autoritatibus docet Schrader. *Tract. feud. part. 9. cap. 1. num. 7.* Pro illâ autem feudi portione, quæ vasallo fideli accrevit, tenetur ipse domino æstimationem eius solvere justam, ut tradunt. Iacob. de Belviso, Andr. de Isern. Bald. Alvarot. Præposit. & Matth. de Afflict. in *Tit. 12. de fratrib. de novo benefic. invest. lib. 2. Feud.* Curt. Iun. *Tract. de feud. part. 2. principal. part. 2. num. 80.* Zas. *Tract. de feud. part. 8. num. 28.* Schrader. *Tract. feud. part. 7. cap. 1. num. 22.* Cum enim vasallus in dominum peccavit, feudum quod Iure amisit ad dominum pertinet, *Tit. 24. Qua fuit prima caus. benefic. amittend. §. Deniq; lib. 2. Feud.* Quia autem individuum est feudum hoc, & proindè portio amissa separari non potest, ut domino assignetur, frater fidelis, cujus portioni accrevit, æstimationem

justam domino solvere tenetur, argumento *l. Cũ filiis, 76. in princ. ff. de legat. 2. l. 1. §. Si ususfructus, & l. si quadraginta 88. §. fin. ff. Ad Leg. Falcid. & l. Purè 5. §. si eum qui, ff. de except. dol. & l. unic. C. de commun. serv. manumiss.*

90 Ostensum hactenus, privari vasallum feudo, si dominum in prælio, pugnâ, sive campestri acie dimiserit, sed an idem etiam dicendum sit, si ipsum in rixâ deseruerit privatâ, quæstionis est? Feudorum placita affirmativam suadent, Text. *est in Tit. 26. si de feudo defuncti cõtentio sit inter dominum & agnatos vasalli, §. Licet, lib. 2. Feud.* ubi ICtus Feudista scribit, quòd vasallus ultrò debeat adjutorium præbere domino, quoties ei magnum periculum immineat. Accedit eodem text. in *Tit. 7. de nov. form. fidelit. vers. Ego iuro, lib. eod. Feud.* his verbis: si scivero, vel audivero de aliquo, qui velit aliquid istorum contra te facere, pro posse meo, ut non fiat, impedimentum præstabo. Consonat *Tit. 28. Hic finitur lex, & §. Ad hoc, lib. 2. Feud.* Vbi dicitur, quòd vasallus domino guerram habenti, auxilium præstare teneatur. Guerræ autem nomine significatur non modò bellum, quod publicè gerit dominus, sed etiam certamen quod privatus suscipit, cum suas inimicitias prosequitur, ut docet Hotom. in *libell.*

libell. de verb. feudal. in voce guerra. Curt. quoq; Iun. *Tract. de feud. part. 4. num. 5.* teſtatur, hanc concluſionem eſſe de omnium loquentium mente, ſimiliter Mozz. *Tract. de feud. Tit. ult. num. 84.* Curtium ſequutus idem ſentit. Conſentit etiam Schrader. *Tract. feud. part. 6. cap. 6. num. 6.* In eandem inclinat ſententiam Hotomann. *ad Tit. 5. in princ. lib. 1. Feud.* ut & Sonsbeck. *in comment. in uſus feud. part. 12. num. 12.* Ioann. Schneidew. *Tract. de feud. part. 5. num. 93.* & Vultei. *lib. 1. de feud. c. 11. n. 19. verſ. Quod autem feudor. pag. 717.*

Contrariam opinionem amplectuntur, 91
Matth. de Afflict. *ad Tit. 5. Quib. mod. feud. amitt. 7. verſ. Quartò nota, lib. 1. feud.* & Alvarot. item Præpoſit. ad *Tit. 40. de Capitul. Corradi, lib. 2. Feud.* Adducunt autem pro hâc opinione argumentum à contrario ſenſu: Textus, aiunt, in *d. Tit. 5. in princ. lib. 1. Feud.* loquitur de campeſtri prælio, ſecus ergò eſt in aliâ pugnâ, privatâ ſcilicet. Verùm textus ille de campeſtri loquitur pugnâ, exempli gratia, Exempla autem non reſtringunt Regulam, *l. Damni infecti, 18. ff. de damn. infect. l. Regula, 9. §. princ. ff. de iur. & fact. ignor.* Et argumentum à contrario ſenſu non habet locum, quando aliud expreſsè cautum reperi-

tur, Everhard. *in Topic. legal. in loc. à contrario sensu num. 6.* Cùm ergò nominatim in *d. Tit. 26. § Licet, & d. Tit. 7. lib. 2. feud.* cautum sit, feudo suo indignum esse vasallum, si non præbeat domino auxilium, quoties ipsi magnum imminet periculum, argumentum illud à contrario sensu in correctionem certi & expressi juris admitti non debet, per *l. 2. ubi Bald. C. de Condit. insert. l. Conventiuncula, 15.* & ibid. Bald. *C. de Episc. & Cleric.* Alex. Iason. Dec. *in l. 1. in princ. ff. de offic. eius cui mandat. est iurisdictio.*

92 Cæterùm licet vasallus feudo suo multetur, quando in prælio, sive acie, vel pugnâ dominum dimisit, attamen si ipsum jam mortuum, aut lethaliter vulneratum dereliquit, non potest feudo privari per text. à sensu contrario in *d. Tit. 5. Quib. mod. feud. amitt.* ibi, non mortuum nec lethaliter vulneratum, *lib. 1. Feud.* quo ex textu restringendus est generalis & indefinitè conceptus textus in *Tit. 11. §. ult.* ibi, vel si in pugnâ suum dominum dimiserit, *lib. 1. Feud.* Non obstat text. *in d. Tit. 24. § item qui dominum*, ibi, in acie periclitantem, *lib. 2. Feud.* Etsi enim & tunc in acie dominus periclitari dicatur, quando lethaliter vulneratus est, quia tamen is propriè periclitari dicitur, qui adhuc salvus & in

colu-

columis est, sed ei periculum mortis imminet; Qui autem lethaliter vulneratus est, mortuo non est dissimilis, ut ex eo cognoscitur, quòd ICtus Feudista in *d. Tit. 5. §. 1. lib. 1. Feud.* mortuum & lethaliter vulneratum conjungit.

Præsumitur autem dominus lethaliter vulneratus, si ex vulnere accepto decesserit, Bald. Alvarot. Præposit. & Matth. de Afflict. *in d. Tit. 5. lib. eod.* Curt. Iun. *Tract. de feud. part. 4. n. 16.* Quò facit *l. rem non novam, 14. §. ult. C. de iudic.* 93

Quòd si dominus lethaliter vulneratus sit, 94
ipsum autem vasallus ex manibus hostium sine certo vitæ suæ periculo eripere possit, quæritur, an ad hoc obligatus sit, modo privari nolit feudo? Henric. à Rosenth. affirmat. *Tract. feud. c. 10. conclus. 16. in addit. sub lit.* M. *in fin.* Cui haud ægrè subscribo, hâc motus ratione: quòd vasallus pati non debet ut dominus injuriâ afficiatur, *d. Tit. 7. vers. Ego iuro, lib. 2. Feud.* posset autem ab hoste vincente injuria inferri domino vulnerato in acie relicto, injuria, inquam, etiam realis, putà capitis, aut alterius membri amputatione, & hastæ impositione, quâ contumeliâ hostis victor afficere victos solet. Accedit huc, quòd etiam cadaveri illata injuria vindicanda est, *l.*

1. § &

1.§.Et si fortè,ff.de iniur.& l.Ossa,8.in princ. ff.de religios. & sumpt. funer.

95 Vt autem vasallus non amittit feudum, si dominum lethaliter vulneratum in prælio dimiserit, ita nec privatur feudo, si dominum ex acie fugere videat, ipse etiam fugâ sibi consulat, per text. *in d. Tit. 5. in princ. lib. 1. Feud.* ubi ICtus feudista scribit, quòd feudo privetur vasallus, si dominum in prælio morantem dimiserit, undè sequitur, si non moratur dominus in prȩlio, sed aufugiat ex acie, ipse quoque vasallus impunè fugere possit, id quod sentit etiam Schrader. *Tract. feud. d. part.6.c.6.n.90.*

96 Similiter non amittit vasallus feudum suum ob fugam ex prælio, & domini desertionem, si omninò, propter nimiam hostis crudelitatẽ pereundum ipsi fuisset, nisi fugâ sibi consulverit, nam vasallus non tenetur vitam suam domini vitæ & saluti postponere, arg. *l. Præses.6.C.de servitut. & aquâ.* Et dici solet: Ordinata charitas incipit à se ipso gloss. Bald. & alii in *l. proximè citatâ.* Tenent quoq; hanc sententiam Feudistæ communiter, inter quos etiam Iacobin. de S. Georg. *Tract. de feud. in verb.* Et promiserunt eidem, *n.18. vers. Addite tertium casum,* Laurent. Sylvan. *de feud. recognit. quæst.85. n.5.* Sonsbeck. *in comment. in*

usus-

usus feud. part. 12. n. 12. vers. fallit tertiò, Schrad. *Tract. feud. part. 6. c. 6. n. 84. & 86.* Vultei. *lib. 1. de feud. c. 11. n. 19. pag. 718. vers. aut nisi fuga.*

Non obstat quod servus cum propriæ vitæ discrimine dominum suum defendere tenetur, *l. 1. §. iuxta hoc tamen, & l. Cum dominus, 19. ff. de SC. Sylvan.* A persona enim servili ad liberam vasalli personam non procedit argumentum, Everhard. in *Topic. legal. in loc. à servo ad Monachum n. 11. vers. Sed licet vasallus,* Menoch. *de præsumpt lib. 5. præsumpt. 28. num. 12. & 13.* Majus enim ius habet dominus in servum, quam Senior in vasallum, §. *in potestate Inst. de his qui sui vel alien. iur. sunt,* & servi jure Civili pro nullis habentur, *l. Quod attinet 33. ff. de Reg. iur.* ipsaque servitus mortalitati ferè comparatur, *l. Servitutem, 209. ff. d. t.* 97

Excusat quoque vasallum à feudi privatione si probabiliter existimet, dominum lethaliter vulneratum esse, cum tamen non esset ita vulneratus, Bald. & Martin. Laudēs. in *d. Tit. 5. lib. 1. Feud.* Curt. Iun. *Tract. de feud. part. 4. n. 13.* Sonsbeck. in comment. *in usus feud. part. 12. n. 13.* Vultei. *lib. 1. de feud. c. 11. num. 19. pag. 718.* Sed pronunciatum hoc verum existimatur, nisi admodum supina esset vasalli credulitas, Sonsbeck. *d. loc.* quam opinionem 98

nem juvat text. in *l. Nec supina, 6. ff. de iur. & fact. ignor.*

99 Quid verò dicendũ, si dominus in acie re-verâ esset vulnerat⁹ lethaliter, id tamẽ vasallus cum ex pugnâ fugeret, ignoraverit, nunquid hoc casu meretur excusationem à feudi privatione? Affirmativam amplectitur post alios quos citat Vultei. *lib. 1. de feud. c. 11. n. 19. pag. 718. vers. idem plerique volunt.* Verùm de hâc assertione non immeritò quis dubitaverit, eò quòd in maleficiis voluntas spectatur, non exitus, *l. Divus 14. ff. ad Leg. Cornel. de sicar.* Cui argumento accedunt etiam rationes, quas suprà adduxi in decisione quæstionis, an vasallus feudo mulctetur ob suam ex acie fugam, eo etiam casu, quo dominus salvus & incolumis ex prælio euasit, & quidem ratio hæc, quòd feudorum jura nihil aliud hîc requirunt, quàm quòd vasallus dominum in prælio dimisit, *Tit. 5. & Tit. 21. §. ult. lib. 1. Feud.* Et quia putavit dominum incolumitate frui, ipsum nihilominus in pugnâ deservit & aufugit, à perfidiâ excusari non potest, proindeque feudō indignus meritò censetur, per text. *in d. Tit. 6. de form. fidelitat. lib. 2. Feud.*

100 Non amittit quoq; vasallus feudum suum ob desertionem domini in acie, si ipsemet pro-

propter abscissa brachia, aut alia corporis membra, vel ob grave quoddam vulnus ad auxiliãdum domino inutilis sit factus. Tùm, quia feudorum jura desiderant à vasallo defensionem domini, si ipse poterit juvare dominum, *Tit. 21. de feud. sine culpa non amittendo, in fin.* ibi, cum eo laboraverit, si potuerit, *lib. 1. Feud.* Quando ergò non potest, ut hoc casu, excusatur à feudi privatione, argumento à contrario sensu, quod in jure validum est, nisi textus adversetur, ut suprà ostendi: Tùm, quia impossibilitas excusat à debito præstando, *l. Si plures, 14. §. sive autem ff. Depositi:* Tùm etiam, quia excusatur quoque servus, quando dominum quidem in periculo constitutum novit, sed propter adversam valetudinem gravem subvenire ei non potest, *l. 3. in princ. ff. de SC. Sylan.* His argumentis jungenda quoque autoritas Dd. quos citat Henric. à Rosenth. *Tract. feud. c. 10. conclus. 16. in addit. sub litt.* Y. & Z. Sed pronunciatum hoc non procedit, quando vasallus valetudinem adversam, & languorem simulavit, per text. *in l. omne delictum 6. §. sed & caligatus*, ibi metu hostium languorem simulavit, *ff. de re militar.* Menoch. *de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 28. n. 7. & 8.*

Move-

101 Moveri & illa hîc potest quęstio, an vasallus, quo casu impeditur, dominũ in discrimine vitæ cõstitutũ, corpore suo & armis juvare, saltem clamoribus hostẽ, aliumvè aggressorem terrere teneatur, si feudo privari nolit? Ajens opinio firmari videtur text. *l.1.§.tulisse, vers. veluti si quis clamavit, &* §.*seq.* ibi, qui clamore usus est, & *l. Cum dominus, 19. ibi, Et clamoribus, ff. de SC. Sylvan*, eamq; amplectuntur post Laudens. Matth. de Afflict. Ardizonem & alios, Iacobin. de S. Georg. *Tract. de feud. in verb.* Et promiserunt eidem, *n.17.* Curt. Iun. *Tract. de feud. part. 4. n. 11. vers. Prædicta tamen*, Sonsbeck *in commentar. in usus feud. part. 12. n. 12. vers. Fallit secundò*, & Menoch. *de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 28. num. 11.* At, quia ipso prælio durante, propter armorum, tormentorum, & plorantium militum vulneratorum strepitum, clamor vasalli nihil, aut parum domino proderit, non video, cur vasallus, ipsemet jam plagis attritus, si acclamationem intermiserit, feudo privari debeat, maximè cùm etiam vox plorantium suis infesta sit, ut scribit Baldus in *d. Tit. 5. n. 6. lib. 1. Feud.* Quòd si extra prælium dominus in salutis periculum inciderit sciente vasallo, decet ipsum clamore suo & dominum monere, sibi ut caveat ab adversario, & inimicum

cùm domini terrore ab ipso fugare & pellere, ad quem casum pertinent text. pro ajente sententia anteà adducti.

Vocatur in quæstionem & illud, si vasallus in prælio belli injusti dominum dimiserit, an feudo privari possit? Negativa feudorum juri consonat, ut patet ex *Tit. de nov. form. fidelit. vers. Et si scivero*, ibi, te velle justè aliquem offendere & *Tit. 28. Hic finitur lex, in princ.* ibi, si sciatur quod justè, & *vers. sed si eum, lib. 2. Feud.* quo posteriori loco ICtus Feudista ait, quòd vasallus non amittat feudum, si nolit adjuvare dominum; quando is non se defendere, sed offendere alium velit. Confert huc, quòd nec servus in facinoribus domino opem ferre tenetur, *l. Si mulier, 21. §. 1. ff. de act. rer. amotar.* cùm tamen servus domino suo arctius sit obligatus, quàm Seniori suo vasallus, ut proximè ostendi. Estque communis ac recepta Dd. opinio, quòd, licet vasallus cœperit juvare dominum in bello injusto, & posteà dimiserit dominum, pœnâ tamen amissionis feudi non plectatur, ut ostendit Henric. à Rosenthal, *Tract. feud. c. 8. conclus. 20. in addit. sub lit. C.* Quæ opinio hâc quoque ratione stabilitur, quòd maleficia tantò graviora sunt, quantò diutius quis in illis perseverat, *c. ult. Extr. de consuet.* quodque lauda-

bile est à peccato, & malo peccandi proposito desistere, *Can. in malis promissis, can. unusquisque, & Can. Magnæ sapientiæ, 22. quæst. 4.* Pluribus aliis argumentis confirmat eleganter hanc sententiam, Schenck. à Tautẽberg. *in d. Tit. 5. §. 1. lib. 1. Feud.*

103 Si tamen ab initio vasallus noverit, quòd dominus injustum susceperit bellum, ad illud tamen cum ipso in militiam profectus sit, posteà verò intempestivè dimiserit eum, cùm dolo carere non præsumatur, haud injuriâ feudo suo mulctatur, *l. in commodato, 17. §. sicut, ff. commodati,* & sentiunt ita Dd. communiter, quorum meminit Schrader. *Tract. feud. part. 6. c. 6. n. 78.* & Henric. à Rosenth. *Tract. feud. c. 8. conclus. 2. in addit. sub lit.* E.

104 Est & illa omissionis culpa vasalli, ob quam ipse feudo mulctari potest, si audiat quempiam dominum conviciis insectari, & honorem ejus depeculari, ipsi tamen convitiatori non obloquatur, neque dominum de eâ injuriâ certiorem faciat? Alciat. quidem *præsumpt. 46. num. 13. & 14. sub reg. 3.* id negat, verùm affirmativæ patrocinatur text. *in d. Tit. 7. de nov. form. fidelit. vers. Ego iuro, & vers. seq. Et si scivero, lib. 2. Feud.* ubi sub fidelitate, ad quam vasallus domino obligatus est, & illud comprehẽditur, quòd, si ipse audiat aliquem inju-

injuriâ, vel contumeliâ afficere dominum, teneatur impedimentum præstare, quò minus id fiat, aut illud domino quamprimùm poterit nunciare. Confert eodem Text. *in Can. tibi domino, Distinct. 63.* Confirmat quoque hanc opinionem, quòd vasallus, cùm audit infaustas voces jactari in dominum, & ad eas dicit nihil, consentire eis censetur, *l. Qui tacet, 185. ff. de Reg. iur. c. Qui tacet, Extr. eod. tit.* Et hæc sententia placet Hostiensi *in summa, Tit. de feud. vers. Quid si fidelitas*, & Matth. de Afflict. *decis. Neapolit. 307. num. 7. & 8.* item Andr. Sicul. *in addit. ad Bald. in d. Tit. 5. Quib. mod. feud. amittatur, lib. 1. Feud.* Tùm etiam Schradero, *Tract. feudal. part. 10. sect. 5. num. 128.* Cæterùm Henric. à Rosenth. *Tract. feud. c. 10. conclus. 17. num. 5.* in hanc abire sententiam videtur, quòd quidem vasallus ob præstitam domino fidelitatem, ei obligatus sit, de injuriâ illâ certiorem ipsum reddere, sed omissâ eâ significatione excusatus sit à feudi privatione. Verùm, ut Alciati opinatio, sic & Rosenthalii sententia à veritate aliena est, ut argumenta pro affirmativâ adducta arguunt. Alciati sententia præsupponit vasallum nō privari feudo, nisi causa, ob quam beneficio suo exui debeat, sit capitalis. Ait enim quòd causa famæ propriè non dicatur capitalis, nec propriè æquiparetur vitæ, sed

vasallus non solùm ex causis capitalibus amittit feudum, sed etiam ex aliis causis, ut ostendi suprà.

105 Adhæc culpa vasalli in omittendo consistens est & hæc, si resciverit, quòd quispiam domini, vel personæ, vel rebus nocere moliatur, id autem neque fieri impediat, neque domino quàm citissimè significet, cùm tamen id facere posset, *d. Tit. 7. vers. Et si scivero, Tit. 24. Quæ fuit prima caus. benefic. amitt. §, Præterea, & Tit. 28. §. Adhæc vers. tu tamen, lib. 2. Feud.* Et sentiunt ita communiter Dd. quos longâ serie refert Henric. à Rosenth. *Tract. de feud. c. 10. conclus. 17. sub litt.* I. I.

106 Quid verò, si absque notificatione vasalli aliundè innotuerit domino, quòd quispiam ei insidias struat, aut bonis ipsius damnum inferre intendat, nunquid hoc casu liber erit vasallus à feudi privatione, licet dominum ipsemet etiam non certioraverit de isthoc periculo? Petr. de Bella pert. *Tract. de feud. Tit. 10.* affirmativæ assistit. Putarē tamen incumbere vasallo, ut & ipse domino periculum illud denunciet: Tùm, quia vasallus vi præstiti jurisjurandi obligatus est ad notificationis factum illud, *d. Tit. 7. vers. Et si impedimentum, lib. 2. Feud.* Tùm etiam quia licet dominus de isthoc periculo jam certus

sit

sit ex alio, potest tamen certior effici ex vasalli denunciatione, cùm ille ad significationem illam obstrictus sit, & non præsumatur falsum denunciare domino: Tùm postremò quia vasallus certò scire non potest, quòd reverâ innotuerit domino futurum illud periculum. Non obstat quod sciens certiorandus non sit, *l. 1. in fin. ff. de act. empt. vendit.* Hoc enim pronunciatum procedit tantùm, ubi nullum corporis, vitę, existimationis, aut bonorum periculum metuendum est. Et quòd axioma illud catholicum & universale non sit, patet ex illis quæ scribit Petr. Costal. *in l. item veniunt, 20. §. Petitam, ff. de petit. hered.*

Non solùm autem vasallus domino periculum quod ei imminet denunciare tenetur, sed & præter denunciationem illam, quo potest modo avertere ab ipso periculum salutis jubetur. Ad utrumque enim obstrictus est vasallus, ad denunciationem scilicet illam, & discriminis prohibitionem, si præstare utrumque possit, ut patet ex textu in *d. Tit. 7. vers. vel si scivero, & vers. seq. lib. 2. Feud.* 107

Est porrò & ea in omittendo consistens culpa vasalli, si ipse requisitus non præstiterit domino debita servitia, *Tit. 21. de feudo sine* 108

culp. non amitt. in princ. vers. si dominis suis, lib. 1. Feud. Tit. 24. Quæ fuit prima caus. benefic. amitt. §. sed non est alia, Tit. 20. Si de feudo defuncti contentio sit inter dominum & agnatos vasalli, §. Licet vasallus Tit. 28. Hîc finitur lex, §. Ad hæc quantocunque, Tit. 37. An ille qui interfecit fratrem domini, feudum amittat §. ult. Tit. 54. De allodiis in fin. & Tit. 55. de prohibit. feudi alienat. per Frideric. §. Firmiter, lib. 2. Feud. Et certè non est alia justior causa amittendi feudum, quàm si vasallus servitium, ob quod ei datum est feudum, præstare recuset, aut non exhibeat, d. Tit. 24. §. Sed non est alia, lib. 2 Feud.

109 Et procedit enunciatum hoc non solùm, quando in pactis investituræ de certo convenit servitio, sed & tunc, cum indeterminatè promissum est servitium, Tit. 23. in quib. caus. feud. amitt. §. ult. lib. 2. Feud. Quinetiam, licet nulla facta sit mentio servitiorum in ipsâ investiturâ, obligatus tamen est vasallus ad servitiorum præstationem, quæ regulariter & ordinariè exhiberi solent, ut est maximè militare munus, d. Tit. 55. de prohibit. feud. alienat. per Frideric. §. Firmiter etiam, lib. 2. Feud. Item profectio cum domino Romanorum Rege ad suscipiendam ex manibus Pontificis Romani Imperialem coronam, Tit. 54. de allod. lib. eod. Feud. tum etiam comitatus domini,

mini, quando is vel ad Comitia Imperii, vel ad suscipiendam investituram iter ingredi intendit, arg. *Tit. 1. §. Notandum est autem lib. 1. Feud. & d. Tit. 54. lib. 2. Feud.* Plures de servitiis feudalibus domino præstandis quæstiones proposui & exposui *Tract. meo de iure & commod. Senior. itemq; vasalli, lib. 1. c. 4.*

Quòd si non ad servitia personalia præstanda; sed ad solvendum annuum canonem obligatus sit vasallus, numquid feudo privatur, si canonem illum intra terminum præfinitum solvere cessaverit? De hâc quæstione dissona Dd. extant vota. Quidam negant, aliqui affirmant, ut patet ex traditis Schrader. *Tract. feud. part. 9. c. 6. n. 75. & seqq.* Nonnulli verò distinguunt, & sub variis distinctionibus vel negātem, vel ajentem amplectuntur opinionem, ut ostendit Fachin. *lib. 7. controvers. iur. c. 87.* ubi tamen negativæ adhærendum putat, ut & Henric. à Rosenthal. *Tract. feud. c. 10. conclus. 34. num. 33.* 110

Mihi affirmantium opinio feudorum juri cōsona videtur, si vasallus dolo malo & fraude canonem promissum in termino pręscripto non solverit: Tùm, quia nulla fraus, nullus dolus inter dominum & vasallum intervenire debet, modò feudum retinere velit, *Tit. 52. de probib. feud. alien. per Lothar. §. ult. junct.* 111

Tit.9. Qualiter olim poterat feudum alienari, in princ. vers. si autem dissentiente, ibi, quod & ipsum syncerè hodie & sine fraude licet ei facere, *lib.2.Feud.* Tùm, quia vasallus qui datam fidem in canone ex conventione certo tempore solvendo, non servat, perfidus & improbus est in dominum, & proindè amplius fidelis hoc est vasallus esse non potest, *Tit.6.De form.fidelit. vers. pen.* ibi, si beneficio vult dignus videri *iunct. vers. ult.* ibi meritò censebitur malefidus, item ibi, perfidus & perjurus, *lib. 2.Feud.* Tùm quia vasallus qui promissa non servat in solvẽdo canone, neque apud dominum tempore præstandi canonis se excusat, ipsum contemnere videtur, & proindè meritò indignus feudo censetur, *Tit.24. Quæ fuit prima caus. benefic. amit. lib.eod.Feud.* Tùm etiam, quia vasallus qui debito tempore fraudulenter non præstat Canonem promissum, id agere videtur, ut vel proprietate rei feudalis privet dominũ, eumque sibi acquirat, vel se ab obligatione ad præstandum annuum Canonem liberet, id quod præstito fidelitatis jurejurando adversatur, per text. *in Tit. 7. de nov. form. fidelit. vers. Et si contigerit te rem aliquam, lib.2.Feud.* Tùm postremò, quia feudum simile est Emphyteusi, & argumentum ab Emphyteusi ad

ad feudum procedere, probabile & frequens esse, apparet ex traditis Everhard. *in Topic. legal. in loco ab emphyteusi ad feudum.* Cùm ergò emphyteusi privetur emphyteuta ob non solutum Canonem intra tempus præscriptum, *l.2. C.de iur. emphyteut. & c.3.cum c. seq.Extr.de locat.& cōduct.* sequitur indè, quòd & vasallus feudum suum amittat ob non solutum intra tempus præfinitum Canonem, id quod eò magis admittendum, quòd quæstio proposita non reperitur expressè decisa in feudorum jure, proindeque ejus decisio ex jure communi petenda erit, per Text. *in Tit.1.vers.strenuus, lib.2.Feud.*

Non imminuit conclusionem hanc ajentem, quòd servitia feudalia, quorum loco est canō annuus, præstare vasallus non tenetur, nisi à domino requisitus fuerit, *Tit.21. in fin. princ. lib.1. Feud. & Tit.26. Si de feudo defuncti contentio sit inter dominum & agnatos, §.licet, lib. 2.Feud.* Hinc enim malè infertur, vasallum non privari feudo, licet debitum Canonem non præstiterit intra præfinitum terminum, modò eum dominus non exegerit à vasallo tempore, quo solvendus fuit. Cùm enim ab initio in ipsâ investiturâ tempus certum solvendi canonem præfinitum sit, solum hoc tempus interpellat pro domino, *l. Traie-* 112

ctitia, 23. ff. de Obl. & act. l. si fundum 114. & l. si ita quis pmiserit, 135. §. Seia in fin. ff. de verb. obl. l. Celsus ait 23. in princ. ff. de recept. arbitr. l. Habere, 57. in fin. ff. de Evict. Vt ergò tēpus solvēdi canonis emphyteutici à lege præscriptū, interpellat pro domino rei emphyteuticæ, ita, ut eo tēpore elapso, & canone nō soluto emphyteuta cadat emphyteusi, *l. 2. vers. sin autem C. de iur. Emphyt.* ita etiā tempus solvendi Canonē feudalē nominatim in investiturâ præscriptum, monet vasallum ut solvat promissum canonem, qui si non solvatur feudum amittitur.

113 Neque etiam impedit affirmativam, quòd in Feudorum libris nusquam expressè cautum legitur, vasallum ob non solutum canonem feudalem suo exui feudo: Cùm enim feudorum placita investituræ tenorem, id est pactum investituræ probent, & validum ac obligatorium esse ostendant, licet à naturâ feudi propriâ & communi alienum sit, *Tit. 2. §. Præterea, & Tit. 8. de investiturâ de re alienâ factâ, in princ. lib. 2. Feud.* cōsequens ei est, quòd si pactum investituræ adjectum sit, ut vasallus domino annuum præstet canonem, perindè est ac si feudorum jure cautum esset specialiter, ut vasallus singulis annis canonem promissum præstaret, & eo non soluto, feudo privaretur, quando enim vasal-

vasallus non præstat quod promisit investituræ pacto, potest dominus actione condictitiâ repetere feudum, *d. Tit. 21. vers. vel si dominus, lib. 1. Feud.* siquidem traditioni investiturali pactum confestim adjectum, sit validum, & actionem domino pariat, arg. *l. in traditionibus, 48. ff. de pactis,* præscriptis verbis scilicet actionem, *l. in rebus, 6. C. de rer. permut.*

Postremò nihil decerpit ajenti pronunciato, quòd vasallus retinere debet beneficium suum, licet fidem promissam servare non videatur, *Tit. 24. §. Sed quia natura, in fin. lib. 2. Feud.* Est enim casus citato loco propositus de vasallo, qui partem feudi sui alienavit, & partem retinuit, & quod dicitur ibi de vasallo fidem promissam non servante, intelligẽdum est de parte feudi alienatâ, quam ob non servatam fidem amittit vasallus, *Tit. 38. De vasallo qui contr. Constit. Lothar. benefic. alienavit. lib. 2. Feud.* Quod partem feudi non alienatam attinet, retinet eam vasallus ideò, quòd in eâ servavit datam fidem. 114

Est præterea hujus generis culpa, ob quam vasallus feudum amittit, si domino suo egeno & inopi pro modo & quantitate feudi alimenta præstare nolit. Cùm enim vasal- 115

vasallus ex feudi reditibus, pro modo ipsorum domino alimenta debeat, ut prolixè cum aliquibus contra quosdam alios ostendi in *Tract. meo de iur. & commod. senior. sive domini, itemq; vasalli, lib. 1. c. 4. n. 143. & seqq.* non immeritò ex eo concluditur, quòd si omninò deneget vasallus domino alimenta, feudo suo indignus sit.

116 Est insuper eiusdem generis culpa vasalli, si dominum carceri inclusum redimere, cùm possit, recuset, per text. in *Tit. 24. §. Item si delator, lib. 2. Feud.* Quò confert etiam, quòd mors & carcer comparantur, *l. Nec timorem, 7. §. 1. ff. Quod met. caus.* Cùm ergò à mortis periculo vasallus teneatur dominum liberare, nisi feudo exui velit, *Tit. 28. §. Ad hoc, vers. Tu tamen scias, & Tit. 39. §. ult. lib. 2. Feud.* sequitur indè, quòd etiam ex carcere ipsum redimere obligatus sit, si feudo indignus esse nolit. Id quod sentiunt etiam Dd. modò dominus sine culpâ suâ ex causâ injustâ conjectus sit in carcerem, Schrader. *Tract. feud. part. 9. c. 8. vers. Hæc conclusio, & vers. seq. num. 9.* Borcholt. *in comment. in consuetud. feud. c. 8. n. 114.* Vultei. *lib. 2. de feud. cap. 11. n. 48.*

Quid verò si ob æs alienum in carcerem conjectus sit dominus, num vasallus solvere pro domino æs alienum, & ex carcere ipsum libe-

liberare jubetur? Negativa patet ex *Tit. 26. §. Licet vasallus, & Tit. 39. §. ult. lib. 2. feud.*

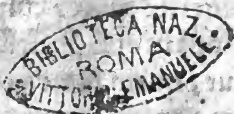
Est præterea omissionis culpa vasalli, ex quâ etiam ipse feudum perdit, si domino justitiam facere noluerit, *d. Tit. 24. §. Illud tamen, lib. 2. Feud.* ubi vasallus dicitur, nolle justitiam facere domino, si justitiam domino administrare in judicio, sive jus dicere nolit, ut sentit ibidem Baro à Tautenberg. Cuiac. ad *Tit. 1. lib. 3. Feud. mihi pag. 291* tres adducit explicationes verborum, IVSTITIAM FACERE DOMINO Prima & Secunda respondet Baronis explicationi. Tertia est de vasallo contumace de quo jam in sequēti exemplo dicam, addito primum, quòd alibi justitiam facere nolle dicitur, qui se judicio sistere, aut adversario, quod is jure petit, prętare recusat, *Tit. 22. De milite vasallo qui contumax est, in fin. lib. eod. feud.* 118

Similiter omissionis culpa vasalli est, si is à domino prætendente feudi amissionem ex culpâ quâdam in judicium feudale trino edicto, septem vel decem dierum discriminato vocatus non venerit: quâ ex culpâ feudum amittit, & dominus in ejus possessionem per Curiam mittitur, quam tamen, si intra annum in judicium venerit, recuperat; si non venerit, ut ipsum feudum, sic & ejus posses- 119

sionem

sionem amittit, *Tit.22. de milit. vasall. qui contumax est, in princ. lib. 2. Feud.* Atque ita diversos constitui casus in principio allegati modò tituli & *d. Tit. 24. §. illud tamen, lib. 2. Feud.* planè existimo, quamvis aliter sentiat Hartmann. Pistoris, *lib. 2. quæst. iur. quæst. 50.* De utroque titulo consulendus quoque Henric. à Rosenthal. *Tract. feud. c. 10. conclus. 26.* Herman. Vultei. *lib. 1. de feud. c. 11. n. 24. pag. 725.* & Ioann. Borcholt. *de feud. c. 8. num 309.*

120 Postremò hujus generis culpa vasalli, ob quam feudũ amittit est, si filius ipsius dominum offenderit, & propterea dominus requirat à vasallo, ut eum filium ad satisfaciendum ipsi deducat, vel separet à se, id autem vasallus facere negligat: quâ ex culpâ suâ vasallus feudo privatur per Text. *in Tit. 55. §. insuper, lib. 2. Feudor.* De hoc exemplo alios quos citat, agit quoque Herman. Vultei, *lib. 1 de feud. c. 11. num. 24. pag. 724. vers. Alterum exemplum.*

ERRA-

Errata typographica, lectione transcursoriâ obser-vata.

Pagina 14. *summario* 145. & 146. *pro affirmantes lege affirmantis. pag.* 24. *lin.* 4. *leg. feudi. pag.* 39. *lin. ult. ejusmodi. pag.* 49. *lin.* 25. *dictioni feudalis præpone vocem rei. Pag.* 59. *lin.* 18. *Vasallus. pag.* 63: *lin.* 10. *factâ. pag.* 71. *lin.* 6. *quamvis. pag.* 72. *lin.* 4. *possessor. pag.* 115. *lin.* 1. *At. pag.* 191. *lin. ult. loco. pag.* 201. *lin.* 7. *maius. A pagina* 208. *usque ad pag.* 225. *errorem Typographi circa numerum pagellarum commissum, suo candore restituat benevolus lector. pag.* 218. *in Tit. tertii tractatus, pro affectivè, lege affectuivè. pag.* 257. *lin. antepen. domina. pag.* 271. *lin.* 4. *pro non lege nunc. pag.* 300. *lin.* 15. *succidendis. pag.* 361. *lin.* 25. *etsi. pag.* 374. *lin. ante pen. offenderit. pag.* 388. *lin.* 15. *pro xe lege ex. pag.* 391. *lin.* 13. *Etiam. pag.* 393. *lin.* 1. *concedere. ibid. lin.* 2. *atqui pag.* 432. *lin.* 6. *minorem. pag.* 433. *lin.* 9. *omittatur pag.* 447. *lin.* 6. *Verbo procedit, præponatur dictio Non. pag.* 448. *lin.* 17. *desideret. pag.* 452. *lin.* 17. *revocetur. pag.* 462. *lin* 10. *deleatur distinctio post uocem domini, pag.* 478. *lin.* 10. *certi. pag.* 479. *lin. ult. quâ. pag.* 480. *lin. penult. stipulatu. pag.* 482. *lin.* 2. *judicio pag.* 503. *lin.* 16. *post Verbum sentire, dele voculam In. pag.* 506. *lin.* 7. *deleatur dictio quod. Ibidem lin.* 8. *particula eius præponatur Vocula absque. pag.* 507. *lin.* 1. *pignori. pag.* 513. *lin.* 16. *filios. ibidem lin.* 20. *capiant. pag.* 517. *lin.* 25. *Vulteius. pag.* 539. *lin* 17. *oblivionē. pag.* 545. *lin.* 2. *committit. pag.* 555. *lin.* 12. *dictione. pag.* 588. *lin.* 19. *dictioni alienationem, præpone voculam per. pag.* 611. *lin.* 16. *pro ad lege ac. pag.* 640. *lin.* 11. *verbo Videtur præpone particulam non. ibid. lin.* 24. *abundè textus. pag.* 650. *lin.* 5. & 6. *causa feudali. pag.* 669. *lin.* 19. *incestas. pag.* 679. *lin.* 16. *di-*

ctio-

ctioni aliam præpone vocem Ob pag. 722. lin. 10. dispositum. pag. 729. lin. 19. Sed. pag. 731. lin. 9. pro possessori lege possessor. pag. 739. lin. 3. quamprimùm. pag. 752. lin. 12. factum.

A quibus & similibus me facilè traditum Typographo exemplar excusabit.

FINIS.

